Murasaki
mesél
Lisa Dalby
ULPIUS-HÁZ

Liza Dalby
MURASZAKI MESÉJE

Liza Dalby: The Tale of Murasaki
Anchor Books
© 2000 by Liza Dalby
All rights reserved

Fordította: Borbás Mária

Michaelnek és Marie-nak

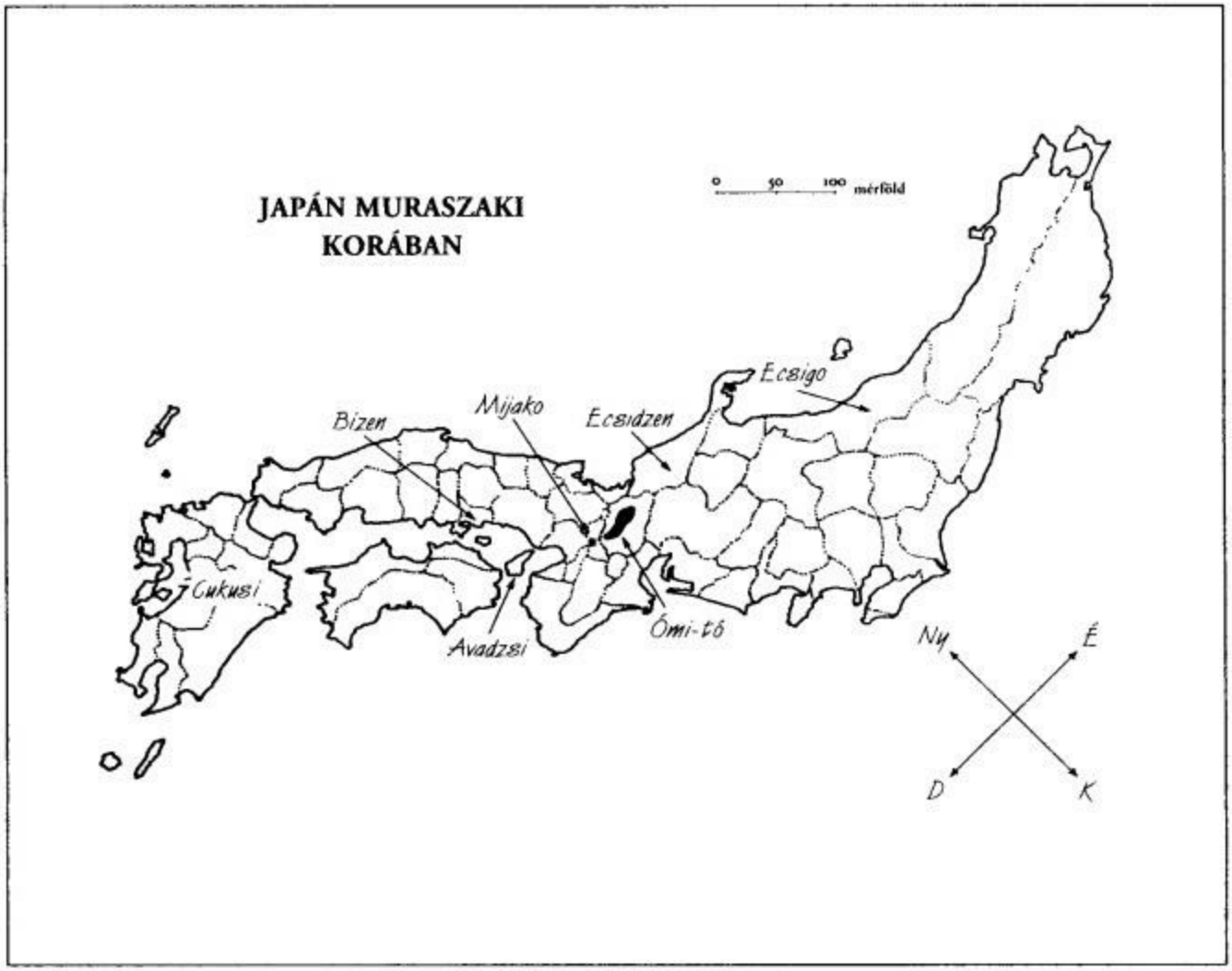

Curuga
Ecsidzen
Siozu-
hegység
Ibuki-hegy
É
Ny
K
D
Csikubusima
szigete
Mio
Ómi-tó
[Biva-tó]
Hiei-hegy
UTAZÁS
ECSIDZENBE
Mijako
× Izijama-szentély
Udzsi
0
100
km

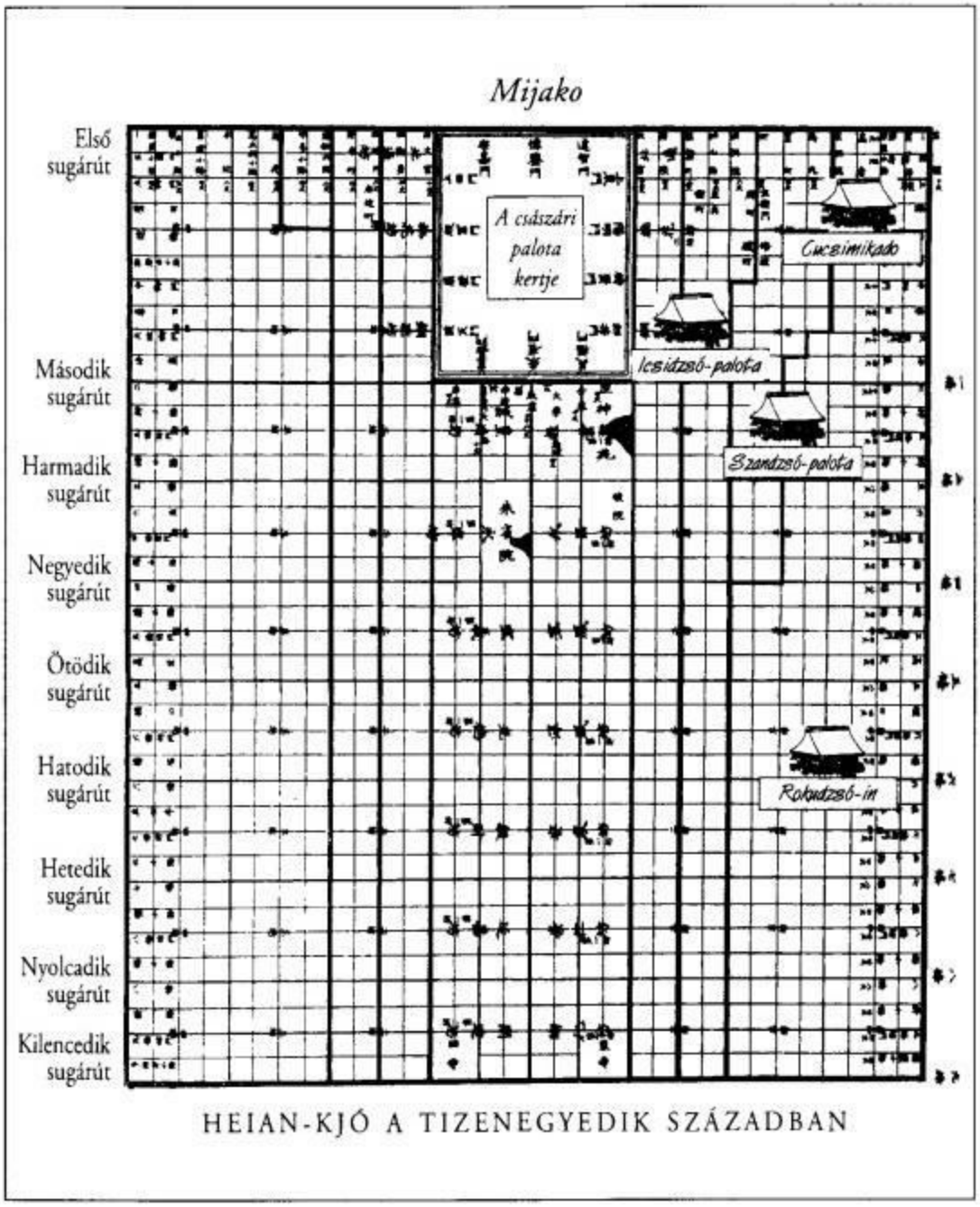

HEIAN-KJÓ A TIZENEGYEDIK SZÁZADBAN

ELŐSZÓ

Japánul a regény, *monogatari,* elbeszélést jelent – szó szerint dolgok elbeszélését. Tények vastag fonalát szőhetik bele egy történetbe, de mint műfajt, fikciónak tekintik. A teljes japán irodalom leghíresebb elbeszélése a tizenegyedik századi, hosszadalmas *Gendzsi regénye (Gendzsi-monogatari),* Muraszaki-sikibu udvarhölgy műve.

E különleges mű szerzője a *Muraszaki meséjé*nek tárgya. Naplójának fennmaradt történelmi töredékét szőttem képzelt emlékezésbe, nagyjából úgy, ahogyan egy ókori vázát rekonstruálnak azáltal, hogy az eredeti töredékeket modern agyagedénybe illesztik – vagyis egyfajta irodalmi archeológia ez. A cserepek alakja adja meg az edény szerkezetét, történetem tehát költői napló formájában íródott; ez az irodalmi műfaj igen divatos volt Muraszaki korában. A rekonstrukció anyaga új, de tizenegyedik századi érzékenységet, véleményeket, elfogultságokat vegyítettem bele.

A versek mind Muraszakitól származnak, vagy azoktól, akikkel költői párbeszédet folytatott. A költészet, a *vaka* (a *haiku* elődje) megszabott alakjában, Muraszaki körében a férfiak és a nők kommunikációjának elsődleges módja volt. Verseinek fennmaradt gyűjteményében a *vaka* élén gyakran rövid cím utal megalkotásának körülményeire. Ilyen utalásokból építettem fel történetemet.

Elképzelésem szerint Muraszaki élete végén írta ezt az emlékezést, és a halála után talált rá leánya, Katako.

LIZA DALBY

SZEREPLŐK

ACUHIRA HERCEG (1008-1036) – Goicsidzsó császár néven uralkodott 1016 és 1036 közöt
Icsidzsó és Sósi fia, Micsinaga unokája.
ACUJASZU HERCEG (999-1018) – Icsidzsó császárnak és első császárnéjának, Teisinek a fi
Micsinaga, Sósi fiainak érdekében, megakadályozta, hogy ő legyen a trónörökös.
AMIDA BUDDHA A Tiszta Földi Paradicsom Buddhája; az emberek remélték, hogy i
újjászülethetnek az Amidába vetett hitük által.
BISI HERCEGNŐ (1000-1008) – Icsidzsó császár és Teisi leánya, az utóbbi az ő születésébe ha
bele.
CSIFURU Muraszaki gyermekkori barátnője.
CSIU MESTER (*Csiu Sicsang*) – Kínai tisztségviselő, aki 997-ben küldöttséget vezetett Ecsidzenbe,
hogy hazakísérjenek Kínába egy csoport hajótörést szenvedett tengerészt.
DAINAGON ÚRNŐ – Rinsi unokahúga, Sósi császárné szolgálatában. Köztudottan Micsina
szeretője.
FUDZSI – Muraszaki gyermekkori beceneve.
FUJUCUGU, FUDZSIVARA (775-826) – Ninmjó császár uralkodása alatt fontos miniszter; na
befolyással volt a tömjén törvényének megalkotására. Valamennyi jeles Fudzsivara őse.
GENSI (891?-1002) – Okiszada trónörökös élettársa; Korecsika nővére.
ICSIDZSÓ CSÁSZÁR (980-1011) – Japán hatvanhatodik uralkodója, Muraszaki életének legnagyob
részében uralkodó császár.
IDZUMI-SIKIBU Hírneves költőnő, Muraszaki-sikibu kortársa.
JORIMICSI, FUDZSIVARA (992-1074) – Micsinaga és Rinsi legidősebb fia.
KANEIE, FUDZSIVARA (929-990) – Nagy hatalma révén visszaállította a Fudzsivara csalá
hegemóniáját a régensség fölött. Gyermekei: Szensi császárné, valamint három fiú, Micsitaka,
Micsikane és Micsinaga, akik mind régensek lettek. A *Fátyol Napló* szerzőjének szoknyavadász
férje.
KANETAKA, FUDZSIVARA (985-1053) – Micsikane fia. Muraszaki leányának, Katakóna
pártfogója.
KATAKO (999-1083) – Muraszaki egyetlen gyermeke.
KADZAN VISSZAVONULT CSÁSZÁR (968-1008) – Mint hatvanötödik uralkodó mindössze l
évig uralkodott, majd Micsikane fondorlatosan rávette, hogy tegyen szerzetesi fogadalmat.
KENSI CSÁSZÁRNÉ (994-1027) – Micsinaga és Rinsi második leánya; Sósi húga. 1012-ben l
császárné, amikor férje Icsidzsó császár halála után trónra lépett.
KERRIA RÓZSA – Muraszaki leánykori barátnője, aki apáca lett.
KINTÓ, FUDZSIVARA (966-1041) – Muraszaki korában az udvar kulturális életének egyi
legbefolyásosabb irányítója. Mind japán, mind kínai nyelven jól ismert tudós, zenész,
irodalomkritikus és költő.
KODAJÚ ÚRNŐ – Híres költőnő, Muraszaki kor- és udvarhölgy társa. KORECSIK
FUDZSIVARA (973-1010) – Micsitaka régens fia; Teisi császárné bátyja.
KOSÓSÓ ÚRNŐ (?-1013) – Sósi császárné udvarhölgye; Muraszaki jó barátnője; Micsinagána
hosszú időn át szeretője.
MICSINAGA, FUDZSIVARA (966-1027) – Kaneie fia; fivére, Micsikane halála után lett régens.

Fudzsivara régensek közül a leghatalmasabb. Sósi császárné és még két császárné apja.

MICSITAKA, FUDZSIVARA (953-995) – Kaneie fia; Teisi császárné és Korecsika apja. 990 és 99 között régens.

MING-GVOK – Muraszaki kínai barátja, Csiu mester fia.

MURAKAMI CSÁSZÁR (926-967) – A hatvanhatodik uralkodó. Huszonhat esztendős uralkodását művészetek virágkorának tekintik.

MURASZAKI (MURASZAKI NO UE) – A *Gendzsi regényének* egyik szereplője.

MURASZAKI-SIKIBU (973?-?) – A *Gendzsi regényének* szerzője.

„NÉNIKE" – A *Fátyol Napló* szerzője, Muraszaki távoli rokona.

NOBUNORI, FUDZSIVARA (980?-1011) – Muraszaki vér szerinti öccse.

NOBUTAKA, FUDZSIVARA (950?-1001) – Muraszaki férje.

NORIMICSI, FUDZSIVARA (996-1075) – Micsinaga és Rinsi második fia.

OKISZADA TRÓNÖRÖKÖS (976-1017) – Icsidzsó halála után ő lett Szandzsó császár.

RINSI, MINAMOTO (964-1053) – Micsinaga fő felesége, hat szép és művelt gyermek – két fiú é négy leány – anyja.

RURI Muraszaki fesztelen lánykori barátnője.

SÓSI CSÁSZÁRNÉ (988-1074) – Micsinaga és Rinsi legidősebb leánya. Tizenhárom éves korába férjhez adták Icsidzsó császárhoz; két császár anyja.

SZAEMON NO NAISI ÚRNŐ – Udvarhölgy.

SZAISÓ ÚRNŐ – Sósi császárné magas rangú udvarhölgye.

SZANENARI, FUDZSIVARA (975-1044) – Őfelsége a császárné helyettes udvarmestere. Muraszal naplója több epizódjából ítélve, láthatólag meglehetősen kedvelte.

SZEI SÓNAGON (966?-?) – Szerzője a *Párnakönyv (Makura-no-szósi)* – címen ismert ragyogó rövid tollrajzok gyűjteményének, amelyben emberekről, az udvari életről és a természet esztétikájáról vázolt fel metszően gúnyos megfigyeléseket.

SZENSI ÖZVEGY CSÁSZÁRNÉ (962-1001) – Kaneie leánya; Micsinaga nővére; Icsidzsó csás anyja. Fiának 986-os trónra lépésétől fogva fontos szerepet játszott a politikában.

TAKAIE, FUDZSIVARA (979-996) – Micsitaka fia; Korecsika öccse, akivel együtt száműzték, me keresztezték Micsinaga útját.

TAKAKO – Muraszaki nővére.

TAMETOKI, FUDZSIVARA (945-1020) – Muraszaki apja.

TEISI CSÁSZÁRNÉ (976-1000) – Micsitaka leánya; Korecsika húga. Icsidzsó első császárnéja.

KATAKO LEVELE

Veled voltam viselős, amikor anyám meghalt, de állapotom korántsem volt normális. Gyakran öntött el hullámokban a hányinger. Csak friss citrommal lehetett féken tartani. A göcsörtös, sárga *júdzú* héját vakargatva citruseszencia parányi gőze szállt fel, beleheltem, és ez csillapította beleim háborgását. De többnyire átadtam magam az émelygő renyheségnek. Szükség esetére *júdzú*- és mandarinhéj-darabkákat dugtam köntösöm ujjába, hogy átvergődjem anyám temetésén. Egy ideje elzártságban élt. Haláláról hallva néhányan meglepődtek, hogy egyáltalán élt még.

Nagyanyádról köztudomású volt, hogy ő az a hölgy, aki *Gendzsi regényé*t írta. Ez az éles megfigyeléseiről híres, romantikus regény fénylő teliholdként lebegett a sötét égbolton. Hozzá foghatót senki még sohasem olvasott. Anyámnak a maga idejében hírt és hírhedettséget hozott. És mégis meglepett, mennyien gyűltek össze végtisztességére. Legalább tucatnyi hölgy viselte el az Isijama-szentélyhez vezető egész napos út viszontagságait. Bizonyára olvasták *Gendzsit,* és az anyám elbeszéléseiben található életet többre tartották a maguk unalmas férjénél vagy nehéz helyzeténél.

Meggyőződésem, hogy anyám azért választotta a remeteéletet, hogy megszabaduljon Gendzsitől. A mű úrrá lett az életén. Holott Gendzsi egyben a gyermeke is volt. Ő alkotta, ő táplálta, ám azután, gyermekek módján, felnőtt, és idővel kicsúszott anyám keze alól. Jómagam sokkal engedelmesebb gyermek voltam, mint a könyv. Soha nem adtam annyi okot a nyugtalanságra, mint Gendzsi.

Talán mert az embereket elbűvölte regényének hősnője, összekeverték anyámat a szereplővel. A Muraszaki becenevet akkor nyerte, amikor a császárné őfelsége szolgálatába lépett. A történet olvasói nyilván úgy vélték, ismerik őt, hiszen ismerik Gendzsi Muraszakiját. Anyám alighanem belefáradt, hogy annyian írnak neki, annyian látogatják mindenféle rendű és rangú emberek – köztük a császári család tagjai, akiket természetesen fogadnia kellett. A dolog odáig fajult, az olvasók annyira belehabarodtak a regény szereplőibe, hogy anyámat nyaggatták, alkosson bizonyos jeleneteket a képzeletük kielégítésére. Már elvártak Gendzsitől mindenfélét, és anyám, meggyőződésem szerint, egyaránt belefáradt abba, hogy teljesítse vagy elhárítsa elvárásaikat.

Még a császárné udvartartásába is Gendzsi miatt hívták meg. Valóságos csodának érezhette, hogy könyvfaló özvegyasszony létére az ismeretlenségből a császári szalon káprázatos ragyogásába emelik. Gendzsi írása révén figyelt fel rá Micsinaga régens, az a férfi, aki ha névleg nem is, valójában kezében tartotta a császárok és az ország irányítását. Bármilyen viszonyban volt is anyám Micsinagával, azt főleg Gendzsinek köszönhette.

Gyermekeket szülünk, s idővel kibocsátjuk őket a társadalomba, és imádkozunk, hogy kedvező benyomást keltsenek, alkalmas hivatalra tegyenek szert, vagy legalábbis ne okozzanak nekünk kényelmetlenséget. Talán megtanítottuk őket valamire, amiből erőt meríthetnek, hogy elviseljék a velük született karmát. Ám idővel a gyermekek a maguk akarata szerint cselekednek. Előző létük befolyása általunk ismeretlen módon kíséri őket. A szülő ezt elfogadja. Ám az írott mű engedetlen gyermek. Mihelyt világra jött, mentegetőzés nélkül indul a maga útján, nem tűr befolyást, barátot-ellenséget a maga feje szerint szerez.

Végül talán nem is különbözik annyira a hús-vér gyermektől.

Amióta a világon vagyok, Gendzsit szinte a bátyámnak éreztem. Lefoglalta anyám idejét, magának követelt minden figyelmet, mint minden önző fiú. Sohasem távozott, sohasem csökkentette igényeit. Hanem amilyen féltékeny voltam fiatalkoromban, később magam is ugyanannyira Gendzsi bűverejének hatása alá kerültem.

* * *

Anyám apácaéletének esztendeiben ritkán találkoztunk. A magam udvari pályafutása meglehetősen jól alakult, akkoriban Kanetaka tanácsos, Micsinaga régens unokaöccse volt a pártfogóm. Az ő gyermekét – téged – hordoztam Muraszaki halálának idején.

Úgy gondoltam, valószínűleg sohasem megyek férjhez. Honnan tudhattam volna, milyen sorsterhes kapcsolatok és támogatók kerülnek az utamba? Jövőm nem aggasztott, hiszen nem aggasztotta anyámat sem. Nem hagyott volna el tizenhat esztendős koromban, ha nem érzi biztosítottnak a jövőmet.

A cseresznyevirág könnyű illata mindig arra az időre emlékeztet, amikor anyám távozott ebből a világból. Hajnalban hagytuk el a homokkal felszórt halottégető lapályt, s utunk a reggeli ködben virágzó cseresznyefák sorai mellett vezetett. Azután a nap felmelegítette a földet, a köd felszállt, és lágy illat töltötte el a levegőt. A *szakurára* senki sem az illata miatt gondol –nincs olyan erős mézillata, mint a szilvának –, de kint vidéken, ilyen nagy tömegben, a *szakura* finom aromát áraszt.

Én vittem a Muraszaki hamvait tartalmazó urnát családi szentélyünkbe. Nagyapámnak, Tametokinak lett volna ez a feladata, de hetvennégy évesen elkeserítette, hogy túléli gyermekeit, és nem volt hajlandó hivatalos részt vállalni a szertartásban. Rázta ősz fejét, mint a hegyi utakon látott ingerült makákómajmok egyike, és éppoly hevesen fájlalta a maga egészségének szerencséjét, mint leánya elvesztését.

A következő hónapban tettem meg utoljára az utat anyámnak a Kijomidzu-szentély melletti menedékhelyére, hogy elhozzam a holmiját. Tudtam, hogy nem lesz sok, hiszen már elajándékozta hangszereit, könyveit és – természetesen régen – az udvarnál viselt valamennyi finom selyemöltözékét. A szentélynek ajándékoztam néhány megmaradt jó, bélelt téli köntösét, valamint a szép kézírásával másolt szutrákat. Sikerült megtalálnom mindazt, amit akartam – sötétlila tusdörzsölő követ, íróecsetjeit és az öt hegyet formázó tengerzöld kínai ecsettartót. Ahogy alacsony íróasztalkájánál térdeltem, észrevettem egy szorosan feltekert és halványzöld selyembe csomagolt papírcsomót. Régi levelek lehetnek, gondoltam; bizonyára azért tartotta meg őket, hogy a papírjukra is szutrákat másolhasson. Elhatároztam, hazaviszem a papírköteget, és a magam szépírói gyakorlatához használom. A papír drága, és nyilván én is felhasználhatom úgy, ahogyan anyám szándékozta. A papnak csalódást okoztam. Ezek az emberek mindig szívesen tesznek szert még egy kis papírra.

Akárhogyan is, az idő melegebbre fordult, miután visszatértem az udvarhoz, az émelygésem pedig, bármennyire erősködtek is az öregasszonyok, csak nem szűnt, hát eltelt tizenkét hónap, mire anyám írásaiba néztem, csak a születésed után.

Nem szabad elfelejtened, micsoda kavarodást támasztott nagyanyád írása. A halála után Muraszakit láthatólag éppannyit vitatták, mint amikor még az udvarnál élt. Mivel az emberek oly izgatottan falták Gendzsi herceg történetét, gyakran megkértek, döntsem el én a vitát két olvasó között, akik más-más változathoz jutottak, rendszerint azért, mert az udvar hölgyei hibákat ejtettek másolás közben. Nem tudom, hogyan történt, de teljes fejezetek keveredtek össze, sőt itt-ott hiányoztak is némelyik szövegből. Én igyekeztem a magam példányát rendben tartani, és ha kérdések merültek fel, megengedtem, hogy ahhoz folyamodjanak. És aztán ott voltak anyám versei is, amelyek közül néhányat beválogattak császári antológiákba. Azt hiszem, nem meglepő, hogy Muraszakinak továbbra is voltak irodalmi követői, de híre nem alapulhatott a versein. Tiszteletre méltóak persze, de anyámat valójában Gendzsi különböztette meg a többiektől.

A szülés után újra a régi lettem. Egészséges csecsemő voltál, és ragaszkodtam hozzá, hogy magam tápláljalak a császári herceg mellett, akinél nagy jutalomként elnyertem a szoptatós dajkai tisztséget. Születéseddel a terhesség renyhesége elpárolgott, akár a friss őszi nap kergette súlyos felhő. Késztetést éreztem, hogy felkapjam az ecsetet, és visszatérjek naplómhoz. Anyám finom régi

ecsetjeivel egészítettem ki gyűjteményemet, és valamennyit egy nagy bambusztartóban rendeztem el. Az, amelyiket kiválasztottam, az öt hegyet ábrázoló ecsettartón nyugodott, amelyet Muraszaki élete végéig megőrzött.

Kezem elszokott az írástól, és ahogy körülnéztem szobámban valami papírdarabka után, amelyre gyakorlásul verseket másolhatnék, rábukkantam a halványzöld selyembatyura, amit terhességem emelyítő napjai során egy ládába löktem. Kibogoztam a csomót, és kisimítottam a szorosan összetekert lapokat. Némelyik régi volt, némelyik egészen új. Sokuk a Lótusz-szutra másolatait tartalmazta. Felismertem anyám keze vonását, és az írásokat eleinte levélnek hittem. Némelyik, mint kiderült, valóban levél volt, mások naplórészletek. Mindegyik papírlap hátán szöveg, Muraszaki kézírásával. Rendezetlen halmaz volt az egész, első pillantásra sem értelmet, sem rendszert nem láttam benne. Végül rátaláltam arra a töredékre, amely megvilágította az egészet. Élete vége felé, úgy látszik, anyám átböngészte naplóját, verseit, a Gendzsi-fogalmazványait meg a leveleit, és emlékiratot állított össze. De ahelyett, hogy tiszta papírra vetette volna gondolatait, utolsó művét épp az alapjukul szolgáló napló hátára írta. Most, hogy kezembe került a kulcs, nekiláttam a megfejtésnek.

A következő hónapok során időmet tej és papír között osztottam meg – a te mohó kis szilvabimbó szád és a magam falánk szeme között. Te belőlem szívtad az életerőt, én azokból a szövegekből, így hát ugyancsak csodálom, mennyire hiányzik belőled az irodalom iránti érdeklődés, hiszen annyit ízlelhettél belőle csecsemőkorodban.

A nyilvánosság szemében én voltam az őrizője a *Gendzsi regénye* valódi verziójának, mivel az én példányom volt a mérték. A magánéletben anyám emlékezéseinek lettem az őrizője. Már említettem, hogy Gendzsi olyan volt, mintha a bátyám volna. Ő volt a kedvenc, amíg növekedtem, de később segített, ahogy a báty ügyel a húgára. Amikor Muraszaki lemondott a világról, Gendzsi kezét éppen úgy eleresztette, ahogyan idősödő édesapjáét. Rám hárult, hogy mindkettejükről gondoskodjam. Ha anyám most Amida Buddha Paradicsomában lakozik, bízom benne, hogy a lelke megnyugodott. Megtettem minden tőlem telhetőt, hogy őrködjem azok felett, akiket hátrahagyott.

Elnyertem az emberek elismerését, amiért törődöm nagyapámmal. Némelyek terhesnek vélték, hogy hozzá vagyok kötve egy idős rokonhoz, de én sohasem éreztem így. Szememben Tametoki mindig is a bölcsesség kútfeje volt, sohasem teher. Mindig udvarias, sohasem követelőző, s láthatólag oly mélyen horgonyoz a melankóliában, hogy, sajátos módon, ez tartotta egyensúlyban életét. Igazában mindig azt hitte, hogy ő gondoskodik rólam.

Most, hiszen már felnőttél, el kell olvasnod nagyanyád emlékiratát, hogy eredeted ismeretében megértsd, ki vagy. Azt ajánlom, őrizd meg magadnak, míg egyszer majd tovább nem adod a magad irodalmi leszármazottjának. A jövőben, ha olvassák még *Gendzsi regényét,* érzékeny emberek érdekesnek találhatják Muraszaki titkos gondolatait – a szóbeszéd pedig már a múlté, nem árthat senkinek.

Kéretlenül emlékezetembe ötlik egy vers, amelyet valakinek írt egyszer:

> *Ta re ka jo ni nagaraete mimu kakitomesi ato va kieszenu katami naredomo*
> *(Ahogy az élet tovaáramlik, ki fogja ezt elolvasni – ezt az emléket róla, akinek az emléke sohasem hal meg?)*[II]

Óhatatlanul azt gondolom, hogy valaki el fogja olvasni.

FÁTYOL REMETELAKOM

Kageró-an

Életemnek ezen a pontján visszatekintve elképeszt, mennyi papírt használtam el. Bizonyára akad egy zug a pokolban a magamfajtának, aki annyit firkált, mint én. Mellettem áll régi naplóim doboza; itt verseim bekötött gyűjteménye; ott egy sorozat Gendzsi-történet akkorról, amikor a császárné sokukat lemásoltatta; amott pedig egy ládára való levél. Ha a számtalan fogalmazványra gondolok, amit később elégettem, vagy amiből babaházat készítettem Katakónak, a papír mennyisége messze meghaladná azét, ami most körülvesz. Kicsiny részét megmentettem azzal, hogy a hátoldalukra másoltam a Lótusz-szutrát, de életem hátralevő része bizonyára kevés, hogy vezekeljek mindenért.

Valamely, karmám mélyén rejlő okból mindig kényszert éreztem, hogy papírra vessem a hallott és látott dolgok látomását. Maga az élet sohasem volt elég. Csak akkor válik valóságossá a számomra, ha elbeszéléssé formálom. És mindennek ellenére, amit írtam, a dolgok igaz természete, amelyet írásaimban megpróbáltam megragadni, valahogyan mégis átszüremlik a szavakon, és megül, akárcsak kicsiny porhalmaz, a sorok között. A krónikák még kevésbé kielégítő módon ragadják meg a dolgok lényegét, mint a történetek. Amikor visszanézek az évek folyamán írt naplóimba, ráébredek, hogy bár felfrissítik az emlékezetemet, bárki más számára minden bizonnyal merőben laposnak bizonyulnak.

Miért gondolom szakadatlanul, hogy bizonyára más módon is meg lehetne ragadni a dolgok illékony lényegét? Az általam olvasottak közül nénikém hírhedett *Fátyol Naplója* közelíti meg legjobban ezt, habár ő csupán az élet keserűségét látta. Azt gondoltam, hogy végigböngészem naplóimat és papírra vetem életemet, benne hosszú kapcsolatomat Gendzsi herceggel. Képzeletemből fakadt írásom való tényei révén talán végre holmi igazságfélére juthatok.

De vajon vezekelhetek-e ezzel azért a rengeteg papírért?

A KORAI NAPLÓ

Nikki no hadzsime

Tizenöt esztendős voltam, amikor anyám meghalt. Emlékszem, ahogy a kántáló papok fekete hulláma beözönlött nagyanyám házába, amikor anyám végső lázas agóniájában hánykolódott: sima, kerek arca besüppedt és éles, lapos síkká feszült. A szerzetesek a nagyszobában kuporogva kántáltak és zörgették szutragyöngyeiket, de a mantráik annyit sem értek, mint a tajték a haragvó tengeren. Mindenki láthatta, hogy anyám meghalt, és apám megparancsolta, hogy hagyjanak fel a zenebonával. A papok visszavonultak szentélyükbe, ahonnan kétségbeesett nagyanyám hívta volt őket elő.

Anyám szép volt, de a holtteste nem. Lehunytam a szemem; úgy éreztem, álmodom, s ha felébredek, ott találom, amint a tükör előtt ül, a fogát festi, vagy annak a tömjénnek az illatát szagolgatja, amelyet a kertben ásott ki – ott érlelte a patak. A következő néhány nap során ez a boldogtalan álom megszilárdult, és gyermekkorom valóságai foszlottak el. Élénken emlékszem anyám hamvasztására, mert ott döbbentem rá a változásra.

Néztem a máglyáról emelkedő füstfelleget, ahogy lassan a borult égre szivárgott a hajnal. Az emberek elszállingóztak, de apám, öcsém, nővérem meg én a kocsinkban maradtunk. Kocsihordozóink a rudakat a nedves, szagos földbe mélyesztett kövekre helyezték, míg ők elmentek, hogy az ökrökkel törődjenek. A máglya korábban sötét narancsszínű lángokat és füstfellegeket eregetett, de az elmúlt néhány órában lángok helyett csak füstfoszlányok maradtak, és végül egyetlen füstcsík. Mereven figyeltem; lélegezni sem mertem – attól tartottam, lélegzetemmel a füstcsík is elillan. Az a füstfoszlány volt anyám jelenlétének utolsó jele. Amikor az is elhal, anyám örökre eltűnik. Visszatartottam a lélegzetemet, ugyanúgy, mint anyám halálos ágyánál.

Tessék. Szertefoszlott az áttetsző szürke szalag. Szaporábban vert a szívem, és úgy éreztem, izzó széndarab fojtogatja torkomat. Nem tudtam elviselni a véget. Azután ismét megjelent a füstcsík, erősebben, mintha csak az akaraterőm emelte volna ki a máglyából. Öcsémre pillantottam. Elaludt, a szája tátva, feje kényelmetlenül nyugodott a kocsi gyámfáján. Apám egyenesen ült, szándékosan nem nézett a máglyára, szantálfa imafüzért morzsolgatott. Nem adta jelét, hogy látta-e eltűnni vagy újra felszökni a füstöt.

Néztem az új füstcsíkot, ahogy reggelbe fordult a hajnal. Meghallottam, hogy a többi zsúfolt kocsiban mozgolódnak, nyújtózkodnak az emberek, és a füstcsík megremegett. Rémülten szegeztem teljes akaraterőmet a füstre.

– Maradj – parancsoltam némán. Amíg kitart a füst, anyám nem hagyja el ezt a világot. Nyíltak a Nyugati Paradicsom kapui, és maga Amida Buddha nyúlt le, hogy anyám lelkét magához emelje fénylő lótusztrónusára – de anyám még nem távozott el. Megszédültem az erőfeszítéstől, azután megijedtem.

– Túlságosan sok ez nekem! – kiáltottam volna fel legszívesebben. Nem bírom tovább itt tartani. Azt akartam, hogy haljon el már a füst, de magától, nem az én akaratom parancsára.

És azután megszűnt. És anyám már nem volt többé az anyám. Valami más volt. Óvatosan kiengedtem lélegzetemet, és éreztem, amint tüdőmet átjárja a levegő.

Az ingoványos síkság, ahol a holttesteket elégetik, nyirkos, keserű, mélabús hely volt; a tüzet rongyokba burkolt, mocskosan összetapadt hajú teremtések gondozták. Szinte nem is látszottak emberi lénynek. Emlékszem, kissé meglepett, hogy családban élnek. A gyerekek csúsztak-másztak, mint megannyi alattomos róka, és úgy láttam, mintha egy asszony állna egy zsúptetejű viskó mögött. A férfiak legalább beszélték nyelvünket, mert észrevettem, hogy egyik tisztségviselőnk utasításokat

osztogat, és egy csomagot nyújt át egyiküknek. De egymás közti karattyolásukat nem értettem. Útban hazafelé, apám megerősítette, igen, emberi lények, de kitaszítottak.

– Halottakból élnek – mondta apám. – Valakinek meg kell raknia a nagy máglyákat, amelyek kiszabadítják az elhunytak lelkét.

Kiváltság volt, hogy valakit füstben bocsássanak a levegőbe. Közrendűeket egyszerűen a mocsárba hajítottak, ott indultak oszlásnak, s botorkálhattak karmájuk útján. Elcsodálkoztam a lét állatiba forduló szintjén élő emberi lények láttán, és nem lepődtem meg annak hallatára, hogy ezek a teremtmények cserzik az állati irhákat.

Apám biztatott, hogy írjak emlékező verset, de szégyenletemre egyszerűen nem voltam rá képes. Érzéseim megtagadták, hogy képeket kölcsönözzenek. Öcsémet fiatal kora felmentette a versalkotás kötelezettsége alól, nővérem együgyű volt hozzá. Apámnak tehát valamennyi gyermekében csalódnia kellett.

Azt azonban elhatároztam, hogy naplót kezdek vezetni, mert felismertem magamban az erőt, hogy hatással legyek a dolgokra – ha csupán egy füstcsíkra is. De még így is számolnom kellett valamivel. Arra a képességre ébredtem egy zavaró álomból, hogy akaratomat összpontosítva hatással lehetek valamire. Keservesen fontossá vált, hogy megőrizzem ezt a tudatot, és megéreztem, hogy a kulcs hozzá: a szó.

A következő év tavaszán kiköltöztünk nagyanyám házából apám hivatalos székhelyére, a Kamo folyó nyugati partjára. Apám a kínai klasszikusokra kezdte oktatni Nobunori öcsémet. Nobu éppen elmúlt tízéves, tehát nagykorúsági szertartása járt már apám eszében. Megkacagtatott a gondolat, hogy öcsémnek levágják a haját, és férfinadrágot fog viselni, de apámat csupán az előrelátás vezérelte, feltévén, hogy fiának több évébe telik, mire a szertartáshoz szükséges szövegeket elsajátítja. Öcsém nem volt rosszképű fiú, de, apám mély bánatára, lassú felfogású.

Nobunak minden délelőtt neki kellett ülnie, hogy kínaiul tanuljon. Én úgy találtam, hogy pusztán a szobájából kihallatszó egyhangú duruzsolást hallgatva könnyedén fel tudnám mondani valamennyi leckéjét. Ha egy szövegre pillantottam, a kínai jelek maguktól elmémbe vésődtek, és íróasztalomnál ülve csekély fáradsággal fel tudtam idézni őket. Mivel én ennyire könnyűnek találtam, türelmetlen voltam Nobunorival. Nem emlékezett semmire, s még kevésbé értette, amire tanították. A kertben találtam rá, amint leckéit motyogta, miközben szarvasbogárra vadászott a nőszirom levelei alatt. Fogamat csikorgattam, valahányszor belezavarodott egy sorba. Végül felmondtam a szakaszt, amit ő összezavart. Felnézett rám, maszatos arca csúnyán eltorzult.

Nem igazság! – tört ki. – Megmondom Apának.

Ilyen az én szerencsém – sóhajtott Apa. – Milyen kár, hogy ez a leány nem fiúnak született. Láthatólag ő örökölte a családi tehetséget.

Amikor azonban rájött, hogy meghallottam megjegyzését, sietve hozzáfűzte:

Voltaképpen nem is baj – hogy tudóscsaládba leány született – annak ellenére, amit az emberek mondanak...

És rám bízta a feladatot, hogy Nobunorit kínaira tanítsam. Így alapos képzést nyertem a klasszikusokból.

* * *

Nobuval elmentünk, hogy ajame-növényt vásároljunk az ötödik hónap elején tartandó Írisz-ünnepségre. Egy csokor jó szagú levelet hoztunk haza, amiből majd illatosító labdacs készül, és különféle gyökereket Apának, amelyekkel a tanult barátai számára tervezett versenyen vesz részt. Szemügyre vette a hosszú, világossárga gumós gyökereket s rajtuk a halvány rózsaszín duzzanatokat

és indázó gyökérszálakat. Vásárlás közben izgatottan bukkantunk egy kis híján hat láb hosszú gyökérre. Apa helyeselte választásunkat. A hosszú gyökér hosszú életet jósol. Már gyermekkoromban is a haszonszerzés reményében neveltek az emberek íriszt, és az ötödik hónap első napja körül hozták be a városba.

– Már nem olyan érdekes, mint régen – panaszolta Apa. – Szinte nincs is értelme piacon vásárolt gyökereket összehasonlítani. De persze ti hosszabb gyökereket találtatok az árusoknál, mint mi valaha is a mocsárban. Majd meglátjuk, milyenek lesznek a többiekéhez hasonlítva.

Tudóscsaládból származó apám neveltetése szigorú volt; az idő nagy részében tanulnia kellett. Évente egyszer, mielőtt beköszöntött az esős évszak, a család kirándult a környékre, hogy íriszgyökeret gyűjtsön a fővárosban rendezendő versenyre. Családunknak volt valamelyes földbirtoka, és a földművesek egy patak partján egy földdarabon *ajamé*t termesztettek. A kisebb gyerekeknek szabad volt begázolni a csúszós patakmederbe a parasztokkal, és kiásni az iszapból a gyökértörzseket. Izgatottan kotorásztak, keresték a jó példányokat, mert az nyert, aki a leghosszabbat találta. Leleteiket bevitték a földműves házába, amelyet virágokkal díszítettek a fővárosban lakó birtokos látogatásának tiszteletére. A parasztok lemosták az iszapot a gyökerekről, és deszkákon rendezték el őket.

A költői versenyeken udvaroncok, tudósok vettek részt, de a legszebb festmény, a legszebben daloló énekes madár, a legjobb tájminiatúra – vagy a leghosszabb *ajame*-gyökér – versenyét mindenki élvezte. Ritka élmény volt ez könyvmoly apámnak. Amikor erről mesélt, szemében az évek hosszú során át dédelgetett emlék öröme párállott.

Anyám halála óta első ízben fontuk a szagos leveleket illatosító labdaccsá. Az ereszre friss nőszirmot akasztottunk, hogy megvédjen az ártalmas nyári párától.

Abban az esztendőben egyik heves tájfun a másik után söpört végig rajtunk. A nyolcadik hónapban hirtelen el kellett menekülnünk házunkból, mert a Kamo folyó elárasztotta a partot. Elöntötte Mijako[2] (a mai Kioto) mély medencéjének teljes keleti részét. Apa addig nem engedte, hogy visszatérjünk, míg a szolgák ki nem takarították az iszapot és a folyó hordalékát, bár ő meg sem várta, hogy a víz visszahúzódjon: hazatért, hogy amit tud, megmentsen becses kínai könyveiből. A ragyogó napfényben állva szánalmas, iszappal elárasztott kertünkben, az oszlopkő mellett valami halmocskát pillantottam meg. Nem mertem megkérdezni a szolgákat, látták-e az árvíz óta valamelyik macskánkat.

Szorosan behunytam szememet, és azt mondtam magamban, hogy amit láttam, csak egy csomó folyami növény. Amikor megint kinyitottam a szemem, a növénycsomónak még mindig összetapadt bundája volt, és összeszorított apró, fehér fogai. Ahogy bámultam, a kertész előbukkant a ház mögül, karjában a másik macska vergődött. Nyávogott, vadul karmolászott, de a kertész mintha észre sem vette volna. Fél kézzel meglóbálta az állatot, mereven eltartotta magától.

– Ide nézz, kis úrnőm – szólt hozzám, és vastag ajka széles vigyorra nyílt. – Nézd, kit találtam a gránátalmafán!

A macska kiszabadította magát a kertész mocskos barna kezéből, leugrott a sáros földre, és felém iramodott. A kandúr volt az. Mind a kettő fehér kínai macska volt, távolról megkülönböztethetetlenek. Felemeltem, azon tűnődtem, hogyan maradhatott ilyen fehér, és az oszlop mellett heverő nyomorúságos batyura mutattam.

– Amott – mondtam a kertésznek.

Emlékszem, ahogy ott álltam bénán, s az öröm és a fájdalom egyszerűen kioltotta egymást.

CSIFURU

Csifuru

Anyám halálának első évfordulójáig már megtanultam, hogy felügyeljek a háztartásra. Még akkor is másnaponként látogattuk Nagyanyát, de Apa már egészen rám hagyta, hogy irányítsam a szolgákat és gondoskodjam a gyakorlati teendőkről. Annyi bizonyos, hogy nővérem, Takako, nem lett volna rá képes. Szellemileg gyermek maradt. Nobunori kis szerencsével valaha udvari pályafutásra számíthat, de egyelőre igen nagy figyelmet igényelt. Tizenhét éves voltam, s bár kétségtelenül elgondolkodtak az emberek, vajon mikor megy férjhez Tametoki leánya, én kiűztem agyamból ezt a gondolatot. Nem mintha elhatároztam volna, hogy nem kedvelem a férfiakat, de máris enyém volt a háztartás felelőssége. Nem érdekelt a románc.

Az ősz a szokásos hőhullámmal köszöntött be. Eltettem fehér nyári alsóruháimat és kék-zöld inget vettem fel, de ezt sem éreztem hűvösebbnek. Mozogni is alig bírtam. Éjszakánként a kertben holdfürdőztem, a napot a ház sötét belső szobáiban aludtam át. Apa óvott attól, hogy túlságosan sok jint szívjak magamba a holdfénnyel – melankóliát kelt, figyelmeztetett, de engem nem érdekelt. Anyámat időnként levertség fogta el, mesélte apám, de mert nem tiltotta el, továbbra is a kertben üldögéltem éjszakánként. Magamban gyanítottam, apám elsősorban túlságosan jangnak tekinti természetemet, és úgy érzi, hogy egy adag éjszakai holdeszencia révén talán nőiesebb leszek.

Mivel a hetedik hónap neve Versköltő Hónap, elhatároztam, hogy szünetet tartok kínai tanulmányaimban, és hogy meglepjem nagyanyámat, elsajátítom a teljes *Kokin-vakasút*. Nagyanyám azzal piszkált, hogy hölgyhöz nem illő, ha kínaiul tanul, és szelíden, de állhatatosan próbált inkább a *vaka*[3] felé terelni. És ahogy elmerültem a mi hazai klasszikus versgyűjteményünkben, felfedeztem, hogy mennél több *vakát* tanulok meg, annál könnyebben esik megalkotnom a magaméit. Gondolataim hamarosan természetesen illeszkedtek ebbe a formába, jóformán nem is kellett rajta törnöm a fejemet. Ímmár minden alkalom, minden természeti jelenség, minden érzés egy-egy *vakát* keltett elmémben. Némelyiket le is írtam.

Ezen a forró kora őszön Csifuru és családja visszatért a fővárosba, és öt napig nálunk vendégeskedtek. Csifuru egy évvel volt idősebb nálam. Gyermekkorunkban játszótársak voltunk, mielőtt apját vidékre helyezték. Furcsa volt annyi év után találkozni, de talán éppen ezért támadt közöttünk oly hamar szoros barátság. Régről mint pufók leánykára emlékeztem rá, aki annyira tevékeny és hangos volt, amennyire félszeg én magam. Haja sűrű volt, akár a póniló sörénye, s nedves időben kósza kis fürtök keretezték az arcát. Sudár szépséggé fejlődött, de még tizennyolc éves korában is láttam benne annak a tevékeny kislánynak az árnyékát, hajdani játszótársamét, akit az alig egyesztendőnyi korkülönbség vitathatatlan fensőbbséggel ruházott fel minden játékunk során.

Csifurunak eggyel több foga volt, mint másnak. Egyik metszőfoga fölé tolult, és kibukkant a felső ajka alól. Valahányszor elmosolyodott, így szóltam:

– Előbukkan a hold a felhők közül.

Gyermekkorunkban sokat tréfálkoztunk a létszám feletti fog miatt. Most azonban attól tartottam, megharagszik, de ő csak nevetett, és köntöse bő ujját arca elé emelte.

– Anyám azt mondja, mindig takarjam el a számat. De legalább most felhő vonult a hold elé – mondta, elegánsan feketére festett fogára utalva. Tudatára ébredtem, mennyire mesterkéletlenül fehér az én szám.

Csifuru lebocsátotta köntöse ujját, és lassan végignézett rajtam, mintha hétesztendős magamat

kutatná, aki valamikor hűségesen engedelmeskedett nyolcesztendős parancsainak, még az éjszakánként megosztott ágynemű alatt is. Becenevet találtunk ki egymásnak. Én őt Oborozukinak neveztem, Párás Holdnak, ő engem Kara-no-kónak, mert már akkor is vonzott minden, ami kínai. Tíz esztendő telt el azóta, hogy „udvarosdit" játszottunk, mintha valaha is számíthatott volna rá bármelyikünk, hogy a császári palotába kerüljön.

Amikor az ember mindennap lát valakit, az idő múlása okozta változás szinte észrevehetetlen. Az illető mintha nem is változna, vagy legalábbis együtt változtok mind a ketten, s ezért észre sem veszitek. Ezért lehet nehéz olyan személlyel szerelembe esni, aki születésünktől a szomszédban cseperedett. Természetesen ha vadidegenekkel találkozol, náluk minden új, és nincsenek emlékek, amelyek összeköthetnének benneteket. Elidőzöl azzal, hogy fonalakat bocsátasz ki, amelyek holmi közös érzékenységhez vagy élményhez fűznének, de ez valójában igen megerőltető. Sokkal érdekesebbnek találtam villanásokat firtatni, a gyermekét, akit valaha ismertem, ebben a nálunk vendégeskedő egzotikus szépségű fiatal nőben.

Csifuruval megosztottam szobámat. Fehér púderral hintettük be arcunkat, s én félrefésültem hajfürtjeit. Emlékszem, hirtelen belém hasított gyermekkorom Csifurujának éles emléke. Csendes délután volt a hosszú tavaszi esőzések idején, mi az új, illatos gyékényeken ültünk anyám szobájában, és rizsmosásból eltett vizet fésültünk egymás hajába. Rádöbbentem, hogy az eltelt időn át valami szépséges, láthatatlan háló fogott össze kettőnket.

Ezután évekig, ahányszor fehér púderral hintettem be arcomat, annak a pillanatnak illanását érzékeltem. Meglepő gondolat, hogy ilyen kapcsolat fűzhet össze minden élőlényt, hiszen minden pillanat szükségszerűen a múltjából nő ki, a karmája irányította ösvényen. Ez talán az élettelen dolgokra is vonatkozik – bizonyára még a kőnek is van múltja. De még erőteljesebb élő dolgok esetén, hisz olyan változásokat eszközöl rajtuk az idő, még ha ezeket a kapcsolatokat ritkán ismerjük is fel. Micsoda erő keltette fel a szépségnek ezt a finom, szomorú érzetét, amelyet oly élénken tapasztaltam aznap? Alighanem, határoztam el, az emlék. Ezért nem találjuk igazán szépnek azt, ami merőben új.

Csifuru mellett fekve a hűvös reggelen, el tudtam neki mesélni szégyenemet. Apám megemlítette néhány barátjának, hogy elsajátítottam kínai klasszikusok műveit, amelyeket öcsémnek kellett volna megtanulnia. Ezt némi büszkeséggel említette, mert nem látott abban semmi rosszat, ha egy nő művelt, de tudnia kellett volna, hogy az ilyesmivel nem kell dicsekedni. Sokan furcsának, ha ugyan nem egyenesen humorosnak találták, és naivitásomban bizony sértve éreztem magamat. Szakiko barátnőm, aki régebben az udvarnál szolgált, és nagy pletykafészek lévén, igen jó összeköttetései voltak, elmondta, hogy hallotta, amint Josinari házasulandó fiai kinevetik „a lányt, aki tud kínaiul".

A jó hírednek tehát vége – mondta Csifuru, és körme hátával simogatta a könyökömet. – Most már sosem találhatsz tisztes férjet.

Kirázta gyűrött, kissé nedves ingét, és kettőnkre terítette.

Ha kínaiul tanulni akadálya lehetne a házasságnak, én is nekivágnék – mondta. – Sajnos nem sokra mennék vele. – És egy árnyalatnyi keserűséggel felnevetett.

Azt hittem, gúnyolódik, de több eszem lehetett volna. Alig-alig ismerte a kínai jeleket, de sohasem gúnyolódott az olvasáson. Csifuru édesanyja a házassága előtt néhány évig egy királyi hercegnő alacsonyabb rangú szolgálóhölgye volt. Élete fénypontjaként dédelgette az udvarnál töltött idejét, és amikor neki is leánya született, más sem járt az eszében, mint úgy nevelni Csifurut, hogy neki is hasonló élményben lehessen része. Csifuru édesapja igyekvő írnok volt, amikor a szülők megismerkedtek. Kiváló képességű hivatalnokká fejlődött, és pályafutása során több ízben küldték Mijakóból egyik háborgó provinciából a másikba. Márpedig az udvar nem szívesen fogadott

szolgálatába olyan leányokat, akik a provinciákban nevelkedtek.

Idővel rájöttem, hogy mint tudós leányának, nekem sincsen sok esélyem. Anyám és nagyanyám gyermekkoromban teletömte a fejemet udvari történetekkel, a császári életről alkotott elképzelésem tehát merőben eltért a valóságtól, legalább egy nemzedék óta elavult. A történeteiket különben is nagyrészt a fantázia formálta, hiszen valójában egyikük sem szolgált az udvarnál. Anekdotáik többnyire hallomáson alapultak.

Mily szánandóan ártatlanok voltunk Csifuru meg én! Szívünkben titkos vágy égett, hogy az udvarnál szolgálhassunk! A következő néhány nap során játékból történeteket agyaltunk ki az udvari életről – szertelen gondolatokat szőttünk, valójában gyerekkori játékaink változatait, de ezúttal egy érzékeny hős is felbukkant, aki erotikus kapcsolatba keveredett minden hölggyel, akivel csak találkozott.

Váltakozva játszottuk a herceg és a hölgy szerepét. Egyikünknek sem volt semmiféle tapasztalata férfiakkal; képzeletünkre hagyatkoztunk, és azzal kísérleteztünk, amit barátnőinktől hallottunk.

Le voltam sújtva, amikor Csifurunak el kellett utaznia. Legyezőt cseréltünk. Nekiadtam világoskék legyezőmet, a lakkozott fekete bordákkal, amelyet kínai verssorok díszítettek, cserébe megkaptam az ő antik és értékes, halvány rózsaszín, háromrétegű cseresznyefa legyezőjét. Családja végtére is elutazott, és úgy mentek el, mintha a holddal futnának versenyt.

Egyedül a szobámban, ezt a verset írtam, másnap lemásoltam, és küldönccel küldtem el neki:

Meguriajte misi ja szore tomo vakanu ma ni kumogakurenisi jova no cukikage
(Ha megint találkoznánk, valóban láttalak-e, vagy, mielőtt megtudhattam volna, eltűntél a felhők mögött – mint az éjféli hold arca?)

Ez alatt a rövid idő alatt felfedeztem a szerelmet és megváltoztam. Ám abban a pillanatban, ahogy rátaláltam, meg is fosztottak tőle.

Ősz végén Csifuru megint eljött családostul, utolsó látogatásra. Egyetlen évszak folyamán minden megváltozott. Rövidültek és hűvösbe fordultak a napmeleg délutánok. A juharok és szömörcék évenkénti brokátpompájukban törtek ki, divatos hölgyek versengtek a fákkal többrétegű ruhájuk színeivel. Bogarak daloltak a fűben. Csifuru családja megint útra kelt, édesapja új állomáshelyére, Cukusi távoli, déli provinciájába. Minden nagyon hirtelen történt, kinevezése nem volt szabályos, de aligha utasíthatta volna vissza. A kormányzó meghalt, a tartományi hivatalban nagy volt a zűrzavar, és Csifuru apját szólították fel, hogy a lehető leghamarabb igazítsa el a dolgokat. Cukusit nem lehetett éppenséggel ínyencfalatnak minősíteni – az embert *száműzték* Cukusiba.

Megérkezésük előtt apám félrevont, és közölte a körülményeket, de még ez sem készített elő Csifuru kétségbeesésére. Arcát elrejtette utazóruhájának lefátyolozott kalapja, amit csak akkor tett le, mikor kettesben maradtunk. Szemhéja megduzzadt; látszott, sokáig sírt, és csak nemrég hagyta abba.

– Ez biztosan a büntetés előző életemben elkövetett bűneimért – suttogta, és hajtogatta hol össze, hol szét a levetett kalap fátylát. Felajánlottam, hogy kifésülöm a haját, s ő hátranyúlt, hogy kioldja a zsinórt, amely a haját hosszú fonatban tartotta össze a kabátja alatt. A zsinór beakadt, nem sikerült kioldani. Csifuru irgalmatlanul rángatta, közben könny szökött a szemébe, és felkiáltott:

– Ostoba zsinór! Miért nem működik semmi sem rendesen?

Elkaptam haragos kezét, és az arcomhoz szorítottam. Csifuru rám omlott, és sírva fakadt.

– Tudom – mondtam. – Apa elmondta. De hisz ez csak időleges...

Nyugtatni próbáltam az Apától hallott észokokkal. Apám tudta, elkeserít a gondolat, hogy barátnőm

eltűnik a nyers, civilizálatlan nyugaton. Csifuru hallgatott, miközben hosszú, összekócolt haját a fésűvel bontogattam.

– Nem megyek Cukusiba – suttogta fátyolos hangon.

– Hogy érted? – kérdeztem ijedten.

– Férjhez kell mennem az út során – mondta keserűen. – Apám úgy érzi, tökéletesen elrontja esélyeimet, ha évekig ott rohadnék Cukusiban. Nem valószínű, hogy ott férjet találhatok, hát megállunk Bizenben.

– Bizenben? – kérdeztem kábán. Valójában megkönnyebbültem. Amikor azt mondta, nem megy Cukusiba, attól tartottam, valami végzetesre gondol.

– A kormányzó nemrégiben elveszítette a feleségét, és fővárosi nőt akar elvenni. Apám úgy véli, tökéletes megoldás lenne.

Csípős volt az esti lég, felhők suhantak a hold előtt. A csillagok elhalványultak a hold éles fényében, a kertben teljes hangerővel harsogtak a bogarak.

Összebújva ültünk a verandán, halkan beszélgettünk. Amikor elnémultunk, a bogarak töltötték be a csendet, s mi hallgattuk őket. Négyféle hangot különböztettünk meg – a tücsökét, a kabócáét, a szövőbogárét meg a *kirigiriszuét*. Öcsém egész hónapban fogdosta a különféle bogarakat, bambuszkalitkát készített nekik, és uborkával, dinnyehéjjal etette őket. Az ő példányait figyelve tanultam meg, melyik bogár milyen hangot ad. Némelyik csak nappal énekelt, némelyik csak éjjel.

Ahogy a közeledő házasságot fontolgattuk, rádöbbentem, hogy Csifuru az egyetlen személy, aki előtt nyíltan feltárhatom szívemet.

– Legalább visszaköltözöl Mijakóba, amikor az ő hivatali útja véget ér – vetettem fel.

Csakhogy Csifuru addigra férjhez megy, s hogy az én helyzetem milyen lesz, azt még találgatni sem tudtam. Csifuru sorsa hirtelen sötét felhőt vetett a magaméra is. Azt is oktalanság feltételezni, hogy egyszerűen ugyanígy folytathatom.

Egyforma sötét rozsdaszín selyemszövet nadrágot viseltünk bélelt fehér ing fölött. Csifuru többrétegű köpenye gesztenyeszín volt, halvány türkizöld béléssel; az enyém őzbarna, a bélése hamvas rózsaszín. Régi volt, és az élénk rózsaszín festék már régen halvány gombaszínűre fakult. Megpróbáltuk magunkat férjezett hölgynek elképzelni. Le kell vágatnunk oldalfürtjeinket, hosszú, bő nadrágunk nem rozsdaszínű lesz, hanem skarlátvörös. Ruhatárunk összeillő kimonóegyüttesekből áll majd, nem anyánk levetett ruháit illesztgetjük össze. Megfogadtuk, hogy mindig ügyelünk a divatos színkombinációkra, még ha a provinciákban kell is élnünk.

Előző vendégeskedése idején Csifuru rossz szagú vasas oldatot kevert ki fogai festésére, és most kérleltem, készítené el az enyémet is. Amikor elutazott, követtem a receptjét, a vasreszelékhez szakét vegyítettem az általánosan használt ecet helyett, és háromnaponként alkalmaztam a keveréket. Most már az én szám is olyan elegánsan sötét volt, mint az övé. Kacagva szőttünk történetet elképzelt hősünkről, aki meglátogatja egy provincia kormányzójának házát, és elcsábítja a szépséges fiatal feleségét.

Mire beosontunk, a hold már a nyugati dombok fölött lebegett, és az éji bogarak hangja elhalkult, mire elaludtunk. Álmosan tűnődtem, vajon sejtik-e, milyen rövidre szabott az életük. Panaszos, éles hangjuk mintha búcsúzna az ősztől, búcsúzna a felhős holdtól, búcsúzna Csifurutól. Amikor elment, ezt a verset írtam:

Nakijovaru magaki no musi mo tomegataki aki no vakare ja kanasikaru kana
(Ahogy a tücskök dala elhalkul a sövényben, lehetetlen megállítani az ősz búcsúját; milyen szomorúak lehetnek ők is...)

Úgy egy hónappal azután, hogy Csifuru és családja elutazott a nyugati provinciákba, Apa dolgozószobájába hívatta három gyermekét, és bejelentette: változás történik a család életében. Öcsémnek fogalma sem volt semmiről, én azonban rögtön felfogtam, mi történik. Apa jövendőbelije egy húszas éveiben járó nő; nagyapja is, apja is tartományi tisztviselő volt. Apja szerette a kínai költészetet, és ezért örült a családunkkal létrejövő kapcsolatnak. Igazában meglehetősen mulatságos volt látni, ahogy szegény Apa küszködve igyekezett tudatni velünk az újságot. Néhány napja észrevettem, hogy elővette régi lakkozott fésűtokját, és kitaláltam, mi a szándéka. Ezt a fésűt használta, míg anyám udvarházában élt. Anyám családja a halálakor visszaadta a fésűt, és apám megtartotta, zsinórral szorosan áttekerve, a dolgozószobája sarkában álló szekrény egy külön fiókjában. Vajon, tűnődtem, az emlékeit is ilyen szoros csomagolásban őrzi?

Jól ismertem a háznak minden zugát, Apa dolgozószobáját is beleértve. Azt mondta, szabadon használhatom könyveit, papírjait, és én szaván is fogtam. Lopva elolvastam szerelmes verse fogalmazványait, és megtudtam belőlük, hogy legalább egyszer visszautasították. Velünk persze sosem beszélt ezekről a dolgokról, de engem nem ért meglepetésként, hogy megegyezésre jutottak.

Három év telt el anyánk halála óta. Apám negyvenhárom évesen még férfiereje teljében volt. Senki sem furcsállotta, hogy újra házasodik. Sok férfinak volt egy időben több felesége, és el sem tudta képzelni az életet asszonyi segítség nélkül. Némelyik férfi még felöltözni sem tudott egyedül, nem találta a megfelelő színeket vagy a tiszta alsóruhát. Apám szokatlanul önálló volt. Barátai szinte nem is hitték, hogy nem tart szeretőt özvegysége éveiben. De még így is tévedés volt azt gondolnom, hogy továbbra is vezethetem a háztartását.

Meghatottan láttam, hogy aggasztja, vajon mit gondolnak majd a gyermekei. Igen jól értettem apámat, miattam legalábbis szükségtelen volt ilyen szertartásosan beszélnie. A bejelentés mégis változást jelzett, és gyanítottam, hogy ez engem érint majd legérzékenyebben. Nem úgy, mint anyámmal kötött házassága idején, amikor apám költözött anyám szüleinek udvarházába, s mi, gyermekek is ott születtünk és nőttünk fel, ezúttal az új asszony költözik ide, apám hivatalos rezidenciájára.

Ma nagyobb divat, hogy a feleség új házba költözzön férjével, semmint hogy otthon maradjon, de akkor ijesztőnek éreztem a kilátást. Ha nekem férjhez kell mennem, sokkal szívesebben maradnék a magam házában, és a férjem ott látogatna. Elborzasztott a gondolat, hogy elhagyjam családomat, és új házba költözzem egy idegennel. Magam is nehezteltem, de sajnáltam Apa új feleségét is.

Becsületére legyen mondva, Apa minden tőle telhetőt elkövetett, hogy elősegítse a házi harmóniát. Új szárnyat építtetett a házhoz, hogy a változás a legkevésbé érintsen bennünket, többieket. Nővérem, Takako, abban a fényűzésben részesült, hogy beköltözhetett Apa régi, folyóra néző szobájába, hiszen Apa az új szárnyba költözteti holmiját. Én megmaradtam az előkert tavára néző kényelmes, félhomályos szobámban, Apa dolgozószobája mellett, de új, egymáshoz illő függönyöket és párnákat kaptam. Nobunori duzzogott, mert Takako többet kapott, mint ő, és nem volt hajlandó elismerni, hogy Apa az együgyűsége miatt kedvez Takakónak.

Nővérem az evésben lelte legnagyobb örömét, és szüntelenül valami rágcsálnivalót kérincsélt a szolgálóktól. Annyira szerette az édes szirupban főtt babot, hogy ahányszor a szakács ezt a fogást készítette, az étel többnyire eltűnt, mielőtt a család többi tagja egyáltalán megkóstolhatta volna. Takako nagyon kövér volt, de a természete szelíd és megbocsátó – csak Nobunorival nem. Öcsém örömét lelte benne, ha kínozhatja Takakót, és a jelenlétében nővérem mindig gyanakvó volt. Amint megpillantotta öcsénket, összevonta a szemöldökét, és szeme eltűnt arcának redőiben, mert teljességgel képtelen volt leplezni érzelmeit. Persze sohasem fog férjhez menni.

Öcsémet féltékennyé tette Apának Takako iránti szeretete. Apa Nobunorival igen szigorúan bánt. Mindig nekem kellett békét teremteni öcsém és nővérem között. Az, hogy Apa Takakónak adta a folyóra néző szobát, kis távolságot teremtett két testvérem között. Nobunori a magáéhoz csatolta Takako régi szobáját, Apa dolgozószobája mellett, és több helye lett, ahol különféle gyűjteményeit elhelyezhette. Én csak annyit kértem, hogy az esküvő után Apa új felesége ne léphessen be a dolgozószobába.

Mostohaanyám három évvel volt idősebb nálam, de jámbor, akár egy néma gardénia. Apjának a kínai klasszikusok iránti érdeklődése ellenére ő maga híjával volt mindennemű irodalmi adottságnak, és megmaradt a ház új szárnyában. Magamban a Kucsinasi[4] becenevet találtam a számára. Időm java részét a dolgozószobában töltöttem. Onnan bámultam ki a kertbe, a hervadó krizantémokra.

Az évszakok változnak, gondoltam, s mégis ugyanazok maradnak, míg az ember ifjúsága tavaszát végérvényesen maga mögött hagyja, és soha többé nem éli át. Rettegtem a gondolattól, hogy hamarosan nekem is el kell hagynom otthonomat. Csifuru elment, elsodródott, mint egy őszi levél. Elkerülhetem vajon a hasonló sorsot? Még ha sikerül is halogatnom a házasságot, mindennap érezni fogom Csifuru hiányát. Beletörődtem, hogy sosem kerülhetek az udvarhoz. Apának egykori állása lehetővé tette volna, ám amikor Kadzan császár lemondott a trónról, apámnak vissza kellett vonulnia a Szertartások Hivatalában betöltött állásából. Filozofikus bölcsességgel vigasztalást talált a kínai klasszikusokban, és most magam is ezekben az írásokban kerestem útmutatást. Hittem, hogy az élet rejtvényeire a válasz abban rejlik, ha érzelmi sóvárgásunkat összekötjük a természettel.

Rábukkantam az ősi kínai naptár *Havi Rendeleteire*[5], és kíváncsian tanulmányoztam, milyen válaszokra jutottak a kínai bölcsek. Úgy tekintették az esztendőt, mintha bambuszszár volna, törzsek és csomók váltakozásával; minden hónap egy-egy pár, mindegyiknek az elnevezése a természet változásait tükrözi. Kertünk krizantémjait szemlélve megállapítottam, hogy épp most léptünk be a Hideg Harmat nevű kétheti csomóba. A mi kalendáriumunk is él ezzel a felosztással, de a régi kínaiak még pontosabban különböztették meg az évszakokat. Minden szár és törzs három-három, egyenként ötnapos kisebb egységet tartalmazott. Ezeket „idény”-nek nevezték. Mindenestül hetvenkettő volt belőlük egy évben. Az évszak ilyen pontos ábrázolásával a kínaiaknak bizonyára megvolt a kulcsuk, hogy megértsék a kapcsolatot az emberi érzések és a természet között. Mindennap elidőztem hát azzal, hogy pontosan meghatározzam, milyen évszakban járunk.

Megállapítottam, hogy a Hideg Harmat két hete a *Vendégül érkezett vadludak* nevű idénnyel kezdődik. Ezt követi a *Vízbe hullott és kagylóvá változott verebeké,* majd a *Sárgára színeződött krizantémoké* – pontosan ez történt, amikor megfigyeltem kertünket. Négy évszak között megoszló tizenkét hónap, és maguk a hónapok felhasítva, akár a bambusz, majd még finomabb idényekre szeletelve. Csodálattal adóztam a kínaiak megfigyelőképességének.

Manapság divatos leszólni a kínai dolgokat, mondván, hogy túldíszítettek meg agyoncsiszoltak, de én sosem osztottam ezt a véleményt. Mennél többet tanultam a kínai klasszikusokból, annál alázatosabbá váltam. Végtére is, ha nincs a kínai írás technikája, a mi japán szavainkat sosem lehetett volna papírra vetni. És mégis úgy éreztem, a kínai gondolkodásmód mélységesen különbözik a miénktől. Minden kiműveltségükkel egyetemben a kínaiak rejtélyesek és túlságosan pontosak.

Tetszetős volt a kalendárium rendje. A természeti tüneményeket mint huszonnégy bambuszszelet által egyenletesen megszakított hetvenkét gyöngyszem pontos sorát ábrázolták. Nevük elbűvölő és mégis rejtélyes. Hogyan váltak kagylóvá a verebek? És költőiek is, rusztikus módon, de nem sikerült megtalálnom a keresett kapcsolatot. A kínai kalendárium kitűnő módszer arra, hogy az elme a

természetet kövesse, de elmarad mögötte a szív.

Én pedig úgy éreztem, bizonyos pillanatokban szívünk különleges erővel kapcsolódik a természet valamely arculatához. Amikor a nap lenyugszik ősszel egy kopár ágú fa mögött, az ég lángoló színe a halódó szépség magányos ragyogásával visszhangzik szívünkben. Ezért használja a költő a napnyugta képét, hogy őszt égessen versébe – a napnyugta az ősz eszenciája. Mindegyik évszaknak megvannak a képei, amelyek a költői érzékenység tükrében fejezik ki a lényegét.

Gyűjteni kezdtem a képeket, amelyek egy-egy évszakot képviseltek.

Miután Apa megházasodott, bizonyára magamba húzódtam, mert valaki azzal vádolt, hogy természettől fogva melankolikus vagyok. Meglepődtem, és igazságtalannak találtam a megállapítást. Igaz, nem siránkoztam, és talán némelyek ezért bélyegeztek melankolikusnak, ám például Csifuru társaságában sugárzó kedély töltött el és ki nem fogyott belőlem a szó. Tudtam hát, hogy nem a természetem melankolikus, csak a körülmények tesznek azzá. Nagyanyám figyelmeztetett, hogy a tépelődő hajlam nem vonzza a házasulandó férfiakat.

– Próbálj meg kissé élénkebben viselkedni – mondta.

Igen ám, gondoltam, de ha valaki tettetett közvetlenségem miatt venne feleségül, nem taszítaná-e vissza csak annál jobban, ha felfedezné komolyságra való hajlamomat? Bizonyára akadnak alkalmas férfiak, akik a felszíni tulajdonságoknál mélyebbre néznek. Tizennyolc éves voltam. Legtöbb barátnőm már férjhez ment vagy komoly kérőket fogadott. Néhányan, tisztes rangú urak leányai, udvari szolgálatba léptek. „A lány, aki kínaiul tud” nem vonzott nagy érdeklődést; csupán Apa egy alacsony rangú diákjáét, aki, gyanítom, csupán azért közeledett, mert úgy gondolta, segítségére lehetek tanulmányaiban. Őszintén szólva örültem, hogy nem kell kérőket elhárítanom, mert egyik sem volt Gendzsihez fogható, a képzeletbeli szerelmeshez, akit Csifuru meg én találtunk ki.

Olyan sűrűn váltottunk levelet, amilyen gyorsan a küldöncök megfordultak. Amikor a család Bizenbe érkezett, a kormányzó megfelelőnek találta Csifurut, de az esküvőt elhalasztották, míg a kormányzó elhunyt felesége fölötti gyász hivatalos időszaka véget nem ér. Csifurunak tovább kellett utaznia Cukusiba, ahonnan majd visszatér Bizenbe. Ezt a verset kaptam tőle:

Nisi no umi o omoijaricucu cuki mireha tada ni nakaruru koro ni mo aru kana
(Szorongva és sóvárogva, a holdra bámulva a nyugati tenger fölött, ez csak a könnyek ideje)

Kérlelt, küldjek híreket a fővárosból, leveleim tehát tele voltak az udvarnál szolgáló barátnőim pletykáival. Versére így válaszoltam:

Nisi e juku cuki no tajori ni tamazusza no ki-kitaeme ja va kumo no kajoidzsi
(A holddal nyugat felé utaznak a levelek; feledhetem-e, hogy a sodródó felhőkkel híreket küldjek?)

Csifuru állandóan gondolataimban lakozott, különösen amikor a változó holdat néztem. Nemcsak a beceneve, Párás Hold miatt, hanem magának a holdnak a természete miatt, amelyről Csifuru távollétében elmélkedtem.

A hold érdekesebb, mint a változatlan nap. Bizonyára ezért használják a költészetben, a napot pedig nem – kivéve, ha az ember a hajnalról vagy az alkonyról beszél, amikor a nap röviden a nappal vagy az éjszaka peremén időzik. Gondolataimban Csifuru oly szépségesen ragyogott, akár a hold, bármelyik alakjában. A háromnapos újhold Csifuru szemöldökére emlékeztetett. Azután az íjász hajlított íját idézte, teljes kereksége pedig akkor a legdrámaibb, amikor egy párás felhőfoszlány fátyla

fedi. A friss telihold nyugodtan és éretten lebeg reggel a nyugati égen. Ez is Csifurura emlékeztetett. A következő néhány éj során egyre tovább és tovább vár a hold, mielőtt az égre lép, s késő éjszaka, amikor végre megjelenik, fényesebbnek látszik, kiváltképp ősszel. Ilyenkor őrzi a ragyogást a hold, mint amelyet Csifuruval néztünk utolsó együtt töltött éjszakánkon. Belesajdult a szívem, amikor a hold ebbe a szakaszba érkezett, mert Csifurura gondoltam, és tudtam, akármeddig várok, a párás hold soha többé nem bukkan fel.

Mostohaanyám is alighanem számon tartotta a hold változásait, mert másállapotba került.

Tél kezdetén kínai kalendáriumom minden új idényében írtam Csifurunak. *Kezd fagyni a víz,* kezdtem egyik levelemet, majd öt nap múlva: *Kezd fagyni* a *föld*. Közeledtünk a Kevés Hó elnevezésű két héthez. Bár még nem havazott, állandóan fagyoskodtam. *A vízbe lépő fácánok szörnyeteg kagylóvá válnak,* írtam egy levél kezdetén. De vajon mit jelent ez? Fogam megcsikordult a kísérteties átváltozás hatására. Rádöbbentem, rettegek a gondolattól, hogy Csifuru meghitt kapcsolatba kerülhet egy férfival.

Válaszában kérte, hogy írjam le némelyik közösen kitalált történetünket. Izgalmas feladat volt; nekiláttam hát, hogy papírra vessem a Ragyogó Gendzsi Hercegről szóló történeteket. Az elsőt a holdról való mélázásom ihlette.

Csifurunak szólt az elbeszélés, amelyben Gendzsi megismerkedik egy hölggyel a palotában, és annyira elborítja a szenvedély, hogy igen veszedelmes helyen szerelmeskedik vele. A hölgy nevét nem ismerte, de Oborozukijónak, a Párás Hold Éjszakájának nevezte.

Gendzsiről írva feledtem magányomat. Ahogy igyekeztem leírni a történeteket Csifurunak, Gendzsi életre kelt bennem, és magával vitt a paloták és kertek álomvilágába. Benyitott egy szobába, és meglepett azzal, amit odabent talált. Persze minden írásomat azonnal el akartam küldeni Csifurunak, de valahányszor úgy véltem, hogy befejeztem, különös dolog történt.

Mielőtt megelégedésemre szolgált volna Gendzsi kalandja, azon kaptam magam, hogy *visszafelé* írok. Azzal kezdtem, hogy megismerkedik egy rejtélyes leánnyal a császárné termeiben, csakhogy meg kellett okolnom, hogyan került oda – hát visszafelé haladva leírtam a késő éjszakai holdat, amely szerelmes sóvárgását ihlette. Majd úgy éreztem, hogy a történetet inkább tavaszra kell helyeznem ősz helyett, hiszen a költői szabály szerint a párás hold tavaszi téma. Leírtam, hogyan szökteti el Gendzsi a leányt, de amikor elolvastam, elszörnyedtem – mintha a herceg egyszerűen megerőszakolta volna a lányt, aki csak azért engedett, mivel ő Gendzsi. Vissza kellett térnem a holdfényről szóló részhez, és megokolni, Gendzsi miért annyira különleges, hogy egyszerűen talál valakit és máris ráveszi, hogy szerelmeskedjen vele.

Töprengtem, van-e ilyen a valóságban vagy sem. A mi kitalált történeteink fantáziánk szüleményei voltak, de úgy éreztem, hihetővé kell tennem őket. Akárhogyan is, mihelyt magam írtam le a történetet, egészen más lett, mint amit Csifuruval szőttünk. Alább következik az első történetem.

A PÁRÁS HOLD ÉJSZAKÁJA

Oborozukijo

A RAGYOGÓ GENDZSI HERCEG EGYIK KALANDJA

Gyönyörű tavaszi nap volt, az ég tiszta, daloltak a madarak. Költők és hercegek, tudósok és udvaroncok gyűltek össze a palota nagytermében a Cseresznyevirág-ünnepségre. A császár nagy híve volt a kínai módon írt verseknek, és számos témát szemelt ki, amiket sorshúzással osztottak ki a vendégek között. Gendzsi is jelen volt, és miközben az emberek morogva, zsörtölődve húzták ki a témájukat, az ő szép, zengő hangja a mormogás fölé emelkedett:

– Az enyém a „Tavasz" – mondta Gendzsi.

Megvitatták a bemutatás sorrendjét, de senki sem követte volna szívesen Gendzsit, mert attól tartottak, hogy elhomályosítja őket, vagy nevetségesnek tűnnek hozzá hasonlítva. Kínai verset alkotni nem lehet annyira nehéz feladat, de még a jobb poéták is elkomorultak, kényelmetlenül feszengtek. A nagy professzorok eközben alig várták, hogy kérkedhessenek tudományukkal. Szokás szerint annyira híjával voltak a stílusérzéknek, hogy senki sem emlékezett a verseikre, csupán a silányságukra. A császár akaratlanul is mosolygott azon a merev, ügyetlen viselkedésen, ahogyan személyéhez közeledtek.

Gendzsi még az elegáns udvaroncok tömegéből is kitűnt. Tizennyolc esztendős ifjonti csinossága elbűvölő volt, ruházata makulátlan, de nyugodt, magabiztos magatartása vonzotta igazán az embereket. Hűvös fensőbbség sugárzott belőle, akár az irodalmi kínai nyelvben való jártassága tekintetében (amikor Gendzsi valamelyik kínai költőre utalt, sosem látszott nagyképűnek), akár abban, ahogyan szeszes italt fogyasztott. Gendzsi szívesen ivott, de abbahagyta, mihelyt elegánsan halvány arcát vonzó pír futotta el. Sosem engedte meg magának, hogy elérje azt az érzelgős vagy bódult állapotot, amelyben sok férfi végzi az éjszakát.

És a költészet mégis csupán az ünnepség fénypontjának előjátéka volt. Ez alkalommal maga a császár fáradt vele, hogy megtervezze a zene és a tánc műsorát. Kitűnő produkciók sorozatának csúcspontja volt alkonyatkor a *Tavaszi fülemülecsattogás* pompás előadása. Minthogy Gendzsi előző ősszel táncolt, ezúttal hivatalosan nem szerepelt a műsorban, de megjelenésének emléke a juharlevelek között ellenállhatatlan volt, s természetesnek tetszett, hogy megint táncoljon. Gendzsi szerényen szabadkozott, míg maga a trónörökös nem kérte fel, megajándékozva őt egy virágzó cseresznyeággal. Gendzsi felkelt, és szándékosan a *Hullámok táncának* lassú részébe lépett be. A tömeg nyughatatlan fészkelődése azonnal megszűnt.

Rövid szereplése tündökletes volt. Rögtönzött előadásának könnyed virtuozitása láttán mesterkéltnek tetszett az előző, megtervezett darabok tökéletessége. Gendzsi frissessége, némelyek szemében, így utólag elrontotta az előzőleg lenyűgözőnek látott táncok élvezetét. Ha nincs meg benne az igazi szerénység, Gendzsi kétségtelenül ellenséges érzéseket keltett volna.

Gendzsi után is volt még néhány tánc, de legtöbbek figyelme az italok felé fordult. A mulatság késő éjszakáig folytatódott. A vendégek sorra elosontak, majd a császárné és a trónörökös is távozott. Ekkor az addig ott időzők java is elment, holott a későn kelő hold épp akkor ragyogott legfényesebben. Gendzsi, egyedül és nyughatatlanul, úgy érezte, az ilyen hold méltó megbecsülést érdemel. A palota felé ballagott, felrémlett benne, hogy talán egy hasonlóan vélekedő hölgy ébren fekszik és sóhajtozik, ahogy az ablaktábla résein át köntösére árad a hold hűvös fénye.

Gendzsi felosont a nők termeibe vezető galériára. A császárné azt az estét a császárral töltötte, hát a termek szinte néptelenek voltak. Ám a ragyogó holdfénynél Gendzsi észrevette, hogy a folyosón nincs elreteszelve a harmadik ajtó. Ezt meghívásnak fogta fel valamely láthatatlan hölgytől, és lopva megpróbált benyitni. Az ajtó ellenállás nélkül kinyílt. Gendzsi felbátorodva átlépett a korláton a főterembe, és a közös szoba függönyén át bekémlelt. A teremben több alak hevert, színes selyemköntösük megannyi sziget. Láthatólag mindenki aludt. Tűnődött, mit tegyen, amikor halk hang érte a fülét. Oly finom hang volt, hogy Gendzsi bizonyos volt benne, nem származhat közönséges szolgálóleánytól. Meghallotta egy vers sorait:

Oborozukijo ni niru mono zo naki…
(Amikor a párás hold halványan fénylik, semmi sincs, ami hasonlíthatna...)

Női alak közeledett az ajtóhoz. Gendzsi boldogan látta, hogy a hölgyet is az ő nyughatatlanságát keltő holdfény vonzza. Kinyújtotta kezét, s megérintette a hölgy köntösének ujját. Érezte, amint a nő meglepetésében megborzong, ahogy felkiált:

– Ó, hogy megijesztettél! Ki vagy?

– Ne félj – suttogott Gendzsi. – Ugyanaz a párás tavaszi hold vezetett ide mindkettőnket.

A hölgy kissé megnyugodott Gendzsi kiművelt hangja hallatán – nem éjszakai démon szólítja hát, ahogy első rémületében hitte. De mégis félénken visszahúzódott a központi csarnok felé, ám Gendzsi, közelebb lépve, egyetlen gyors mozdulattal a levegőbe emelte. A hölgy arcát a köntöséhez szorította, míg kivitte a verandára. A hölgy ellenállt, vergődött, és Gendzsi a küszködését izgatóbbnak találta, mint az egyszerű engedékenységet, amelyet gyakrabban tanúsítottak iránta a nők.

– Csitt – suttogott Gendzsi. – Nem vagyok itt idegen, és el szoktam érni a célomat.

A lány naivan ámuló arca elbűvölte Gendzsit.

– Ott van valaki! – suttogta reszkető hangon a lány.

Gendzsi a haját simogatta, az arcát cirógatta, és továbbra is halkan szólt hozzá. A leány most már felismerte. Gondolni sem mert rá, hogy sikoltson vagy segítséget hívjon. Még akkor is zaklatott volt, és az események túlságosan gyorsan peregtek, de nem akarta, hogy Gendzsi naivnak gondolja. Gendzsi keze a leány köntöse alá siklott, és most is oly csöndesen, megnyugtatóan beszélt, hogy a leány azt sem tudta, vajon kiváltképp eleven álmot lát-e, vagy mindez valóban megtörténik. Ha egy kissé jártasabb ilyesmiben, nem adta volna meg magát ily könnyen, de érzései immár tökéletesen összezavarodtak. Akármennyit fantaziált arról, hogy kettesben marad egy szép idegennel (némelyik álmának éppen maga Gendzsi volt a tárgya), megrettent, amikor hirtelen ilyen helyzetbe sodródott. Gendzsi drága illatszerének aromája azonban mintegy élét vette a veszedelemnek. Kedvére volt egy s más, amit Gendzsi keze művelt – jobban, mint bármilyen érzés, amelyet ő keltett magamagában. Ellenállhatatlan volt a korábbi lakomától még mindig kissé ittas Gendzsi, a holdvilág, s maga az, hogy a kaland idáig fajult. A leány nem tudott ellenállni.

– Mondd meg a nevedet – kérlelte Gendzsi, ahogy a hajnal fénye a folyosóra szűrődött. Hamarosan távoznia kell, hogy ne találják kompromittáló helyzetben. – Különben hogyan írhatok neked, ha nem tudom, ki vagy?

A leányt ideges félelem gyötörte a felfedeztetéstől, de összeszedte lélekjelenlétét, és halkan idézte:

Uki mi jo ni jagate kienaba tazunetemo kusza no hara o ba toyadzsi to ja omou
(Ha eltűnnék, keresnéd-e a nevemet akár a sírig?)

Fiatalsága és izgatottsága ellenére van benne valami mély vonás, gondolta Gendzsi. Kedvelte az olyan nőt, aki nem fél kimutatni műveltségét.

– Ha nem bánnád, hogy találkoztunk – mondta, és lepillantott az összekuporodott leányra –, biztosan megmondanád, ki vagy.

Redőny nyílt csikorogva, ahogy a szobában mozgolódni kezdtek a hölgyek. Éppen csak annyi idejük maradt, hogy barátságuk jeléül kicseréljék legyezőjüket, s Gendzsi kénytelen volt hanyatt-homlok elhagyni a galériát.

Visszaérve szobájába, szemügyre vette a legyezőt. Háromrétegű cseresznyefa volt, a festményen a hold tükröződött a víz feletti párában. Gendzsi beleszeretett a Párás Hold Éjszakájának hölgyébe. Hogyan is nevezhetné másképp?

Gendzsi kalandját elküldtem Csifurunak Cukusiba, de majd' egy hónapig nem kaptam tőle választ. Gyötrődve hallottam hírét, hogy férjhez ment. Természetesen tudtam, hogy ez bekövetkezik, és számítottam rá, hogy Csifuru megváltozik, de nem tudtam mire vélni nyugtalanító hallgatását. Végre levelet kaptam Bizen tartományból. A kétnapos utazás ellenére is még friss juharág kísérte. Csifuru valóban férjhez ment, és azon töpreng, vajon látogasson-e el Mijakóba új férjével vagy sem.

„Hegyi lakunk dombjain bolyongok, köntösöm ujját sűrű harmat áztatja át", írta. És ezt a verset:

Cuju fukaku okujamazato no mómidzsiha ni kajoeru szode no iro o miszehaja
(Mélyen e távoli dombok harmatában a juharlevelek skarlátvörössé változnak; bárcsak megmutathatnám neked köntösöm ujjának színét)

Skarlátvörös vérkönnyekben ázó ruhaujjakra utalt. Csalódást éreztem. Ezt a képet mindig utáltam, még ha kínai is az eredete – vörös könny, mint az őszinteség végső jele. Annyira különcködő, hogy éppen az ellenkező érzést kelti bennem. Amikor valaki napokig sírt, és köntöse ujját valóban könnyek áztatják, nevetséges a könnyeit vérnek nevezni.

A vers hatására elképzeltem, hogy Csifuru férje hogyan söpri el szerelmünket, akár a vihar, amint juharleveleket szaggat az ágakról. De hogyan is hibáztathatnám Csifurut? Hisz ő semmiről sem tehet. Őt magát is elsodorták Mijakóból, akár a vihar a tehetetlen őszi levelet. Izgatottságomban a következőt írtam, és gyorsan el is küldtem, sötétkék papírba burkolva, amit megcsomózott kuzuindával kötöttem át:

Arasi fuku tonjamazato no momodzsiha va cuju mo tomaran koto no katasza jo
(A távoli dombokon tomboló vihar nyomtalanul elsöpri a skarlátvörös leveleket és a harmatot)

Ám alig került ki kezemből a csomag, már megbántam, hogy ilyen csípős választ küldtem, habár hittem, hogy szerelmünk nyomtalanul kimúlt. Mi jó származhatna abból, ha Csifuru most visszatérne a fővárosba? Én elveszítettem őt. Árváltozása éppoly teljes és éppoly különös, mint a verebeké kagylókká. Csifuru férjes asszony.

Néhány nap múlva bűnbánóan válaszolt kitörésemre, de én addigra már megnyugodtam. Végtére is milyen választása van a törékeny juharlevélnek? Ezt a verset küldte:

Mómidzsiha no szaszou arasi va hajakeredo ko no sita narade juku kokor ka va

(A vihar által kitartóan csábított skarlátvörös levelek nem vágynak máshová hullani, csak a fa alá)

Ha szabadon követhette volna vágyait, végtére is itt maradt volna Mijakóban, és megpróbált volna bejutni az udvarhoz.

Amikor azonban féltékenységem alábbhagyott, ráébredtem, hogy már nem vagyok teljesen egyedül. Itt van nekem Gendzsi.

HAJNALKA

Aszagao

Amikor Csifuru férjhez ment, már nem neki írtam a Gendzsi-történeteket, hanem magamnak. A következő nyáron elhatároztam, hogy néhányat felolvasok nagyanyámnak, aki fokozatosan elveszítette szeme világát. Elkeserítette, hogy már nem élvezheti kedvelt képtekercseit, hát eszembe jutott, hogy talán méltányolná, ha valami újat olvasnának fel neki. Összegyűjtöttem az addig leírt öt-hat történetet, és nem is vesződtem a lemásolásukkal, hiszen Nagyanya úgysem látja firkálmányomat. Emlékszem, a papírokat összepakoltam egy kosár kertünkből származó körtével meg egy tál sült kínai gombóccal. Éppen indulóban voltam, amikor észrevettem, hogy horoszkópom szerint nem szabad délkelet felé utaznom. Minden gondolatom Gendzsié lévén, ostoba módon elfelejtettem ellenőrizni az irányra vonatkozó tabukat.[6] A gombóc nem áll el, hát Takakónak adtam. Körtét bármikor szedhetek.

Nagyanya nagyon szerette a régi történeteket. Amikor az ő házában növekedtünk, ismerős és kevésbé ismert történeteket mesélt, számtalan változatban. Minthogy anyám általában csecsemő öcsémmel foglalatoskodott, én áttotyogtam Nagyanyához. Beburkolt valamelyik régi selyemköntösébe és maga mellé ültetett, én pedig sóváran hallgattam, ahogy folyamatosan ömlöttek belőle a klasszikus mesék. Ötéves koromra el tudtam játszani *A bambuszvágó öregapó történetének* vagy *Az odvas fa történetének* hidegszívű hercegnőit, és szörnyű követeléseket támasztottam mesebeli kérőimmel szemben. Nagyanya a Murakami császár diadalmas uralkodása alatti életről is mesélt – később ébredtem rá, hogy ezt csak hallomásból ismerhette, hiszen sohasem került oda az udvarhoz.

Azon a nyáron, amikor tizenkilencedik évembe léptem, szerepeink felcserélődtek. Én lettem a mesemondó, felolvastam Nagyanyának Gendzsi-történeteimet. Az első után azt mondta, Gendzsi Narihirára, a *Történetek Iszéről* hősére emlékezteti. Továbbá úgy vélekedett, hogy elbeszéléseimben kevés a költészet.

– Különös – jegyezte meg –, hogy a te Gendzsid nem líraibb. De mégis magával ragad leírásod, és eltűnődöm, ugyan mit művel majd legközelebb ez a te ifjad. Szinte olyan, mintha te, Fudzsi kedves, szavakkal festenél történetet, nem képekkel. Talán az én vén szemem érdekében teszed. Mostanában mintha sötét pára lebegne a szemem előtt.

Nem próbáltam tudatosan szavakkal helyettesíteni a képeket, de a kifejezés találó volt. Valójában igen gyatra festő voltam. Semmint hogy pazaroljam a papírt azzal, hogy megpróbálom lerajzolni Gendzsi herceget, hagytam, hogy Csifuru vagy Nagyanya a maga óhaja szerint elképzelje. Hamarosan felfedeztem, hogy az én gondolataimban élő Gendzsi nem azonos azzal a szereplővel, akit Nagyanya képzel el. Csifuru eszményi szerelmese nem az enyém. Nagyanya mindig Narihira változatának látta Gendzsit.

– Több verset, kedves – mondogatta. – Több költészet kell bele.

Megpróbáltam versekkel bélelni a szöveget, de nem éreztem jónak. *Vakával* túlterhelve az elbeszélés törékennyé vált. Véleményem szerint Nagyanya hőn szeretett *Történetek Iszéről*je valójában vershalmaz, amelyet az elbeszélés törékeny fonala tart össze. Ennek akkor ébredtem tudatára, amikor megpróbáltam felidézni egy jelenetet, ahelyett hogy egyszerűen elismételném, hogyan tükröződik ugyanaz egy szereplő költői gondolataiban.

Eredetileg Nagyanyának tettem szívességet azzal, hogy felolvastam történeteimet, de úgy találtam,

ahogy fennhangon elismétlem őket hallgatóságomnak, segít a megírásukban. Apa háza visszhangzott egy újszülött kisbaba lármájától, időm nagy részét hát Nagyanyánál töltöttem. Amikor elkészültem egy új történettel, unokanővérem, aki ott lakott, áthozta varrását, és bejött a szobába, hogy meghallgassa a felolvasást. Még a szolgálólányok is találtak ürügyet, hogy rizskekszet, édességet vagy egyebet hozzanak, azután ott maradtak. Ez eleinte zavart, mintha kitárulkoznék, de hamarosan felszabadultabb lettem. Gendzsi az én érzékenységemből fakadt, de végtére is nem volt azonos velem. Idővel a maga életét élte, s úgy éreztem, cselekedetei az ő karmájából fakadnak, nem az enyémből. Ez is megkönnyítette a dolgot.

Annyira elmerültem Gendzsit illető gondolataimba azon a nyáron, hogy valósággal feledtem önmagamat. Apa azonban nem feledte, hogy immár érett gyümölcs lakozik a kertjében, és hamarosan túléretté válik. Amikor az idő forróra fordult, és mindannyian erőtlenül vonszoltuk magunkat, úgy tetszett, mintegy véletlenül felbukkant ajtónkban a császári íjászok egy helyettes kapitánya. Úton volt, mondta, de a mi városnegyedünkben kell töltenie egy éjszakát az irány tabuja miatt. Választhatta volna valamelyik szomszédunk otthonát, de mihozzánk jött. Nem sok gondolatot pazaroltam rá, feltételeztem, ismeri apám hírét mint kínai költőét. Valószínűleg azt gondolta, érdekesebb lesz egy rokon lélekkel iddogálni és néhány kínai rímet faragni.

Annyira nyomasztó volt a levegő, hogy a dolgozószobából a kertre nyíló ajtókat kitámasztották, hogy becsalogassák a folyóról támadó esti szellőt. A dolgozószoba melletti szobámból hallottam, amint apám és a kapitány nevet, és verseket szaval. Mielőtt felkelt volna a hold, apám visszavonult a ház új szárnyába, de a fiatalember továbbra is a szobában járkált, ahol a fekvőalkalmatosságot számára leterítették. Dúdolt, és hallottam, amint valószínűleg Po Csü-ji kínai verseiből szaval.

Hamarosan meghallottam, hogy kopognak a kis szobámat a dolgozószobától elválasztó falon. Nem volt nehéz kitalálni, a fiatalember kissé kapatos, és nyilván tudja, hogy apámnak leányai vannak. Megdobbant a szívem, de nevetséges okból – hisz ez olyan, mint Gendzsi valamelyik története! Ilyen esetben egy fiatalember, kivált, aki némi időt az udvarnál töltött, nyilvánvalóan megpróbálna találkozni az ifjú hölggyel. Bár több tucatszor elképzeltem ennek a jelenetnek ilyen-olyan változatát, a valóságban még sosem volt részem benne.

És mégis, éppen Gendzsi miatt, kísértetiesen ismerősnek tetszett. Közelebb húzódtam, és láttam, hogy a kapitány a veranda peremén ül, fél lábát könnyedén a páfrányok fölött lóbálva. Remélve, hogy a hangom nem hangzik izgatott krákogásnak, idéztem néhány sort abból a versből, amelyet mintha az imént recitált volna. Elhagyott a józan eszem, amikor kiterveltem, mit teszek ezután. Bizonyára úgy véltem, másik verssel válaszol majd, és társalgást kezdhetünk. Ami történt, arra végképp nem voltam elkészülve.

Alighogy megszólaltam, ő leugrott a kertbe, és nagy léptekkel megkerülte a szobám verandáját a dolgozószobáétól elválasztó díszajtót. Közvetlenül a szobám szélén bukkant fel. Az árnyékban nem láttam jól az arcát, de termete férfias volt, ahogy íjásztól el is várható, és magabiztosan mozgott. Gyorsan beosontam a legtávolabbi sarokba, csakhogy így kelepcébe kerültem. Visszahőköltem, ahogy megragadta ruhám szegélyét.

Rémületemben megbénultam. Hangom torkomra forrt. Bár minden gyorsan történt, az idő mintha lelassult volna, mintha nézője volnék mindennek, ami valaki mással történik. Ilyesmiket mondott, hogy „ilyen kincs rejtőzik egy tudós kertjében” és „a leggyönyörűbb hosszú fekete fürtök, amelyeket valaha láttam”, és még sok hasonlót, mintha betanult szöveget mondana fel. Nevetséges lett volna, ha nem velem történik. A keze egész idő alatt nem pihent, feltárta vékony selyemköntösömet, kioldozta hosszúnadrágom szalagját – tapasztalt férfi lehetett.

Nagyon erős volt. Még soha így nem rángattak, így meg nem bénítottak. „Várj! Állj!”, próbáltam

kinyögni, de kiszorította belőlem a lélegzetet. Rajtam hevert, két lábamat fél kézzel szétkényszerítette, a másik kezével a hajamnál fogva tartotta a fejemet. És beszélt, beszélt, hevesen lélegzett, mintha el akarná téríteni figyelmemet csípője lázas tevékenységéről, míg szája verssorokat zihált a fülembe. Felfedeztem, hogy kevésbé fájdalmas, ha nem küszködöm tovább. Hamarosan felnyögött, és szorítása engedett. Éreztem, amint nedvesség árasztja el combomat, és azt hittem, vérzem.

Mozdulatlanul feküdtem. A kapitány felemelkedett, és felhúzta a nadrágját. Hihetetlen módon továbbra is beszélt, örök szerelmet fogadott, és öt vagy hat verset idézett bánkódva elváló szerelmesekről. Láthatólag észre sem vette, hogy én egy szót sem szólok. Miután összeszedte a holmiját, elhallgatott. Aztán kissé félszegen köhögött, majd ugyanazon az úton távozott, ahogy behatolt szobámba. Hallottam, amint a dolgozószoba verandájára szökken, majd leveti magát a fekhelyére. Némi motyogás, szúnyogok csapkodása, azután harsány horkolás hallatszott a szobából.

Érzékeim forrongtak. Magam hívtam ki a támadást azzal, hogy a kínai verset idéztem? Egy darabig csak feküdtem ott, lábamat felhúztam az államig, reszkettem a fülledt hőségben. Ruhám nedves volt, és furcsa módon földszagot és gesztenyevirág-illatot árasztott. Biztos voltam benne, hogy tetőtől talpig vér borít. Csípőm mintha sebektől sajogna, lábam között tompa fájdalom lüktetett. Lehántottam magamról csapzott, szagos köntösömet, s az egészet batyuba göngyölve a sarokba hajítottam. Meggyújtottam az olajlámpást, és megvizsgáltam magamat. Találtam egy kevéske vért, de már nem éreztem úgy, hogy meghalok. Meggyújtottam egy széndarabot, hogy fellobbantsak egy csipet tömjént, és a nyugodt levegőben felszálló egyenes füstcsík láttán megnyugodtam. Ruhásládámból fehér inget vettem elő, és tiszta köntöst terítettem a gyékényre.

Már világosodott az ég; a kertben a fák és bokrok szürke körvonala kibontakozott a hajnali párából. A ház oldalán fadézsából világoskék hajnalka kúszott fel a rácsra; aznapra nyílni rendeltetett bimbói már bontakoztak. Mielőtt lefeküdtem volna, gondosan behúztam a súlyos fatáblákat szobámnak a kertre néző oldalán. Azután lefeküdtem, és elaludtam.

Jóval később Umé, a szolgáló ébresztett, amint zajosan felnyitotta a faredőnyt. A kapitány eltávozott; a házi teendők a szokásos rend szerint folytak. Umé megkérdezte, óhajtok-e reggelizni. Milyen különösnek tűnt a megszokott élet! Azt kívánom, mondtam, hogy hagyjanak magamra. Idővel felkeltem és felöltöztem. Különös módon az éj eseményei úgy lebegtek elmémben, mint egy álombeli híd romjai. Az élmény rémisztő volt, de átkeltem rajta, és most különös lelkesültség fogott el. Egyet bizonyosan tudtam – hogy soha többé ilyesmi nem történik velem. Ártatlan és ostoba voltam, de ezentúl óvatos leszek.

És mi lehet a költő-kapitánnyal? Annyi vers fakadt belőle; bizonyára küld majd egy másnap reggeli levelet. Egész nap vártam, de most sem a várakozásomnak megfelelően alakultak a dolgok. Nem érkezett üzenet. Azon kaptam magam, hogy az évek során olvasott számos románcot okolom. Azokban a könyvekben a hősök mindig küldenek másnap reggeli verset. Bosszantott, mennyire kevéssé készít fel az olvasás a való életre. Az ember idővel elvárja, hogy a dolgok egy bizonyos módon történjenek, azután másképp történnek. Még este is bosszankodtam, és nyugtalanul töltöttem az éjszakát.

Harmadnap reggelre megérlelődött az elhatározásom. Verset kell küldeni, különben a tegnapelőtti éjszakai élményem semmit sem jelent. Egész éjszaka fontolgattam a másnap reggeli vers kérdését, és arra a következtetésre jutottam, csak az a fontos, hogy vers szülessen, és el is küldjék – hogy ki küldi, mindegy. Ha ő nem küld verset, majd küldök én. A hajnali kertben lecsippentettem egy hajnalkaindát. A következő vershez illesztve küldtem el a kapitánynak:

Obocukana szore ka aranu ka akegure no szora obore szuru aszagao no hana
(Bizonytalanul afelől, hogy megtörtént-e vagy sem, a hajnali szürkületben halványan látni a

virágzó kerti hajnalkát)

Akár válaszol rá, akár nem, megelégedésemre szolgált, hogy elküldtem. Gyanítottam, hogy nem fog válaszolni. Meglepődtem, amikor aznap délután küldönc hozott nekem levelet. Nobunori ki akarta kapni a kezemből, és közben undorító módon kiabált: – Nővérke szerelmes levelet kapott! –Apám rám nézett – bizonyos vagyok benne, hogy gyanakodott. Elvettem a csomagot a küldönctől; remélem, mondtam, hogy Csifuru küldött levelet, és azonnal visszavonultam szobámba. Szinte csalódást okozott, hogy választ kaptam.

Várakozásomban ezúttal is csalódnom kellett. Merőben közhelyszerű verset vártam, és ezt találtam helyette:

Izure zo to iroyaku hodo ni aszagao no aru ka naki ka naru zo yabisiki
(Honnan jöhetett? Miközben tűnődtem, a hajnalka virága szánalmas semmivé fakult)

Azt akarja mondani, hogy nem ismerte fel kézírásomat? Kétlem. Alighanem haragudott, amiért kétségbe vontam jogát, hogy ő kezdeményezze a levélváltást. Éreztem, amint olvasás közben kigyúl az arcom. Azután pedig sajátos öröm fogott el, hogy sikerült kivívnom nemtetszését. Fizikailag leigázott azon az éjszakán, és láthatólag úgy véli, kedvére alakíthatja az én válaszomat is. Mennyire megdöbbenthette, hogy ő kapott először verset tőlem! Cselekvés helyett az én cselekvésemet kellett viszonoznia. Furcsa elutasítása láttán diadalt éreztem, semmi egyebet.

Elhatároztam, hogy Gendzsi sosem fog visszautasítani olyan nőt, akit szeret. Soha.

FŰZFÁK

Janagi

Azon a nyáron nem látogatott meg többé az íjászkapitány, sem más fiatalember. Lehetséges, hogy apám csalódást érzett, de nem tett szemrehányást. Gondolkodásomban nagyon is apám leánya voltam, és a házasságom dolgát kivéve jóformán mindenről tudtunk beszélgetni. Ez a tárgy azonban annyira zavaró volt, hogy sokáig egyikünk sem hozta szóba. Rossz érzést keltett bennem, hogy gondot okozok apámnak, amikor dolgai általában sokkal jobban alakulnak.

A következő tavasszal mostohaanyám visszatért családja házába, hogy ott hozza világra második gyermekét. Kétesztendős nagyobbik gyermeke igen csöndes és aranyos volt távollétükben, abban az időszakban, amikor a fűzfákon kibújtak a levelek. A fűzfa nem virágzik, de az egyhangú barna téli tájba ő bocsátja az első zöldet. Úgy találtam, a zsenge zöld még kedvesebb a szemnek, mint a nyomban utána kibomló rózsaszín, fehér és piros virágok.

Apám mesélte, hogy az udvarnál a hölgyek tavasszal többrétegű zöld bélésű fehér köntöst viselnek – ezt a színkombinációt *Fűzfának* nevezik. Látta egyszer, amint minden egyes réteg zöldjét egyre sötétebbre festik. A legbelső réteg szegélyének vérszegény, nap nem látta sápadt színét csak azért nézte zöldnek az ember, mert közvetlenül a fehér mellett feküdt. Mindegyik köntös bélése fokozatosan egyre zöldebb lett, mint egy új hajtás, amely a tavaszi nap hatására nyúlik ki az árnyékból. Elbűvölten tűnődtem, láthatok-e majd valaha magam is ilyesmit.

Mostohaanyám távollétében ismét magamra vállaltam a ház gondját, lubickoltam a napok békés ritmusában, és elborzadtam a gondolatra, hogyan törik majd meg a nyugalom, amikor visszatér a kisfiúval és a csecsemővel. Szerencsére a szülei boldogok voltak, hogy egy időre visszakaphatják a leányukat, s bizonyára a lehető leghosszabbra nyújtják a szülés okozta látogatást. Megjósoltam, hogy a kétesztendős gyermeket tökéletesen elrontják, mire visszatér.

Akkoriban igen rossz véleménnyel voltam a gyermekekről. Nem értettem, mivel bűvölhetik el annyira az anyjukat, hogy az derűsen tudomásul sem veszi, micsoda pusztítást végeznek az apró, ragacsos ujjak mindenben, ami alacsony asztalon vagy polcon elérhető. Talán kacagni kellene, amikor az ember legjobb íróecsetjével mázolják be a macskát? Felrémlett bennem az aggodalom, hogy talán valami baj van velem, mert nem vonzódom a gyermekekhez. Képtelen voltam hosszabb társalgást folytatni mostohaanyámmal, holott alig három évvel volt idősebb nálam, mivel a beszélgetés előbb-utóbb óhatatlanul bélműködésre vagy fogzásra terelődött. Úgy éreztem, legjobb, ha eltűnök. Hozzászólni nem tudtam a beszélgetéshez, de természetesen undoromat sem árulhattam el.

Néha eltűnődtem, vajon barátnőim, akik anyává lettek, csak tettetik-e a sarjaik iránti elragadtatást. Talán ha titkos érzésemet feltárnám, rajtuk is megtörne az elégedettség álarca, és felfednék való érzéseiket: az undort és az unalmat. Mostohaanyám több ízben behozta szobámba első gyermekét, ezzel igyekezett megkedveltetni magát. Azt hiszem, őszintén igyekezett engem is bevonni az elégedett házi hangulatba, de én ezt kényelmetlennek találtam. Nem utáltam őt – szívesen költöttem volna el vele egy étkezést vagy mentem volna sétálni kettesben a kertben, hiszen nem volt tudatlan –, de a gyermek feszélyezetté tett.

Kényes téma került szóba – Apa korai visszavonulása az udvari szolgálatból az anyám halálát megelőző évben –, amikor a kisbaba hirtelen felsírt. Mostohaanyám figyelme azonnal a csecsemőre terelődött, és a meghittség kényes szövete szétfoszlott. Talán ridegnek gondolt, de ezután már nem voltam hajlandó visszatérni a tárgyra. Mindig így történt. Kisgyermekes asszonyokkal semmiről sem

lehet hosszasabban beszélgetni. Gondolataik szerteszóródnak, akár a szellő fuvallatára a cseresznyevirág.

Csak azért bizakodtam benne, hogy mégsem vagyok menthetetlen szörnyeteg, mivel még én is elismertem: egy alvó gyermek aranyos. És amit valamennyi barátnőm megjósolt, igaznak bizonyult: minden megváltozott, mihelyt nekem is lett gyermekem.

Boldog volt azon a tavaszon az apám. Meghívták egy költészeti lakomára a palotába, és közölték vele, hogy az eseményre felöltheti az udvari szolgálat hivatalos zöld köntösét. Kilenc esztendeje, amióta lemondott császári titkári állásáról, nem viselte udvari egyenruháját.

Elővettem az öltözéket a molyálló ládából, és kiszellőztettem. Ekkor már jobban megértettem, mit jelenthetett apámnak az elmúlt évtized. Nem elég, hogy feladta udvari pozícióját, ráadásul anyám betegeskedett, és néhány hónapon belül meghalt. Apám tehát élete derekán, amikor becsvágyának csúcspontját érhette volna el, sötét völgybe került. Idejének nagy részében Nobunorit készítette fel udvari pályafutásra – és ez az igyekezet zátonyra futott öcsém bárgyúságán. Most azonban Apának új felesége volt, új fiai, és meghívták, hogy ismét látogassa meg az udvart. Akad még, aki méltányolja képzettségét; tehát – ki tudja? – talán mégsem ért véget pályafutása. Osztoztam ébredő reményeinek izgalmában.

Apa látogatta azoknak a főuraknak magánpalotáit, akik oktatást kívántak a kínai költészetből, és hazatérve a politika foglalkoztatta gondolatait. Hajdani pártfogója, a visszavonult Kadzan császár, buddhista szerzetesi fogadalmat tett, de továbbra is szívesebben élt nagynénje fényűző udvarházában, mint a rideg szerzetesrendi szálláson. Ahhoz túlságosan kedvelte a nők társaságát, hogysem elégedett lehetett volna a papi élettel. Lelkes patrónusa volt a költészetnek, gyakran hívta meg Apát estélyeire. Apámnak mint kínai tudósnak a hírneve nem csorbult az udvari szolgálaton kívül töltött esztendők során.

Amikor késő este hazatért egy lakomáról, én maradtam fenn, nem mostohaanyám, hogy segítsek levetnie ünnepi fejfedőjét, és én hoztam elő könnyű otthoni öltözékét. Megengedte, hogy osztozzak vele a lefekvés előtti szakében, s közben elmesélte, ki volt ott, milyen ételt szolgáltak fel, milyen verseket költöttek.

– Te méltányolnád mindezt, Fudzsi – mondogatta, és elmesélte, hogy valamelyik rangos udvaronc milyen tévesen idézett egy kínai sort, és hogy ő, Tametoki, alig bírta megállni rezzenéstelen arccal, noha senki más nem vette észre.

– Ha lepke lehettél volna a falon, Fudzsi, mennyire élvezted volna, ha hallod.

Elmesélte a palotai pletykákat azokról, akik a magunkfajta alantasabb lények szempontjából „a felhők fölött” élnek. Így értesültem a visszavonult Kadzan császár apró bűneiről.

– Ez bizonyára szörnyen hangzik – mondta egyszer Apa –, de azok, akik a kilencszeresen elkerített palotában élnek, valójában nem magasabb rendűek nálunk, csak egyszerűen nagyobbak – dőreségükben éppúgy, mint erényeikben.

Apát megbotránkoztatta Kadzan viselkedése. Mindent bizalmasan közölt velem, ami a fülébe jutott; nem is sejtette, hogy az udvari élet történeteit felhasználom Gendzsiről szóló elbeszéléseimben. Valójában semmit sem sejtett az írásról, ami engem akkoriban felemésztett, míg egy nap meg nem hallotta nagyanyám és unokanővérem beszélgetését. Még aznap este bejött a szobámba.

– Ki ez a Gendzsi herceg, és mi ez a história a császárnő húgának elcsábításáról? – tudakolta szigorúan.

Apa mindig biztatott, hogy alkossak vakákat, de nem helyeselte, ha a románcok körbejárnak az

udvari hölgyek között, tőlük pedig az alacsonyabb rangú nemesek házába kerülnek. Még az írástudatlan szolgálólányok is elmerültek a képek nézegetésében, valahányszor alkalmuk adódott rá. Vigyáztam, hogy apa szeme elé ne kerüljenek a barátnőimtől kölcsönzött románcok. Most rajtakapott. Nem hiszem, hogy nagyon haragudott volna, ha azon ér, hogy titokban olvasom őket, de *megírni* ilyesmit – az már más dolog. Mi lesz, ha megtiltja, hogy folytassam?

Apa mindeddig eltűrte, hogy ne gondoljak házasságra. Vajon ugyanilyen megértő lesz-e Gendzsivel kapcsolatban? Csak abban bízhattam, hogy ugyanaz a fajta irodalom vonz mindkettőnket. El akarta olvasni valamelyik írásomat. Tudtam, ha ellenkezem, azzal csak rontanék a helyzeten, hát engedelmesen elővettem Gendzsi egyik kalandjának letisztázott példányát, amellyel egy udvari szolgálatra készülő barátnőmet akartam megajándékozni. Apám köntöse ujjába csúsztatta és elvitte az írást, engem pedig emésztett a bizonytalanság. Mit tegyek, ha meg kell válnom Gendzsitől?

Másnap a kéziratot a folyosón találtam, szobám előtt, gondosan becsavarva barna selyemkendőbe. Levél volt mellette.

„Örülök, hogy fiatalembered kedveli a kínai költészetet – írta apám. – Kitűnő ízlésről tesz tanúságot. Kövesd példáját, és gyakorold a költészetet."

Azon a nyáron himlőjárvány söpört végig a városon. Szobámban maradtam, de keveset írtam. Sokakat érintett a kór, és nehéz volt Gendzsire terelnem gondolataimat. Az udvar a nyolcadik hónapban fedezte az egész városra terjedő tisztulási szertartás költségeit, de a ragály démonai nem tágítottak. A hidegnek is fittyet hánytak – amikor beköszöntött a tél, az emberek továbbra is megbetegedtek és meghaltak.

Elhatároztam, Apának Gendzsire vonatkozó megjegyzéseit nem tekintem tiltásnak, így azután ama ritka alkalmakkor, amikor megszállt az ihlet – írtam. Egy év telt el, melynek során néha-néha ilyeneket mondott: – Mit művel a te Gendzsi herceged mostanában? – vagy: – Megismerkedtem egy asszonnyal a palotában, akit érdekelne a hősöd. – De oktalannak véltem, hogy további történeteket mutassak meg apámnak, és még inkább törekedtem a diszkrécióra.

Huszonegyedik évembe lépvén attól tartottam, megint szóba kerül a házasság témája. A himlő démona minden addiginál vadabbul dühöngött, s az emberek nemigen gondoltak házasodásra. Annyira elfajult a helyzet, hogy Apa elhatározta: egy hajtóval és két szolgával elküld nénikém hegyvidéki otthonába. Gyermekkoromból, Nagyanya házából emlékeztem erre a nénikére, aki gyakran jött látogatóba, amikor növekedtem.

RURI, KÉK, AKÁR A LAZÚRKŐ

Ruri

Izgatottságomban, hogy elutazom a városból, nem készültem fel az út viszontagságaira. Virradat előtt indultunk, hogy reggelre kikerüljünk Mijako zsúfolt központjából. A levegő máris nyomasztó volt, s amikor eltűnt szemünk elől a ház, megparancsoltam az ökörhajcsárnak, hogy a bűz ellenére csavarja fel a redőnyöket. Ahogy világosodott, rádöbbentem, hogy az utcasarkokon látható sok rakás nem ölfa, mint első pillantásra gondoltam, hanem emberi testek megannyi halma. Ahogy a kocsink tovadübörgött, óriási varjak rebbentek fel dühödten rikácsolva, amiért megzavartuk őket hátborzongató lakomájukban. Láttam, amint két testes korcs kutya marakodik egy kar felett, amelyet egyikük ráncigált ki egy hullahalomból. Megrendülve eresztettem le a redőnyt és dőltem hátra az ülésen. A fakerekek csikorgása, nyikorgása könyörtelen mantrát darált, amelyet meg-megszakított az ökröt biztató kocsis rivallása.

Az év elején hatvannál is több rangbéli személy vált a fekélyes ragály áldozatává. Valósággal belekábultam, ahogy sorra hallottam haláluk hírét. Az íjászkapitány neve is a holtak listáját gyarapította, és még ez is elszomorított. De még nagyobb gyötrelmet tapasztaltam a névtelenek tömege között, akik mellett elhaladtunk. Szenvedésük zaja kiszűrődött a házakból, de néma haláluknak sem szertartás, sem szutra nem kölcsönzött méltóságot. Mint a halász varsájába akadt halak, amelyek pusztulásra vannak ítélve.

A bennünket környező látvány rádöbbentett, hogy a mi szellemünket legalább vigasztalja a költészet, és lelkünket megmenti a papság. Művelt emberek tanúsága szerint a szegények szenvedése kevésbé fájdalmas, mint a mienk, mivel műveletlenségükben, csökevényes állapotukban nem fogják fel oly módon a kínokat, mint mi. Igyekeztem hinni ebben, mert másképp elviselhetetlen volt elképzelni szánalmas életüket.

Felötlött bennem a Nirvána-szutra egy sora: „Ember és állat között csupán fokozati a különbség – mindkettő egyformán szereti az életet, és egyformán retteg a haláltól.” Ahányszor fordult a kocsikerék, könyörtelenül, akár a karma, azon kaptam magam, hogy Kannonhoz, az irgalom bodhiszattvájához fohászkodom némán.

Délre elmaradtak mögöttünk a város utcái, utunk a keleti dombok közé vezetett. Mostohaanyám már az előző hónapban elvitte a gyermekeket a fővárosból, szüleinél keresett menedéket a várostól északra eső dombokon. Apám, Takako és Nobunori otthon maradt. Takako nem jól tűrte a változást, Apa pedig nem akarta veszélyeztetni udvari kapcsolatait. A ház gondja Nobunorira hárult.

Nénikém hegyi otthona más volt, mint amilyennek elképzeltem. Olyan házacskának véltem, amilyet Po Csü-ji, a nagy kínai költő írt le délvidéki száműzetése során – valahol a hegyek mélyén, ahol „bambuszból font a kerítés, fenyőből valók az oszlopok, és kőből a lépcsőfokok". Volt ott durva kerítés, és sok sudár fenyő, de aligha volt afféle falusi lak. A mesterségesen rendezett kert túltett még a legbonyolultabb tájon is. A ház építőanyaga falusias zsúp és vesszőfonadék volt, de maga a lakhely inkább kisebbfajta palotára emlékeztetett. A központi csarnokból két szárny nyúlt ki, s a fák-bokrok elrejtették a külvilág elől, milyen nagy kiterjedésű az épület. A házacskának álcázott udvarház egy paraszttánchoz öltözött királyi táncos elegáns falusiasságára emlékeztetett. Az üde levegőben cédrusillat érzett – merőben más világ, mint a nyomasztó, dögvész sújtotta városé.

A központi csarnokot nénikém szentéllyé alakította buddhista ájtatosságai számára. Kannon híve lévén, az elegáns bodhiszattva aranyozott faszobrát helyezte középre, két oldalára pedig az Amida Buddha kisebb szobrait. Az elrendezés láttán megemelődött néhány papi szemöldök, ám nénikémnek mindig sikerült a maga útját járnia. Azon nyomban megéreztem a derűs Kannon varázsát, aki nem lépett be a Nirvánába, hogy a világban maradhasson mint minden szenvedő lélek vezetője és vigasza. Amikor, egy örökkévalóság elteltével, a miriádnyi érző lény mind a megvilágosodásban részesül, akkor lép be Kannon a Nirvánába – nénikém meggyőződése szerint női alakban. Akkoriban minden szavát komolyan vettem, bár később megtudtam, hogy teológiája meglehetősen gyenge lábon áll.

Hogy érdemeket szerezzen és javítsa karmáját, Nénike órák hosszat meditált a Lótusz-szutrán, és másolatokat készített róla. Én persze egész életemben hallottam, amint ezt a szöveget kántálták, de ezúttal első ízben olvastam is. Nénike Kannon-képe Kínából eredt. Igen nőies volt, bajusznak még árnyéka sem látszott, kecses végtagjai érzékien teltek voltak. Míg azonban az Isijama-szentélybeli híres Kannon-alaknak tizenegy arca volt, és minden irányba mutató fejekből koronája, Nénike szobrának egyetlen feje volt, és fűzfaágat meg egy vizesedényt tartott.

Nénikém és valamennyi cselédje mellett egy távoli unokanővérem – egy Ruri nevű fiatal nő – is itt talált menedéket, akárcsak én. Rurit édesanyja a palotában használatos, messze földről származó, *ruri* nevű egzotikus kék üvegről nevezte el. A kinti őrt állókon kívül azon a nyáron csak nők lakták az udvarházat.

Micsoda élvezetes hely volt az a ház! Rurival mehettünk, ahová csak kedvünk tartotta. Férfi nem lévén a házban, mellőztünk függönyt, redőnyt, ellenzőt, és minden szobát kitártunk, hogy szabadon járja a hegyi szellő. Fesztelenségünkben én már nem is feketítettem be újra a fogaimat, s hamarosan halványszürkére fakultak. Nemsokára egészen kifehérednek, és megint olyan leszek, mint valami gyermek. Néhány nyári öltözék, íróecsetek és papír kivételével nem hoztam magammal egyebet, csak tizenhárom húrú kotómat. Elhatároztam, arra használom ezt az időt, hogy átírjam a Gendzsi-történeteket, és megkérjem nagynénémet, tanítson meg a kotojáték technikájára. Mielőtt fogadalmat tett, kitűnő muzsikus volt.

Hangszerem selyemhúrjait pengetve otthon, a nyomasztó mijakói hőségben, elmerengtem: vajon hogyan szárnyalhat a zene a fenyő borította vad hegyek között. Elképzeltem, amint Gendzsi, holmi zarándokútról hazafelé lovagolva, messziről meghallja, és megfordítja lovát, hogy megkeresse a hang forrását. Akár nektár a méhet, Gendzsit úgy vonzza majd a házam, előveszi fuvoláját, és zenémhez illően kezd játszani. A koto zenésze tétovázik a fuvolaszó hallatán, kezét kebléhez emeli, és aggodalmasan pillant ki: vajon ki lehet ott. Álmos és felületes játéka kihívóbbá válik. Vajon vele tart-e a fuvola? A lány ujjai táncolnak a húrokon; hosszú fekete haja vállára omlik, ahogy drámai vibratót csal elő egy igen mély hangból. Gendzsi, ő maga láthatatlanul, megpillantja a lányt a dombról, ahol megállította lovát. Fuvolája teljes bizalommal kapcsolódik a leány játékához.

Nénikém írói hírnévnek örvendett. Valamikor Fudzsivara Kaneie volt a férje, az államférfi, aki Enjú császár régense lett. Házasságuk rendkívül zaklatott volt, és mire én megszülettem, már elhidegültek egymástól. Nénikém mint egy szívtipró férfi másodrangú felesége írta és terjesztette szenvedései naplóját. Panasza kisebb botránnyá dagadt, de Kaneiét nem sikerült megsebeznie a szemrehányó tövisekkel, sőt a *Fátyol Napló* néven ismertté vált írás még öregbítette is a férfi asszonybolondító hírét. Nénikém több ízben zuhant mély depresszióba, majd ismét kilábalt. Öt esztendőn át járt zarándokutakra, majd megépítette hegyi otthonát, és abbahagyta az írást. Tiszteltem véleményét – olyannyira, hogy meg sem mertem mutatni neki az elbeszéléseimet.

Ruri megjelenését eleinte igencsak durvának láttam. Nem feketítette fogait, amikor a barátnői rákezdtek erre, szemöldökét sem tépdeste ki. Sűrűn feketéllett, és minden szála a helyén maradt. Felajánlottam, hogy kitépdesem neki, de az első néhány szál kicsípése után Ruri elfordította arcát, szemébe könny szökött.

– Nagyon fáj! – panaszolta. – Nem bírom.

Szerencsémre, természet adta szemöldököm közel sem volt annyira sűrű, mint az övé. Én már észre sem vettem a fájdalmat. Bár Ruri a magáét nem volt hajlandó kiszedni, szívesen segített kicsipkedni az enyémet. Fejemet ölébe hajtottam a kertre nyíló szoba egy napsütötte sarkában, és ő gyengéden széthúzta két ujjával a bőrömet.

– Kevésbé fáj, ha feszes a bőr – suttogta, és figyelmét szálanként az ezüstcsipeszre összpontosította.

Egy teljes délelőtt szállhatott el így. Tudtam, hogy Ruri nem illatosítja köntöseit, de megvolt a maga természetes, édes aromája. Az álmosító melegben heverve, felbámultam Ruri telt keblére, amely szinte az arcomat súrolta. Áttetsző fehér nyári ingén át a mellbimbója sötét volt, akár a pipacs közepe. Többnyire a tarkóján összefogva viselte a haját, de amikor megengedte, hogy kifésüljem, lenyűgözött az a dús fekete folyam, amely vállára omlott, végighullámzott a hátán, és a lábánál tavacskába gyűlt. Jó hat hüvelykkel haladta meg a haja hossza a magasságát. Ha egy fiatalember megpillanthatná hátulról Rurit, elalélna a vágytól, hogy megérinthesse ezt a fénylő zuhatagot. Amikor azonban Ruri megfordul, megrémülne a ragyogó fehér fogak és a busa szemöldök láttán! Ruriból tökéletesen hiányzott az a szemérmes modor, amit az ember elvárna valakitől, akinek az édesanyja oly sok időt töltött a palotában.

Mivel az édesanyja udvarhölgy volt, Ruri sok történetet hallott az udvari életről. Elbeszélései merőben különböztek azoktól, amelyeket apám mesélt az évek folyamán, és a kirívó ellentét lenyűgözött. Apám mindent a politikai vonatkozások alapján elemzett, a kínai dolgokat pedig tudós éleslátással. Rurit hallgatva legnagyobb hatást a főrangú hölgyek fennhéjázó és ráérős csoportjainak versengéséről szóló bonyolult történetek tették rám. Segített, hogy beszélgethettem vele, miközben Gendzsi családi hátterén gondolkodtam.

Egy ideje már illékonynak éreztem a leírt epizódokat. Kezdetben testesebbnek tűntek, de ahogy többet elolvastam egyhuzamban, összefolytak, mint egy felhőgomoly. Gendzsinek múltra volt szüksége, amelyben kalandjai horgonyozhatnak. Azt terveztem, hogy valamennyi történetet újraírom, új kezdettel, Gendzsi származásának elbeszélésével.

Világos volt, hogy Gendzsi ereiben királyi vérnek kell folynia, de nem lehet császári herceg, hiszen akkor a cselekedeteit magas rangja korlátozná. Különben is még azt gondolnák az emberek, hogy egy bizonyos császári herceg az elbeszélés hőse. Ez kellemetlen lehetne. Elhatároztam, hogy holmi homályos réges-régi császár fiává teszem meg, és felidézem a nagyanyám elbeszéléseiből megismert udvari életet, Murakami császár korából.

Egy leány, akinek tele van a feje az olvasott románcokkal, csodálatosnak találhatja, ha a császár szereti. Egyetlen általam olvasott vagy hallott történetben sem gondolt arra senki, micsoda szerencsétlenség lehet ez. Gendzsi édesanyját minden tekintetben tökéletesnek alkottam, egyetlen kivétellel. Gyönyörű volt, kifinomult, minden kecsességgel és érzékenységgel megáldott – de nem volt előkelő születésű. Ennek ellenére a császár mindenki másnál jobban kegyelte, s a nép a királyi párt már-már Ming-huang kínai császárhoz hasonlította, aki őrülten beleszeretett a gyönyörű Jang Kuj-fejbe.

A kínai elbeszélésben a császárt annyira megrészegíti a szerelem, hogy elhanyagolja kötelességét, és végül a hadsereg lázadással fenyeget, hacsak a császár halálra nem ítéli Kuj-fejt. A császár

könnyek között megteszi, és a hölgyet selyemzsinórral megfojtják. Ruri elszörnyedve hallgatta, amikor felolvastam neki a balladát.

– Micsoda barbárok a kínaiak! – kiáltott fel. – A mi civilizált országunkban ilyesmi sohasem történhetne meg!

Tanakodtunk, hogyan bánhatnának a mi udvarunknál azzal, akit a császár szeret. Ruri úgy vélte, ez igen kellemetlen lehet. Anyja mesélt egy alacsony rangú udvarhölgyről, akit éjszaka szólítottak szállásáról a császár hálószobájába. A boldogtalan nő magára zúdította a magasabb rangú császári hölgyek féltékenységét, akik összeesküdtek, hogy megkeserítik az életét. Egy este szolgálóikkal bezáratták a hölgy szobája és a császári hálószoba közötti folyosót, hogy a hölgy ott rekedjen a kettő között. Hajnalban ott találták, amint megaláztatásában a folyosón zokogott. Egy másik alkalommal kutyaürülék- és szeméthalmokat tettek az összekötő hidakra és gyalogutakra, hogy a hölgyet kísérő nők beszennyezzék a szoknyájukat.

– Képzeld el, hogy minden lépésedet undorító szag kíséri, és végül felfedezed, hogy kutyaürüléktől szennyes a szoknyád szegélye! Lehet ennél utálatosabb bűz?

Orrunkat fintorgattuk; de az epizódot beleszőttem történetembe. Az én változatomban az érzékeny hölgyet megalázza a komisz bánásmód, amelynek még a császár sem tud gátat vetni, hiszen annyira rejtegetik vonzalmukat. És a hölgy lassan elemészti magát.

Ruri azt ajánlotta, tegyem meg Gendzsi édesanyját a Kiricubo Pavilon úrnőjének. Minden császári ágyasnak megvan a maga lakosztálya, és a Kiricubo lakosztály esik legtávolabbra a Hűvös Szellők Csarnokától, a császár lakhelyétől. Ez bőséges alkalmat ad a többi hölgynek, hogy megkínozzák, amikor a császár szólítására végigmegy a folyosókon. Akkor sem javul a helyzet, amikor a császár átköltözteti a magáéval éppen szemközti pavilonba – mert akkor a Kiricubo úrnője magára vonja annak az asszonynak az ellenséges érzületét, akinek a helyét elfoglalja. Ha a császár fő ágyasát szereti a legjobban, de a többi hölgy is megfelelő – nem több, nem kevesebb – elismerésben részesül, nem merülnének fel ilyen gondok. Ám, ahogy Ruri magyarázta, az udvari élet állandó feszültség forrása a dolgok eszményi és valóságos állapota között. Meg aztán a Kiricubo úrnőjének származása nem kínál politikai előnyt, s ez csak annál felháborítóbbá teszi a császárnak iránta táplált szenvedélyét.

Gendzsi, gondoltam, a Kiricubo úrnőjének csodálatos gyermeke, akit imád apja, a császár. De a gyermek Gendzsi anyjának hibáját örökli. Ha igazságos volna a világ, a Kiricubo úrnője lenne a császárné. A világ azonban igazságtalan, és a hölgy nem lehet császárné. És Gendzsi sem lehet trónörökös. Egy átlagos történet végül gyógyírt találna minderre. De engem az ilyesmi nem érdekelt. Gendzsi történetében kell hogy legyen valami egyenetlenség, valami kiegyensúlyozatlan az életében, hogy attól nyerjen meggyőző erőt. A tökéletes emberek meglehetősen unalmasak. Ruri sokáig udvariasan hallgatott, amikor Gendzsi gyermekkorával kapcsolatos terveimről meséltem, azután különös megjegyzést tett.

– Én úgy látom, ez a Gendzsi-figura valójában te magad vagy. Még ha ennek vagy amannak miértjét felfejted is, a lelked mélyen azért ábrázolod anyátlannak, mert úgy érzed, Gendzsi életében ez a hiány olyan, mint egy szüntelenül forgó, sötét kerék. Vagy talán vízimadár ő, amely minden megerőltetés nélkül siklik a felszínen, míg a felszín alatt valójában vadul dolgozik a lába?

Ruri megjegyzése meghökkentett. Alighanem úgy értette, hogy én vagyok olyan, mint a vízimadár. Én úgy gondolom, az emberek szerint egyenletes a vérmérsékletem, félszeg vagyok, valószínűleg unalmas, aligha ragyogó társalgó, és legszívesebben magamban maradok. Ruri azonban felismert valamit, ami a többiek figyelmét elkerülte. Gyakran eltűnődtem, vajon mi indított rá, hogy Gendzsiről írjak. Hiszen az életem könnyebb lett volna, ha nem válok Gendzsi történeteinek megszállottjává. Ruri felismert valamit, amit én még csak homályosan sejtettem – a nyughatatlan gondolataimat szüntelenül

őrlő, sötét kereket. Olykor szívesen sétáltam volna egyszerűen a kertben, ha Gendzsi nem munkál szüntelenül a gondolataimban, nem tesz megjegyzéseket a növényekre.

Segített, hogy bizalmasan beszélhetek Rurival. Szűkszavú volt, de a gondolkodása józan. Zavaros gondolataimat tisztázta az egyszerű folyamat, hogy kimondhattam őket. Micsoda tökéletes feleség válna belőle, gondoltam. De őt sem érdekelte jobban a házasság, mint engem, és hölgyhöz nem illő vonásai és modora ismeretében még kevésbé volt valószínű, hogy kérője akad.

Rurinak döbbenetesen éles szeme volt a természet dolgaira. Kiváltképpen kedvelte a pillangókat, és a kert egy részét elkerítette, hogy ott tenyéssze a talált hernyókat. A konyhalány sehogy sem értette, miért nem szabad hozzányúlnia a Ruri kertjében termő retekhez, káposztához, a parányi halványzöld férgek kedvéért, amelyeket másutt eltakarítanak, eltaposnak. Ruri elmagyarázta a leánynak, hogy a szép, fekete peremű fehér pillangók, a kénsárga alsó szárnyukkal, azokból a kis zöld férgekből nőnek ki. Ezt én is tudtam, de azt nem, hogy a faj hímjének mélysárga folt van a testén, és citrusillatot bocsát ki.

– Örökké illatozik, akárcsak a te szagos herceged – jegyezte meg Ruri. Egyik történetemben Gendzsi mint mesteri tömjénkészítő szerepelt. Köntösének illata még sötétben is elárulta a jelenlétét.

Amikor elérkezett az ideje, hogy a hernyók megépítsék apró átváltozáskunyhóikat, Ruri ketrecbe gyűjtötte őket a nyitott veranda mellett, hogy megfigyelhesse, amikor kibukkannak. Hosszan tartó esőzés után kitisztult az ég, és számos pillangó kelt ki egyszerre. Megérezhették az időváltozást?

Fölöttébb kellemetlen lehetett volna nekik, ha esőben bukkannak ki. Még így is csak nagy küzdelem árán tudtak kivergődni. Láthattuk, hogy elkészültek, mert az aranypettyes barna tok színe elhalványult, és láthatóvá vált a fej és a szárnyak körvonala. De még akkor is át kellett törniük egy áttetsző tokot és vadul vergődniük, hogy kiszabaduljanak. Szemük gyönyörű volt, akár a drágakő.

– Nézd csak, mit mulasztunk, amikor a kertben látjuk őket ide-oda rebbenni, és csak a szárnyukat vesszük észre – mondta Ruri.

Vég nélküli társalgást folytattunk az évszakokról. Leírtam neki a hetvenkét idényből álló kínai kalendáriumot, és Ruri csodálatosnak találta, hiszen annyira érzékeny volt a természet változásaira.

Beléptünk a Nagyobb Hőség elnevezésű két hétbe, amelynek az első, ötnapos idénye a *Rothadó gyomok szentjánosbogárrá változnak.* Meg sem lepett, amikor meghallottam, hogy szentjánosbogarak fogdosása Ruri egyik kedvenc tevékenysége, és hogy kedvenc évszaka a nyár.

– Kár, hogy itt fent a hegyekben nincs szentjánosbogár – jegyezte meg Ruri.

A szentjánosbogár az erdők szomszédságában elterülő szabad teret vagy a vízparti mocsaras vidéket szereti. Fent a hegyekben sokkal közelebb voltunk a természethez, mint Mijakóban, de a kedves szentjánosbogár láthatólag jobban kedvelte az otthoni szelídebb környezetet.

Ruri egyszer megtréfálta nővérét, amikor a leány egy kérőjét fogadta. A dolgok már elég messzire haladtak, de a férfi természetesen még nem pillanthatta meg Ruri nővérének arcát. Egy holdtalan nyári estén érkezett látogatóba, amikor is Ruri hirtelen bebocsátott nővére szobájába rengeteg szentjánosbogarat, s azok megvilágították a leány meglepett arcát.

– Amikor már egy ideje házasok voltak, jót nevettek a dolgon – mesélte Ruri széles mosollyal. – De a nővérem akkor szörnyen dühös volt.

Elmondtam Rurinak elméletemet az egyes évszakok lényegének összefoglalásáról, és felajánlotta, hogy segít. Jegyzékbe foglaltuk az évszakokat jellemző természeti jelenségeket, majd összehasonlítottuk őket a régi történetekből és a császári költészeti antológiákból vett klasszikus képekkel. Rurit bosszantotta, hogy a klasszikusok lekicsinylik a nyarat, és főleg a tavaszra, de kiváltképpen az őszre összpontosítják figyelmüket. Persze divatos az őszt kedvelni legjobban, de amikor unszolt, mondanám meg, melyik az én kedvencem, a tavaszt választottam.

Mindamellett, mivel beborított bennünket a nyár, listánkat ezzel az évszakkal kezdtük. Megegyeztünk abban, hogy a szentjánosbogár fejezi ki a nyár leglényegét. Ruri a pillangó érdekében érvelt: bár néhányuk tavasszal jelenik meg, nyáron a legszaporábbak, és őszre elpusztulnak. Hajlottam rá, hogy egyetértsek vele, bár a pillangók kissé túlságosan tarkának tetszettek. Mielőtt Rurival találkoztam, pillangókkal való tapasztalatom az ellenzőkön látható, bazsarózsák között hancúrozó lepkékre szorítkozott.

Általában, jegyeztem meg Rurinak, a rovarokat inkább a hangjukkal társítjuk, tehát őszi lénynek tekintjük őket.

– No és a kabócák? – figyelmeztetett Ruri.

Hogyan is feledhettem el? Ha csak rágondoltam az élesen cirpelő kabócák fülsiketítő hangjára, máris éreztem Mijako leverő nyári hőségét. A hegyek karéjában a város úgy őrzi a gőzös nedvességet, akár a tál a vizet. Nobunori szeretett kabócát fogni, fonallal körülkötözte a testét, aztán felröptette, s a bogár a feje körül zümmögött, míg meg nem állította. Undorító volt.

Gondolkodtunk az esőn. Nehéz lett volna nem tudomásul venni, hiszen a nyár annyira nedves volt – részben emiatt töltöttünk annyi időt üldögélve és listát készítve. A hirtelen zápor, a sötéten feldübörgő felhőszakadás, a mennydörgés és villámlás, ami aztán elül, mint egy indulatkitörés – ez a nyári eső, döntöttük el. Hasonlóképpen az ötödik hónap monszunesőzése – amikor érik, zöldből pirosra színesedik a szilva, és meleg nyirkosság tölt el mindent – teszi tönkre a falakat.

Az eső azonban aligha korlátozódik a nyárra. Heves tájfun hoz esőzéseket ősszel, hidegebbre fordul az idő, a szél dühödten korbácsolja maga előtt az esőt. Ősz végén a csendes, sötét eső fokozatosan fagyossá válik. Az én szememben azonban az eső igaz lényege a hosszú tavaszi esőzés. A „hosszú esőzés” puszta hallatán felidéződik a párás, hangtalan, fonálhoz hasonlatos eső, amely szünet nélkül folytatódik, ahogy tavasszal felmelegszik a föld. Az ember kinyitja az ablakot, és lankadt, mélabús, sóvár pillantást vet a párás kertre. Mindezeket az érzéseket foglalja össze a „hosszú esőzés” kifejezés.

Ruri úgy vélte, a nyarat a harmat idézi fel, de én egyetértettem a hagyománnyal, és a harmatot inkább ősziesnek találtam. Hasonlóképpen a villámlást. Bár olykor nyáron is észleljük, a hevessége nekem az őszről beszél. Nyári növények tekintetében választásunk a bazsarózsafa, a trombitafa, a bambusz, a rojtos szegfű, a nőszirom, a jázmin és az esti lopótök virága volt. Engedtem: belefoglaltuk a rizsnövényt Ruri szenvedélyes erősködésére, bár én nem tartottam túl költőinek. Madarakból mindössze a fajdtyúkot és a kakukkot vettük be. Némely dolgok, döntöttük el, fölötte állnak minden évszaknak – például a hold, a szél, az este. Az ilyesmi önmagában nyilvánul meg az egész év folyamán. A tavasz jellegzetes holdja a párás félhold; a nyáré a telehold, az a halvány naspolya hajnalban a nyugati dombok fölött; az őszi hold tiszta, fényes szüreti hold; a téli pedig hideg, domború, ragyogó.

Egy darabig vitatkoztunk a „nyári irha” kifejezésen, amely az őz késő nyári bundáját jelenti, mikor aranybarnába fordul, és feltűnővé válnak a foltok. Ilyenkor lehet a szőrből a legjobb íróecsetet készíteni. Ruri szemében a nyári irha már csak nevénél fogva is vitathatatlanul nyári dolog. Csakhogy, érveltem, ettől nem lesz költői. És még kevésbé idézi fel az irha a természet és az emberi érzés minőségét – eltekintve az őz iránti szánalomtól, mikor a vadász nyila csak azért teríti le nyáron, mert megérett az irhája.

Bizonyos tekintetben kezdetnek legkönnyebb évszak a nyár. Tavaszi listánk nemcsak hosszadalmasnak bizonyult, de számos nézeteltérést is keltett. Jó, hogy elállt az eső, és egy időre félretehettük listáinkat. Az ősz még pörlekedőbb lett volna, mint a tavasz.

Teljes terjedelmében felolvastam Rurinak kedvenc Po Csü-ji-versemet, „Az örökké tartó bánat dalá”-t, és közben fordítottam. Természetesen mindenki ismeri Jang Kuj-fej tragikus történetét, de kevesen olvasták kínaiul. Ha több időnk lett volna, megtaníthattam volna Rurit kínaiul olvasni, de végére járt a nyár, és hamarosan vissza kellett térnünk Mijakóba.

Gondolataim tele voltak Po Csü-jivel. Ahogy Gendzsi-elbeszélésemen dolgoztam, elképzeltem a császárt, amint a Kiricubo úrnőjének halálát gyászolja, miközben az „Örökké tartó bánat”-ot ábrázoló képeket nézi egy ellenzőn. A kínai császár varázslókat küldött, hogy látogassák meg Jang Kuj-fej szellemét egy elvarázsolt szigeten, s az arany hajtűt adott nekik, hogy vigyék magukkal mint emléket. Mennyire szerette volna történetemben maga a császár ugyanezt cselekedni eltávozott szerelméért! Ruri azt ajánlotta, írjak egy hasonló jelenetet, amelyben a Kiricubo halott úrnője a Paradicsombar lakozik, és fizikai emléket és megnyugtatást küld az élőknek. Megvallom, a gondolat megdöbbentett.

De miért is döbbentett meg? Miért találtam a jelenet lemásolásának gondolatát visszataszítónak? Hiszen nagy csodálója voltam Po Csü-jinek. Ráébredtem, hogy Ruri másképpen fogja fel a verset mint én. Kínában talán voltak csodás hatalmú varázslók, akik meglátogathatták a holtakat – bár még maga Konfucius is azt mondta, nem nyerhetünk azzal semmit, ha holtakon és szellemeken gondolkodunk. Akárhogyan is, az efféle dolgok távol álltak tapasztalatomtól, és biztos voltam benne, hogy nálunk ilyen varázslók legfeljebb a tündérmesékben léteznek. A magam Gendzsi-történeteit sosem tekintettem tündérmesének, hát meg sem fordult a fejemben, hogy varázstrükkökkel töltsem meg őket. Maga a gondolat is ellenszenves volt. Meglepett, hogy Ruri egyáltalán el tudott képzelni egy ilyen jelenetet, és az a kényelmetlen érzésem támadt, hogy félreismertem.

Elválni készültünk, mégis veszekedtünk. Nagyon felzaklatott. Bizonyos voltam benne, hogy csak meg kell magyaráznom, miért ragaszkodom a való élethez, és Ruri megérti, mire törekszem. De nem értette meg. Csökönyösen állította, hogy nem látja okát, miért ne írhatnék bármit, ami csak a képzeletemtől telik.

– A történet a tiéd – mondogatta. – Azt írhatod, amit csak akarsz. Miért korlátoznád magadat?

Annyira elkeseredtem – és annyira elkeserített a tény, hogy elkeseredtem –, hogy sajnos meglehetősen megdühödtem. De nem tudtam meggyőzni Rurit.

Az írás könnyebben ment, amikor nem gondolkodtam azon, mit csinálok – egyszerűen csak csináltam. Leültem, kezemben ecsetemmel, elképzeltem Gendzsit valamilyen helyzetben, és leírtam, ami gondolataimban kibontakozott. De most, szerencsétlenségemre, tudatossá váltam. Kicsúszott a lábam alól a talaj. Leírtam egy sort, aztán menten kihúztam. Már nem bíztam ítéletemben. Töröljek ki minden utalást Po Csü-jire?

Ruri megingatott eddigi felfogásomban. Ami egykor természetesnek tetszett, immár különösnek tűnt. Gendzsi származásának története sokkal nehezebbnek bizonyult, mint képzeltem.

Régebben erős hatást gyakorolt rám nénikém *Fátyol Naplója*. Kivált a szöveg kezdetén olvasható kijelentés. Nénikém régi románcok olvasásával próbálta elterelni lehangolt gondolatait, de egyikük sem hajazott az ő helyzetéhez. „Megannyi undorító koholmány volt mind”, írta. Elhatározta hát, hogy a való életet fogja megörökíteni, bármennyire sivár, nem pedig holmi tündérmesét.

Persze némelyek az eredményt lekicsinyelték, mint egy elmebeteg hárpia őrjöngését. Mások zavarónak találták, hogy a *Fátyol Napló* őszintén beismer féltékenységet, elkeseredést, lehangoltságot és más hasonló érzéseket, amelyeket az ember nem szívesen tereget ki a nyilvánosság előtt. De én mindig is roppant merésznek tartottam, hogy lelkét feltárta a világ előtt, akármilyen egyéb indítóoka

lehetett is. Meghatóbb írással azóta sem találkoztam.

Vallási fogadalmának részeként nénikém felhagyott az írással. Elmondta minden mondanivalóját, és nincs mit hozzátennie, mondta. Az írás segítségével bizonyára megfagyaszthatta és kiűzhette egy részét a lelkét sorvasztó mérgeknek. Hallgatása irigylésre méltó. Hőn szerettem volna megmutatni neki Gendzsi-történeteimet, de mégis tétováztam, mert féltem a véleményétől. Talán el sem viseltem volna, ha túlságosan szigorú a bírálata. Elhatároztam, valamit otthagyok, hogy akkor olvassa el, amikor én már visszatértem a városba, de későbbi nagy bánatomra, még ehhez sem volt kellő bátorságom.

Miután visszatértem a fővárosba, néha még találkoztam Rurival, de már nem voltunk az az „egy szárnyon osztozó két madár", ahogy nyáron egy időben gondoltam. Nyughatatlan és kedvetlen voltam. Ruri nagyon igyekezett, hogy megértsen. Megkérdezte, kölcsönkaphatná-e egy időre a kotómat, talán hogy felélessze a nyár gondtalan hangulatát. Azután megkérdezte, megtanítanám-e játszani a hangszeren. Kissé szívtelennek éreztem magamat, amikor ezt a verset írtam neki:

Cuju sigeki jomogi ga naku no musi no ne o oboroke nite ja hito no tazunemu
(Szeretnéd hallgatni a harmattól szikrázó ürömfűben távolról kiáltó bogár hangját)

De engedtem kérésének. Elakadtam az írással, undorral tettem le az ecsetet. Ruri biztatásnak szánta, amikor tudakolta, hogy megy az írás, de én még gondolni sem akartam rá. A kotójáték legalább elterelheti gondolatainkat.

Amikor koncentrációm éppen megfelelő, valósággal ömlik belőlem a szó. Néha olyan volt, mint a sebes folyású patak, és elmém csupán néhány pillanatig időzött egy álló vizű tavacskán, és halászott a megfelelő szavak után. Azután ismét az áramlatba vetődtem, és vitettem magam, akár a sodródó levél. Egy-egy ilyen délelőtt egész napra felvidított. Még játszani is tudtam kis féltestvéreimmel kint a kertben. Sajnos ritkán akadt ilyen nap. Többnyire megrekedtem a sivár iszapban, s azért is hálás voltam, ha csak egyetlen cseppnyi gondolat telt tőlem. Voltak napok, amikor egész délelőtt hasztalanul ültem íróasztalomnál.

Családom megtanulta, hogy tüskés hangulatomban békében hagyjon, de Rurival nehezebb volt. Ha meghitt kapcsolatban voltunk valakivel, azután felfedezünk nagy területeket, ahol gondolataink nem kapcsolódnak, ingerültté tesz mindenféle apróság, amire azelőtt ügyet sem vetettünk volna. Valamikor elragadónak talált szokások immár bosszantóak.

Ruri megérezte, hogy érzéseim megváltoztak. Nem ő tehetett róla. Csendjeimet megpróbálta kitölteni, de ettől csak még jobban visszahúzódtam. Ez annyira elviselhetetlenné vált, hogy végül azt írtam neki, beteg vagyok, és nem fogadok látogatókat.

Valamikor a tizenegyedik hónapban elkeseredve írt nekem, és én a következőképpen válaszoltam:

Simo kouri todzsitaru koro no mizukuki va e mo kakijaranu kokocsi nómi site
(A jégtől merevre fagyott íróecsetem nem tudja lerajzolni érzelmeim képét)

Ruri így felelt:

Jukazu tomo nao kakicume jo simo kouri mizu no ue nite omoinagaszamu
(Ha nem is folyékonyan, de írj tovább; fájdalmad tovalebeg, akár a fagy és a jég a vízen)

Visszagondolva ma már szégyellem magam, amiért ő hitt bennem, holott én már nem hittem magamban.

Azon a télen egyedül játszottam a kotón. A zene kitűnő időtöltés, bár bosszantott, hogy technikai képességem nem javul. Szóvá tettem ezt Apának, aki azt mondta, hasznomra válhatna, ha valakivel játszanék, aki jobb nálam. Talán jó lenne egy-két leckét vennem.

– Ismerek is megfelelő személyt – mondta. – Méghozzá egy hercegnőt. Meglehetősen szűkös körülmények között él, amióta az édesapja meghalt, de azt hallottam, kitűnő muzsikus. Talán megbeszélhetek vele valamit.

Apa levelet küldött a hölgynek és ajándékot mellékelt hozzá: szárított ehető kagylót és tengeri algát. Hamarosan meg is érkezett a hölgy válasza, sűrűn barázdált bodzakéreg papíron. Meglepett a közvetlen, meglehetősen nőietlen kézírás, de az üzenet szívélyes volt. A hercegnő udvariasan lekicsinylette a maga zenei képességét, de azt írta, szívesen játszik velem kotón. Öt nap múlva fogadhat, írta.

Kotóóránk előestéjén erősen havazott, de én alig vártam, hogy új ismerőssel találkozzam, hiszen ez változatosságot ígér. Becsomagoltam hangszeremet, mit sem törődve az időjárással. Kocsim a behavazott utcán döcögött a hercegnő háza felé, a város nyugati külvárosában. Apa figyelmeztetett, ne lepődjem meg, mégis megdöbbentett kissé, milyen rozzant udvarházhoz érkeztünk. Nem így képzeltem egy hercegnő lakhelyét. Egy kopott öltözékű öregember tárta ki a kaput nagy erőfeszítéssel. Kocsisunk beljebb nógatta az ökröt, majd levette a kocsiról a hideg miatt alaposan becsomagolt kotómat. A lábakat és a bambuszpengetőimet egy dobozban magam vittem.

Didergő szolga engedett be bennünket és vezetett a huzatos nagyterembe, ahol a hercegnő már várt. Az udvarház jéghideg volt. Vajon miért nem választott kisebb, barátságosabb szobát zeneóránkhoz, tűnődtem. Itt bizonyára olyan merevek lesznek az ujjaim, hogy egyetlen hangot sem tudok kicsalni a hangszerből. De ha a hercegnő tud ilyen hidegben zenélni, én sem maradhatok el mögötte. Apa azt ajánlotta, vegyek ünnepélyes öltözéket, többrétegű köntöst. Örültem, hogy követtem a szavát. A hercegnő fakólila függönyállvány mögött ült, viseltes hermelinkabátkájának széle kissé kikandikált. Vékony, náthás hangon üdvözölt.

Megkérdezte, milyen darabot szeretnék játszani, de rangja iránti tiszteletből megkértem, ő válasszon. Olyat ajánlott, amiről sohasem hallottam, és zavartan meg kellett kérnem, játssza el nekem egyszer. Pengetni kezdte a húrokat. A zenét minduntalan hangos szipogás hangsúlyozta, mintha folyna az orra, de zenélés közben nem tudná megtörölni. Önkéntelenül a szipogás és a nyelés ritmusát követtem, nem a lapos darab hangjait. Visszhangzó mély hanggal fejezte be, amely versenyre kelt az udvarházon átsüvítő széllel.

– Próbálkozzunk egy kettőssel? – ajánlotta a hercegnő, miután a tőlem telhető legvirágosabb szavakkal dicsértem játékát.

Népszerű darabot ajánlottam. Nem ismerte. Másikkal próbálkoztam. Ez is ismeretlen volt a számára.

– Játsszuk talán az „Etenraku”-t? – kérdeztem. Ez a klasszikus darab nyilván megfelel.

Ő azonban tiltakozott, mondván, már nem emlékszik a középső rész ujjrendjére.

– Tudom, mit tegyünk – szólt derűsen a náthás hang. – Tartsunk szünetet.

Letette pengetőit, tapsolt, és a megjelenő szolgálónak súgott valamit. Egy másik cseléd odébb tette a piszkos függönyállványt, és én hosszú, sápadt arcot, boltozatos homlokot pillantottam meg. Egy ősrégi legyező fölött a legelképesztőbb orr kandikált ki, amelyet valaha láttam; a hegye élénkvörös

volt, mintha pórsáfránnyal festették volna meg.

Hamarosan visszatért az első szolgáló; régi, lakkozott tálcákon tengerzöld tálakat egyensúlyozott. Az egyik tálcát elém helyezte, a másikat a hercegnő elé. Ezt úgy értelmeztem, hogy a leckénknek vége. A letakart tálakban néhány szelet főtt fehérrépa úszkált; a konyhában még meleg lehetett, de most éppoly langyos és visszatetsző volt, mint a hercegnő kotojátéka.

Vajon mi járhatott Apa fejében? Annyi bizonyos, különös ismeretségekre tett szert az udvarnál.

A KAKUKK

Hototogiszu

Apát meghívták egy virágszemlélő díszlakomára Micsikane magánpalotájába. Micsikane, a Jog minisztere, nemrégiben egészségi okokból, orvosi utasításra egész rezidenciáját elköltöztette. Szédülési rohamok és zaklató álmok gyötörték. Székhelyének megváltoztatását azért javasolták, hogy megszabaduljon némely ártalmas kóbor szellemtől, bár egyesek gyanúja szerint gyengélkedését az unokaöccsének, Korecsikának megbízásából űzött fekete mágia okozza.

A régensség forgott kockán. Nem volt tisztázott, ki fogja örökölni a császár főtanácsadójának rangját, és míg a Nagytanács nem hagyja jóvá a választást, vádak és ellenvádak keringtek szellemekkel való trafikálásról. Ami apámat illeti, ő nem bízott Korecsikában. Kész volt hinni a híreszteléseknek, és helyeselte Micsikane lépéseit, hogy kijátssza unokaöccsét. Apa már-már szabadjára engedte az álmodozást: talán visszahívják az udvarhoz, ha Micsikane szerencséje felível. Reményeit a miniszternek a kínai költészet iránti érdeklődésébe vetette.

Ha Apának sikerülne állást nyernie, még az az esély is felcsillan, hogy talán nekem magamnak is jut lehetőség. Huszonkét év még nem reménytelenül késő – végtére is annyiféle állás akad. Apa nem vitathatta meg törekvéseit bamba öcsémmel, még kevésbé felületes gondolkodású feleségével. Ehelyett velem beszélgetett. Lassan azt is megengedte, hogy elkísérjem költészeti összejövetelekre, hogy némi tapasztalatra tegyek szert, hogyan viselkednek udvaroncok díszvacsorákon.

Elbűvölt az épületek szépsége, és még annál is jobban Micsikane ideiglenes rezidenciájának kertje. Az egymással összekötött épületek verandái alatt és mellett patak csobogott, melyet egy tóval együtt a Nakagava odavezetett vizéből alakítottak ki. A megművelt terület közepén kínai tündérhegy mintájára formált domb állt. Mint megtudtam, a táj emberi kéz munkája. Aki látta, el sem tudta képzelni, hogy a tökéletes látvány nem a természet műve. Pedig mielőtt munkások ezer meg ezer kocsirakomány földet hordtak ide, még egy hangyaboly sem létezett a helyén.

Virágzott a nőszirom; órákig tudtam volna boldogan bolyongani a patak medre mentén, bámulva a kanyargó víz partján feltűnő virágágyásokat. De később már elözönlötték a kertet az udvaroncok, nyüzsögtek, akár a bazsarózsa körül a lepkék. Gyékényszőnyegeket terítettek a későn virágzó cseresznyefák alá. Umbrabarnára festett selyemellenzők kerítették el az asszonyok területét; az ellenzőkön két-két sötét rózsaszínből halvánnyá fakuló lobogó lengett. Még soha ilyen elegánsat nem láttam.

Apa abban reménykedett, ha Micsikane lenne a régens, ő maga is kedvező hivatalt nyerhetne. Az összejövetel valamennyi résztvevője hasonló vágyakat dédelgetett. Akárcsak apám, legtöbbjük az udvari élet peremén foglalt helyet egy ideje. A régensség öt évig a legidősebb fivér, Micsitaka kezében volt. Amikor annak az évnek a tavaszán meghalt, az utódlás kérdése sok reményt élesztett. Vajon fiára, Korecsikára száll-e a hivatal, vagy öccsére, Micsikanéra? Mind a kettő számításba jöhetett, mint Kaneie, a korábbi hatalmas régens leszármazottja. Micsikane, mint a Jog minisztere, óvatosan bizakodott. Támogatói gyülekezetének hangulata feszült volt, de mégis reménykedő, és a ragyogó kék ég meg a cseresznyevirág látványos fellegei kedvező előjelnek tűntek.

Apám írt egy kínai verset, amelyben Micsikanét végre kibontakozó, későn kiviruló virághoz hasonlította. A többi költő hasonlóképpen kitett magáért, egyetlen rímet sem bíztak a véletlenre. Apa simán, könnyedén írta versét, amikor elétették a papírt és az ecsetet, holott valójában napokig küszködött, míg megtalálta a képeket, amelyeket most úgy mutatott be, mintha keresetlen ihletre

szökkennének az agyába. Szakét töltögettek sekély csészékbe, és madár alakú tutajokon eregették lefelé a folyócskán. Mindegyik vendég igyekezett befejezni versét, mire a csésze a patak végéhez ér. Aki legelsőnek végez, az nyeri el az italt, és a jogot, hogy versét a többieké előtt olvashassa fel. Apa nagyon jól tudta, hogy az ember megjelenése mindennél fontosabb ezeken a virágszemléken. Még mámorosságát is előre megfontolta, sem bornemisszának, sem részegesnek nem akart mutatkozni.

– Az ital arra serkent, hogy kimondjuk, amit ki kell mondani, de józan állapotban kényelmetlen volna – magyarázta nekem Apa.

Ám mennél több díszlakomát láttam, annál világosabb volt számomra, hogy kevesen osztják apám véleményét az ivást illetően. Arra is figyelmeztetett, hogy ezeknek az összejöveteleknek egy bizonyos pontján vonuljak vissza az épületbe, mert ilyenkor némelyik férfi minden szégyenérzetét leveti.

– Nem nehéz elhárítani egy részeget, ha valóban részeg, és te nem veszted el a fejedet – figyelmeztetett Apa. – De engem a ravasz tettetők aggasztanak – bujaságukat borospohárba rejtik. Felháborítana, ha azt látnám, hogy téged sarokba szorítanak.

Erre nem válaszoltam. Soha egyetlen szót sem szóltam apámnak az íjászkapitányról.

Apa szerint az ilyen alkalmakkor a fontos dolgokat odakint, a cseresznyevirágok alatt döntik el. Az udvari szertartás többnyire csak megerősíti a lakkozott tálcák és borospoharak között, a virágfellegek alatt hozott határozatokat.

A politikai helyzet mindannyiunkat érintett. Apám összeszorította száját, és könnyen felingerelték a kisgyermekek. Nobunori mindenkinek az idegeire ment, amikor arról locsogott, miféle kinevezésre számít, ha ez vagy az történik. Rászóltam, hogy maradjon csöndben, játsszon a bogaraival, ő meg fintort vágott rám.

Hogy meneküljek a feszült légkörből, hajnalban kikocsiztam a Kamo-szentélybe, hogy imádkozzam. A korai égbolt tiszta volt és gyönyörű, s a csendes környezet fokozatosan megnyugtatta felzaklatott gondolataimat. A közeli Kataokában érdekes ligetet fedeztem fel, pontosan olyan helyet, ahol az ember a *hototogiszu* nevű kis szürkéskék kakukk vissza-visszatérő kiáltását várná. Ruri jutott az eszembe.

A kínai költészetben ez a „nem találok haza” madár – *fudzso kigjo,* mondogatja, akár a költő a száműzetésben. A mi nyelvünk sokféle névvel illeti ezt a kis *cuculust:* a liget madara, az erdei csurgó lakosa, bakancsos lábú madár, májusi madár. De mondjuk „sötét tollú madár”-nak is, mint a versben: *harc no jo no jami va ajanasi,* „Tavaszi éj sötétjének párás rajzolata”. Kínai elnevezése (nem tudom biztosan, hogyan ejtik) annyit jelent: 'Szárnyak hangja az esőben”.

Ahogy a kakukkon meg költői elnevezésein és képein jártak gondolataim, eszembe jutott, hogy Ruri mindig túllátott a költészeten, mert jobban érdekelte, amit ő maga figyelhet meg a természet dolgairól. Egy másik híres vers a kakukkról azoknak a földműveseknek a kalapjáról szól, akik tavasszal palántázni mennek a földjükre, miközben a madár így szól: *aszana, aszana.* Ruri kétségtelenül ezt mondta volna:

– Butaság. A kakukk így énekel: *teppen kaketaka, hoccson kaketaka.*

Az is eszembe jutott, hogy a kakukk fogadja a holtak lelkét az alvilágba vezető rögös útjukon. Ez az „esti arc” madár; a madár, amelyik „visszahozza az éjszakát”. A mi nyelvünkön írt egyik legkorábbi vers mégis hajnalban szólaltatja meg a kakukkot. Megint mintha Rurit hallanám:

– Nincs ebben semmi ellentmondás, hiszen a kakukk reggel is, este is énekel.

Ruri kedvelte a *hototogiszut*. Emlékszem, bele akarta foglalni nyári madaraink listájába. Megemlítette, hogy a madarat *sokkonnak* is nevezik: „a zöld hernyó lelké”-nek.

– Valószínűleg azért, mert oly sokat felfal a szerencsétlen férgekből –mondta Ruri. – Tele van a hasa a kis zöld lelkükkel.

Végső soron ez volt a gond Rurival. Kitűnő megfigyelő volt, de túlságosan szó szerint vett mindent.

– Akarsz tudni valami nagyon érdekeset erről a madárról? – kérdezte, amikor listáinkon vitatkoztunk.

Sosem tudhattam, mivel fog előrukkolni.

– Nem rak fészket.

Arra számított, hogy megkérdezem: – Akkor hogyan kelti ki a tojásait? –, mire ő mosolyogva elmondaná, hogy a kakukk a tojásait más madár fészkébe rakja, és hagyja, hogy az nevelje fel az ő fiókáit.

– Emlékeztet ez valakire? – kérdezte dévajul.

Valószínűleg azt válaszoltam, hogy ilyen személyt nem ismerek, később azonban elgondolkodtam azon, amit mondott, és adott egy ötletet Gendzsihez.

Gondolataimba merültem; sehogy sem akaródzott hazatérnem a szentélyből, és szinte észre sem vettem, hogy beborul az ég. De költöttem egy verset:

Hototogiszu koe macu hodo va kataoka no mori no sizuka ni tacsi ja nuremasi
(Hototogiszu, ahogy Kataoka csendes erdejében állva várom a hangját, valószínűleg bőrig fogok ázni)

Ebben az időszakban, amikor a Nagytanács fontolgatta, kit nevezzenek ki régensnek, Apa mindennap meglátogatta Micsikanét a Nakagava-kastélyban. Az ötödik hónap harmadik napján is ott volt, amikor megérkezett a császári küldött a rendelettel, amely Micsikanét nevezte ki régensnek. Gratuláló főurak tömegei tódultak a rezidenciára; úgy tűnt, az egész város valamennyi ökre és kocsija ott gyűlik össze. Amikor Apa késő este hazaérkezett, furcsán hallgatag volt. Lesegítettem merev udvari fejfedőjét.

– Ez új életünk kezdete, igaz? – kockáztattam meg a kérdést. Apa fáradtan mosolygott.

– Remélem, Fudzsi. Oly régóta időzöm a dolgok peremén, nehéz elképzelnem, hogy ismét felelősségteljes állásba kerüljek.

– De hiszen azt hittem, erről álmodtál annyi éven át, amióta csak Anya meghalt – vetettem ellen.

Furcsának találtam, hogy nem derűsebb. Kinyújtotta lábát a gyékényen, és elgondolkodva nézett rám. Láthattam, azt latolgatja, mennyit mondjon el. Nem vette észre, hogy átlátok már rajta.

– Nyugtalan vagyok Micsikane miatt. Roppant erélyesnek mutatja magát, de attól tartok, nincs jól. Hallottam, amint orvosai a magnóliakéreg-tea erényeit tárgyalták. Ebből arra a gondolatra jutottam, hogy Micsikane talán valamilyen idegi rendellenességben szenved.

Apa ásított.

– De talán csak az elmúlt néhány hét megerőltetése teszi. Majd meglátjuk, hogyan alakulnak a dolgok az elkövetkezendő néhány napon. Fáradt vagyok. Legalább a régensség sorsa eldőlt, és nem kell többé aggódnunk Korecsika miatt.

Apának sosem tudtam volna megmondani, de Korecsika meglehetősen megragadta képzeletemet. Huszonegy esztendős volt, és abból, amit udvari barátnőimtől hallottam, szokatlanul jóképű. Még Gendzsi néhány kalandját is az ihlette, amit Korecsika viselt dolgairól meséltek. Ám tagadhatatlanul jó néhányaknak szálka volt a szemében. Okos volt, de nemigen érdekelte, hogyan vélekednek róla

mások. Évekkel ezelőtt édesapja a rokonai – kiváltképpen két nagybátyja – rovására léptette elő, és ők nem feledték a sértést.

Apja halálakor pedig ideiglenes régenssé nevezték ki. Ha diplomatikusabban viselkedik, megtarthatta volna a pozíciót.

Korecsika alig egy hónapja volt hatalmon, már kitűnt ellentmondást nem tűrő modora, és ez visszatetszést keltett az apámhoz hasonló emberekben. Még az apja miatti gyász idején sem tudta megállni, hogy ki ne bocsásson rendeleteket az udvari élet apró részleteiről, amelyek szerinte javításra szorulnak – lényegtelen apróságok, mint például a hivatalos személyek nadrágjának illő hossza. Az emberek berzenkedtek. Nem meglepő, hogy nem tetszett nekik, ha ilyen tapasztalatlan személy utasítja őket, hogyan intézzék hivatali dolgaikat. Korecsika bizonyára ráébredt, hogy könnyen kicsúszhat kezéből a régensség, hát megpróbálta kijátszani vetélytársait – elsősorban a nagybátyjait. Azt azért nem hihettem, hogy egyenesen szerzeteseket bérelt fel, hozzanak rontást Micsikanéra. Micsikane bizonyára féltékeny volt.

Akárcsak apa, én is aggódtam Micsikane miatt – habár engem nem az egészsége aggasztott. Rossz érzésemet az táplálta, amit az évek során hallottam róla és figyeltem meg a díszlakomákon. Roppant csúnya volt, alacsony, zömök, az arca himlőhelyes. Összenőtt szemöldöke akár egy vastag hernyó, és még a karja is szőrös volt. Nem lehetetlen, hogy csúnya emberben szép lélek lakozik, de általában nem valószínű.

Micsikane ábrázata híven tükrözte személyiségét. Modora zsarnoki volt és alattomos, és megfélemlítette az embereket. Apától tudtam, hogy Micsikane hűséges a feleségéhez – ez egyenes lélekre vall. Annyi bizonyos, senki sem vádolhatta könnyelműséggel, de nekem úgy tűnt, a románc iránti érzéketlensége csupán arra szolgál, hogy elítélje mások ügyeit. Érzésem szerint nem annyira erényes volt, mint egyszerűen álszent. Apa annyira igyekezett jó véleményt táplálni róla, hogy ítéletét, tartok tőle, elferdítette az a tény, hogy Micsikane kedveli a kínai költészetet.

„Nézd meg az apját, ismered a fiát", mondják, de a fordítottja is igaz. Micsikane elsőszülöttje szörnyeteg hírében állt. Nagyapja, Kaneie időskori ünnepségén például, amikor neki és öccsének táncot kellett volna előadnia, a fiú olyan dühkitörésre ragadtatta magát, hogy mind a mai napig csak erre emlékszik mindenki az egész ceremóniából. Láthatólag a kicsiny állatok kínzásában is kedvét lelte. Némelyek szerint egy általa elevenen meg-nyúzott kígyó szellemének átka okozta a halálát alig tizenegy esztendős korában.

El tudom képzelni a fiú anyjának elszörnyedését. Micsikane hűséges lehetett, de nyilvánvalóan az asszonyt hibáztatta, amiért nem hozott a világra leányt, akit ő idővel császári hitvesként használhatna fel. Szegény asszony továbbra is fiakat szült – csupa szörnyeteget. Mindennek a tetejébe, Micsikane öccseinek, Micsinagának és Micsitakának számtalan leánya volt. Akkoriban Micsikane felesége terhes volt, és kétségtelenül hőn fohászkodott leánygyermekért. Akárhogyan is, engem kényelmetlenül érintett, hogy ettől az embertől függ apám sorsa.

Apa aggodalma Micsikane egészsége miatt megalapozottnak bizonyult. A későn nyíló virág alig hét nap elteltével lehullásra ítéltetett. Három nappal Micsikane hirtelen halála után új régenst neveztek ki. A hatalom nem az ifjú Korecsikára szállt, ahogyan várta, hanem másik nagybátyjára, Micsinagára.

Apám néhány úr társaságában Micsikane házában maradt, hogy segédkezzen a temetési előkészületekben, noha a pár nappal azelőtti nagy tömeg mind átvonult a Micsinaga körül csoportosuló új hatalmi körzetbe. Apám nem kilincselt kegyekért. Teljesítette Micsikane iránti utolsó kötelességét, azután csöndesen hazajött. Az új uralom kinevezéseit egyébként is csak a következő új

évben jelentik be. Némi vigaszt lelt a tényben, hogy Micsinaga, az új régens, kedvelte rút bátyját, és osztozott némely tudós érdeklődésében.

Most már semmi sem köthette le Apa gondolatait, míg meg nem történnek Micsinaga régenssége alatt az új kinevezések. Láthatólag ismét az járt a fejében, hogy férjet keres nekem. Mostohaanyámnak épp akkor született megint gyermeke, ezúttal leány. Elégedettnek látszott. Apa vélhetőleg feltételezte, hogy a házi boldogság az én problémáimat is megoldja.

Szó, ami szó, nem voltam boldog. Az írásban elakadtam, és amióta nem találkoztam Rurival, nem beszélgethettem senkivel. Egyetlen kotolecke a vörös orrú hercegnővel épp elegendő volt. Bárcsak Csifuru ne volna olyan távol. De hát végtére is gyermeke született, és elfoglalja a háztartása. Én azonban nem hittem, hogy számomra megfelelő válasz a házasság. Nemigen kedveltem a férfiakat – legalábbis olyanokat, akik elvettek volna.

Végül elérkezettnek láttam az időt, hogy közöljem Apával: elhatároztam, hogy nem megyek férjhez. Azt reméltem, megkönnyebbül, ha mentesül a kötelesség alól, hogy férjet keressen nekem, de igazában egyedül én könnyebbültem volna meg. Szóltam hát, hogy szeretnék egy meglehetősen fontos dologról beszélni vele. Meglepően élénk módon reagált kérésemre.

– Hogyne, persze – mondta. – Nekem is meg kell beszélnem veled egy meglehetősen fontos dolgot.

Így aztán mind a ketten természetellenes vidámsággal vártuk a megbeszélést. Ez kölcsönösen gyanút ébreszthetett volna bennünk. Apám szólalt meg elsőnek.

– Tudod, hogy foglalkoztat a jövőd – kezdte. – Mindannyiunkat felizgatott a jelenlegi politikai helyzet, sok minden történik körülöttünk, de ez nem jelenti, hogy nem készítettem terveket a számodra.

Talán túlságosan felragyogott a szemem. Apám elfordította tekintetét. – Egy időben úgy láttam, lehetőség nyílhat arra, hogy az udvarhoz küldjelek, de jelenleg ennek nem nagy a valószínűsége.

Alig álltam meg, hogy ki ne törjek:

– Tudom, hogy aggódsz, Apa, de megnyugodhatsz!

De természetesen hallgattam, és vártam, hogy befejezze mondanivalóját.

Távoli rokonáról és barátjáról, Nobutakáról kezdett beszélni, aki pályafutása kezdetén állást szerzett neki Kadzan császár udvaránál. Nobutaka úgy öt évvel lehetett fiatalabb Apánál. Egész életem folyamán sokat hallottam arról, mennyivel tartozik Apa Nobutakának jóindulatáért, és milyen csodálatos ember ő – hát nem nagy figyelemmel hallgattam, ahogy Apa Nobutakáról regél, míg meg nem ütötte fülemet ez a mondat: – ...és beleegyezett, hogy feleségül vesz téged.

Döbbenten hallgattam, ahogy Apa Nobutaka előkelő pozícióját említi: Csikuzen kormányzója, és nagy vagyont gyűjtött jelenlegi és előző állásában. Emlékeztem, hogy Nobutakának van egy fia, aki pontosan egykorú velem. Talán elmulasztottam valamit – lehetséges, hogy Apa azt mondta, Nobutaka *fia* egyezett bele, hogy családjainkat házasságban egyesíti?

De nem. Apa Nobutakáról beszélt – Nobutakáról, aki elvált első feleségétől, de van két másik felesége, nem is említve számtalan ágyasát, meg a sok asszonytól származó rengeteg gyermekét.

– Így tehát – fejezte be Apa – megegyeztünk, hogy nem szükséges siettetni a dolgokat. Tél elején visszatér a fővárosba, akkor majd találkozhattok.

Elgondolkodva tekintett rám. Én egy szót sem bírtam kimondani.

– Azt hiszem, kitűnő megoldás – szólt egy perc múlva Apa. – Én csak a boldogságodat akarom, Fudzsi.

Majd:

– Nos, te miről akartál beszélni velem?

– Ó... – nyögtem ki. – Nem olyan fontos.

Kimentettem magam, és szobámba menekültem. Amikor alábbhagyott a pánik, természetesen Nénike kudarcot vallott házasságára gondoltam: a férjének több felesége volt. Gondolataimba tolultak Nénikének a gyermekkoromban hallott epés megjegyzései. Ahelyett, hogy az ország leghatalmasabb férfijának másodrendű felesége legyen, jelentette ki egy ízben, szívesebben vette volna, ha közönséges férje van, aki egy hónap harminc éjszakáján csak az övé.

Nénike fiatalkorában nagy szépség volt, okos, és a költészetben is jártas nő, de még ő sem élhetett boldog házasságban. Hozzá hasonlítva az én kilátásaim halványabbnak tetszettek. Nem voltam szép, és nem bájaimról, hanem műveltségemről járta a szóbeszéd. Most megkapom, amit érdemlek, gondoltam keserűen – egy férjet, aki az apám lehetne, feleségekkel és gyermekekkel. Vajon Nobutaka miért egyezett bele apám tervébe? Bizonyára azt gondolja, megint csak szívességet tesz neki, mint annyiszor az évek folyamán. Most szívességből megmenti a hajadon leányt. Miért nem hagynak békében? Úgy éreztem, elárultak.

Mindannyian írunk könnyáztatta ruhaujjakról, de életemben először szó szerint ez történt. A könnyek a tuskóre hullottak, és naplójegyzeteimet szürke pocsolyává változtatták.

A nyár hátralevő részében elkeseredve duzzogtam, de végül belefáradtam a búslakodásba, és eltökéltem, nem adom meg magamat olyan könnyen. Szokatlanul csöndes voltam, és ez elkedvetlenítette apámat. Persze nem mondtam meg neki egyenesen, hogy elutasítom a tervét, de láthatta, hogy nem vagyok boldog. Mindennap azt fontolgattam, hogyan tárhatnám elé legalkalmasabban az ügyemet. Még akkor sem értettem, miért érzi úgy, hogy feltétlenül ki kell házasítania.

Arra azonban jó volt ez a fejlemény, hogy korábbi elégedetlenségemet helyes távlatba helyezze. Boldogtalannak hittem magamat, miközben Gendzsi írásával küszködtem – de mi volt az az előttem felrémlő boldogtalansághoz képest! Miért is nem becsültem meg életemet apám házában, amikor úgy tűnt, hogy a végtelenségig folytatódik? Most, hogy végéhez közeledett az időm otthon, szobámban, kertünkben, szinte elviselhetetlenül becsesnek éreztem.

Valójában megfeleltem a tulajdon kérdésemre. Mindent csak akkor becsülünk, amikor változik, amikor halódik. A nyári égen lebegő ökörnyál tünékenysége arra késztet, hogy felpillantsunk rá; a juharlevelek kurta éltű selyemszövedéke az ünneplésükre késztet; és végtelenül meghat az emberi élet szánalmas rövidsége. Miért lenne más az én életem? Beleringattam magam a gondolatba, hogy megmenekülhetek a változás elől, hogy úgy létezhetem, akár kertünkben a tó, benne elegendő víz, hogy megmaradjon mélysége és formája. Minek eredményeképpen talán posvány válik belőlem.

FÖLDIGILISZTA

Mimizu

A téli napfordulót nem ünnepeltük különösebb szertartással. Hideg volt, de reggelente még rezzenetlen arccal bújtam ki a meleg ágyruha közül. Kínai kalendáriumom szerint ezekben a napokban *A földigiliszta csomókba csavarodik*. Nem lévén bizonyos benne, mit jelent ez, megkérdeztem a kertészt, megfigyelt-e valaha ilyesmit. Fél szemét lehunyta, annak jeléül, hogy gondolkodik, majd azt mondta:

– A földigiliszta, kisasszony? Hiszen ilyentájt nem találni földigilisztát! Alszik valamennyi, úgy bizony. A testük java része víz, hát meg is fagynának, ha nem bújnának jó mélyen a földbe. Majd tavasszal előjönnek.

Ellenőriztem a kalendáriumot, és valóban: a negyedik hónap közepére ez a bejegyzés vonatkozik: *Előjönnek a földigiliszták*. Talán ha jó mélyen leásnánk a földbe, megtalálnánk a helyet, ahol a telet átalusszák. Talán úgy találnánk rájuk, hogy valamennyien együtt csomókba csavarodtak! Megkértem a kertészt, ásson néhány mély gödröt a kertben, de mint előre látható volt, azzal utasította el kérésemet, hogy a talaj nagyon kemény. Megpróbáltam Nobunoriban érdeklődést kelteni a terv iránt, de ő az utóbbi időben annyira kényes lett, hogy nem óhajtotta bemocskolni a kezét. A metafizikai férgek jobban érdekelték, mint a földigiliszta.

Alig vártuk a hideg időt, hogy megszabadítson a járvány démonaitól, ám ironikus módon épp akkor csaptak le a legdurvábban. Nővérem, Takako, meghalt. Alig egy hétig volt beteg. Kezdetben csak nyűgös volt, de aztán ágynak esett. Talán gyenge elméje miatt, Takako mindig érzékeny volt a szellemi fertőzésre, hát nem aggódtunk különösebben, míg dühöngő láza rá nem világított, hogy megkapta a betegséget. Apa ördögűzőt hívatott, de az igyekezete kudarcot vallott. A ház bűzlött a pipacsmag-égetéstől, amellyel a gonosz szellemeket igyekeztek kiűzni, de Takako csak nyögött, hánykolódott lázálmában.

Azután, amikor élete a végéhez közeledett, nyugodt megvilágosodás töltötte el. Mellette térdelve elfelejtettem, hogy Takako együgyű. Mintha minden földi neheztelést kiégetett volna belőle a láz. Kerek arca olyan volt, mint egy élő álarc, szeme egy másik világba nézett. Takako tudtommal sohasem érdeklődött különösebben a vallás iránt, de most az Amida Buddhát kezdte emlegetni, és látomásaiban selyemsálakat lengető égi *apszarák* népesítettek be lila felhőket és arany égboltot. Csapongó beszédének hallatán rájöttem, hogy családi szentélyünk egy hímzett lobogóján látható jelenetet ír le. Szolgálólányai a szent lényeknek kijáró áhítattal kezelték. Azt hitték, hogy Takako egyenesen a Paradicsomba pillant, és hogy ártatlan lelke végső útjára készülődik. A megfigyelésemről nem szóltam senkinek. Nekem nem számított, vajon lázálmaiban egy templomi lobogóra emlékezik, vagy csakugyan a Paradicsomba lát. Végtére is a szent tárgyakról, mint amilyen az a lobogó, tudjuk, milyen a Paradicsom.

Könny szökött a szemembe, mikor Takako arról beszélt, látja anyánkat, amint egy kinyílt lótuszvirág kelyhében ül, és mosolyogva hívogatja. Apa természetesen még több papot hívott házunkba, hogy kántáljanak Takako gyógyulásáért, de nyilvánvaló volt, hogy hamarosan át kell térniük az elhunytakért való könyörgésre. Egy fiatal teremtés halála rendszerint tragikus, de Takako halála nem látszott annak. Teljesen áthatották látomásai, és elméje épebbnek tetszett, mint valaha.

Azután nyakunkon volt az év vége. Többrétegű gyászruhát viseltem Takakóért. Sötét öltözékem eszembe idézte, milyen fájdalmas volt mindenestül az év – a nagy nyilvános gyász Micsitakáért és Micsikanéért, és kis magángyászunk Takakóért. Abban az esztendőben életünk fölött lebegett a halál.

Beköszöntött a *kósin*[7] napja, és szokás szerint egész éjszaka virrasztottunk. Takako gyászszertartására számos rokon szállt meg a házban, köztük nagyanyám. Idős kora miatt ritkán merészkedett ki a házából, kivált hidegben. A *kósin* éjszakája olykor egészen vidám alkalomnak bizonyult, az emberek egyre újabb és újabb különös módozatokat találtak ki arra, hogyan tartsák ébren egymást. Gyászunk ellenére, ez az éjszaka sem volt kivétel. Meglepetésemre Nagyanya azt mondta, szerinte csak azért tartjuk fenn a *kósin* szokását, mert annyira mulatságos ébren tartani magunkat. Akibe egy csepp értelem szorult, nem hiheti, hogy testünk három rosszindulatú giliszta lakhelye.

Nos, Nobunori öcsém hitt ezekben a gilisztákban, és nem hagyta szó nélkül Nagyanya megjegyzését. Még vitába is bocsátkozott vele – észbeli képességeinek biztos jeleként. Nobunori mindig mindent komolyan vett, amit a kósin-gilisztákról mondtak. Már kisgyerekkorában is hősies erőfeszítéssel igyekezett ébren maradni. Jó, hogy a *kósin* csak hatvannaponként ismétlődik, máskülönben szegény gyerek idegbajt kapott volna. Talán a rovarok iránti érdeklődése vitte rá, hogy azonosítsa magát a természetfeletti férgekkel. Konokul állította, hogy érzi, amint a *kósin* közeledtével a testében mocorognak.

Megfigyeltem, hogy az emberek mindenféle módon igyekeznek meghiúsítani a karmájukat. Népszerű eljárás például, hogy étrendjüket válogatott növények kotyvalékával egészítik ki, megelőzendő a renyheséget. Némelyek esküsznek rá, hogy ha kétszer hetente vaddisznóhúst esznek, az megerősíti szervezetüket és meghosszabbítja életüket. Megint mások ginkgólevél kivonatával vélik emlékezőképességüket serkenteni. Azt még talán el tudnám hinni, hogy az efféle mesterkedéssel magas kort érhetünk meg, de a *kósin*-gilisztákat komolyan venni már nehezebb.

Azt is mondják, hogy a *kósin* éjszakáján fogant gyermekből felnőttkorában tolvaj lesz, s bizonyos esetekben ez valóban megtörtént. Talán valójában ezért nem ajánlatos lefeküdnünk a *kósin*-éjszakákon. A pletykás giliszták története puszta cifrázás. Az embereket ezen az éjszakán valahogyan vissza kell tartani attól, ami terhességhez vezet.

Minthogy az élénk vitában valamennyien részt vettünk, Nagyanya elmesélt egy talán tizenhárom évvel ezelőtti *kósin*-virrasztás során történt hátborzongató esetet. Nénikétől hallotta, akinek maga Kaneie mesélte.

Az új esztendő első kósin-éjszakája volt. Kaneie leányai, Szensi császárné és a nővére, Csósi, a trónörökös fő szeretője nagy estélyt akartak rendezni a palotában. Három fivérük, Micsitaka, Micsikane és Micsinaga, megígérte, hogy eljönnek és gondoskodnak az élénk hangulatról. A felséges hölgyek verseket alkottak és elegáns tréfákat eszeltek ki, kíséretük *go* és ostábla játékban versenyzett. A mérkőzések győztesei pompás díjakban részesültek, és egész éjjel emelkedett volt a hangulat.

Végül közvetlenül pirkadat előtt felhangzott az első kakaskukorékolás. Észrevették, hogy Csósi hercegnő karpihentetőjére támaszkodva elbóbiskolt. Egyik hölgye rákiáltott:

– Nem szabad elaludnia, fenség!

Egy másik hölgy azonban így szólt:

– Csitt. A kakas már kukorékolt. Hagyd békén a hercegnőt.

Micsitaka azonban azt akarta, hogy húga meghallgasson egy rögtönzött verset, és ragaszkodott hozzá, hogy ébresszék fel. Csósi láthatólag mélyen aludt, és nem reagált. Micsitaka nevén szólította, közelebb húzódott, és megpróbálta húgát talpra állítani. Képzeljétek el megdöbbenését, amikor észlelte, hogy Csósi teste jéghideg! Micsitaka felragadott egy lámpást, és húga arca elé tartotta – Csósi halott volt!

Micsoda tragédia! És Csósi három kisfia, hét-, hat- és kétesztendős, anyátlanul maradt. Hogy gyászolt Kaneie! Bár ekkor már rég különváltak, még Nénike is megsajnálta.

Mindenkinek borsózott a háta Nagyanya történetének hallatán. – Ki ölte meg? – törte meg végre valaki a csendet.

– Ó, nyilván egy szellem – válaszolt Nagyanya. – De sohasem derült ki, hogy kié. Kaneie valamelyik politikai ellenfele kezét gyanította a dologban, de az ilyen esetekben ezt nehéz megállapítani.

Ekkor az öcsém szólalt meg.

– Hát nem nyilvánvaló? – kérdezte gúnyosan, fölényesen. – Cáfolhatatlan bizonyítéka a kósin-giliszták hatalmának, akiket valamennyien olyan tiszteletlenül emlegettek. Ha engem kérdeztek, ez éppenséggel azt bizonyítja, hogy nekem van igazam.

Mindenki elhallgatott. Nobunori győzelme tudatában méltóságteljesen kívonult a szobából. Alig ért ki a folyosóra, mi egymásra néztünk, és kitört belőlünk a kacagás.

Így töltöttük az év utolsó *kósinját* és Takako gyászolásának kezdetét. Illetlen léhaságunk talán abból az érzésből fakadt, hogy véget ér az év, hogy átvészeltünk halált és bizonytalanságot, hogy most már nem történhet semmi. A szomorú esztendőnek vége. Az új év más lesz, és mi újult erővel nézhetünk elébe.

Az év vége utolsó előtti napján küldönc hozta a hírt, Nénike két napja elhunyt himlőben, hegyi otthonában. A *kósin* éjszakáján mindannyian rá gondoltunk, amikor Nagyanya elmesélte Nénikének a Csósi hercegnő rejtélyes haláláról szóló történetét. Természetesen nem is sejtettük – és elgondolni, hogy éppen akkor halt meg, amikor emlegettük! Azóta is azon tűnődöm, vajon nem az ő szelleme szállt-e el fölöttünk s késztette Nagyanyát, hogy elmesélje a történetet.

Bántam, hogy még éltében nem volt bátorságom megmutatni neki Gendzsi-történeteimet. Elképzelt bírálatának gondolatára inamba szállt a bátorság; értékes esélyt szalasztottam el, hiszen tanulhattam volna tőle. Milyen gyáva is voltam! Elsápadtam, amikor felidéztem, micsoda ostobaság volt feltételeznünk, hogy az év sorscsapásai véget értek. Egyetlen nap elegendő, hogy a halál újabb törékeny életet söpörjön feledésbe.

AZ ÚJ ÉV

Sógacu

Az új esztendő cselekedeteinek az első néhány napon add meg az alaphangját. Még ha elkószálnak is a gondolataid, ha valamiért kényelmetlenül érzed is magad, és nem tudod figyelmedet összpontosítani, akkor is kényszerítsd magadat, hogy figyelj az újévi szertartások rendjére. Ha végigmégy a mozzanatokon, elképesztő, milyen gyakran terelik szabályos rendbe lelkiállapotodat ezek a gépies cselekvések. A nővérem halála után ránk virradó új esztendőben szigorúan fegyelmeznem kellett magamat, hogy a tulajdon tanácsomat kövessem. Végül sikerült, és én szinte szándékom ellenére boldogan dúdolgattam.

Igenis szerettem az újdonság érzetét, amely még a legegyszerűbb tevékenységet is kísérte. Leszedtük az év folyamán formátlanná lett, beporosodott papíramuleteket, és a helyükbe újakat aggattunk – már a ropogós hajtások puszta látványa is jobb kedvre derített. Egészségünk érdekében retket, sózott pisztrángot és egyéb fogat erősítő ételeket ettünk vadonatúj fűzfa pálcikákkal, és szokás szerint kirándultunk a hegyekbe, hogy friss füveket gyűjtsünk. Hazahoztuk az ott szedett fenyőhajtásokat, és felaggattuk a házban, hogy szerencsét hozzanak.

A palotában természetesen sokkal bonyolultabb szertartások folytak, kivált abban az esztendőben. A járvány elhúzódott, és megkettőzték a császár egészségéért és hosszú életéért tett erőfeszítéseket. Ginkgólevélfőzettel egészítették ki őfelsége étrendjét, és a császári család tagjainak elrendelték, hogy naponta megigyanak három csésze tehéntejet. Apának számos újévi császári ceremónián kellett részt vennie.

– Ha nem mutatkozol ezeken a szertartásokon, az emberek hamarosan megfeledkeznek rólad – mondta.

Az első este nagy díszvacsoráján a Jövőbe Látás Hivatalának tisztségviselői megajándékozták az ifjú császárt az új kalendáriummal, és jelentést tettek az elraktározott jég állapotáról. Bejelentették, hogy szerencsére abban az esztendőben vastag a jég, ami kedvező előjel. A második napon Apa jelen volt a Szensi anyacsászárné által adott hivatalos díszebéden. Majd megjelent a trónörökös díszlakomáján, végül a Micsinaga, az új régens által adott díszvacsorán. A harmadik napon az egész délutánt az Udvaroncok Csarnokában tartott összejövetelen kellett töltenie, kollégáival ivott és pajtáskodott. Ezután már haza tudott surranni. A palotában a hónap közepéig tartottak az ünnepségek. Apámnak időnként meg kellett jelennie.

Mindannyian szorongva vártuk huszonötödikét, az új kinevezések bejelentésének napját. Tudtam, hogy Apa szerénykedése ellenére előléptetésre számít. Micsinaga művelt ember volt, és láthatólag osztozott néhai bátyjának a kínai klasszikusok iránti tiszteletében, s ez reményre jogosította Apát, hogy talán még számíthat valami tisztes állásra. Tíz éve nem volt hivatalos pozíciója.[8]

Tizenötödike, az esztendő első teliholdja hideg volt és tiszta. Segítettem szakácsunknak elkészíteni a hétféle fűvel főzött kását. Még élveztem is, hogy hátrakötöm hajamat, feltűröm hosszúnadrágomat, és évente egyszer kilátogatok a konyhába. Ahogy a hozzávalók főttek, egyszeriben belém nyilallt, hogy Takako már soha többé nem fintorgatja az orrát e fölött a főzet fölött. Kétféle rizsből készítettük, három különböző fajta kölesből, vörös babból, szezámmagból és fűvekből. Néhány esztendeje megpróbáltam Takakót azzal csábítgatni, hogy gesztenyét és szárított datolyát is tettem a főzetbe, de ő

ezeket csak kicsipegette, a többit meg otthagyta. De a család többi tagjának annyira ízlett a kiegészítés, hogy ezentúl rendszeresen hozzáadtuk az étel családi változatához.

A következő tíz nap nehezen telt, ahogy vártuk a császári bejelentést. Végül, magán a kérdéses napon, apám csatlakozott a reménykedők tömegéhez, akik a hírre várva ellepték a palota udvarát, míg mi többiek a várakozás izgalmában fészkelődtünk odahaza. Délben a nagyterembe gyűltünk és vártuk apám hazatérését; örvendetes hírben reménykedtünk, amely véget vet a hosszú bizonytalanságnak. Elkeseredésünkre Apa rohanvást érkezett haza, megkerülte a nagytermet, és egyenesen dolgozószobájába igyekezett. A legrosszabbtól tartottam. Szerencsére egyik unokatestvérem, akit nyugtalanított, hogyan fogadja Apa az eredményt, vele tartott hazáig, és elmondta, mi történt.

Rossz hír. Apát kinevezték az Avadzsi-sziget kormányzójává – az elképzelhető legalacsonyabb, leghitványabb, legjelentéktelenebb, legrosszabbul jövedelmező állásba. Öcsém szitkozódott, dühöngött, méltatlankodva száguldozott fel-alá. Engem is gyötört a bánat, mégis megpróbáltam lecsendesíteni. Mit mondhatnék Apának? Csalódottsága határtalan lehet.

Apa délután kirontott dolgozószobájából, hóna alatt papírköteggel. Még akkor is udvari öltözékét viselte, bár a haja csúnyán felborzolódott. Mostohaanyám felkiáltott, és odasietett, hogy rendbe hozza Apa külsejét. Apám szinte észre sem vette, de megállt, és hagyta, hogy felesége megigazítsa övét, elegyengesse köntösét, lesimítsa haját. Némán álltam, az ajtóból néztem Apát. Végre figyelme, amely mintha valami távoli pontra irányult volna, megállapodott rajtam.

– Még nincs vége – szólalt meg. – Adok valamit a császárnak.

És már kint is volt a kapun, szolgája futva igyekezett lépést tartani vele. Mostohaanyám sírva fakadt. A gyerekek is rákezdtek, a cselédek hasonlóképpen. Visszavonultam a dolgozószobába, hogy elmeneküljek a zűrzavarból.

A szoba állapota megdöbbentett. Apám általában kínosan ügyelt a rendre. Módjával magam is rendszerető vagyok, de ő időnként megdorgált egy rossz helyre tett ecset vagy egyenetlenül koptatott tusvessző miatt. Soha nem láttam íróasztalát ilyen rendetlenségben. Kínai kötetek hevertek nyitva, szétszórva a padlón, akár az elhagyott gyermekek. Papírdarabkák, rájuk firkált versfoszlányokkal mindenütt. Ecsetje, kiöblítetlenül, a sárkány formájú porcelán ecsettartón hevert. Úgy éreztem, mintha egyenesen belelátnék Apa szívébe. Kábán kezdtem rakosgatni a holmit.

Egy kínai verssoron állt meg a szemem: „Szenvedés, tanulás, fagyoskodás, éjszakák.” Azután ez: „Skarlát könnyek áztatják köntösöm.” Rájöttem, hogy Apa egy kínai vers írásával küszködött, hogy kifejezze aznapi mélységes csalódását. Kerestem a többit, talán éppenséggel az egész vers fogalmazványát. Találtam még néhány sort: „A tavaszi délelőtt, amikor kinevezést osztanak.”

Még egy sor híja a négysoros versnek. A véres könnyek képe volna az utolsó sor? Nem, a prozódia hibás. Valami még hiányzik.

„Tiszta, kék, üres ég.” Lehetséges, hogy ez az? Igen, itt van: „Nézem a tiszta, kék, üres eget.”

Megborzongtam. Apa át akarja nyújtani ezt a verset a császárnak? Valóban úgy érezheti, hogy rosszabbra már nem is fordulhatnak a dolgok.

Annyi bizonyos, ez a siralom legjobb esetben is hálátlannak tünteti fel. Csak remélhettem, hogy Icsidzsó császár megértő lesz. Hiszen csak tizenhat éves. Vajon együtt érezhet-e egy olyan idős emberrel, mint apám; egy emberrel, aki pályafutása utolsó esélyére vár?

Ültem a kis fogadalmi Kannon-szobor előtt, amelyet Nénikétől kaptam búcsúajándékul. Egy csipet aloéfát helyeztem egy kis füstölőbe, és imádkoztam, hogy isteni együttérzés áradjon a császár szívébe.

Apa hazaért a palotából. Költeményét átadta egy hölgynek, akivel hajdani császári szolgálata

idejéből kapcsolatban maradt; rábízta, hogy alkalmas pillanatban hozza a császár tudomására a verset. Tettének elképesztő mivoltára alighanem csak másnap döbbent rá. Későn ébredt, kialudta a szörnyű napot záró, rá nem jellemző italozás másnaposságát.

Már amúgy is gyászoltuk Takako halálát. Most annyi egyéb okunk volt a gyászra, hogy már fojtogatott a siralommal terhes levegő. Azon kaptam magam, hogy visszatetszőnek találom a szobákat díszítő vidám kis fenyőhajtásokat. Kegyetlenségnek tűnt, hogy boldogságról és növekedésről hoznak üzenetet.

A kinevezéseket követő harmadik napon császári küldönc jelent meg kapunk előtt. Apa várt valamiféle választ orcátlanul hálátlan siralmára, és felkészült rá, hogy méltóságteljesen fogadja a feddést. A küldöncöt bekísérték a nagyterembe, ahol több parázstartót helyeztek el. A küldönc még meg sem melengethette a kezét, Apa már elkészült, és indulhattak a palotába.

Apa estefelé ért haza. Puhán tapadó hó ült meg a kertben a bambuszleveleken, szakasztott úgy, mint a kínai mesterek képein – ők nem annyira a havat festik, mint a nem-havat. Mindannyian a verandán szorongtunk dideregve, hallgatóztunk, jön-e már a kocsi. Apa fürgén szállt ki, válláról lerázta a havat, és utasított bennünket, hogy a nagyteremben várjunk rá.

A szoba még meleg volt, Umé olajlámpásokat gyújtott a szürkületben. Mind ott ültünk, amikor Apa belépett. A félhomályban nehéz volt kivenni arckifejezését.

Arcizma rángatózott, erős indulatok jeleként. Hosszúnak tűnő ideig senki sem szólt, majd Apa köhögött, a köhögés görcsössé fajult, és a görcs már-már nevetésnek hangzott. Mostohaanyám azt hitte, apának rohama van, és melléje libbent. Apám elhessegette. Valóban nevetett, de kezdetben egyikünk sem tudta bizonyosan, hogy beteg-e, vagy netán elment az ép esze. Valójában boldog volt – mámorosan boldog –, és ilyen állapotban még egyikünk sem látta. Beletelt egy percbe, mire felfogtuk, mit érez.

Végül elült a roham. Visszatekintve megértem a megkönnyebbülést az évtizednyi lelki feszültség után, amelyet szinte elviselhetetlenné fokoztak az elmúlt néhány nap eseményei. Apa megtörölte szemét, megköszörülte torkát, és ünnepélyesen bejelentette:

– A császár alkalmasnak ítélt, hogy kinevezzen Ecsidzen tartomány kormányzójává.

Nobunori felnyerített, mint holmi barbár emisi, mostohaanyám pedig meglepetésében és örömében felsikkantott.

– Ecsidzen egyike a Nagy Provinciáknak, a kinevezést tehát bőkezű javadalmazás kíséri – folytatta apám. – Meglesz családunk pénzügyi biztonsága, és mindannyian megnyugodhattok. Azonkívül igen nagy tisztesség, hogy ennek a fontos provinciának az igazgatásával bíznak meg. Családunknak soha többé nem kell szégyenkeznie, amiért nincs hivatalos tiszte.

Nobunori felugrott, és kiragadott egy palack szakét Umé kezéből, aki épp akkor hozta be az ételt.

– Pohárköszöntőt! – nyerített fel öcsém, és egy pohárral kínálta apámat. – Mindez a remek kínai versednek köszönhető!

Apa szigorú pillantást vetett rám, én pedig éreztem, hogy elvörösödöm, akár egy kamélia.

– Fudzsi elmesélte – folytatta öcsém, ezzel is súlyosbítva bűnömet. –Tudom, sohasem tanultam eleget, de most már igazán látom, miért annyira fontos. Bámulatos, amit a császár tett!

És Nobunori ebben a hangnemben folytatta.

Mostohaanyám elgondolkodott.

– Kedvesem – szólalt meg tétován. – Amikor azt mondod, „elvállalni ezt a fontos provinciát”, bizonyára úgy érted, „felügyelni a személyt, aki ténylegesen Ecsidzenben fog lakni”?

És aggodalmas pillantást vetett apámra.

– Nem, feleség, úgy értettem, vállalni a vezetését, és igen, ez azt jelenti, hogy Ecsidzenbe

költözünk, és ott irányítom a tevékenységet a császár képviselőjéhez méltóan.

Apám halkan beszélt, de mostohaanyámat valósággal pofonként érték a szavai. Köntöse bő ujját arcához emelte.

– Úgy érted, hogy Ecsidzenben fogunk élni? – kérdezte remegő hangon. – El kell hagynunk a fővárost, és a határra települnünk?

Apa megfogta a kezét.

– Azt hallom, nagyon szép környék – mondta szelíden. – Érdekes újdonság lesz mindannyiunknak.

– És mi lesz a gyermekek tanulásával? És a szüleimmel?

Mostohaanyám képzeletét vadul rohanta meg a gondolat, hogy kiragadják a civilizált világ középpontjából és a barbárság peremére vetik. Zokogásban tört ki. Nobunorit ellenben felizgatta a kilátás, hogy a vad északon élhet, és tovább kurjongatott. Ez megtörte a feszültséget. Kis féltestvéreimet megfertőzte Nobunori zajos lelkesedése; izgatottan rohangáltak a szobában. Ami engem illet, a nagy zenebona közepette csodálatos terv kezdett kibontakozni bennem.

Akármennyire ellenállt is mostohaanyám a gondolatnak, hogy Ecsidzenbe költözzünk, tudtam, hogy végül apám akarata érvényesül, és mostohaanyám is, a gyermekek is vele tartanak. És akármennyire ragaszkodott hozzá Apa, hogy nyélbe üsse házasságomat Nobutakával, és én révbe érjek, mielőtt a család távozik, bizonyos voltam benne: meggyőzhetem, hogy ehelyett vigyen el engem is Ecsidzenbe.

A harmadik hónap harmadik napján egyedül elmentem a Kamo partjára, közvetlenül a szentély végéhez. Egy csokor vadorchideát vittem magammal, amit kertünk elhanyagolt hátsó részében szedtem. Amikor öcsém ott talált, és megkérdezte, mit csinálok, azt válaszoltam: ecsetgyakorlataimhoz gyűjtök mintákat. Volt néhány kínai vázlatom, amelyeken orchidea, bambusz és szilva demonstrálta az alapvető ecsetvonások különböző típusait. A vadorchidea volt a legkönnyebb. Nobunori szokása szerint sértő megjegyzéseket tett rajzolói képességemről.

Dehogyis akartam én ezeket a növényeket rajzolni. Előző nap böjtöltem és imádkoztam, hogy sikerüljön a tervem, s megmeneküljek a házasságtól azzal, hagy Ecsidzenbe megyek. Bedörzsöltem testemet a csokorral, arra összpontosítva, hogy minden szórakozottság, önző gondolat, engedetlen ösztön kiáradjon és a levelekre tapadjon. Másnap elmentem a Kamo folyóhoz, s a partján állva további imákat ajánlottam fel, és bűneim csokrát a sebes vizű folyóba hajítottam.

Természetesen nem én voltam az egyetlen, aki tisztulási szertartást végzett aznap a folyó partján. Éreztem, hogy a hangulatom javul, ahogy néztem, amint a csokor bukdácsol, felbomlik, másokkal keveredik, s végül elsodorja az esőzéstől felduzzadt vízáramlat. Sajnos az én kocsim melletti kocsi tele volt buddhista papokkal, a fülüket lelapította az a buta kis papírkalap, amelyet akkor viselnek, mikor jövendőmondónak állítják be magukat. Méltatlan megjelenésük kis híján tönkretette a hely földöntúli légkörét. Igyekeztem, hogy ne vonják el figyelmemet, de így is óhatatlanul eszembe jutott egy vers:

Haraedo no kami no kazari no mitegura ni utate mo magan mimi haszami kana
(Megszentelt papírszalagok, isteneknek tiszta és szent áldozat –micsoda profán paródia, ezek a papok papírcsákóban)

Áthelyezésére készülődve Apa sokat időzött a palotában. Mostohaanyám beleegyezett a költözködésbe, ahogy vártam is, de nem is tettette boldognak magát. Szülei állandóan a házunkban voltak, látszólag azért, hogy segítsenek megtervezni a háztartás költöztetését, de valójában csak éltek

az ürüggyel, hogy leányukon és unokáikon csüggjenek. Ők sem voltak boldogok. Nem szólhattak semmit vejük előléptetése ellen, de tekintetükből sütött a szemrehányás. Nem csoda, hogy apám szívesebben töltötte napjait a palotában.

Elkezdtem hadjáratomat, hogy Ecsidzenbe tarthassak a családdal. Apa azt mondta, senki sem hallott még olyat, hogy egy magam korabeli nő férjezetlenül hagyja el a fővárost. Szegény Csifuru. Ezer kellett átmennie – belehajszolták a házasságba, amikor apját áthelyezték Cukusiba. Nobutaka történetesen Mijakóban volt szabadságon néhány hónapig, és Apa erőltette, hogy találkozzunk és megtervezzük az időpontot. Fohászkodtam, bárcsak szíve legmélyén Apa ne bírná elviselni, hogy engem otthagyjon. Kivel osztaná meg gondolatait abban a falusias Ecsidzenben? Sztoikusan szenvedő feleségével? Üresfejű öcsémmel? Figyelmeztettem, hogy nemigen lesz ott társasága. De Apa megingathatatlan maradt.

Végezetül nagy parádét rendeztem, fenyegetőztem: levágom a hajamat és apácának állok, ha otthagynak. Minthogy a végsőkig elmentem, kompromisszumba egyeztem bele. Ha szabad velük tartanom Ecsidzenbe, megígérem, hogy fenntartom a levelezést Nobutakával, és vállalom a házasságot, ha majd visszatérünk a fővárosba. Addig évek telnek el, reménykedtem, és talán Nobutaka meggondolja magát. Miért aggódnék olyasmiért, amit a bizonytalan jövő rejteget?

* * *

Mindenáron biztosítani akartam tervem sikerét, s emiatt alig ügyeltem a botrányra, ami az év eleje óta mindenki másnak a figyelmét lekötötte. Apa kinevezése nagy dolognak tűnhetett számunkra, a világnak azonban csupán egyetlen délutánra szolgált beszédtémával. Figyelemre méltó, hogy a császárt annyira megindította apám siralma, hogy közbelépett Micsinagánál. Még bámulatosabb, hogy Micsinaga visszavonjon egy kinevezést, amit már bejelentettek egyik rokona részére, és most Apának adják! Ez bizonyára keltett némi szóbeszédet hivatalos körökben. Szerencsénkre a Korecsika körüli botrány épp a megfelelő időben robbant ki. Máskülönben a rosszindulatnak az udvar fölött lebegő köde irigységgé sűrűsödött volna, és megült volna Apa szerencséjén.

A következő történt. Szensi anyacsászárné, Micsinaga nővére, nem érezte jól magát, tehát a jövendőmondó doktorok lakhelyváltozást írtak elő neki. Átköltözött kíséretével az Icsidzsó-palotába, annak a lakóit pedig áthelyeztette külvárosi udvarházukba. A családban két leány kényszerült elköltözni – egy szép és egy nem olyan szép. Korecsika egy ideje látogatta a szépleányt. Feltehetőleg boldogan; hiszen sokkal könnyebb volt bebocsáttatnia a hölgyhöz magánházban, mint az Icsidzsó-palotában.

Csakhogy ekkor a visszavonult Kadzan császár kezdett szerelmes leveleket küldözgetni a második leánynak. Amikor az nem válaszolt, Kadzan azt remélte, sikeresebb lesz az udvarlása, ha személyesen látogatja a házat. Korecsika alig hihette, hogy Kadzan valóban a kevésbé szép nővér iránt érdeklődik, és úgy vélte, a volt császár az ő hölgyére vetett szemet. Apám igen visszatetszőnek találta a magatartását, de vigyázott, hogy ne mutassa ki helytelenítését.

Igaz, ami igaz, Korecsikának diszkrétebben kellett volna viselkednie. Nagy vereséget szenvedett, amikor a régensség nem őrá, hanem a nagybátyjaira, Micsikanéra, majd Micsinagára szállt. Aligha volt ez alkalmas idő, hogy magára vonja a figyelmet. És mégis mit csinált – rátámadt Kadzanra egy holdfényes éjszakán, amikor a volt császár éppen elhagyta a két nővér házát.

– Csak rá akartam ijeszteni – hangzott gyenge védekezése, amikor mindez kiderült. Kadzan ugyan valóban megijedt – egy nyílvessző átfúrta a köntöse ujját. Bár a körülmények aligha voltak hízelgőek a hírnevére nézve, és Kadzan maga igyekezett elhallgatni a dolgot, az ügy kiszivárgott, Micsinaga és a császár fülébe jutott, és Korecsikát felségsértéssel vádolták. Viselkedése ugyan nemigen volt méltó

császári személyiséghez, rangjára nézve Kadzan mégiscsak visszavonult császár volt. Mindenki azon törte a fejét, vajon hogyan bünteti meg Micsinaga Korecsikát.

Azon a kora nyáron sok emlékszertartást tartottak az előző esztendő halottaiért. Tíz napon át mindennap másik szertartáson vettem részt, sőt egyik nap kettőn. A gyászolók egy része már visszatért a színes öltözékhez, de legtöbben a szürke árnyalatait viselték. Meglepetésemre egy lány, akit szépnek tartottam világos rozsdaszínben és fenyőzöldben, még szebbnek tűnt hamuszürkében. Valamiképpen a szín, ami nem is szín, hatásosabb volt.

Megkérdezte, kit gyászolok. Amikor megmondtam, hogy a nővérem halt meg, felkiáltott: ő a húgát gyászolja, aki nagyjából ugyanakkor halt meg. Azt ajánlotta, tekintsük egymást úgy, mint eltávozott rokonainkat. Testvérek módjára kezdtünk levelezni, bár az én távozásom már küszöbön állt.

Még a halálozási évfordulók szertartásain is járta a pletyka Korecsikáról.

– Végül is a palota minisztere, a húga pedig császárné. Nem fogják egyszerűen kidobni, mint holmi közönséges tolvajt – vélte valaki.

Mások azt latolgatták, nem fogják-e Korecsikát éppen emiatt száműzni. Kíváncsian vártam, mit tesz Micsinaga. Családunk sokkal tartozott az új régensnek, de én keveset tudtam róla. Az év során, korábban, úgy tartotta markában sorsunkat, akár egy fürjtojást. Úgy választott, hogy elkényezteti, mert fészket biztosított a számára Ecsidzenben – de éppoly könnyen össze is zúzhatta volna. Abban kerestem jelleme kulcsát, hogy mit tesz Korecsikával.

Nem sokkal ezután Apa azzal az újsággal tért haza a palotából, hogy Korecsikát és az öccsét, Takaiét száműzték a birodalom két ellentétes végébe. Ahogy vártuk, bűnösnek találták őket, amiért megtámadtak egy császári személyiséget, de abban a vádpontban is, hogy gonosz mágiát űztek Szensi anyacsászárné ellen, és ami a legnagyobb bűn, a császári család számára fenntartott szertartásokat vittek véghez.

Ha ezek a vádak megalapozottak, az udvar minden bizonnyal jogosan száműzi a két fivért. Én azonban eltűnődtem, vajon a vádak csakugyan helytállóak-e. Korecsika becsvágyó, és a szerelem elvette az eszét, de azt nem hihettem, hogy ostoba. Attól fogva, hogy először láttam a nyilvánosság előtt, figyelemmel kísértem pályafutását, és nyaggattam Apát, mondja el a róla szóló pletykákat. Bevallom, roppant vonzónak találtam. Végül úgy döntöttem, hogy inkább személyének, mint elkövetett vétségeinek köszönheti száműzetését. Az ifjú Icsidzsó császár részvétteljes természetéről tapasztaltak után bizonyos voltam benne, hogy nem ő rejlik a szigorú ítélet mögött, hanem Micsinaga.

Apja halála után Korecsika ideiglenesen elfoglalta a régensi pozíciót. Éretlenségének nem egyébnek volt köszönhető, hogy nem tudta megtartani. És mert az éretlenséget egyedül az idő orvosolhatja, talán nincs abban semmi különös, hogy Micsinaga kihívást látott Korecsikában. Korecsika húga, a császárné, terhes volt. Ha fiút szül, az lesz a trónörökös, és ezzel erősödik Korecsika igénye a régenssségre. Bár Micsinagának voltak leányai, akiket elhelyezhet Icsidzsó ágyasainak gyűjteményében, még nem voltak elég idősek. Mindent egybevetve, nem volt nehéz megérteni, miért nyugtatja meg, ha Korecsika elkerül a fővárosból. És mégis, micsoda rideg, számító cselekedet, a tulajdon unokaöccsét száműzni!

Apa nagyra becsülte Micsinaga államférfiúi erényeit. Apámat sok tekintetben okosnak tartottam, de sajátos módon elfogult volt azok iránt, akik a kínai költészet szerelmesének vallották magukat. Szerintem is csodálatra méltó a klasszikusok szeretete, de könnyen járhat együtt bestiális természettel.

Apám véleménye iránti tiszteletből megpróbáltam nem elítélni Micsinagát.

Arra is kíváncsi voltam, valójában mi rejlik amögött, hogy Apát a jelentéktelenebb Avadzsi helyett az irigyelt Ecsidzenbe nevezték ki. A császárt annyira megindította volna Apa verse, hogy ráparancsolt Micsinagára, változtassa meg az eredeti határozatot? Öcsém széltében-hosszában terjesztette ezt a históriát. Én azonban tudtam a szívem mélyén, hogy Apa műve a kínai versekhez hasonlítva nem valami jó. Lassan ráébredtem arra is, hogy bár forma szerint a régens hajtja végre a császár kívánságait, lényegében éppen az ellenkezője igaz. Icsidzsó semmit sem tehetett Micsinaga jóváhagyása nélkül. Így tehát lehetséges, hogy Micsinaga csak eltűrte az ifjú császár szeszélyét – ha valóban Icsidzsó kívánta bizonyítani a klasszikus műveltség iránti tiszteletét azzal, hogy előléptetett egy olyan komoly tudóst, mint apám. Bár az sem lehetetlen, hogy éppen fordítva történt; hogy Icsidzsó Micsinaga kérésére semmisítette meg az eredeti kinevezést apám javára. De vajon miért tette ezt Micsinaga? Ahhoz politikai indíték kellett volna, márpedig az én apám annyira apolitikus, hogy semmi hasznát sem lehet venni.

Kis híján befejeződtek az utazási előkészületek. Csupán néhány kurta találkozást tudtam lopni újdonsült nővéremmel, de napjában többször írtunk egymásnak. Szinte bántam már a Mijako elhagyása érdekében vívott hadjáratomat. De azután eszembe jutott, ha ott maradok, férjhez kellett volna mennem, és akkor amúgy sem találkozhatnék vele. Tudtuk, hogy kevés az idő, és ez felpezsdítette kapcsolatunkat.

Hogy kettesben találkozhassunk, elterveztük, hogy egy időben látogatjuk az újonnan épült Dzsitókuzsi-szentélyt. Néhány értékes órát tölthettünk együtt a sziklás hegyoldalra néző kis szobában. Aranysárga kerriarózsaágak szökkentek ki forrás módjára a sziklákból, s tükröződtek az alanti tavacska nyugodt vizében. Úgy éreztem, első ízben élem meg az igaz szerelmet. Csifurut természetesen szerettem, de meghittségünk az ismerősségből fakadt. Ruri egynyári rajongás volt, ami megzápult, mihelyt elhagytuk az idilli magányt és visszatértünk való életünkbe, a fővárosba. Most felfedeztem a szenvedélyt, és magamba ittam minden részletét nővérem sima, sápadt arcának, dallamos hangjának, érzéki testének. Szerelmét élvezve megriadtam a gondolatra, hogy el kell válnunk. Oly merész volt és oly szép, mint a kerriarózsa virága, és ezt a becenevet ajándékoztam neki. Egyszer majd, mondtam, szeretném őt azokban a színekben látni, sárgával bélelt rozsdaszín köntösben, vörös köpenyben – a *Kerria Rózsa* nevű színegyüttesben. A kínai módon egzotikus árnyalatok tökéletesen kifejezték a személyiségét.

Engedelmesen, ahogy húghoz illik, megengedtem, hogy megtanítson a szerelemre.

Jobb lett volna akkor távoznunk, mielőtt még az idő forróra fordul, de túlságosan sok volt az elintéznivaló. Nem állítom, hogy mostohaanyám ténylegesen akadályozta az előkészületeket, de annyi bizonyos, hogy végtelenül lassan csinált mindent. Szinte boldognak látszott, amikor a kisbaba megbetegedett, további öt nappal késleltetve indulásunkat. Én igyekeztem nélkülözhetetlenné tenni magamat Apánál. Mostohaanyám legszívesebben nem is gondolt a költözködésre, és örült, hogy magamra vállalom a gyakorlati teendőket.

Végül mégis indulásra készen álltunk. Mindent batyuba csomagoltunk és szekerekre raktunk. Apám hozta teljes kínai könyvtárát, mire mostohaanyám kijelentette, hogy szüksége van esküvői selymeire. Apa rámutatott, hogy Ecsidzenben nem kell a mijakói divat szerint öltözködnie, de felesége reszkető ajka láttán sietve meggondolta magát. Megengedte, hogy magával hozzon mindent, amit ő meg a

gyerekek akarnak, ha úgy érzik, hogy ez megkönnyíti az életüket. A kisfiúk sírtak, amiért kedvenc macskáikat ott kell hagyni, de Apa megbékítette őket: megígérte, hogy Ecsidzenben kapnak kiskutyát. Nobunori már a hónap elején összecsomagolt, és alig várta az indulást. Nem hittem a szememnek, hogy magával hozza rovarkalitkáinak teljes gyűjteményét. Meg volt róla győződve, hogy mindenféle új példányt talál majd Ecsidzenben.

A legeslegutolsó pillanatban csomagoltam be tuskövemet és ecsetjeimet. Indulásunk előtt utoljára még írtam egy verset az én Kerria Rózsámnak:

Kita e juku kari no cubasza ni kotozute jo kumo no uvagaki kakitaezu site
(Írj nekem olyan gyakran, ahogy az észak felé tartó vadludak szárnyai írnak a felhőkre, soha abba ne hagyd az írást)

ÚTINAPLÓ

Tabi no kiroku

ÚTI JEGYZET; ELSŐ NAP

Az elutazásunk előtti estén Apa szigorúan leckéztetett bennünket, mennyire fontos megőriznünk nyugalmunkat. A császár képviselője kísért ki bennünket, és Apa nem örült, hogy a felesége szipog, ipa-napa siránkozik, mintha temetésen volna. Bár igen korán reggel keltünk útra, az utolsó pillanatban pihegve érkezett kapunkhoz egy küldönc, és csomagot hozott nekem. Nem akartam ilyen zaklatott körülmények között kinyitni, ezért köntösöm keblébe dugtam. Lágy és nyugodt volt a levegő a hűvös, szürke nyári hajnalon. Milyen gyönyörű volt Mijako ebben a napszakban! Felötlött bennem a gondolat, hogy súlyos hibát követtem el.

Mostohaanyámmal és a kisbabával osztoztunk egy kocsin. A másik kocsiban Nobunori utazott a három-, illetve ötéves két kisfiúval. Imádták a bátyjukat, mert vadul hancúrozott velük. Nobunori volt a főnök, de mind úgy viselkedtek, akár a kutyakölykök. De örültem én is, hogy a szűk helyen nem kell kiskorú hímneműekkel osztoznom, még ha mostohaanyám csendes zokogása és fájdalma lassan beárnyékolta is hangulatomat. Azt gondoltam, boldog leszek ezen a napon. Apám, csakúgy, mint a két vezetőnk, lóháton jött, és idővel majd helyet cserél Nobunorival. Az útra öt napot szántak, de valójában nyolc napig tartott.

Az első éjszakát Ócuban töltöttük, az Ómi-tó[9] (a mai Biva-tó) déli partján. Az első napi út lelkileg fájdalmas volt, de testileg nem igazán megerőltető. Voltam már máskor is Ócuban. Az avadai országúton nagy volt a reggeli forgalom. Zöldséggel, fahasábokkal, szénával megrakott szekerek tartottak a város felé. Sok gazda is oda igyekezett gyalogszerrel, padlizsánnal és uborkával megrakott bambuszrácsok terhe alatt. Kevés csoport tartott egy irányba velünk, legalábbis ilyen korán reggel. Este bizonyára ellenkező irányba áramlik majd a tömeg, amikor a legtöbb utas visszafelé igyekszik vidékre.

Mostohaanyám keservesen sírt, amikor délben átkeltünk az Auszaka-szoroson. Az én torkom is elszorult. Ezen a helyen érzi meg igazán az ember, hogy maga mögött hagyta a fővárost. Egy dolog, ha az ember csak Ócuba vagy az Isijama-szentélybe megy néhány napra, de egészen más, ha ki tudja, mennyi időre hagyja el a civilizációt. Ujjaim szorosabbra zárultak a csomagon, amelyet már titkon szemügyre vettem, mikor megálltunk, hogy kinyújtóztassuk tagjainkat.

– Egy kis zálog Nobutakától? – firtatta Apa.

Én csak mosolyogtam. Láthatólag azt gondolta, hogy beleegyeztem a házasságba, és elégedetten ment tovább, hogy megvigasztalja a feleségét. Az ajándék őzbőr utazótáskának bizonyult; egy kicsiny tuskó volt benne, ecset meg egy parányi tusvessző, akkora, mint egy kis gally. Az egészet több rizsma vékony írópapírba csomagolták. Bájos ajándék volt, és ha valóban Nobutaka küldi, nagyon meghatott volna. De persze Kerria Rózsa küldte, ennek a versnek a kíséretében:

> *Jukimeguri tare mo mijako ni Kaerujama Icuhata to kiku hodo no karukesza*
> *(Akinek az útja elkanyarodik, idővel visszatér Mijakóba. De mikor? Oly távolinak hangzik Kaerujama és Icuhata)*

Ügyesen beleszőtte versébe az ecsidzeni helyek nevét. Kerria Rózsa máris nagyon hiányzott.

Aznap este, ócui szállásunkon, úti jegyzeteim első részét a tőle kapott parányi ecsettel írtam,

parányi betűkkel.

ÚTI JEGYZET; MÁSODIK NAP

Korán indultunk, mert ez hosszú út lesz, egész nap vízen. Ócuban hajóra raktuk poggyászunkat, és a part mentén tartottunk északnak, jó széllel, jó iramban. Furcsa volt ráébredni, hogy a Hiei-hegy nyugatra emelkedik, hiszen Mijakóban annyira megszoktuk, hogy északkeletet őrizve magaslik a látóhatáron. Felhők száguldottak odafent, táncoló árnyékot vetve az alanti zöld hegyekre. Festett ellenzőkön látni ilyen hegyeket, s elhaladtunkban úgy éreztem, mintha a Paradicsomban alkotott legpompásabb ellenzőt látnám. A tavon át kelet felé pillantva álombeli szürke hegyek emelkedtek ki a párából – az egyik szinte tökéletes kúp, akár egy távoli, parányi Fudzsi hegy.

Öt méltóságteljes gém szállt el mellettünk; egy kis öböl mentén héják kergetőztek. Jókora felhő takarta el a napot, a víz színét zöldről mélykékre változtatva; majd áttört a fény, mintha a sugarak egyenesen Amida Buddha fénykoszorújából áradnának. Soha életemben nem tapasztaltam ilyen tág és nyílt teret, mint az Ómi-tó nagy területe. Reszkettem ámulatomban, áhítatomban. Halászok eveztek hajónk mellé, helyi eledelt kínáltak. Apa jókedvében volt, és rizst adott nekik cserébe adományukért. Mondanom sem kell, javarészt hal volt, köztük a legparányibb kagylók, amelyeket valaha láttam. Kiszedték őket héjukból és ecetes pácba tették. Szerettem volna a héjukat is látni – babaméretű készlet készülhetett volna belőlük a kagylóhéjjátékhoz.

Talán kevesebbet kellett volna ennem. A hajó állandó ringása, a hullámok csobogása émelyített. Estefelé heves szél támadt, s már-már azt kívántam, bárcsak maradtam volna otthon, még ha hozzá kellett volna is mennem Nobutakához. Villámok szabdalták az elsötétült eget. Hajónk végül kikötött Csikubusima szigetén, ott táboroztunk le éjszakára. Ha ránézek a versre, amelyet nagy erőfeszítéssel sikerült megalkotnom, még ma is emlékszem a tengeribetegségre, amelyet a vers sem csillapított:

Kakikumori júdacu nami no arakereba ukitaru fune zo sizugokoro naki
(Sötéten torlódnak a felhők, hirtelen viharban vadul tornyosulnak a hullámok; olyan vagyok, mint ez a nyugtalanul lebegő hajó)

De legalább már majdnem a végére értünk utazásunk vízi szakaszának.

Milyen furcsa volt, amikor kiszálltunk a hajóból. Mihelyt szilárd föld volt a talpam alatt, megszűnt az émelygés – holott lábam még reszketett, mintha el sem hinné, hogy már nem imbolygó felületen tapos. Előző nap másra sem tudtam gondolni, mint hogy mit hagytam ott a fővárosban, csak mert konokul ellenálltam a házasságnak. Mostohaanyám sírhatott, hiszen nem volt titok, hogyan vélekedik az Ecsidzenbe költözésről. Én nem részesülhettem ebben a fényűzésben, és hálás voltam, hogy a betegség ürügyül szolgál a könnyekhez.

Közvetlenül mielőtt a súlyos felhők gyülekeztek, egy Miogaszaki nevű hely mellett haladtunk el, ahol az emberek halászhálókat vontak be. Férfiak, nők együtt, durva ruházatukat a derekukig felgyűrve, húzták, kéz a kézen, vonták be a súlyos hálókat. Karjuk, lábuk barna volt, bőrük kérgesnek látszott. A kép megragadt gondolataimban, és verset írtam, hogy elküldjem Kerria Rózsának:

Mio no umi ni ami hiku tami ni tema no naku tacsii ni cukete Mijako koisi mo
(Mio taván szüntelenül vonszolják hálóikat; én is szüntelenül arra gondolok, akit otthagytam Mijakóban)

ÚTI JEGYZET; HARMADIK NAP

A család még aludt, amikor én felkeltem, hogy megnézzem a napfelkeltét. Üde volt a levegő, az ég kitisztult a vihar után. Az Ómi-tó vize sima volt, akár a lakk – szinte el sem hittem, hogy oly irgalmatlanul hányt-vetett bennünket. Fekete fenyők íve borult drámaian a parányi kikötő fölé. Eltökéltem, hogy később majd megörökítem Apának mindezt egy tájminiatúrában, és e célból egy kevés aranyhomokot és néhány kavicsot gyűjtöttem a parton.

Előző nap még őszintén bántam, hogy megvalósítottam tervemet és elhagyom Mijakót. Ha valaki ennyire igyekszik elkerülni a karmáját, az óhatatlanul bajt von maga után, és bizonyos voltam benne, hogy szenvedésem ennek tulajdonítható. De ezen az áttetszően tiszta reggelen, a kicsiny szigeten állva, sajnálkozásom elpárolgott. Bár virág nem nyílt a parton, fehérpillangó libegett előttem; kósza útja a hullámok fölé vezetett, és eltűnt a szemem elől.

Érzéseim dagadtak-apadtak, akár viharban a hullámok. Melyikben bízzam? Mijakóra gondoltam, és azonnal Kerria Rózsa jutott eszembe. Vajon mit csinálhat? Gondol már színes ruhára, vagy még most is szürke gyászt visel? Olyan rövid ideje ismerjük egymást, mondtam magamban, hogy az első kirándulásunkon teljes virágjában látott kerriarózsa még csak most indul hervadásnak. Bizonyos voltam benne, hogy valamelyik előző életünkben közel álltunk egymáshoz. Csak ez magyarázhatja hirtelen, heves szenvedélyünket.

Hallottam, hogy mocorognak a gyerekek, és bementem, hogy segítsek nekik elkészülni. Visszahurcolkodtunk a hajóra, és könnyedén átjutottunk a tó északi végébe. Teherhordók vártak bennünket, állataikra halmozták poggyászunkat. Kényelmetlen érzéssel vettem szemügyre a durva útialkalmatosságot, amelyben tovább kell utaznunk. Apám és Nobunori lóra szálltak, de nekünk, nőknek és gyermekeknek összegörnyedve kellett begyömöszölnünk magunkat a bambuszkeretes ládákba, amelyeket két-két hihetetlenül durva külsejű paraszt vett két-két rúdon a vállára.

ÚTI JEGYZET; NEGYEDIK, ÖTÖDIK, HATODIK NAP

Megérkeztünk Icuhatába[10], és néhány napig ott időztünk egy vendégházban, hogy kipihenjük az átkelést a Siozu-hegységen. Ha meggondolom, mennyire örvendeztem, amikor vízi utunk végére értünk! Ha tudtam volna, mi vár ránk, boldogan ültem volna vissza a nyomorult hajóba, és térek vissza Ócuba. Mennyivel szívesebben vitettem magam a jámbor ökrökkel, mint akár hullámokkal, akár emberekkel – nem mintha az ökrök valaha is megbirkózhattak volna a meredek hegyi ösvényekkel és a sziklás meredélyekbe vágott keskeny párkányokkal. Valahányszor ki mertem kémlelni a minden zökkenőnél hevesen lobogó redőnyön, az alanti szakadék látványa elegendő volt, hogy rémülten behunyjam a szememet.

Egy ízben meglepetésünkre hangokat hallottunk: ellenkező irányból közeledtek. Az ösvény oly keskeny volt, hogy el sem tudtam képzelni, mit teszünk, ha szembejön egy másik társaság. Egyszerre három tagbaszakadt férfi bukkant fel karavánunk előtt, ágyékkötőjüket kivéve meztelenül, vállukon nagy, vizes kosarakkal. Dühös képet vágtak, és ráordítottak teherhordóinkra, hogy adjanak utat. Azután megpillantották Apát és hivatalos vezetőnket, és mogorván hátráltak. A mi kíséretünk semmiképpen sem tudott volna hátrálni, hát a három küldönc morogva visszatért egy helyre, ahol kellőképpen kiszélesedett az ösvény, hogy épp átférkőzhettünk mellettük. Halszállítók, magyarázta Apa, vizes levelekbe burkolt makrélát visznek a tengerpartról egészen a távoli fővárosba.

Azt reméltük, estig elérkezünk egy faluba, de ránk sötétedett, hát kénytelenek voltunk egy favágótisztáson letáborozni. A teherhordók panaszkodtak, hogy hátráltatja őket az irdatlan mennyiségű

poggyász. A sötétség közeledtével mostohaanyám hisztérikus lett a gondolatra, hogy a szabad ég alatt kell aludnia, hát Apa sátorfélét eszkábált nekünk a gondosan ládákba csomagolt ruhaneműből. A hegyoldal cédrusfáira kifeszített finom selyem mijakói köntösök bizony kiríttak a környezetből.

Fáradt és rémült mostohaanyám összefüggéstelenül motyogott valamit. Végül megértettem, mi bántja: a teherhordók egyre bámulták. Mostohaanyám igen védett neveltetésben részesült, és mindig vigyázott, hogy kellően elfedje magát a férfiak szeme elől. Apám nagyvilágibb volt, hála a palotai társaságban szerzett tapasztalatainak. Tőle tudtam, hogy a főrangúak asszonyai sokkal szabadabban kezelik az ilyesmit, mint a finomkodó közrendű családok, akik oly nagy igyekezettel próbálnak versengeni velük. Idővel apám megnyugtatta feleségét, mondván, a parasztokat tekintse úgy, mint az ökröket, amelyeket a városban fogtak kocsijaink elé.

– Nem zavarna, ha egy ökör bámulna meg, igaz? – ingerkedett apám.

Én a lehető legtermészetesebbnek tartottam, hogy ezek a parasztok kíváncsiak ránk. Gyakran vittek át utazókat a Sós Hegy ösvényein, de többnyire hivatalnokokat láttak. Városi hölgyekkel nemigen találkozhattak. Hallottam, amint egyikük a gazzal felvert, nehezen járható útra panaszkodik. Akárhogyan is, gondoltam, sokkal jobban hasonlítanak emberekhez, mint ökrökhöz.

Sirinuramu juki-ki ni naraszu Siozujama jo ni furu micsi va karaki mono to zo
(Aki teherhordó a Sós Hegyen, jól tudja, milyen keserves az életen átvezető ösvény)

Második nap, hogy a szörnyű hordszékben utaztunk, s a magamét meg kellett osztanom a nagyobbik fiúcskával. Úgy rosszalkodtak, olyan szánalmasan sírtak-ríttak, hogy Apa szétválasztotta őket, Dzsószent mostohaanyámmal és a kisbabával hagyta, a másikat áttelepítette hozzám. Bár először reszkettem a gondolatra, valójában valamelyest megkönnyítette az utazást. A belém csimpaszkodó kis Nobumicsi társaságában bátrabbnak és nyugodtabbnak éreztem magam, mint az első napon. Feltámasztottuk a nádredőnyt, hogy kiláthassunk, és megpróbáltam elszórakoztatni őt: szokatlan bambuszfajtákra mutogattam, meg imitt-amott vaddisznóra, amelyet karavánunk ugratott ki a bozótból. Vaskos kis öklével szorongatta kezemet, ahogy a hegyi ösvényen döcögtünk, dülöngéltünk. Játékból neveket találtunk ki a kölyökkutyának, amit Apa ígért a gyerekeknek, mihelyt Ecsidzenbe érünk. Felfedeztem, hogy az ötesztendős fiúkat módfelett mulattatja, ha a név testi funkciókra vonatkozik.

– Nevezzük a kutyát Ugató Popsinak – ajánlotta, és rázkódott a vihogástól.

Idővel elaludt, és a csöndet észrevéve, egyik teherhordónk megkérdezte: – Elbóbiskót vóna?

Annyira durva volt a kiejtése, hogy egy pillanatig fel sem fogtam, mit kérdezett. Amikor azt válaszoltam, hogy a kisfiú valóban elaludt, az ember vakkantott valamit társának, s ezután úgy vettem észre, szelídült a járásuk ritmusa. Talán csak képzelődtem. Nehéz volt velük beszélgetni.

Ekkor már túl voltunk a legnagyobb meredélyeken, és a hokurikui országút dombvidékére értünk. Hamarosan Icuhata városába érkezünk, ahol elénk jönnek, és a hivatalos vendégházba kísérnek.

ÚTI JEGYZET; HETEDIK NAP

Urazásunk utolsó szakasza a várostól a partig futó curugai úton folytatódott, majd a part mentén északra, onnan pedig egy darabon befelé a szárazföldön, Ecsidzen[11] városába. Beleborzongtam, amikor megpillantottam az óceánt. Még nem is láttam, amikor már éreztem a szellő szárnyán hozott sós illatot. Durva teherhordóink visszatértek Siozuba, mi pedig poggyászunkat ecsidzeni teherhordók csapatára bíztuk, akik Apa új állomáshelyére kísérnek. A provincia székvárosából valók, tehát valamivel civilizáltabbak. Az út lapos volt, az idő szép, a táj látványos. Ómi tavát óriási víztükörnek

véltem, de megpillantva ezt a vad, északi tengert, mintha egészen más világban születtem volna újjá. Még mostohaanyámnak sem maradt panaszolnivalója. Megint volt saját hordszékem. A tengeri szellő hajamat borzolta, a kék óceán szikrázott a napfényben. Már jobban tűrtem az utazást. Odafent, akár a makréla háta, púposodott egy felhőtorlasz, és csak azt kívántam, bár itt lehetne mellettem Kerria Rózsa, hogy ő is élvezhetné ezt a pompás látványt.

A PÁRNAKÖNYV

Makura-no-szósi

Hivatalos ecsidzeni rezidenciánk az előző kormányzó által Mijakóban megcsodált udvarház mintájára emelt nagy faépület volt. Impozáns audienciatermében fogadhatja majd Apa a helybeli küldöttségeket, de a lakószobák huzatosak, és nem nyújtják a finomság látszatát. A kert valóságos vadon. Az udvarra lépő helybeli földművesek és halászok zavartan topogtak csodálatukban, szemükben ez az összetákolt építmény a császári pompa megtestesülése volt. Áhítatukat csak az értette meg, aki már látta a lakóhelyükül szolgáló nyomorúságos odúkat.

Hivatalos rezidenciánkkal átellenben, a város másik végén állt a Macubara vendégház. Jóformán első nap, hogy Ecsidzenbe érkeztünk, Apa átment megszemlélni a kínai kalmárok és tengerészek csoportját, akik a part közelében szenvedtek hajótörést. Három vagy négy ember odaveszett a szerencsétlenségben, noha bámulatos módon közel hetvenet sikerült kimenteni. Alig vártam, hogy valamikor elkísérhessem Apát, mert hús-vér kínait még sohasem láttam.

Ecsidzen hegyei egészen másak, mint Mijako elegánsan gömbölyödő dombjai. Fogazott gerincük úgy mered ki a síkságból, mint a tengerből felbukkanó sárkány. Ecsidzenben minden nyersebb és vadabb, mint amilyenhez hozzászoktam, és kezdetben meglehetősen ijesztő volt. Amikor megláttam a tengerpart szirtjeit, beleszédültem a látványba, ahogy a meredek sziklafal az alanti kavargó tajtékba veti magát. Ám idővel egyre jobban méltányoltam a tényt, hogy a tengeri szellőnek hála, Ecsidzent nem mérgezi a Mijakót elborító fülledt nyári hőség. Az óceáni szél az oka annak is, ahogy az idő egyetlen délelőtt során hirtelen tisztából felhősre, majd esősre fordul, aztán egyszer csak kitisztul megint.

Felöltöttem utazóruhám sűrű fátylait, és elkísértem Apát, amikor szemrevételezte a helybeliek által Kilencfejű Sárkánynak nevezett folyót. Számítottam rá, hogy Ecsidzenben vad lesz minden, de a sokfejű sárkány folyó fenséges erejére, óriási kiterjedésére nem készültem fel. Ehhez hasonlítva odahaza még a megáradt Kamo folyó is szelídnek tűnt. A parasztok tisztelték a sárkányt, és megmutatták apámnak földjeiket és gazdag termésüket. Hihetetlenül vaskos és egyenes sárgarépa és retek termett abban a finom, homokos talajban.

Otthon, a kertünkben egy ékkő ragyogású madárka látogatta a patakot, miután Apa kitisztíttatta. Különösnek találtam, hogy a falusiak egy ilyen ragyogó kis jószágot folyami sáskának hívjanak. Apa látott ilyen madarat még Mijakóban, a Kamo folyó sekélyesében.

– Jégmadár – magyarázta. – Ősszel vonulnak át, úton dél felé. Rendszerint párosával szállnak. Meglep, hogy sosem vetted észre ezt a madarat. A kínaiak szerelmesnek nevezik őket, a királyi hölgyek pedig ékszert készítenek kék tollaiból.

Őszre többé-kevésbé berendezkedtünk, de Apa egyre komorabb lett. Egy alkalommal megengedte, hogy vele tartsak a Macubara vendégházba. A kormányzó hivatalos ökörfogatán utaztunk; a külső kapunál szálltunk le, amelynél katonai őrség állomásozott. Mindenki hajlongott Apa előtt, de én valószerűtlennek éreztem az egész jelenetet. Ahogy beléptünk a tágas udvarra, különös, dallamos csivitelést hallottunk. A menekültek beszélgettek elbűvölő anyanyelvükön. Beleremegtem az izgalmas gondolatba, hogy Apa érti a szavukat. Üdvözlésünkre összetapasztották tenyerüket, és könyökben felemelték karjukat. A mozdulat az imádkozó sáskára, öcsém tenyészetének egyik méltóságteljes rovarára emlékeztetett.

Bevezettek a nagy fogadóterembe, és édességet szolgáltak fel, meg egyfajta kamélialevél sápadt és

keserű zöldesbarna főzetét. Az ital aromája emlékeztetett a vadszaszankváéra. Apa még az udvarnál kóstolta; tőle tudom, hogy ezt a kínai gyógyitalt teának hívják. Azután három kínai úr lépett hozzánk. Az időjárásról, a tájról, kínai és japán ételekről beszélgettek apámmal. Apa bemutatott, amit a három úr számos udvarias és hízelgő megjegyzéssel viszonzott. Ez eltartott vagy két óra hosszat, minekutána távoztunk.

Kissé meglepett, hogy a társalgás a mi nyelvünkön folyt – habár a kínaiak meglehetősen rosszul beszélték. Apám egyetlen szót sem ejtett ki az ő nyelvükön, és így jöttem rá, mi az oka komorságának. Amikor megpróbált hozzájuk szólni a költői kínai nyelven, amit egész életében tanulmányozott, nagy bosszúságára egyetlen szavát sem értették. Hasonlóképpen, az ő dallamos beszédük is merőben érthetetlen volt apám számára. Szerencsére, kalmárok lévén, sikerült vevőik nyelvéből annyit elsajátítaniuk, hogy alapvető dolgokban szót értsenek, de nem voltak művelt emberek. Ha merőben prózai természetű volt, amit Apa leírt, valahogyan kibogozták az értelmét. Áradozva dicsérték szép kézírását; sokkal különb, mondták, mint ami tőlük maguktól telne. De amikor megajándékozta őket egyik versével, akkor már a fejüket vakarták és idegesen mosolyogtak.

Apa kihámozta vesződséges magyarázkodásukból, hogy nem minden kínai nyelv egyforma. Mi több, nem is minden kínai érti meg a másikat. Kinek-kinek a beszédmódja attól függ, az országnak melyik vidékéről származik. De biztosították Apát, hogy egy náluknál műveltebb kínai személy könnyedén olvashatná verseit és írott kínai szövegét.

– Lesz alkalmam megítélni, igaz-e ez vagy sem – mondta komoran Apa. – Hamarosan a kínai kormányt képviselő hivatalos küldöttség érkezik Mijakóból, hogy megvitassuk, mit tehetnénk ezekkel a menekültekkel. Ha nem tudok szót érteni velük, még az sem lehetetlen, hogy kegyvesztetten kulloghatok vissza a fővárosba.

Most már értettem, miért kapta Apa az ecsidzeni kinevezést. Azon a havas tavaszi napon, amikor a palotába hívatták, maga Micsinaga fogadta. A régens vázolta a helyzetet: egy csoport hajótörött kínait tartóztatnak Ecsidzenben, hogy várják meg országuk hivatalos küldöttét. Ám a mijakói udvarnál gyanúsnak találták, hogy annyi kínai és koreai kalmár vetődik, mintegy véletlenül, a mi partjainkra. Megbízható személyre van szükség, aki elidőzhet ezekkel az idegenekkel, és kifürkészheti, miben sántikálnak, feddhetetlen hitelű személyre, aki ért a kínaiak nyelvén. Ki lenne alkalmasabb Tametokinál? Így ajánlották fel hát apámnak az utolsó esélyt közhivatal viselésére.

Milyen agyafúrt Micsinaga! Tudta, apám nem utasíthatja vissza, hogy a kémje legyen – a császárhoz írott verse után ez lehetetlen. Az én szegény apámra, akit jobban érdekel a költészet, mint a politika, titkos és fondorlatos küldetést bíztak! Kacagtam volna, ha számára nem annyira fájdalmas a dolog. És most egyetlen büszkesége, a kínaitudása vált kérdésessé. Fohászkodtam, hogy a küldöttség tisztségviselői értsék meg, s apám is őket.

Őszi viharok söpörtek végig Ecsidzenen. Egyik nap még őrizte a kert néhány megmaradt nyári virágát az őszies krizantém meg a virágaikat bontogató lóherebokrok mellett. Azután heves vihar zúdult a szárazföldre a tengerről, vad tombolásában mindent összetört, letarolt. Csak a pampaszfű magas fehér bokrétái bólogattak továbbra is a szélben. Mijakóban is megértünk persze tájfunt, de egyik sem volt oly kegyetlenül heves, mint az itteni. Különösen zaklatott volt a szívem.

Küldöncök érkeztek rendszeresen a fővárosból, híreket, pletykákat hoztak, és vitték vissza Apa kínosan részletes, bár néha tartalmatlan jelentéseit. A küldöncök vendégszobáinkban laktak, etették-itták a helybeli ínyencségeket, amelyeket Apa készíttetett a számukra. Ellenzők mögül hallgattam fesztelen beszélgetésüket politikáról és szerelmi ügyekről, és búvóhelyemről, ahol hallottam őket, de

engem nem láthattak, észrevettem, hogy egyszeriben egyikük halkabbra fogja a hangját, és olyasmit suttog Apának, ami komolynak hangzott. Apa is kurtán, halkan válaszolt. Feszülten figyeltem, hátha meghallom, miről beszélgetnek. – A folyóban találtak rá – mintha ezt hallottam volna.

Izgatott kérdezősködés Apa hangján, majd:

– Azt hiszem, nagyjából egykorú Méltóságod leányával.

Kiről beszélnek? Vajon kiről? Őrjítő volt. Előrehajoltam, megpróbáltam értelmet kihámozni a meghallott foszlányokból. Legszívesebben félretoltam volna az ellenzőt. Türelmetlenül nyitogattam-csukogattam legyezőmet, azt reméltem, Apa észreveszi. Megköszörülte a torkát, és alighanem jelezhetett a küldöttnek, hogy hallom őket, mert a férfi egyszeriben vidám hangra váltva kért még szakét.

Később, amikor a küldöttek visszavonultak, Apa bejött a szobámba – tudta, hogy szorongva várom. Nem bírtam tovább fontolgatni az elmémbe toluló lehetőségeket.

– Kicsoda? – törtem ki, mihelyt belépett. – Mi történt?

– Ruri unokatestvéred... – szólt halkan Apa.

– Igen?

– ...úgy tűnik, belevetette magát az Udzsi folyóba.

– És?

De már tudtam, mit fog mondani.

– Másnap estefelé halászok találtak rá.

– De miért? – kiáltottam fel. Gondolataim háborogtak.

– Azt hittem, te talán jobban tudod, mint én – mondta szelíden Apa.

Ruri. Tudtam, hogy a szülei végre találtak vőlegényt, aki hajlandó elfogadni egy ilyen különös menyasszonyt, és Ruri, abból a kevésből ítélve, amit megtudtam, láthatólag meghajolt az akaratuk előtt. Tudhattam volna, hogy titkon mást határozott.

– Azt mondta a szüleinek, a házassága előtt fel akarja keresni az Udzsi-szentélyt – mondta Apa. – Örömmel megengedték, mert nagyon megkönnyebbültek. Ellenállásra számítottak. Te jobban ismerted őt, mint bármelyikünk, Fudzsi. Annyira gyűlölte a házasság gondolatát?

Csak ráztam a fejemet, zavartan. Valamikor azt hittem, ismerem Rurit, de most már világos volt, hogy nem láttam bele a szívébe. Sohasem lett volna boldog a házasság gondolatára, de nem hittem volna, hogy ilyen rendkívüli elhatározásra képes. Láttam magam előtt, amint két szolgálójával és kíséretével Udzsiba utazik. Bizonyára megvárta, míg mindannyian elalusznak, azután csendesen kinyitotta szállásuk sarokajtaját és kisurrant. Vajon megrémítette-e a szél sírása és az Udzsi folyó dübörgő vize? Vagy megerősítette elhatározását? Megborzongva emlékeztem a magas partszakaszra, ahol az embernek csak egyet kell lépnie. Rettenetes! Hogyan is pusztíthatta el magát?

Mást sem kellett tennie, mint lépnie egyet. A sötétségben a köntöse bizonyára a lába köré tekeredett, és verdesett, akár az ágról elfújt kamélia. De a virág lebegne a víz színén. Rurit a köntöse, a haja nyilván lehúzta. És a halászok megtalálták az eltaposott virágot, a köréje fonódott folyami náddal, sápadtan, zölden, csapzottan. Gyűlöltem az elmémbe toluló s ott kibontakozó képeket; csak ültem, és nem jött szó a számra. Ruri, aki az elemek között érezte elemében magát, nem ellenzők mögé rejtőzve. Csak a Rurihoz hasonló kevesek képesek a vadul tomboló vizeket választani, hogy elragadják őket keserűségükből.

A magam életére gondoltam, és tudtam, nincs meg bennem az erő, hogy kövessem Ruri példáját. Gyáva vagyok; Ecsidzenbe menekültem, semhogy szembenézzek sorsommal.

Bár Ruri meg én eltávolodtunk egymástól, nagyon megrázott a halála. Állandóan ő járt a fejemben, ahogy Ecsidzen meredek hegyi lejtőin a vad erdőket néztem, és alig bírtam elviselni a viharban felduzzadt Sárkány folyó látványát. A vadon már nem volt újdonság, és egyre jobban hiányzott Mijako.

Formálgatni kezdtem egy történetet, amelyben Gendzsit száműzik a fővárosból. El kellett döntenem, hová menjen, és fontolóra vettem Szumát vagy Akasit, ahová Korecsikát és az öccsét száműzték. Akárcsak Korecsikát, Nagyanya egyik hősét, Jukihirát is Szuma elhagyatott partjára küldték, és végü e mellett döntöttem. Már tudtam, hogy az ember csak akkor becsüli igazán az otthonát, amikor már elhagyta. Rövid utazások után mindig örültem, ha hazatérhetek, de ezt az érzést nem is lehetett ahhoz az örömhöz hasonlítani, ami akkor önt majd el, ha Ecsidzenből térhetek vissza.

Ajándékot kaptam Nobutakától. Tudta, mennyire szeretek olvasni, és elküldte a párnakönyvet,[12] amely, közölte, nagy érdeklődést keltett a fővárosi olvasók körében. Bizonyára örülnék, írta, ha követhetném a civilizált világ irodalmi folyamatait. Ecsidzenben addig is sokat olvastam, de csupán apám kínai könyvtárából. Amikor megpillantottam az elegáns kötésű párnakönyvet, hirtelen elöntött a mohó vágy, hogy japánul olvashassak valami újat.

Nobutaka iránti érzéseim valamelyest enyhültek. Megállapodásunk ellenére nem írtam neki, s elfogott a bűntudat, hiszen mulasztásomnak részben az volt az oka, hogy megbántam a megkötött alkut. Hisztériás kitörések révén elértem, amit akartam, és most főhettem keserű levemben. Minden este kifordítottam köntösömet, abban a reményben, hogy e varázslat révén megláthatom Kerria Rózsát, de kivétel nélkül mindig Ruri sápadt, csapzott arca lebegett álmaimban, és rémülten riadtam fel.

Napokig elmerültem a Teisi császárné szolgálatában álló, Kijovara Nagiko nevű udvarhölgy által írt párnakönyv olvasásába. Jóformán alig volt több alkalmi feljegyzések egyvelegénél, de én éppen erre szomjaztam. Stílusa egyszerre volt merész és meghitt, mintha egy bőbeszédű bizalmas barátnő suttogná füledbe a legfrissebb palotai pletykákat. Vajon miféle személy lehet az írója – palotai becenevén Sónagon? Reménykedtem, hogy írt valamit Korecsikáról, a császárné bátyjáról, mert az egyik küldönctől azt hallottam: rajtakapták, amint visszalopakodott a fővárosba, hogy meglátogassa haldokló édesanyját – de menten meg is parancsolták, hogy térjen vissza száműzetésének helyére. Erről a botrányról egy lehelet sem volt a párnakönyvben, de a Korecsikáról szóló többi pletyka kárpótolt.

Az egyik jelenet körülbelül négy esztendeje történhetett. Korecsika meglátogatta a császárt és a császárnét, irodalomról beszélgettek, míg olyan későre nem járt, hogy az udvarhölgyek ott helyben elaludtak. A végén még a császár is elbóbiskolt. Akkor már hajnalodott, és Nagiko feljegyzi, hogy ő erre fel is hívta a figyelmet.

– Nos, ha hajnal van, nincs is értelme lefeküdni, igaz? – kérdezte Korecsika, és a húga is vele nevetett.

A császár már nem hallhatta évődésüket. Ekkor azonban egy kakas szökött ki valahonnan, és harsányan elkukorékolta magát a folyosón. Icsidzsó felriadt, mire Korecsika egy kínai verssort idézett:

(Nicsak, az óvatos uralkodó felserken álmából)

és mindenkire nagy hatást tett szellemessége, jegyzi fel a párnakönyv szerzője.

Köznapi eset volt, de csodálatosan hangzott. Életem a fővárosban ugyan sohasem érintkezett a palota pompás eseményeivel, de az, hogy a közelében élhettem, s itt-ott meghallhattam egyet-mást azoknak az elegáns embereknek az életéből, elegendő volt, hogy én is előkelőnek érezzem magamat.

Most, megrekedve Ecsidzenben, úgy éreztem, lassan falusi fajankó válik belőlem. Ez a Sónagon elnevezésű hölgy a továbbiakban azt írta, hogy másnap este, miután mindenki más visszavonult, Korecsika felajánlotta, hogy szobájába kíséri végig a folyosókon. Leírja, hogyan vakított a holdfényben Korecsika fehér udvari köpenye, hogyan érintette meg a férfi az ő köntöse ujját, ezzel figyelmeztette, meg ne botoljon. Korecsika idézte Csia Tao Tang költő egy sorát:

(Ahogy az utazó a sápadó hold halvány fényénél utazik)

amit a hölgy borzongatóan izgalmasnak talált. Persze ki ne borzongana meg izgalmában, ha ilyen helyzetbe kerül egy Korecsikához hasonló személy társaságában? Vajon a hölggyel töltötte-e az éjszakát? Erről nem esik szó.

Rejtélyesnek találtam azt is, ahogyan ez a hölgy rangsorolja a dolgokat. A madarak, rovarok, virágzó fák felsorolása Rurira emlékeztetett, meg az évszakok jegyzékére, amit két nyárral azelőtt ketten állítottunk össze. A párnakönyvben megannyi felsorolás számos személyes véleménnyel szolgált erről vagy amarról. Sónagon jegyzéke az „elegáns dolgokról" vagy akár a „kellemetlen dolgokról" felkeltette Mijako iránti vágyamat, mégis az volt a benyomásom, hogy ő maga meglehetősen nehéz ember lehet. Ugyan miért sorolja a vadliba tojásait az elegáns dolgok közé? Alighanem kissé elferdült az ízlése.

Mennél tovább olvastam, annál élénkebben éreztem, hogy ez a párnakönyv azért szól főleg divatos ügyekről, hogy elmés színben tüntesse fel a szerzőt. Megragadott meghitt stílusa és némelyik szokatlan tárgya, de idővel arra a következtetésre jutottam, hogy a hölgy meglehetősen önhitt. Kijelentéseit bőségesen meghintette kínai írásjegyekkel, és alaposabb olvasás után úgy tetszett, ezeket csupán a hatás kedvéért illesztette szövegébe. Nem láttam, hogy különösebben hatásos lenne tőlük a mondanivalója. Ez meglepett, hiszen a hölgy édesapja a Körte Pavilon csoport megbecsült költője volt.

És mennyire meghökkentett, mikor egy bekezdésre bukkantam, amely Nobutakát említette! A párnakönyv szerzője szerint Nobutaka ragaszkodott hozzá, hogy zarándokútján szabályos selyem udvari öltözéket viseljen, s aki mellett csak elhaladt, mind a száját tátotta a szokatlan látványtól. Ez közvetlenül azelőtt történt, hogy kinevezték Csikuzen kormányzójává. Arra célozna a szerző, hogy a feltűnő öltözék segített elnyernie az állást?

A kevéssé hízelgő arckép láttán eltűnődtem, vajon Nobutaka fáradt-e azzal, hogy elolvassa ezt a párnakönyvet, mielőtt elküldte volna nekem. Csak nem egy fajankóval van dolgom? – támadt fel bennem az aggodalom. Bár az is lehetséges, hogy elolvasta, és nagyvonalúan átsiklott a megjegyzésre sem méltó sértésen. Vagy talán annyira igyekszik megnyerni tetszésemet, hogy elküldte a könyvet, mielőtt neki magának alkalma lett volna elolvasnia? Így vagy nem tudta, hogy megsértették, vagy tudta, de nem érdekelte. Talán valaki mástól értesült róla azután, hogy elküldte nekem a kéziratot, és most gyötrődik, rágódtam tovább. Nem tudtam dönteni, és belefájdult a fejem, valahányszor megpróbáltam elhatározásra jutni Nobutakáról.

Rábukkantam egy akkoriban Kerria Rózsának írt levelem fogalmazványára. Többnyire Nobutakáról panaszkodtam, de ezt is írtam:

Drága Nővérem,
nos, hogyan vélekedel a Párnakönyvről, amit mindenki olvas? Úgy látom, ez a Szei Sónagon szörnyen el van ragadtatva önmagától. Roppant szellemesnek tartja, hogy kínai írásjegyekkel tűzdeli meg írását, de ha alaposabban megnézed mondatait, nem állják a gondos vizsgálatot.

Az efféle emberek kezüket-lábukat törik, csak hogy érzékenynek mutatkozzanak minden helyzetben; igyekeznek megragadni minden érdekes pillanatot, ha mégoly csekély is – s ezáltal olykor nevetségesnek és felületesnek látszanak. Szerintem, ha az ember felsőbbrendűnek véli magát, egyszer még rossz véget érhet. Vajon szerencsésre fordulhat-e az ilyen személy jövője?

Milyen ravaszul jósoltam meg ecsidzeni falusi zugomban Sónagon bukását! Álmomban sem gondoltam volna, hogy egyszer majd találkozom vele, miután jövendölésem valóra vált.

FÉNYES VIDÉK

Ming-gvok

Tél kezdetén nyugtalanító hírek jöttek a palotából. A szomszédos Vakasza provinciából érkezett küldött közölte Apával, hogy Su Ninszó, a hírhedett kínai kalmár ellen hivatalosan vádat emeltek a kormányzó zaklatásáért. Su köztudottan az országunkkal legrégebben kereskedő kínai volt.[13] Közel tíz esztendeje élt itt, és folyékonyan beszélte nyelvünket. Apa közvetítette ezt a hírt a Macubara-házban időző menekülteknek, akik természetesen kétségbeestek. Eltűnődtem, vajon feltétlenül el kellett-e mondania nekik. Végül is *neki* kell tájékoztatást szereznie *tőlük,* nem pedig megfordítva. Hevesen méltatlankodtak, mesélte Apa, amiért szerintük igazságtalanul bánnak Suval.

Az évek során Su volt a kínai fényűzési cikkek fő szállítója, más királyi személyiségek között Teisi császárnénak. Továbbra is hitelt nyújtott neki, még akkor is, amikor a családnak az az ága, amelyhez a császárné tartozott, politikai nehézségekbe bonyolódott. Annyi bizonyos, hogy Teisi bátyja, Korecsika, nem volt abban a helyzetben, hogy kifizesse húga adósságait. Su a jelek szerint Vakasza kormányzóján keresztül nyújtotta be igényét. Alig volt azonban valószínű, hogy a császári udvar egy kalmár ügyét támogatná a császárné érzékenységével szemben, ezért Sut zaklatással vádolták, hogy fizetés nélkül kiutasíthassák az országból. Szerintem Micsinaga megoldhatta volna a kérdést, ha kifizeti Teisi számláit, de ő a kisujját sem mozdította. Talán titokban élvezte is a császárné kényelmetlen helyzetét. Végül is Teisi nem az ő leánya.

Ahogy hidegebbre fordult az idő azon az első ecsidzeni télen, napról napra lehangoltabb lettem. Szobámban ülve az otthonról álmodoztam, lapozgatva a fővárosi szertartásokról vezetett évkönyvemet, s észrevettem, hogy beléptünk az *Első hó* nevű két hétbe. Szobámból láttam a Hinodake-hegyet, amelyet már lehangolóan vastag hóréteg borított.

Ecsidzenben minden évszak szélsőséges volt. Nyáron hirtelen feltorlódtak a felhők, és olyan hevesen zúdult le az eső, hogy egy szempillantás alatt tengerré vált a föld; az őszi tájfunok vadul tomboltak; most pedig hosszúnak, hidegnek ígérkezett a tél.

> *Koko ni kaku Hino no szugimura uzumu juki Osio no macu ni kjó ja magaeru*
> *(Ahogy itt ülök és írok, a Hino-hegy cédrusait már betemette a hó; ma Osio fenyőire emlékeztetnek)*

Halászok halványzöld, félig megszárított tintahalat és hosszú lábú vörös rákokat hoztak a házhoz. Soha még nem kóstoltam a rák puha fehér húsához hasonlót. Bárcsak megoszthattam volna Kerria Rózsával! Akaratlanul is az év végén egymást követő fővárosi lakomákon, bálokon, ünnepségeken járt az eszem. Odahaza, amikor lehullott az első hó, mindenki élvezettel nézte, ahogy gomolyog, és faggyal lepi a nandina vörös bogyóit. Megraktuk faszénnel a hibacsit, és rizslepényt pirítottunk fölötte. Belém sajdult a gondolat, mennyire szívvidító volt otthon a tél! Ecsidzenben olyan hirtelen támadt a hideg, hogy máris úgy tűnt, tél derekán járunk, holott épp csak elkezdődött. A gyerekek többnyire bent zsúfolódtak, lármájuk az idegeimet tépázta. Mit sem számított, játékból kurjongatnak-e vagy boldogtalanul sírnak, kivált ha éppen Gendzsiről akartam írni. Szívesebben álmodoztam naphosszat Mijakóról és a Ragyogó Hercegről, mintsem hogy nyomasztó környezetemre összpontosítsam

gondolataimat.

Nap mint nap hullott a hó, csendesen növekedett, míg mindent, amit emberkéz alkotott, el nem temettek az óriási fehér halmok. Nem volt szép; undok kellemetlenség volt. Jött néhány ember és ösvényt vágott a hóban, hogy kiléphessünk a házból. A gyerekek kirohantak, dombot építettek a hóból, és felkapaszkodtak a tetejére.

– Rajta! – kiabáltak. – Gyertek ki, nézzétek meg!

Nobunori csatlakozott hozzájuk, de én nem estem kísértésbe.

Furuszato ni kaeru jamadzsi no szore naraba kokoro ja juku to juki mo mitemasi
(Ha a Kaerujama-hegy útja vezetne hazafelé, szívem örvendezne a hó láttán)

De szívem nem örvendezett. Torkig voltam a hóval és Ecsidzennel, emésztett a vágy Mijako után, de persze lehetetlen volt bárhová is menni, míg el nem olvad a hó. Kínai kalendáriumom ezt írta erről az időszakról: *Befalazzuk magunkat, keményedik a tél*. Mintha az én érzéseimet írná le – be vagyok falazva. A kínai időjárás talán jobban hasonlít Ecsidzenéhez, mint Mijakóéhoz. Már nem éreztem túlzottnak a tél kínai leírását.

Végül egy derült, havas napon értesítést kaptunk, hogy megérkezett a kínai küldöttség. A hidegben nagy nehezen kikötöttek Vakasza partján, majd szárazföldön folytatták útjukat Ecsidzen városába. Egy villában szálltak meg, a Macubara vendégházban időző honfitársaik közelében. A delegáció vezetője, egy Sú Szeisó nevű férfi elegánsan szövegezett kínai verssel üdvözölte Ecsidzen méltóságos kormányzóját. Legalábbis így olvastam a nevét, amikor átkandikáltam Apa válla fölött. Apa kijavított – a név kínai ejtése: Csiu Sicsang.

Apa reszketett izgatottságában, amikor felöltötte hivatali köntösét, hogy üdvözlésükre induljon. Végre egy művelt kínai tisztségviselő, olyan személy, aki a kalmárok szerint képes lesz méltányolni a verseit! Hőn reméltem, hogy nem kell csalatkoznia. Ideges voltam egész nap, míg csak Apa örömtől ragyogva haza nem ért. Csiu mester valóban tudós, akit láthatólag megörvendeztetett Apa kínai üdvözlőverse. Mi több, amikor ez az úr válaszul ott helyben komponált egy verset, Apa boldogan felkiáltott: ez szakasztott olyan, mint egy jelenet a klasszikusoknál! Láthattam, hogy mérhetetlenül megkönnyebbült. Közölte, hogy vendégszeretete jeleként meghívta házunkba Csiu mestert és négy társát.

* * *

Három tisztségviselő mellett, akiknek a nevét nem egészen értettem, Csiu mester útitársa volt a fia is, egy karcsú ifjú, aki nagyjából egykorú lehetett velem. A formaságok rendje megkívánta, hogy beszélgetésük során én az ellenző mögött maradjak. Kivettem szavaikból, hogy az elmúlt öt esztendő folyamán Japánban éltek, többnyire Mijakóban, a Szuzaku sugárút szinte elhagyatott nagykövetségi termeiben. A Meikoku nevű fiú (mint később megtanultam, kínai ejtés szerint Ming-gvok) kitűnően beszélt japánul, és igen műveltnek látszott. Míg apáink egymás egészségére ürítették a szakés csészéket, és a *fu* nevű költői forma párhuzamos képalkotásáról beszélgettek, én bátorkodtam megszólítani a Ming-gvok nevű fiatalembert, és így, kezdetben tétovázva, társalgásba kezdtünk a fővárosról.

Hamarosan megkérdezte, miért kell az ellenző mögött ülnöm, hiszen így nem láthatja az arcomat – és én nem is tudtam, mit válaszoljak. Még soha senki ilyesmit nem kérdezett tőlem.

– A kínai nők nem használnak ellenzőt? – kérdeztem.

– Nem – válaszolta Ming-gvok. – Butaságnak tűnik.

Megint meghökkentem, és éreztem, hogy elpirulok. Mit tegyek? Nagyon bántana, ha zavarba kellene hoznom Apát vendégei előtt, de hát ez az udvarias kínai férfi butának tartja a viselkedésemet! Megpróbáltam kipuhatolni, vajon Apa követte-e kis párbeszédünket, de úgy látszott, tökéletesen leköti a Csiu mesterrel folytatott beszélgetés. Habozva kissé félretoltam az ellenzőt, és tiszta, kíváncsi szempárba pillantottam, amely felett oly gyönyörű pilleszárny szemöldök ívelt, hogy minden nő megirigyelhette volna.

Legyezőm széle fölött kandikálva megállapítottam, hogy a fiatalembernek egyenes, meglehetősen magas nyergű orra és szép szája van. Valósággal összeesküvő módjára mosolygott. Az arca talán kissé keskeny volt, hogysem valóban szépnek lehessen tekinteni, de izgalmas arc volt. Ming-gvok szürke mókusprémmel bélelt sötétkék selyemköntöst viselt, a szabása keskenyebb volt, mint a japán viseleté, hasonlóképpen fehér selyemnadrágjáé is. A köntös ujja sem volt annyira bő, mint a mieinké. Akárcsak apja, ő is szorosan illeszkedő csinos, fekete tudóssapkát viselt, amelynek két szárnya a fecskéére emlékeztetett.

Apáink nem vettek észre minket. Ott ültem, arcomat meghitten feltárva, amit Ming-gvok egészen természetesnek vett. Továbbra is orrom elé tartottam legyezőmet, de lassan megfeledkeztem róla, hogy beszélgetőtársam férfi és idegen, s a hallottak fölötti csodálkozásomban olykor még le is eresztettem a legyezőt. Ming-gvok meglepően tájékozott volt országunkat és Mijakót illetően. És egyáltalán nem úgy viselkedett, ahogy japán férfi tette volna hasonló körülmények között. Amikor a Mijakótól nyugatra fekvő, az Ohara-szentélyhez közeli Osio fenyőit említette, kis híja volt, hogy el nem ájultam meglepetésemben. Mindjárt meg is mutattam neki a verset, amit csak néhány napja írtam, ugyanerre a helyszínre emlékezve. Ming-gvok nemcsak hogy járt ott – még azt is tudta, hogy az a Fudzsivara nemzetség családi szentélye. Majd, meglepetésemre, a következő verset rögtönözte válaszul:

Osiojama macuba no uvaba ni kjó ja sza va mine no uszujuki hana to mijuramu
(Ha ma az Osio-hegyen a hó beszórná a fenyőtűket, azt mondanám, a hegycsúcsok zúzmarája olyan, akár a virágok)

Ámultam – nemcsak a rögtönzésen, hanem érzékenységén is, amellyel átvette képeimet. Emlékeztetnem kellett magamat, hogy Ming-gvok nem japán. Annak ellenére, hogy mi, japánok nagy erőfeszítéssel tanulmányozzuk a kínai irodalmat, sohasem gondoltam volna, hogy egy kínai vesződhet azzal, hogy megtanulja a mi kifejezési formáinkat. Ming-gvok bájos vállvonogatással hessegette el ámuló felkiáltásomat; versem, mondta, Fan Jün *Az elválás dala* című versének egy sorára emlékezteti:

(Régen, amikor eltávoztam, a hó olyan volt, mint a virágok
Most, amikor visszatérek, a virágok olyanok, mint a hó)

Csak később döbbentem rá, hogy tökéletesen illusztrálta a párhuzamos költői szerkezetet is, amelyről apáink beszélgettek! Már-már azt gondoltam, talán az ecsidzeni tél mégsem lesz annyira sivár.

* * *

Apa másnaponként átment a kínaiak villájába, vagy ők jöttek át hozzánk. Nem kérdeztem,

elkísérhetem-e – egyszerűen elkészültem, és a kocsiban vártam, mintha nem is volna kérdéses, hogy vele tartok. Apa rokon lélekre talált Csiu mesterben. Boldog órákat töltöttek együtt, iszogattak és kínai párverseket költöttek. Apa áradozott a vendég kifinomult modoráról, és egy Han-dinasztia korából való híres bölcselőhöz hasonlította. Még a fővárosba küldött jelentéseibe is beleszőtt ilyesmit. Kétlem, hogy amit megtudott, nagy hasznára válna Micsinagának, de annyi bizonyos, hogy megvalósult Apa tudós-költő eszményének álma. Én pedig vele tartottam, hogy Ming-gvokkal beszélgethessek.

Most már nagyon hideg volt Ecsidzenben. Kínai kalendáriumom szerint beléptünk *A tigris vándorolni* kezd elnevezésű szakaszba. Ming-gvok látott igazi tigrist! Olyannak képzeltem az állatot, mint egy nagy, vad kutyát, de ő azt mondta, a tigris sokkal kecsesebb bármilyen kutyánál.

– Képzelj el egy macskát, ami akkora, mint egy sárkány, akkor fogalmat alkothatsz a tigrisről – mondta. – Amikor az idő nagyon hidegre fordul, megfogyatkozik a zsákmány, hát a tigris egyre messzebb vándorol, hogy eleséget találjon.

Olyan sokat tudott annyi mindenről. Japánban persze természetesen nincsenek tigrisek.

Egyik nap elővettem tizenhárom húrú kotómat, és kínai dallamra hangoltam. Tovább akartam gyakorolni, de az ujjaim annyira megmerevedtek, hogy kint hagytam a hangszert, én pedig a hibacsihoz mentem, hogy megmelengessem a kezemet. Ming-gvok éppen akkor érkezett apjával és kíséretükkel. Észrevette a felállított kotót, és megkért, játsszam valamit. Zavarba jöttem. Nemcsak hogy kijöttem a gyakorlatból, de valósággal megbénított a gondolat, hogy műértő kínai hallgatóságnak játsszam. Szabadkoztam; megdermedtek az ujjaim, mondtam. Kényszeredett csönd támadt, majd Ming-gvok megkérdezte, kipróbálhatná-e a hangszert. Örültem, hogy átadhatom helyemet, és átnyújtottam neki egy készlet bambuszpengetőt.

Ming-gvok végigfuttatta ujjait a húrokon.

– Ismerős hangnem – jegyezte meg. – Nézzük, ismered-e ezt a darabot. Azzal eljátszott egy szerzeményt abban a hangnemben, amelyre beállítottam a kotót. A dallam ismerős volt, de mégis más.

Ez a „Haruszugi” volt – mondta apám, amikor Ming-gvok befejezte. – „Emlékezés elmúlt tavaszokra” – de te olyan díszítéseket alkalmaztál, amelyeket még sohasem hallottam. Derék dolog, fiatalember!

Valósággal sugárzott örömében. Csiu mester azonban még csak el sem mosolyodott.

– Elég volt – szólt kurtán a fiához.

Ming-gvok nem szólt semmit, engedelmesen lehúzta ujjairól a pengetőket. Apa kissé zavartan hallgatta a szigorú rendreutasítást.

– A fiam túlságosan sok időt tölt léha dalok játszásával – magyarázta Csiu mester. – Jobb lett volna, ha inkább a *gu gim*et gyakorolja, és megtanulja finom árnyalatait.

Apám kíváncsi lett, mert a héthúrú *gu gim,* vagy ahogyan mi nevezzük, a *kinnokoto* az ő nagy szerelme a zenében.

– És ön, Csiu mester – érdeklődött –, játszik vajon a tiszteletre méltó *gu gim*en?

Csiu mester beismerte, hogy valóban szentelt némi időt ennek a hangszernek, bár csupán műkedvelőnek vallja magát. Apa ekkor szolgájával behozatta szobájából a maga héthúrú kotóját. Gondosan kicsomagolta selyemburkolatából, és Csiu mester elé helyezte.

– Kérem, szerencséltessen bennünket egy dal eljátszásával – kérlelte.

És Csiu mester játszott. A szoba tökéletesen elnémult, csak Csiu mester ügyes ujjai alól szöktek ki a hét húrból daloló, suttogó, panaszos hangok. Amikor az utolsó hang is elhalt, Apa felsóhajtott.

– Kérhetnék öntől némi útmutatást? – kockáztatta meg. – Még sohasem hallottam ilyen mélységű, ilyen terjedelmű vibratót, mint amilyet ön az imént bemutatott.

Csiu mester udvariasan engedett. Később leírtam mindazt, amire részletes előadásából emlékeztem.

– Tárgyalni fogom a *ngim* néven ismert vibratotípust – kezdte. –A ngimnek tíznél is több változata van, de a következők a leghasznosabbak. Először is, a bal kéz ujja sebesen mozog fel-le a hangon.

Bemutatta.

– Ezt a „fázó kabóca panaszolja az ősz beköszöntét" néven ismerik. A kabóca szomorú, hintázó zümmögését kell utánozni. Azután ott van a „hosszú *ngim",* elnyújtott vibrato, amely az esőt hírül adó galamb rikoltását idézi. A *„cérna-ngim"* vékony vibrato. A hallgatót bizalmas suttogásra kell emlékeztetnie. A „játékos *ngim"* egyfajta lengő vibrato, amely a vízen sodródva lebegő, hulló virágok képét idézi fel.

Csiu mester mindegyik hangzást bemutatta röviden. Apám mohón itta a szavait.

– Azután persze a legkényesebb a „megállapodott *ngim",* ahol az ember alig mozgatja az ujját. Némelyik kézikönyv szerint az ujj mozdulatlan marad, s a hangszínt az ujj hegyében lüktető vérnek kell befolyásolnia, ahogy a szokásosnál kissé hosszabban és súlyosabban nyomja le a húrt.

Játszott egy hangot, és feszülten hallgatózott, még akkor is, amikor a visszhang már egyáltalán nem volt hallható – legalábbis az én számomra. Apa komolyan összevonta szemöldökét, visszatartotta lélegzetét.

Csiu mester végül felemelte ujját a hangszerről.

– Ahogy a taoisták mondják – jegyezte meg –, a legnagyobb zenének a legfinomabb a hangja.

A napok múltával egyre fesztelenebbül éreztem magam Ming-gvok társaságában. Karcsú volt, magasabb, mint a legtöbb japán férfi, és hajlékonyabbnak, kecsesebbnek látszott, mert a ruházata nem volt annyira merev, mint a mi köntöseink. Apja, Csiu mester, komoly volt és kínosan rendszerető, kivéve, amikor ivott, de még akkor sem vetette le a tudósi fejfedőt. Ming-gvok nem szívesen viselte a magáét. Amikor házunkba jöttek, Ming-gvok szertartásosan üdvözölte apámat, majd elsurrant, hogy meglátogasson. Az első dolga volt, hogy levette a kalapját. A legkorábbi kínai felfedezők, mesélte, akik meglátogatták Va országát, a japán élet kezdetleges állapotáról írva megjegyezték: országunkban a férfiak oly barbárok, hogy egyáltalán nem viselnek fejfedőt.

– Kedvelem ezt a barbár szokást – mondta Ming-gvok, és lesimította haját.

Sajátos módon Ming-gvoktól sok mindent tanultam meg Japánról. Még csak azt sem tudtam, hogy az ősidőkben országunkban királynő uralkodott.

Ming-gvok családja Csiencsouból, Kína északi részéből származott. Amikor apját Va országába küldték, mesélte, családja kétségbeesett a gondolatra, hogy olyan barbár helyen kell hosszan időznie. Rádöbbentem, hogy ugyanúgy gondoltak a mijakói küldetésre, mint mostohaanyám az ecsidzenire! Meglepett arcom láttán Ming-gvok sietve hozzátette, hogy Japán sokat változott, amióta az első kínai felfedezők itt jártak. Most már igen civilizált hely, sok érdekeset tartogat még kínaiaknak is. Amióta idejött, egyre jobban ráébred erre, habár a legtöbb kínai valószínűleg sohasem fog hinni neki.

Megrendítő gondolat, hogy a város, amelyet mindig a civilizáció központjának tekintettünk, más szemében eldugott falusi fészeknek látszik. Ha Mijako külváros egy kínainak, vajon mit gondolna Ecsidzenről?! Zavaromban égett az arcom. Ming-gvok mégis szívesen időzött velem. Bár a helyzet kivételes volt, éppúgy kereste társaságomat, mint én az övét.

A HÓ, A HOLD

Szecu gecu

Ming-gvokkal kölcsönösen látogattuk egymást, és már kezdtem méltányolni Ecsidzent. Mijakóban sohasem társaloghattam volna ennyire szabadon egy férfival; függönyöket, ellenzőket kellett volna kettőnk közé állítani, hogy meg ne sértsük az illendőséget. A hó sem zavart már annyira. Egyik alkalommal akkora hóvihar dühöngött, hogy azt hittem, a kínaiak el sem jönnek, bár Apa összejövetelt tervezett. Borúsan tettem-vettem a házban, amikor meghallottam a gyerekek kurjongatását: látogatók érkeztek!

Kirohantam a verandára, és megláttam, hogy öt kínai és két szolga gázol át a mély havon magas szárú őzbőr csizmában. Ming-gvok arcát pirosra csípte a hideg, lélegzete kis felhőket eregetett. A több réteg bélelt ruhába bugyolált gyerekek hanyatt-homlok rohantak eléjük az udvarra. És akkor ahelyett, hogy azonnal bejött volna, Ming-gvok két kézzel lenyúlt, és felmarkolt egy kis hólabdát. Még több havat gyúrt köréje, és se szó, se beszéd, odahajította Nobumicsinak. A gyereknek meglepetésében tátva maradt a szája. Ming-gvok még egy hólabdát gyúrt, átnyújtotta a gyereknek, aztán gyúrt gyorsan még egyet, és megdobta vele az izgatott ugatással rohangáló kutyát. Nobumicsi a hólabdájával megdobta az öccsét, aztán maga is gyúrt egy hógolyót. Bár a kínaiak általában megfélemlítették, még Nobunori is kijött, és csatlakozott a hócsatához.

Bántam, hogy én nem csatlakozhatom hozzájuk. A kis Dzsószen egy ízben megbotlott és beleesett egy hóbuckába. Ming-gvok ott termett mellette, talpra állította, mint egy kitömött babát, és lecsitította az üvöltő gyereket. Végül felemelte a csurgó orrú kisfiút, átvitte a verandára, és a várakozó szolgáló karjába tette. Én egy külső fa tolóajtó mögött álltam, amit néhány hüvelyknyire kinyitottam, hogy kiláthassak. Ming-gvok elkapta a pillantásomat, és elmosolyodott.

– Miért nem jössz ki? – kérdezte, hangtalanul mozgatva ajkát.

Nevetve eltakartam számat köntösöm ujjával. Aztán eltűnődtem, vajon komolyan kérdezte-e. Kínai nő vajon hancúrozhatna-e ország-világ szeme láttára a hóban? Kételkedtem benne.

Végül kacagva, kiáltozva betódultak az előcsarnokba, és ledobták havas csizmájukat, nagykabátjukat. Dzsószen Hólabdának nevezgette a kutyát, s végül rajta maradt a név – holott barna volt. Apa oldalt állt Csiu mesterrel, s még őrá is átragadt a jelenet nyers kedélye. Persze egyikük sem hajigált hólabdát.

A kínaiak nem mindennapi élvezettel ismertettek meg. Csiu mester forró vizet kért, mert be akarta mutatni a teaivásnak Kínában egyre divatosabbá váló új módját. Ecsidzenben egészen rákaptunk a teázásra, a kínai barátainktól átvett szokásra. Ming-gvoktól megtudtam, hogy akkor a legjobb a főzet, ha rigótojás színűre fényezett porceláncsészéből isszák.

– A csésze kék színe még vonzóbbá teszi a tea zöldjét – magyarázta. – A fehér csészében a tea rózsaszínesnek és iszaposnak látszik.

Aznap azonban egészen másfajta teát hoztak magukkal. Eddig a pirított tealevelekből préselt szárazt téglát sós vízben forraltuk, ez a tea azonban ragyogó zöld por volt, amelyet sötétbarna cseréptálkába kanalaztunk, forró vizet töltöttünk hozzá, só nélkül, és a főzetet hasított bambuszcsutakkal habosítottuk. Az igen erős keveréknek mámorító volt már a színe is – kivált télen, amikor odakint nem látni semmi üdét és zöldet. Ez a zöldellő ital emlékeztetett, hogy idővel visszatér a tavasz. Minthogy Ecsidzenben mindegyik évszak élénkebb színben mutatkozott, kíváncsian vártam a tavasz kibontakozását.

Délután megint havazott, meghívtuk hát a kínaiakat, töltsék nálunk az éjszakát, nehogy megkíséreljenek átkelni az egyre hevesebb hóförgetegen. Mostohaanyám elővette valamennyi otthonról hozott ruhadarabot, s mindet kiterítette a fogadószobában. Örült, hogy a kínaiak megcsodálják kelengyéjének selymeit.

– Ugye mégiscsak jó, hogy ezeket elhoztuk? – kérdezte apámtól. – Milyen benyomást tennénk ezekre az urakra, ha nem kínálhatnánk megfelelő ágyneműt?!

Apám jó szívvel dicsérte előrelátását, és mostohaanyám elégedetten távozott, hogy lefektesse a gyerekeket.

Most, hogy egy ideje már Ecsidzenben voltunk, mostohaanyám erős kézzel ragadta magához a háztartás vezetését. Megszabadulva minden lében kanál anyjától, megtanulta, hogy maga hozzon döntéseket, és hamarosan roppant elégedetten gyakorolta akaratát. A néma gardénia hárpiává változott.

Talán a pompás zöld tea hatására aznap este került az álom, noha mindannyian későn tértünk nyugovóra. Későn kelt a hold is – néhány napja még telihold –, és elállt a havazás. Holdfényes, csendes éjszaka volt. Tudatában voltam, hogy nagyszobánk tele van alvó vendégeinkkel – ha őszinte akarok lenni, nagyon is tudatában voltam, hogy Ming-gvok a házunkban alszik, karnyújtásnyira tőlem. Felkeltem, és elhúztam a külső ajtót, hogy lássam a holdat. Meglepetésemre Ming-gvok kint ült a verandán.

– Miért nem jössz ki? – ismételte korábbi invitálását.

– Kínai lány megtenné? – kérdeztem.

– Ha én kérném, igen – füllentette.

– Nos, akkor – mondtam, tudatában, hogy tréfál – követem a példáját.

– Várj – szólt. – Fogd ezt a holmit, és vedd fel. Jóval kellemesebb lesz így.

Azzal a kireteszelt ajtón belökött egy batyut. Határozottan éreztem, hogy Ming-gvok várt rám. Visszasurrantam szobámba, és kigöngyöltem a batyut: bélelt kínai nadrágot találtam benne, szőrmével bélelt zubbonyt és bőrcsizmát. Hosszú hajamat hátrakötöttem és a nadrágba tűrtem, amely, kínai divat szerint, csak a bokámig ért, nem volt uszályos, mint a mi nadrágjaink. Különös érzés volt, hogy nem takarja a lábam fejét. Felpróbáltam a csizmát. Nagyon nagy volt. Lehúztam, és felvettem először öcsém egyik posztócsizmáját, aztán a tetejébe a kínai csizmát. Így már jobb volt – most legalább megmarad a lábamon. Végül fehér alsóruhám fölé felpróbáltam a zubbonyt. Szoros ujja felgyűrődött, a szegélye kilógott alul.

Ming-gvok egészen az ajtómig jött.

– Gyere már!

– Halkabban! – suttogtam.

Kinyitottam a zubbonyt, levettem az alsóruhát, és Ming-gvok zubbonyát a csupasz bőröm fölé húztam. A szőrme puha volt, de ez a szűk öltözék igen különös érzést keltett. Nem szoktam hozzá, hogy a karom mintha tokba volna zárva.

– Megyek – suttogtam vissza, és csak annyira húztam el az ajtót, hogy ki tudjak nyomakodni a verandára.

– Tessék, van itt még valami.

Ming-gvok szőrmével bélelt kalapot viselt. Ugyanolyat vett ki a zsebéből, és a fejemre tette.

– Hideg van ebben a barbár országban – mondta.

Kézen fogott; zajtalanul a korlát végéhez léptünk. Ming-gvok leugrott a hóba, s mivel a kezét fogtam, ugrottam én is. Valamikor kicsi koromban bizonyára beleugrottam egy hóbuckába, mert az érzés nem tűnt ismeretlennek, de nem voltam annyira kecses, mint Ming-gvok, és idétlenül pottyantam

le. Kuncogott – nem gúnyosan –, talpra húzott, és leverte rólam a havat. Levegőért kapkodtam, és nevettem a... – szóval az egész dolog újdonságán.

A háznak a várossal ellentétes oldala mögötti domb bambuszligete felé tartottunk. A vastag hóréteggel lepett magas bambusz mély árnyékot vetett a holdfényben. Némelyik szál időnként lesiklatta hóköntösét, s az a földre puffant, megtörve a puha fehér csendet. Szorosabban fogtam Ming-gvok kezét; szótlanul mentünk tovább.

Egy régi őszi éjszakára emlékeztem, amikor Csifuru meg én fennmaradtunk a fénylő éjszakai hold alatt. Sose gondoltam volna, hogy ugyanolyan érzést kelt bennem egy férfi közelsége, mint a Csifurué (vagy, ami azt illeti, Rurié vagy Kerria Rózsáé). Korecsika elbűvölt, de annyira távol volt az ér világomtól, hogy akár látomás is lehetett. Gendzsi valóságosabb volt a számomra, mint Korecsika, de persze ő az én gondolataimból pattant ki. Ming-gvok valóságos személy volt – és bizonyos módon mégsem az. Annyira tökéletesen kívülálló volt, hogy nem is igen tudtam, mit érzek iránta. Furcsa módon tökéletes nyugalom töltött el mellette. A karmatikus kapcsolat végső próbája szerintem az, hogy hallgatni tudunk egymás társaságában.

– Tudod – törte meg Ming-gvok a csendet –, már egészen vonzónak találom a fekete fogakat, bár eleinte hátborzongatónak láttam.

– Kínai hölgyek nem festik a fogukat? – kérdeztem.

– Soha – válaszolta. – Kitépdesik a szemöldöküket, és olyat rajzolnak a homlokukra, akár a pille csápja, éppúgy, mint ti, japánok, de hogy feketére festenék a fogukat... soha.

– Nem gondolod hát barbárnak? – kérdeztem.

– Már nem – válaszolta, és könnyedén megérintette arcomat.

Árnyékok világában lépdeltünk tovább. Minden színt eltemetett a mély fehérség, amely a szürke megszámlálhatatlan árnyalatait verte vissza a holdfény ragyogó tavai mögött. A fénylő hold, mondta Ming-gvok, egy kínai mesére emlékezteti. Séta közben el is mesélte. Emlékezetem szerint a történet a következőképpen hangzott:

Volt egyszer egy Vang Csijü nevű férfi, aki remeteéletet élt, távol a világi gondoktól. Nagy örömét lelte abban, ha nézhette a tavasz virágait és az őszi holdat. Mélységesen érzékeny volt a dolgok szépségére, és egy téli estén valósággal lenyűgözte a nagy havazás után fénylő tiszta holdvilág. A látvány annyira felkavarta a szívét, hogy azt kívánta, bárcsak megoszthatná az élményt egy barátjával. Csónakba szállt, és lefelé evezett a folyón, hogy meglátogassa Dai Andaót.

Igen hosszú volt az út, és mire Vang megérkezett barátja házikójához, már hajnalodott. A hangulat merőben más volt, mint ami indulásra serkentette. Barátja ajtajához érve sarkon fordult, és hazatért – még csak nem is köszöntötte Dait.

– Igazán furcsa – mondtam. – Miért tette ezt?

– Ezt kérdezte mindenki Vangtól – felelte Ming-gvok, a csikorgó havon lépdelve. – Vang egy verssel válaszolt, amelynek a pontos szövegére nem emlékszem, de a lényege ez volt:

(Elhatározásra jutottam, és elsiettem, hogy egy barátommal nézzem a holdat. Bár nem találkoztunk szemtől szembe, miért volna kisebb az öröm?)

– És ez, kedves Fudzsi, mutatja, milyen végtelenül kifinomult és érzékeny személy volt ez a Vang nevű férfiú. Ami engem illet, én szívesebben találkozom veled szemtől szembe, hogy együtt nézzük a holdat, de hát én nem vagyok annyira kifmomult és érzékeny.

Ming-gvok megfogta és szőrmebélésű zubbonya alatt melléhez szorította hideg kezemet. Orrát a sapkám alól kiszabadult hajamba temette. Valóban érzéketlen, ingerkedtem, ha eltűri meleg bőrén

jéghideg kezemet, de ő csak megrázta a fejét – meleg leheletét a nyakamon éreztem.

Találtunk egy helyet, ahol a havat lágy dombbá halmozta a szél.

– Ide nézz – mondta Ming-gvok.

Szemközt állt velem, karját kitárta. Aztán hanyatt vágódott a hókupacra.

– Mit csinálsz? – kérdeztem.

– Próbáld meg – válaszolt a hóból. – Elképesztően hangos a csend.

Ez talán valami kínai téli szokás, gondoltam, és követtem példáját. Karomat kitártam – milyen különös, hogy nem lóg róla bő ruhaujj –, és hanyatt vágódtam. Kettőnk kinyújtott ujjának hegye éppen összeért. A hó úgy tartott, mint valami játék babát. Valóban: a nagy csendet szinte a testemmel éreztem. Bagoly huhogott. Egy bambuszszál lehullatta hóterhét. A lágy hangok csak hangsúlyozták a mély csendet. Nem volt szükség szavakra.

Idővel fázni kezdtünk, és Ming-gvok felsegített. Visszamentünk a házba, ügyeltünk, hogy lehetőleg árnyékban maradjunk. Még nem hajnalodott; a sápadt sárga hold alacsonyan függött a nyugati égen. A veranda széléhez érve Ming-gvok felemelt, aztán maga is felhúzódzkodott. A fogadószobának ahhoz a végéhez surrantunk, ahol a vendégek aludtak, és Ming-gvok halkan beóvakodott. Én továbbosontam szobám külső ajtajához, és már-már magam is besurrantam, amikor meghallottam apám köhögését. Látta vajon, hogy külső ajtaja kissé megmozdul? Belopóztam szobámba; a szívem sebesen vert.

Gyorsan lehámoztam magamról a vizes kínai öltözéket és elrejtettem. A bőröm forró volt, de a hajam megőrizte a kinti hideget. Odakint egyik pillanatban leesett a sapkám; Ming-gvok karcsú fehér ujjaiba fogta kibontott hajamat, és beletemette az arcát. Küld majd, ígérte, illatos kínai olajat, amilyet az édesanyja használ. Lefeküdtem bélelt köntöseim halma alá, de hideg hajamat a takarón kívül hagytam, kuszán szétterítve. Kusza volt az álmom is.

Kurokami no csiszudzsi no kami no midaregami kacu omoimidare omoimidaruru
(Ezernyi tincs fekete haj, összekuszált haj – akárcsak ők, a gondolataim is összekuszálódnak)

Ming-gvok senkihez sem hasonlított, akit valaha ismertem. Kettesben sétáltunk a holdfényben, a hóban, Ecsidzenben. Ha ilyen jelenetet írnék Gendzsiben, az emberek legyintenének: hihetetlen. Emlékeztem, hogy egyszer szörnyű vitába keveredtem Rurival, mert nem akartam lehetetlen dolgokat beleírni Gendzsibe. Most már láttam, hogy a valóság sokkal valószerűtlenebb lehet, mint bármi, amit egy kitalált történetbe beleálmodhatunk.

A KELETI SZÉL FELOLVASZTJA A JEGET

Higasikaze

Megjött a tavasz. Az új esztendő első idénye *A keleti szél felolvasztja a jeget,* utána következik a *Lárvák fészkelődnek burkukban.* Ecsidzenben hideg volt még, de a levegőben már érződött az évszak változása. A szokásosnál jobban elfoglalt bennünket az újévi szertartás, mert Apának mint a császár képviselőjének ügyelnie kellett a civilizáció illemszabályaira a provinciában. Egy ritka tétlen percében elmondta, hogy írt Nobutakának, s én elsápadtam. Meg sem mertem kérdezni, mit írt, mert – bár sohasem említette – szinte bizonyos voltam benne, hogy meglátott, amint hazalopóztam azon a hólepte éjszakán. Ám csak afelől érdeklődött, kezdtem-e már levelezni Nobutakával.

Elfogott a bűntudat. Megígértem ugyan, de mivel szerelmes vershez még csak hasonlót sem volt kedvem írni, hát lemásoltam néhány Gendzsi-történetet, és azokat küldtem el Nobutakának, a mellékelt levélben pedig megköszöntem ajándékát, a Sónagon párnakönyvét. Egyetlen személyes természetű szót sem írtam, csak arra kértem, hogy történeteimet ne mutassa meg senkinek.

Nobutaka hamarosan válaszolt: az új esztendőben szeretne eljönni, hogy találkozzék a kínaiakkal. „Meg akarom nekik mondani", közölte nyomatékosan, „hogy tavasszal minden elolvad". Most már bizonyos voltam abban, hogy Apa említett valamit a levelében. Vajon Nobutaka beváltja fenyegetését, és csakugyan eljön Ecsidzenbe? Hosszas tépelődés után ezt a verset írtam és küldtem el neki:

Haru naredo Sirane no mi juki ija cumori tokubeki hodo no Icu to naki kana
(Lehet, hogy tavasz van, de a hó még vastagon lepi a Sirane-hegyet – nem valószínű, hogy hamarosan elolvad)

Általában megmutattam verseimet Apának, de mivel ez meglehetősen goromba volt, merészen magam küldtem el. Tudtam, Apának nem természete, hogy bármire kényszerítsen, így az illendőnél többet engedtem meg magamnak. Ha pedig Nobutakának nem teszik a versem, bármikor véget vethet a dolognak. Meggyőztem magamat: azzal, hogy egyáltalán írok, teljesítem az alkunak rám eső részét.

Mire a második hónapban beköszöntött a tavaszi napéjegyenlőség, már mámoros voltam a fenséges évszak szépségétől. Még az otthoni Josino híres-nevezetes *szakurája* sem vetekedhetett az édesen illatozó vadcseresznyevirággal teli hegyekkel. Az ecsidzeniek nyírfa cseresznyének nevezik ezt a fát. Valahányszor a különféle nőkről írtam, akikkel Gendzsi kapcsolatba került, mint megannyi virágzó növényt képzeltem el őket, hiszen a növényeknek éppúgy van egyéniségük, mint az embereknek, úgy éreztem. A nyírfa cseresznye gondolatát félretettem. Később, amikor elképzeltem a Muraszaki nevű figurát, a gyermeket, akit Gendzsi talált meg, majd elrejtette, hogy felnevelje magának mint a tökéletes asszonyt, Muraszaki kertjébe telepítettem a nyírfa cseresznyét.

De azon a tavaszon hagytam Gendzsit, hadd lustálkodjon. Nehéz volt arra összpontosítanom gondolataimat, hogy kalandokat teremtsek neki, amikor a magam élete egy képzelt románcból vétetett fantáziává vált. Apa szemet hunyt afölött, amikor Ming-gvok meg én órákra elsurrantunk kettesben az illatozó dombokra. Ez nem volt Mijako, nem kellett tartanunk a szóbeszédtől. Ritkán találkoztunk valakivel, legfeljebb egyszer-kétszer egy favágóval, aki menten elfutott – bizonyára azt hitte, kísértetet lát. Volt egy kedvenc helyünk, vadcseresznyefák kis ligete egy patak partján. Virágrengeteg elrejtett bennünket, mihelyt leheveredtünk a mohos földre.

Képeket gyűjtöttünk, hogy majd verssé formáljuk. Ming-gvok elmesélte Li Ho kínai költő történetét, aki szamárháton lovagolt ki, vállára vetve rongyos selyembatyuját. Amikor ihlete támadt, azonnal leírta, és amit írt, zsákjába dobta. Hazaérve kiöntötte tarisznyája kincseit – akár egy zacskó illatos gombát, mondta Ming-gvok –, és verssé formálta őket.

Az éber élet olyan volt, akár az álom. Csak éjszakai magányomban mardosták bűntudatos hangok a lelkiismeretem. Nem voltam engedelmes gyermek. Apám igen előnyös házasságot tervezett nekem, és mit teszek én: igyekszem kibújni alóla. Beleegyeztem, hogy levelezés útján kapcsolatot kezdek Nobutakával, és még ezt is elkerültem; csak annyit írtam, amennyivel éppen hogy teljesítettem ígéretemet. Hogy az apám állásában levő ember leánya meghitt kapcsolatba kerüljön egy idegennel – ilyen megdöbbentő gondolat bizonyára meg sem fordult senkinek a fejében. Akárhogyan is, kénytelen voltam átadni magamat a karmatikus kapcsolat erejének, amely Ming-gvok felé húzott, ha bármilyen rövidre szabott is az időnk. Ahogy felfelé bámultunk a már hulldogáló cseresznyeszirmokon át, egy pillanatra sem felejtettük, hogy véges ez az álomvilág.

Úgy megfogott a vidék vad szépsége, hogy előszedtem egy vázlatkönyvet, amelyhez jóformán hozzá se nyúltam, mióta Ecsidzenbe érkeztünk. Többnyire virágokat és növényeket rajzoltam szívesen, de megpróbáltam ábrázolni néhány fura parasztlakhelyet, amelyet Ecsidzenbe tartva útközben láttunk. Csak magányomban rajzoltam, mert zavart az ügyetlenségem.

Ming-gvok egyik nap meglepett asztalomnál. Annyira elmerültem egy cseresznyevirág rajzolásában, hogy meg sem hallottam, amikor megérkeztek a kínaiak. Fogalmam sem volt róla, mióta figyel, és szörnyen elkeseredtem. Megpróbáltam eltakarni rajzomat, de mellém ült, és csöndben félrehúzta köntösöm ujját.

– Hadd nézzem meg – kérlelt. – Nem is mondtad, hogy rajzolni szoktál.

– A macskakaparásom meg sem érdemli ezt a kifejezést – mondtam könnyedén, mert láttam, hogy komolyan beszél. – Épp csak firkálok. Mindenki mindig bírálta a rajzaimat, hát inkább meg sem mutatom senkinek.

Ming-gvok nem tágított. – De hiszen olyan jól írsz, hogyne lennének jók a rajzaid?

Korábban megmutattam neki Gendzsi-történeteimet, és ő érdekesnek találta írásaimat.

– Gyermekkoromban Kínában festőleckéket kaptam – folytatta –, apám pedig valóságos művész. Majd egyszer megmutatom a rajzait. Naplót vezet erről az utazásról, hogy otthon majd annak a segítségével készítse el a császárnak szóló jelentését.

Eddig egyikünk sem hozta szóba, hogy eltávozik Ecsidzenből. Elkerülhetetlen lévén, nem említettük. Most megremegtem a gondolatra, hogy közeledik az idő, méghozzá rohamosan, amikor soha viszont nem látásra el kell búcsúznom Ming-gvoktól.

– Min jár az eszed, Fudzsi? Kölcsönadod az ecsetedet vagy sem?

Bizonyára nem is hallottam, amikor felajánlotta, megmutatja, hogyan rajzolna ő cseresznyevirágot. Leráztam magamról a hirtelen támadt fagyos komorságot, odaadtam Ming-gvoknak az ecsetet és egy tiszta papírlapot.

Szemügyre vette az ecsetet.

– Íráshoz nagyon jó – állapította meg. – De nem akadna valami vastagabb, rajzoláshoz?

Elővettem ecsetes dobozomat, és valamennyit megmutattam neki. Kiválasztott kettőt; ezek megfelelnek, mondta, de legközelebb hoz néhány igazit, és Kínából majd küld nekem néhány valóban finom ecsetet. Azután szemügyre vette a vad nyírfacseresznye-ágat, amelyet vázában az íróasztalomra állítottam.

– Ez egészen más, mint a mijakói cseresznye – jegyezte meg.

– Igen, illatos – mondtam.

– De a virágjának több a szirma, és a bimbó alakja is más.

Még egy percig nézte, azután rajzolni kezdett. Meglepett az elkészült rajz. – Olyan, mint az igazi vadcseresznyevirág – mondtam bámulattal. Ming-gvok letette az ecsetet.

– Azt kell rajzolni, amit látsz, nem amit látni vélsz – mondta. Nevettem.

– Eszerint te nem is tudnál képzelet után festeni? – kérdeztem.

– Dehogyisnem – válaszolt. – Ha lehunyom a szemem, akkor is látok.

Ennek bizonyítására lerajzolt egy mesét, amelyet egy havas téli éjszakán mondott el, Vang remetéről, aki lefelé evez a folyón Dai barátja házához. Nem találtam szavakat. Néhány ügyes ecsetvonással szemléltette a férfi, a csónak, a folyó helyzetét, lényegét – és a folyót még csak le sem rajzolta!

– A rajz királya vagy – mondtam teljes komolysággal.

Felhorkant.

– Van néhány fortély. Persze ha gyakorolsz, egyre könnyebb lesz. Te is le tudnád rajzolni mindezt. Megmutathatom neked, amit a tanáromtól tanultam.

Emlékeztettem: családomban az a hírem, hogy szavakban jó vagyok, képekben rossz. Ostobaság, legyintett.

– Aki szavakban jó, az tudja kezelni az ecsetet is. Ez a legfontosabb. Ha őszinte lehetek, Fudzsi – és kérlek, ne vedd zokon –, az a festés, amit a te honfitársaid dicsérnek, kínai szemmel nézve meglehetősen darabosnak tűnik.

Elsősorban, gondolom, az illusztrált mesetekercsekre utalt.

– Megengedem, a színek eléggé csinosak, ha valaki kedveli ezt a fajta díszítést, és a kompozíciónak is megvan a bája, de maga a japán rajzolás – ha ez az a színvonal, amit állítólag nem értél el, annál jobb! Magasabbra kellene törekedned.

Kínában, mint megtudtam, a festés legnemesebb műfaja a tájkép. A festők gyakorlatképpen mindenfélét rajzolnak: fát, sziklát, felhőt, virágot, épületet, de ez csak akkor számít, ha az ember valamennyit képbe komponálja. A nagy festő ismertetőjegye a kompozíció.

Ming-gvok édesapja műkedvelő tájképfestő volt. A kövek gyűjtése mellett a festés volt a nagy szenvedélye. Ming-gvok nem osztotta a kövek iránti érdeklődését, de a festés szeretetét magába szívta. Gyermekkora óta rajzolt. Egyszer majd, mondta, megpróbálkozik tájképpel is, de arra még nem készült fel. Még gyakorolnia kell az egyes alkotóelemeket.

Tétova kérdésemre, tanítana-e, igenlően válaszolt.

Fűorchideát javasoltam – ahhoz volt elegendő önbizalmam –, de Ming-gvok megvetően legyintett.

– Unalmas. Ötéves gyermekek rajzolnak fűorchideát.

Elhatározta, hogy első rajzleckém tárgya a kutya lesz. Kimentünk az udvarra, és ő hívta Hólabdát.

– Figyeld meg, hogy jön felénk: felemeli a fejét, csemegére vár – mondta Ming-gvok. – Ezt tartsd észben.

Azután felvett egy botot.

– Nézd, hogy kushad, és vár.

Ming-gvok elhajította a botot, és Hólabda vidáman futott utána. Visszahozta, és ugatással kérte Ming-gvokot, hajítsa el megint.

– Nézd, hogy felemeli a farkát, mikor izgatott.

Meglepődtem. Eddig a kutya egyszerű cselekedetei láttán sosem gondoltam ilyesmire. Hólabda végre kifáradt, és leheveredett egy napsütötte helyen. Fejét a mancsán nyugtatta, farka a hátulja köré

tekeredett. Még sohasem vettem észre, milyen kifejező is egy kutya farka.

Visszamentünk a szobámba ecsetekért, papírért. Ming-gvok lerajzolta Hólabdát valamennyi megfigyelt helyzetben, én pedig lemásoltam a rajzait. Munka közben Ming-gvok megkérdezte, ismerem-e a kínai mesét a két leányról meg a foltos kutyáról.

– Juttasd eszembe, hogy elmeséljem, mihelyt befejeztük – mondta. Ekkor Nobunori közeledett zajosan, dübörgő léptekkel a folyosón. – Kikeltek! – kiabálta. – A sáskáim kikeltek!

Egyik rovarkalitkáját hozta, telis-tele parányi, frissen kikelt üdezöld imádkozó sáskákkal. Mostohaanyám ráparancsolt, vigye ki a kalitkát, mielőtt a lakók kiszabadulnának benn a házban. Otthon, Mijakóban olyan félszeg volt, hogy szinte rá sem mert nézni a mostohafiára. Ming-gvok megkérte Nobunorit, mutassa meg a rovarokat. Öcsémnek hízelgett a kérés, már vezette is Ming-gvokot a szobájába.

Tovább gyakoroltam a rajzolást, míg nemsokára visszajött Ming-gvok, több kalitkával; bennük egy tücsök, egy szarvasbogár és egy kifejlett sáska. Fogott egy papírt, és rajzolni kezdett. Lemásoltatta velem rajzait, majd amikor visszavitte a kalitkákat, az eredetieket öcsémnek adta. Nobunori el volt ragadtatva. Eddig előszeretettel tett – bosszantásomra – sunyi megjegyzéseket a kínaiakra, kivált Ming-gvokra, de ezzel most felhagyott.

Kimostuk ecseteinket és eltettük rajzainkat. Elálmosított a meleg tavaszi levegő. Fejemet Ming-gvok ölébe hajtottam, és emlékeztettem: mesét ígért egy foltos kutyáról. El is mondta, de én bizony nemigen tudtam eligazodni a különös történeten.

KÍNAI MESÉK

Kara-monogatari

– Valamikor régen – kezdte Ming-gvok – a fővárosban élt egy házaspár, akinek egyetlen leánya volt. Kis faluba költöztek, hogy ártalmas hatásoktól mentesen nevelhessék fel leányukat. Amikor a leány nagykorú lett, szülei férjhez akarták adni, de olyan gondosan nevelték, úgy óvták még a széltől is, hogy a leány a házasság puszta gondolatától is visszariadt.

– Azzal fenyegetőzött, hogy levágja a haját, és apácának áll? – kérdeztem.

– Ó, tehát ismered a történetet? – kérdezte Ming-gvok.

– Nem, csak találgattam – válaszoltam.

Egy pillanatra eszembe ötlött, hogy a történettel talán meg akar tréfálni. Korábban elmeséltem neki, amikor azzal fenyegetőztem, apácának állok, ha Apa nem engedi, hogy vele jöjjek Ecsidzenbe.

– Igen, kijelentette, hogy lemond a világról, azután elszökött. Egyetlen társat vitt magával – legjobb barátnőjét, dajkája leányát, aki éppolyan szép volt, mint az úrnője. A hegység mélyére vándoroltak, mindegyikük épített magának nádkunyhót, és boldogan éltek, beérték egymás társaságával.

Megint csak eltűnődtem: vajon Ming-gvok kitalál valamit, hogy ugrasson? Sok mindent elmondtam neki, amit azelőtt még senki másnak – mély érzéseimet Csifuru és más nők iránt, és szörnyű élményemet az íjászkapitánnyal. De nem volt természete a kegyetlenség, hát nem szóltam; vártam a folytatást.

– Ne fészkelődj – mondta Ming-gvok. – Helyezkedj el kényelmesen, én pedig mesélem tovább.

– Bocsánat.

– Egy napon a leány szülei áthatoltak az erdőn, és végre rátaláltak a lányok lakhelyére. Leányuk a bűntudat keserű könnyeit hullatta, amikor megpillantotta szüleit, ám akármennyire igyekeztek a lelkére beszélni, nem volt hajlandó hazatérni. Végül feladták, és magukra hagyták a két leányt.

– A szülők néha a sötétben tapogatóznak, amikor meg kellene érteniük a gyermekeiket – jegyezte meg Ming-gvok, félbeszakítva tulajdon elbeszélését. – Fogalmuk sincs, hogyan bánjanak velük.

Én szerencsés voltam, amiért ilyen apám van, de tudtam, hogy ez meglehetősen szokatlan. Éreztem, hogy Ming-gvok sok mindenben nem ért egyet apjával, és hogy kettejük közt növekszik a feszültség.

– Dédapám írt erről a tárgyról egy híres verset – mondtam, és idéztem:

Hito no oja no kokoro no jami ni aranedomo ko o omon micsi ni madoinuru kana
(A szülő szíve nem keresi a sötétséget, mégis eltéved, ha gyermekéről gondolkodik)

– Ez Kaneszuke verse – mondta meglepetten Ming-gvok. – A második császári költészeti gyűjteményből... – Ő a dédapád?

Mind a ketten elképedtünk: ő, mert Kaneszuke az ősöm; én, mert felismerte a verset. De addigra voltaképpen már meg sem lepett, hogy Mong-gvok ismeri az irodalmunkat.

– Meg kell értened – folytatta. – Ezt az érzést még kínaiul sem lehet jól kifejezni.

– Mire gondolsz?

– Ó, arra, hogy egy szülő nem képes megérteni a gyermekét – vagy talán úgy mondhatnám, arra, hogy egy gyermek okkal teszi azt, amit tesz. A mi országunkban a szülőnek mindig igaza van, és lehetetlen, hogy a gyermek szembeszegüljön a szülő akaratával. Természetesen némelyik mesében megesik az ilyesmi, de mindig gyászos eredménnyel. Ugyanis felborítja a mennyei rendet.

– De mi, japánok is hisszük, hogy a gyermek engedelmeskedni köteles szülei kívánságának – protestáltam.

– Akkor miért nem vagy otthon, Mijakóban mint Nobutaka felesége? – érdeklődött Ming-gvok.

Hirtelen felültem.

– Miért kérdezed? – szóltam szemrehányóan. – Elég hamar be fog következni.

Ming-gvok kinyújtotta kezét.

– Sajnálom, nem kellett volna ezt mondanom. Tegnap este vitatkoztam apámmal, és alighanem még most is ez zavar.

– Vitatkoztál?

– Igen. Jövő hónapban vissza kell térnünk Kínába.

– Ó. Értem.

Ming-gvok egy percig hallgatott. Éreztem, küszködik magával, hogy mondjon-e még valamit, de végül ellene döntött.

– Tessék visszajönni! – mondta ehelyett, tettetett haraggal. Megmarkolta a hajamat, és szelíden meghúzta. – Tovább mesélem a történetet. Még nem is értem a kutyához. Egy nap tehát felbukkant egy kutya a leányok lakhelyénél...

– Milyen kutya?

– Szemrevaló kutya. Letelepedett a dajka leányának kunyhója elé, a leány pedig unalmában enni adott a kutyának, és nyájasan simogatta. Egy nap az ölében tartotta a kutyát, és megengedte, hogy az állat a keblét nyalogassa, s úgy találta, hogy az állat iránti érzései egyre hevesebbek, és egyre nehezebb őket féken tartani.

– Ming-gvok! Te találtad ki ezt a mesét?

– Esküszöm, hogy nem – tiltakozott Ming-gvok. – Hamarosan leomlott kettejük között minden korlát, ha érted, mire gondolok. A leány tudta, hogy ez az érzés túlzott és meglehetősen ízléstelen, de nem tehetett ellene. Azt mondta magának, hogy a dolog alighanem valamely előző, mély karmatikus kapcsolatnak tulajdonítható.

– Ming-gvok!

– Hallod-e, én a kínai klasszikusokra oktatlak.[14] Ne szakítsd félbe a tanárt.

Ekkor már jól ismertem Ming-gvok sajátos humorát, de néha még most is elcsodálkoztam. Rezzenéstelen arccal folytatta.

– Mivel a másik leány gyakran látogatott barátnője kunyhójába, kíváncsi lett, mi okozhatta társnője vállán a vékony nyári köntösén át jól látszó karmolásokat. Faggatta barátnőjét, de a leánynak nem akarózott feltárnia kapcsolatát a kutyával.

– Végül nem tudott kitérni a szüntelen kérdezősködés elől, és hívta úrnőjét, látogasson el kunyhójába, ha tudni akarja a karmolások okát. És azután, bár tudta, hogy figyelik, mégis lefeküdt a kutyával. Amikor a másik lány látta együtt kettejüket, nem undorodott, sőt beléhasított a magány, és ő is áthívta kunyhójába a kutyát. És igen szerető állatot ismert meg benne.

– Undorító. Ez a vége?

– Nem. Van még tanulság is.

– Így jár, aki nem engedelmeskedik szülei kívánságának? – kérdeztem. – Hogy teljes erkölcstelenségbe zuhan?

– Ez lenne a kínai tanulság, igen.

– Szerintem a szülők a hibásak, mert annyira óvták a leányukat, hogy nem volt felkészülve a normális életre – mondtam.

Ming-gvok ekkor a következőt kérdezte:

Aszamasi ja nado kedamono ni ucsitokoru sza koszo mukasi no csigiri nari tomo
(Annyira felháborító egy állattal szeretkezni? Még ha ez a szerelem előző életek karmatikus fogadalmaiból származik is?)

– Ha emberi lények megkísérlik is kerülni a karma erős kötelékéből eredő illetlen kapcsolatokat, hogyan térhetnének ki előlük?

Ming-gvok olyan modorban tette fel a kérdést, mint az erkölcsi tanmesét előadó pap.

– Nem is vagy kíváncsi a kutya nevére? – kérdezte, saját hangjára váltva.

– Nem merem megkérdezni – válaszoltam.

– Nos, Hólabdának hívták! – válaszolt kacagva Ming-gvok.

– Ó, te hazug! – kiáltottam fel.

– Csakugyan az volt – bizonygatta. – Ezért jutott eszembe ez a történet.

– Különös ember vagy – jegyeztem meg.

Nem volt okom feltételezni, hogy Ming-gvok hazudik. Sokkal nagyobb volt az élettapasztalata, mint az enyém, nem tehettem mást, el kellett fogadnom, amit mond. Igaz, olykor-olykor játszott hiszékenységemmel, faarccal mesélt felháborító történeteket, de meglepett arckifejezésem láttán mindig elnevette magát, és beismerte, ha tréfált.

Lassan rájöttem, hogy nem minden természetes, amit annak tartottam. Ming-gvok mesélt édesanyjáról és húgairól, akik Kínában maradtak, míg édesapja külföldön teljesítette küldetését. Édesanyja nagyon szép asszony, mondta, de a szépségénél is többre becsüli apja a felesége rátermettségét családi dolgokban: felügyeli a főzést, a szövést, és mindenekfölött, gondoskodik ipáról-napáról.

– Minden vérbeli kínait elborzaszt a puszta gondolat, hogy egy férfi a felesége családi otthonába költözzék, ahogy nálatok, Japánban szokás –mondta Ming-gvok.

Apja szerint „a feleség gondoskodik a gyakorlati dolgokról, hogy a férj a tanulmányainak szentelhesse magát". És mégis, akármennyire becsülte Csiu mester felesége gyakorlatiasságát, Ming-gvok szerint osztozott a kínaiak előszeretetében serdülő leányok iránt. Maga Ming-gvok még nagyon fiatal volt, amikor elhagyták Kínát, hogy élményeket szerezhessen a Zöld Házakba tett kiruccanásokon, ahol a táncosnők félhold módra felkunkorodó orrú parányi cipőbe kényszerítik a lábukat, amikor azonban nagykorú lett, apja készséggel mulattatta az efféle helyeken átélt gyönyöreiről szóló történetekkel.

– Egy alkalommal, amikor éppen tizenöt éves múltam, apám adott nekem egy könyvet, amely elmagyarázott mindenfélét férfiakról és nőkről –mesélte Ming-gvok. – A férfi főleg jang, a nő pedig jin; de szükségük van egymásra, hogy megteremthessék a megfelelő egyensúlyt. Valóságos csata keletkezik, tudod; mindegyik kapni akar a másiktól, de úgy, hogy ne adja fel a maga lényegét. Ezért kedvelik a férfiak a fiatal lányokat. Még nem olyan erősek – egy nő jin ereje csak húszéves kora táján fejlődik ki teljesen.

– Ez nem tűnik egészen igazságosnak, ugye? – nézett rám Ming-gvok. –Sokkal jobb olyan társsal párbajt vívni, aki teljes jinkészlettel áll ki.

– Hmmmm – motyogtam, és elpirultam, amiért ilyen nyíltan tárgyal valamit, amiről a japán nők virágos, szépítő szólamokban gondolkodnak, és férfiakkal sosem beszélgetnek ilyesmiről.

– Igen, eszményi, hogy egy férfinak lehetőleg minél több társa legyen –folytatta Ming-gvok. – Ez a

hosszú élet jól ismert módja. A férfi legyen képes a nőt felhozni addig a pontig, ahol a jinjében túlárad az izgalom, ő maga azonban türtőztesse lényegét, hogy az visszaáramolva táplálja az agyat.

– Nagyon érdekes – mondtam.

– Igen, bizonyára – válaszolt tárgyilagosan Ming-gvok –, de a férfiaknál és nőknél nem ez a legérdekesebb. Bevallom, a te Gendzsi-történeteid sokkal jobban szemléltetik a nemeket fogva tartó rejtélyes kötelékeket, mint az én taoista technikai kézikönyveim.

A szemébe néztem, és az én szememet elfutotta a könny. Nem sokkal azután, hogy Ming-gvok elmesélte Hólabda különös történetét, Apa közölte, hogy a kínaiaknak haladéktalanul távozniuk kell Ecsidzenből. Komornak látszott. Én magam úgy éreztem, mintha kitépnék belsőségeimet, s a helyükön üres héj maradna, mint azok a kísérteties sárga burkok, amelyek a kabócák távozása után maradnak a fatörzseken.

– Attól tartok, az Államtanács hadat akar üzenni Kínának – mondta csöndesen Apa. – Ha Csiu mester még itt van, amikor ez bekövetkezik, kénytelen leszek letartóztatni.

Apám megalázó méltatlanságnak érezte, hogy barátját őrizetbe kell vennie. Ha azonban figyelmezteti a kínaiakat az udvar terveiről, az árulás. Megrémített, micsoda kutyaszorítóba került.

– Küldtem Csiu mesternek egy verset arról, hogy milyen dicsőséges hazatérni szülőfalunkba egy hadjárat megpróbáltatásai után – folytatta Apa. – Bízom benne, hogy megérti.

És valóban, válaszul vers érkezett, valamint egy levél, közölve, hogy a küldöttség azonnal felkészül a távozásra.

Apa szabad ég alatti búcsúlakomát rendezett a kínaiak tiszteletére.[15] Csiu mester küldöttségének valamennyi tagja hivatalos volt, többen a hajótörött kalmárok közül, a mi családunk, valamint még két ecsidzeni tisztségviselő családostul. Mostohaanyám felügyelte három tucat lakkdobozra való étel elkészítését.

Magunkkal vittük írószereinket. Apa és Csiu mester hosszú, formális búcsúelégiákat szándékoztak alkotni. Ming-gvok és én félrevonulunk és rajzolunk. Ming-gvoktól búcsúajándékul az öt hegyet formázó tengerzöld ecsettartót kaptam, és egy mélylila kő tintapalettát, amelyet tanára adott neki, amikor elhagyta Kínát. Reméli, mondta, hogy rá gondolok majd, amikor Gendzsiről írok.

– És imádom ezt a színt, a mély muraszakit – tette hozzá.

SZÁMŰZETÉS

Nagasi

Ismét magamra maradtam; fájdalmamat csak Gendzsivel osztottam meg. Még régebben, Ecsidzenbe jöttünk előtt, eljátszottam a gondolattal, hogy írok egy történetet Gendzsiről, száműzetésben. Akkoriban szegény Korecsika sorsán búsongtam – elszomorított, amikor Micsinaga Szuma távoli partjára száműzte. Talán felhasználhatnám Gendzsi kalandját a Párás Hold Éjszakájának Asszonyával, hogy összefűzzem a két történetet. Most, hogy Ming-gvok elment, Gendzsi gondjaiba temetkeztem.

Újraolvastam korábbi vázlataimat. A Gendzsi száműzetéséhez vezető palotai fondorlatok leírása valóságosnak tetszett. Amikor ezt a részt írtam, mindannyiunkat magukkal ragadtak a halálesetek, botrányok, vádaskodások, átkozódások körüli események, s miután meghallgattam Apa beszámolóit, úgy éreztem, ábrázolni tudnám a palotai cselszövéseket. Azt sem volt nehéz leírni, ahogy Gendzsi szomorúan búcsúzik valamennyi hölgytől, akit a fővárosban szeretett. Mihelyt azonban Szumába telepítettem Gendzsit, már elkalandoztam. Ettől fogva elégedetlen voltam azzal, amit leírtam. Fogalmam sem volt róla, miről is beszélek, mielőtt Ecsidzenbe kerültem. Gendzsi a száműzetésben nem volt más, mint árnyéka annak, amit Po Csü-jinél olvastam – a költői visszavonultság valamiféle kínai elképzelése. Akkoriban nem tudtam, milyen érzés száműzetésben élni. Nagy hiba olyasmiről írni, amit nem ismer az ember.

A száműzetésben az a legrosszabb, hogy az ember olyan helyen van partra vetve, ahol senkivel sem oszthatja meg érzéseit. Most, hogy a kínaiak távoztak, semmi sem deríthette fel unalmas napjaimat. A falusi élet már elvesztette báját – egyszerűen nyomorúságos volt. Amikor küldöttek érkeztek Mijakóból, hogy Apával tárgyaljanak, én szégyentelenül tartóztattam őket, mindenáron a nagyváros legjelentéktelenebb eseményeiről faggatóztam. Ismerik-e a szomorú, nagy cseresznyefát a folyóparton, a Nidzsó sugárúton? Milyen volt a virága idén tavasszal? Csüggtem az unalmas fickók szavain, akiket odahaza még elhessegetni is átallottam volna, ha kénytelen vagyok hallgatni őket. Azután rádöbbentem – így érezheti magát Gendzsi. Most, amikor szumai elkeseredettségéről írtam, már átéreztem érzéseit.

Amikor Ecsidzenbe érkeztünk, Apa elrendelte, hogy a rezidenciát tökéletesen újítsák fel, növényeket ültessenek ki, mély kerti patakot ássanak. Lelkesedett a fura, zsúptetejű épületekért, ragaszkodott hozzá, hogy valamennyi kerítést tartsák meg eredeti stílusában. Az újdonság eleinte csakugyan bájos volt. Gyakran gondoltam, hogy a ház kellemes tanyácska lehetne, ha félnapi útra volna a fővárostól. Most, a második évszakban, a kert már kezdett alakot ölteni, de mennél többet fejlődött, én annál jobban lehangolódtam. Nem akartam gyökeret verni Ecsidzenben.

Helybeliek áradata jött naponta megvalósítani Apa tervezeteit, elemózsiát hoztak, néha éppen csak bámészkodtak. Különös szokásaik voltak. Egyik nap szakácsunk ételt tett ki a kertészeknek, amikor én történetesen kinéztem a virágzó fákra. Bár úgy éreztem, el kellene fordítanom tekintetemet, lenyűgözött a látvány, ahogy magukhoz vették az ennivalót. Először arcukhoz emelték a rizsestálkákat. A következő pillanatban letették – s a tálka már üres volt. Ugyanezt művelték a zöldségekkel és fűszerekkel is. Nem is tudom, vajon ezt a különös műveletet egyáltalán evésnek lehet-e nevezni.

Bizonyára helytelen, gondoltam, ha a gyermekeket kitesszük ennek a látványnak.

Egyik este hirtelen szél kerekedett, a nyomában démoni erejű vihar támadt. Egész éjjel mennydörgés hasogatta az eget, az eső úgy verte az ajtókat, mintha a sárkánykirály küldött volna

hadsereget a tengerről. Lidérces látomások gyötörtek a hegymagas hullámok közt vergődő hajókról, és nem jött álom a szememre. Ágyam mellett tartottam egy olajlámpást, amióta csak Ming-gvok mesélte, mit tanácsolt Vang Li Csi, a költő, ha az ember az éj közepén felriad:

– Azonnal kelj fel, ha felébredsz – mondta a költő. – Az ihletet épp akkor kell megragadni, amikor szellemed tiszta és eleven.

Meg is gyújtottam a lámpást, de szellemem aligha volt eleven. És a falakon átzúgó huzat kioltotta a lángot, mielőtt bármit írhattam volna.

A negyedik hónapban ismeretlen küldönc jelent meg házunknál. Egyedül nekem hozott csomagot. Apa gyanakodott. Mindeddig tartózkodott attól, hogy megjegyzést tegyen, milyen gyér a Nobutakával folytatott levelezésem. Ming-gvokról soha egy szót sem szólt. Apa és én szavak nélkül is megegyeztünk, hogy idővel hozzámegyek Nobutakához, s abban is, hogy akármi történt Ecsidzenben, pusztán álom volt – annak idején valóság, de végső soron anyagtalan. Apát is lehangolta a kínaiak távozása.

Nem úgy, mint a fővárosi hivatalos küldöttek, ez a magánfutár nem időzött sokáig, visszautasította a felkínált szállást. Némi ételt, vizet elfogadott, azután távozott; mást is kell még kézbesítenie, úgymond, a városban. Késő délután Apa behívott dolgozószobájába. A karcsú csomag felbontatlanul feküdt az íróasztalául szolgáló alacsony asztalkán.

– Ugye megérted, Fudzsi – mondta szelíden. – Idegenek voltak egy idegen országban.

Bólintottam, s egyszerre elfogott a bűntudat. Lecsüggesztettem fejemet; hajam arcomba hullott és elrejtette könnyeimet. Apa volt az egyetlen, aki megérthetett valamelyest, de éppen mivel az apám, nem avathattam bizalmamba. Az önvád hulláma söpört végig rajtam: mennyire önzőn, mennyire gyermekéhez méltatlanul viselkedtem. Ha tárgyilagosan akarnám megítélni cselekedeteimet, bűneim irtózatos nagysága megrendítene. De még amikor marcangolt is az önvád, arra gondoltam, hogy Apa valóban megértett. Ezt soha nem mondta, de önmagáért beszélt a hallgatása és az, hogy nem tett szemrehányást, holott annyi mindent vethetett volna a szememre.

Alkonyodott, és hallottuk a kora nyári kakukk éles hangját az erdőből. Fájó emlékeket idézett fel a hang.

– Néhány nap múlva tartják a Kamo-ünnepséget – mondta Apa. – Végül is talán hiba volt, hogy elvonszoltalak erre a civilizálatlan helyre. Nem szívesen váltam volna el tőled, Fudzsi, de most azt hiszem, önző módon cselekedtem.

Hangosabban szipogtam.

Apa megköszörülte a torkát.

– Talán úgy kellene intéznünk, hogy idén hazautazz – vetette fel. – Nem kell azonnal határoznod – tette hozzá, ahogy elnyomtam feltörő zokogásomat.

Mennyi ok a könnyekre. Kába volt a fejem. Bűntudat, bánat, magány, a házasság visszataszító gondolata elegyedett az örömmel, hogy viszontláthatom a fővárost. Arcomat eltakartam köntösöm vékony fehér selyemujjával, és zokogtam. Apa csak ült szótlanul, és az az érzésem támadt, könnyeim által ő is gyászol, hogy elveszítette szívéhez nőtt barátját, Csiu mestert.

Ahogy ott üldögéltünk, meghosszabbodtak az árnyak, sötét lett a szoba. Hangunk hallatán a szolga nem mert belépni, hogy meggyújtsa az olajlámpásokat. Nem láthattam Apa arcát, ő sem az enyémet. Legalább a félhomály segített megőriznem méltóságom foszlányait. A vékony újhold lágyan az égre siklott, s én megbotlottam, amikor felálltam, hogy kimenjek.

– Ne felejtsd itt a leveledet – szólalt meg Apa.

Szobámban lámpást gyújtottam, és szemügyre vettem a csomagot. Durva, őzbarna kéregpapírba burkolva küldték egy Cunokami nevű helyről. Kibontottam az érdes borítékot, s benne egy darab sima, erős bodzakéreg papírt találtam, rajta a következő verset Ming-gvok félreismerhetetlen kézírásával:

Nanivagata muretaru tori no morotomo ni tacsiiru mono to omovamasikaba
(Ha csak még egyszer remélhetném, hogy veled lehetek, ahogy valamennyi madár összegyűlik Naniva partjain)

Útközben írt; vajon mikor? Még Japánban van, vagy épp most indult a veszedelmes tengeri útra, hazafelé? Sírtam, felidézve a vihart, amely álmatlan éjszakát okozott. Nem is baj, hogy lehetetlen válaszolnom. Mit is mondhatnék?

DERÜLT NAP AZ ESŐS ÉVSZAKBAN

Szacukibare

Kivirult a jázmin Ecsidzen domboldalain – akárcsak a fővárosban. Kiváltképp a Kamo-szentélyhez vezető, jázminbokrokkal szegélyezett utat láttam lelki szemeimmel. A virág nem különösen szép formájú, de igen tetszetős, ahogy fehér foltokban tömörül a levelek sötétzöldje mellett, és a két szín kombinációja, a mélyzöldé és a fehéré, oly hűvösnek látszik a meleg idő kezdetén. Talán eltompult a szemem a tündöklő ecsidzeni tavasztól. Ki tudja miért, itt, vidéken, a növény nem látszott érdekesnek. Még abban sem voltam bizonyos, hogy ugyanaz a virág lehet, míg le nem téptem egy ágat, hogy megszagoljam, s ellenőrizzem, vajon ennek is üreges-e a szára, mint az *u no hanáé*.

Jázminvirágzás után hamarosan elkezdődik a hosszú esős évszak. Anyám ilyenkor mindig depresszióba esett, és magam is tartottam ettől a hajlamtól. Még Mijakóban is lehangolt a szüntelen eső, *si-to si-to si-to,* nap mint nap. Vajon említi-e kínai kalendáriumom a hosszú esőzést? Utánanéztem; legjobban a tavasz utolsó két hete közelítette meg, amelyet a naptár *Gabona Esőnek* nevez – utalva rá, hogy a kínaiak valószínűleg ebben az évszakban ültetik a rizst, éppen úgy, ahogyan mi. De már nem fogadtam el hitelesnek a Kináról alkotott általános véleményt. Ming-gvok azt mondta, az ő szűkebb hazájában egyáltalán nem termesztenek rizst, csak búzát, kölest és árpát. Kedvelte a rizst, de egyébként igen gúnyosan nyilatkozott a mi országunk étkeiről. Amikor finoman párolt zöldséget tettek elébe, így tréfálkozott:

– Ez kiváló eledel volna... a lovamnak.

A Gabona Eső három idényt foglal magában: a *Lebegő gyomok jelennek meg* ötnapos szakaszát a *Galambok kiterjesztik szárnyukat* követi, majd *A főnix alászáll a bodzabokorba.* A kínai kalendárium valamennyi része Ming-gvok emlékét idézte fel. Mennyire szerette a főnix és a felhők képét! Egyszer kaptam tőle egy darabka brokátot ezzel a mintával, és ez mindig rá emlékeztetett.

Tovább kerestem a kínai eső példáit. A negyedik hónapban kezdődő nyár tele volt vizes képekkel. Első a *Békák dalolnak* ötnapos idénye, utána szintén ötnapos a *Kibújik a földigiliszta;* majd a *Virágzik az uborka.* A béka, a földigiliszta, az uborka nedves természetű ugyan, de a hosszú, lehangoló esőzés láthatólag nem jellemző a kínai időjárásra. Náluk a Nagy Esők csak a nyár utoljára vonulnak át. Bárcsak itt volna még Ming-gvok, sóhajtottam. Megkérdezhetném, vajon a kínaiakat is úgy gyötri-e a kedvetlenség, mint minket, japánokat.

Kora nyár volt, de Ecsidzen fölött még sütött a nap. Remélhettem vajon, hogy az ecsidzeni esőzés időszaka nem lesz annyira kietlen, mint Mijakóban? Halvány füstszag érzett a levegőben. Azt hittem, a só végett tengeri algát égető halászok tüzének füstjét érzem, de Apa azt mondta, rőzse parázslik a ház mögötti hegyek kunyhóiban. Enyhén csípős szag volt, de nem kellemetlen. Megjegyeztem magamban, hogy megpróbálok egy csipet keserűt vegyíteni tömjénkeverékem édes füstjébe. Érdekesebb lehet.

Az esőzés természetesen elkezdődött, a lehullott jázminvirágokat éppúgy a sáros földbe verve, mint Mijakóban. Ecsidzenben még sokkal rosszabb volt. Hogyan is képzelhettem, hogy másként lesz? Otthon zenélhetnék barátokkal vagy délutánokat tölthetnék egy szentélyben Kerria Rózsával, vagy éppenséggel verset írhatnék valakinek, tudván, hogy nem kell hetekig várnom a válaszra.

Kiskoromban néztem, amint az esőzés kezdetén anyám kirakja könnyű, nyári selyemruháit, és keményítőt készít a szegélyek merevítéséhez. Anya családja nagy figyelemmel kísérte a divatos

színeket, és minden évszakban óriási ruhatárral látták el őt. Valamennyi téli köntöse puha, préselt selyem több rétege volt, selyempehellyel bélelve, párnázva. Nagy örömét lelte benne, ha maga készíthette el a tömjénkeveréket ruhái illatosítására.

Az évszak változásával Anya eltette a bélelt ruhákat, és varrni kezdte béleletlen nyári selymeit. A puha téli rétegekkel ellentétben ezeket a könnyű köntösöket merevre keményítették, hogy ne tapadjanak a bőrhöz. Anya nyári köntöseinek sima és puha volt az érintése, és minden évben újakat kapott. Ősszel mindig a szolgálóknak ajándékozta a használt nyári ruhákat. Minden télen új bélelt köntösöket beszerezni természetesen nagyon is költséges lett volna.

– A bélelt köntös más – mondta Anya. – Azt akarjuk, hogy puha legyen, és mennél többet viseljük, annál puhább. És nincs is kikeményítve, tehát az anyag nem kopik olyan gyorsan. Az ember megszereti a téli köntöseit. Mintha régi barátot üdvözölnél, amikor egyik különleges kedvenced kerül elő ősszel.

Anya arra is megtanított, hogy a bélelt köntösök a klasszikusabb színkombinációkban készüljenek, hogy az ember ne unja meg őket. Ám ugyanebből az okból a béleletlen nyári köntösök izgalmasabbak voltak. Egyik esztendőben – úgy hétéves lehettem – Anyának volt egy öt köntösből álló együttese, mint mondta, a *Virágzó nőszirom* nevet viselő kombinációban.

A legfelső köntös sötét kékeszöld volt. Alatta egy halványzöld, egy fehér, egy sötét rózsaszín és végül egy világos rózsaszín réteget viselt. Az együttes alsóruhája fehér volt. Anya megengedte, hogy segítsek kikeményíteni és visszahajtani a szegélyeket. Úgy éreztem, ennél gyönyörűbb színösszeállítást még sohasem láttam, és kérleltem Anyát, adja nekem a nyár végén. Nem hiszem, hogy valaha is viseltem, hiszen mire megfelelő korba kerültem, az öltözék már csupa rongy volt, hála a sokévi öltözködősdinek.

Miért keltettek a véget nem érő esők ilyen mélabút, mikor pedig kedves emlékeket idéztek? Alighanem maga az emlékezés szomorú, vélekedtem. A személy, a helyzet már a múlté. El sem tudtam képzelni, hogy Ecsidzenben ruháim keményítésével bajlódjam. Az esőzés életuntságot keltett; olykor még azzal sem vesződtem, hogy felöltözzem. Néha egész nap a szobámban maradtam, Ming-gvoknak egy otthagyott, régi kínai zubbonyába burkolózva.

Olykor-olykor tiszta, szép nap törte meg az ötödik hónap eső áztatta időszakát. Egy ilyen napon a család Ecsidzen városába ment, hogy megjelenjen egy költői versengésen, amely az *ajame-növény* leghosszabb gyökerének versenyével kezdődött. Mint a császár hivatalos képviselőjét, Apát kérték fel bírónak. Mijako kultúrájának ezt a falusi majmolását túlságosan is lehangolónak találtam. Elfintorodtam az öntelten vigyorgó parasztok puszta látványától; szentül hitték, hogy a legújabb divatot képviselik. Úgy határoztam, jobb lesz, ha egyedül otthon maradok. Mostohaanyám, éppen ellenkezőleg, kedvelte az alkalmakat, ahol elnökölhetett mint mijakói dáma. Valójában senki sem láthatta ellenzővel elkerített páholyában, de nem kímélte a fáradságot – még otthonról is hozatott kelméket –, hogy pompás hatást keltsen, elegáns uszályának az ellenző alól kikandikáló szegélyével káprázтatva el a helybélieket.

Csakhamar megint tiszta szép nap köszöntött ránk. Távolról fuvolával, dobbal és különös, lágy ütemes csattogással kísért halk énekszó szűrődött felém. A gyerekek zajongva követelték, hogy felderíthessék, honnan származik, s mivel unatkoztam, elhatároztam, hogy velük tartok. Két helybeli szolga felajánlotta, hogy elvezet bennünket a rizsföldekhez, ahol a parasztok már megkezdték a palánták szertartásos kiültetését. Vagy két tucat, széles szalmakalapot viselő fehér ruhás lányka állt térdig vízben a rizsföldön. Mintha lassú táncot jártak volna, ahogy az üde zöld rizspalántákat a sárba nyomkodták. Mozgásukat monoton melódia irányította: férfiak zenekara szólaltatott meg éles hangú

fuvolát, kézidobot, nagydobot, harangokat és madzagra fűzött fakereplőt.

Szolgánk tudatta, hogy a rizst ültető lányok egyike Kazu, helybéli leány, házunk cselédje. A falu elöljárójának a lánya. Talán ővele is cicázott Nobunori, gondoltam, bár ritkán láttam ezt a szolgálót, és nem tudtam volna megmondani, hogy valóban felismertem-e a többi falubéli leány között. A fiatal nők különösen kecsesen járták táncukat a sárban. Az otthoni Kamo folyó sekélyesében gázoló hófehér kócsagokra emlékeztettek.

Fokozatosan levetettem félszegségemet, amikor a vidéken kószáltam, habár örültem, hogy útiöltözékemhez lefátyolozott kalap is tartozik. Kellemesebb érzés volt abban a tudatban nézni a helybéli szertartásokat, hogy engem nem láthatnak. Ezúttal azonban felesleges volt az aggodalmam. Egészen közel húzódtunk a földekhez, de ügyet sem vetett ránk senki. A parasztokat teljesen lekötötte foglalatosságuk, annyi figyelmet sem szenteltek nekünk, mint a rizsföldek fölött cikázó szivárványos fekete szárnyú szitakötőknek.

Bőbeszédű vezetőnk valósággal ontotta a tájékoztatást. Néhány percig együtt énekelt a mezei zenekarral. Az elmúlt esztendőkben gyakran dobolt a rizsültetésnél, mondta, de most a fia van odakint – verítéktől fénylő derék legény, aki a *taiko* dobot verte –; ő maga oktatta, bizony, s végül idén átengedte neki a helyét, mivel a fiú erős, márpedig az emberből jócskán kiveszi az erőt, ha ott áll ebben a hőségben, nedvességben, és veri azt a dobot, úgy bizony. Hangja monoton zenéje akár a kabócáé.

Beszéde ugyan sértette a fülemet, de megtudtam, hogy a parasztok hite szerint a zene vonzza az isteneket, akik közelről-távolból idevándorolnak, hogy az ötödik hónapban, rizsültetésnél a földeken lakozzanak.

Emlékszem, arra gondoltam, mennyire szokatlan ez. Mijakóban a vallási szertartásokon az isteneket mindig a hajnal sötét óráiban idézték meg, sohasem fényes napvilágnál. És szolgánk hamarosan ugyanezt mondta: az isteneket egyedül rizsültetéskor idézik meg napvilágnál.

– Végigfut az ember hátán a hideg, igaz-e? – és össze is rázkódott, hogy nagyobb hangsúlyt adjon szavainak. – Érezni őket a rizsföldek felől. Annyi isten, egy lépést nem tehet az ember, hogy imát ne mondana. Mindenki retteg, és ebben a hónapban nemigen jár el az ember – no persze, csak hogy a földeket gondozza.

Hirtelen belém hasított egy gondolat. Mijakóban is megtartottuk az ötödik hónap tabuit. Férfiaknak, asszonyoknak tilos bármi módon összejönni, és ebben az időszakban még a császár és a császárné is külön-külön lakhelyre költözik. Mivel a férfiakat és a nőket elkülönítik, ettől csak még keservesebb az esős évszak unalma. Gondolkodtam, hogyan fogalmazzam meg finoman a tudakozódást, majd az idős paraszthoz fordultam, és megkérdeztem:

– A rizsültetés idején a falusi fiúk és lányok, nos... kerülik egymást?

– Már hogyne kerülnék! – válaszolt dühösen. – Azt gondolja tán, hogy állatok volnánk? Ez megszentelt idő. Az istenek nem állhatják az ilyesmit, amikor idelátogatnak. Mit nem gondol!

Furán nézett rám, és odébb állt, hogy a gyermekekkel évődjön. Féltem, hogy megsértettem, de megkönnyebbülés volt egy kis időre megszabadulni a kísérő megjegyzések áradatától, s úgy figyelni a szertartást. Mijakóban is voltak rizsföldek, de sohasem néztem, hogyan művelik. Oly keveset tudtam a rizsről! Mindennapi eledelünk, mégsem vesződünk azzal a gondolattal, hogy vajon honnan származik. Most már tudtam, hogy az istenek járta sárból kerül ki.

Még valami eszembe jutott. Valószínűtlennek látszott, hogy a parasztok utánoznák a másik nem kerülésének szokását. Véletlen lehet-e, hogy ők is tisztelik az ötödik hónap tabuját? Annak idején bosszantott, ahogyan átvették a gyökerek összehasonlításának játékát, de most eltűnődtem: ugyan ki utánozza a másikat? Mijakóban akkor tartottuk tiszteletben a tabukat, amikor kényelmes volt, amikor

pedig nem, akkor kerültük a témát. A szóbeszédre érzékeny városi ember nemigen hajlandó szembeszállni a szokással, de Mijakóban sohasem éreztem, mintha istenekben bővelkedő mezőn tipegnék át.

Az ecsidzeni parasztok hittek ebben. Az ősi *Japán Krónika* országunkat *Midzuho no Kuninak,* a zsenge rizskalászok országának nevezi. Lehetséges, hogy még a királyi udvar is olyan szokást követ, amely a rizsföldek szentelt sarából ered?

Pontosan egy éve érkeztünk Ecsidzenbe.

Kerria Rózsa az év minden egyes hónapjában írt nekem. Ő volt hűséges kapcsolatom a főváros eseményeivel, és engem mardosott a bűntudat, amiért leveleimben nem is említettem Ming-gvokot. Ehelyett feltártam Nobutaka iránti ellenszenvemet, ő pedig olyan őszinte együttérzéssel válaszolt, hogy ez csak növelte bűntudatomat. Bizonyára azért jöttem Ecsidzenbe, hogy meneküljek Nobutaka elől, de ha ez nincs, sohasem ismertem volna meg Ming-gvokot. Néhanapján arra gondoltam, végül is talán jobb lett volna, ha sohasem találkozom Ming-gvokkal. De ez ugyanolyan, mintha azt mondanám, jobb nem is nézni a cseresznyevirágzást, hiszen elszomorít, hogy a virágok lehullanak.

A szóbeszédre mindig élénken figyelő Kerria Rózsa megírta, olyasmit suttognak, hogy Nobutaka Ómi kormányzójának leányát üldözi. Hamarosan magától Nobutakától kaptam levelet, amelyben kijelentette: „Irántad érzett szerelmem osztatlan!"

Most mit gondoljak?

Alighanem tudta, hogy előbb-utóbb fülembe jut a híresztelés, hát meglehetősen fárasztó módon bizonygatta hűséges odaadását. Végül eluntam a dolgot. Ezt a verset küldtem neki:

Mizuumi ni tomo jobu csidori koto naraba jaszo no minato ni koe taenaszeszo
(A bíbic kiált párjához az Ómi-tónál; ha így van, semmi sem akadályozhatja meg, hogy sok ajtón kopogtass)

Eltűnődtem, vajon egy férfi tarthat-e fenn kapcsolatot egyidejűleg több nővel anélkül, hogy haragot keltene közöttük. Én sohasem találkoztam Ómi kormányzójának leányával, és mégis, Kerria Rózsa levelének olvastán azon kaptam magam, hogy gyűlölöm azt a nőt. Ez annál is furcsább volt, hiszen nem szerettem Nobutakát. Hogyan lehet képes arra egy férfi, hogy ügyesen bonyolítson több kapcsolatot? Ezen el kellett gondolkodnom. Nobutaka láthatólag nem tudta kézben tartani a dolgot, de abban bizonyos voltam, hogy Gendzsi igen.

Férfiszemmel nézve, a féltékenység a nő leginkább égbekiáltó hibája. A nő szemszögéből a nőbolondító férfi a legrosszabb. Ha jól belegondolunk, meglepő, hogy férfiak és nők egyáltalán boldogulnak egymással.

Buzgón foglalatoskodva Gendzsivel, sikerült átvészelnem az esős évszakot. Ming-gvok egy alkalommal ötletet adott, hogyan dolgozzam át azt a jelenetet, amikor Gendzsi elbúcsúzik Muraszakitól. A kínai művészetről beszélgettünk. Bár a festés volt a témánk, szavaink mögött ott munkált annak fájdalmas tudata, amiről nem beszélhettünk. Minthogy együttlétünk gondolatát hivatalosan sohasem vették tudomásul, nehéz volt szóba hozni az elválást.

Elfordítottam arcomat, de láttam Ming-gvok tükörképét a szoba sarkában faállványon álló csiszolt bronztükörben.

– Bárcsak távozásod után is megmaradna a tükörképed – mondtam könnyedén.

Ming-gvok közelebb lépett a tükörhöz, és lesimította haját.

– Lefogytam – mondta. – Nézd, milyen keskeny lett az arcom. Talán valóban puszta tükörképpé válok.

Rám pillantott.

– Miért is ne tehetném? A tükröd mögött maradok, és amikor belenézel, megláthatsz.

Ezután persze mindig Ming-gvokra gondoltam, ahányszor tükrömbe pillantottam, és valahányszor rizsport hintettem arcomra, elfogott a mélabú.

Még Gendzsi birtokában is nagy erőfeszítésembe került, hogy ne adjam át magamat a kétségbeesésnek. Amikor véget ért a monszun ideje, már nem okolhattam levertségemért a sivár időjárást, de ritkán léptem ki a házból. A nap forrón sütött a parasztok földjeire, *és* szinte fájdalmas volt a vakító zöld. Szívesebben húzódtam meg odabent, mélyen a ház félhomályában. Egyetlen társam azon a nyáron a patak volt, amelyet Apa ásatott a kertben; egyetlen menekvésem, hogy szórakozásokat próbáltam kitalálni Gendzsinek. Ő volt az egyetlen, aki enyhíthette levertségemet.

Elhatároztam, hogy Gendzsivel tájképeket festetek szumai környezetéről. Képes naplót készített száműzetéséről. Ming-gvok már nem volt ott, hogy oktasson, hát nemigen volt kedvem rajzolni, de mivel Gendzsit erre késztettem, oka támadt, hogy ismét elővegyem ecsetjeimet. Gendzsi rajzolás közben más szemmel nézte a hegyeket és a part vonalát, mint eddig. Nem érte be a hegy és a tenger hagyományos megörökítésével, hanem a táj egyre újabb és újabb arculatát ragadta meg, hasonlíthatatlan ügyességgel. Ha idővel visszatér Mijakóba, festményei mindenkit megríkatnak.

Égő tengeri növényzet szaga terjengett a levegőben. Eleinte furcsának találtam átható illatát, de idővel hozzászoktam, és egyáltalán nem éreztem kellemetlennek. Hogy Gendzsi lerajzolhasson egy sót gyűjtő halászasszonyt, felajánlottam, hogy elkísérem a gyermekeket egy tengerparti kirándulásra. Néztem a durva bőrű asszonyokat, amint a tüzet élesztették, és ez a fordulat jutott eszembe: „halmozódik a bánat, akár a tűzifa”. A sor egy verset sugallt, amit Gendzsi küld majd el a fővárosba.

Közben elküldtem Nobutakának egy rajzomat – halászasszonyt ábrázolt, lábánál egy halom tűzifával – a következő verssel:

Jomo no umi ni [sio jaku ama] no kokoro kara jaku to va kakaru [nageki o ja cumu]
(A hatalmas óceán partján a sót pirító halászasszony szíve ég, ahogy bánatát halmozza, akár a tűzifát)

A „sót pirító halászasszony” képe helyettesítette ezt a fordulatot, és a gyújtós halmának rajza volt hivatott emlékeztetni a „tűzifa módjára halmozódó bánat”-ra.

Vajon megfejti-e, tűnődtem.

Végül is zátonyra futottam Gendzsivel Szumában. Torkig voltam a levertségével, a magányával. Tudtam, hogy valamilyen módon ki kell rángatnom belőle. Engem is lehangolt Gendzsi fertőző kórja, és bizonyos voltam abban, ha bárki más ezt olvassa, merő unalomból szintén leteszi ennél a résznél. Szükségem volt valakire, hogy lekösse Gendzsi figyelmét. Ha más szereplő szemével nézem őt, az

talán segít, gondoltam.

Megint elővettem kotómat, hogy felderítsem magamat, sőt olykor még Apa is csatlakozott hozzám. Elég jól játszott, bár amikor az én ügyességem már meghaladta az övét, feladta. Micsoda szívbe markoló, kínos pillanat volt ez! Egy kis ideig még oktatgatott, és én hallgattam is rá, míg mindketten rá nem ébredtünk, hogy tanár és tanítvány szerepe felcserélődött. Aránylag későn kezdte a tizenhárom húrú hangszer tanulmányozását, s bár gyorsan tanult, ugyanolyan gyorsan felejtett is. Ez is csak azt bizonyítja, hogy az olyan dolgokat, mint a zene, valóban fiatalkorban kell magunkba szívnunk. Ha valaki gyermekfővel sajátít el egy bizonyos technikát, később mindig felfrissítheti, még ha évekig nem játszott is. Ha Apa megmarad a héthúrú *kinnokotónál,* amelyen mindig játszott, senki nem vetekedhetne vele – kivált most, hogy kapott néhány leckeórát Csiu mestertől.

Akárhogyan is, élveztük, hogy együtt játszhatunk néhány egyszerű művet, s ez ötletet adott új szereplőkhöz.

Felidéztem azokat, akikkel az évek során meghitt ismeretségbe kerültem, és arra a következtetésre jutottam, hogy a kapcsolatok egyik tagja általában lehorgonyoz, a másik pedig lebeg. Bár rendszerint a nő vet horgonyt, én mindkettőt tapasztaltam. Egy darabig Gendzsi – lebegő – szemszögéből írtam, de elhatároztam, hogy változtatok.

Akasi partja közel fekszik Szumához. Ide telepítettem egy különc buddhista világi papot, feleségével és leányával. Első pillantásra furcsának tűnhetett, hogy egy ilyen ember önként Akasiba száműzze magát, de hiszen sokan nyomós okból vonulnak vissza a fővárosból. Művelt és tanult embernek képzeltem, aki öröklött birtoka jóvoltából vagyonos, de kiábrándult az udvar politikájából. Azért költözött Akasiba, hogy visszavonuljon a társaságból, és mentesüljön az ezzel járó bonyodalmaktól, de ugyanakkor világi sikert óhajtott leányának, és olyan gondos neveltetésben részesítette, mint a Mijakóban élő fiatal hölgyekhez illik.

Ruri ezt merőben ellentmondásosnak mondta volna, de én már tudtam, hogy az emberek ilyenek.

Egy este kotómon játszottam, amikor házunk mögött a hegy fölé emelkedett a telihold, s elképzeltem, hogy olyan fiatal teremtés vagyok, mint az Akasiban élő leány, finom dallamokat játszom, de hallgatóim csupán durva parasztok és halászok. A leány egy romantikus férfiról álmodik, aki megjelenik egy szép napon, mint holmi holdból pottyant csoda, és aki valóban méltányolja. Csoda, igen, de nem lehetetlen. Ki kellett találnom a módját, Gendzsi hogyan bukkanhatna erre a hölgyre, mintha csak az imái nyernének meghallgatást.

Gendzsi, a tettek embere lévén, nem firtatta, kutatta állandóan a tulajdon gondolatait. Életemnek egy szakaszában ezt erénynek tekintettem. Gendzsi tiszta szívű volt, egyaránt őszinte minden egyes nővel, akit számtalan kalandja során szeretett. Sohasem tudtam eldönteni, vajon Gendzsi változott-e, vagy én magam, amiért éppen ez a vonása vált legnagyobb jellembeli gyengeségévé.

Boldogtalan lévén Szumában, Gendzsi tisztulási szertartást végzett –akárcsak én magam, amikor még azon törtem a fejem, hogyan menekülhetek Ecsidzenbe. De a lappangó bűntudat előbb-utóbb felszínre tör. Gendzsi csak azon borongott, milyen igazságtalanul bántak vele féltékeny politikai vetélytársai a fővárosban, és szánalmat próbált kicsikarni az istenektől. Úgy vélte, azzal tisztulhat meg, ha legközönségesebb és legalantasabb bűneit rituálisan átviszi egy papírfigurára, amelyet a tenger végtelen síkjára bocsát. Mily kielégítő érezni, ha az ember lesöpri magáról tisztátalanságát, és a hullámok elmossák! Emlékszem, ahogy a Kamo folyó partján állva úgy éreztem, feloldoztattam aprócska bűneim alól. Hogy általatjuk magunkat! Gendzsi eltemeti minden gondolatát ama mélységes bűnnek, hogy atyja új feleségét vette üldözőbe.

A természet lázad. Hirtelen feltámad a szél, elsötétül az ég, és az óceán addig sima felszíne rémisztő hullámokat vet.

Gendzsi kísérete borzadva hátrál a hirtelen, különös vihar elől. Ha megrekedek történetem folytatásában, nem szívesen hagyatkozom a természetfelettire, de olykor ez látszik a leghihetőbb útnak. Ahogy dühöng az ítéletidő, Gendzsinek megjelenik álmában atyjának, a halott császárnak a szelleme, és azt parancsolja fiának, hagyja el hajón Szumát. Másnap hajnalban már ott is a kis hajó Szuma partja mentén. A szellem az akasibeli papot is felkereste álmában; utasította, hogy kerítsen egy hajót, és amint a hullámok lecsillapodnak, küldje Szumába. Gendzsi felismeri ezt az előjelet a maga álmából, és engedelmeskedik. Így kerül Akasiba.

És ahogy a csodára váró akasi hölgyről írtam, sajátos módon fülembe suttogta a maga gondolatait. Személyisége meglehetősen különbözött eredeti elképzelésemtől. Egyáltalán nem borzongatta meg, hogy Gendzsit ott találta az ajtaja előtt. Zavarta atyja igyekezete, hogy kérőt csalogasson a házba, és szentül hitte, hogy hátrányára válna, ha Gendzsi összehasonlítaná a fővárosban élő többi hölgyével. Bizonyos volt benne, hogy ő mást sohasem jelenthet Gendzsinek, mint afféle falusi évődést, és a büszkesége fellázadt. Inkább a tengerbe veti magát, semmint hogy egy Gendzsihez hasonló férfi elhajított játékszere legyen.

Meglepett, mennyire konok figura vált a leányból. Mintha tudta volna, mit tartogatok a számára, és ellenállna ennek a sorsnak. Elhatároztam, hogy Gendzsi nem fogja Akasiban hagyni. Ez a hölgy valami módon Mijakóba kerül, és megállja a helyét.

Ismét magával ragadott az írás. A Nagyobb Hőség évszaka a nyolcadik hónapban kezdődik. Pillantásom kínai kalendáriumomra tévedt, és megláttam, hogy az első ötnapos idény: *Rothadó gyomok szentjánosbogárrá változnak*. Hirtelen eszembe jutott Ruri. Hogyan vélekedne Gendzsi kalandjainak kibontakozásáról? Minden írásomat elküldtem Kerria Rózsának, aki feltétel nélkül szerette mindet. Legszívesebben persze Ming-gvok véleményét hallottam volna. A szentjánosbogár fogantatásának kínai elképzelése arra emlékeztetett, hogy mindegyik évszakban van valami igazán különös átváltozás. Tavasszal a vakondok változik fürjjé; nyáron a rothadó gyomokból lesz szentjánosbogár; ősszel a vízbe bukó verebekből válik kagyló; télen pedig hasonló módon a fácánból lesz óriás puhatestű.

Ming-gvok nem sokat tudott ezekről a dolgokról. Ez a kalendárium, mondta, igen régi, és még a kínai tudósok sem ismerik valamennyi egység jelentését. Ő maga sem sokat gondolkodott erről, míg én nem kérdezgettem.

– Hát nem különös? – tűnődött. – Néha a kívülálló mutat rá, milyen érdekes valami, amit túlságosan jól ismerünk.

Mihelyt felébredt az érdeklődése, mindjárt meg is rajzoltuk az esztendő mandaláját. Valamennyi évszak minden egységét kitöltöttük, hátha így feltárul a rend és minden összefüggés. Nem sokra mentünk; csak megerősítettük mindazt, amit már úgyis tudtunk. A szakaszok nagy többsége négylábúak, rovarok, békák, halak, madarak és növények tevékenységére vonatkozott. A többit a víz és a természeti jelenségek tevékenysége, valamint a metafizikai állapotok tették ki. Emberi tevékenység egyáltalán nem szerepelt.

Nagyon párás volt az idő. Egy kora esti rövid nyári zivatar után kertünk végében szentjánosbogarak lámpácskái villogtak. Megint rádöbbentem, mennyire másképp szemlélik ezeket a dolgokat a kínaiak és a japánok. A kínaiak szerint a szentjánosbogár a nedves hőségben megrothadó, elhullott növényekből születik – és még sincs ebben a megfigyelésben semmi érzelem.

Ecsidzenben a falusiak hite szerint a szentjánosbogár a halott csecsemők és kisgyermekek lelke. Nem törődvén bele, hogy máris ott rekedjenek az alvilágban, ezek a foszforeszkáló lelkecskék

mocsaras rétek szélén, az emberi társadalom peremén rajzanak. A falusi gyerekek kergetik és megfogják őket, de mert a felnőttek valami csöppet szánalmasat és kísértetieset látnak bennük, nem engedik, hogy a gyerekek bevigyék őket a házba.

Megint levelet kaptam Nobutakától. Karmazsin festéket hintett a papírra, és ezt írta: „Nézd, ilyen színűek a könnyeim.”

Talán mégis van humorérzéke. Elhatároztam, hogy megdöfködöm egy kicsit ezzel a verssel:

Kurenai no namida zo itodo utomaruru ucuru kokoro no iro ni mijureba
(A vérvörös könnyek még utálatosabbak – a karmazsinvörös az állhatatlan szerelem gyorsan fakuló színe)

Végtére is, már házasember.

* * *

El kell ismernem, hogy Apa kertje, amit az év elején lenéztem, pompás volt a kora őszi napokban. Egy hűvös estén felkapaszkodtam a házunk mögötti dombra, ahonnan megpillanthattam a tengert. Halászok énekét véltem hallani, amint bárkájukon behúzzák a hálókat. Ahogy erősödött a hang, rájöttem, hogy a főváros felé ék alakban szárnyaló vadludaktól ered. Egyszeriben elfogott a vágy, hogy kövessem őket.

Hacukari va koisiki hito no cura nare ja tabi no szora tobu koe no kanasiki
(Az első vadludak, társai valakinek, aki drága nekem; gyászos rikoltásuk átszeli az eget)

Eldöntöttem, hogy visszatérek Mijakóba. Apának megmondtam, mit határoztam, ő pedig megígérte, a következő hivatalos küldönccel megfelelő kíséretet hozat, akikkel majd hazatérhetek.

SZÍVSZAGGATÓ ŐSZ

Kokorozukusi no aki

Az ősz, a legszomorúbb évszak szelei lesodorták a maradék leveleket a fákról. Kedvetlen napokkal és álmatlan éjszakákkal közeledett végéhez ecsidzeni tartózkodásom. A kopár faágakon át az őszi szomorúság ősi képmásaként ömlött be a hideg holdfény, s én ébren fekve hallgattam a kis éji bagoly kiáltását.

A Kaerujama[16] fölött vezető úton haladtunk. De gyakran tettem meg képzeletben ezt az utat! Az utazás megannyi látványa versrengeteget ihletett, de kigyomláltam, és minden nap végén csak egyet írtam le. Az ösvény tele volt óriási pókhálókkal. Egy helyütt tíz-húsz ilyen teremtmény szőtte közösen hálóját pókpalotává, melléképületeik telerakva a lakóik készítette élelemcsomókkal. A pókokat akkor nem láttam megfelelő költői tárgynak, de a képük hosszú éveken át lappangott gondolataim mélyén.

Egy Jobiszaka nevű hely visszhangos hágóján át meredek lett a köves út, és a hordozók nehezen vitték hordszékemet. Éreztem, amint a rudak a vállukba vájnak, és minden elvétett lépésnél attól tartottam, mindnyájan a mély szakadékba zuhanunk. Hirtelen egy csapat fecsegő majom szállt alá a fákról.

Mintha odakurjantottak volna nekünk:

– Hé, utazók!

Én pedig szívesen visszakurjantottam volna:

– Hé, majmok!

Hancúrozásuk, hetvenkedésük láttán csaknem feledtem félelmemet.

Masi mo nao ocsikatabito no koe kavasze vare kosivaburu Tago no Jobiszaka
(Szólítsuk egymást, majmok és utazók, itt, ahol Tagónál oly nehéz átkelni a Jobiszaka-hágón)

Hajóra szálltunk, hogy az Ómi-tó hosszában vitorlázzunk vissza Ócuba. Ezúttal a keleti part mentén haladtunk, és az út nem volt olyan rossz, mint amennyire tartottam tőle. A tóról láttam az Ibuki-hegy hófödte csúcsát.

– Nem is olyan lenyűgöző az Ecsidzenben látott rengeteg hó után –gondoltam.

Na ni takaki kosi no sirajama jukinarete Ibuki no take o nani to koszo mine
(Amióta hozzászoktam az észak híresen havas hegyláncaihoz, Ibuki csúcsát nem tartom sokra)

Minden nap távolabb vitt Ecsidzentől, és kísértett a gondolat, mit érezhetett Ming-gvok ugyanezen az utazáson. Estefelé hajóztunk el Iszo mellett, és hallottam a parton rikoltozó darvak kísérteties kiáltását. Ha lett volna mód, hogy elérjem őt, ezt küldtem volna neki:

Iszogakure onadzsi kokoro ni tazu zo naku na ga omoiizuru hitoja tare zo mo
(Iszo öblénél úgy sír a daru, ahogyan én sírok; vajon ki után sóvárog?)

Tudtam, hogy amikor végre Mijakóba érünk, új élet vár rám, és nem szabad többé Ming-gvokra gondolnom. Ezen az utazáson dédelgethetem utoljára szabadon az emlékeimet. Elképzeltem egy ezüst-arany hullámok mintájával bélelt, ezüstdarvakkal berakott kis lakkdobozt. Ebbe a képzelt dobozba

helyeztem minden emlékemet Ming-gvokról, és titkon szívembe rejtettem.

Kértem, hogy egy éjszakára álljunk meg Isijamában, mert besötétedett, mire kikötöttünk Ócuban. Minek is erőltettük volna az iramot, csak azért, hogy éjnek évadján érkezzünk a fővárosba? Különben is imát kívántam mondatni Nénikéért az ottani szentélyben, ahová gyakran visszavonult a bánat időszakaiban. Az éjszaka hátralevő részében fenn maradtam, szutragyöngyeimet pergettem, és hallgattam a szerzetesek kántálását.

Hajnalban az ásítozó papok visszatértek lakhelyükre, én pedig a szutrát tartalmazó épület melletti elhagyatott területen sétáltam. A zarándokok már ébren voltak, járkáltak. Egy ódon sztúpa az oldalára dőlt, és az emberek úgy léptek át rajta, mintha csak közönséges kődarab volna.

Kokoro ate ni ana katadzsikena koke muszeru hotoke no mikao szotoba mienedo
(Azt hinném, hogy ez a kő a Buddha tisztelt arca; de mert oly szánalmasan lepi a moha, aligha látszik szent sztúpának)

Aznap késő délután megérkeztünk Nagyanya házához, és én hazatértem Mijakóba.

Újra hozzá kellett szoknom a városi élet ritmusához. Amikor Ecsidzenbe kerültünk, türelmetlenné tett, milyen tunyák az emberek. A vidéki élet üteme őrjítően lassú volt. Azután, észrevétlenül, alighanem magam is lelassultam, mert most úgy találtam, fáraszt a rohanó fővárosi élet.

Apa házát a gondnok kivételével nem lakta senki. Én amúgy sem kívántam volna egymagamban ott lakni. Otthonosabbnak éreztem Nagyanya házát, ahol gyerekkoromban olyan sokat időztem. Ez az öreg udvarház idővel az enyém lesz, de nem határoztam még el, vajon ott akarok-e lakni.[17] Attól függ, hogyan alakulnak Nobutakával a dolgok. Unokanővérem vezette évekig a házat, ő gondoskodott Nagyanyáról. Gyanítottam, hogy vegyes érzelmekkel fogad, hát megnyugtattam, ha ott maradok, az a kívánságom, hogy az ő családja is ott éljen továbbra is. Ismertem magamat; tudtam: ha túlságosan sokáig vagyok egyedül, eluralkodik rajtam betegesen magányos hajlamom.

Unokanővérem gyermekei mindig kifogástalanul viselkedtek, öröm volt ott tudni őket, ám, meglepetésemre, mégis hiányoltam lármás féltestvéreimet.

Mijakóba visszatérve első dolgom volt, hogy levélözönt zúdítsak különféle ismerőseimre. Elképzelhető a meglepetésem, amikor több barátom azt írta válaszában, hogy már látták néhány Gendzsi-írásomat. Elszörnyedtem. Elbeszéléseim úgy röppentek volna szerteszét, mint egy raj rakoncátlan veréb? Kerria Rózsa megesküdött, hogy a neki küldött írásokat senkinek sem mutatta meg, és nem volt okom kételkedni a szavában. Csak arra következtethettem, hogy – kifejezett kérésem ellenére – Nobutaka mutogatta a maga példányait. Felháborodtam. Ostobaság volt azt hinnem, bízhatom ebben az emberben!

Szóbeli üzenetet küldtem neki, közölve, hogy soha többé nem állok szóba vele, ha vissza nem juttatja valamennyi kéziratomat. Visszatérő küldöncöm hírül adta, Nobutakát láthatólag meglepte a kurta kérés, de azt mondta, ha ez a kívánságom, mindent visszaküld.

Elárultatva, elkeseredve nemigen volt kedvem írni, mégis a következőt költöttem:

Todzsitarisi ne no uszurahi tokenagara sza va toene to ja jama no sitamizu
(A régóta befagyott jeges felület éppen olvadóban volt, és akkor azt mondod a hegyi

pataknak: „ne vesződj”?)

Mit gondol, vajon miért tértem vissza Mijakóba? Nem volt más választásom, mint beleegyezni ebbe a házasságba. Huszonöt éves voltam, és senki más nem kért meg. Apa távol volt, és különben is, rég ígéretet tettem Nobutakának. Átsuhant agyamon a sajnálkozás, hogy végül mégsem lettem apáca. De az is igaz, mondtam magamnak szigorúan, ostobaság olyasminek a kimenetelét elképzelni, amit el sem követtünk. Megadóan elküldtem a verset Nobutakának. Nem élhettem azzal a fényűzéssel, hogy megszakítom a levelezést.

Nobutaka nyilván kapatos volt, amikor házához érkezett a versem, és barátainak panaszkodott tüskés menyasszonyára meg a fagyos metaforáira. Cimborái biztatására a következőképpen válaszolt versemre:

Kocsikaze ni tokuru bakari o szoko mijuru isima no mizu va taeba taenamu
(Mivel csak akkor olvadt fel, amikor a keleti szél fújt, bizonyára sekély lehetett – ha a sziklákon átfolyó víz elapad, hadd apadjon el!)

„Többet nem mondok”, tette hozzá.

Nem csekély zavaromra később megtudtam, hogy versváltásunkat aznap este Nobutaka valamennyi cimborája figyelemmel kísérte, közöttük Kintó és más híres költők. Ha ezt akkor tudom, nem lettem volna ennyire szókimondó. Vakmerően így válaszoltam:

Iitaeb sza koszo va taeme nani ka sono Mihara no ike o cucumi si mo szemu
(„Többet nem”, mondod, hát legyen úgy. Miért lapulnék meg a Mihara-tó haragos hullámai előtt?)

Azt sem sejtettem, hogy Nobutaka barátai, akik nézték, amint odavágja részeg válaszát, kíváncsian várták, mit felelek. Úgy értesültem, válaszom jókora derültséget keltett – Nobutaka rovására. Mindennek ellenére vélhetőleg jó partinak gondoltak, és békülésre biztatták Nobutakát. Éjnek évadján érkezett ez a vers:

Takekaranu hitokazu nami va vakikaeri Mihara no ike ni tatedo kai nasi
(Nem vagyok rendíthetetlen, és a Mihara-tavon kelt harag satnya hullámai semmivé válnak)

Ez bizonyos fegyverszünetet teremtett kettőnk között. Az óvatos udvarlás apró léptekkel folytatódott az év tavaszán, nyarán és őszén.

Bosszankodtam Nobutaka miatt, de a szívemet jobban nyugtalanította Kerria Rózsa. Alig tértem haza Mijakóba, futottam hozzá, de később is úgy éreztem, hogy csak halogatja a következő találkozást. Eleinte igen gyengéd volt, de miután összeölelkeztünk, azt mondta, valami megváltozott, s azzal vádolt, másik nőt szerettem Ecsidzenben. Nagy hézagokat érzékelt leveleimben, mintha szándékosan nem említenék valami fontosat.

Jó megfigyelő volt – bár persze Ming-gvokról hallgattam, és nem holmi nőnemű barátról. Semmiféle barátnőm nem volt Ecsidzenben, protestáltam, és ez meg is felelt a valóságnak. Megengesztelődött; de tudtam, hogy a teljes igazság sokkal nagyobb fájdalmat okozna neki, mint az,

amit elképzelt.

Több alkalommal találkoztunk, de rövidesen én is úgy éreztem, hogy a meghittségünk erőltetett. Megfogadtam, hogy nem nyitom ki a képzelt dobozt, amelybe Ming-gvokról való emlékeimet zártam, ám egy közelgő intim helyzet az emlékezés áradatának zsilipjét nyitotta fel. Kerria Rózsa nem tévedett. Valóban megváltoztam. Ming-gvokról való emlékeim nem csupán a fejemben lakoztak.

Kerria Rózsa vadállatnak tekintette a férfiakat, és valamikor ő volt számomra az együttérzés fő forrása Nobutaka dolgában. Nem hitte, hogy férfival is lehetséges ugyanazt a fajta szenvedélyt tapasztalni, mint amilyet két nő képes tartózkodás nélkül kinyilvánítani, s mielőtt Ecsidzenbe mentem, egyet is értettem volna vele. Mire visszatértem Mijakóba, már ismertem a különbséget, de ezt soha nem tudtam volna értésére adni. Úgy érezné, kétszeresen is elárulták.

És az iránta való érzéseim mégsem változtak. Elkeserítő volt, hogy ilyesmi álljon kettőnk közé éppen akkor, amikor oly kevés idő maradt a házasságkötésemig. Ezt a verset küldtem neki:

Vaszururu va ukijo no cune to omou ni mo mi o jaru kata no naki zo vabinuru
(Feledve lenni nem szokatlan ezekben a szomorú időkben –a vigasz hiánya az, ami lehangol)

Továbbra is nagyanyám házában laktam, de valahogy nem éreztem valószerűnek. Kisgyermekkorom környezete vett körül, változatlanul. Az a kísérteties érzésem támadt, hogy ha benyitok az egyik szobába, ott találom anyámat, amint a tükör előtt ül. Szerettem volna odafutni hozzá, és elmesélni furánál furább álmaimat: hogy Ecsidzenbe utaztam, hogy kínaiakkal találkoztam, hogy szerelmes lettem.

– Egész lelkeddel szeresd a dolgokat – mondta egyszer anyám –, a többit pedig bízd a karmádra.

– Ne felejtsd el – mondogatta, mikor ilyen vagy amolyan neki tetsző dologra hívta fel a figyelmemet. Rámutatott például egy sötétzöld, sárga pettyes *cuvabuki-levél* szélére, amelyet művészien megrágott valami bogár, vagy a kerti szilvafán biggyeszkedő borsószínű zöldikére, amely ide-oda billegtette a fejét, és így fütyült: *hó-ho-ki-kjó,* mielőtt tovalebbent. Kifinomult érzéke volt világának kézzelfogható szépségei iránt, valósággal gyűjtötte őket emlékezetében, mielőtt elenyésztek. Csakhogy nem azok enyésztek el – hanem ő. És visszagondolva, mégis azt hiszem, belőle szívtam magamba azt a képességet, hogy elviseljem veszteségeimet.

Akárhogyan is, képzelgésem, hogy gyermekkoromban élek, hamarosan szertefoszlott. Elkerülhetetlenül. Nobutakát elfoglalták a Kamo-ünnepségen alakítandó szerepének próbái, de mihelyt az ünnepségek véget értek, bejelentette szándékát, hogy személyesen látogat meg bennünket.

Unokanővérem meg én rádöbbentünk, mennyire kopott Nagyanya otthona, és vad igyekezettel próbáltuk elfogadhatóvá tenni az öreg házat. Igazában Nobutaka közelgő látogatásának ürügyével készítettünk új redőnyöket és faliképeket a fogadóteremben, és szereztünk be friss zöld gyékényeket a nappaliba. Rég esedékes volt a felújítás. Nagyanya hírhedett volt arról, hogy fogához veri a garast, s ahogy a látása romlott, nem vette észre a foszlott szegéseket, fakult színeket. Talán már csak a lelki szemeivel látott mindent. Emlékezetében kelengyéje selymeinek élénk színeit őrizte.

Unokanővérem elmesélte, hogy ecsidzeni tartózkodásom idején Nagyanya egy nap összeesett, és hetekig nem tudta mozdítani fél oldalát. Idővel valamelyest visszanyerte mozgási képességét, de azóta nem volt már a régi. Rég halott fiatalkori ismerősei nevén nevezett bennünket. Engem anyám nevén. Ám amíg névleg Nagyanya kezében volt a gyeplő, unokanővérem nem mert költeni a házra. Ér természetesen jóváhagytam minden szükséges javítást és felújítást.

Ez jókedvre derítette unokanővéremet. Sorra hívta az ácsokat, és mintákat válogatott a gyékények szegélyéhez. A függönyállványra való díszkelméket maga akarta megfesteni, és megvitattuk, milyen

színösszeállításokkal próbálkozzunk. Nagyon kedveltem a lila és a zöld kombinációját – vagy sötétlilát halványzölddel, vagy sötétzöldet levendulával. Unokanővérem helyeselt, és az utóbbi összeállítást választotta. Jókedve ragadós volt; azon kaptam magamat, hogy élvezem ezt a házi készülődést – amíg eszembe nem jutott, hogy mi ihlette, és ettől megint ideges lettem.

Elérkezett Nobutaka látogatásának napja. Szép volt a ház. Én már megadtam magam sorsomnak, sőt egy kissé még türelmetlenül is vártam, hogy legyünk már túl a látogatáson. Vártunk, vártunk, vártunk. Besötétedett; unokanővérem meggyújtotta a lámpásokat.

– Mi történhetett? – suttogta aggodalmasan.

Végül egyik tapintatosabb konyhalányunkat átküldte Nobutaka udvarházának konyhájába, hogy nézzen utána, mit tudhat meg. A szolgáló visszatérve jelentette, hogy Nobutaka mestert váratlan látogató késleltette, és most már túlságosan mélyen nézett a pohár fenekére, hogysem elindulhatna otthonról. Majd alig ért haza a szolgálónk, küldönc érkezett az udvarházból, és jelentette, hogy a gazda két nap múlva jön látogatásra. Az ember utálatos, önelégült, okvetetlenkedő cseléd volt. Láthatólag azt várta, hogy válaszul levelet bízunk rá.

Hallottam már hírét, hogy Nobutaka felesége boldogtalan e miatt a helyzet miatt, azt gondoltam hát, jövendőbelimet a féltékeny asszony tartotta vissza. Ha tudná, mennyire együtt érzek vele! Várakozás közben verset szerkesztettem, és ezt adtam oda a szolgának:

Taga szato mo toi mo ja kuru to hototogiszu kokoro no kagiri macsi zo vabinisi
(A hototogiszu *sorra minden faluba ellátogat, hát türelmesen vártam)*

Elsősorban a *hototogiszu-madár* állhatatlanságára gondoltam, de a vers, úgy látszik, némi bűntudatra serkentette Nobutakát. Másnap érkező válasza szokatlanul szenvedélyes volt:

Kedzsikakute tare mo kokoro va mienikemu kotoba hedatenu csigiri to mogana
(Hogy közel kerüljünk egymáshoz, egymás szívébe kell látnunk; bárcsak szavak helyett tettekkel pecsételhetném meg szerelmemet)

Ezt nyilatkozatnak értelmeztem, miszerint Nobutaka betetőzni óhajtja házasságunkat.

Unokanővérem úgy vélte, segíthetne lecsillapítani idegeimet, ha Nobutaka érkezése előtt magamhoz vennék egy kis szakét, így hát, noha rendszerint nem iszom (Apa házában rossz szemmel nézték, és jól emlékeztem rá, milyen szigorúan intett e tárgyban), megittam néhány csészével. Nobutaka jóval sötétedés után érkezett. Minthogy szókimondó versében utalt rá, hogy szerelmét tettekkel óhajtja megpecsételni, arra számítottam, hogy ezen az éjszakán óhajt házastársi jogaival élni. Talán a szaké ihlette merészség hatására eldöntöttem: az én koromban nincs helye a szégyenlősségnek.

Eléggé vörös volt az arca, feltételeztem hát, hogy Nobutaka is felöntött kissé a garatra, mielőtt eljött hazulról. Amikor függönyöm mellett ült, már éreztem is a szagán, hogy nem tévedtem. Annál jobb, gondoltam. Így talán kevésbé veszi észre az én leheletemet. Merészen invitáltam, húzza félre az ellenzőt, és üljön mellém a függöny mögött. Beszélgettünk erről-arról. Megkérdezte, kaptam-e hírt mostanában Apától, és végül, több kényszeredett szünet után, a karjaiba vetettem magam. Meglepődött.

Egy kis hímezés-hámozás és mentegetőzés után – miszerint fáradtabb, mint gondolta – jó éjszakát kívánt, és megígérte, hogy hamarosan megint meglátogat.

Aznap éjszaka nem aludtam. Mihelyt megvirradt, ezt a verset írtam, ám amikor jobban meggondoltam, úgy határoztam, hogy nem küldöm el:

Hedatedzsi to naraisi hodo ni nacugoromo uszuki kokoro o mazu sirarenuru
(Azt mondtad, kerüljünk közel egymáshoz; de amikor közeledtem, szerelmedet oly vékonynak találtam, mint egy nyári ruhát)

Senki sem vádolhatta Nobutakát azzal, hogy nem kínosan pontos. Másnap reggeli előtt kézbesítették másnap reggeli versét:

Ucsisinobi nagekiakaszeba sinonome no hogaraka ni dani jume o minu kana
(Az éjszaka fennmaradó része gyötrelmes sóhajokkal telt, és amikor a hajnal vörösre festette a keleti eget, még egyetlen álmot sem pillantottam meg rólad)

Nem volt rossz. Nem is különösebben jó. Közömbösen hagyott. Nem küldtem el a verset a szerelemről, amely vékony, akár egy nyári ruha, helyette ezt a meglehetősen hagyományos választ az általa használt képekre:

Sinonome no szora kirivatari icu sika to aki no kesiki ni jo va narikeri
(A hajnal rózsaszín felhőit elhomályosítja a köd, és egyetlen pillanatba telik, hogy az évszak őszre változzon)

Talán igazságtalan volt arra céloznom, hogy máris megunt, de úgy éreztem, a játéknak, amit játszom, már ismerem az eredményét. Akárhogyan is, kis híján a hetedik hónap volt, az ősz kezdete.[18]

* * *

A Tanabata-ünnep közeledtével akár a szentjánosbogarak, villóztak az ég mezején a csillagok. Vajon miért nem használják többet a versekben a csillagokat? Az égen a nap ősanyánk, Amateraszu istennő, a költői indíttatásokat pedig mind a hold ragadta magához. A csillagokról jóformán nem is veszünk tudomást. Egy régen hallott történet szerint a csillagok a napistennő által száműzött gonosz istenségek törzsének maradványai.

Hogy nevetett ezen Ming-gvok! A kínai császárnak, mesélte, tudósok alkotta egész hivatala van a csillagok tanulmányozására. Feltérképezték az eget, és számos égi lény csillagszékhelyét azonosították. Megszégyenültem, és kissé zavarba jöttem. Nekünk, japánoknak fogalmunk sincs ezekről a dolgokról. Más csillagra nem is figyelünk, csak a pásztorfiúra meg a szövőleányra, akik az évnek ezen az egyetlen éjszakáján, Tanabata ünnepén, a hetedik hónap hetedik napján találkoznak. Még ezt az ünnepséget is a kínaiaktól vettük át, valamikor régen, amikor országunk fővárosa még Aszuka síkságán állt.

Egy szarkát láttam a kert falán, és eszembe jutott, hogy ezen a napon valamennyinek fel kell repülnie az égbe, hogy hidat alkossanak, amely átível a szerelmeseket elválasztó ezüst csillagfolyón. Amikor kisfiúk szarkát látnak kószálni a réten vagy a folyóparton, biztatják őket, hogy kővel dobálják

meg a madarat, emlékeztetendő égi kötelességére. Talán az öcsém is kivitte az ecsidzeni gyerekeket a mezőre, hogy megdobálják a szarkákat. De talán mégsem – előző évben egy haragos gazdának kellett kimagyarázkodnia, aki elkapta őket a rizsföldje szélén. A vidékiek sohasem hallottak a Tanabata-ünnepségről. Apám kötelességének érezte, hogy parasztok küldöttségét invitálja házunk udvarára és elmagyarázza a történetet.

Kislányok szívesebben hajtogatnak papírbabákat, és kötöznek színes fonalat a bambuszágakra. A napot unokanővérem kislányaival töltöttem, segítettem felírni óhajaikat és reményeiket a babákra, aztán leküldtük a babákat a folyón, hogy vigyék el az imádságokat az istenekhez. Reggel valamennyi gyereknek az volt az első dolga, hogy kirohant és jó időért énekelt. Ha aznap esik, megáznak a szarkák, nem formálnak jó hidat, és a pásztorfiú meg a szövőleány elmulasztják évi egyszeri találkájukat.

A felnőttek bájosnak találták ezt a játékot, de a nagyobb gyerekek érdeklődésére az este tarthatott számot. Régóta szokása a legényeknek-lányoknak, hogy ezen az estén kísérő nélkül találkozzanak a Kamo folyó széles kőpartján. Tizennyolc esztendős lehettem az egyetlen alkalommal, amikor kimerészkedtem néhány barátnőmmel. Célunk az volt, hogy titkon kövessük öcsémet, Nobunorit, és meglessük, mit csinál, amikor találkozik egy leánnyal – de sajnos azonnal megszökött előlünk. Egy darabig még kószáltunk, és ahányszor közeledett hozzánk egy fiatalember, vihorásztunk, és nem voltunk hajlandók kiválni csoportunkból. Ezután egy leány – a nevére már nem emlékszem – felismert egy fiatalembert, akit valamilyen szertartáson látott egyszer lóháton, és vele távozott. Hogy társaságunk egy tagját elvesztettük, lelohadt a kedvünk, és mi, többiek, úgy emlékszem, hamarosan hazamentünk.

Unokanővérem megkérdezett, szándékozom-e este a folyóparton kószálni. Azt hittem, tréfál. Szép idő volt, és kora délután ez a vers érkezett Nobutakától:

Onkata ni omoeba jujusi ama no kava kjó no ósze va urajamarekeri
(Átkelni a Menny folyóján nehéz, ma mégis irigylem találkájukat)

Ezzel azt sugallta, hogy könnyebb a csillagoknak találkozniuk, mint nekünk. így válaszoltam hát:

Ama no kava ousze va joszo no kumoi nite taenu csigirisi jojo ni aszezu va
(A csillagok találkozása mennyei ügy; a felhők fölött, örök fogadalmuk kitart a korokon át)

Nem úgy, mint a mi emberi bonyodalmaink itt a földön – így értettem, bár ha úgy akarta, inkább összehasonlításnak értelmezhette a képet, mint ellentétnek.

Mint megjósolható volt, biztatásnak vette a verset, s mivel a palota felé menet házam előtt vitt el az útja, levelet küldött be: „Szeretnélek most látni, úgy, ahogy vagy."

Amire így válaszoltam:

Naozari no tajori ni tovamu hitogoto ni ucsitokete si mo miedzsi to zo omou
(Alig hiszem, hogy az ajtóm elé érkező minden felületes kérésre megmutatom magam)

Annyi bizonyos, nem sokat adott az illendőségre.

ÖRDÖGŰZÉS

Oni no kage

A hivatalos birkózóversenyek kezdete előtti napon meghívó érkezett egy magánháznál tartandó szumai[19]-bemutatóra. Mivel Nobutaka fontosnak tartotta, hogy engem külön meghívjon, úgy éreztem, nem utasíthatom vissza. Megint meglátogatott a nap folyamán, hogy néhány anyagi természetű dolgot megbeszéljünk. Találkozásunk eléggé szívélyes volt, noha merőben felületes. Rendes körülmények között apámmal tárgyalt volna ezekről a dolgokról. Azt vettem ki szavaiból, hogy nem kell majd egy fedél alatt élnem a családjával. Felvetettem, hogy továbbra is nagyanyám házában lakhatnék, ő határozatlanul válaszolt, amit úgy értelmeztem, nem utasítja el azonnal a gondolatot. Kissé sápadtnak látszott; elgondolkodtam, vajon jól érzi-e magát.

Tartottam többi asszonyának érzéseitől – talán túlságosan is. Tudtam, hogy Nobutaka első felesége régóta féltékeny és boldogtalan a többi feleség, ágyas és szerető miatt. Azt is híresztelték, hogy egyszer Nobutaka fejére borított egy füstölőnyi hamut dührohamában, amiért a férfi udvarolt egy nőnek, akit később feleségül is vett. Rá kellett volna ébrednem, hogy Nobutaka első felesége mint ötvenes éveiben járó nagyanya, most már nemigen fog patáliát csapni egy másik nő miatt. Ezt csak később értettem meg, de valójában a többi feleség már rég békét kötött egymással, és beletörődött Nobutaka nőbolondító hajlandóságába.

Mivel mindegyik asszony tisztes járadékot élvezett a maga elegáns házában, senki sem csapott nagy hűhót. Épp ellenkezőleg, a megállapodott feleségek láthatólag úgy vélték, egy új házasság serkentőleg hat egy középkorú úrra. Csak egy dolog nem fért a fejükbe: az én előrehaladott korom. Hajlítható, szép fiatal, tizenéves menyasszonyt képzeltek el – nem egy könyvmoly hírében álló huszonöt esztendős vénlányt.

Tudatában voltam az idő múlásának, és visszalapoztam az évszakok kalendáriumában. Az év a tavasz feltámadó páráival kezdődik, ezt követi a tavasznak a költészet által ünnepelt többi jelensége. A nyár mintha csak mellékes gondolat volna. Azután megoszlik az év. Az ősznek a szél hangjával, a szellő hűvösével kell kezdődnie. Majd újabb költői felbuzdulás foglalkozik az ősz témáival. A tél pedig pusztán az ősz mellékes gondolata.

Kínai kalendáriumom egyetértett. Az ősz első szakasza: *Megérkezik a hűvös szél*. De abban az évben mintha megrekedtünk volna a soha véget nem érő nyárban. Oly szörnyű volt a hőség, hogy sokan megbetegedtek, és félő volt, hogy megint kitör a járvány. A miazma még a császárt és tisztelt édesanyját, az özvegy császárnét sem kímélte – mindketten megbetegedtek. Mindenki félt, hogy ő lesz a következő, és a szumai-mérkőzés igen gyér közönséget vonzott.

Én magam elindultam, de nem tudtam, kinek a házába visznek. A város déli negyedében állt, a Hatodik sugárút mentén, egy olyan kerületben, ahol nem voltam nagyon ismerős. A kitűnően tervezett ház nemrégiben épült, tökéletes kertjét mintha maga a természet alkotta volna. Megpillantottam Kintó költőt, apám régi barátját, és tőle érdeklődtem.

Tétovázott, mielőtt válaszolt volna; majd amit suttogóra fogott hangon elmondott, megdöbbentett.

– Ez az a ház, amit Nobutaka titokban építtetett új felesége számára –suttogta Kintó. – Hangsúlyozom, hogy „titokban”, bár nem tudom, nem lenne-e itt az ideje, hogy a hölgy tudatára ébredjen Nobutaka gyengéd érzelmeinek.

A Kintótól hallottak után jóformán nem is tudtam a tagbaszakadt birkózókra figyelni. Először elkeserített a gondolat, hogy ez a nagy tudós és költő tudomással bír bármiről, ami Nobutaka és

énközöttem történt. De azután, amilyen önző teremtés vagyok, a szemem elkezdte beinni a fenséges kertet. Egy pillanatra sem hihettem, hogy mindezt nekem szánják. A fényes szilfa balkon, amelyre támaszkodom – az én házam!

Lopva bekukkantottam, hogy milyen a berendezés – lakkozott polcok, finoman szőtt és szegett gyékények, trombitafa szekrények! Minden a legmodernebb, a legelegánsabb. Az őszibarackmaggal fényesített verandák ragyogtak, akár a tükör. Le voltam nyűgözve. Ez Nobutaka műve.

Nobutaka! Szégyenkezve döbbentem rá: csak akkor vettem észre, hogy nincs ott a közönség soraiban.

Üzenetet kaptam: Nobutaka nagyon beteg. Láthatólag senki sem tudta, vajon tünetei a himlő előjelei-e, vagy arra vallanak, hogy gonosz szellem szállta meg. Csak annyit tudtam kihámozni a hírekből, hogy Nobutaka súlyos nyomást érez a mellkasában, és nehezen lélegzik.

Eldöntöttem: meg kell látogatnom, noha a maga nagy házában lábadozik. Kellemetlen pillanat volt, amikor megérkeztem, ám egy nagyjából velem egyidős nő, akiben Nobutaka leányát ismertem meg, igen szívélyesen fogadott. Bevezetett a nagy fogadószobába, ahol több pap kántált Nobutaka gyógyulásáért. Már néhány napja hívattak egy híres ördögűzőt, de nagy elfoglaltsága miatt csak most tud eljönni.

Alkalmatlan időben érkeztem, de Nobutaka leánya marasztalt: üljek le az ördögűzésre összegyűlt többi barát és családtag közé.[20] A leány tévedett: azt hitte, engem is meghívtak. Visszautasítani azonban gorombaság lett volna, hát ott maradtam. Magát Nobutakát nem láthattuk; elfüggönyözött emelvényen feküdt, négy láb magas ellenző mögött.

A szoba déli és keleti oldalán kitárták a redőnyös ablakokat, hogy beengedjék a jókora fenyőkkel árnyékolt tágas udvarról az enyhe szellőt. Alig volt alkalmam megtekinteni Nobutaka legfőbb házának pompáját, mivel a vendégek között támadó suttogás jelezte, hogy megérkezett az ördögűző. Egy komoly fiatalembert kísértek be a szobába. Őszbe vegyült egyházi férfiút vártam, de ez a jóképű pap alig lehetett több harmincesztendősnél. Az elfüggönyözött emelvény előtt álló térdeplőhöz vezették. Letérdelt és meghajolt, segédje pedig kiteregette a szertartás kellékeit. A pap felemelt egy szegfűszeggel illatosított legyezőt, és recitálni kezdte az Ezer Kéz bűvös ráolvasást.

Hamarosan egy tizenkétéves-forma kislány surrant a szobába. Felmászott az emelvényre, és letelepedett a pap mellett álló kisebb ellenző elé, készen rá, hogy befogadja a Nobutakát bántó gonosz szellemet. Nővérem életében sok hasonló jelenetnek voltam tanúja. Takako különösen fogékony volt a vándor szellemek okozta betegségre. Az ő esetében a pap mindig öreg volt, s a médium mindig maszatos képű gyermek. Soha még ilyen elegáns ördögűzésen nem vettem részt.

Visszagondolva, valójában akkor láttam először, hogy férfiért végeznek ilyen szertartást. Azt hiszem, férfit viszonylag ritkán szállnak meg a szellemek, hacsak nincs óriási politikai nyomás alatt, vagy máskülönben szokatlanul érzékeny állapotban. Valamilyen okból a nők sokkal fogékonyabbak az efféle kellemetlen fertőzésre. Természetesen azonnal feltámadt bennem a gyanú, hogy Nobutaka iránti részvétlen bánásmódom nem hibáztatható-e részben a betegségéért, és azt kívántam, bárcsak más időpontot választottam volna a látogatásra.

A médium csinos, gömbölyded, tiszta arcú lányka volt. Halvány narancsszínű, merev, béleletlen köntöse, hosszú, tojáshéj színű nadrágja alkalmasabb öltözék lett volna idősebb nőnek, mint fiatal leánynak – bár rajta meglepően tetszetősen mutatott. A segéd fényezett fapálcát adott át a leánynak, a pap pedig mondani kezdte a szent misztikus szótagokat. A leány szorosan lehunyta szemét, reszketve, imbolyogva követte a pap mantrájának hirtelen kitöréseit. Hamarosan transzba esett és a padlóra roskadt, ajkát szörnyű nyögések és jajszavak hagyták el. Mi, a nézők megremegtünk, holott tudtuk, hogy a jajgatás a leányt megszálló szellemtől és nem magától a lánytól ered.

Ő azonban nyilván zavarba jött volna, ha tudja, hogy ebben az állapotban közszemlére teszi magát. Mások is gondolhattak erre, mert valaki a függönyhöz oldalazott, és megpróbálta elegyengetni a leány rendetlen ruházatát.

Ekkor már a délután közepén jártunk. A szellem vadul rikoltozott irgalomért, s mi azt vártuk, a pap elbocsátja, és megparancsolja, hogy maradjon távol – ehelyett azonban meghosszabbította gyötrelmét, mert ragaszkodott hozzá, hogy nevezze meg magát. A szellem megtagadta, vagy talán nem volt képes rá, így a pap végül eleresztette. Szent borzalommal figyeltük parancsoló tekintélyét. És a beteg szerencsére nyomban megkönnyebbült. Nobutaka egyik ápolója kilépett az emelvény függönye mögül, és jelentette, hogy gazdája könnyen lélegzik, és megtört a láza.

A család tagjai mélységes hálájukat fejezték ki az ördögűzőnek, miközben az összeszedte a holmiját. Nógatták, hogy maradjon ott, míg ők áldozatot mutatnak be, a fiatal papra azonban más betegek is vártak, így udvariasan elhárította kérlelésüket. Igen hatásosnak találtam méltóságteljes magatartását.

Mihelyt elült az ördögűzés drámai hangulata, megint eluralkodott rajtam az az érzés, hogy idegen vagyok Nobutaka családja körében. Az a hölgy, aki megkért, hogy maradjak ott, az egész szertartás alatt engem bámult. Aligha remélhettem, hogy szólhatok Nobutakához ilyen körülmények között, elhatároztam hát: hazamegyek, és inkább írok neki. Csatlakoztam egy nagyobb búcsúzkodó csoporthoz; elmormoltam, hogy remélem, Nobutaka állapota tovább javul, amikor a leánya egyenesen nekem szegezte a kérdést:

– Te vagy az, aki a Gendzsi-történeteket írja?

Mondanom sem kell, meghőköltem. Zavaró gondolatok rohantak meg: azt a személyt látja bennem, aki felborítja a ház rendjét? Apja szeretetéért versengő nőt, anyja vetélytársát? Éreztem, hogy arcomat elfutja a vér.

– Nagyon tetszenek a történeteid – mondta egyszerűen a leány, mielőtt még választ tudtam volna kinyögni.

Azután sarkon fordult és befutott a házba.

OLVADÁS

Tokemizu

Fordult a szél, hirtelen eloszlott a nyomasztó hőség, de egyéb változást is érzékeltem. Súlyos volt a levegő, felhők gyülekeztek. Már hallottuk a szelet, mielőtt megéreztük volna hirtelen hidegét. Kövér esőcseppek hullottak, és hamarosan dühösen seperte őket maga előtt a szél. Mindenki sietett leengedni a redőnyöket, amelyek hetekig tárva-nyitva várták akár a leheletnyi szellőt. Szekrényemben bélelt köntös után kutattam – holott a reggeli fülledt melegben még a béleletlen selyemköntös súlyát is alig bírtam elviselni.

Orcátlanul viselkedett abban az évben az ősz. A természetét mindig merőben jinnek képzeltem, összehasonlítva a tavasz tisztán férfias jellegével, de azt az őszt élénk jang hevesség töltötte el.

Nobutaka a Hatodik sugárúton álló új házba költözött a szellem elől, amely az ördögűzés után is tovább kínozta. A papok nem tudták mire vélni a dolgot, és végül a jövendőmondó lakhelyváltoztatást ajánlott, hogy Nobutaka szabaduljon a szellemtől. Nobutaka üzent: kérte, látogassam meg.

Vajon abban rejlik-e a baj forrása, tűnődtem, hogy az évnek ebben a szakában a szellemek hajlamosak a bolyongásra? A lelkek a hetedik hónapban, kivált telihold táján vándorútra kelnek. Lehetséges, hogy az ősi szellemek ünnepének vonzását érzik, mikor azokat visszainvitálják az élők otthonába? De hiszen megemlékeznek róluk, ünneplik és engesztelik őket –vajon miért nem sóvárognak a vigasztalásra és figyelemre? Persze az ok lehet éppenséggel ellentétes is. Az ősök szertartását talán szándékosan tartják abban az időben, amikor a szellemek nyughatatlanok – talán békítésül ünnepeljük őket. Végtére még egy szeretett személy szelleme is nyomasztóvá válhat, ha túlságosan sokáig halogatja a távozást.

Akárhogyan is, szellemek-e vagy sem, eljött az idő, hogy békét kössek Nobutakával, és felkészültem rá, hogy másodszor is felkeressem a Hatodik sugárúton álló udvarházat. Kintótól szerzett értesülésem birtokában, alaposabban megfigyeltem az épületet. Legelsőnek az udvarházat körülvevő szokatlan fal tűnt fel – elegáns volt, de játékos módon. Felső szélébe kerek csempéket illesztettek; alattuk összekötött félkörök csipkés mintája futott. Az utcáról látszott a kert juharfáinak csúcsa: a levelek épp akkor kezdték változtatni színüket. Áthaladtam a főkapun, ott kiléptem egyszerű hintómból, amit aztán bevontattak Nobutaka pompás hintója mellé a kocsiszínbe. A belső kapun át bekísértek a kertbe.

Jól emlékeztem a kertre, hittem, de az utóbbi hónapban minden megváltozott. Valósággal elárasztotta a változatos nagyságú és alakú krizantémok özöne. Biztos voltam benne, hogy egy hónappal azelőtt nem voltak ott. Magas, hosszú szárú sárga virágokról hullottak finom szirmok a tó szélére; sárga közepű, kicsiny, fehér vadkrizantémok fonták be a zsenge eperfákat. Tudtam, hogy megszárított virágjukból fejfájást kúráló főzet készül. Edénybe ültetett gesztenyeszínű, bronzszínű, aranyszínű, sárga bokrok álltak a verandák és ösvények mentén. Mámorító volt a hatás. Egyszerűen fel kell derítenem e kert néhány zugolyát, mielőtt belépnék a házba!

Nem feledtem azonban, hogy békülni jöttem, és megfogadtam, hogy nem kószálok sokáig. Felpillantva a főépületre, észrevettem, hogy felgöngyölték a redőnyöket. Megdöbbenve láttam, hogy Nobutaka ott ül a verandán, és engem figyel. Egyáltalán nem látszott betegnek.

– Csak kényelmesen! – szólt le. – Ugye milyen szép ilyenkor a krizantém?

Ez meglepetésszerűen ért, és gyorsan lehajtottam a fejemet. Egy díszfésű kiesett a hajamból. Egyáltalán nem úgy alakultak a dolgok, ahogy elképzeltem.

– Várj, hadd mutassak valamit.

Nobutaka felkelt, és a korlát széléhez lépett. Korához képest meglepően kecsesen ugrott le a kertbe. Egy szolga menten odarohant egy pár facipővel.

Nobutaka le sem nézett, úgy bújtatta lábát a cipőbe. Legyezőmért kotorásztam, hogy eltakarjam arcomat. Furcsa volt. Ecsidzenben hozzászoktam, hogy mellőzzem a szemérmetesség kívánta ellenzőket, redőnyöket, legyezőket, de Mijakóban illetlennek éreztem, hogy egy férfi bámuljon rám fényes napvilágnál. Nobutaka tetten ért. Még zavaromban is láttam, hogy mulat rajtam. Feltett szándékom volt, hogy sajnálkozni fogok felette, de részvétem óvatos tiszteletnek adott helyet.

Nobutaka várt egy percig, míg megkerestem legyezőmet, azután nagy léptekkel az előkertet a tó közepén levő kis szigettel összekötő híd felé tartott. Követtem, a korlátba kapaszkodva, nehogy megcsússzam a híd meredek ívén.

A szigetet a Hét Őszi Bokorral ültették be; a gondos kompozíció óriási tájminiatúrára emlékeztetett. Magas pampaszfű lengette ezüstös tollbokrétáit sötét rózsaszín borsóvirágú lóherebokor fölött; bolyhos fehér virágokkal díszelgett néhány elszórt, alacsony szegfű (vad, hegyi változat volt inkább, mint a kertekben rendszerint ápolt rózsaszín); egy csoport liláskék harangvirág zárta össze bájosan pufók bimbóit; mellettük bambusztámaszra futott a kuzu és néhány levendulakék fátyolka, míg a fodorka finom zöldessárga ernyőit megremegtette a szellő. Mintha ellenzőre festett képet látnék! Úgy éreztem, ide vers való. Ekkor egy pár mandarinkacsa úszott elő a tó partján álló horgászpavilon mögül.

– Nos, ez kedvező előjel mondta Nobutaka.

Elpirultam legyezőm mögött. Szinte mintha Nobutaka készítette volna a madarak koreográfiáját. A zsenge eperfák felé mutatott.

– Néhány év múlva, mire megnőnek, selyemhernyót telepítek rájuk –mondta. – Meglesz a magunk kis selyemgazdasága. A fő házbeliek irigykednek. Mihelyt az eperfáról hallottak, maguk is selyemhernyókat követeltek.

Bárcsak ne hozta volna szóba a fő házat, gondoltam; de aztán eltökéltem: többi hölgyének érzelmein nem változtathatok, tehát felhagyok az aggodalmaskodással. Majd meghívom őket, legeltessék selyemhernyóikat ezeken a fákon.

Láthattam, hogy Nobutakát dagasztja a büszkeség. Jogosan, hiszen a kertje gyönyörű. Sejti-e vajon, hogy tudom: nekem szánta?

– Menjünk át a pavilonba? – kérdezte, és kezét nyújtotta, hogy biztosabban lépdeljek az ívelt hídon.

– Csodálatos a kert – mondtam.

– Várj csak, míg meg nem látod tavasszal! – lelkesedett, majd elsorolta, milyen tervei vannak, hogyan akarja a szigetet tavaszi képpé alakítani.

Bizonyára így akarta tudtomra adni: arra számít, hogy akkor már én is itt lakom.

– Előre örülök – válaszoltam.

Ezzel fogadtam el ajánlatát.

A kapun át a kert széléhez sétáltunk, és felléptünk a horgászpavilonhoz vezető folyosóra. A szolga, aki egész úton követett bennünket, kerti facipőinket takarosan felsorakoztatta az e célra odahelyezett lapos kövön. Kint a kertben felgyűrt hosszúnadrágomat a folyosó fényezett fapadlóján leengedtem, és megpróbáltam visszaillleszteni újra kicsúszó fésűmet.

A tó vize fölött oszlopokra épült, nyitott oldalú pavilonban hordozható gyékények feküdtek, közöttük alacsony ellenző állt. Nobutaka már kihozott néhány festményt és tekercset, amit lábadozása

során kapott ajándékba.

– Nézd, milyen érdekes – mondta, és kitekerte egy régi, hamuszínű fadoboz fakult kötését.

Kézi tekercset emelt ki belőle, és kigöngyölte előttem. A rajz egy szellemektől megszállt nő groteszk alakját ábrázolta. A mögötte álló fiatal pap próbálta lekötözni a gonosz szellemet – nyilván a férfi előző feleségét, akit démonná formált a féltékenység. A férj szutrát kántált, így igyekezett kiűzni a szellemet.

Nobutaka a véleményemet kérdezte.

Gondolataim verssé formálódtak, hát papírt és ecsetet kértem. Ezt írtam:

Naki hito ni kagoto va kakete vazurau mo ono ga kokoro no oni ni ja va aranu
([A férfi] úgy viselkedik, mintha a halott volna az ok, de nem valószínűbb-e, hogy belső ördögök bántják?)

Juharlevelek zizzentek a szellőben, a mandarinkacsák lebuktak a vízbe, majd felbukkanva lerázták szárnyukról a vízcseppeket. Nobutaka elolvasta versemet, és a tájra pillantott.

– Mindenáron próbára akarsz tenni – jegyezte meg.

Azután fogta az ecsetet, és ezt írta:

Kotovari ja kimi ga kokoro no jami nareba oni no kage to va siruku mijuramu
(Tudd, hogy én más vagyok. A te szíved merül a sötétségbe, azért ismeri olyan jól az ördögök alakját)

Elolvastam versét, és rádöbbentem, mennyire igaz. Ellenállásomnak nem annyira ő az oka, hanem az én konokságom. Elevenembe talált, és észre sem vettem, hogy arra vár, mondjak valamit. Ő maga törte meg a kényszeredett csöndet.

– Valójában igazad van – mosolygott. – Egészen biztos, hogy azok az ördögök okozzák a legtöbb gondot, amelyekkel nem szállunk szembe önmagunkban.

Majd óvatosan hozzátette:

– Gondolod, hogy a te Ragyogó Gendzsidnek tetszenék ez a kert?

Ráébredtem, hogy Nobutakának számít a véleményem. Vajon miért nem ismertem ezt fel mostanáig? Igaz: érzékenysége más, mint az enyém. Sokkal könnyedebb, nem hordozza melankolikus árnyékok terhét, amilyenek körülöttem gyülekeznek. De ez talán nem is olyan nagy baj.

Vajon Gendzsinek tetszenék-e ez a kert? Milyen érdekes – Nobutakának talán Gendzsi járt az eszében, amikor megtervezte.

Feléje fordultam.

– Gendzsi egyszer majd a Hatodik sugárúthoz igen hasonló helyen építi fel a házát – mondtam. – És kertet épít minden évszakban – tettem hozzá. – Segítenél megtervezni a kerteket?

Nobutaka pislogott. Azt hiszem, örült a kérésnek.

Este, miután visszatértem Nagyanya házába, ez a vers érkezett – Nobutaka az én korábbi verseim képeit használta, eléggé tetszetős hatással:

Mine szamumi ivama kóreru tanimizu no jukuszue simo zo fukaku naruramu
(A völgyi patak vize, amely valamikor megfagyott a hegycsúcsokon, ezentúl mélyen és erősen folyik)

Röviddel a Kettős Jang ünnepe után, a kilencedik hónap kilencedik napján beköltöztem a Hatodik sugárúton álló házba. Házassági szertartásunk maga volt az egyszerűség: három lakkozott csészével szaké, mindegyikből három korty. A körülményeknek, valamint a menyasszony és a vőlegény korának ismeretében, aligha lett volna illő cifra lagzit rendezni a családoknak. Nobutaka elküldte a kötelező házassági rizslepényt nagyanyám házához, és néhány nap múlva költői összejövetelt rendezett barátainak. Sok verset alkottak (mára már mind elveszett), sok szakét megittak.

AZ ÉSZAKI SZEMÉLYISÉG

Kita no kata

Sokan megjegyezték, mennyire szokatlan a Hatodik sugárúton álló ház – inkább kert, mint épület. A fő terem hagyományos volt: nagy, központi szoba, körülötte szárny alakban kisebb szobák, amelyek az épületet körülvevő verandára nyílnak. Nem tördeltem fel a teret sok belső ellenzővel, redőnnyel, mert szerettem a nagy nyitott szoba érzetét. A főépület keleti és nyugati oldaláról két fedett folyosó vezetett, szintén hagyományos módon, hozzájuk azonban parányi pavilonok csatlakoztak. A keleti szárny volt dolgozó- és írószobám, a nyugati pedig Nobutaka magánszobája, bár ritkán használta, mert nem kedvelte a magányt.

A főépület nyitott és rendezett volt, dolgozószobám azonban zsúfolt, tele az évek folyamán magam köré gyűjtött apró tárgyakkal.

– Különféle módon ihletnek – mondtam, emlékszem, egy barátnőmnek, aki firtatta, mit jelentenek a szerteszét heverő kis skatulyák, lakkozott tárgyak, szárított virágok és szokatlan alakú gallyak. Egy polcba egy kabóca törékeny aranyburka kapaszkodott, amelyet még az ősszel fejtettem le az eresz alól. Néztem csipkézett testének bonyolult mintázatát, feltépett hátát, ahol úgy bújt ki, mintha kínai zubbonyt vetne le, s eltűnődtem az élőlények törékeny szívósságán. Ebbe a szobába csak az léphetett be, akit hívtam. Még Nobutaka is távol maradt.

Az egész birtokot döngölt földből készült egyszerű kerítés vette körül: szerény, ámbár meglehetősen szokatlan formájú fal. Később ennek a kerítésnek egy-egy része élte csak túl a tüzet. A főbejárat kapuja, a nyugati oldalon, festetlen ciprusfából készült, sötét bronzveretekkel. Felgereblyézett kavicsos udvarra nyílt. Jobb oldalán egy színben álltak a kocsik. Aki kiszállt, átgyalogolt a kavicsoson, be egy belső kapun, amelyet két fedett ösvény közötti nyílás formált: a jobb oldali a kerti tó nyugati végében álló horgászpavilonhoz vezetett; a bal oldali ösvény pedig a ház nyugati szárnyához.

A vendégeknek a kerten át vezető kanyargós ösvényen kellett volna végigmenniük, hogy a főlépcsőhöz érjenek, a legtöbb látogató azonban a nyugati szárnyon át lépett be. Nobutaka nemigen használta ottani magánszobáját, így valójában az ő melléképülete szolgált a ház bejáratául.

A birtok háromnegyedét maga a kert tette ki. Túlsó végén, a déli falnál, kis mesterséges dombon eperfaliget állt. Az eperfa gyorsan nő; ezeket a fákat még csemetekorukban ültették. Néhány nagyobb fenyőt azonban a hegyen ástak ki vesződségesen és ültették át életnagyságban. A fáknak vagy fele élte túl az átültetés megpróbáltatását (mint megtudtam, nem rossz arány). Az egész kert telepítésében azok a fenyők jártak a legnagyobb kiadással.

Az eperfás domb előtt kis tó terült el, közepén a kis szigetet a házzal szemközti oldalról induló ívelt hídon át lehetett megközelíteni, az eperfákkal átellenes oldalon pedig kövekből rakott ösvényen. A köveken lépegetni kaland volt a kisgyerekeknek, mert könnyen belecuppantak a sekély vízbe. Gyermek csak úgy mehetett át a hídon, ha a dajka fogta a kezét. Ha a gyermek méltatlankodott, a szolgálók azt mondták, ez lebegő álomhíd; aki rossz, az alatt elolvad, és ő a vízbe fullad. Ostobaság ilyesmivel ijesztgetni a gyermekeket – de hatásos. Nyáron csokorszám szedtem a vadszegfűt, ősszel különösen a harangvirág pufók kék bimbóit szerettem.

A horgászpavilon volt a kedvenc helyem. A nyitott oldalú építmény a tó nyugati oldala fölé nyúlt. A kínaiak ezt a találmányukat talán valóban horgászásra használták. Mi csak a szemünkkel horgásztunk. Nyáron hűvösebb volt itt, mint a házban, bár nagy hőségben zöldre vált és algáktól

bűzlött a víz. Teknőcök napoztak a köveken, a lustán felbukkanó pontyokat majdhogy meg nem érinthettük. Az ember akár télen is ott üldögélhetett, ha faszenes parázstartót vitt magával.

A főépület déli oldalának lépcsőin ülve, jobbomon cseresznyefákkal, baloldalt kaméliákkal, átnéztem a tó partján álló szilvafacsoport meg egy nagy fűzfa fölött, míg pillantásom a háztól távolinak látszó eperfaligetbe nem veszett. Fák leplezték a hátsó kerítést, a kilátás végtelennek tetszett. Nobutaka úgy alakította ki a patakot, hogy kúszó sárkány nyomaihoz hasonlítson. Ahol a vízfolyás elkeskenyedett, és az erősebb vízáram elárasztotta volna a partot, oda köveket helyeztek; ahol pedig kiszélesedett a patak és nyugodtabb lett a folyása, oda fehér homokot terítettek.

Nobutaka költséget nem kímélve rendeztette be tetszésem szerint a ház keleti szárnyát. Szerencséjére egyszerű volt az ízlésem. Egy puha, összehajtható és csíkos selyemmel szegett nádszőnyeget négyszeresre hajtogattam, és azon aludtam. Párnáim sötétsárgák voltak, és sárgák a függönyök is, kék pettyes mintával. Úgy találtam, a kék szín írás közben összpontosításra készteti gondolataimat, a sárga pedig ihletet ad. Három függönytartó ellenzőt készíttettem lakkozatlan szilfából, az évszakok szerint változó drapériával. Tél kezdetén halvány osztrigahéj színű függönyt tettem fel; az alján rozsdaszínűre sötétedett, és sötétlila szalag vonzotta rá a tekintetet.

Régi házunkból áthozattam íróasztalomat. Kissé megkopott, de szép régi darab volt, egykor Kaneszuke ősömé. Nem szerettem az olyan szobát, ahol minden vadonatúj. Sokkal kellemesebb volt az elegáns új berendezést ismerős darabokkal keverni. A sárkánynyom patak kinyúlt a kerti tóból, és közvetlenül a szobám alatt csörgedezett. Amikor hidegre fordult az idő, csukva hagytam a külső ablaktáblákat, de már előre örültem a tavasznak, amikor leszedhetem, és a szobát kitárhatom a kertre.

Időm legnagyobb részét a barátságos keleti szárnyban töltöttem, olvastam, vagy a tavat és a kert köveit néztem. Nobutaka látogatásai idején visszahúzódtam az északi szobába, ahol emelvényen elfüggönyözött nagy fekete lakkozott ágy állt. Betegségek elhárítására Nobutaka az ágy egyik végére orrszarvúszarvat akasztott, s a gonosz szellemek elűzésére tükröket a másik végébe. Nagy gonddal ügyelt az egészségére. Számos betegsége ismeretében megértettem az óvatosságot.

Néha elgondolkodtam életem változásán. Most, hogy a házasság, amelytől oly sokáig rettegtem, megvalósult, különös módon boldogság és békesség töltött el a gyönyörű és kedvező környezetben. Megvolt minden eszközöm, hogy továbbra is írjak, és megértő férjem, aki nem élt túlságosan sok igénnyel. Épp akkoriban nevezték ki Jamasiro kormányzójává, bőségesen volt hát módja fenntartani a választékos kertet.

Igaz, ami igaz, valószínűtlen pár voltunk. Nobutaka éppannyira kedvelte a társaságot, amennyire én a magányt. Kereste a tömeget, a vidámságot; én pedig a nyugalmat. Hivalkodása gyakran sodorta kellemetlen helyzetbe, mert, mi tagadás, nem volt túlságosan okos. Ám jó kedélyét, nagylelkű természetét kedvelték az emberek. A különböző természetünkből fakadó meg nem értés áramlatai elapadtak, s a helyüket bizonyos harmónia foglalta el. Bár Nobutaka néhanapján meglepett egy tisztes verssel, irodalmi képessége köznapi volt – s ezt ő maga sem tagadta. Gendzsit mégis értékelte. Idővel rájöttem, azért mutogatja elbeszéléseimet, mert büszke rájuk. Soha eszébe sem jutott, hogy komolyan gondoltam, tartsa rejtve a kéziratokat.

A magam indítékai talán vegyesek voltak. Miután elküldte Ecsidzenbe a párnakönyvet, mindenáron bizonyítani akartam: ha a világ végén élek is, tudok éppolyan érdekeset írni, mint Szei Sónagon és társai.

Nobutaka távollétében, vagyis az idő java részében, gyakran aludtam a keleti szárnyban, ahol napjaimat is töltöttem. Rendszerint már virradat előtt felébredtem, s hallgattam a recsegő, nyikorgó neszeket, amelyeket a ház adott, mikor a nap felmelegítette. Legszívesebben kora reggel írtam; gondolataimat ilyenkor még nem felhőzték a különféle háztartási gondok és társadalmi kötelezettségek, amelyekkel a nap folyamán majd meg kell birkóznom. A szolgálók tudták, hogy ilyenkor nem zavarhatnak. Magamhoz vettem némi rizskását és gyümölcsöt, csak azután hagytam el Gendzsi világát, és foglalkoztam Nobutaka aznapi tervei szerint az üzenetekkel, levelekkel, a cselédségnek szóló utasításokkal.

Nobutakát továbbra is nagyon foglalkoztatta az egészsége. Megszerezte Tamba doktor értekezését a kínai orvostudományról, és egy alkalommal nekem is megmutatta. A könyv szerint a hosszú élet legfontosabb titka a gyakori nemi élet, lehetőleg minél több társsal – habár a férfinak vigyáznia kell, ne hagyja az értékes folyadékot elpazarlódni. Annak idején Ming-gvoktól is hallottam valami hasonlót, de most természetesen úgy tettem, mintha nem ismerném ezt a kínai elméletet. Nobutaka megkért, segítsek követni az előírást, és én megtettem minden tőlem telhetőt.

Amikor Nobutaka jelenlétét nem igényelték az udvarnál az új esztendő szertartásain, eljött a Hatodik sugárúti házba, hogy a hosszú élet kínai technikáját gyakorolja. Mulattatott, hogy amíg szolgálóimnak fél órájába is beletelt, hogy rendesen felöltöztessenek, egyetlen öv megoldásával egy másodperc alatt minden lehullott rólam. Egy ideig meglehetősen bosszantott ez a szokatlan figyelem, de egy nap azon kaptam magamat, hogy örömmel várom Nobutaka látogatását. Pirulva fontolgattam, mit gondolhatnak a fő házban!

Gendzsi írása jól haladt. Már mélyebben beleláttam jellemébe, kivált a nőkkel való kapcsolatába. Egy alkalommal azzal a kérdéssel küszködtem, hogyan sikerül Gendzsinek meggátolni a féltékenységet, hogy meg ne mérgezze számtalan viszonyát. Régebben el sem tudtam képzelni, hogy a hölgyei ne gyűlölnék egymást, de most már tapasztaltam, mennyire alkalmazkodnak a női érzelmek. Természetesen sokat segít, ha a hölgyek nem élnek egy fedél alatt. Hálás voltam szerencsémért.

Az előző nyári ördögűzés óta az újévi üdvözlés alkalmával látogattam meg első ízben a fő házat. Nobutaka megkért, küldjek át egy adagot a kásából, amelyet családunk különleges receptje szerint, szárított datolyával és gesztenyével készítettem a számára. Amióta férjes asszonyként éltem Mijakóban, újszerű elfoglaltságom nem engedte, hogy sokat gondoljak ecsidzeni családomra, de miközben a kása készítését felügyeltem, elfogott a nosztalgia. Apa szokatlan apósi szerepében gyakran írt Nobutakának. A kapcsolatot hízelgőnek, ám kissé humorosnak találta, hiszen kettejük között alig volt korkülönbség.

A kész kását néhány szép antik lakkozott dobozba csomagoltam; emlékeztem, hogy ezeket Apa házában raktároztuk el. Családunk egyik régi cselédje gondozta a házat, és kérésemre kihozta az elraktározott dobozokat. Fedőlapjukkal és új papírzsinórral átkötve elegáns ajándéknak tetszettek. Néhány nappal látogatásom előtt küldtem át őket a fő házba.

Mosolyogva idéztem fel magamban, milyen kényelmetlen érzéssel közeledtem előző nyáron a fő házhoz. Most már mintha kicseréltek volna. A ház hölgyei bókkal köszönték meg az ajándékot; Nobutaka második legidősebb leánya, aki nyáron Gendzsi felől kérdezett, láthatólag örült, amikor búcsúzáskor a kezébe csúsztattam néhány új történet újonnan készült másolatát.

Ahogy utánagondoltam, Nobutaka asszonyai nyáron is tökéletesen udvariasak és barátságosak voltak. Rettegésem, zavarom teljességgel a magam lelkiállapotából fakadt. Azóta valójában semmi sem változott – csak én magam.

Nobutakát gyakran hívatták különböző ügyekben a palotába. Egy nap közvetlenül az ottani elfoglaltsága után jött hozzám, és nem győzte dicsérni a palota előudvarán virágzó fenséges szilvafákat – a bal oldali virága mélyvörös, a jobb oldalié fehér. A virágokat kezdik elhullatni, mesélte, és a ragyogó tavaszi napfényben csodálatos az örvénylő szirmok látványa. Ő is nagyon szeretne szilvafákat ültetni Hatodik sugárúti kertünkben. Apa is nagy híve volt a szilvafáknak, de az ő kedvence egy igen régi, már-már halottnak látszó fa volt, a törzsén imitt-amott kékes zuzmófoltokkal. Azután, egy szürkés ágból kinövő egyetlen friss hajtáson néhány kövér bimbó jelent meg. Tudósnak tetsző látvány volt.

Nobutaka remek kedvében volt. Virgonc hangulatában több helyzetet gyakoroltunk Tamba doktor kézikönyvéből, de végül Nobutaka elveszítette önuralmát, és minden igyekezetünk kárba veszett. Mégsem látszott különösebben nyugtalannak; bármikor újra próbálkozhatunk, mondta. Célja a kínai szólás szerint az volt, hogy „a Sárga folyót arra késztesse, fordítsa meg irányát", vagyis a test nyelje vissza a férfiúi lényeget, hogy az az agyat táplálja. A könyv szerint a jang ereje növelésének legjobb módja a jin izgalmát fenntartani – aminek Nobutaka valóságos mestere lett.

Roppant érdekes levelet kaptunk Apától. Egy küldöttet fogadott, aki a keleti provinciákban végzett körútja után tér vissza a fővárosba. Szuruga nagy síkságán utaztában megfigyelte, hogy a Fudzsi nevű szent hegy füstfellegeket ereget. A rettegő emberek azt mesélték, hogy a hegy ijesztő hangokat hallat. Majd, az éjszaka közepén, valamivel távolabbi szállásán szörnyű robbanásra riadt fel. Gondolkodás nélkül kirohant, és még éppen láthatta, amint tűzcsóvák csapnak ki a hegy csúcsából és száguldanak le a hegy oldalán. Körülötte kiáltoztak, sírtak a falusiak, bár nem látszott, hogy fenyegetné őket a síkság túloldalán álló hegy vad tevékenysége. Még akkor is kellemetlen, kénes szaga volt a levegőnek, mikor a küldött összeszedte poggyászát és útnak indult. Az ég hajnalban sem világosodott, és az utazás egész napját a hegy füstje felhőzte.

– Ilyen lehet a lélek útja a poklon át – mondta a küldött Apának. A lángok, a füst, a házakból tébolyult rémülettel kirohanó emberek leírása mintha egyenesen Gensinnek a poklot ábrázoló festményeiről származna.

Nyár eleje táján kezdtem rosszul érezni magam. Már nem keltem korán, összegömbölyödve feküdtem a függönyeim mögött, míg magasra nem hágott a nap. Lassan öltözködtem, bizonytalanul kibotorkáltam, hogy a verandán ülve lélegezzem be a kert friss reggeli levegőjét. Renyheségem láttán Nobutaka az orvosát hívatta, hogy kezelést írjon elő. Én közben észrevettem, hogy a virágba borult cseresznyefák közül egy-kettő nagyon emlékeztet az ecsidzeni nyírfa cseresznyére. Megjegyeztem magamban, hogy megkérdezem majd felőlük Nobutakát. Megpróbáltam egy kecses cseresznyeágat vázába állítani, de a szirmok azonnal lehullottak, úgyhogy néhány egyenes, göbös őszibarackágat tettem helyette, amelyen épp nyílt a sok bimbó.

(Most, hogy leszedtelek, barackvirág, a legszebb vagy; nem kell féltékenykedned a szívtelen cseresznyére)

Nobutaka visszatért az orvosától, és észrevette a vázát a virággal. Elmeséltem, hogy megjártam a

cseresznyevirággal, és megmutattam versemet. Ő a következővel válaszolt:

(E csodás névvel, hogy Momo, ne érezze magát alábbvalónak az őszibarackvirág a gyorsan hulló cseresznyénél)

Egyetértettünk abban, hogy a cseresznyevirágot túlbecsülik. Oly sok szép virágzó fa van, amelyekről ritkán írnak a költők. A kínaiak nagyra tartják a finom fehér körtevirágot éppúgy, mint a testes őszibarackot. Miért énekeljük mi mindig csak a szilva és a cseresznye dicséretét? Amikor a szirmok lehullnak, és körte is, cseresznye is ott leng az esti szellőben, lehetetlen őket megkülönböztetni.

(Sem a cseresznye, a legszebb virág, sem a hitvány körte nem nagyon illatos; abban is egyformák, ahogyan lehullanak)

Nobutakával folytatott megbeszélése után meglátogatott az orvos. Még a szokásosnál is levertebbnek éreztem magam, és a keleti szárnyban, elfüggönyözött emelvényem mélyéről szóltam hozzá. Megkérte, nyújtsam ki a karomat, hogy megtapintsa érverésemet. Nem álmodtam-e mostanában véletlenül macskákról, tudakolta, majd gyengéden visszatolta karomat a függöny mögé, megköszörülte torkát és így szólt:

– Abból, amit a férje mondott nekem, asszonyom, és a látottak alapján alázatos véleményem, hogy a kórisme: terhesség.

Állapotom kezdete óta annyira gyengének éreztem magam, hogy szinte íróecsetemet sem bírtam felemelni. Nobutaka aggódott, és sürgette az orvost, kotyvasszon különféle orvosságokat, de bennem semmi sem maradt meg.

– Igen különös – jegyezte meg. – Egyik feleségem sem tapasztalt ilyesmit.

Meghatott az aggodalma.

Számítottam némi hányingerre, de ez a heves rosszullét váratlan volt. Nem tudtam elviselni bizonyos illatokat – ami csak egy kicsit is olajos volt, attól már öklendeztem. Savanyú ecetes sárgabarack szopogatása segített valamelyest.

Szörnyű fejfájás is kezdett kínozni, soha még hasonlót sem éreztem. Azt hittem, nem élem túl, ha továbbra is így gyötör. A doktor gonosz szellem munkálkodására gyanakodott, Nobutaka tehát papokat fogadott. Kántálásuk segített valamelyest, én pedig megkettőztem a Kannonhoz, az Irgalom bodhiszattvájához intézett imáimat.

Épp ez időben égett le a császári palota, és férjemnek sok dolga támadt az ideiglenes rezidenciára költözés körül. Fontos személy nem sérült meg, de sok szép holmi megsemmisült. Nobutaka naponta küldönc útján tudakozódott állapotom felől.

A szokásos nyomasztó nyári hőség ellenére kissé jobban éreztem magam. Már azt is terveztem, hogy hetedikén, lévén ez szerencsés nap, megmosom a hajamat, mert nem tudtam, mikor leszek megint képes erre. Sikeresen teljesítettem a feladatot; azután Nobutaka megajándékozott az anyasági övvel.

Terhességem akkori napjaiban gyakran fogott el a valószerűtlenség érzése. Még férjes asszonynak is nehezen tudtam elképzelni magamat, hát még anyának. Tétova, álomszerű állapotomban idegen lett

a tulajdon testem. Lehetséges, hogy az év végére, ha minden jól megy, csecsemő lesz a házban? Ezt el tudtam képzelni, de számoltam a másik rémítő lehetőséggel is. Amióta felkötöttem a terhességi övet, tisztátalan állapotba kerültem, és ha meghalok, mielőtt a gyermek megszületik, elvész a lelkem. Már nem írtam Gendzsiről, satnya erőimet a Lótusz-szutra másolására fordítottam.

A fő ház érdeklődött irántam. Nobutaka második legidősebb leánya gyakran írt, és mintát küldött tömjénkeverékeiből. Szaglóérzékem különös módon kifejlődött. Továbbra is taszított bizonyos ételek szaga, ám egyre pontosabban tudtam megkülönböztetni az illatszerek összetevőit.

Állapotom utolsó néhány hónapjára visszaköltöztem Nagyanya házába. Nem szívesen hagytam ott kertemet, de megkönnyebbülés volt, hogy nem kellett a háztartást vezetnem. Azt hallottam, a Hatodik sugárút krizantémjai ebben az esztendőben még látványosabbak, és hiányzott, hogy nem látom őket. Férjem egy este hernyóselyembe csomagoltatott félig kinyílt virágokat, és noha a kilencedikei ünnepségek egész napra az udvarnál tartóztatták, utasította cselédeit, tegyék a selymet fedett agyagtálba és a délelőtt folyamán hozzák át nekem. Mennyi virág! Nemcsak az arcomat, de egész testemet bedörzsöltem az áldásos harmattal. Ahogy végigsimítottam felpuffadt hasamat, odabent erőteljesen mozgolódott a gyermek. Biztos voltam benne, hogy fiú.

Nagyanya házában levették a kálmos- és ürömlabdacsok zacskóit, s a helyükbe friss krizantém- és rutalabdacsok kerültek. Belélegeztem a krizantém üdítő, kesernyés illatát. Azt mondják, elősegíti a hosszú életet, de akár úgy van, akár sem, az aromája mindenképpen erősítő hatású.

A tizenegyedik hónap során a szokásos szertartások és táncok mellett annyi minden zajlott az ideiglenes palotában, hogy férjem csak ritkán látogathatott meg. Micsinaga tizenkét esztendős leányát, Sósit, a hónap első napján mint leendő házastársat mutatták be Icsidzsó császárnak. Az elmúlt év folyamán annyit kérdezősködtem Nobutakától az udvari életről, hogy kénytelen volt egyre jobban megfigyelni mindent. Sósi bemutatása után tele volt a szertartás részleteivel, tudva, hogy alig várom beszámolóját.

Az ifjú Sósi, mesélte, valóságos szépség. Alig tizenkét esztendős, de korához képest meglepően érett a viselkedése. Magasságát öt-hat hüvelykkel meghaladó hosszú, fényes haja nagy csodálatot keltett. Sósi kíséretének hölgyei pompás brokátkabátkát viseltek, tiltott színekkel[21], valamint ezüst hullám- és kagylómintával nyomott merev selyemuszályt. Ahhoz, hogy valakit kísérővé válasszanak, nem elegendő, ha az apja magas rangú, vagy ő maga nyugodt természetű – csak az igazán kifinomult és a társaságban jártas hölgyeket fogadják el. Ah, mily irigylésre méltó, ha valakit ez ifjú hölgy kíséretének tagjává választanak!

Nobutaka leírta az összehajtható ellenzők mesés sorát, amelyeket fennkölt emberek festményei és versei díszítettek. Külön említésre méltó egy virágzó glicínia képe, Kintó versével. Onnan, ahol állt, nem tudta elolvasni az egészet, de annyi bizonyos, hogy lila felhőről szólt. Sósi bemutatásánál semmit sem hamarkodtak el, semmit sem bíztak a véletlenre. Maga Micsinaga felügyelt minden részletre. Annak hallatán, hogy ki-ki hány réteg köntöst viselt, elcsodálkoztam, mennyivel gazdagabb a ruházat ahhoz képest, amit Nagyanya mesélt a régi időkről. Alig hihettem, hogy annak idején a hölgyek olyan kevés réteget viseltek, oly silány béléssel. Manapság a nők hajlamosak a megfázásra, ezért annyi réteg ruhát halmoznak magukra, hogy valósággal úgy festenek, mintha begubóztak volna. Alighanem ez a divat. A hajdani császárnék bizonyára csupán töredékét viselték annak, amit ma megfelelőnek ítélnek.

Icsidzsó császár húszesztendős lehetett. A többi felesége mind idősebb volt nála. Férjem szerint a császár sokkal jobban viselkedett ezen a szertartáson, mint amikor annak idején Teisi császárnét

mutatták be. De ez természetes – hiszen a császár tízéves volt akkor, Teisi tizennégy. A lányok gyorsabban érnek, mint a fiúk, a korkülönbség tehát még a valóságosnál is nagyobbnak tűnhetett. És láthatólag mégis jól éltek; Teisi a családjával való gondok ellenére is megőrizte Icsidzsó szeretetét. A feleségek közül csak neki született gyermeke, és ez idő tájt ismét várandós volt.

Alighanem ezért igyekezett Micsinaga oly aggályosan leányát a lehető leghamarabb bemutatni az udvarnál. Régensként addig nem lehet biztonságos a helyzete, ameddig nincsen császári fiúunokája. Férjem beszámolója szerint Sósi lakberendezésének minden darabja hasonlíthatatlanul pompás volt. Mindent, ami fából készült, arany lakk és gyöngyház borított. És bár kísérőinek öltözéke is csodálatos volt, minden, amit Sósi viselt, ha mégoly rövid ideig is, olyan színekben pompázott, oly fenségesen illatozott, hogy az ember legszívesebben örökre megőrizte volna, mint valami remekművet. Micsinaga úgy mutatta be leányát Icsidzsónak, mint egy ragyogó ékkövet gazdag foglalatban. Teisi császárné bizonyára boldogtalan, gondoltam. Vajon Szei Sónagon ott van-e még mellette, írja-e még feljegyzéseit a párnakönyvbe?

Ahogy vége felé közeledett az év, különös nyughatatlanság fogott el, állandóan tevékenykedtem, varrtam, rendezkedtem. Talán azért, gondoltam, mert az év végén mindenki úgy érzi, tisztába kell tennie befejezetlen dolgait – unokanővérem azonban nevetve biztosított: ez annak a jele, hogy közeledik a szülés. Már megszoktam, hogy idomtalan testemmel éljek, szinte el is felejtettem, milyen az: átaludni az éjszakát anélkül, hogy belülről rugdalnának. Olykor úgy tetszett, mintha a terhesség örökké tartana, habár persze tudtam, hogy ez lehetetlen. Vagy meghalok, vagy lesz egy gyermekem. Hálás voltam unokanővéremnek, aki oly kitartóan nyugtatgatott, de ugyanakkor féltem is.

A hónap hetedik napján kora reggel megkezdődött vajúdásom, és a délután közepére épségben világra hoztam egy leánygyermeket. Ellentétben a terhesség szüntelen kellemetlenségével, maga a szülés fájdalmas volt, de gyors. Teisi császárné ugyanazon a napon adott életet egy hercegnek.

Nobutaka felügyelte a hálaajándékokat, de még így is meg tudott egyszer látogatni engem és újszülött leányát, mielőtt császári küldöttként távozott volna az uszai szentélybe. Tekintélyes megbízatás volt, de kéthavi távolléttel járt.

A szülés után egyáltalán nem éreztem magam gyengének, és kísértés támadt bennem, hogy magam tápláljam a csecsemőt. A doktor azonban nem értett vele egyet. A nő életerejét, mondotta, meggyengíti a terhesség és a szülés, a szoptatás pedig még jobban kimerítené. Szoptatós dajkát rendelt a csecsemőnek, nekem pedig szójasajtot. Írtam Nobutakának a gyermek nevével kapcsolatban, és ő beleegyezett, hogy – apám ajánlatára – Katakónak nevezzük. A kínai *kata* írásjel – egyenes, szemérmes és erős – gyakrabban használatos fiúnevekben, de ez engem nem zavart, és Nobutakának sem volt ellenvetése. A névadási szertartással megvárjuk, míg Nobutaka teljesíti kötelességét az uszai szentélynél és hazatér.

Nagyanyám házában úgy kényeztettek, mintha magam is csecsemő volnék. Unokanővérem vidáman vállalta a terhet, hogy rólam is, a csecsemőről is gondoskodjék, mintha csak az édesanyám volna. Ez egyszer boldogan feladtam minden kötelességemet, és egész nap a bélelt takaró alatt hevertem a kis Kokóval. A belém csimpaszkodó parányi teremtést sehogy sem tudtam „Katakó”-nak nevezni. Majd belenő a nevébe.

A házat gazdagon feldíszítették az új év tiszteletére. Nobutaka óriási, tükörsima rizslepényeket küldetett. Majd a fő házból érkezett egy csokor, kaméliafából készült vadnyúl vessző, hogy az

oszlopokra akasszuk.[22] Papírszalagjai tarka színösszeállítása újszerű volt, nem a klasszikus vörös, sárga, zöld, fehér és fekete. Hiányzott a kertem, de azzal vigasztalódtam, hogy ebben az évszakban úgysem a legszebb. Egyébként cseresznyevirágzásra már valamennyien otthon leszünk.

Tizenötödikén vállaltam, hogy megint elkészítem a telihold kását. Receptünk már valósággal hírnévre tett szert. Unokanővérem, a férje, valamennyi gyermeke és az összes cseléd munkához látott. Nagy mennyiséget készítettünk, hogy minden rokonunknak, valamint a Nobutaka fő házában élőknek is jusson belőle. Nobutaka távollétében aggályosan törődtek velem és a csecsemővel, és ki akartam mutatni hálámat.

Unokanővéremnek öt gyermeke lévén, Nagyanya házában mindig pezsgett az élet, és én örömömet leltem ebben. Maszako, a legkisebb, bájos négyéves leányka, el volt bűvölve új kis unokatestvérétől. Gyakran besurrant a szobámba, hogy elcsevegjen, és hogy a csecsemővel játsszék. Vajon milyen lesz Katako Maszako korában? A kásafőzés után sok lehántott kérgű bodzafa keverőpálca maradt, a gyermekek szaladgáltak a házban, odalopóztak egymás, sőt a felnőttek mögé, és mindenkire igyekeztek rácsapni a pálcával. Maszakót, legfiatalabb lévén, a többiek mind megcsapdosták, de ő sose tudott visszaütni. Könnyek között jött be a szobámba késő délután.

– Fudzsi néni, senkit sem tudok megcsapni – zokogta.

Lesimítottam a haját, és azzal vigasztaltam, azok a szerencsések, akiket megcsapdosnak, nem akik a pálcát suhogtatják.

– Azt jelenti, hogy sok kisfiad lesz – mondtam, ő pedig felderült. Azután úgy tett, mintha vissza akarna térni a csatatérre, de hirtelen megfordult, és megcsapta a lábam szárát a pálcájával.

– A következő kisbabádért! – dalolta, és kirohant.

Mosolyognom kellett. Nem is lenne rossz, gondoltam, ha sok gyermekem születne.

A második hónapban Nobutaka visszatért a fővárosba, de csak napok múltán láttam, mert annyira elfoglalta hivatali kötelessége az ideiglenes palotában, és a fő házban is különféle dolgok igényelték figyelmét. Abban a hónapban készültem visszaköltözni a Hatodik sugárútra, a kisbabával. Így volt kedvemre, hogy ott találkozzunk, ahol nyugodtabb a környezet, mint unokanővérem zsivajgó családjában.

Hírét vettem, hogy Micsinaga leánya, Sósi elhagyja a palotát, hogy felkészüljön új, szertartásos császárnéi bevonulására. Ez különösnek tűnt; szívesen megtudtam volna férjemtől, mi történik valójában. Végül is Teisi a császárné; s mi több, épp most hozott a világra egy herceget. Még a régens sem teheti le egyszerűen a trónról a császárnét – hiszen a császár köztudomásúlag nagyon ragaszkodik hozzá.

Még valami fúrta az oldalamat. Micsinaga láthatólag Teisi császárné ellen áskálódott, a bátyjának, Korecsikának azonban ugyanakkor megkegyelmezett, és megengedte, hogy visszatérjen a fővárosba. Gondolataim minduntalan visszatértek Micsinagára. Ügyes fortéllyal rávette ugyan apámat, hogy kémkedjen a számára, családunk mégis sokkal tartozott neki az ecsidzeni kiküldetésért. Láthatólag az volt a szokása, hogy amikor erővel megvalósítja az akaratát, ugyanakkor kegyet is gyakorol.

Nobutaka hivatali kocsija vitt minket vissza a Hatodik sugárúti házba. Balzsamos volt a reggel, a virágzó szilvafák szirmai a tavaszi szellő minden rebbenésére szerteszét szóródtak. Alig vártam, hogy

viszontlássam a kertemet.

Szívesen üldögéltem kint a ház nyugati szárnya melletti pavilonban, mellettem a bebugyolált kisbabával. A glicínia pufók bimbói hamarosan fenséges lila hullámokban fakadnak fel. Egy Gendzsi-történeten dolgoztam, amelyben a herceg visszatér Mijakóba. Alkalma adódik, hogy elővegye a száműzetésben festett vázlatait, és visszatekintve az udvarnál ismét elfoglalt kényelmes helyzetéből, szívet tépőnek látja Szumát.

Más híreszteléseket is hallottam arról, mi történik a felhők fölött[23], és majd' elemésztett a kíváncsiság a részletek iránt. Nobutakának a második hónap java részében készenlétben kellett lennie, de végre tudott egy kis időt szakítani rám. Teisi császárné, mesélte, a császári lakosztályban időzik, amióta csak Sósi visszatért anyja házába. A császár minden idejét Teisivel és gyermekeivel tölti, az ötesztendős hercegnővel meg a kis herceggel, aki egy napon született a mi Katakónkkal. Megértettem a császár érzéseit. Még aki a felhők fölött lakozik, az is érzi a szülőt és gyermeket összefűző köteléket.

– Bárcsak láthattad volna, milyen fenséges brokátokat viselt Sósi, mielőtt elhagyta a palotát – szólt Nobutaka, amikor néhány képtekercset nézegettünk kint a pavilonban.

Tudta, mennyire szeretem a szép kelméket, ez alkalommal különleges igyekezettel figyelte meg hát őket hivatali kötelessége teljesítése közben. Nobutaka a rangja révén abban a kiváltságban részesült, hogy beléphetett a palota területén a császár magánrezidenciájába. Elbeszéléseiből sokkal jobb képet alkothattam a palota életéről, mint amit apámtól valaha is megtudhattam. Apa a kilencszeresen bekerített terület szélén álldogált, de sohasem volt bennfentes.

– Téged lenyűgözött volna! – folytatta férjem. – A palástja valódi, bizonyára Kínából hozott damasztból készült – helybeli takácsaink még sohasem alkottak ehhez foghatót. Vörös szilva színe volt, a mintája kettős szilvavirág. Nem láttam elég közelről a szövését, de úgy néztem, mintha a láncfonál ellentétes irányba haladna a felvetőszállal. Elragadó látvány volt. Mit költhetett Micsinaga, hogy megalkossa leányának diadalmenetét!

– És hogyan vélekedik minderről a császár? – tudakoltam.

– Ez roppant érdekes – jelentette ki férjem. – Icsidzsót, mint mindenki mást, rabul ejti az újdonság. Szelíd ember; mindent kedvel, ami szép. Természetesen vonzódik Sósihoz, hisz szép és fiatal. És Micsinaga mesés kincsekkel rakta tele leánya lakosztályát. Icsidzsó minden látogatása alkalmával találhat valami érdekes újdonságot. Minden oka meglenne rá, hogy jobban kedvelje Sósit – csakhogy Teisi régóta van mellette. Icsidzsó két gyermekének ő az anyja. Azt hiszem, Icsidzsó bizonyos tekintetben kényelmesebben érzi magát Teisi társaságában.

– És mi igaz a híresztelésből, hogy Sósiból császárné lesz? – kérdeztem.

Nobutaka tétován mosolygott, és megdörzsölte az állát. Ha megígérem, mondta, hogy egy szót sem szólok senkinek, elmeséli, mit határoztak, noha hivatalosan még nem jelentették be.

– Kinek is szólnék? – kérdeztem, és felvettem a csecsemőt, aki sírva fakadt kosarában.

Most már több együttérzéssel viseltettem az olyan nők iránt, mint a mostohaanyám, akit régebben gúnyoltam azért, mert a figyelme oly könnyen elkalandozott. Az anya hallása szokatlanul éles, és ha gyermeke egyet nyikkan, oda akár a legérdekesebb beszélgetés.

– Igen, Sósi a hónap végén megkapja a császári címet – árulta el férjem.

– És mi lesz Teisi császárnéval?

– Teisit is előléptetik.

– Hogyan lehet egy császárnét előléptetni? – tudakoltam.

– Sósi veszi fel Teisi előző címét, és Teisi újat kap – mosolyodott el Nobutaka.
– De hiszen erre még nem volt példa! – méltatlankodtam. – Nincs semmi értelme.
– Épp ellenkezőleg – javított ki férjem. – Példa talán nincs rá, de nagyon is sok az értelme.

Egy pillanatig utánagondoltam, és rájöttem, hogy természetesen igaza van. Micsinaga szempontjából éppen hogy ennek van a világon a legtöbb értelme. Így tehát két császárnénk lesz – az egyiknek gyermekei vannak, de szegényes a karmája; a másik gazdag, a kapcsolatai kitűnőek – és fiatal.

A férjem soha fel nem vette többi gyermekét csecsemőkorukban. Most már mind felnőtt; és Nobutakának talán eszébe jutott, hogy az ő korában már nem lesz több gyermeke, hát ügyetlenül igyekezett felemelni a kisbabát és lecsillapítani, amikor nyűgösködött. Katakóval bizonyára inkább olyan lesz, mint egy elnéző nagyapa, és nem mint szigorú apa.

Apa egy régi barátja bájos képtekercset küldött nekem. Egy este, amikor későig maradt, megmutattam Nobutakának. Különösen egy festmény hatott meg. Nőket ábrázolt; kinyitottak egy oldalajtót, és szobájuk végében ülve néznek ki egy virágzó körtefára. A többiek elaludtak, de egy öregasszony, állát kezére támasztva, elragadtatottan bámulja az eléje táruló látványt. Ahogy odanéztem a mi virágzó körtefánkra, elképzeltem, milyennek láthatta az öregasszony, és a következőt írtam:

Haru no jo no jami no madoi ni iro naranu kokoro ni hana no ka o zo simecuru
(Elveszve a sötét tavaszi éjszakában, eltűnt a szín és a szenvedély, az ember szíve mégis megmártózik az illatos virágban)

Szülésem óta nem szeretkeztünk, de ez nem zavart. Biztattam Nobutakát, válasszon egy festményt, ami tetszik neki, és írjon róla verset. Kiválasztott egy képet, de azután ragaszkodott hozzá, hogy a verset én alkossam meg helyette, mert fáradt, és az ilyesmiben különben is sokkal ügyesebb vagyok nála. Végül engedtem unszolásának.

A tekercs egy másik szakasza ökrös szekeret ábrázolt. Ugyanaz a csoport nézte Szaganóban az őszi lombokat. Egy idősebb szolgáló felnyúlt, hogy letörje a borsóvirágú lila *hagi* egy ágát. Nobutaka kedvelte a szójátékot, hát ezt kotyvasztottam:

Gaosika no sika naravaszeru hagi nare ja tacsijoru kara ni onore orefusza
(A hagi*nak kedves az őz, ezért, kedves, meghajlik, amikor közeledel)*

Csacska vers volt, de Nobutaka ügyesnek tartotta.

Elkezdődött a nyár. Milyen kellemes volt a kora reggeli napsütés! Amikor kimentem a verandára, már ott találtam a macskát: meglelte a legjobb helyet, ahol elnyújtózhat a sugarak melegében. Nobutaka korholt, amiért annyira szeretem a macskákat, de annak ismeretében, hogyan bánnak a macskákkal a palotában, még neki is el kellett ismernie, hogy nem vagyok olyan macskabolond, mint a császár és a császárné. A múlt nyár végén, amikor a palota egyik macskájának kölykei születtek, a császár mindkét belügyminiszterét hívatta, hogy legyenek jelen a születést ünneplő szertartáson. A macskakölykök mellé ezután kirendeltek egy udvarhölgyet mint személyes dajkát. Teisi császárné az

egyik aranyos, foltos cicát kíséretébe fogadta, és Mijaubu úrnőnek nevezte el. Még nemesi rangot jelentő lakksüveget is adományozott neki.

Nobutaka Tadakatától, a császári kamarástól hallotta, hogy Mijaubu a múlt hónapban valóságos kalandot élt át. A kiscica dajkája bosszankodott, mert a macska nem jött be hívására a verandáról. (Oktalan nőszemély. Köztudomású, mennyire utálják a macskák, ha parancsolgatnak nekik.) Ahelyett hát, hogy kedveskedve hívogatta volna, ez a nevetséges hölgy az egyik kutyát szólította, hogy ijesszen rá a macskára. Okinamaro, a kutya ugatva berohant, a rémült Mijaubu pedig egy ellenző mögé száguldott be a császári ebédlőbe. Történetesen épp ott ült maga a császár, felkapta, és karjában ringatta a rémült macskát.

A császár nagyon haragudott a kutyára. Hívatta kamarását, hogy büntesse meg Okinamarót és száműzze a palotából, azután elbocsátotta a macska felügyeletével megbízott hölgyet. Szerintem az esztelen teremtés rászolgált a büntetésre. Tadakata butaságnak tartotta az egészet, hiszen a kutya csak a természete szavát követte, de kénytelen volt engedelmeskedni a császár parancsának. Így ő és Szanefusza kivitték a kapun szegény párát, és kis híján halálra korbácsolták.

– A császár kissé zaklatott manapság – jegyezte meg férjem, miután elmesélte ezt a történetet. – A császári szertartásokon kívül eső dolgok terén nemigen tudja érvényesíteni befolyását. Minden lépésénél Micsinaga látja el tanácsokkal. Talán nem meglepő, hogy bosszúságát állatokon tölti ki. És, ó, igen, kis híján el is felejtettem. Úgy hírlik, Teisi császárné megint terhes. A macskaincidens után rögtön elhagyta a palotát.

Az ifjú Sósit a negyedik hónapban szándékoztak császárnévá koronázni. A császári lakosztályok új berendezésével elfoglalt Nobutaka mesélt az előkészületekről. Sohasem láttam a császári lakosztályokat, ezért vég nélkül kérdezgettem a részletek felől. Minden pompás és új, mesélte. Sósi elfüggönyözött emelvénye fekete lakk, oldalán gyöngyház berakással. A mennyezetet tartó sarokoszlopoknak ugyanolyan a mintája, szintén berakással. Az emelvény gyékényeinek damaszt a szegélye, s az oszlopok közti függönyök a legfinomabban festett hernyóselyemből készültek, hosszú brokátszalagokkal.

Mellette áll a császári étkezőpad – rózsafából készült, gyöngyház berakással. Két összetolt részből áll, fekete és fehér damaszttal szegett gyékények borítják. Rózsafából készült a könyöktámasz is, és kerek selyempárnának lehet támaszkodni. Az ételes tálcák valószínűleg lakkozottak, berakással, vélte férjem, de nem látta őket. Megjegyeztem, hogy én kényelmetlennek érezném, ha – a császári személyiségek módjára – egy különleges bútordarabra kellene felmásznom, hogy ott étkezzem pompás elszigeteltségben. Nobutaka szerint az ifjú császárné láthatólag erre a szerepre született. Már tizenhárom esztendősen is fenséges a magatartása.

A császári lakosztályban az elfüggönyözött emelvény bejárata mellett egy nagy fehér koreai kerámiakutya ül, a másik oldalon egy sárga oroszlán. A kutya szája csukva, az oroszláné tátva.

– Ők akadályozzák meg, hogy a függönyök lobogjanak, ha fúj a szél –mondta Nobutaka. – És a gonosz szellemeket is távol tartják.

Akármi volt is a teendőjük, csak királyi személyiségek ágyát őrizték ilyen mesebeli teremtmények. Férjem szerint Sósi fiatalabb udvarhölgyeit lenyűgözte és elképesztette az úrnőjük számára összehordott császári cicoma.

Néha irigyeltem férjemet, amiért palotai szolgálata révén ilyen csodálatos látványokban részesülhet. Ő egészen közönyös volt olyasmi iránt, aminek én a puszta megpillantásáért nem sajnáltam volna odaadni akár a legkülönb tusvesszőmet. De tudtam, merőben valószínűtlen, hogy

valaha is megláthatom a császári lakosztályokat, és be kell érnem másodkézből szerzett leírásokkal. Nobutaka nevetve vigasztalt: szívből utálnám a palotai életet, az asszonyok szállásán folyó leplezett civódást és fondorkodást.

– Most, hogy Sósi császárné lett – mesélte –, valamennyi udvarhölgyének ragaszkodnia kell a szigorú szabályokhoz, amikor köpenyük anyagáról van szó. Sósi trónra lépése előtt mindenki viselhetett tiltott színeket és kelméket, csak hogy pompásan mutasson, de most csak a rangbéliek hordhatnak ilyesmit. A többiek be kell hogy érjék minta nélküli selymekkel, amit persze valamennyien zokon vesznek. Panaszolják, hogy a palota cselédsége megveti őket, mert nem divatoznak úgy, mint az előkelőbbek.

– Amikor a császár meglátogatja Sósit új lakosztályában, arról panaszkodik, hogy mindig játszótársnak gondolta őt, akivel elengedheti magát, de Sósi már most annyira ragaszkodik a formaságokhoz, az illendőséghez, hogy Icsidzsó attól tart, a végén még megszidja őt a léhasága miatt.

– Talán tréfálkozott a császár – jegyezte meg férjem –, mert a hölgyek kacagnak a legyezőjük mögött a szemrehányásai hallatán. De én azt hiszem, a panaszai mögött van egy csipetnyi igazság.

Az ötödik hónapban elkezdődött az esőzés, de most nem bántott annyira, mint régebben. Az volt a legfőbb gondom, hogy a kisbabát egész nap szárazon és tisztán tartsam. Az is örömet szerzett, ha csak kinézhettem kertem gyönyörű tavára. A nőszirom és a balga zab sűrű csomói között terjedelmes foltokat alkotott a zöld víz, és az egész kert mintha a zöld árnyalataiban csillámlana. Örültem, hogy a tavunkat nem ápolják túlságosan nagy gonddal. Némelyik része elvadult, elgazosodott. Éjszaka a víz zöld foltjai fénylettek a hold halvány világánál.

Gyorsan telt a nyár. A hetedik hónapban különleges gonddal rendezték a birkózóversenyeket, mert a trónörökös elhatározta, hogy jelen lesz. Nobutaka megkérdezte, szeretnék-e elmenni, de elhárítottam. Szörnyű volt a hőség.

Hírét hallottam, hogy Csifuru családja visszatért a fővárosba. Egy ideje nem leveleztünk, és azonnal írtam nekik. Döbbenten vettem válaszukat, amelyben tudatták, hogy Csifuru meghalt a nyár elején. Miért nem közölte velem senki? Mennyit írtunk egymásnak, amikor ő a távoli Cukusiban volt, én pedig a birodalom túlsó végén, Ecsidzenben! A levélváltás hetekbe telt, a kettőnket összekötő fonal mégsem szakadt el. Azután gyermeke született, majd még egy. Nehezteltem egy kicsit, hogy nem ír olyan gyakran, ahogyan szeretném – még nem tudtam, mennyire elnyeli életerőnket az anyaság.

Az idő tájt, amikor Csifuru eltávozott a nyugati vadonba, úgy fájt a távolléte, mintha meghalt volna. Ám a leveleim követhették, akár a holdat kergető felhők. Most tovább utazott nyugat felé, a felhőkön át, egészen Amida Paradicsomába, ahová leveleimnek legfeljebb a füstje követhette. Régi levelezésünket tömjénnel együtt elégettem Csifuru emlékére. Családjának ezt a verset küldtem:

Izukata no kumodzsi to kikaba tazuneмasi cura hanarekemu kari ga jukue o
(Vágyom megkérdezni, milyen ösvényt követett a felhőkön át – a vadlúdét, amely elszállt, elhagyva a csapatot)

A szélben hajlongott a tó partján a nád, a bíbor lóherebokrok ívelt ágainak levelein meggyúlt a harmat. Az ősz mindig mélabút kelt; ez az év sem volt kivétel. Ha gyümölcshöz hasonlítanám magamat, a fügét választanám, amely már kezdett puhulni és veszteni fanyarságából. Gendzsi tervén

gondolkodtam: össze akarta hozni az évek folyamán szeretett nőket. Mindvégig az volt a gond, hogyan egyeztethető össze az asszony igénye az állandóságra és a férfi vágya az újdonságra. A férfi, gondoltam, iszonyodik a féltékeny nőktől, a nő pedig fél az ingatag férfiaktól – holott a két nem kölcsönösen kelt egymásban ilyen hatást.

Gendzsinek el kell fojtania a rosszindulat fuvallatait, amelyek rendszerint elrontják a viszonyt férfiak és nők között. A Mijakóba visszatért Gendzsivel fényűző házegyüttest építtettem, ahol összhangban lakozhatnak életének különböző asszonyai, akárcsak az évszakok. Érdekes feladat volt elrendezni a különféle pavilonokat és kerteket, hogy megfeleljenek lakóik személyiségének.

Eredetileg Gendzsit akartam megtenni e női világmindenség középpontjának. Később, ahogy gondolataimban formálódott ez a terjedelmes lakhely, ráébredtem, hogy maguk a hölgyek sokkal jobban érdekelnek. Csifuru halálának hallatán megtorpantam. Boldog volt-e valaha? Zavart, hogy nem tudom, csak elképzelhetem. Valószínűleg boldog volt. Ha nem volt az, bizonyára írt volna. Az elégedettség önmaga jutalma; a boldogtalanság írásra ösztökél. Muraszakinak ajándékoztam a délkeleti pavilont, ahol a tavaszi kert csupa nyírfa cseresznye és glicínia.

Elmerültem Gendzsiben, de azért nagy érdeklődéssel követtem a palotából érkező híreket is. Teisi császárné nehéz terhességet élt át. A császárné családja, mesélte Nobutaka, hírneves papokat kívánt hozatni, hogy a szutrákat kántálják, de valamennyi híres szerzetes ódzkodott attól, hogy kegyvesztetté váljon Micsinagánál. Megbízhatatlan helyetteseket küldtek, akik a felületes olvasás közben elaludtak. Teisi bátyja, Korecsika, szinte maga is szerzetes módjára élt, mert kizárólag húga hogylétének szentelte magát. Hol van már a hetvenkedő, jóképű udvaronc, aki száműzetése előtt volt! Most az önmegtartóztatást gyakorolja, és szerzetesi komolysággal viselkedik. A jövőt tekintve egyetlen reménysége, hogy húga életben marad, és hogy a kis herceg valamikor trónra lép – ám ez a lehetőség napról napra halványulni látszik.

Férjem igen elégedett volt, mert felkérték, járjon el egy táncot a tizedik hónapban az udvarnál rendezendő zenés előadáson. A próbákat inkább a Hatodik sugárúti házban tartotta, nem a fő házban, és láthattam, hogy valóban igen jó táncos. A palotát végre újjáépítették, és a császár idejében visszaköltözhet a tizenegyedik hónapban tartandó Goszecsi-táncokra[24]. Nobutaka ismét az átköltöztetéssel volt elfoglalva. Férjemnek nem volt hivatalos szerepe ezeken az előadásokon, de szívesen tüsténkedett a próbák körül – bizonyára részben azért, hogy bámulhassa a csinos táncosnőket.

* * *

Kertünkben télen különlegesen szép volt a moha. Méltányolhattuk mélytüzű zöldjét, hiszen figyelmünket nem vonták el virágzó növények. A mohát mindenki jellegzetesen nyári növénynek tartja, de én megjegyeztem magamban, hogy Gendzsi télikertjébe mohát fogok telepíteni.

Férjem mesélte, hogy a Goszecsi-ünnepségen egy csoport táncosnak maga Teisi császárné lesz a védnöke. Kíséretének néhány tagja, köztük Szei Sónagon látogatott a palotába. Úgy értesültem, hogy a hölgy, aki a párnakönyvet írta, híres talpraesett válaszairól. Nobutaka csatlakozott a főurak egy kis csoportjához, akik Sónagon körül lebzseltek, hogy pletykálkodjanak és emlékezzenek a régi időkre, amikor Micsitaka volt a régens. Sónagon külseje nem tetszetős, mesélte férjem, de olyan szellemes és magabiztos, hogy jelenlétében a fiatalabb nők ki sem tudják nyitni a szájukat.

A császár számos alkalommal hívatta Teisi hölgyeit, tudakozódott a császárné állapotáról, és hogy hogyan tölti napjait. Mindenki láthatta, hogy aggódik, de nemigen tudott mit tenni. Megpróbálta

rávenni édesanyját, Szensi özvegy anyacsászárnét, hogy lépjen közbe és könnyítse meg Teisi helyzetét. Szensi volt az egyetlen, aki némi befolyással bírt öccsére, Micsinagára.

Teisi gyermeke egy hónap múlva volt várható, és én nem tudtam szabadulni rossz előérzetemtől. Vajon miért érint ennyire Teisi nehéz helyzete? Lehetséges, hogy minden a lehető legjobban alakul. Együttérzésem talán abból fakadt, hogy ő is, akárcsak én, közel volt Micsinaga hatalmas árnyékához, és akármi történik, nem vonhatja ki magát a hatása alól. A császárnéval ellentétben, én magam jelentéktelen fűszál voltam, de még a fűszálat is eltapossa az, akinek az útjába kerül.

A mi kis Katakónk második életéve kezdetét ünnepelte. Pufók, rózsás gyermek volt, máris kinőtt négy foga. Tudtam, hogy az új év tavaszán különleges figyelmet kell szentelnem a fogakat erősítő ételeknek és füveknek. Mennyire megváltozik a szemléletünk, amikor gyermekről kell gondoskodnunk! Minden köhintés kétségbe ejti az anyát, attól tart, ha nincs a legnagyobb gonddal, a köhögés mellbetegséggé fajul. El sem tudtam volna viselni, ha valami történik ezzel a gyermekkel.

Annyira közel jártunk az esztendő végéhez, hogy már kilátszott a kalendárium görgetőhengere. Az év vége felé közeledve mindig elfogott a rossz előérzet. Soha többé nem gondolom, hogy abban az esztendőben vége a balszerencsének, mielőtt befejeződne az év. Különös, hogy egyesztendei elégedett nyugalom után is megmaradt ez az érzés.

Biztonság kedvéért, noha ezek nem voltak önmegtartóztatásom napjai, fűzfa tabutáblácskákat erősítettem ruhámra, és nem léptem ki a házból. Nobutaka azonban meglátogatott éppen az esztendő vége előtt, és ragaszkodott hozzá, hogy bejöjjön. Éppen a palotából jött, és komor arca láttán azonnal tudtam, hogy valami szörnyűség történt.

Két napja, este, Teisi császárnét elfogták a szülési fájdalmak, és viszonylag könnyen világra hozott egy leánygyermeket. Környezete csalódott, hogy nem herceg született, de a császárné legalább túlélte a megpróbáltatást, és nem maradt más ok az aggodalomra, mint a méhlepény. A papok hevesen kántáltak, Korecsika sebtében fizetséget küldött valamennyi nagyobb szentélybe, hogy imákat mondjanak. De a méhlepény csak nem bukkant elő. Hajnalra a császárné kiszenvedett. Császári küldöncöt menesztettek, hogy Icsidzsót tudassák Teisi haláláról.

Az udvar mély gyászt öltött, és berekesztették az új esztendő valamennyi ünnepségét. Férjem elvégezte szokásos látogató körútját, hogy fenntartsa kapcsolatait, de a palotából áradó komorság mindenre rátelepedett. A szegény császár bezárkózott lakosztályába, még Teisi temetésének havas napján sem volt hajlandó előjönni. Verseket találtak, amelyeket a császárné utolsó napjaiban firkált papírdarabkákra, és a függöny szalagjaira akasztott. Hátborzongatóan megsejtette közelgő halálát; „bár teste nem válik felhővé vagy füstté”, írta, reméli, hogy a császár rá gondol majd, amikor a füvet lepő harmatot nézi. Icsidzsó ezt úgy értelmezte, Teisi nem óhajtja, hogy elhamvasszák. Mennyire levert lehetett a császárné! A maga szőtte baljós verslepel láttán nehéz elképzelni, hogyan is maradhatott volna életben. Még azt a szánalmas vigaszt is megtagadta családjától, hogy megpillantsák a halottégető lapály fölött lebegő füstcsíkot.

Nobutaka mindennap jelentkezett a palotában. Feszült a légkör, mesélte. A császár végül meghívta Sósit, keresse fel császári lakosztályát, hogy felvidítsa, de Sósi elhárította a hívást, szívesebben maradt a maga lakosztályában. A császár nem érzett hajlandóságot, hogy ott látogassa meg. Ez első hallásra megdöbbentett, de végül megértettem, hogy bizonyára kínos lett volna Sósinak.

Szensi özvegy anyacsászárné szárnyai alá vette az anyátlan újszülött hercegnőt.

Szürke gyász fellege árnyékolta be a tavaszt. A harmadik hónapban oly reszketeg volt az őszibarack virága, hogy behoztam a házba, és elhatároztam, hogy Katako valamennyi babáját kiállítom. Elővettem a magam elraktározott gyermekkori babáit, Nobutaka pedig újakat hozott, köztük herceg és hercegnő babákat; ezeket ugyanaz a híres babakészítő csinálta, aki a királyi gyermekek palotai játék babáit. Katako még kicsi volt, hogy megfogja a babákat, de nyúlkált a tarka kelmék és szép figurák után. A fő szobában helyeztük őket állványokra.

Később a kisbaba sikoltozása és a dajka hangos kiabálása csalt elő dolgozószobámból. A macska beszabadult, és a babák elé tett áldozati ajándékokat tanulmányozta. Felugrott az egyik állványra, az felborult, a babák lepotyogtak, és Katako ijedtében sírva fakadt. Besiettem, és lárva, mi történt, felszedtem a babákat, elegyengettem a kis csészéket, tálakat. A gyermek dajkája öléből figyelt, és megnyugodott, amikor látta, hogy rendbe teszem a dolgokat. Milyen érzékeny gyermek, gondoltam. Némelyik kisbaba bizonyára nevetett és tapsikolt volna a felfordulás láttán.

Szokatlanul meleg volt. A ház valamennyi redőnyét kitárattam a kertre. A fő teremben vaskos virágzó őszibarackágakat állítottak óriási kínai vázákban a babák mellé, kisebb vázákban cseresznyevirágot tettek ki a bejárat két oldalára. Férjemet vártam; megígérte, eljön és megnézi a babákat. Besötétedett, a szolgálókkal meggyújtattam a nagyteremben az olajlámpásokat. A villózó fény játéka a babák köntösének brokátján még szebb volt, mint napvilágnál, és már előre örültem Nobutaka örömének, amikor majd meglátja az elegáns tárlatot. Teljes szívvel belevetette magát ennek a háznak és kertnek az építésébe, és amikor csak tudott, idelátogatott.

Nagyon későre járt, a lámpásokban leégtek a gyertyák. Elnyomott az álom; azután felriadtam a sötét szobában. Nobutaka nem jött el. Szólítottam egy álmos szolgát, hogy húzza be a redőnyöket, majd bementem az északi szobába, ahol a kisbaba aludt a dajkájával. Virradatkor küldöncöt menesztettem a fő házba, tudakolja meg, mi akadályozhatta Nobutakát. A bejáratnál elrendezett cseresznyevirágok már hullatták szirmaikat, hát elsöpörtem őket.

Déltájban visszatért a küldönc, Nobutaka sáfárjának kíséretében.

– Sajnálattal közlöm, asszonyom – jelentette elszorult torokkal –, Nobutaka mester tegnap este megbetegedett, és hajnalban eltávozott a lelke. Át kell jönnie, hogy csatlakozzék a többi feleséghez, s együtt próbálják visszahívni.

Megdöbbenésemben nem tudtam válaszolni. A sáfár meghajolt. – Sietnie kell – mondta gyengéden.

Bólintottam, és utazóköntösömért küldtem, de a sáfár felemelte kezét: a kocsi készen áll, mondta, és én jöjjek úgy, ahogy vagyok.

Éppen idejében érkeztünk a fő házba, hogy lássuk, amint a jövőbe látás doktora, aki visszatérítőként működött, felhág a tetőre, kezében Nobutaka egyik köntösével. Az északi tetőgerincen állva, a sötétség és a szellemek irányába kiáltotta:

– Fudzsivara Nobutaka! Térj vissza!

Majd megismétlődött a hosszú, elnyújtott kiáltás. Azután harmadszor is. Mindegyik alkalommal meglobogtatta a köntöst, így próbálta visszacsalogatni a szellemet a sötétségbe tett északi utazásáról. A harmadik kiáltás után összehajtogatta a ruhadarabot és ledobta a ház elé. Nobutaka egyik fia gondosan felnyalábolta, fémedénybe tette, és bevitte a házba, ahol a test nyugodott. Mi követtük.

Ha a visszatérítő sikerrel jár, a lelket csapdájába ejtette volna a köntös, s amikor Nobutakára terítették, lelke visszatért volna a testbe. Csatlakoztam a feleségekhez és gyermekekhez, és együttesen vártunk. Estére nyilvánvalóvá vált, hogy férjem szelleme nem tér vissza. Az üres hüvely feküdt előttünk.

Apám engedélyt nyert, hogy megrövidítse ecsidzeni tartózkodását, s ő és családja nyár elején visszatért Mijakóba.

TINTAFEKETE PÁRA

Szumizome ni kaszumu szora

A férjem halálát követő esztendőben fekete gyászt viseltem. Az írással felhagytam. Nemcsak Gendzsit száműztem gondolataimból, még naplómba sem jegyeztem fel semmit. Egyetlen vers sem került ki a kezem alól. Az önvád súlya alatt csak azért vettem fel ecsetemet, hogy a Lótusz-szutrát másoljam. Egyik nap, amikor papírt kerestem, naplómra bukkanva a lapjai hátoldalát használtam fel, hogy folytassam imádságaimat.[25] Ezt találtam az egyetlen módnak, hogy vezekeljek makacsságom és önzésem éveiért.

Apám, családostul, visszatért Mijakóba, és nyár végéig nálam laktak a Hatodik sugárúti házban. Apám, mostohaanyám és a három gyermek foglalta el az északi szárnyat, Nobunori a nyugati melléképületet, és állandóan egymásba botlottunk – ám zajos elevenségük elviselhetőbbé tette az életet, és fonallal szolgált, amely összekötött a társadalommal. Nélkülük és kislányom nélkül alighanem lemondtam volna a világról. Apa ősszel hazavitte családját hivatali rezidenciájára, de szinte naponta meglátogatott engem és Katakót. Én nem léptem ki a házból.

Apa nehezen tudott visszailleszkedni a fővárosi életbe. Szakasztott olyan, mint amikor Po Csü-ji tér vissza Lucsiangba háromesztendei provinciai kormányzóság után, mondtam neki ingerkedve. A költőt más sem érdekli, mint a kert két egzotikus sziklája, és a kedvenc daru, amelyet magával hozott. Apa azonban lefőzött egy idézettel ugyanannak a költőnek a *Frissen ültetett bambusz* című művéből:

(Egy város vezetése nem illett hozzám;
Becsuktam kapumat, amikor az őszi fű növekedett.
Hogyan felelhetnék meg természetszeretetemnek?
Száznál is több szál bambuszt ültettem.)

Talán ez adta neki az ötletet. Amikor nem költött kínai verset, kertet kezdett tervezni.

– Miért is ne ültetnék száz szál bambuszt? – döntötte el.

A kínai költészet iránti szeretete táplálta a kertészet iránti újsütetű érdeklődését. Megkérdeztem hát:

– Miért ne telepíthetnél néhány egzotikus sziklát, és kedvenc darut is?

Az esztendő őszén pompás ünnepséget rendeztek Szensi özvegy anyacsászárné negyvenedik születésnapja alkalmából. Apa is megjelent, és verset mutatott be. Mindent elmesélt az ünnepségekről, de hiányoltam férjem bennfentes pletykáit a császárról és a császárnéról. Csak annyit tudtam, amit mindenki más tudott. Az újjáépített császári palota is leégett, s én arra gondoltam, mennyire belevetette volna magát Nobutaka a munkába; amikor pedig hamarosan ezután maga Szensi betegedett meg, hiányzott a részletes mindennapi beszámoló az állapotáról. Szensi az év végén meghalt. Senki sem maradt már, aki bizonyos befolyással bírt volna Micsinagára. Az emberek azt suttogták, hogy a pusztító tűzvész és a királyi halálok Buddha Törvénye korának romlását jelzik, és hogy az eljövendő években még rosszabbra számíthatunk.

Egyik barátnőm Sósi szolgálatába lépett, és a Szaisó úrnő nevet nyerte. Egy párás tavaszi estén nem sokkal azután, hogy az özvegy anyacsászárné eltávozott, Szaisó verset küldött nekem. A férjemért

tartott hivatalos gyász időszaka még nem telt le, és én még mindig komorságba temetkeztem. Szaisó ezt írta:

Kumo no ue mo mono omou haru va szumizome ni kaszumu szora szae avare naru kana
(A tavasz még a felhők fölött is gyászt hoz, és az eget elsötétíti a szomorúság tintafekete párája)

Verse kizökkentett önsajnálatomból. Végtére is nem én hordok egyedül feketét. Kezdtem kibontakozni gyászom burkából, ahogy szavakat kerestem, válaszul Szaisó versére:

Nani ka kono hodo naki szode o nuraszuramu kaszumi no koromo nabete kiru jo ni
(Hogyan lehetséges, hogy még mindig köntösöm jelentéktelen ujjába sírok, amikor az egész világ a legmélyebb gyászt hordja?)

Akkoriban csak azért léptem ki a házból, hogy részt vegyek a férjemért tartott emlékszertartáson a fő házban. Az éves emlékezésre összegyűlt az egész család és Nobutaka barátainak népes csoportja. Megpillantottam második legidősebb leányát a szertartáson; törékenynek látszott mély gyászában, a legsötétebb fekete köntösben. Nobutaka felnőtt gyermekei, mind feketében, kiváltak a szürke köntösök mezejéből, akár a bíbicek árnya a borús folyóparton. A leány talált egy köteg papírt olyan írással, amely apjáéra emlékeztet, és megkérdezte, vajon én szeretném-e megnézni. A papírkötegben kétségtelenül akadnak versek különféle ügyekről, amelyek annyira kedvemet szegték házasságunk előtt, mégis azt mondtam, hálás lennék, ha belepillanthatnék. Meghatott, hogy az írásokat inkább nekem adja, mint bárki másnak. Számára bizonyára éppoly fájdalmas elolvasni őket. Ezt a verset küldtem neki:

Júgiri ni misimagakuresi osi no ka no ato o miru miru madovaruru kana
(A mandarinkacsa eltűnt az esti ködben, és a párja csak bámul, elveszetten, a hátrahagyott nyomokra)

Óhatatlanul észre kellett vennem, hogy a férjem halála óta eltelt esztendőben családja keveset törődött a kerttel, és még a nagy ház mindennapos gondozását is elhanyagolta. A cseresznye dúsan virágzott, de az épületek ütött-kopottnak látszottak. Nem sokkal azután, hogy hazatértem, gyönyörű virágzó cseresznyeág érkezett Nobutaka leányától, vers kíséretében:

Csiru hana o nagekisi hito va ko no moto no szabisiki koto ja kanete siririkemu
(Amikor a hulló virágokat panaszolta, már tudta, milyen bánat marad gyermekeivel a fa alatt)

Bár férjem általában nem volt hangulatok rabja, néha hirtelen mélabú fogta el, és az élet határtalan szomorúságán merengett. Még ivócimborái is ritkán látták Nobutakának ezt az oldalát.

Amikor letelt a hivatalos gyász időszaka, Apa nógatott, vessem le vasszürke ruhámat és öltsek derűsebb színeket. Önfejű teremtés vagyok, korholt, és ha egyszer megállapodtak az érzéseim, olyan lassan mozdulnak, mint egy szertartásos ökörfogat. Emlékeztetett, mily konokul ellenálltam évekig a házasság gondolatának.

– És most bizonyára éppolyan sokáig akarod gyászolni – dorgált. – A többi feleség már visszavette színes ruháit, hát különös, ha egyedül te ragaszkodol a szürkéhez. Itt nem csak a magad érzéseiről van

szó. Arra is fogékonynak kell lenned, mit gondolnak mások.

Igaza volt. Elkeseredésembe süppedve nem gondoltam arra, hogyan fogadják majd a fő házban élők, hogy én továbbra is gyászt viselek, amikor ők már levetették – mintha az ő érzéseik sekélyesek volnának az enyéimhez képest. A szívem nem vetette le a gyászt, de viseletemet megváltoztattam, ahogyan a társadalom elvárja. Újra és újra rá kellett ébrednem, hogy az embernek lepleznie kell legbenső érzéseit.

Összeállítottam egy sorozat köntöst sárga, fehér és zöld színekből. Anyám kora nyáron gyakran viselte ezt a színkombinációt. „Virágzó törpenarancs”-nak nevezik, mondta, és elmagyarázta, hogy a mélysárga kelme a fehér mellett arra emlékeztet: a citrusfán gyakran látni egymás mellett az arany gyümölcsöt és a fehér virágot. Amikor a kis Katako aznap reggel megpillantott, összecsapta a kezét, és selypesen felkiáltott:

– Szép juha, mama!

Bizonyára elunta, hogy olyan sokáig csak szürkében látott.

Eseménytelenül teltek a napok. Gyászt már nem hordtam, de ritkán léptem ki a házból. Tovább dühöngött a járvány; vakmerőség lett volna megkísérteni a démonokat. Egyik nap meglátogatott barátnőm, Szaisó úrnő, amikor rövid időre eltávozhatott a császári szolgálatból. Úgy láttam, ragyogó életet él, és irigyeltem érte. Ő azonban tiltakozott.

– Fárasztó – mondta.

Élvezte az alkalmat, hogy elszabadulhat. Nem állhattam meg, hogy ne faggassam az udvari élet eseményeiről. Férjem halála óta semmiről sem volt tudomásom.

Elmesélte a Tametaka herceg halálát kísérő legfrissebb botrányt. Viszonyt folytatott Idzumi-sikibuval – aki szintén bizonyos hírnévre szert tett irodalmár volt. A herceg köztudottan úgy folytatta szerelmi kilengéseit, hogy nem érdekelte, bárki bármit gondol. Az utcákat ellephették éjjel a démonok, a járvány áldozatainak a sarkokon felhalmozott holtteste szennyezhette nappal, de a herceget ez sem tarthatta vissza attól, hogy meglátogassa szeretőjét. Féktelensége ismeretében nem okozhatott meglepetést a halála, de Szaisó azt mondta, Tametaka atyja, a visszavonult császár, nem volt hajlandó hinni ebben.

– Keressétek csak – rimánkodott állítólag. – Biztosan rátaláltok valahol! Nagyjából ugyanakkor Szeisi, a trónörökös hitvese, aki egész évben betegeskedett, hirtelen csodálatos módon felépült.

– Végre történt valami jó is – mesélte Szaisó. – De a trónörökös másik házastársa, Gensi, éppen olyan hirtelen szörnyű halált halt; orrán-száján dőlt a vér. Az ember eltűnődik – mondta sötéten –, nincs-e itt valami összefüggés.

– Mire gondolsz? – kérdeztem.

– Nos, úgy hírlik, túlságosan is feltűnő véletlen, hogy Szeisi, aki a halál küszöbén volt, hirtelen meggyógyul, éppen amikor Gensi, aki nem is volt beteg, rosszul lesz. Minden jel átokra mutat.

Bólintottam; megborzongva idéztem emlékezetembe férjem megjegyzését, hogy bizonyára utálnám a palotai életet a beteges civódásaival és halálos versengésével. Már láttam, miért érez megkönnyebbülést Szaisó, hogy egy időre kiszabadulhat abból a légkörből.

– Nem illik rosszat mondani a holtakról, de különös híreszteléseket hallottam Gensiről – mondtam. – Tudom, hogy a trónörökös nehéz természetűnek találta. Férjem említette, hogy egy alkalommal, amikor a rezidenciájukon vendégeskedett, Gensi felhúzta a redőnyt, és ott állt nyitott köntösben, feltárva keblét. A trónörökös zavarba jött, s a vendégek mind lesütötték a szemüket. Azt sem tudták, mesélte férjem, hogy maradjanak-e vagy távozzanak.

A történet teljesen hihető, mondta Szaisó, és egybecseng egyebekkel, amiket ő maga hallott. Egy ízben, amikor egy csoport egyetemi diák kínai költeményeket alkotott a trónörökös udvarházában, Gensi ellenzője mögül aranyporos zacskókat hajigált nekik. A diákok úgy érezték, lelkesedést tettetve kellene tülekedniük a zacskókért, ám valójában méltóságukon alulinak találták a dolgot. Gensi a verseikre is hangos megjegyzéseket tett.

Egyetértettünk abban, hogy Gensi nyilván nem volt szellemi képességeinek teljes birtokában. Szaisó felemelte sűrű haját a tarkójáról, és összetekerve a vállára tette. Meleg volt, holott a kertre nyíló ajtók tárva-nyitva álltak.

– Pedig Gensi Korecsika nővére volt – méláztam, és a sorozatos balszerencsére gondoltam, amely azt a boldogtalan embert sújtotta.

– Szegény Korecsika! – viszonozta Szaisó. – Először elveszíti húgát, a császárnét, most pedig Gensit. Miféle jövő várhat rá? Micsitaka karmája meghiúsult. Leányai meghaltak, fiai a szélben hányódnak támogatás nélkül. Aki manapság nincs kapcsolatban Micsinagával, annak nem valami fényesek a kilátásai.

Igen, gondoltam magamban, még jó, hogy Micsinaga láthatólag jó véleménnyel van Apáról. A régens elhalmozta ajándékokkal, amikor visszatért Ecsidzenből, és dicsérte a kínaiakkal végzett munkáját.

Megkérdeztem Szaisót, milyen az élet Sósi császárné szolgálatában. Arra számítottam, azt mondja, hogy Sósi végtelenül el van kényeztetve, de Szaisó meglepett.

– Őfelsége talán túlságosan is komoly – mondta. – És a végtelenségig rendszerető. Egy udvarhölgy (neveket nem mondok, de különben sem ismered) kissé gondatlan volt, és gyakran szólt meggondolatlanul. Tavaly is ezt tette egy fontos eseményen, és megdöbbentette őfelségét. Az asszonyt elbocsátották, és a dolog mindenkinek figyelmeztetésül szolgált, hogy ne legyen elhamarkodott. Mi tagadás, az eset kissé megzavarta az életünket. Természetesen okosabb semmit sem tenni, mintsem kényelmetlen helyzetbe kerülni azáltal, hogy nyilvános alkalommal elhamarkodottan vagy ostobán cselekszünk. Állandó félelemben élünk, nehogy ballépést kövessünk el.

– Talán ha a császárné egy kissé érettebb lesz, enged a szigorúságából –mondtam. – Amikor az ember öregszik, megérti, hogy mindenkinek van jó és rossz oldala, és hogy mindannyian követünk el hibákat. A császárné önmagával bizonyára még szigorúbb, mint a hölgyeivel.

– Ah, ez bizony igaz – bólintott Szaisó.

Azután megkérdeztem barátnőmtől valamit, amin már rég törtem a fejemet.

– És mi van a császárné apjával, Micsinagával? Úgy értem, hogy magánemberként. Sokat időzik Sósi lakosztályában?

Szaisó lesütötte szemét.

– Állandóan – suttogta. – Állandóan vigyáznunk kell. Szerencsére könnyen el lehet vonni a figyelmét.

– Ó… – szóltam, és pirulásából arra következtettem, hogy Micsinaga nem csak nézi a hölgyeket.

– Emlékszel Szei Sónagonra, aki a népszerű párnakönyvet írta? – tért más tárgyra Szaisó.

– Igen, olvastam belőle részeket. Mi lett vele?

– Teisi halála után Gensi szolgálatába lépett. Ugyan mit csinálhat most? Milyen kellemetlen, ha az ember úrnői sorra elhalálozoznak!

Kint ültem a horgászpavilonnál, és reménykedtem, hátha arra téved egy kósza szellő. Az asztalon heverő képtekercs egy Siogama nevű híres mucui helyet ábrázoló szakasznál volt nyitva. A hely neve

– „sós síkság” – a tenger vizéből sót pároló halászok tüzeire emlékeztetett. Mélabús hangulatomban a sós füstfellegek a férjem hamvasztásának napján a halottégető lapály füstjét idézték emlékezetembe. Ezt a verset írtam:

Misi hoto no keburi to narisi júbe jori na zo mucumasiki siogama no ura
(Az este óta, amikor füstté vált az, akit szerettem, Siogama-öböl neve mindig rá emlékeztet)

Nagyon öregnek éreztem magam, mintha életem a végéhez közeledne. Szaisó úrnő látogatása óta ráébredtem, soha többé nem követhetem figyelemmel akár távolról is az udvar életét, és merőben valószínűtlen, hogy bármit megtudhatok, amit Gendzsire alkalmazhatnék. Ihletem forrása elapadt.

Ősszel, meglepetésemre, meglátogatott Csifuru bátyja, aki épp akkor tért vissza Mijakóba távoli állomáshelyéről. Feleségül vett egy hölgyet, akit felületesen ismertem, de az asszony meghalt, és két gyermekük az özvegyemberre maradt. Szomorú történet, de miközben részvétteljesen hallgattam, az az érzésem támadt, udvariassági látogatásának nem csak az a célja, hogy néhai húgára emlékezzünk – bizonyára új feleségre, gyermekeinek anyára vadászik. Igyekeztem szelíden elhárítani, hiszen tudtam, hogy soha többet nem megyek férjhez. E látogatás után körülbelül egy héttel késő este kopogtattak a kapumon. Nem nyitottam ki, és akárki volt az, idővel feladta. Másnap reggel ez a vers érkezett:

Jo no tomo ni araki kaze fuku nisi no umi mo iszobe ni nami va joszezu to ja misi
(Az idők kezdetétől durva szelek ostorozzák a nyugati tengereket, és sohasem volt róla tudomásom, hogy a hullámok idővel meg ne törtek volna a parton)

Bosszantónak találtam ezt a bizalmaskodást, és ezt válaszoltam:

Kaerite va omoisirinu ja ivakado ni ukite jorikeru kisi no adanami
(Ahogy visszahúzódnak, bizonyára a szeszélyes hullámok is megértik, hogy hasztalan ostromolják a sziklás partot)

Szinte bizonyos voltam benne, hogy ezek után többet nem hallok felőle.

Vékony hóréteg öltöztette könnyű fehér köntösbe a kertet. Láttára rádöbbentem, hogy pontosan erre a hatásra törekszünk nyári ruházatunkkal –áttetsző fehér köntöst viselünk egyszínű nadrág fölött. Ezt Katakónak is elmagyaráztam, de persze még fiatal volt, hogy megértse az ilyesmit.

– Hogy viselhet nyári ruhát télen a kert? – kérdezte töprengve.

– Nem, mi viselünk nyáron fehéret, hogy a hűvös hóra emlékeztessen –válaszoltam.

De még akkor sem értette a dolgot, és én hirtelen egy gyermek szemén át láttam a világot, szabadon a jelentések rétegeitől és árnyalataitól, amelyekkel mi, felnőttek mindig beburkoljuk megfigyeléseinket.

Eszembe jutott egy este, amikor Apa jóvoltából vaddisznóhús került asztalunkra. Ecsidzeni tartózkodásunk óta egyre jobban kedvelte a szarvas, a vaddisznó és más vad húsát, és mivel Mijakóban nem volt könnyű ilyesmihez hozzájutni, örült, ha sikerült szereznie. A feltálalt vaddisznóhúst természetesen „fácánnak” neveztük, az őzet meg „kacsának”, hogy leplezzük négylábú eredetüket – de Katakót nem lehetett becsapni. A gyermek alig bírta elviselni a gondolatot, hogy halat vagy baromfit fogyasszon, hát még négylábú teremtményt! Eltolta a tányérját, és egy falatot sem evett.

Hároméves lehetett akkoriban. Különös módon egy bizonyos kis folyami halat nagyon szeretett, de láthatólag meggyőzte magát, hogy az valamilyen úszkáló zöldségféle.

Beköszöntött az új év, és a házba özönlő szokásos üdvözletek között akadt egy levél Csifuru bátyjától, aki láthatólag még mindig magányos özvegyember volt. Érdeklődött, vajon az évszak változása nem jelenti-e, hogy talán már nyitva az ajtóm. Micsoda orcátlanság! Ezt válaszoltam:

Taga szato no haru no tajori ni uguiszu no kaszumi ni tozuru jado o tóramu
(Milyen faluból jöhet az az énekes madár, aki tavaszról csiripel egy háznak, amelyiket még köd borít?)

Nem viseltettem iránta rosszindulattal, és reméltem, hogy talál magának feleséget, de ezt már igazán megsokalltam.

Apának nem volt hivatala az udvarnál, de láthatólag nem bánta. Hivatalos körökben mindig szívesen fogadták, hiszen Micsinaga kegyében sütkérezett, és rendszeresen meghívták költői összejövetelekre. A második hónapban meginvitálták Micsinaga legidősebb fiának nagykorúsági szertartására, a Biva udvarházba. Micsinaga épp az előző évben vette meg ezt a bájos régi házat és birtokot egy idősebb özvegyasszonytól. Kertjében nyáron az ősrégi naspolyaliget meglepően bő terméssel szolgált. Ezt első kézből tudtam, mert gyermekkoromban gyakran látogattunk oda.

Apa elragadtatva mesélt a nagyszerű ünnepségről és a résztvevők pompás ajándékairól. A palota minisztere, aki a nagykorúsági süveget helyezte a fiú fejére, teljes készlet selyemköntöst kapott, két lovat és egy sólymot. Még a nézőket is, köztük Apát, gyönyörű emléklegyezővel ajándékozták meg.

Aznap sűrűn hullott a tavaszi hó, és amikor Apa hazaért az ünnepségről, eszembe jutott a hét évvel azelőtti havas nap, mikor Micsinagával történt találkozásáról tért haza a hírrel, amely azután megváltoztatta életünket. Akkoriban nem láttam tovább az orromnál szorongó vágyamban, hogy Ecsidzenbe menekülve elfussak a házasság elől – és elgondolni, hogy az után, amit azóta megéltem, megint itt vagyok Mijakóban, megözvegyülve, és csak a gyermekemmel és a kertemmel törődöm...!

Nagy figyelemmel igyekeztem gondoskodni a kert karbantartásáról. A tavasz volt a leghálásabb évszak. Mihelyt a szilvafák, a tavasz hírnökei, a levelek kedvéért elhullajtották virágjukat, teljes pompájában bontakozott ki a cseresznye és a nőszirom. Utasítottam a kertészt, vágja le a dupla kamélia megmaradt virágait. Szép volt, amikor edzett virágai még a kései hó alatt is az ágba kapaszkodtak, de mostanra elfáradtak, és megérdemlik a lehullás kegyét. A dupla kamélia még akkor is ragaszkodik az ághoz, amikor már teljesen megbarnult, mintha még méltónak érezné magát a csodálatra. Mikor felhívtam erre Apa figyelmét, nevetve jegyezte meg, hogy ismert egyszer egy idősödő kacér asszonyt a palotában, aki szakasztott olyan volt, mint az a kamélia.

Apa jókedvében volt. A kisebb fiúk sokkal szorgalmasabbnak bizonyultak tanulmányaikban, mint Nobunori valaha is, és Apa mindennap oktatta őket a klasszikusokra. Talán még Nobunori számára is lehet esély, mondta Apa. Tapogatózott udvarbéli kapcsolatainál, vajon nem akadna-e egy kisebb hivatal, amelyet Nobunori szerény tehetségével betölthetne. Még ha csak írnok lenne is, legalább hivatala volna. Meglehetősen jóképű volt, és ha nem nyitja ki a száját, nem kelt rossz benyomást. Könnyedén talált nőket, akik elbűvölőnek gondolták, ő meg egyenesen költőnek képzelte magát. Ha annak alapján ítéljük meg, mily sikeresen jutott be a hölgyek hálószobájába, alighanem igazolható a

véleménye.

Megint elkezdődött az esőzés, s ez mindenkinek nyomot hagyott a hangulatán. Szünet nélkül esett egész nap. Amikor éppen Apa házát látogattam, késő délután beállított Nobunori néhány barátja. Szakét kértek, nekiláttak az ivászatnak és a szabad szájú beszélgetésnek. Meg sem kísérelték halkabbra fogni a hangjukat, hát hallgatóznom sem kellett, hogy tudjam, miről folyik a szó. Először az öcsém költői tehetsége volt ugratásuk tárgya, majd követelték, mutassa meg különféle hölgyekkel folytatott levelezését. Bizonyos levelekbe talán enged bepillantást, mondta Nobunori, másokba azonban nem. Ezzel persze csak feltüzelte kíváncsiságukat, és valaki méltatlankodva közölte: pontosan azokat a leveleket szeretnék látni.

– Olyan nők leveleit, akik becsapottnak érzik magukat, akik egész éjszaka ébren várnak rád – épp azokra vagyunk kíváncsiak! – kurjantotta egyikük.

Öcsémnek hallhatólag hízelgett a figyelem. Papírzörgést hallottam, amint előszedte és körbeadta hódításainak emlékeit. Mennyire elkeserítette volna azokat a hölgyeket, ha látják, hogy papírra vetett finom érzelmeik kézről kézre járnak Nobunori cimborái között! A fiatalemberek a hölgyek kilétét találgatták, és harsányan hahotáztak, amikor valakire sikerült ráhibázni.

Nobunorinak már két barátja kapott állást az udvarnál; az egyik gárdatiszt volt, a másik a Szertartások Hivatalában írnokoskodott. Magabiztos hangjuk elárulta, hogy a szerelem terén jártasabbak a többieknél. Ahogy estébe fordult a délután, ezek ketten vitték a szót. Csöndesen ültem az ellenzők mögött; tanulságos volt, amit hallottam, noha dühítő.

Az írnoki állást betöltő fiatalember igyekezett korához képest tapasztaltnak tűnni.

– Szomorú, de való – hallottam –: ritka az eszményi nő, ha egyáltalán létezik olyan. Megpillantasz valakit, érdekesnek látod, levelezésbe kezdesz vele. Kis levélkéi, versei kezdetben felizgatnak. Elképzeled, mily finoman érzékeny, mennyire művelt. De hamarosan kiderül, hogy sápadt, szálkás kézírása, amit először elbűvölőnek találtál, felületességre vall. Rájössz, hogy főleg a képzeleted működött. Mind büszkék; és nem mintha nem volna némelyik különb a többinél – de sajnálatos módon várakozásodnak egyik sem felel meg.

Öcsém volt olyan orcátlan, hogy egyetértsen.

– Mind el vannak kényeztetve – morgott valaki. – A szüleik ragyogó jövőt képzelnek a számukra, és lányaik nagyszerűségét hirdetik. A szóbeszéd hallatán felizgulsz: – Ah, végre valaki, aki igazán különleges! De mit találsz – a lány tehetsége igen gyatra, csak a híre nagy. A valóság sosem felel meg a híresztelésnek.

A fiatalemberek egyetértésük jeléül bánatosan felsóhajtanak, s ennek hallatán magam sem tudtam, mulassak-e vagy méltatlankodjam öntelt panaszaikon. Mondanom sem kell, egyikük sem volt házas. Különös: mihelyt választott valaki, az eszményi tulajdonságok mindennél fontosabbnak tartott fogalma lassan kifakul. Hiszem, hogy ha valóban találnál olyan személyt, aki minden tekintetben megfelel eszményednek, hamarosan elunnád. Minden meghitt kapcsolatban az a legérdekesebb, ahogyan észrevétlenül egyre jobban megbecsülöd a másik tulajdonságait. Már-már elmaraszaltam öcsém barátait, hogy valamennyi olyan zöldfülű, mint ő maga, ám ekkor megszólalt egy megfontoltabb hang.

– A legkellemesebb nők a középső rang köreiből jönnek – mondta. (Vajon kinek a hangja lehet?, tűnődtem.) – A magunkfajta fickó hasztalan ácsingózik magas ranggal született szép hölgyek után, akik történetesen befolyásos családdal rendelkeznek. Jobb, ha nem is gondolunk rájuk.

– Mit értesz középső rangon? – tudakolta valaki.

– Jobb napokat látott családból származó nőket?

– Vagy talán olyat – tudakolta egy másik –, akinek a származása szerény, de vagyon és szerencse révén felemelkedett?

– Nem – válaszolt az első hang. – Olyan leányokra gondolok, akiknek tisztes, noha nem a legmagasabb rangú családja a provinciákon teljesített szolgálatot. Ők tudják, hogyan viselkedjenek jól nevelt társaságban; a fényűzés sem hozza őket zavarba, de megőrizték gyakorlatias érzéküket, és nem vesznek mindent természetesnek. Több nőt is említhetnék, akire illik ez a leírás.

Mondott is néhány nevet, és lelki szemeimmel láttam, amint öcsém barátai megjegyzik maguknak az elhangzottakat.

– Igen, ők elbűvölők és értelmesek – folytatta. – Amikor az ilyen lány udvari szolgálatba lép, rendszerint rámosolyog a szerencse. Nemegyszer láttam erre példát.

– Persze segít – hallottam Nobunori hangját –, ha egy lány gazdag.

– Nem feltétlenül – válaszolta (vélhetőleg) a gárdatiszt. – Gyakran találni jól nevelt lányokat, akik tehetségesek, és elég csinosak. De tudom, vannak rendkívül csinos lányok, akikről senki sem hallott, és elgyomosodott kis házakban fonnyadnak el.

– Közrendűekre gondolsz? – kérdezte valaki gunyoros hangon.

– Dehogyis – válaszolt ingerülten a tiszt. – Jó mulatság lehet hemperegni egyet egy csinos szolgálóval, de én valami érdekesebbről beszélek; jó, ha nem is kiváló családból való lányról, de akinek sikerült finom modorra szert tennie, és némileg jártas zenében és kalligráfiában. Valamelyes hátrányt kellett elszenvednie a világban – talán meghalt az édesanyja, vagy apja elveszítette az állását, netán a bátyja nagy szamár –, de ő maga olyan, mint valami rejtőző virág a gyomok között. Az ilyen személy annál is érdekesebb, mert váratlanul bukkansz rá.

Hallottam, ahogy a többi fiatalember visszafojtja lélegzetét – bizonyára szöget ütött a fejükbe a dolog.

– És az ilyen lány nyilván kevésbé féltékeny vagy igényes – tette hozzá az előbbi.

– Márpedig annál nincs is rosszabb! – jelentette ki valamelyikük. – Utálom, amikor folyton azt tudakolják, hol jártál, kivel találkoztál, miért nem jöttél hamarabb.

– Nem – vetette ellene Nobunori –, az a legrosszabb, aki olyan okosnak képzeli magát, hogy állandóan kínai írásjegyekkel szórja tele a verseit; és érezteti fensőbbségét. A magasabb műveltség első jelére én máris hátraarcot csinálok!

Nem kellett volna meglepődnöm, hogy ilyesmit hallok az öcsémtől, de bizony ízléstelen volt a megjegyzése. Igen rossz véleménnyel lettem volna minden hölgyről, aki vele folytat viszonyt.

– Nem; az a nő a legrosszabb, aki túlságosan kifinomult és érzékeny –vélekedett valamelyikük. – Tegyük fel, hogy a kilencedik hónap kilencedike van, és te a hajadat téped, mert muszáj az alkalomra kínai verssel előállnod. Aztán a krizantémokat lepő harmat keltette érzéseket fejtegeti, és elvárja, hogy erre válaszolj. Más alkalommal, amikor nem sürgetnek ennyire, talán bájosnak gondolnád, de most azon kapod magad, azt kívánod, bárcsak mérsékelné a hölgy esztétikai késztetéseit. Idővel igencsak fárasztó lesz az ilyesmi.

Ekkor egy részegnek tűnő hang vágott bele a panaszáradatba.

– Nekem olyan nő kell, akinek elég, ha megzörgeted a függönyt, máris szétteszi a lábát!

Kitörése nagy hahotát, asztaldöngetést keltett. Ezután már lehetetlen volt követni a beszélgetést. Általában nem kedvelem az olyan összejöveteleket, ahol a férfiak isznak, és a légkör így eldurvul, de aznap nosztalgiám támadt a kanmuri hallatán, mert ráébresztett, hogy számomra a románc már a múlté.

Mi sem kelt jobban régi emlékeket, mint a hold. Fenségesen lebegett elő a hónap tizennegyedikén,

amikor kis időre alábbhagyott a hosszú esőzés. Ébren feküdtem szobám mélyén, ahonnan kiláttam a tiszta éjszakai égboltra, még csak a verandára sem kellett kimennem. A telihold előtti éjszakán a hold nyugat felé utazott, és gondolataim követték oda, ahol Ming-gvok most lakozik. Most már ő is kétségtelenül megházasodott, gondoltam, de el sem tudtam képzelni, milyen lehet a felesége, az otthona, milyenek a gyermekei. Sohasem találkoztam kínai nővel. Gondolataim visszaszálltak Ecsidzenbe; szinte fájón élesek voltak az emlékeim.

A folyó fölött csapdosva szálló és egymást szólongató bíbicek értésemre adták, hogy hajnalodik. Most talán el tudnék aludni; de előbb még odakúsztam íróasztalomhoz, és ezt vetettem papírra:

Tomo csidori morogoe ni naku akebono va hitori nezame no toko mo tanomosi
(Hajnalodik, a bíbicek, akár a szerelmesek, szólongatják egymást; egyedül ébredve fekhelyemen, némi vigaszt találok ebben a hangban)

Apa említette, hogy Gensin egyik tanítványa, egy Dzsakusó nevű pap, Kínába készül. Elfogott a vágy, hogy üzenetet próbáljak vele küldeni Ming-gvoknak. Nevetséges volt persze egyáltalán álmodni arról, hogy egy szent zarándokot ilyesmivel terheljek, de nem állhattam meg, hogy azért el ne készítsem az üzenetet. Ha reménytelen is átküldeni a tengeren, elégetem, és a füst talán majd Ming-gvok álmaiba lebeg.

Po Csü-ji egyik verséből másoltam le egy kínai sort:

(Gondolataim veled vannak, drága barátom, bár kétezer mérföldnyi távolságban)

A számos éjszaka egyikén, amikor ébren feküdtem és a holdat bámultam, egy japán verset írtam:

Miru hodo zo sibasi naguszamu meguri avamu cuki no mijako va haruka naredomo
(Arra a rövid időre, míg felnézek rá, vigasztalódom, bár a város, ahová a hold visszatér, messze, messze van)

Feltételeztem, hogy más szem is látni fogja, hát nem írtam alá. Mindenki azt gondolja majd, hogy a vers egy öntelt udvaronctól származik, akivel Ming-gvok a barbár országban ismerkedett meg.

Mihelyt idáig jutottam, már csak Apához fordulhattam tanácsért. Kérésem hallatán kétkedő oldalpillantást vetett rám, de legalább megkért, hogy mutassam meg a küldeményt. Felsóhajtott, hiszen ilyesmit akár ő is írhatott volna Csiu mesternek.

– Jól van – mondta végül. – Megteszem, amit tudok. De ne feledd, Dzsakusó szerzetes, és sok mindent visz a zarándokútjába eső kolostoroknak. Valószínűleg nemet mond.

Meglepett, hogy Apa egyáltalán hajlandó megpróbálni. Elhatározta, hogy Csiu mesternek címezi a küldeményt.

– De ha egyáltalán eljut oda – amiben, értsd meg, kételkedem –, barátod bizonyára felismeri kézírásodat.

Bólintottam.

Apa mosolyogva ingatta a fejét.

Apa nagy meglepetésére, Dzsakusó beleegyezett, hogy elviszi a levelet.

KERRIA RÓZSA NEM FAKUL

Uszuki to mo mizu

Ekkortájt, amikor kitisztult az ég, Micsinaga óriási költészeti találkozót patronált. Apa három kínai rapszódiát alkotott, és vég nélkül próbálta otthon; el akarta dönteni, melyiket mutassa be. A találkozó nagyszabású esemény volt, a leghíresebb költők szerepeltek, mind kínai, mind hazai versekkel. Apa fáradtan, de lelkesülten tért haza. Rengeteget mesélt a lakoma részleteiről, a többi költőről meg válogatott palotai pletykákról, majd a fülembe súgta, hogy szeretne négyszemközt beszélni velem. Délután, amikor egy árnyalatnyi szellő borzolta a tó vizét, kimentünk a horgászpavilonhoz. Apa derűs arckifejezéséből ítélve arra számítottam, Micsinaga újabb hivatali kinevezést ígért. Elképzelhető a meglepetésem, amikor Apa elmesélte: Micsinaga valóban félrevonta, de azért, hogy az én Gendzsi-történeteimről beszéljen vele!

– Érezd magad megtisztelve – hajtogatta Apa. – Micsinaga tud Gendzsiről, és érdeklődik irántad. Mi több, valósággal elbűvölte a te Ragyogó Herceged. Ez pompás lehetőségeket tartogathat jövődet illetően.

Éreztem, hogy arcomat elfutja a vér. Hogyan kerülhettek történeteim Micsinaga szeme elé? Valószínűleg a férjem felelős érte, bár soha semmit sem mondott nekem. De végtére is, bizonyára nem mert szólni azok után, hogy oly hevesen kifakadtam, amikor még házasságunk előtt széltében mutogatta a kéziratait. Elbátortalanított a gondolat, hogy Micsinaga olvasta munkáimat.

– Mit kellene tennem? – kérdeztem.

– Ó, még semmi sem biztos – mondta Apa, és elhessegette a halántékára telepedett szúnyogot. – Légy nyugodt; majd meglátjuk, mi lesz a dologból.

Felszúrt tányérjáról egy finom, halvány narancsszín naspolyát, és kényesen leharapdálta a gyümölcs húsát a vaskos fekete magvakról.

– De legelőbb is úgy vélem, folytatnod kellene Gendzsit – mondta. – Még írsz róla, ugye?

Tétován vállat vontam. Valójában rég nem írtam semmit, és csak az utóbbi időkben éreztem ihletet, hogy megint felvegyem ecsetemet – de Apa ezt nem tudhatta. Minthogy valamikor régen kifejezte helytelenítését –mint mondta – „léha történeteim" iránt, ritkán mutattam meg neki bármit is, amit a Ragyogó Hercegről írtam. Hallgatólagos megegyezésünk szerint ő nem kérdezett, én nem hoztam elő a témát. Most azonban, hogy Micsinaga érdeklődést mutatott, Apa mintha azt gondolta volna, végül is jobb lesz, ha tudomásul veszi Gendzsit. A vadkacsapár némán tapicskolt át a nyíltvízen, nyomukban öt nemrég kiköltött fiókájuk. Néztük, amint eltűnnek a nádasban.

– Talán megmutathatnád, micsoda kalamajkákba keverted mostanában jóképű hercegedet – mondta szelíden Apa. – Micsinaga megjegyezte, milyen érdekes egybeesés, hogy Gendzsit is Szumába száműzték, mint Korecsikát.

A megjegyzés megdöbbentett.

– Sokakat száműztek Szumába – vágtam rá. – Különben is, Gendzsi magától ment; valójában nem száműzték.

Apa egy pillantást vetett rám.

– Igen, persze. Nem céloztam én semmire. Csak ne feledd, hogy a jövőd nagyban Micsinagától függ – akárcsak az enyém.

– Nem felejtettem el – válaszoltam lassan.

Csakugyan nem?, tűnődtem. Annyi bizonyos, hogy töprengtem Micsinagán, és találgattam, mi

indíthatta barátságos magatartásra Apa iránt, de eszembe se jutott, hogy a legcsekélyebb figyelmet szentelhetné egy magamfajta jelentéktelen teremtésnek. Ez kizökkentett nyugalmamból, és egyszeriben sebezhetőnek éreztem magam. Úgy véltem, Apa is idegesebb, mint amilyennek mutatkozik. És mit ért a „jövőmön”? Csak nem gondolja, hogy valaki, az én koromban, számításba jöhet udvari szolgálatra? Én már rég felhagytam ezzel az álommal. Jövőt érintő céljaim szerényebbek. Minden szükségletemet fedezi férjem hagyatéka és anyai örökségem; illő neveltetésben részesíthetem leányomat, s bizonyára megfelelő házastársat találhatok neki, mire elérkezik az ideje.

Férjem halála után nem volt kedvem az íráshoz, de azután felfedeztem, hogy Gendzsi segítségével lerázhatom sivár borongásomat, amely máskor úgy ellepett, akár a köd. Vázlatokat küldtem szét, és élveztem barátok és ismerősök dicséretét. Többnyire nők voltak az olvasóim. Nehéz volt elképzelni, hogy elbeszéléseim Micsinaga szeme elé kerüljenek. Időre volt szükségem, hogy megfejtsem, ugyan mit is jelenthet ez. És most kénytelen voltam firkálmányaimat Apának is megmutatni.

Láthatólag válaszra várt, vagy legalábbis utalásra, hogy megértettem: most már vigyáznom kell, mit írok Gendzsiről.

– Nos – szóltam –, igyekszem elképzelni valamit, amibe nem lehet belekötni. Egy olyan részen dolgozom, amelyben Gendzsi és néhány barátja nőkről beszélget. Ha befejeztem, majd megmutatom.

– Kitűnő! – Apa valósággal ragyogott. – Micsinaga azt mondta, alig várja a folytatást.

– Nagyszerű – válaszoltam egykedvűen. Rossz előérzettel fontolgattam, milyen lesz annak tudatában írni, hogy Micsinaga átkukucskál a vállam fölött.

Apa megjegyzései ellenére továbbra is foglalkoztatott Korecsika és hanyatló szerencséje. Szaisó barátnőmtől tudtam, hogy Icsidzsó császár odaadó apa. Legnagyobb öröme, ha a királyi gyermekekkel időzhet, mesélte Szaisó. Az anyátlan kis herceget nagynénje, Mikusigedono gondozza, aki minden egyebet feladott a kisfiú kedvéért, amikor nővére, Teisi meghalt. A császár természetesen gyakran találkozott ezzel a hölggyel, mikor gyermekeit látogatta, és ezek a látogatások viszonnyá érlelődtek, ami persze az egész udvart ellátta beszédtémával.

Megkérdeztem Szaisót, mit szól ehhez a császárné. Úrnője nem féltékeny természet, válaszolta, és nem törődik a császár kilengéseivel. Még ha ez igaz is, gondoltam, Micsinaga valószínűleg nem ilyen közömbös. Nem érezheti addig biztonságban magát, míg királyi fiúgyermek nem fogamzik meg lánya méhében. Icsidzsó viszonya Korecsika családjának egy nőtagjával ezt fenyegeti. Mikusigedono valóságos hasonmása a halott császárnénak, mesélte Szaisó, nem csoda hát, ha Icsidzsó vonzódik hozzá. Korecsika ujjong, hogy utolsó életben maradt húga ilyen pompás viszonyba bonyolódott.

A két fivér más-más ösvényre tért, amióta annak idején keresztezték Micsinaga útját és ezért büntetésben részesültek. Takaie gyakran látogatta Micsinagát, és még solymászni is elkísérte. Korecsika viszont megőrizte a tíz lépés távolságot, és csupa olyan eseményért rajongott, ami szálka volt a régens szemében. Úgy éreztem, kihívja maga ellen a sorsot.

Azon a nyáron vettem hírét, hogy Kerria Rózsát utolérte a járvány, és nagyon beteg. Senki sem hitte, hogy életben marad, és családja már a véget várta, amikor mindenki ámulatára, felépült. Régóta nem leveleztünk, de nagyon szerettem volna viszontlátni. Meglátogattam, és kezdetben kissé nehezteltem, hogy szertartásosan, ellenzők sora mögött ülve fogad. Úgy éreztem, még haragszik, és megtagadja régi, meghitt barátságunkat. Kényszeredetten beszélgettünk. Amikor azonban már azt gondoltam, nincs értelme, hogy tovább maradjak, elfojtott zokogást hallottam az ellenző mögül. Az

ellenző szélét kissé megbillentve megláttam Kerria Rózsát. Előrehajolt, halványszürke köntösét fejére borította. Kinyújtottam a kezemet, hogy megérintsem a vállát, ő pedig hirtelen felemelte a fejét.

Az arca! Alighanem összerezzentem, mert barátnőm azonnal visszaroskadt és sírva fakadt. Gyönyörű, bársonyos arcbőrének szövetét a himlő rosszul cserzett bőrré tette hasonlatossá.

– Miért is nem haltam meg! – jajdult fel.

Köntösét megint fejére húzta, és ide-oda ingatta magát párnáin. Elszörnyedtem. Kerria Rózsa halk jajongása a végtelenségig visszhangzott a néma házban. Egy pillanatnyi gondolkodás nélkül, szótlanul átöleltem, magamhoz szorítottam, és együtt ingattam magamat fájdalmával, míg végre meg nem nyugodott. Ujjaim hegyével szelíden simogattam szegény drága arcát, és ő nem tiltakozott.

Hazafelé menet kitérőt tettem a szentélyhez, ahol annyi esztendeje Kerria Rózsa meg ér megpecsételtük barátságunkat. A kert mögötti vad lankán virultak a kettős szirmú kerriarózsa-bokrok. Letörtem egy ágat, és egyik futárommal elküldtem Kerria Rózsának. Másnap válaszul egyszirmú virágot kaptam, amelyet sikerült még találnia valahol, bár az ideje már majdnem lejárt. Mélységes meghatottságomban ezt a verset küldtem válaszul:

Orikara o hitoe ni mezuru hana no iro va uszuki o micucu uszuki to mo mizu
(Volt egy évszak, amikor ennek az egyszirmú virágnak színét nagyon szerették. Megfakult? Számomra nem)

Idővel a gyermeket is magammal vittem, amikor Kerria Rózsát látogattam. Barátnőm eleinte zavarban volt, és ellenzője mögött rejtőzött, de fokozatosan félrehúzta az ellenzőt, és arcát legyezője mögé rejtette. Végül a legyezőt is elhagyta, és Katako ekkor már annyira hozzászokott Kerria Rózsához, hogy sebhelyes arca láttán csak egy pillanatra rezzent meg.

Egy alkalommal Kerria Rózsa higgadtan közölte: elhatározta, hogy apáca lesz. Családja ellenzi a gondolatot, mivel azonban ő nem ment férjhez, valójában nincs, ami visszatarthatná. Nem kötik olyan szálak, amelyek legtöbbeknek megnehezítik, hogy elszakadjanak a világtól. Egyetlen szóval sem beszéltem le, habár később az édesapja eljött hozzám, abban a reményben, hogy segíthetek megváltoztatni leánya elhatározását. Kerria Rózsa elmondta, hogyan jutott erre a döntésre.

Betegsége előtt, mesélte, nagyon büszke volt a külsejére. Ez meglepett.

– Sohasem láttalak hiúnak – protestáltam.

– Nem. Mások előtt nem mutattam, de magamnak igen fontos volt. Sohasem mulasztottam el, hogy kitépkedjem szemöldökömet, sem hogy négynaponként feketére fessem a fogamat. Egyszer azt mondtad, a bőröm olyan, mint a friss fehér őszibarack, és ez a megjegyzés drágább volt nekem, mint valamennyi vers, amit valaha küldtél.

Őszinte szavai megmosolyogtattak.

– Érdeklődésem legfőbb tárgya az volt, hogy gyönyörű környezetet teremtsek. Színeket választottam köntöseim megfestéséhez, illatokat elegyítettem tömjéneszacskókhoz, és a kalligráfiát gyakoroltam, hogy az írás stílusát a versben kifejezett érzéshez igazítsam. Úgy láttam, ezek a dolgok teszik széppé az életet, ezekért érdemes élni.

– Az ilyesmi valóban segít – vetettem közbe.

– De nem elegendő – válaszolta. – Neked van gyermeked. Érte érdemes élni. Én ugyan nem bírtam elviselni a házasság gondolatát, de örök bánatom, hogy nincs gyermekem. Szenvedélyből nekem is jutott. A szerelembe esés izgalma, a meghittség lopott percei, a féltékenység mardosása, az elválás könnyei – nem kell ahhoz férfi, hogy megéljük a szerelmet.

– És amikor megbetegedtél, valami megváltozott? – kérdeztem.

Katako kint a verandán morzsával igyekezett verebeket odacsalogatni. Kerria Rózsa a gyermekre pillantott, és felsóhajtott.

– Igen. Olyan fájdalmaim voltak, hogy azt gondoltam, egész biztosan meghalok. Egy darabig lázálmaim lehettek, mert nem emlékszem a napok múlására. Amikor végre alábbhagyott a lázam, és végül mégsem haltam meg, arra ébredtem, hogy a testem átalakult. Pokolbéli démonhoz hasonlatosan foltos, rücskös a bőröm. Nevetségesnek tetszett továbbra is azzal foglalatoskodnom, hogy szépséget próbáljak teremteni.

Lassan kinyitotta, majd összecsukta súlyos legyezőjét. Gyönyörű fehér kezét megkímélte a himlő.

– Szüleim gyermekei közül egyedül én maradtam életben. Emlékszel, hogy te meg én egy szentélyben találkoztunk, amikor mindketten akkoriban meghalt nővéreinkre emlékeztünk. Anyám és apám rég lemondott arról, hogy meggyőzzenek, válasszak férjet, és szánalmasan boldogok, hogy egy leszármazottjuk legalább maradt, ha nem voltam is kielégítő gyermekük. Nem tudták megérteni, mennyire elkeserít, hogy életben maradtam.

– Mi sem természetesebb – mondtam. – Úgy érezték, imáik meghallgatásra találtak, amikor meggyógyultál, és kegyetlen csapás, hogy most le akarsz mondani a világról. Érzéseiket éppúgy megértem, mint a tiéidet. Magam is fontolóra vettem, válasszam-e a vallásos életet, ám az én számomra kivihetetlen, kivált, mert a leányom annyira fiatal.

Hirtelen nagy mozgás támadt kint a verandán: az öreg kertész, aki segített Katakónak madarakat csalogatni, lecsapott egy kosárral és foglyul ejtett egy verébpárt. A gyermek örömtől mámorosan szaladt be hozzánk, kérlelve, hogy megtarthassa a madárkákat.

Kerria Rózsa szobájában és kertjében minden kifinomult ízlésre vallott. Lágy selyemfüggönyeit az elmosódó faerezet mintájára festették, a kert látványát keretező, teljesen felgöngyölt redőnyöket tökéletesen hozzáillő, kockás mintájú kínai szövésű selyem szegte. Kint a juharfák: akár a rozsdaszín, arany, sárga és karmazsin dús árnyalataiban pompázó brokát. Tarka levelek hullottak a tó sötét vizére. A kettőnk közt lévő gyékényen álló parázstartót egyetlen tönk szilfából faragták, fürjet és füveket ábrázoló gyöngyház berakással. Melegítésre nem volt szükségünk, de a szén között parázsló tömjéngolyócska szilva, só és moha illategyvelege átjárta a szobát. Kerria Rózsa mestere volt a szokatlan illatok alkotásának.

És mégis, a környezet szépsége bizonyos módon csak aláhúzta barátnőm mondanivalóját. Mi lehetne tünékenyebb, mint a skarlát izzásban haldokló juharlevelek? A selymek porosak lesznek, foszlanak, a tömjén semmi, amíg füstben el nem pusztul. Bizonyos időkben egy vers halhatatlanságra tehet szert, de gyakoribb, hogy a küszködve megformált művészi érzések elveszítik jelentőségüket, amikor a személy, akitől származnak, már eltávozott. Az igaz szépség mulandó. Létünk egy pontján már nem éltet a dolgok szomorúsága közepette.

Csakhogy szabad-e engednünk legmélyebb vágyainknak, ha ezzel másoknak szenvedést okozunk? Barátnőm apjának hangjában könnyek bujkáltak, amikor kérlelt: tartsam vissza leányát a szerzetesi fogadalomtól. Szülei idősek lévén, úgy okoskodtam, hogy Kerria Rózsának hamarosan alkalma lehet vallásos hajlamait követni. És ha később netán megbánná elhatározását, csak annál nehezebben érheti el a keresett békességet. Így azt tanácsoltam, várjon, mielőtt a végleges lépést megtenné. Fokozatosan kezdje el vallásos életét, másoljon szutrákat, hogy megvilágosítsa és megnyugtassa elméjét.

Az évek múlásával mindketten megváltoztunk, más-más élmények voltak mögöttünk, nézeteink megenyhültek. Azok közül, akik valaha közel álltak hozzám, oly sokan távoztak el, hogy csak annál jobban értékeltem Kerria Rózsát most, amikor barátságunk feléledt. Neki mutatnám meg legelőször írásaim vázlatát; az ő éles elmére való megjegyzései mindig biztatóak.

Azon a télen két elbeszélést fejeztem be, amelyeket többé-kevésbé egy időben írtam. Az egyik Gendzsi kalandjáról szólt egy magas rangú, büszke, szép hölggyel, egy császári herceg özvegyével; a másik, találkozásáról egy gyomok között rejtőző szégyenlős virágszállal. Megírtam egy jelenetet, amelyben Gendzsi és barátai más-más fajta nőkről beszélgetnek, majd úgy éreztem, Gendzsi szívesebben térne tágabb mezőkre. Az első asszony Rokudzsó volt, a Hatodik Udvar úrnője. Kissé idősebb Gendzsinél, ízlése, mind külsejét, mind művészi adottságait tekintve feddhetetlen. Gendzsi sokáig üldözte, mert a hölgy más volt, mint az ostoba palotai lányok, akiket lenyűgözött, és egyetlen pillantására megadták magukat. Amikor azonban végül elérte a hölgyet, nehezen tudta ébren tartani hevületét. Rokudzsó úrnő féltékenységében, keserűségében szentül hitte, hogy Gendzsi a kettejük közti korkülönbség miatt veszítette el érdeklődését.

Odaadtam az elbeszéléseket Kerria Rózsának, és véleményét kértem. Mivel ő volt legodaadóbb olvasóm, megerősödött az az érzésem, valójában még nem készült fel rá, hogy lemondjon a világról. Az előző nyár óta töprengtem, hogy bocsássam-e a nyilvánosság elé elbeszéléseimet, és ő segített eloszlatni aggályaimat. Legfőbb hibámnak azt tartotta – s ezt orvosolni igyekeztem –, hogy Gendzsi kissé túlságosan tökéletes, és fel kellene mutatnom hibáit.

– Mindig is úgy láttam, fontos számodra, hogy elbeszéléseid hitelesek legyenek – mondta Kerria Rózsa. – Ne kerteljünk: a férfiakban alapvetően sok a hiba. Még Gendzsiben is.

Minthogy a férfiúi fogyatékosságok mintaképét öcsémben, Nobunoriban láthattam, elhatároztam, hogy néhány hibáját kölcsönveszem másik történetem számára.

Mindig is kíváncsi voltam arra, vajon a férfiak miért vonzódnak inkább a gyenge és hajlítható nőkhöz, mint a tökéletesebbekhez. Sajnálatos módon általános öcsémnek az a véleménye, hogy egy hölgy magasabb műveltsége menten lelohasztja a férfiak érdeklődését. Gendzsi szerelme tárgyául pontosan olyan nőt alkottam, amilyet öcsém és barátai láthatólag a legcsábítóbbnak tartanak. Gendzsi véletlenül akadt rá, amikor régi dajkáját látogatta a város egy leromlott részében. Titokzatos hölgyet pillant meg a szomszéd ház zsaluja mögött. A hölgy verset küld Gendzsinek, a mindennapos, de pazarul illatozó *júgao* nevű tökvirág társaságában, amely dúsan tenyészik rozzant házának eresze alatt.

Gendzsi meglátogatja – mindig késő éjszaka, mindig rangrejtve –, és a hölgy még a legfeslettebb követeléseit is teljesíti. A lány gyermekes, ám a test dolgaiban tapasztalt. Gendzsi ellenállhatatlannak érzi ezt a kettősséget, és elhanyagolja feleségét is, elegáns szeretőjét is. Vajon ez a csendes, törékeny leány miért bír ilyen hatalommal fölötte – hiszen nem különlegesen szép, nem is különösen okos. De, Gendzsi lévén, nem kutakodik. Beéri azzal a kézenfekvő magyarázattal, hogy e vad rajongás magyarázata alkalmasint egy előző életbeli kapcsolatban rejlik. Elhamarkodottan elhatározza: elviszi a leányt egy elhagyatott udvarházba, hogy zavartalanul hódolhasson szenvedélyének. Olyan hűséges lesz, ígéri, mint „a türelmes búvármadarak türelmes folyója”.[26]

Nem volt kétségem afelől, hogy ha Gendzsi néhány hetet tölt ezzel a hölggyel, akit a *júgaóhoz* hasonlít, mely csak este fedi fel arcát, hamarosan rá fog unni. Különféle folytatások gondolatával küszködtem, amikor Kerria Rózsa, meglepetésemre egyszerűen azt ajánlotta, hogy Júgao haljon meg. Barátnőm nem állhatta azt a fajta nőt, aki minden fortélyt bevet, hogy csapdába ejtsen egy férfit. Még kevésbé az olyan nőt, aki tehetetlen rabja egy önző szívtipró szeszélyeinek. Buta libának tartotta Júgaót.

– Gendzsi kezd bosszantani – zsörtölődött.

– De hiszen magad panaszoltad, hogy túlságosan tökéletes – emlékeztettem.

Ám amikor átgondoltam megjegyzéseit, ráébredtem, hogy megmutatta a követendő utat. A halott

Júgaót Gendzsi ereklyeként őrzi emlékezetében. Számos hódítása során soha ilyen engedelmes teremtéssel nem találkozott. A leány hamarosan eltűnik a színről, Gendzsinek nem lesz ideje ráunni. De hogyan haljon meg?

– Rokudzsó úrnő ölje meg – javasolta ridegen Kerria Rózsa.

– Micsoda? Megbolondultál? – hőköltem meg. – Rokudzsó úrnő maga a testet öltött elegancia, nem közönséges gyilkos! Tökéletesen eltérne a jellemétől, ha egyáltalán az eszébe jutna ilyesmi.

Kezdtem komolyan kételkedni Kerria Rózsa józan ítélőképességében.

– Jó, akkor nem jut eszébe – mondta barátnőm. – Mi lenne, ha álmában a szelleme elhagyná testét, és úgy követné el a tettet, hogy ő még csak nem is tud róla? Megdöbbenhet, amikor észreveszi, hogy haját és ruháit áthatja az elégetett pipacs füstje, mert ráébred, hogy ördögűzés tárgya lett.

Sokáig gondolkodtam Kerria Rózsa felháborító javaslatán, de végül rájöttem, hogy – tökéletes.

Elhatároztam, hogy szegény Júgaót még egy személyiséggel ruházom fel, hogy belefoglalhassam egy korábbi elbeszélésembe. Gendzsi legjobb barátja, To no Csúdzsó császári istállómester elveszített kedvesének teszem meg. Ő volt az a hölgy, akinek elvesztésén sóhajtozott egy esős tavaszi éjszakán, amikor nőkről folyt a szó.

– Írj bele egy gyermeket is – ajánlotta Kerria Rózsa. – Jó kiindulópontja lehet egy későbbi történetnek.

Apa a fejét ingatta, amikor elolvastattam vele a két történetet.

– Alighanem ódivatú vagyok – mondta. – Nem értem én ezt a sok színlelést.

De nem érezte, hogy a történeteknek bármi köze volna a politikához, amit bizonyos körökben kifogásolhatnának. Méltányolta a türelmes búvármadarak képét; legősibb hazai versgyűjteményünkből származik, mondta. Érdekes módon nem értette, miért is rajong Gendzsi a tökvirágos leányért.

– Ezt a részt egyszerűen nem érzem meggyőzőnek – panaszolta. –Miért hagyna el egy Gendzsi-szabású férfi egy szép és előkelő hölgyet ennek a kis lotyónak a kedvéért?

Mosolyognom kellett. Örülök, hogy Apa nem olyan, mint a mindennapi férfiak.

FOLTOS BAMBUSZ

Karatake

Az első hónapban új kinevezéseket és előléptetéseket jelentettek be az udvarnál. Nobunori írnoki állást kapott. Madarat lehetett volna fogatni vele; Apa megkönnyebbült. Ez tisztes biztonságot jelentett öcsémnek. Hacsak nem művel valami felháborítót, biztosított az előmenetele. Csak aggasztó iszákossága jelenthet gondot. Apa intette, hogy az újévi ünnepségek során nyilvánosan ne igya le magát.

Azon a tavaszon különös csomagot kaptam férjem leányától. A fő házban adta át egy futár, aki kínai árukkal kereskedik az udvar megbízásából. A férfi zsörtölődve emlegette, hogy ez az utolsó küldemény, és roppant nehezen tudta megtalálni a rendeltetési helyét. Maga a csomag ütött-kopott volt, mintha már régóta utazna. A csomagolásra erősített kifakult cédulát „Fudzsivara Nobutaka, Jamasiro provincia kormányzója feleségének” címezték. Ez volt férjem állása a házasságunkat megelőzően. A csomag vélhetőleg Jamasiróba utazott, onnan vissza a fővárosba, ahol a futár nagy nehezen rátalált Nobutaka fő házára.

Férjem leánya kissé zavarban volt, amikor elhozta nekem a csomagot.

– Nem tudtuk, mi ez, de felkeltette a kíváncsiságunkat, mert feltételeztük, hogy Kínából jött. El sem tudtuk képzelni, ki küldhet nekünk valamit olyan messziről – mentegetőzött a leány. Felnyitották a küldeményt.

Nem találtam szavakat. A leány felém tolta a csomagot.

– Úgy gondoltuk, neked szól – folytatta. – Kérlek, nyisd ki, és fejtsd meg a rejtélyt.

Kibogoztam a csomókat, amelyeket ők újra megkötöttek, és kisimítottam a vastag, megviselt barna papírt. Karcsú, dísztelen fadobozt borított. Levettem a doboz tetejét; benne egy készlet finom kínai festőecset rejtőzött.

Megdöbbentem.

– Levél nem volt benne? – kérdeztem.

Nobutaka leánya figyelmemet a doboz fedelének belsejére hívta fel. Azon határozott, férfias írással vers állott:

Ózora o kajou maborosi jume ni dani miekonu tama no jukue tazunejo
(Varázsló, ki átkelsz a nagy égen, keresd meg azt, akit még álmaimban sem láthatok)

– Értesz ebből valamit? – kérdezte.

– Igen – feleltem lassan. – Ezeket az ecseteket bizonyára nekem szánták. Nobutaka leánya nem tágított. – De az a rész a varázslóval... Az mire vonatkozik?

– Alighanem a híres kínai versre, az „Örök bánat”-ra – válaszoltam. –Arra a részre, ahol a császár varázslót küld, hogy megkeresse halott asszonyát, Jang Kuj-fejt.

– Szerintem akárki küldte ezeket az ecseteket, arra gondolt, csoda lenne, ha valaha elérkeznének hozzád – mondta élénken Nobutaka leánya.

Várakozásteljesen nézett rám; nem akart kíváncsiskodni, de láthatólag bővebb magyarázatot remélt.

– Ecsidzeni tartózkodásunkhoz van köze – mondtam akadozva. – Apa ott ismerkedett meg néhány kínaival.

– Értem – válaszolta csalódottan.

Nyilván valami romantikusabbat remélt.

Törtem a fejem, mire terelhetném a szót, és eszembe jutott Gendzsi iránti érdeklődése. Öcsémnek és barátainak lelkes fecsegése valószínűtlenül eldugott helyeken élő hölgyekről további ihletet adott, és nemrégiben fejeztem be ennek a témának egy újabb változatát. Mi lenne, ha Gendzsi ígéretes nyomot követne, ám a hölgy, akire ily módon rátalál, nevetségesnek bizonyulna? Ez ugyancsak próbára tenné hősöm sokat hangoztatott érzékenységét! Gyorsan, félig-meddig tréfából papírra vetettem ezt a történetet, de még rendes másolatot sem készítettem róla. Odaadtam a leánynak, de lelkére kötöttem: hamarosan adja vissza, és ne mutassa meg senki másnak. Roppant izgatott lett.

Amikor eltávozott, jó darabig ültem dolgozószobámban, sorra kézbe vettem az ecseteket, és gondolataimat a múltbéli dolgokon járattam.

Késő tavasszal Szaisó barátnőm szabadságot kapott az udvartól. Meghívtam, nézze meg kertemben a nyírfa cseresznyét. Egyik történetem olvasásakor érdeklődés támadt benne ez iránt a fa iránt. Levágtam néhány ágat (a fa mindenképpen metszésre szorult), és bevittem a szobámba. A vázába állított ágak látványa olyan élénk emlékeket keltett, hogy elővettem a Ming-gvok által küldött új ecseteket, és megpróbáltam lefesteni a virágokat. Megint rádöbbentem, mi mindenre hívta fel a figyelmemet. De az is eszembe jutott, Nobutaka mennyi vesződséget vállalt, hogy ezeket a fákat áthozassa északról, és ebbe a kertbe ültesse, hogy nekem meglepetést szerezzen.

Szaisó udvariasan megcsodálta a vázlatokat.

– Annyira természetes – vette kézbe az egyiket. – Hogyan tanultál meg így festeni?

Ragyogóan tiszta nap volt, a levegő lágy és illatos. A veranda szélén ültünk, néztük a nőszirom lila-fehér virágú bokrait. Megcsodáltam barátnőm szépségét, magabiztosságát. Szaisó újabb Gendzsi-történeteim felől kérdezett. A legújabbakat még nem látta, de eddig jóformán valamennyit olvasta. Elmesélte, hogy az elbeszéléseket megmutatta a császárné lakosztályában még három-négy hölgynek.

– Mindannyian kitűnő ízlésű, diszkrét asszonyok – nyugtatott meg, amikor látta, hogy kellemetlenül érint kéziratai csapodársága.

– Ne aggódj. Nem engedem, hogy bárki is lemásolja őket. Rendszerint valamelyikünk szobájában gyűlünk össze néhányan, és én felolvasom az elbeszéléseket.

Felsóhajtott.

– Nem is tudod, mennyire unalmas lehet az élet a palotában. Vagy eszeveszetten rohangálunk, hogy mindennel elkészüljünk valamilyen eseményre, vagy csak ülünk és unatkozunk. A nők szállásán igen egyenetlen az élet ritmusa. Gendzsi-történeteid felolvasásával gyorsabban telik az idő.

Megköszöntem kedves szavait, de magamban azt gondoltam, furcsa, hogy ifjú hölgyek szülei, rangjuktól függetlenül, mind arra törekednek, hogy leányaikat az udvarhoz küldjék. A palotában szolgálni persze tekintélyt ad, de roppant nehéz lehet olyan leányoknak, akiknek az egyénisége nem alkalmas rá. Megértettem, mi lehet vonzó abban az életben, de úgy éreztem, szívesebben hallok botrányokról, mintsem hogy magam is olyasmibe keveredjem. Végül is szerencsém, hogy nem vagyok udvarhölgy.

A legfrissebb hír szerint Micsinaga viszonyt kezdett leánya kíséretének egyik új hölgyével. Micsinaga állandó udvarolgatása elviselhetetlen, mesélte Szaisó. Ilyen vagy amolyan módon mindegyik nőnek el kellett tűrnie. De most, hogy Micsinaga egyetlen hölgyre, Dainagon úrnőre összpontosította figyelmét, a többiek kissé fellélegezhetnek. A helyzet annál is kényesebb, mert Micsinaga fő felesége, Rinsi, nagyon féltékeny. Ha meghallja, hogy a férje egy bizonyos nőt tüntet ki kegyeivel, Rinsi kezét-lábát töri, hogy megnehezítse a hölgy életét. Csakhogy Dainagon úrnő Rinsi

tulajdon unokahúga, hát nem lehet tudni, hogyan viselkedik majd.

A másik újdonság az volt, hogy szegény Mikusigedono állapotos a császár gyermekével. Minthogy ez a viszony sohasem nyerhet hivatalos szentesítést, szó sem lehet szabályos bejelentésről. Mikusigedono visszavonult a palotából, hogy elkerülje a szóbeszédet, de úgy hírlik, nagyon rosszul van. Korecsika közben nyakra-főre adja a megbízásokat, hogy imádkozzanak húga könnyű terhességéért és szerencsés szüléséért.

– Szánalmas – mondta Szaisó. – Szegény lánynak állandó fájdalmai vannak. Nem csoda, hogy a császár beleszeretett Mikusigedonóba, hiszen a lány valóságos hasonmása nővérének, az elhalt császárnénak. De ő maga egyáltalán nem bátorította a császárt. Véleményem szerint kezdettől fogva Korecsika keze volt a dologban.

Szaisó megigazgatta köntösei ujját. Még köznapi öltözéke is elegánsabb volt, mint bármi, amit én életemben valaha is viseltem.

– Egyetlen kívánsága az volt, hogy a palotában nevelhesse kis unokaöccsét és unokahúgait, és most kénytelen elválni tőlük – ingatta a fejét Szaisó. – A gyermekek, akiknek révén Icsidzsó felfigyelt rá, megint egyedül vannak, szegénykék.

Kora nyáron azt hallottam, hogy Kerria Rózsa, anélkül hogy valakinek is szólt volna, elsurrant a keleti dombokon álló egyik szentélybe, és belépett a szerzetesrendbe. Szülei megdöbbentek. Érzéseit ismerve engem nem ért váratlanul a hír, mégis bántott, hogy egyetlen lehelettel sem utalt szándékára. Vajon ír-e még nekem? Kíváncsi lesz-e még történeteimre, miután lemondott a világról? Elkeseredetten letéptem a kertben egy hajnalkavirágot, és elküldtem neki, ezzel a verssel:

Kienu ma no mi o mo siru siru aszagao no cuju to araszou jo o nageku kana
(Tudom, tudom, mily gyorsan fakul a harmat és a hajnalkavirág; de a tudat nem fojthatja el fájdalmamat a világ mulandósága fölött)

Tudtam: nemcsak legközelebbi barátomat, de legélesebb ítéletű olvasómat és bírálómat veszítettem el.

Abban az esztendőben a szokásosnál is lehangoltabb voltam az esőzés idején. Szüntelenül az járt az eszemben, milyen könnyen tűnik el minden, ami igazán értékes. Azután megbetegedett a kis Katako, és én vigasztalan voltam. Mostohaanyám, aki három gyermeket nevelt fel, és nem veszített el egyet sem, igyekezett meggyőzni, hogy csak gyermekbetegség, de én a legrosszabbtól tartottam. Lehetséges, hogy ez a sápadt ernyedtség a ragály első jele? A nyúlós szürke napokon el sem mozdultam lányom mellől. A pap azt ajánlotta, tegyek egy vázába foltos bambuszt, hogy a gyermek felgyógyulásáért mondott ima hatékonyabb legyen. Elnéztem Katako öreg dajkáját, amint forrón imádkozik a bambusz előtt, és az anyaszív szomorú ellentmondásaira kellett gondolnom:

Vakatake no oijuku szue o inoru kana kono jo o usi to itou mono kara
(Bár alig bírom elviselni a világ szomorúságát, mégis e kis bambusz hosszú életéért imádkozom)

– Mi lesz ezzel a gyermekkel? – gyötrődtem. – Ha életben marad, vár-e rá egyéb, mint nyomorúság? – De még ha tudnám is, hogy így lesz, a gondolat, hogy az a telt, piros orca megfakul, a kezembe kapaszkodó kicsi kéz elernyed, elegendő volt, hogy kétségbeesésbe taszítson.

Mintegy négy nap elteltével Katako láza alábbhagyott, és a gyermek meggyógyult, de én még sokáig nem tudtam szabadulni a rettegéstől.

Tiszta, hűvös napokkal köszöntött be az ősz – túlságosan szép volt a világ, semhogy tartósan így maradjon. Mélabú kínzott, ugyanakkor mégis nyughatatlan voltam. Ha nincs a gyermek, még valami meggondolatlanságot követtem volna el. Ha megakadályozhatnánk, hogy szívünk dolgokba kapaszkodjon, nem szenvednénk meg annyira az elvesztésüket. Keservesen hiányoltam Kerria Rózsát, bár irigyeltem elhatározását, hogy eltépi a világhoz fűződő kötelékeit. Bűntudatosan, mintha szánalmas gyermek módjára a szoknyája szegélyét rángatnám, időnként üzenetet vagy verset küldtem neki. Nem válaszolt. Ez a vers felbontatlanul ért vissza:

Kakitaete hito mo kozue mo nageki koszo hate va avade no mori to narikere
(Valaki már nem ír és engem elkeserít – a bánat erdejében hagy)

És akkor meghalt Mikusigedono. Korecsika a maga házába vitte, amikor a palotából távozott, de gondoskodása mit sem segített. Korecsika utolsó satnya reményét lerombolta a meg nem született gyermek – micsoda keserűség! Mindenhol a családot sújtó balsors komor tekervényeiről folyt a szó. A császár bezárkózott lakosztályába. Úgy látszik, őszintén szerette Mikusigedonót. Aki aligha lehetett több tizenhét esztendősnél.

FELHŐK FÖLÖTT

Kumo no ue

Ahányszor Micsinaga költői összejövetelt rendezett, mindig meghívta apámat. Apa gyakran előkelő helyet kapott még az olyan hivatalos szertartásokon is, amelyeknek semmi közük nem volt a kínai költészethez. Abban az évben a Kamo-ünnepségeken például meghívták Micsinaga kíséretébe, az Első sugárúton felállított különleges lelátóra, hogy onnan nézze a Szűz Megtisztításának Menetét. A régens mindig emelvényt állíttatott erre az ünnepségre, és mivel abban az esztendőben Micsinaga kisfiát választották ki Kamo-hírnöknek, különleges gonddal készült a szertartásokra. Rendkívüli volt a készülődés.

Apa unszolt, hogy tartsak vele. Elmesélte, maga Micsinaga külön megemlítette a nevemet, remélve, hogy „élek az alkalommal, és megtekintek egy pompás eseményt, amelyre még Gendzsi herceg is büszke lehetett volna". Hogy ez hízelgett-e? Nemigen tudtam, mit olvassak ki egy ilyen meghívásból, de kísértést éreztem. Jó ideje éltem elzárkózottan, és örültem az alkalomnak, hogy megint láthatok valamit a világból. Azt az ajánlatot mégis elutasítottam, hogy menjek fel a lelátóra; ehelyett hintónkkal vitettem ki magam.

A látványt megtekintő hintókat, közöttük az enyémet is, feldíszítették az ünnepségre, és minden talpalatnyi helyet elfoglaltak az Első sugárút mentén. Riasztó volt a tömeg. Igyekeztem korán odaérni, hogy jó helyről nézhessem a menetet és a szemközti fő lelátót, ahol Apa is helyet foglalt. Egész délelőtt érkeztek a kocsik, míg végül teljesen beszorítottak. A széles sugárúton átláttam a cipruskéreggel fedett és csinos korláttal szegélyezett terebélyes galériára. Olyan széles volt, hogy nem is láttam Apát, aki, mint később megtudtam, az emelvény nyugati végén állt. Láttam azonban a visszavonult Kadzan császárt, amint fel-alá parádézott a lelátó előtt pompázatos, aranyra lakkozott fonott hintójában.

Kadzan kísérete valóságos látványosság volt. Szentélyéből negyven rangidős apród rúgtatott előre, mögöttük húsz fiatalabb, fejékükről páfrányágak lengtek. A nyomukban válogatott jelmezt viselő udvaroncok vonultak át a lelátó előtti területen, vörös legyezőjüket lobogtatva. Kadzan láthatólag nagy gonddal tervezte meg megjelenését. Acumicsi herceg is ott volt, kíséretével. Hintóról hintóra szállt a pletyka a herceg útialkalmatosságának mélyén ülő asszonyról. Azt rebesgették, nem más, mint a herceg elhunyt fivérének egykori szerelme, Idzumi-sikibu. A feltűnő látvány felkeltette kíváncsiságomat a versei iránt – ekkor már meglehetős irodalmi hírnévre tett szert. Gyanítottam, hogy hírét hivalkodó személyisége öregbíti.

Vagy ötvenlépésnyire onnan, ahol hintómat megállíttattam, harc tört ki két kocsi között. Az első, egy nem egészen új fonott alkalmatosság, elegáns zöldből sárgává fakuló belső függönyökkel, már ott volt, amikor valamely magas rangú személy pompásabb hintaja átnyomakodott a tömegen, és olyan helyet keresett, ahonnan jó a kilátás. Az első kocsi csatlósai nem hagyták magukat félretolni, és a fiatalabbak bántalmazni kezdték a második kocsi szolgáit. Vad verekedés támadt, a régebbi kocsi meg is sérült, amikor a hátsó sorok mögé sodorták. Elképzeltem, mennyire sértettek és haragosak a benn ülő hölgyek. Előnytelen helyzetükből már semmit sem láthattak, de mozdulni sem tudtak a sokaságban. Ott kellett maradniuk, nyilván dúlva-fúlva, míg a tömeg szét nem oszlott.

A nézők száma minden addigit felülmúlt. A város valamennyi hintaja az Első sugárút felé sereglett, akár a hangyák a mézre, de sok elszórt lelátó is volt; pompás díszükül szolgált a redőnyök mögül kivillanó sok színpompás ruhaujj. Lenyűgözött a tömegben állók látványa. Gyér hajukat köntösük

nyakába tűrt, fogatlan banyák, hogy jobban lássanak, nekinyomták szikkadt testüket a nádból fonott, függönyözött kalapot viselő rangosabb hölgyeknek. Még apácák is voltak ott, és más olyanok, akik lemondtak a világról, de mind csak lökdösődtek, botladoztak a tömegben. Láttam túlcicomázott hintókat, amelyekben provinciai kormányzók félszeg leányait ismertem fel. Mások kétségtelenül ugyanígy értékelték az enyémet.

Ez a nap azért is emlékezetes a számomra, mert akkor láttam először Micsinagát. A lelátó közepén állt. Kilátópontomról még az arcán tükröződő érzelmeket is leolvashattam. Micsinaga jóképű férfi, mesélte Apa, de sohasem voltam bizonyos benne, találóan ítéli-e meg valakinek a külsejét. Némely hölgyeket szépnek minősített, akiket utóbb egészen mindennapinak találtam. És sohasem bíztam ítéletében a tekintetben, mitől lesz vonzó egy férfi. Ám a közvélekedés szerint is Micsinaga volt messze a legkülönb a három fivér közül. Mozdulataiból láthattam, hogy parancsoló a tartása – és mégis, amikor a Kamo-hírnök jelmezébe öltözött pufók kisfia elhaladt a lelátó előtt, a szülői büszkeség könnyeit véltem látni a régens szemében.

A felvonulás még legalább két óra hosszat tartott. A hercegi udvartartásokhoz tartozó ifjú hölgyek, nagyurak, és főúri családok haladtak el tízes, húszas, harmincas csoportokban. Némelyek azonos jelmezt viseltek, mások, az ügyesebbek, az érdekesség kedvéért összehangolták köntösük színét. Az első öt nő, mondjuk, halvány levendulaszínt öltött, a következő csoport ibolyaszínt, az utolsó mélylilát. Még azokban az években is divat volt a köntösök fantasztikus számú rétegeinek viselete. Apa mindig azt bizonygatta háza asszonyainak, hogy öt köntös még a legelőkelőbb alkalomra is bőségesen elegendő, ám ha a felvonulás fiatal hölgyei beérték volna ennyivel, alkalmasint pucérnak érzik magukat. Amennyire megállapíthattam, tíztizenkét köntös volt a legkevesebb, sőt láttam egy asszonyt, aki, esküszöm, tizennyolcat viselt! Ha egy alacsonyabb nő ennyi réteget halmoz magára, valósággal eltemeti az öltözéke. Csak a magasabb lányok hordhatták ezt a stílust kecsesen. Fura úrnő a divat.

Amikor a leányok osztagai vonultak a lelátó előtt, Micsinaga megkérdezte, honnan jönnek, és magához szólította őket, hogy közelebbről is megszemlélhesse valamennyit. Szertartásos, magas hangon válaszolták, hogy ennek meg ennek a hercegnek az udvartartásából, vagy ilyen meg ilyen főúréból valók, Micsinaga pedig megcsodálta a szépeket, a többit meg egy mosollyal elbocsátotta. Kellemes volt látni az előttem kibontakozó jeleneteket. Élvezetemet fokozta a tény, hogy én mindent látok, de jómagam láthatatlan maradok.

A Kamo-ünnepség után, egy nyári reggel tücsköt találtam a padlón. Megmutattam Katakónak, és elmagyaráztam, hogy beléptünk a *Tücsök költözik a falakba* elnevezésű ötnapos idénybe, épp ahogyan a kínai kalendárium mondja. Érdeklődését látva játékosan tanítani kezdtem. Örömömre buzgón igyekezett elsajátítani az írás tudományát. Kezdetnek kiválasztottam néhány ecsetet, és tintatavacskát dörzsöltem. Milyen jól ideillik a következő idény: *A sólyom szorgalmasan tanul!* A gyermek ötesztendős lehetett. Bűntudatosan örvendeztem magamban, hogy értelmes. Mit csináltam volna, ha butácska? Bizonyára éppúgy szerettem volna, de azért jobb, hogy gyors a felfogása.

Apa elmesélte, hogy Micsinagának megesett a szíve Korecsikán, aki addig mindenféle hivatalos rang nélkül lopta a napot, és visszahelyezte a Főurak Tanácsába.

– Se lánya, se húga nem lévén, Korecsikának nincs semmi hatalma, hát Micsinaga könnyen lehet nagylelkű – mutattam rá.

– Semmi sem kényszerítette erre a lépésre – emlékeztetett Apa. – Lehetett volna éppenséggel gyűlölködő is.

Apa akkor és mindvégig lelkes támogatója volt a régensnek. Micsinaga pedig diplomatikusan Apa véleményét kérte a kínai költészet tárgyában.

Azon a nyáron és őszön megtanítottam Katakót, hogyan kell fognia az ecsetet, és a betűket gyakoroltattam vele, míg én Gendzsiről írtam. A tizenegyedik hónapban Apát meghívták a Micsinaga negyvenedik születésnapján rendezett ünnepségre a Cucsimikadóba, feleségének híresen elegáns udvarházába. Apa már volt ott egyszer, abban az évben, amikor férjem meghalt. Akkor Szensi özvegy anyacsászárné negyvenedik születésnapját ünnepelték. Az efféle eseményeken szokásos, egészségért fohászkodó imák ellenére, mindenkit nyomasztott a tudat, hogy a régens nővére alig néhány hónappal a hosszú életéért mondott ünnepi imádságok után halt meg. Micsinaga úgy határozott, száműzi ezt a gondolattársítást. Az udvarház új nádtetőt kapott, frissen vakolták, a fát újrafényezték. Még a császár és a császárné is megjelent; kíséretükkel a fő csarnokot és a nyugati szárnyat foglalták el.

Apa és a többi rangbéli úr a szabad ég alatt felállított sátrakban foglalt helyet – onnan élvezhető legjobban a táj, mondta Apa. A kert mesterséges dombjain már vesztett szépségéből az őszi lomb, de ez csak kiemelte a sziget fenyőire kúszó borostyánt. A borostyánlevelek karmazsinvörös, mélypiros, mélyzöld és sárga árnyalatokban ragyogtak, s kínai brokátként tükröződtek a tó vizében.

Azután, mesélte Apa, zenészekkel megrakott csónakok bukkantak ki a sziget mögül, mintha a brokátmintából tűnnének elő. A zene hihetetlenül gyönyörű, mély visszhangot keltett a hűvös légben. Apa remélte, hogy egyszer majd én is meglátogathatom a Cucsimikado udvarházat. És ha minden reményei szerint alakul, mondta, bizonyára úgy is lesz. De többet nem mondott.

Néhány nap elteltével minden kiderült – rettenetemre. Apa annyira elkeserített, hogy jobbnak láttam, ha ki sem nyitom a számat. Amikor születésnapi jókívánságait adta át Micsinagának, a régens azzal a hízelgő kijelentéssel válaszolt, hogy Tametokinak hatalmában áll a legjobb ajándékot adnia. Szinte hallom, amint apám felkiált: – Bármit, uram, bármit! – És erre Micsinaga azzal válaszolt: szeretné, ha a Gendzsi-történetek szerzője csatlakoznék a császárné kíséretéhez, és palotai szolgálatba lépne.

– Leányod sok mindenre taníthatná az én leányomat – mondta Apa szerint Micsinaga. – A császár bizonyára szívesebben látogat Sósi lakosztályába, ha ott érdekes történeteket olvasnak.

Az óriási megtiszteltetés hallatán Tametokiban benne rekedt a szó; meghajolt és bókolt örömteli beleegyezése jeléül.

– Bizonyos vagy benne, hogy Micsinaga nem volt részeg, amikor ezzel az ajánlattal állt elő? – kérdeztem, amikor Apa elújságolta a csodálatos hírt.

Nem akartam én gúnyolódni, de ez volt az egyetlen módja, hogy leplezzem riadalmamat.

– Ó, kétségtelenül részeg volt – válaszolt Apa –, de ettől még a meghívás érvényes marad.

– Gondolkodási időre van szükségem.

– A hónap végére várnak a palotában – motyogta Apa.

– Micsoda! – sikoltottam fel. – Hiszen ez merő képtelenség... Lehetetlen... Hogyan is tudnék.. Nem... igazán... hogyan tudnék...?

Egész életemben ezután sóvárogtam, és mint valószerűtlen álmot feladtam, továbbá meg is győztem magamat, hogy teljesen alkalmatlan volnék – és most egyszerre az ölembe pottyan! Még csak nem is mint lehetőség, amiben reménykedhetem, amiről terveket szövögethetnék, vagy valószínűség, amiért fohászkodhatom, hanem mint kimondott parancs, amelynek még abban a hónapban meg kell felelnem! Kavarogtak a gondolataim. El kell hagynom gyermekemet! Kertemet! Haladékért fohászkodtam.

És akkor, öt nap múlva, megint porig égett a császári rezidencia. Távoli kiáltozás összemosódott

morajára s a hideg levegőben terjengő enyhe füstszagra ébredtem. Apa és Nobunori kirohant, csatlakozott a palota felé áramló tömeghez, de már meg sem lehetett közelíteni a lángoló központi épületeket. Az egyik tető beomlott; három udvarhölgy szörnyethalt. A császár és a császárné szerencsére sértetlen maradt, és átköltözött Micsinaga udvarházába a Keleti Harmadik sugárútra. Mint hallottam, a császárt annyira lesújtotta az eset, hogy fontolóra vette: ne mondjon-e le a trónról. Láthatólag úgy vélte, az ismétlődő tűzvész az ő személye ellen irányul, az isteni elégedetlenség jeleként.

Magam is lelkiismeret-furdalást éreztem. Imádkoztam, hogy valami nagyszabású akadály következtében ne kényszerüljek elhagyni otthonomat, gyermekemet. Mire számítottam? Akkora volna talán a hatalmam, hogy a palota egyedül az én félelmeim miatt égett le? Talán azt reméltem titokban, hogy Micsinaga hirtelen meggondolja magát, mondván: – Azok a Gendzsi-történetek valójában meglehetősen nevetségesek – nem akarom, hogy az a személy, aki megálmodta őket, bármi befolyással legyen a császárnéra.

Ez talán boldoggá tett volna?, tűnődtem.

– Igen – súgta valami. – Maradhatsz úgy, ahogyan vagy, nem kell megválnod gyermekedtől, családodtól, szeretett kertedtől. Írogathatsz, kalandokat találhatsz ki takaros hősödnek, és szép lassan megöregedhetsz, míg ki-be futkosol dolgozószobádba.

Ezt akarom talán? Hogy Micsinaga unalmasnak találja az írásomat, amivel nem érdemes foglalkozni? Szinte sikerült elhitetnem magammal, hogy így boldogabb lennék.

Kényszerítettem magamat, hogy végiggondoljam a dolgokat, és természetesen tudtam, hogy nem ezt akarom. Hozzászoktam a kezdetben meghökkentő gondolathoz, hogy elbeszéléseim kézről kézre járnak a palotában, és Micsinaga szeme elé is kerülnek. Kezdetben féltem, hogy a nyilvánosság megbénít, de nem így történt. Tisztábban kirajzolódott előttem Gendzsi. És mégis féltem attól, hogy magam is a palotába kerüljek. Férjem meggyőzött arról, hogy szörnyen alkalmatlan volnék a palota sekélyes és a magánéletet nélkülöző légkörére. Szaisó barátnőm panaszai hallatán, az általa rajzolt sötét kép láttán elborzadtam a nők lakosztályában dúló féltékenységtől és rosszindulattól. Micsinagáról szóló anekdotái is aggasztottak; bár ahol annyi gyönyörű nőnek elegendő csak füttyentenie, alig hihettem, hogy Micsinagát érdekelhetné egy magamfajta idős özvegyasszony, legfeljebb mint Gendzsi írnoka. Igen – de mit akarhat Gendzsitől Micsinaga?

Ellentétes gondolatok háborgattak; szívemben heves vihar dúlt. Gyermekemet látva azt gondoltam, inkább feladom az írást, csak ne kelljen elszakadnom tőle. Azután meghallgattam Apa érveit, és hajlottam az ő véleményére. Micsoda hihetetlen tisztesség! Micsoda elképesztő szerencse! Egy harminchárom esztendős hervadó özvegyasszonynak olyan állást ajánlanak, amiért az ország valamennyi asszonya a fél életét odaadná! A magam szemével láthatom meghitt közelségből a főúri körök életét, amelyről annyit mesélt a férjem! Hogy a tulajdon szememmel lássam a császári lakosztályok gyönyörű termeit, a táncokat, a szertartásokat, amelyeket eddig csak mások leírásaiból ismerhettem meg! Ha másnak nem is, lehetőségnek kell tekintenem, hogy magamba szívjam a légkört, amelyben Gendzsi lakozik. Ha erre gondolok, aligha utasíthatom vissza az ajánlatot.

Nem mintha bármi módon visszautasíthatnám.

Eszembe jutott, mennyit keseregtem annak idején sorsomon, amikor Apa megmondta, hogy férjhez kell mennem – és aztán fokozatosan magamhoz tértem. E gondolat hatására így írtam:

Kazu naranu kokoro ni mi o ba makaszenedo mi ni sitagau va kokoro narikeri
(A sorsot nem hatják meg az ember szánalmas reményei; a sors előtt meghajolva a remény változik)

Úgy látszott, az a sorsom, hogy belépjek az udvarba. Elhatároztam, hogy nem fogok ellenállni. Örvendeznem kellett volna, ehelyett ellentétes érzéseimmel küszködtem.

Kokoro dani ikanaru mi ni ka kanauramu omoisiredomo omoisirarezu
(Van olyan sors, amellyel megelégedhetnék? És hogy mit remélhetek, még elképzelni sem tudom)

A tűzvész miatt elmaradtak a szokásos év végi táncestek és szertartások. Legelsősorban a császárt kellett elhelyezni Micsinaga Keleti Harmadik sugárúti udvarházában. Minden annyira bizonytalan lévén, az udvarba lépésemet elhalaszthattam az esztendő legutolsó napjáig. Óriási készülődés közepette ünnepeltük meg Katako hatodik születésnapját.

Küldöncök érkeztek selyemvégekkel, és napokig varrtuk a pompás köntösöket. Némelyik réteges volt, selyempehellyel bélelt, mások béleletlenek. Öreg szolgálónk, Umé is segíteni próbált, de néha elfelejtette megcsomózni a fonalat, és az egész varrás felfeslett. Máskor fordítva varrt össze két darabot; ezeket fel kellett fejteni és újravarrni. A fiatalabb nők türelmetlenkedtek. Kitört a perpatvar. Nagy sietve kellett mindennel elkészülni. A kész köntösöket gondosan becsomagolták trombitafa ládákba, ezeket pedig a fő csarnokban tornyozták fel.

Katakóra is átragadt az izgalom. Amikor látta, hogy az elkészült ládákat el akarják vinni, megfogta két kezemet.

– Kié ez a sok gyönyörű ruha? – tudakolta.

Rádöbbentem, hogy még fel sem fogta, mi történik.

– Az édesanyádé – mondtam. – Meglátogatom őfelségét, a császárnét. A gyermek roppant izgatott lett. Kérlelt, vigyem magammal őt is a császárnéhoz.

Letettem a tűt, megsimogattam Katako haját.

– Most nem vihetlek el, de később majd biztosan eljöhetsz te is.

Hogy eloszlassam csalódottságát, az egyik asszonnyal köntösöket varrattam neki a szobában szanaszét heverő selyemmaradékokból. Mostohaanyám leányának is varrt néhányat, és a két kislány udvarosdit játszott. A nagyobbik gyermek ragaszkodott hozzá, hogy ő legyen a császárné, Katako tehát azt játszotta, hogy ő én vagyok, és látogatóba érkezem.

Nem fogta fel persze, hogy olyan sokáig leszek távol.

Távozásom olyan volt, akár az álom. Ameddig csak lehetett, halogattam, egészen az év utolsó napjáig. Nehéz szívvel búcsúztam mostohaanyámtól, öcséimtől, kiváltképpen pedig a kislányomtól. Apa elkísért a Keleti Harmadik sugárúti udvarházhoz, ahol a császári család lakik, amíg Icsidzsó császár magánpalotája el nem készül. A hajdani tulajdonos, Kaneie, Micsinaga apja kibővíttette a házat; a nyugati szárny a palotaegyüttes Hűvös Szellők Termének pontos másolata lett. Akkoriban az emberek összesúgtak a háta mögött a nagyzolása miatt, mesélte Nénike. De talán megsejtette, hogy unokája, Icsidzsó, aki ott született, egy napon mint császár tér vissza.

Bevallom először kis csalódást éreztem, hogy nem megyek magába a palotába. Képzeletben gyakran jártam ott, apám és férjem beszámolói nyomán. A keleti oldalról közeledünk, átkelünk a várárkon, és át a védfalak egyik kapuján. Azután kiszállunk hintónkból, és az út további részét gyalog tesszük meg a nagyszabású épületek, rejtett kertek mentén a palota-együtteshez, majd ott is át a kapukon, végigkanyargunk folyosókon, átmegyünk verandákon, egészen a Hűvös Szellők Termébe, a

császári rezidenciáig.

Ehelyett délre megérkeztünk Apával az udvarházba – igaz, magánbirtokhoz képest eléggé nagyszabású volt, de vároknak, védműveknek semmi nyoma. Hintónkat a szokásos helyen hagytuk, majd beléptünk az épület fő csarnokába. A császárné udvartartásának egyik kamarása fogadott, és utasításokkal látta el Apát, hova szállíttassa holmimat. Majd intett, hogy kövessem. Semmi ceremónia. Korszakalkotó esemény családunknak – és szakasztott mintha csak egy új szolgálót fogadnának fel; mert nagyjából ennyire érdekeltem a császári udvartartást. Leeresztettem új legyezőmet, és Apára pillantottam. Már előbb elbúcsúztunk. Meghajoltam előtte, ő pedig meghajolt a tisztségviselő előtt.

– Remélem, leányom nem fog túlságosan sok gondot okozni – mondta Apa; udvariasan, mint mindig, noha kissé ódivatú modorban.

A kamarás gyorsan végezni akart a dologgal, és csak mordult egyet válaszul. Apa úgy tett, mintha nem venné észre a bárdolatlanságát.

Hála istennek, hamarosan láthatom Szaisó barátnőmet, gondoltam. Szörnyű lenne úgy lépni be ide, hogy egy lelket sem ismerek.

Legyezőmet arcom előtt tartottam, míg folyosókon át vezettek a főépületből a nyugati szárnyba. A kamarás üdvözletet váltott azokkal, akik mellett elhaladtunk, de engem nem mutatott be senkinek. Egész idő alatt egyetlen szót sem szólt hozzám. Úgy éreztem magam, mint holmi csintalan gyermek, akit büntetése színhelyére visznek. A nyugati toldalékhoz vezető folyosón léptünk ki a középső épületből. Az átjáróhíd alatt kis patak csörgedezett, holott hideg volt, és a partját kristályos jégréteg szegélyezte. Bent a főépületben viszonylag meleg volt, annyian rohangáltak buzgón mindenféle fontos küldetésben, de a külső folyosó hideg levegőjének hatására jeges felhőkben gomolygott a lélegzetünk. Végre megérkeztünk a császári termekhez. Amikor életemben először belülről pillanthattam meg ezt az épületet, feledtem félszegségemet, és mélyen meghatódtam. Lenyűgözött a császár és a császárné megszentelt jelenléte.

Annyiszor kérleltem férjemet, írja le a valódi palotának ezt a részét, hogy szinte ráismertem az utunkban látott termekre és festett ellenzőkre. Emlékeztetnem kellett magamat, hogy ez a hely puszta másolat, de amennyire körülpillantva megállapíthattam, mindent pontosan lemásoltak, egészen a tolóajtókon látható képekig. (A hölgyek, akikkel később találkoztam, azt mondták, különös érzés, hogy a hely annyira ismerős, de a kisebb arányok miatt minden valamiképpen eltolódott.)

A veranda fölé nyúló, kétsoros zsindelyes eresz alatt haladtunk. Férjem mesélte annak idején, azért építették ilyen módon, hogy a császár élvezhesse a zsindelyen kopogó eső hangját. Kellemes lehet, de mert az eresz annyira széles, a veranda komor volt azon a téli délutánon. Alig lehetett kivenni a folyosót záró válaszfal festményét. Szerencsére tudtam, mit ábrázol. Férjem gyakran említette a kínai legendából származó groteszk festményt, amelyen hosszú, inas karú-lábú halászok munkálkodnak a kietlen part sziklás kiszögellésein. Nobutaka különösnek találta, hogy ez a hátborzongató festmény ilyen előkelő helyet kapott a palotában.

– Apádnak bizonyára tetszene – tette hozzá.

A kamarás félretolta a válaszfalat, és beléptünk az északi rész szobáiba, a magamfajta nők szállására. Az asszonyok oldalát hagyományosabb festmény díszítette – japán halászhajók az Udzsi folyón. Női hangok halk mormolását hallottam, amit itt-ott nevetés szakított meg. Egy elegáns öltözékű, nálam jóval fiatalabb pici hölgy jött elénk. Sápadt volt, csinos, kövérkés. Úgy mutattak be neki, mint a császárné őfelsége új szolgálattevő udvarhölgyét. Ő pedig, mondta, Dainagon, a császári ruhatár őre. Neve megütötte a fülemet. Vajon ő volna Rinsi unokahúga, barátnőm elbeszélése szerint Micsinaga jelenlegi kegyence? Ellentétben a közönyös kamarással, a hölgy igen szívélyesen fogadott.

– Híred megelőz – mondta, amikor a kamarás távozott. – Örülünk, hogy úgy határoztál, csatlakozol

hozzánk. Hallom, a mi Szaisó úrnőnket már ismered, hát úgy rendeztem, hogy vele osztozol egy szobán. A ládáidat majd odaviszik.

Ahogy végigmentünk a külső folyosón, hangtalanul nyíltak az ajtók, melegített, illatos levegő szűrődött ki a parányi szobákból, s a hölgyek kíváncsian kikukucskáltak. Amint elmentünk mellettük, Dainagon úrnő suttogva elsorolta nevüket és családi kapcsolataikat, de nem álltunk meg, nem beszéltünk senkivel. Majd később szabályszerűen bemutatnak.

– Ma este a császárné őfelsége valamennyi hölgyének részt kell vennie a *cuina* szertartáson, a járvány démonainak kiűzésén – mondta vezetőm. – Kissé különös lesz, hiszen valójában nem vagyunk a palotában, hanem itt végzik a szertartást őfelsége, a császár szeme láttára a fő udvaron, majd a démonűzők átmennek a palota területére, és ott ismétlik meg.[27] Ha még sohasem láttál ilyet (Már hogyan is láthattam volna!), bizonyára érdekesnek találod. Idén jónak ígérkezik az ördögűzők vezetője. Fiatal ember, tavaly nyáron több birkózóverseny győztese volt. Félelmetes a teste, bár ma este természetesen ruhát visel – fekete köntöst piros nadrág fölött, és ijesztő, négyszemű arany álarcot. Sebesebben ver az ember szíve, amikor ő a lándzsájával hadonászik, és nagy pajzsával köröz.

Dainagon úrnő lelkesedése hallatán egy pillanatra elhagyott szokásos tartózkodásom.

– Leírásod egy ősi kínai szertartásra emlékeztet, amelyet *A szertartások könyve* említ – mondtam nyájas igyekezetemben.

A ruhatár őre rám sandított.

– Erről nem tudok – mondta. – A mi udvarunkban háromszáz éve űzik. De könnyen lehet, hogy igazad van. Azt hallottam, igen jártas vagy a kínai dolgok terén.

Megéreztem, hogy elszóltam magamat. Elpirultam. Mégis hogyan kell itt társalogni? Azt akarom talán, hogy tudálékosnak tartsanak? Némán intettem magamat nagyobb óvatosságra. Elkedvetlenítő gondolat, hogy Gendzsi révén már mindenkinek kialakult rólam a véleménye. Ugyan mit gondolhatnak?

Odaértünk a szobához, amelyen Szaisóval kell osztoznom, és Dainagon úrnő elköszönt. Mihelyt egyedül maradtam barátnőmmel, sajnos elfakadtam sírva. Igen nagy feszültséggel jártak az utóbbi hetek.

Az érkezésemet követő néhány napon valósággal szélhámosnak éreztem magam. A császári élet szertartásai vezérelték valamennyi hölgy életét, és kötelességeink üteme természetellenesnek érzett. Jó darabig tartott, mire megszoktam, hogy a császári lakosztályokban nincs illemhely.[28] Ez némi tervezést igényelt, és ügyelni kellett, mennyit iszik az ember.

Idővel mindenkivel megismertettek, és szabályszerűen bemutattak Sósi császárnénak. Őfelsége tizennyolc éves volt. Emlékszem, férjem mesélte, mennyire méltóságteljes volt Sósi már tizenhárom esztendősen is, amikor császárné lett. Való igaz – Sósi komolysága messze meghaladta éveit. Olyan úrnőnek látszott, akit érdemes szolgálni. Kegyes volt elismeréssel illetni írásaimat; örül, mondta, hogy többet hallhat Gendzsi kalandjairól. Még arra is utalt, hogy kiváltképp elbűvölik a kínai elemek, és reméli, valamikor majd segítek tanulmányozni a kínai verseket. Ez aztán a meglepetés! Nem is számítottam rá, hogy az ifjú császárnét érdekelheti a kínai műveltség.

Nem tudom, mihez kezdtem volna Szaisó nélkül. Értesültem tőle, melyik hölgyben bízhatok, melyik ármányos, akár a kígyó. Legtöbbjük nem is volt olyan rossz. Barátnőim lettek Kodajú, Gensikibu, Mijagi no Dzsidzsú, Goszecsi no Ben, Ukon, Kohjóe, Koemon, Muma és Jaszurai, az iszei hölgy. Mindenkinek volt beceneve; az enyém Muraszaki lett, miután több hölgy egyetértett abban, hogy ő a kedvencük elbeszéléseimben.

Az ideiglenes szálláson szerényebb keretek között zajlottak az újévi szertartások, és a szokásosnál több volt a szabad idő. Néhány hölgynek megengedték, hogy hazamenjen, s az ott maradóknak több hely jutott. Néha kénytelenek voltunk kapkodva öltözni és rohanni a császárné őfelsége szolgálatára, máskor hosszú időn át nem volt egyéb teendőnk, csak egymással beszélgettünk. A bőséges szabad időben jobban megismertem néhány hölgyet. Ottlétem egészében véve kellemesebbnek bizonyult, mint ahogyan vártam. Eltöltött az újdonság varázsa, és sem időm, sem hajlandóságom nem volt, hogy Gendzsiről írjak.

Icsidzsó császárt első estémen pillantottam meg először, amikor valamennyi hölgy követte a császárnét a démonűző szertartásra. A kert ragyogó fáklyafényben úszott, ott ült maga a császár, és lelkesen forgatta a csörgődobokat. Mosolygott, jóindulatúnak látszott. Őfelsége huszonhat esztendős volt. Az első este után abban a kiváltságban részesültem, hogy közelről láthattam, amikor őfelsége a császárné lakosztályát látogatta. Nagy hatást tett rám, milyen szép a felséges pár.

A szokatlan életmódnak és a császári felségek izgalmas közelségének hatására szinte feledtem gondjaimat. Nem sejtettem, hogy ennyire meghat majd a császári jelenlét. Azután eljött egy nap, amikor megint megrohant reszketeg félelmem. Micsinaga éppen távozott leánya lakosztályából, szeme végigsiklott a meghajló hölgyek csoportján, és éppen rajtam akadt meg.

– Ah, Tametoki leánya! – kiáltott fel.

Összerezzentem.

– Már akartam beszélgetni önnel.

Másnap, mondta, ugyanebben az időben keressem fel az Udvaroncok Terméből nyíló, úgynevezett „Démon-szobá”-ban. Azért nevezték így, mert a falát egy kínai démont ábrázoló festmény díszítette, de mégis óhatatlanul rossz előjelnek tekintettem. A többi hölgy is hallotta Micsinaga felszólítását, és zavarban voltam egész nap. Amikor végeztünk aznapi teendőinkkel, egész éjjel nem jött álom a szememre. Feküdtem Szaisó mellett, és szorongva csavargattam köntösöm ujját. Egyáltalán nem volt megnyugtató, amit barátnőm mesélt Micsinagáról.

Meglepte, hogy Micsinaga máris négyszemközt óhajt találkozni velem. Rendszerint néhány hónap telt el, mire szemrevételezte a leányának udvartartásához csatlakozó új hölgyeket. Azt is megtudtam Szaisótól, hogy ezen a megpróbáltatáson a császárné szolgálatában álló legtöbb hölgy átesik, és nem kell emiatt szégyenkeznem. Ha valakinek dolga akad Micsinagával, az csupán a palotai élet kellemetlenségeihez tartozik; egyszerűen el kell fogadni.

De mostanában jobb a helyzet, mint régebben. És, ha ez vigasz, miután Micsinaga kielégíti kezdeti kíváncsiságát, rendszerint békén hagyja a hölgyet. Az asszonyok ezt a találkozót beavatásnak nevezik. Gratuláltak hozzá, hogy az enyémre máris sor kerül.

Hitetlenül hallgattam barátnőm tárgyilagos hangját. Az udvarnál élő nők mind cinikusak lesznek? Elkerült az álom; felkeltem, és előkotortam tuskövemet:

Mi no usza va kokoro no ucsi ni sitaikite ima kokonoe zo omoimidaruru
(Elbűvölt az udvar, de most úgy látom, nyomorult sorsomat gondok borítják)

KIFELÉ A SÖTÉTSÉGBŐL

Kuraki jori

A többi szolgáló udvarhölgy nem tanúsított nagy együttérzést. Szaisó tanácsát meghallgatva éppenséggel arra döbbentem rá, hogy a szemükben főleg kíváncsiság csillant, meg egy árnyalatnyi rosszindulat. Csakugyan ilyen szokatlan sietséggel szemeltek volna ki engem? Az én koromban? Lehetséges, hogy nem visszataszító a külsőm, de ha igazi szépség volnék, arra addig már rájöttem volna.

Korán keltünk, rajtunk lévén a sor, hogy reggel segédkezzünk a császárnénak. Szaisó igyekezett bátorítani, miközben eltakarították a reggeli edényt, és eljött az ideje, hogy átmenjek a Démon-szobába. Elkísért egészen az Udvaroncok Csarnokáig, és két ujja csettintésével kívánt szerencsét. Félretoltam a kicsiny szoba ajtaját, és beléptem.

Nem volt ott senki. Leültem, eligazgattam szoknyám szegélyét. Legyezőmet babráltam. A képre bámultam, amelyen egy kínai hős gyűri csizmás lába alá egy visszataszító démon nyakát. Nagyon zavart a tudat, hogy még csak egy ellenző sincs a szobában, hogy elbújhatnék mögötte. Úgy egy fél óra elteltével harsány hangok közeledtek a folyosón, és belépett maga Micsinaga.

– Tametoki leánya! – mosolygott. – Milyen kedves, hogy csatlakozik hozzánk! És vajon milyen néven ismeretes mostanában? Mint Gendzsi herceg egyik hölgye, ugyebár?

– Muraszakinak hívnak – szólaltam meg fátyolos hangon.

– Ó, igen. Említette is a császárné. Muraszaki. Nagyon helyes. A történetei nagy hatást tettek, ugyebár tudja.

Megköszöntem.

– Valóban! – nézett rám oly merőn, hogy elpirultam legyezőm mögött. – Az ön Gendzsije talpraesett fickó. Igen talpraesett.

Roppant hízelgő volt ez a bók a régens szájából, de őszintén szólva kissé zavarba hozott. Magam sem tudom, mire számítottam, de arra, hogy a régens Gendzsit dicsérje, semmi esetre sem. Micsinaga ezután megkérdezte, ismerem-e a visszavonult Kadzan császár által pártfogolt császári versgyűjteményt, amelyet előző tavasszal fejeztek be.

– A *Szemelvények gyűjteményét?* – kérdeztem. Nem egészen értettem a dolgot. Apa hazahozta az első példányok egyikét, és valóban gyorsan átolvastam, de a versek közül alig néhányat éreztem kiválónak. Megpróbáltam ezeket emlékezetembe idézni.

– Igen – mondta a régens. – Ötven év óta az első császári versgyűjtemény. Teljes egészében Kintó felügyelete alatt állították össze. Az irodalmi stílus mintaképének szánták, a költői szív legszebb kifejezései foglalatának, egyetlen kötetbe szűrve. Kintó és Kadzan irodalmi halhatatlanságukat tették fel erre a gyűjteményre.

– Mellesleg – fűzte hozzá –, tudta, hogy Kintó és én pontosan egyidősek vagyunk?

– Ó, csakugyan? – kérdeztem. Most már végképp nem tudtam, mire véljem a dolgot.

– Igen, pontosan egy napon születtünk. És úgy látszik, egész életünkben vetélytársak vagyunk. A szerencse történetesen rámosolygott udvari pályafutásomra, Kintóra pedig mint költőre. Ez a felosztás rendszerint igen jól megállja a helyét.

– Rendszerint, kegyelmes uram? – kérdeztem.

– Kintó hírneve felülmúlhatatlan – jelentette ki Micsinaga. – Ezt magam is éppúgy elismerem, mint mindenki más. A probléma azonban...

Tétovázott. Ekkor alkalmasint leengedtem legyezőmet elképedésemben.

– A probléma az, hogy nem mindig értünk egyet abban, hogy mitől kitűnő egy vers.

Apám a legnagyobb tisztelettel viseltetett Kintó iránt, és szinte eretnekségnek számított a gondolat, hogy valaki is eltérő véleménnyel legyen költői ítéletéről. Csakhogy ez a valaki – Micsinaga.

– Őszinte leszek önnel, Tametoki leánya – mondta, és a szemembe nézett, én pedig gyorsan megint felemeltem legyezőmet. – Az én korszakom most virrad. Érzem. Ha az álmom nem bizonyul illúziónak, leányaim királyi fiakat fognak szülni.

Teljesen elképedtem. Mi foglalkoztatja: költészet vagy dinasztia? És miért beszélget a régens éppen velem bármelyikről? Roppant különös volt az egész. Micsinaga kis hallgatás után véleményemet kérdezte a *Szemelvények gyűjteményéről*. Zavaromban az egyetlen verssel álltam elő, amely megmaradt az emlékezetemben. A gyűjtemény darabjai jobbára a régi stílusban íródtak. Kintó végtére is igen hagyományos gondolkodású, de ez eszembe sem jutott, amikor Apa megmutatta a gyűjteményt. A modern költemények tűntek ki belőle, kivált Idzumi-sikibunak egy verse – a hölgy botrányos híre miatt kissé csodálkoztam is, hogy a gyűjteménybe foglalták.

Ennek hallatán Micsinaga szinte kiabált izgatottságában.

– Igen! Igen! Pontosan ez az! Szinte tudtam, hogy ön meg fogja érteni!

Hevessége megriasztott. Egy pillanatig már arra gondoltam, mindjárt megragad. De őt csak a gondolatai foglalkoztatták; tovább beszélt. Kintóval régóta vitatkoznak azon, milyen irodalmi művek képviselhetnék a korszakot – Micsinaga korszakát. Kintó mint hivatalos udvari költő vélte magát döntőbírónak.

– De én nem értek egyet vele! – kiáltotta Micsinaga. Megint megrémített. – Csak azért, mert ő az udvar legirigyeltebb költője, azt hiszi, ő ért legjobban a költészethez! Szokás szerint ittunk és vitatkoztunk, amikor Kintó végül méltóztatott megkérdezni, szerintem mely versek alkalmasak az új gyűjteménybe. Még csak azzal sem bajlódott, hogy eredetileg kikérje a véleményemet. Azt mondtam hát, hogy majd választok egyet, de csak azzal a feltétellel, ha megígéri, hogy belefoglalja.

Ekkor világosodott meg előttem, hogy ez az a szembeötlő vers. Idzumi-sikibu verse.

– A költészetünk miatt fognak emlékezni ránk – folytatta Micsinaga. – Ezt oly bizonyosan tudom, mint azt, hogy hogyan kell irányítani ezt az országot. Így fogjuk uralni a jövőt – az irodalmunkkal. Meg kell őriznünk a megfelelő verseket, nem csak a Kintó kedvére való finom költeményeket, vagy a fortélyosakat, okosakat. Kintó elfelejtette, hogy a költészet a szívből fakad.

Micsinaga egészen kijött a sodrából, ahogy vetélytársáról beszélt. Majd hirtelen szinte sóvárgóvá lágyult a modora.

– Csak tudnék magam is *vakát* írni! Mert nem tudok... egyáltalán semmi tehetségem nincs hozzá.

Úgy véltem, tiltakozást vár, néhány hízelgő mondatot, de belém fojtotta a szót.

– Nem, nem, ez az igazság. Elfogadtam, belenyugodtam.

Lehetséges – folytatta –, hogy verset írni nem tudok, de meg tudom állapítani, mitől lesz jó egy vers. Igen, ebben bizonyos vagyok, bár senki sem veszi komolyan a véleményemet. A visszavonult császár neheztel rám, mert a bátyám csellel rávette, hogy mondjon le a trónról. Pontosan tudom, hogy az én bosszantásomra bízta meg Kintót a költészeti terv végrehajtásával. Azzal áltatja magát, hogy egy császártól elvárják, hogy ténylegesen kormányozzon. És ezen a módon igyekszik bosszút állni. Én magam nem vagyok hajlandó *vakát* írni, legfeljebb csak igen részegen, tehát valamennyien feltételezik, hogy a bírálat jogáról is lemondtam. A költészetet a magukénak hiszik – az az egyetlen zug, ahol nincs Micsinaga kezében az irányítás.

Ekkor egyenesen rám nézett, vagyis szinte keresztülnézett rajtam, mintha valami homályosat firtatna a távolban.

– Lehetséges, hogy igazuk van – folytatta. – Ha valóban tudnák, mennyire izgat ez engem, még inkább próbálkoznának, hogy keresztezzék az utamat. Kintó és én ivás közben vitatkozunk, de ő azt hiszi, tréfálok, vagy csak éppen kötözködöm. Kénytelen voltam leplezni való érzéseimet, hogy egyáltalán bármi befolyással lehessek a gyűjteményre.

– „Kifelé a sötétségből" – suttogtam.

– Igen, mint Idzumi verse. Az egészben az az egyetlen, amelyiknek lelke van. Amikor ön felismerte ezt, tudtam, hogy megért. Amikor az ön elbeszéléseit olvastam, ráébredtem, hogy Kintó kudarcot vallott. A költészet már nem számít olyan sokat.

El sem tudtam képzelni, mire akar kilyukadni a régens, sem azt, hogy nekem mit kellene mondanom. Lenyűgözve figyeltem változó arckifejezését. Ez az ember csakugyan mindenre képes, gondoltam. Észbe kaptam, és arcom elé emeltem legyezőmet.

– Gendzsi az, akire emlékezni fognak – folytatta Micsinaga. Meglepetésemben megint leeresztettem a legyezőt.

Egészen elkábultam ettől a találkozástól. Szólni sem bírtam, csak mélyen meghajoltam, amikor Micsinaga felállt, megigazgatta kalapja szalagját, és nagy léptekkel kivonult a Démon-szobából.

Az északi folyosón visszaosontam szállásomra. Leültem, és kibámultam a sivár kertbe, ahol a hideg ellen szalmába burkolták a fákat. Hófoltok hevertek még a földön. Késett abban az esztendőben a tavasz, a szilvafákon sem bontakozott még virág. Szaisó rezzentett fel magányos merengésemből kora délután, amikor feladatai végeztével visszatért.

Mentegetőzött. Persze félreértette hallgatásom okát, és megkockáztatta a kérdést, vajon nagyon szörnyű volt-e a találkozás. Hogyan is magyarázhatnám el neki, milyen különös beszélgetést folytattam Micsinagával? Elbabráltam egy darab faszénnel, majd a parázstartóba helyeztem.

– Egyáltalán nem olyan volt – mondtam végül. – Micsinaga egy ujjal sem nyúlt hozzám. Természetesen ilyesmire számítottam, de egészen udvarias volt.

Szaisó elképedt.

– De hát akkor – kérdezte végül – mégis mi a baj?

– Micsinaga Gendzsi akar lenni – mondtam kényszeredett mosollyal. –Azt kívánja, hogy aki a jövőben Gendzsi történeteit olvassa, legyen vele tisztában, hogy Micsinaga diadalmas uralma szolgált ihletül.

– Micsinaga mint Gendzsi? – álmélkodott barátnőm. – Mint a világ legérzékenyebb szerelmese? – Szaisó elfintorodott. – Láttad már Micsinaga verseit? Csak akkor ártja magát a költészetbe, ha részeg. De még úgy is, nyilván már előre elkészítette a verseit.

– Igen – válaszoltam halkan. – Nagyon is tudatában van költői hiányosságainak. Kintóhoz méri magát, és persze ő húzza a rövidebbet. Tudod, mi volt furcsa? – jutott eszembe hirtelen. – Ezt az egész társalgást úgy folytattam Micsinagával, hogy nem védelmezett semmiféle ellenző. Fel sem tudom fogni, milyen okból, még az arcomat sem takartam el a legyezőmmel. Mintha valamilyen más világban volnék, mint Ecsidzenben, ahol nem érvényesek a szokásos szabályok.

Szaisó igyekezett leplezni elképedését, de tudom, hogy ez a fajta meghittség jobban megdöbbentette, mintha valóban intim kapcsolatba kerültem volna a régenssel.

– Én sötétben találkoztam Micsinagával – mondta mesterkélten. – Az arcomat legalább nem látta.

Szaisó úgy vélte, sokkal nagyobb meghittséget kellett eltűrnöm Micsinagától, mint a többi hölgynek.

Micsinaga nem csak ez alkalommal hívatott. Mintegy tíz nap elteltével késő este szólított lakosztályába. Már meglehetősen részeg volt, és ezúttal velem is úgy viselkedett, mint általában a szolgáló udvarhölgyekkel. Felbőszülten, dühösen tértem vissza szobámba.

Szaisó arcátlanul kijelentette: megkönnyebbült.

– Volt valami természetellenes a viselkedésedben – jelentette ki. – Csak úgy, fedetlen arccal társalogni!

Összevesztünk, és elkeseredésemben másnap hazamentem.

Meghallottam, amint némelyek olyasmit sustorognak: illetlenség volt ilyen hamar hazajönnöm, de én úgy éreztem, időtlen idők óta voltam távol. Örömkönnyeket hullattam, amikor viszontláttam kislányomat, és ezúttal teljes figyelmemet neki szenteltem. Mindennap gyakoroltuk az olvasást, az írást, és engedtem követelésének, hogy órák hosszat játsszunk „kagylópárosítást".

Ajándékba kaptunk valakitől egy szép készletet: háromszázhatvan fényezett kagylóhéjat, belsejükre festett jelenetpárokkal. Katako rendkívül éles szemmel figyelte meg a kagylóhéjak finom természetes mintázatát – mind egyformának látszik, holott csakis egyetlenegy másik héjnak a pontos mása. Boldogan választotta ki az övéhez illőt, s összeillesztette a ruhaujjában tartogatott másik kagylóféllel. Nem tudta elrejteni elégedett mosolyát, majd felmutatta mindkét felet, hogy bizonyítsa, valóban a kagyló párjára talált. Alig bírta türtőztetni magát, hogy meg ne mutassa, melyik héjat válasszam, amikor rám került a sor, holott tudta, minden egyes tévedésem az ő esélyét növeli. Vidáman figyeltem, amint kis híján leharapja a nyelvét, annyira igyekszik megőrizni a titkot.

Órákig játszottam vele, mégsem voltam nyugodt. Láttam: Katako lassan ráébred, hogy nem jöttem haza véglegesen. Idővel vissza kell térnem a palotába.

Kuraki jori kuraki micsi ni zo irinubeki haruka ni terasze jama no ha no cuki
(Kifelé a sötétségből, mégis nagyobb sötétség útját követem; távoli hold, a hegy gerincén, adj nekem fényt)

Idzumi verse folyton a fejemben visszhangzott. Kifelé jövet a sötétségből magam is úgy éreztem, még sötétebb ösvényre léptem, a holdat azonban nem láttam. Mit tegyek? Tudtam, hogy nem maradhatok sokáig otthon; Apa máris neheztelt rám, amiért ilyen hamar hazajöttem. Megbotránkozna, ha elmesélném Micsinagával folytatott beszélgetéseimet. Nem tudom, mi zavarta volna jobban – az, hogy a régens engem is úgy kezel, mint bármelyik másik udvarhölgyet, aki ki van szolgáltatva szeszélyének, vagy hogy titkon megveti Kintó költői eszméit. Akár így, akár úgy, apámat mindenképpen csalódás érné.

Gondolataim zaklatottan kavarogtak. Mi több, tartottam tőle, hogy a palotában épp azoktól távolodtam el, akik a legkedvesebbek voltak hozzám. Nyomorultul éreztem magam. Egyetlen boldogságomat a gyermekem jelentette, amikor együtt végeztük leckéit, amikor csacsogását hallgattam.

Éjszaka nem jött szememre álom. Micsinaga szavain járt az eszem. Amit elhatároz, végre is hajtja. Az évek során távolból figyeltem, most azonban közvetlen közelről inkább természeti erőnek láttam, mint férfinak. Micsinaga jelenlétében az embert mintha földrengés ragadná el, vagy mintha az esős évszakban a Kamo folyó vészesen dagadó vizét figyelné. Egyszerűen lehengerelte az embert.

Micsinaga rendkívüliségéhez csak a képzeletem ért fel. Elámultam befolyásán, hogy Idzumi különös versét beillesztette Kadzan és Kintó gyűjteményébe. Csak elgondolni is, hogy ő és Kintó annyira eltérő gondolatokat vallanak a költészetről! Kintót egész életemben ismertem, közeli barátja és hűséges támogatója apámnak. Eszembe se jutott volna, hogy kételkedjem ízlésében, költői

ítéletében. El kellett azonban ismernem, hogy Micsinagának igaza van. Ha az ember elfogulatlanul szemléli Kintó munkásságát, arra jut, hogy a festett ellenzők jeleneteinek illusztrálására alkalmas, de a szívet szinte meg sem érinti.

Micsinaga szavainak hatására növekvő kíváncsisággal vettem kölcsön Apától a *Szemelvények gyűjteményét,* hogy újraolvassam. A benne foglalt szerzők javarészt művészkedő hivatalos poéták voltak. Kintó nagy igyekezettel próbálta válogatását a *Kokinsúval,* a klasszikus gyűjteménnyel összekötni, amely korának legjobb verseit foglalta magában, hogy Daigo császár uralkodásának dicsőségét tükrözzék. Ezt a példát kívánta követni Kintó és Kadzan a *Szemelvényekkel,* ám ha az ember egymás mellé tette ezt a két munkát, óhatatlanul az az érzés kelt benne, hogy Kintó gyűjteménye csupán a múltat visszhangozza.

Akadt természetesen kivétel is. Apa kiváltképpen kedvelte Jositada műveit, furcsa tárgyaik – például „pókháló" és „üröm" – miatt. Még azzal a gondolattal is játszott, hogy Kintó talán az ő befolyására választotta ezeket. Némelyek szerint Jositada őrült, és a költőt száműzték az udvari eseményekről. Vajon Kintó oly merész volt, hogy bevette a gyűjteményébe? Másrészt azonban ezek a versek inkább a különcködésük, mint bármilyen tartós szépség vagy mélység miatt érdekesek.

Elővettem a polcról a *Régi és új vakák* sokat forgatott példányát, és újra elolvastam Ki no Curajukinak a régi gyűjteményhez írt bevezetőjét. Családunk nagy büszkeségére dédapám, Kaneszuke, jó barátja lévén Curajukinak, segített a válogatásban. Ahogy elolvastam a régi mű első mondatát, tisztábban állt előttem a két gyűjtemény közötti különbség. Curajuki ezt írta: „A japán költészet magvai az emberi szívben vannak, onnan szökkennek szárba a szavak. Ebben a világban gyökerezve sok mindent tapasztalunk, és ezt verseink szavaival fejezzük ki."

De ugyanígy emlékeztem Apa legrégibb szövegeire a kínai poétikáról, amelyek szerint a költői ihlet forrása a természetben és nem a célirányos művészetben rejlik. „Rovarfaragás" – így gúnyolta egy tudós kortársainak túlságosan kimunkált műveit.

Micsinaga szavait fontolgattam:

– Így fogjuk uralni a jövőt – az irodalmunkkal. Kintó feledi, hogy a költészetnek a szívben kell gyökereznie.

Akkor még fel sem derengett bennem, amit később mondott a régens: hogy a költészet már nem számít annyit, hiszen most itt van Gendzsi.

FELTORLÓDOTT VÍZ

Odae no mizu

Rettegéssel töltött el a gondolat, hogy vissza kell térnem a palotába, de naponta kaptam üzeneteket az udvarbéliektől. „Hogy érzed magad?”, tudakolták. Vagy: „Visszajössz cseresznyevirágzásra?” Nem sokkal azután, hogy hazamenekültem, Micsinaga pártfogásával lóversenyt rendeztek felesége udvarházánál. Valaki azt írta nekem, hogy a visszavonult Kadzan császárt is meghívták, mint díszvendéget. Kadzan pontosan az ilyesmit szerette, és megint elbámultam, milyen okos Micsinaga. A hízelgés kitűnő módszer olyan valaki megbékítésére, aki sérelmet ápolgat.

Kadzan ugyan buddhista szerzetesi fogadalmat tett, a lóversenyeket mégis módfelett élvezte. Micsinaga bizonyára tudta, hogy a csapatuk győzelmén ujjongó szerzetesek látványa meglehetősen kétes fényben tünteti fel Kadzant. Micsinaga ajándékokkal halmozta el az előző császárt – volt köztük egy ritka, tojáshéjszínű ló is –, majd személyesen kísérte haza. Így azzal büszkélkedhetett, hogy egy császári személyiség jelent meg magánestélyén, Kadzant pedig annyira boldoggá tették ajándékai, hogy a régi ellenségesség olvadozni kezdett. Micsinaga elégedett lehetett: elnyerte a hiú öregember tetszését, ugyanakkor csöppet nevetségessé tette.

Azt is hallottam, hogy Kadzan kakasviadalt tervez rezidenciáján, és meghívta a királyi család ifjait és fontos személyek fiait. Meglepetésemre Nobunori öcsémnek is sikerült kicsikarnia a meghívást. Csapatokat alakítottak. Mindegyik fél csapatai szétszéledtek a falvakban, forróvérű szárnyasokat kerestek, és hajba kaptak, amikor mindegyik fél azt állította, ő bukkant elsőnek egy kellőképpen harcias kakasra. Kadzannak az ötödik herceg volt a kedvenc fia; annál kevésbé kedvelte a hatodik herceget. A két herceg ellentétes oldalon állt. Kadzan megpróbálta a bal kéz felőli csapatot a legjobb kakasokkal ellátni az ötödik herceg érdekében. A kakasviadal napján azonban a jobb kéz felőli oldal szárnyasai sorra győztek a mérkőzéseken. Öcsém mesélte, hogy Kadzan, sokak rejtett örömére, dühbe jött, és elrontotta a nagy igyekezettel előkészített esemény vidám hangulatát.

Nobunori hazatérve Kadzan udvarházából elmesélte a kakasviadal részleteit. Valósággal mámoros volt a szárnyasok dühétől, az elegáns társaságtól és a bőkezűen mért szakétól. Sohasem volt közöttünk szoros a testvéri kapcsolat, de ezúttal Nobu hosszasan időzött függönyöm előtt, mintha azon törné a fejét, hogyan mondja el, ami a szívét nyomja.

– Nem hiányzik az udvar? – kérdezte végül. – Nem unalmas itthon időznöd, amikor a palotában is lehetnél?

Nem akartam elárulni, miért hagytam el a császári lakosztályt, de öcsém kivételesen érzékelte hangulatomat. Igen, kissé kiábrándító távol lenni a palota életétől, ha mégoly kellemetlen is. Gondolataim szinte akaratom ellenére visszatértek a kilencszeresen elkerített területre. Immár Nobunori is ráébredt, sokat könnyít a helyzetén, ha a nővére palotai szolgálatban van. Felismerte, hogy rajtam át vezet az útja lóversenyekre, kakasviadalokra, ivászatokra, ahová különben soha meg nem hívták volna.

Kevéssel ezután levelet kaptam Mija no Ben úrnőtől. Tudakolta, mikor szándékozom visszatérni. Ezt írta:

Uki koto o omoimidaret aojagi no ito hiszasiku mo narinikeru kana
(Elszomorít ez a sajnálatos dolog, úgy látom, a távozásod óta eltelt idő oly hosszú, mint a szomorúfűz összefonódott ága)

Sokáig elbíbelődtem a válasszal, amelyben én is a szomorúfűz képét használtam:

Curezure to nagame furu hi va aojagi no itodo uki jo ni midarete zo furu
(Unalmasan vonszolódnak a napok, amikor esik az eső, gondolataim éppúgy összefonódnak a mélabúval, mint a szomorúfűz ágai)

Talán volt ebben egy kis túlzás – de valóban kezdett hiányozni a palotabeli élet.

A cseresznyevirágzás csúcspontján Apát virágnézőbe invitálták Micsinaga házába, az ideiglenes palotába. Kis híján befejeződtek az előkészületek, mesélte, hogy a császárt és a császárnét visszaköltöztessék az Icsidzsó-palotába. A költözködésre valószínűleg egy hónapon belül sor kerül.

– A lakosztályok sokkal tágasabbak lesznek – figyelmeztetett. – Már nem hivatkozhatsz a zsúfoltságra, amiért távol maradsz kötelességeidtől. Sokan kérdezősködtek tőlem, mikor térsz vissza. Az egyik hölgy azt reméli, már nem haragszol rá. Csevegett, csevegett, jóformán azt sem tudtam, miről beszél, de a lényeget sikerült kihámoznom. Annyit tudok csak, hogy valamilyen kellemetlen élményben volt részed.

– Nem, nem foglak faggatni – emelte fel Apa a kezét, hogy megelőzze kitérő válaszomat. – Nem számít. A lényeg, hogy akármi történt, senkinek nem rontotta el a rólad alkotott véleményét, és hiányolnak. – Hangját bizalmas suttogássá halkította. – Még Micsinaga is félrevont; most, hogy a császári pár költözködik, reméli, hajlandó leszel visszatérni a leánya szolgálatába. Maga a régens is hiányol, Fudzsi!

Apa komolysága megmosolyogtatott. Elképedt volna, ha tudja, mit mondott Micsinaga Gendzsiről.

De annyit magam is láttam, hogy ideje visszatérnem. Valahogyan ki kell engesztelnem Szaisót. Kíváncsi voltam, feledte-e nézeteltérésünket, és a következő verset küldtem neki:

Todzsitarasi ivama no kóri ucsitokeba odae no mizu mo kage miedzsi ja va
(Megfagyva a sziklák mögött, ha felolvadna a jég, a feltorlódott víz megint tükrözné arcomat)

Ugyanezt a hasonlatot használtam Nobutaka udvarlása idején. Nem számít. Amikor két ember között kényszeredett a viszony, nincs találóbb kép a jégnél, ami legalább el tud olvadni. Ha Szaisó válaszol, feltűnés nélkül visszatérek a szolgálatba, több udvarhölggyel együtt, amikor az udvar már átköltözött az Icsidzsó-palotába.

Nem kellett sokáig várnom. Másnap egy bájos kisfiú jelent meg egy olyan dús virágú hegyi cseresznyeággal, hogy a nyomában szirmok valóságos nyomdokvize maradt. Az ághoz Szaisónak ezt a versét erősítették:

Mijamabe no hana fukimagau tanikaze ni muszubisi mizu mo tokezarame ja va
(Amikor a szellő kavarogva felszáll a völgyből és szétszórja a virágokat a hegyoldalban, bizonyos lehetsz benne, hogy a megfagyott víz felenged)

A kis huncut.

Önkéntelenül elmosolyodtam a ravasz utaláson.[29] A szirmok valóban hullottak.

A tartós szabadságon levő többi hölggyel együtt a nyár első hónapjában tértem vissza állásomba az újonnan bútorozott Icsidzsó-palota új szállására. Veszedelmes időszak a nyár. Sohasem engedtem meg leányomnak, hogy nyáron kilépjen a házból, mert féltem, hogy a járvány démonai lappanganak a főváros zavaros páráiban. Amikor ebben a veszedelmes évszakban távoztam, Katako vigasztalhatatlan volt. Szentül hitte, hogy sohasem fog viszontlátni. Igyekeztem megnyugtatni, de csak annál erősebben csimpaszkodott belém. Kétségtelenül hallotta a szóbeszédet: az eluralkodó himlő annak jele, hogy véget ér Buddha Törvényének kora. Sokan valóban azt várták, hogy a világ tűzvészben és káoszban elpusztul. Katako meghallhatta, amint valaki felolvasta Gensin képszerű leírását a pokolról – alkalmasint ez is csak növelte rettegését. Micsoda szörnyű képek támadhattak egy minden benyomásra fogékony, hatéves gyermek elméjében!

Gensin, a pap, szinte mindenhol ott volt, és az üdvösségre vezető útról prédikált. A világ oly romlott, állította, hogy a magunk igyekezete nem elegendő a megváltáshoz. Mi más támadhat a rothadó gyümölcsből, mint férgek és legyek? Egyetlen reménységünk, hogy újjászületésért fohászkodunk Amida Buddha tiszta országában. Onnan, és csakis onnan haladhat lelkünk a megvilágosodás felé.

Unokanővérem és családja csüggött az öreg pap szavain. Tőlük hallhatta vissza Katako Gensin beszédeit. Később megtudtam, hogy még Kerria Rózsa is Gensin hívéül szegődött.

Ismét a palotában, egyáltalán nem volt kellemes az élet. Nem hittem a fülemnek, micsoda híreszteléseket terjesztett rólam néhány hölgy. Nagyon vigyáztam, nehogy előtérbe tolakodjam, némelyek mégis panaszolták, hogy hiányzik belőlem a tapintat, és beképzelt vagyok. Mit gondolnak: élveztem, hogy Micsinaga a legalkalmatlanabb időpontban hívatott? Azt hiszik talán, hogy volt választásom? Férjem nagyon is jól ismert, amikor azt mondta, nem felelne meg nekem a palotabéli élet. Nem voltam kellőképpen diplomatikus, mégis bántott, hogy olyan magatartást tételeznek fel rólam, amiben egyáltalán nem vagyok vétkes.

Varinasi ja hito koszo hito to ivazarame mizukara mi o ja omoiszucubeki
(Hihetetlen! Nem fogadnak el egyenrangúnak, de azt várják, hogy egyszerűen feladom és elsomfordálok?)

Senkinek sem panaszolhattam el, milyen rossz érzés, hogy nem tartozom oda. Apám nem értett volna meg, és Szaisó meg néhány más barátnőm csak azt tanácsolta volna, vegyek példát róluk, és hagyjam leperegni magamról a rosszindulatot.

– Egyszerűen féltékeny – mondta Szaisó az egyik hölgyről, aki morgott, valahányszor Micsinaga lakosztályába szólítottak. – Örülj neki. Szerinte a mások irigysége csak a magunk felsőbbrendűségét bizonyítja.

Helytelen volt, hogy továbbra is írtam Kerria Rózsának, elvonva őt ájtatosságaitól, de úgy éreztem, megbolondulok, ha elveszítem a palotán kívüli kapcsolataimat. Akárcsak körülöttem a többiek, már-már én is azt hittem, ez az egyetlen világ, ami számít.

Egy délután, amikor igen morc kedvemben voltam, Szaisó meglepetésemre azt kérdezte: segít-e Gendzsiről írnom az, hogy a palotában élek. Meghökkentett a kérdés. Annak idején, amikor hírét vettem kinevezésemnek, gondolataimban az írás foglalta el az első helyet. Azt képzeltem, hasznomra

válik majd, ha a magam tapasztalatai alapján írhatok a palota életéről. Valójában kiábrándított, milyen szennyes lehet az élet a felséges falak között. Gendzsi világa méltóságteljesebb volt, mint a valóság. Micsinaga pedig eközben szüntelenül rángatta ruhám ujját, újabb és újabb történeteket követelt, amelyeket fel lehet olvasni a császárné lakosztályában, abban a reményben, hogy ezáltal a császár majd többet időzik ott. Az az érzésem támadt, hogy Micsinaga csaléteknek szánja Gendzsit. Mindezek miatt nehéz volt gondolataimat összpontosítanom.

De azután megesett, hogy amikor úgy éreztem: nem állhatom tovább ezt a keserves életet – a következő pillanatban csodálatosan kedves szavakkal szólt hozzám valaki. Ráébredtem, hogy rövid idő alatt barátokra is szert tettem, és valójában csak a csípős nyelvű hárpiák kicsiny csoportja érzi kötelességének, hogy pletykamalmába bedarálja az új jövevényeket. Szobámba zárkózva kerültem mindenkivel az érintkezést, amikor az ötödik hónap ötödik napjának ünnepén Kosósó úrnő egy illatszeres szelencét küldött nekem, ezzel a verssel:

Sinobicuru ne zo aravaruru ajamegusza ivanu ni kucsite jaminubekereba
(Nehogy elfojtódjanak a tóba rejtve, kiássuk a kálmos gyökereit; nehogy elfojtódjon, hangunknak fel kell bukkannia, hogy érdekedben szóljon)

Meghatott gondossága, és elhatároztam, nem hagyom, hogy néhány méltatlan sérelem tönkretegyen. A következő verssel válaszoltam:

Kjó va kaku hikikeru mono o ajamegusza vaga migakure ni nurevataricuru
(Elrejtve, hálás könnyektől nedvesen, a gyökérrel együtt ma engem is kihúztál)

A császárné elismerő szavakat szólt elbeszéléseimről. Lassan megértettem, hogy bizonyos hölgyek ellenséges magatartása féltékenységből fakad; a császárné által tanúsított kegy miatt irigykednek, nem olyasmiért, amit az apja követett el. A hatodik hónap egy esős napján Micsinaga bejött Sósi lakosztályába, és megpillantotta a császárné őfelségénél Gendzsi történetét. A szokásos otromba megjegyzések után felvett egy papírszeletet, amelyen néhány szilva feküdt, és a következőt írta:

Szukimono to na ni si tatereba miru hito no orade szuguru va aradzsi to zo omou
(Savanyú gyümölcs hírében áll, de aki csak látja ezt a szilvát, bizonyára nem megy el mellette)

Tehát mégiscsak tud valami okosat írni, gondoltam. A többiekkel együtt én is nevettem a versén, de kimondhatatlanul megdöbbentem, amikor nekem nyújtotta át. A többi hölgy kuncogott, én pedig éreztem, hogy arcomba szökik a vér. Válaszolnom kell, ha nem akarok nevetségessé válni. Szerencsére megvolt az adottságom az ilyesmihez, és azonnal eszembe szökött a válasz. Fogtam az ecsetet, és ezt írtam:

Hito ni mada orareru mono o tare ka kono szukimono zo to va kucsinarasikomu
(Hogyan lehetne bárki is biztos, hogy a szilva savanyú, ha meg sem kóstolta?)

Idegesen átnyújtottam válaszomat Szaisónak, olvassa fel helyettem. Megtette, és amikor az utolsó sor előtt egy pillanatnyi szünetet tartott, a hulló eső hangja tudatosította bennem, hogy elhallgatott mindenki. Szaisó befejezte, és kacagás hullámzott végig a szobán. Még a császárné is szájához emelte

köntöse ujját, és így szólt:

– Most megfogott, Apa.

Micsinaga is mosolygott. Nyilván élvezetét lelte az effajta évődésben.

Szaisó széles mosolyt vetett rám, mintha csak azt mondaná: „Látod, nem is baj, ha kissé elengeded magadat.” És ezúttal nem éreztem, hogy az én rovásomra kacagnak. Felderengett bennem, hogy talán mégiscsak van helyem ebben a világban.

A PÁRNAKÖNYV ÚRNŐJE

Szei Sónagon

Általában harminc hölgy állt a császárné szolgálatára magánlakosztályában, az Icsidzsó-palotában. Zsúfolt volt a szállás; a magány ismeretlen. Gyakran megtörtént, hogy sok nőnek ugyanarra az időre estek a tisztátalan napjai. Egyszerre mentek szabadságra, az ott maradóknak pedig kétszer annyi volt a dolguk, mint rendesen. S amikor kedvező előjelű nap következett hajmosásra, természetesen mindenki igyekezett a magáét megmosatni. Ha két-három nő él egy háztartásban, ez nem nagy munka, de harminc nő esetében mindent elárasztott a piszkos fekete hajtömeg. Sajnos szolgálóink sohasem moshatták meg a hajukat a szerencsés napokon, mert a mienkével kellett törődniük.

Télen utáltam ezt a megpróbáltatást. A haj egy örökkévalóságig szárad, és a nap hátralevő részében majd' megfagytam, hátamon a hideg, ázott hajtömeggel. Melegben viszont kellemes volt, kivált a hetedik hónap hetedik napján. Gyermekek felhőtlen égért imádkoztak ezen a napon, hogy a szarkák hidat építhessenek az égen Tanabatához. Mi pedig azért fohászkodtunk, hogy ne essen és a hajunk megszáradjon.

A palotában töltött első Tanabata-napomon valamennyien korán keltünk. Úgy terveztük, hogy a szolgálóink fognak segédkezni a műveletben. A császárné is megmosatta haját, lakosztálya mélyén, alig néhány meghittebb szolgálóhölgye segédletével. Mi többiek a hőségben lustálkodtunk, fesztelen öltözékben, s a hajunkat fésülgettük, hogy megszáradjon. Véget ért a nyár, de annyira meleg volt aznap, hogy egy szál fehér inget viseltünk hosszúnadrágunk fölött. Sohasem kedveltem ezt a divatot. Köldökünk és mellbimbónk átlátszik az anyagon, és ritka az olyan nő, akinek nem visszataszító a köldöke.

Észrevettem, hogy egy csoport hölgy gyűlt össze a veranda egyik sarkán a keleti szárny előtt. Kíváncsi voltam, vajon mi ragadta meg a figyelmüket. A kertben egy asszony állt, akit még sohasem láttam. Kicsi volt, vékony, a vonásai élesek. Ruhája kifakult; enyhén hullámos, őszülő haját hátrakötötte. Alacsony emberek szokása szerint igen egyenesen tartotta magát, és roppant felhevülten beszélt. Láthatólag több hölgy ismerte. Kosósó úrnő mögém lépett, s én megkérdeztem, ki az az asszony.

– Szei Sónagon – bökött oldalba. – Tudod, aki a másik császárné mellett szolgált, és azt a párnakönyvet írta évekkel ezelőtt. Bizonyosan láttad – másról sem beszélt akkoriban az udvar.

– Igazán? – suttogtam. – Kit szolgál mostanában?

– Senkit – felelte Kosósó. – Amikor a második úrnője is meghalt, sehol sem találtak neki helyet. Annyira szoros kapcsolatban állt Teisi császárnéval és Korecsikával, hogy aki nem akart kiesni Micsinaga kegyeiből, széles ivben elkerülte Szei Sónagont. Kár. Egyedül él; azt beszélik, kissé meghibbant.

Az aprócska, élénk nőre pillantottam, aki beszédével az egész csoportot lenyűgözte. Tétováztam. Megpróbáltam elképzelni, hogyan érezném magam az ő szerencsétlen helyzetében. Volna bennem lelkierő, hogy meglátogassam vetélytársam udvarát? Nem valószínű. Alighanem már régen elosontam volna valamelyik kolostorba.

Ecsidzenben olvastam néhány részletet Sónagon párnakönyvéből. Kiéheztem akkoriban a civilizációra, és szomjasan ittam mindent, ami felidézte Mijako világát. Szei Sónagon ügyesen ragadta meg a palotai élet lényegét, mindent kecsesnek és érdekesnek tüntetett fel. Idővel azonban már elbizakodottnak találtam. Kerestem, hátha érzékelteti a fájdalmat, amit Teisi császárné szenvedhetett

kényes helyzetében – Sónagon azonban mindig csak azzal foglalkozott, amit elbűvölőnek talált. Visszatetszőnek éreztem a pletykatöredékeket is, és hogy minden esetben önmagát tüntette fel a legokosabbnak. A férjemről írt sértő kitételeken átsiklottam.

Ám ahogy most ott állt, teljesen nyugodtan, holott igencsak megromlott a helyzete, óhatatlanul valami csodálatfélét éreztem iránta. Öt esztendeje hagyta el az udvart; kissé elpiszkolódott, kifakult ruházata láthatólag abból az időből származott. Enyhén mosdatlan szag szállt felőle, de őt láthatólag nem izgatta. Kosósó és én közelebb húzódtunk a verandán csoportosuló hölgyekhez.

Szei Sónagon pillantása megállt rajtam.

– Ki ez? – kérdezte. – Manapság annyira kívül vagyok mindenen, hogy már nem ismerek senkit.

– Ez a hölgy Tametoki leánya – válaszolt Dainagon úrnő. – Az év elején csatlakozott hozzánk.

– Ó, igen – kacagott fel Sónagon. – A néhai Nobutaka kormányzó felesége, igaz? A Gendzsi-történetek szerzője? Örülök, hogy megismerhetem. Mondja csak, mi a neve itt az asszonyok szállásán? Hadd találjam ki – talán Fudzsicubo? Gendzsi herceg tiltott hölgye?

Közvetlensége kissé megdöbbentett. Sohasem találkoztam senkivel, aki első látásra ennyire közvetlen lett volna.

– Muraszakinak nevezik – szólt közbe Mija no Ben.

– Hát persze! Muraszaki! – kiáltott fel a fékezhetetlen Sónagon. Elgondolkodva bólintott. – Igen, értem. Muraszaki lennénk legszívesebben mindannyian. Milyen szerencsés teremtés maga.

Pislogott a napfényben.

– Nos, Muraszaki, remélem, egyszer majd elbeszélgethetünk. Csodálom a történeteit. Igazán. Maga nagyon éles eszű asszony. Élénkebb az esze, mint az enyém volt. Még néhány napig itt leszek, azután zarándokútra indulok. Addig megtalál Korecsika udvarházában.

Szei Sónagon tehát ismeri Gendzsit. Nem is meglepő. Amit az ember ír, az egyszerűen tovaterjed, akár a békanyál. Sohasem tudhatjuk, hol ér célba. A többi asszony bámulat és szánalom elegyével tekintett Sónagonra, hiszen ha fordulna a kocka, sorsa bármelyikünket elérhetné. És mégis bizonyos szabadságra lelt megromlott helyzetében. Nyugodtan ott maradhatott Korecsikánál, hiszen már nem volt vesztenivalója. Mit érdekli, mit gondol Micsinaga? Eszembe ötlött, hogy megkérdezném, írt-e, míg az udvarnál volt. Vajon szolgálat közben talált-e időt az írásra, vagy csak akkor írt, amikor szabadságon volt? És a párnakönyvében is fejtörést okozott valami.

Nem volt bátorságom, hogy elmenjek Korecsika házához, de kieszeltem, hogyan találkozhatnám Szei Sónagonnal, mielőtt zarándokútra indul.

Elhagyni készültem a palotát, hogy részt vegyek az anyámért mondott évenkénti emlékezésen. Egy nappal korábban indultam el, és megüzentem Sónagonnak: családunk szentélyében leszek, ha tudna időt szakítani, hogy meglátogasson. Kísérőimet megkértem, figyeljék, jön-e, míg én imáimat mondtam. Késő délután meg is érkezett, egymagában. Amikor visszatértem a szobácskába, amelyet a főpap számomra tartott fenn, ott találtam Sónagont: legyezte magát a nap tűnő melegében.

– Mily kellemes a templomi harangok és a kagylóhéjak hangja! – sóhajtott. – Ezek hallatán az ember valósággal felüdül.

Némelyekkel sosem jutunk túl a kölcsönös udvariaskodáson, másokkal még a kimondatlan dolgokat is megértjük. Ez nem jelenti szükségképpen, hogy hasonlóak volnánk. Szei Sónagon meg én sok tekintetben olyanok voltunk, akár a tűz és a víz, mégis kapcsolatot éreztem vele.

Egy harminchat éves asszony köztudottan sérülékeny. Könnyű prédája káros hatásoknak, és különleges gonddal kell óvnia testi és lelki egyensúlyát ebben az esztendőben. Olvastam, hogy

Sónagon négy évvel ezelőtt éppen ebben a veszedelmes korban volt, amikor úrnője, Gensi, hirtelen meghalt. Sónagon élete bizonytalanná vált. Ha fiatalabb – vagy idősebb –, talán sikerült volna visszanyernie állását, de kényes korban lévén, mondta, egyszerűen megadta magát sorsának. Túlságosan fáradt volt, hogy megpróbáljon új megbízatást kieszközölni, és maga lepődött meg a legjobban, amikor levert korszaka után életereje, életöröme visszatért.

Hiányolja-e az udvari életet? Igen, de megmaradtak az emlékei, hogy azokon merengjen. Sokaknál jobban ismeri az udvari megbízatások szeszélyes voltát, a császári palota belső köreinek gondjait csakúgy, mint az örömeit.

– A régi szép napok már sohasem térnek vissza – jelentette ki.

Tapintatlan kérdésemre, hogy vajon Teisi császárné tetteiről miért nem emlékezik meg az írásaiban, Szei Sónagon felsóhajtott, és a hegyek felé pillantott.

– Nem szándékoztam rendszertelen feljegyzéseimet összegyűjteni – szólalt meg végül. – Hiszen csak egyszerű megfigyelések ezek mindennapi dolgokról. Ám egy nap sok papírt kaptam, és nem tudtam ellenállni a kísértésnek. Korecsika jegyzetfüzeteket hozott a császárnénak, és mivel nem volt rájuk szükség hivatalos feljegyzésekhez, a császárné az egész köteget nekem adta.

– Használd arra, hogy feljegyzéseidet párnakönyvvé gyűjtsd össze –mondta nekem.

– Ki tud ellenállni a szűztiszta papírnak? Elkezdtem írogatni, és abba sem tudtam hagyni. Nem tudom, hogyan írod te Gendzsi kalandjait – mondta Sónagon. – De úgy képzelem, elérkezel egy ponthoz, ahol a történet lesz az úr, és neked egyszerűen csak papírra kell vetned.

Elmosolyodtam. Láttam, ismeri ezt a sajátos ingert.

– És azután – folytatta Sónagon – császárném karmája alámerült. Végső napjaiban, amikor terhes volt és igen beteg, Teisi magához hívatott. Az egyetlen vigasza, mondta, az én leírásom egykori költészeti kirándulásainkról, játékainkról, mindarról, amiben örömünket leltük. „Annyira szép volt minden, sóhajtotta, amikor az én apám volt a régens!”

– Elhatároztam, hogy párnakönyvem hódolat lesz Teisi császárné világának. Nem csúfíthatják el a nehézségek, amelyeket a te undorító Micsinagád (már bocsánat a szóért) rótt rá. Szándékosan hagytam rendezetlenül, szeszélyes jegyzetek gyűjteményeként. Ha megpróbáltam volna időrendbe szedni, kiütköztek volna a kimondatlan dolgok. Elhiszed, hogy azt vetették a szememre, túlságosan jó barátságban voltam Micsinagával?

– Te más utat követtél Gendzsiddel – folytatta. – Megértem, Micsinaga miért helyezett leánya környezetébe. Gyanítom, hogy állandóan szemmel akar tartani. Amikor Gendzsi száműzetéséről szóló történeteidet olvastam, óhatatlanul az én drága úrnőm bátyjára, Korecsikára kellett gondolnom. Könny szökött a szemembe, amikor elképzeltem őt azon a vad parton, amint nélkülözi a fővárosban élő szeretteit.

Sónagon vett magának egy tál rizsgombócot és rizsboros szirupban főtt babot.

– Remélem, megbocsátasz – mondta. – Az étel fényűzését valaha természetesnek vettem.

Aznap még nem evett.

– Amikor nincs belőle, eszembe sem jut. De ha leülök, és van előttem valami az asztalon, úgy érzem, kis híján éhen haltam. Egyébként társaságod felidézi a régi szép időket – mondta két falat között. – A messzeség megszépíti emlékeimet. Hát nem különös? Ha arra a sok órára gondolok, amikor mi, palotai nők szobáinkban lustálkodtunk, csevegtünk, csipegettünk, és unalomra panaszkodtunk – visszatekintve épp azok iránt az idők iránt érzek nosztalgiát.

Rám pillantott, és elnevette magát.

– Persze meg kell mondanom, a legeslegjobb az volt, hogy sok férfival volt lehetőségünk kacérkodni. Sajnos a te Gendzsi hercegedhez egyik sem volt fogható!

– Korecsika sem? – kockáztattam meg a kérdést. Amióta a párnakönyvét olvastam, mindig azon tanakodtam, vajon volt-e köztük meghitt kapcsolat.

Sónagon elmosolyodott.

– Aranyos fiú volt. Annyira jóképű, olyan okos. Ismerőseim közül talán még a legjobban ő hasonlított Gendzsihez. De Gendzsi finomsága hiányzott belőle, kivált, ha nőkről volt szó.

Lenyalta az utolsó csepp szirupot a pálcikákról, és illedelmesen a tálka tetejére helyezte őket.

– A férfiak néha gyűlöletesek, mint tudod.

Sónagont hallgatva arra gondoltam, írása éppolyan eleven, mint a beszéde. A maga tárgyilagos módján folytatta.

– Megfelelő érzékenység híján ostoba apróságok egyszerűen tönkretehetnek egy szép találkozást. Felvirrad például a hajnal, s a férfi azonnal felugrik, és menten a legyezőjét meg a papírjait keresi. Az a legfőbb gondja, hogy szabályosan kösse meg a kalapja szalagjait, te meg csak fekszel ott, és úgy érzed, elfeledtek, félredobtak. Hát nem utálatos érzés? Bizonyos vagyok benne, hogy Gendzsi sohasem vált volna el így egy hölgytől. Hiszen a hölgy méltányolja, hogy ő reggel nem szívesen távozik. Egyszerűen imádom, ahogyan ott időzik, míg egészen világos nem lesz, és a hölgy úgy érzi, kénytelen kituszkolni, ha meg akarja óvni a jó hírét.

Akaratlanul is mosolyogtam Sónagon fesztelenségén. A legjelentéktelenebb dolgot is érdekessé tudta tenni azzal, ahogyan elmesélte. Elképzeltem, milyen lehetett az udvarnál. Ahogy mesélt, mindennapi eseményekből történetek szövődtek, s bennük ő szerepelt. Napja lealkonyult, de még most is olyan volt, mint a virágról virágra röppenő pillangó, én pedig úgy éreztem magam, mint az árnyékban rejtőző hernyó; lassan emésztettem a tapasztalatokat, hogy valami mássá formáljam őket.

– Látom, megvetsz – szólalt meg halkan Sónagon, félreértve mosolyomat. Meghőköltem.

– Dehogyis! – siettem megnyugtatni. – Csak a szabadságod szédítő a magamfajtának.

– Igaz, hogy már nem köt meg semmi – bólintott, és gondosan elrendezte a pálcikákat az üres tálka előtt. – Megértem helyzetedet, és egyszer talán majd te is megérted az enyémet. Valaha az udvari társaság illemszabályai voltak számomra mindennél fontosabbak, és megvetettem azokat, akik bármi okból vétettek ellenük. Most bezzeg a mások gúnyolódása a válasz hajdani büszkeségemre.

– Mondok neked valamit – folytatta, és sovány kezével megérintette köntösöm ujját. – Egyszer egy öreg apáca jött a kápolnába, ahol úrnőm ájtatosságait végezte. Akár az éhes kutya, gunnyasztva várta, hogy felkaphassa az áldozati rizst és gyümölcsöt. Hogy kigúnyoltuk mi, hölgyek! Egyikünk sem fogta fel, mennyire szánalmas az éhsége. Gondoltam volna, hogy valaha én is az ő helyzetébe kerülök?

Elszégyelltem magam. Ez nem ugyanaz az asszony, aki oly vidoran írta az arcátlan párnakönyvet. Elment már, mire eszembe jutott: meg sem kérdeztem, hogy ír-e még.

VIRÁGZIK A FODORKA

Ominaesi szakari

Végére járt az ősz, amikor a császárné hirtelen elhatározta, hogy édesanyja házába látogat, mert élvezni szeretné a gyönyörű őszi levélpompát, amelyről híres volt a Cucsimikado udvarház. Kíséretéül hölgyeinek egy csoportját választotta ki, közöttük engem is. Legalább én is láthatom azt a helyet, amelyet apám annyit emlegetett. Több hölgy úgy vélte, hogy neki is a kiválasztottak között lenne a helye, és kirekesztettnek érezte magát. Úgy értesültem, hogy becsmérlő és irigykedő megjegyzéseket tesznek rám. Az egyszerű tény, hogy a császárné láthatólag örömét lelte társaságomban, a féltékenység valóságos viharát váltotta ki. Az év kezdetén még kétségbe ejtett, ha önhibámon kívül rossz véleménnyel voltak rólam, de immár beletörődtem, hogy nem lehet mindenkinek kedvére tenni. Némelyek, akármi történik, sértve érzik magukat. Főként azért szemeltek ki sérelmeik kútfejének, mert új voltam a palotában.

Az idő hűvösebbre fordult, az ősz még színesebbre. Áhítatos elragadtatással néztem a kertet. Apa nem túlzott: éppolyan gyönyörű, ahogyan leírta. Micsinaga körültekintőbben viselkedett itt, mint a palotában. Talán mert ez a felesége háza, tartózkodott attól, hogy szokásos szabadosságával szólítsa magához Sósi hölgyeit.

A császárné új keletű szenvedélynek hódolt: a tömjén keverésének. Már addig is sokat tudott az illatok elegyítéséről, de alighanem hallotta valakitől, hogy engem is érdekelnek az illatszerek. Közös ősünk, Fujucugu segédkezett Kaja hercegnek a hat klasszikus tömjénfajta kikeverésében, és Sósi úgy vélte, titkos tudással rendelkezem némelyik ősi elegyről. Hasztalan próbáltam volna szerénységet tettetni. Dédapám és apám nyomában valóban örököltem receptváltozatokat az illatszer mind a hat válfajában, és szívesen alkottam újjá ezeket őfelsége tetszésére. Segédeket bocsátott rendelkezésemre, és minden szükséges hozzávalót. Jó, hogy volt segítségem, kivált *Feketeség* keverékemhez, mert a masszára háromezer ütést kellett mérni a mozsártörővel.

A császárné anyja unszolására azon a télen elhatározta, hogy megrendezi a különféle tömjénkeverékek versenyét. Rinsi nagy tudora volt az illatszereknek, és maga is részt vett a versenyben. Rinsi receptjei alighanem még Ninmjó császár korából származtak; azt hallottam, hogy asszonyok számos nemzedékéről szálltak rá titkos receptek, amelyeket férfiszem nem láthat. Kíváncsian vártam, hogy hallhassam ezeket az aromákat,[30] és ugyanakkor hízelgett a büszkeségemnek, hogy bemutathatom a magam tudományát.

Rinsi minden nőre gyanakodott, aki bármilyen tekintetben Micsinaga kegyét élvezte. Nem kerülte el figyelmét, hogy a férje magához hívatott, hogy Gendzsiről beszélgessünk. Óvakodtam bármiféle versengésbe keveredni vele, minthogy azonban maga a császárné hirdette meg ezt a vetélkedést, mi egyebet tehettem, mint a legjobb tőlem telhetőt.

A következő tíz nap a Cucsimikadóban az előkészületekkel telt el. A megfelelő keverés után minden egyes illatot agyagedénybe tettek, és olajos papírral pecsételtek le. Az edényeket a földbe temettük, a liliomhagyma mélységére. Üdvös volt a tégelyeket folyó víz mellé eltemetni; és a Cucsimikado kertjében nem volt nehéz megfelelő helyeket találni a számos patak mentén. A verseny idejére, a tizenegyedik hónap kezdetére kellően megérlelődtek a hozzávalók.

A Fujucugu által meghatározott hat illatválfaj közül háromból készítettem mintát: *Szilvavirág* illatot tavaszra, *Királyi sáfárt* őszre, és *Feketeséget* télre.

A *Szilvavirág* keverékhez a következő receptet használtam:

paradicsomsasfa	*408g*[31]	*szantálfa*	*30g*
tengeri kagyló	*168g*	*pézsma*	*12g*
szegfűszeg	*120g*	*ámbra*	*12g*
		nárdus	*12g*

Vegyítsük össze a paradicsomsasfát a szegfűszeggel és törjük meg vasmozsárban. Adjuk hozzá a tengeri kagylót és a szantálfát, és keverjük össze alaposan. Adjuk hozzá az ámbrát és a nárdust, és törjük meg alaposan. Végül adjuk hozzá a pézsmát. Keverjünk hozzá 20 érett, pépesített szilvát, és annyi mézet, hogy megfelelő állagú legyen. Mérjünk rá 500 ütést a mozsártörővel. Az elkészült elegyből formázzunk rigótojás nagyságú golyókat és helyezzük régi agyagtégelyekbe (jobb, ha nem újak). Fedjük le és temessük a földbe a tégelyeket, egy hónapnál valamivel hosszabb időre. Az elkészült tömjént vegyük ki és használjuk azonnal. Mihelyt levegő éri, fokozatosan elveszíti aromáját.

Feketeség keverékem pedig a következő volt:

paradicsomsasfa	*204g*	fenyőtömjén	*48g*
szegfűszeg	*96g*	szantálfa	*12g*
tengeri kagyló	*96g*	pézsma	*12g*
		ámbra	*12g*

Keverjük össze mozsárban valamennyi alkotórészt, a tengeri kagyló kivételével, és adjunk hozzá mézet. Mérjünk rá 3000 ütést a mozsártörővel. Melegítsük fel a tengeri kagylót, és adjuk a keverékhez. Borítsuk mézzel. A tömjén sárgásfekete legyen. Vigyázzunk, hogy ne legyen túlságosan sötét. Formáljunk belőle nagy golyókat, és temessük el agyagkorsókban. A keverék érlelése hosszabb időt igényelhet, az időjárástól függően.

Kissé aggódtam, mi lesz, ha otthagyom illatkeverékeimet, miután visszatérünk a palotába. Hogyan közölhetném ezt a császárnéval? Nem mintha nem bíznék az édesanyjában, de Rinsi valamelyik túlbuzgó szolgálóhölgye könnyűszerrel hozzáférhetne a mi edényeinkhez. Elhatároztam, hogy mindegyik keverékből mintát küldök haza, és Apát megkérem, temesse el a kertemben. Biztos, ami biztos.

A Cucsimikadóban a folyosó végén volt a szobám. Gyönyörű kilátással szolgált a kertre, ha a redőnyt kinyitottuk. Egy reggel korán keltem, és elhúztam az ablaktáblát. A kertet könnyű őszi pára lepte, a füvön harmat csillogott. Andalító volt a csend – ám hirtelen ismerős hang ütötte meg a fülemet: szolgákat utasított, hogy tisztítsák ki a patakból a víz folyását akadályozó ágakat. Micsinaga közeledett nagy léptekkel a híd mögül. A híd déli peremén növő nagy nyaláb fodorka felé tartott. Benyúlt a virágok közé, leszakított egyetlen szálat, majd sarkon fordult, és az épület felé jött. Hasztalan reméltem, hogy nem látott meg – a finom sárgászöld ernyővirágot bedobta a függönyállvány fölött, egyenesen a szobámba.

– Vissza ne adja vers nélkül! – mondta.

Micsinaga megjelenése már ilyen korán reggel is makulátlan volt, én azonban még nem vesződtem öltözékemmel. Zavart, hogy fésületlenül lássanak, és hátrahúzódtam szobám mélyére. Papírt és tuskövet vettem elő. Délre már biztosan megindul a pletykaáradat, jól tudtam.

A közvetlen gond azonban az volt, hogyan válaszoljak. Micsinaga egyszerű, szimpla fodorkát dobott nekem, nem valami mutatós virágot – de hát végtére én sem vagyok az. A gondolat ötletet adott; ezt írtam:

Ominaesi szakari no iro o miru kara ni cuju no vakikeru mi koszo sirarure
(Amikor ennek a virágzó fodorkának a színét nézem, magamban tudom, hogy a harmatnak megvan a kedvence)

– Igazán szellemes, ilyenkor korán reggel – jegyezte meg, amikor a függönyállvány fölött átnyújtottam a verset.

Mosolyogva kérte ecsetemet. Még épp annyi tinta maradt, hogy választ írhasson ugyanarra a papírra. Meglepett, milyen gyorsan elkészült vele:

Siracuju va vakite mo okadzsi ominaesi kokoro kara ni ja iro no szomuramu
(A csillogó harmat nem válogat – a fodorka az, mely olyan színt ölt, amilyenre a szív vágyik[32])

Az utolsó mondat, „színt ölt”, bájosan halvány volt, mert kis híján kifogyott a tinta. Micsinaga nem várt választ. Amikor elment, én még sokáig ott ültem, mintegy álomban, kezemben a papírdarabbal. Nem is volt rossz ez a kis üzenetváltás. Micsinaga vajon Gendzsit próbálja utánozni?

A császárné a tizedik hónap elsején, a tél első napján tért vissza a palotába. Tisztátalan időszakom lévén, engedélyt kértem, hogy néhány napra hazamehessek. Leányom már nem volt annyira vigasztalhatatlan, mint az előző alkalommal. Megszokta, hogy gyakran kell elmennem, de sohasem távozom örökre, és mindig visszatérek. Apa útmutatásom szerint gondosan elásta tömjénes tégelyeimet a kertben. Izgatott volt a közelgő verseny miatt. A híre már elterjedt, és valószínűnek látszott, hogy sok nézője lesz. A *Feketeség* elegyhez fűztem reményeimet.

Visszatértem palotabéli feladataimhoz, és segítettem az előkészületekben. A tizenegyedik hónap igen kedvező időszak volt a tömjénversenyhez. A hideg, csendes levegő úgy megőrizte az égetett illatokat, mintha szirup zárta volna őket magába. Ilyen körülmények között az ember orra aligha téved.

Keverékeim, megkönnyebbülésemre, igen jó minősítést kaptak. Rájöttem, hogy még ha Rinsi hozzányúl is a tégelyeimhez, akkor sem tehettem volna semmit. Óhatatlanul rossz benyomást keltettem volna, ha otthonról helyettesítem a tartalék készlettel. Később megtudtam, hogy Micsinaga kirendelte kíséretének egyik tagját, tartsa szemmel edényeimet, nehogy baleset történjen. Figyelmes gondolat volt, de az is eszembe jutott, ha Rinsi megtudja, hogy az én illataim ilyen védelemben részesülnek, csak még hevesebb dühre gerjedt volna.

Milyen lehet a karmám, hogy ilyen helyzetbe juttat, az én koromban?

Akárhogyan is, a verseny óriási sikert hozott. *Szilvavirágomat* modernnek és szellemesnek ítélték, egy árnyalatnyi fanyarsággal. Különösen azért örültem, mert valami kissé újszerűbbet próbáltam ki, és reméltem, hogy kevésbé lesz édes, mint a szokásos változatok. Valószínűleg Kerria Rózsa barátnőm furcsa keverékei befolyásoltak. A *Királyi sáfár* illatot is felsőrendűnek minősítették: „meghitt, de nem tolakodó”, mondták a bírák. *Feketeségem* pedig a legmagasabb elismerésben részesült, amit remélni sem mertem. „Irigylésre méltóan nyugodt és elegáns”, hangzott a vélemény.

Rinsi titkos *Feketeség*keveréke szerintem kitűnő volt. Bár büszke vagyok a magaméra, őszintén mondhatom, nem bántam volna, ha második leszek az ő változata mögött. Talán még jobb is lett volna, ha vesztek. A győzelem fénye mulandó, az általa keltett ellenséges érzület továbbra is ott lebeg, akár a füst.

Néhány hölgy javasolta, hogy az egyik Gendzsi-elbeszélésbe iktassak tömjénversenyt, amelyben ki-ki a maga ízlését tükröző keverékekkel vesz részt. Érdekes gondolat. Ihletre vártam, hogy folytathassam az írást. Micsinaga állandóan faggatott, mit csináltam az utóbbi időben. Tudta, hogy Icsidzsó minden bizonnyal meglátogatja Sósi lakosztályát, ha ott új Gendzsi-epizódra találhat.

A császár kedvelte Gendzsi kalandját az akasi hölggyel önkéntes szumai száműzetésében, Gendzsivel tehát visszahozattam a hölgyet meg csecsemő leánykáját a fővárosba. Muraszakit emésztette a szorongó féltékenység, amikor Gendzsi elosont és napokat töltött azzal, hogy egy régi udvarházat berendeztessen a hölgynek, éjjelente pedig nem jött álom a szemére, amikor Gendzsi nem tért haza.

Micsinaga meg volt elégedve. Csakhogy én nehezen tudtam írni a palotában, az asszonyok szállásán. Állandóan félbeszakítottak, és elvesztettem gondolataim fonalát. Ámbár otthon sem volt könnyebb, ahol gyermekem vonta el figyelmemet. Hogyan is utasíthattam volna el, hiszen olyan sokat voltam távol?! Amikor tehát komolyan neki akartam fogni az írásnak, kivált ha új történetbe kezdtem, egy darabig el kellett vonulnom és bezárkóznom. Micsinagának nem fért a fejébe, miért van szükségem magányra.

Elérkezett az esztendő utolsó hónapja, és a tömjénverseny óta Micsinaga egyszer sem hívott magához. Felötlött bennem a gondolat, hátha valamivel kiérdemeltem nemtetszését. Talán Rinsi követelésére hanyagol el. Amióta az illategyvelegeim sikert arattak, bizonyos megbecsülésben volt részem az udvarnál. Észrevettem, hogy mindeddig ismeretlen tisztelettel öveznek. Ám ez a kitüntetett helyzet nem volt kedvemre – szívesebben figyelek meg másokat, mintsem hogy engem figyeljenek.

Meggondolatlanság volt, hogy illatszereim révén előtérbe helyeztem magamat. De mit tehettem volna? Az egyvelegek leírását örököltem, és kötelességemnek éreztem, hogy legjobb tudásom szerint újra előállítsam valamennyit. Néha az az érzésem támadt, hogy karmám önmagával keveredik viszályba. Miért van meg bennem a képesség, hogy cselekedeteimmel hírre tegyek szert, holott egész lényem tiltakozik a kiváltott figyelem ellen? Lehetséges, hogy valamilyen különös módon mégiscsak sóvárgok a hírnévre?

Még most is magányomban élveztem legjobban az írást, ha Gendzsi világa az én világommá vált. Amikor egynapi írás maradt mögöttem, nehezen alkalmazkodtam a mindennapi élet valóságához és követeléseihez. Gendzsinek most sok várakozást kellett kielégítenie. Hát nekem? Ráébredtem, hogy a Cucsimikado kertjében történt kora reggeli találkozás óta többet várok Micsinagától. Megborzongatott; de végül arra a következtetésre kellett jutnom, hogy számára az egész csupán egy reggeli kis szórakozás volt. Megpróbált az én Ragyogó Hercegem módjára viselkedni, és a magatartása megtévesztett.

Egy éve kerültem az udvarhoz. Elérkezett az idő, hogy távozzam.

FŰ A HÓ ALATT

Juki no sita kusza

Az új esztendő hajnalán elfogott a sürgető vágy, hogy írjak. Ingerlékennyé váltam – ez volt a biztos jele, hogy megint íráshoz foghatok. A lehető legfelületesebb módon vettem részt az új esztendő szertartásain, majd visszavonultam néhai nénikém hegyvidéki birtokára. Az évnek ebben a szakában vad és elhagyatott volt a táj, de a hangulatomnak pontosan megfelelt. Különös békességet éreztem távol a társadalomtól. Elszigeteltségemben megdöbbentett, amikor a hónap tizedik napján egy palotai küldönc kopogtatott ajtómon. Lehetetlen olyan helyet találnom, ahol nem zaklathatnak? Vallási elzárkózásra hivatkozva egyik szolgálómmal vetettem át az üzenetet. A küldönc azonban mindenáron meg akarta várni a választ.

– Tetőtől talpig jég és sár borítja azt az embert, asszonyom – mondta a szolgáló.

Ha Mijakóban vagyok, ennek ellenére is elküldtem volna, de ilyen távol lévén a fővárostól, megesett rajta a szívem. Utasítottam a szolgálót, lássa el a küldöncöt ennivalóval és forró vízzel.

Mihelyt a lány kiment, kinyitottam a drága pézsmaillatot árasztó vastag kínai papírborítékot. Csupán egy tavaszi verset kértek benne, aláírás nélkül. Nem volt jellemző úrnőmre, a császárnéra, hogy ilyen parancsot küldjön, fel kellett hát tételeznem, hogy a küldemény Micsinagától ered.

Miután hónapokig nem vett rólam tudomást, eltűnődtem: vajon így érdeklődik érzéseim felől? Tavaszi verset kíván? A következőt küldtem:

> *Mijosino va haru no kesiki ni kaszumedomo muszubohoretaru juki no sita kusza*
> *(Még a havas csúcsáról híres Josino-hegy is tavaszi párába burkolózik; csak itt borítja még lehangoló hó az összetapadt füvet)*

Híg tintával másoltam le földszínű papírra, hogy a hatás kellemetlenül fakó legyen. Ez alkalommal valóban nem érdekelt az sem, ha sohasem mehetek vissza a palotába, azt azonban alig vártam, hogy hazatérhessek Hatodik sugárúti házamba.

A küldönc távozott, Nénike háza még elhagyatottabbnak látszott. Szolgáim zsörtölődtek, amiért ebben az évszakban kényszerítettem ide őket. Keservesen hiányolták a mijakói újévi ünnepségeket. Megpróbáltam visszatérni íróasztalomhoz, de Micsinaga levelének illata átjárta a szobát, és nehéz volt figyelmemet összpontosítanom.

Két nap múlva megadtam magam: a hónap tizenharmadikán, amikor bejelentették az előléptetéseket, visszatértem Apa házába. Meglepetten hallottuk, hogy Nobunori öcsémet alacsony rangú írnokból a Hadügyminisztérium hatodik titkárának rangjára emelték. Arra számítottam, hogy egy darabig még írnoki állásában henyélhet. Ekkor azonban rádöbbentem, hogy öcsém előléptetése valójában jeladás Micsinagától. Mihelyt idáig jutottam gondolataimban, annyira nyilvánvalónak tetszett, hogy belepirultam. Mások is nyilván észrevették. Apa megemelte szemöldökét, amikor hírét vette az előléptetésnek. Az egyetlen, aki a kinevezést a maga érdemének tulajdonította, alkalmasint az öcsém volt.

Egyesek nyilván jelentőségteljesebb ajándéknak vélik az előléptetést, mint holmi verset.

Mégsem voltam kész rá, hogy visszatérjek a szolgálatba. Távol a palotától könnyebben tudtam figyelmemet összpontosítani. Mi sem olyan zavaró, mint amikor az ember elmerül egy történet eseményeiben, ám egy sarkalatos ponton közbeszól követeléseivel a mindennapi világ. Éppen olyan

történetek sorát készültem befejezni, amelyekben új személy lép Gendzsi életébe. Amióta Micsinaga árnyékában folytattam az írást, Gendzsi iránti érzéseim lassan megváltoztak. Azzal a gondolattal áltattam magam, hogy Micsinaga kissé Gendzsihez válik hasonlatossá – ám valójában inkább Gendzsi kezdett Micsinagához hasonulni.

A Ragyogó Herceg összeköltöztette valamennyi hölgyét; mindegyiküket saját pavilonnal és kerttel ajándékozta meg. Nobutaka szívemnek kedves kertészkedő szenvedélye járt az eszemben, amikor papíron megépítettem ezt az eszményi villát. Gendzsi volt a pillangó, amely sorra látogatta virágait. Éppen berendeztem Gendzsi udvarházát, Rokudzsó-int, amikor Szaisó azt mondta, hogy Gendzsi lassan inkább kerti pókra, mint pillangóra emlékezteti.

– Ott ül a háló közepén – jegyezte meg Szaisó – hölgyei pedig a háló sarkaiban raboskodnak.

Kissé fanyarul nevettem. Be kellett ismernem, hogy Gendzsi valóban enyhén visszataszítóvá válik. Ajánlatos lenne valamivel megzavarni ezt a kényelmes hálót?

Gendzsi önelégülten úgy vélte, nagylelkűen gondoskodott mindegyik hölgyről, akihez valaha is köze volt – főképp azokról, akik valamilyen módon kiváltak a többi közül, mint például az áporodott Sáfrányvirágorrú hercegnő. Milyen jóságos is ő, mondta magában Gendzsi, hogy egy ilyen teremtésre is gondja van, akit bárki más már régen lerázott volna! A magam megszállottsága miatt Gendzsiből lassan torzkép lett. Szeretői úgy töltötték meg két ház szárnyait és pavilonjait, mint ritka és különös tárgyak valóságos gyűjteménye.

Kitaláltam hát egy szép fiatal lányt, és Rurinak neveztem el. Júgaónak volt a leánya, az esti arcú hölgynek, akit Gendzsi ifjúkorában egy darabig oly őrülten szeretett. Jó, hogy követtem Kerria Rózsa javaslatát, és Júgao történetébe beleszőttem egy szálat egy gyermekről. Most ezt a fonalat vettem fel. Bizonyos módon ez a Ruri is az elrejtett hölgyek közé tartozott. Az egyik déli provinciában élt, dajkája családjánál. Ennek a hűséges dajkának a segítségével menekült Mijakóba, hogy ne kelljen férjhez mennie egy durva vidéki birtokoshoz.

Ekkor már tudtam, mit olvasnak szívesen a palotabéli hölgyek, s az ő kedvükért illesztettem be ezt a részt. Sóvároghatnak a kényesen érzékeny Gendzsi után, de ugyanakkor megborzongatja őket egy izmos, életerős férfi, aki tudja, mit akar. Annál jobb, ha a hősnő még idejében elmenekül.

Hála karmájuknak, két szolgáló felfedezi egymást: a leány dajkája találkozik az anya régi komornájával, és ez a két asszony hozza el Rurit Gendzsi hálójába. Tetszett nekem, ahogy ez a történet lezár egy sok évvel azelőtt megkezdett kört. Azt akartam, hogy olvasóim vegyék észre Gendzsi nagy változását.

Gendzsi mint rég elveszített leányát mutatja be Rurit a társaságban, habár jól tudja, hogy nem az ő gyermeke. Azt tervezte, hogy a felbukkanó kérőknek a házasságszerző szülő szerepkörében mutatja be a leányt, ám azon veszi észre magát, hogy az ő érzései is felébredtek. Gendzsi szenvedélyes ifjú korában heves szerelemre gyulladt Júgao iránt; most pedig Gendzsi, a mézesmázos és kéjsóvár középkorú miniszter próbálja elcsábítani Rurit.

Ruri történetének írásakor újjáéledt Gendzsi iránti érdeklődésem. A leányt rég halott barátnőm után neveztem el, mert egy olyan jelenetet vettem kölcsön, amelyet ő írt le nekem egykor. Gendzsi úgy fitogtatja új gyámoltja szépségét egy kérőjelöltnek, hogy nagy csapat szentjánosbogarat bocsát a leány szobájába – ahogy unokatestvérem tette egyszer, amikor a nővérének udvaroltak. Az eredeti történetet nem ismerő olvasóim később rábírtak, hogy költőibb névvel ruházzam fel ezt a szereplőt, így a „Tamakacurá”-t választottam – a boszorkányosan gyönyörű, ékkövektől csillogó fekete haj képét.

Írás közben magam is meglepődtem, milyen élvezettel hiúsítom meg Gendzsi szerelmetes fellobbanásait.

A fagyos reggeleken otthon elegyengettem az ágyneműt, amit Katako az éjszaka folyamán lerúgott magáról. Válláig betakargattam, és mielőtt felkeltem volna, néhány percig ott kuporogtam az ő melegében. A gyermekből valamilyen belső hő sugárzott. Amikor Szaisóval osztoztam az ágyruhán a palotabéli parányi szobánkban, köntösök valóságos hegye alá temetkeztünk, akár a föld alatt megbúvó vakondokpár. Mindennél kedvesebb volt az együttlét leányommal, de nem tagadhattam, hogy lassan már palotabéli barátnőimet is hiányolom. Megszoktam a fontosság érzetét, amely természetszerűleg következik abból, ha az ember a császárné őfelsége közvetlen közelében él. Az édesanyjával való feszült viszonyom, valamint az édesapjával való roppant sajátos kapcsolatom ellenére a császárné mindig udvariasan és barátságosan viselkedett velem. Apa érezte, hogy bűntudat gyötör, amiért elhanyagolom kötelességemet, és minden tőle telhetőt megtett, hogy felserkentse lelkiismeretemet. Idővel engedtem sürgetésének, és visszatértem a palotába.

Egy kertemből származó piros virágú szilvaágat vittem ajándékul a császárnénak, a következő vers kíséretében:

Mumoregi no sita ni jacururu mumeno hana ka o dani csirasze kumo no ue made
(Nektek, szilvavirágoknak még a sötét mocsárfa alatt is sikerült virágoznotok, hát szórjátok szét most illatotokat a felhők felett)[33]

Alig két éjszaka telt el azóta, hogy visszatértem állomáshelyemre, amikor Micsinaga hívatott. Amióta elküldtem a hó alatt összetapadt fűről szóló fanyar tavaszi versemet, nem volt közöttünk kapcsolat, és nem tudtam, most mire számíthatok.

Késő volt már, amikor a sötét folyosókon az általa megjelölt teremhez értem. Sokáig időztem azzal, hogy kitépkedtem szemöldökömet és berizsporoztam arcomat, és új, bélelt köntösök együttesét viseltem, a *Hó alatt* elnevezésű rózsaszín, zöld és fehér színösszeállításban – őfelsége a császárné újévi ajándékát. Ezek fölé kötöttem ezüstinda mintájú merev, berakott uszályomat. Azt is elhatároztam, hogy előkelő kínai kabátkámat veszem fel.

Amikor Micsinaga lakosztályának közelébe értem, férfiak beszélgetésének moraja szűrődött felém, hát lassabbra fogtam lépteimet, és résen voltam, míg meg nem hallottam, hogy többen távoznak. Közelebb mentem; egy inas félrehúzta a függönyt, és odébb lépett, hogy utat engedjen. Leültem a sátorral borított emelvény mellé, amelyről Micsinaga lépteit hallottam, és az ellenző mögött eligazgattam szoknyáim réteges szélét: alsó köntösöm zöldjét terítettem ki szélesen, majd három árnyalat rózsaszínt, oly ügyesen, hogy akár a szirmok csillámlottak a lámpafényben; legfelülre pedig két réteg fehér került, leheletfinoman, akár a hótakaró. Hirtelen kettévált a függöny, és Micsinaga lépett ki kissé ingatag léptekkel, magában dúdolva.

Amikor megpillantott, meglepetés tükröződött az arcán. Talán elfelejtette, hogy hívatott.

– Miért ilyen formálisan? – kérdezte, ruhámra és testhelyzetemre utalva.

Földig hajoltam, az új esztendő szertartásos üdvözlése szerint. Bár a második hónapban jártunk, abban az évben először pillantottam meg Micsinagát.

– Igen, igen, megint egy új év – fogadta meghajlásomat. – Ha csak egyszerűen egy újabb évről volna szó!

Sóhajtott. Értetlenül egyenesedtem fel.

– Halál – mondta gyászosan.

– Tessék...?

– Negyvenkettő – ismételte. – Negyvenkettedik évem kezdete.[34] Úgy érzem, hogy szinte elértem

célomat, ha sikerül átvészelnem ezt a veszedelmes évet. Császári fiúunokáról álmodtam, aki, érzem, hamarosan megszületik. Életben kell maradnom, hogy ápolhassam azt a zsenge sarjat.

Észrevettem, hogy haja ritkul; bőre a szeme alatt szinte lilának látszott az olajlámpás árnyakkal nyaldosott fényénél. Ez nem a megszokott, magabiztos Micsinaga volt. Ám ekkor megenyhült a modora, és szinte mellékesen jegyezte meg:

– Az év eleje óta egyetlen hölgyet sem fogadtam.

Ezzel akarja vajon magyarázni, miért nem hívatott engem sem? – tűnődtem.

Zarándokútra készül Kinbuszen szent hegycsúcsára, Dzaó Gongen imádására, mondta.

Ez mindent megmagyarázott. A nagy hatalmú istenséghez csak a rituális tisztaság állapotában szabad közeledni. Száz napon át tartózkodnia kell a hústól, a nőktől (nehéz az ő számára!), a szakétól (még nehezebb), és mindenfajta tisztátalanságtól. Ha úgy tetszik az istennek, megóv betegségtől, viszontagságoktól, s hosszú élet és virágzó leszármazottak áldásában részesít.

– Ide nézzen – mondta Micsinaga, és félrevonta az emelvényt takaró függönyt.

Sivár berendezésű fülkét pillantottam meg: alacsony íróasztal állt benne, és egy polc, könyvekkel. Micsinaga egy papírhalomra mutatott.

– Mantrák – mondta. – Alig öt nap alatt magam másoltam valamennyit.

Tekintélyes halom volt. Mennyire jellemző Micsinagára. Eltéríthetetlenül halad mindenkori célja felé. Jól teszi Dzaó Gongen, ha felkészül – áldásáért még soha ilyen könyörgő nem akadt, mint amilyenre Micsinagában talál.

A régens intett, hogy lépjek be a függöny mögé, s én annak tudatában, hogy tisztaságot fogadott, követtem. Azt gondoltam, kalligráfiáját óhajtja megmutatni, ekkor azonban a sarokban egy tálcán ivópoharakat pillantottam meg. Meglepetésem láttán Micsinaga elmosolyodott.

– Barátaim meggyőztek ma este, hogy pillanatnyilag adjam fel tisztulási szándékomat, és csak az ötödik hónapban kezdjem a rituális elzártságot. Így tehát éppen akkor indulok zarándokutamra, amikor a Szent Hegy lombozata a legszebb.

– Ó... – szóltam kissé zavartan. – Addig nem kell sem az ivástól, sem mástól tartózkodnia?

– Sajnos nem – mondta könnyedén. – Kíváncsian várom hát, hogy megtudjam, mi hever „a hó alatt”.

– Ami a versben... – kezdtem.

– Nem a versben – szakított félbe, és megrántotta köntösöm ujját.

Én pedig ráébredtem, hogy öltözékem színeivel űz szójátékot. Micsinaga talán nem Gendzsi, de tagadhatatlanul csavaros az észjárása. Rinsi bizonyára nem tud a tervek változásáról, és hiszi, hogy férje az önmegtartóztatás állapotában leledzik. Talán ez magyarázta Micsinaga hevességét. Valamint, bizonyára, az a tény, hogy az esztendő kezdetétől fogva tartózkodott a nőktől.

CSERESZNYEVIRÁGZÁS

Szakuragari

Immár hozzászoktam a palotai élet ritmusához. Még a császárné szolgálatának félelmes feladata is ismerőssé, meghitté vált. Mennél jobban megismertem a palotahölgyeket, annál tisztábban láttam, hogy mindegyiknek megvan a jó oldala is, a rossz is, szakasztott mint minden emberfiának. Ez a világ csak kívülről szemlélve tűnt makulátlannak. Azt azonban nem tagadhatom, hogy emlékezetem még ma is őriz néhány szinte elképzelhetetlenül pompás mozzanatot.

Egy napsütötte délelőtt – a harmadik hónapban lehetett – a kertben sétáltam egy Kodajú nevű fiatal nővel, amikor a palota homlokzata felől valamiféle felbolydulás hallatszott. Kiderült, hogy küldönc érkezett a régi fővárosból, Narából, és csodálatos, kettős virágú cseresznyeágat hozott. Micsinaga derűsen, elégedetten szemlélte a színes jelenetet. Meglátott és odaintett bennünket.

– Egyikőjük vigye el ezt az ágat a császárné őfelségének – parancsolta. Átengedtem Kodajúnak a tisztességet. A következő verset mellékelte a virághoz:

Inisie no Nara no mijako no jaezakura kjó kokonoe ni nioinuru kana
(Az ősi Nara kettős szirmú cseresznyéje ma a kilencszeresen elkerített területen tárja fel virágát)

Minthogy hivatalos küldetésben jártunk, a főút felé kerültünk, és tisztelegtünk Sósi császárnénál. Boldogan fogadta a cseresznyevirágot, és megkért, írjam meg a válaszul szolgáló verset, amit meg is tettem.

Kononoe ni niou o mireba szakuragari kaszanete kitaru haru no szakari ka
(A kettős szirmú cseresznye illatát követjük a kilencszeresen elkerített területre, és észrevesszük, hogy ismét tetőzik a tavasz)

A császárné húszéves volt, szépsége teljében, akárcsak a sűrű szirmú sötét rózsaszín cseresznyevirág. A tökéletes képnek egyetlen hiánya volt – miért nem kerül Sósi másállapotba?

Egyre gyakrabban kért meg a császárné őfelsége, hogy verssel szolgáljak, ha úgy kívánta az alkalom. Nem mondhatom, hogy mind jól sikerült, de néha fontosabb volt a gyorsaság. A Kamo-ünnepség napján például valamennyien a császárné öccse, Jorimune körül csoportosultunk, akit az ünnep császári küldöncévé választottak. A császárné őfelsége úgy határozott, hogy hegyicseresznye-koszorúval ajándékozzuk meg öccsét, és, szokás szerint, engem kért meg, hogy a verset megszerkesszem. Nem támadt semmiféle különlegesen ragyogó gondolatom; az egyszerű verset azonban közvetlenül a koszorú leveleire írtam:

Kamijo ni va ari mo ja sikemu jamazakura kjó no kazasi ni oreru tamesi va
(Így volt-e az istenek korában? Ma hegyi cseresznyét fonunk koszorúba)

A hatás újszerű volt, és senkit sem bántott, hogy maga a vers egyszerű.

Micsinaga az ötödik hónapban elkezdte az önmegtartóztatást. Komoly hangulat telepedett az udvarra; mindenki úgy érezte, illetlenség volna mulatozni, míg a régens megtartóztatja magát. A monszunesőzés még lehangolóbbá tette az életet. Dainagon úrnő, a császári ruhatár őre mélységes levertségbe esett. Akkoriban nem tartoztam bizalmasai közé, de nyilvánvalóan mástól is szenvedett, nem csak az esős évszak szokásos mélabújától. Szórakozott volt, összekeverte a selyemvégeket, minduntalan hibát követett el. Amikor például egy csoport hölgyre felügyelt, akik keményítővel merevítették a szegélyeket, hirtelen könnyekben tört ki, és szobájába menekült. Szállt a szóbeszéd, akár a régi ruhák közül a moly. Dainagon volt Micsinaga kegyence, de úgy tűnt, már jó ideje nem szólította magához. Rinsi unokahúga lévén, a helyzete mindig is kényes volt. Némelyek feltételezték, hogy a rokoni kötelék megóvja Rinsi haragjától, mások szerint ez csak még jobban kiteszi Rinsi dühének. A lelki teher végül bizonyára tűrhetetlenné vált, és ez billentette ki Dainagon úrnőt egyensúlyából.

Egyik reggel képtelen volt felkelni. Amikor ezt jelentették a császárnénak, őfelsége megriadt, s orvosokat és papokat hívatott, hogy derítsék ki, mi a baj. Suttogó tanácskozás után rossz szellem jelenlétét állapították meg, és ördögűzést rendeltek el. Én is csatlakoztam a hölgyek csoportjához, akiket felkértek, hogy legyenek jelen.

Betegsége kezdetén Dainagon úrnőt hazaszállították a palotából, így mi két hintón utaztunk a családja udvarházába, ahol a műveletet végre szándékozták hajtani. A kalendárium szerint ez a nap nem kedvezett kirándulásra, az idő is esős volt és kellemetlen. Négyen ültünk minden hintóban, és attól tartottam, kiszenvedünk a párától – kivált amikor a nap áttört a felhőkön, és az út pocsolyái gőzölögni kezdtek.

Mire megérkeztünk Dainagon úrnő házához, elállt az eső. Esőcseppek csillogtak a kapu mellett húzódó csatorna mentén a fűzfák levelein. Verebek cikáztak az ágak között, csillámló csöppek hullottak csacsogó nyomukban. Nem volt időm megfigyelni a kertet, mert egyenesen bevezettek bennünket a központi szobába. A beteg egy ellenzőkkel körülvett emelvényen feküdt, égő pipacsmag füstjébe burkolva. Már ott volt segédjével az ördögűző, egy efféle dolgokban jártas idősebb pap. Mihelyt helyet foglaltunk, halk kántálásba kezdett. Segédje, a médium, aki majd megszólaltatja a beléje költöző szellemet, vastag ajkú, sovány fiatal nő volt. Kifeszített ujjait rozsdaszínű nadrágjára terpesztette, szemét lehunyta. Kissé ingatta magát, s láthatólag magába szívta a szellemidézés szavait. Nem kellett sokáig várnunk, hogy a szellem megnyilatkozzon.

Válaszul a pap mantrájának mély hangjaira, Dainagon úrnő tekeregni, nyögni kezdett, szokásos szelíd és méltóságteljes modorával merőben ellentétes módon. Hirtelen felült, és a levegőt kezdte döfködni. Tétova tekintete nem szegeződött semmire; és horzsos hangon érthetetlen dolgokat motyogott. A pap hangosabban kántált, hevesen morzsolta rózsafüzérét, homlokán veríték gyöngyözött. Még a köntöse gallérját is átáztatta az izzadság. A médium továbbra is ingatta magát, de a gonosz szellem konokul ragaszkodott Dainagon úrnőhöz. Igen hosszúnak tetsző ideig folytatták erőfeszítésüket, mi pedig kezünket tördeltük barátnőnk gyötrelme láttán. Reméli, súgta Kodajú, hogy a szellem hamarosan átköltözik.

A médiumból ekkor kísérteties, magas hangú jajgatás tört ki, mi pedig megriadtunk. Végigfutott rajtam a hideg a pokoli hang hallatán. Dainagon úrnő azonban menten elnyugodott, mihelyt a médium hadonászni kezdett és hátborzongató hangokat hallatott. A sikernek erre a jelére a pap megkettőzte erőfeszítését, hogy a szellemet elvonja Dainagon úrnőtől, és a lányba költöztesse. A médium ekkor felállt, fejét ide-oda forgatta, nagy léptekkel rótta a szobát, és szinte nem is emberi üvöltés tört fel belőle.

A pap felszólította a szellemet, nevezze meg magát. A médium válaszul felhúzta szemhéját, és

vastag szája vicsorgásra torzult. A szellem irtózatos ellenállása mindannyiunkat megrémített, nézni is alig bírtuk. A leány még járkált, kiáltozott egy darabig, majd végre megtorpant, szemközt a pappal, és köntösét lassan lecsúsztatta válláról. Haja vadul összekuszálódott, törzse félig mezítelen volt, és csak állt és reszketett. A szellem végre megszólalt, halk, suttogó hangon. Hegyeztük a fülünket, de mindegyikünk mást és mást vélt hallani.

Én úgy hallottam, a „Hálószoba úrnőjének" nevezi magát – s ez bármelyik, élő vagy meghalt hölgy címe lehetett. Mások egyéb neveket hallottak, de abban egyetértettünk, hogy a szellem nőnemű, és egykor valamilyen hivatalt viselő palotahölgy lehetett. Mi a sérelme? tudakolta az ördögűző. A médium lassan bólogatott; motyogását „égő szív"-nek értettem. A pap ekkor hangot változtatott, és buzdította a szellemet, oldja fel ördögi ragaszkodását az élők világához, és keresse Buddha békességét. Dainagon úrnő ekkor már eszméletlen volt, a sovány leány pedig a padlóra zuhant, vadul csépelő tagjai fokozatos rángássá szelídültek. A szellem végül engedett szorításából.

Visszafelé tartva a palotába akaratlanul is a boldogtalan szellem szakadatlan zokogására kellett gondolnom. Rémisztő volt látni, milyen konok erővel ragaszkodik e világ dolgaihoz. Dainagon gyógyulásáért fohászkodtam, de azért is, hogy ez a szegény szellem végre elszabaduljon, akárki légyen is. Milyen szörnyű még a síron túl is sérelmet dédelgetni, amely végtelen gyötrelem szorításában tartja a lelket, mint megannyi ragadós, szürke fonal. Milyen bölcs volt Kerria Rózsa, hogy mindenről lemondott!

A pap láthatólag elégedett volt a délután munkájával. Dainagonnak reménye van a gyógyulásra, jelentette. Teljes felépülésre számít. Nem tudakolta meg, mi is volt az oka, hogy ilyen könnyen beléje költözhetett a szellem. Dainagon társnői sem említették. Gondolom, nyilvánvaló volt mindannyiunk számára.

A hatodik hónap folyamán Micsinaga istenigazában nekilátott a megtisztulásnak. A hónap első felében az ő pártfogásával jelent meg a Lótusz-szutra hármaskönyvének harminc fejezete. Arra számítottam, hogy amíg vissza nem tér ősszel a zarándokútról, nem találkozom vele, időnként azonban hívatott, bár sohasem egyedül. Megkérdezte, írtam-e valami újat, s ha valamit elolvasott, haladéktalanul közölte megjegyzéseit. Őszintén szólva, ez kezdett kissé kényelmetlenül érinteni. Képtelen voltam szabadulni az érzéstől, hogy csak Gendzsi érdekli, meg az, hogy hősöm milyen eszközökkel törekszik célja elérésére. Ez alighanem hízelgő volt, ámbár – merhetem-e bevallani? – kissé el is kedvetlenített. Sohasem süllyedtem odáig, hogy egy kóbor szellem megszállhatná lelkemet és testemet, de nem voltam sebezhetetlen.

Amikor egy asszony hajlik rá, hogy egy férfi kedveskedése megingassa, és, ha csak egyszer is, enged a bizalmaskodásnak, nehéz később úgy tenni, mintha az egész meg sem történt volna. Nem feledhettem, hányszor mondta Micsinaga, hogy más vagyok, mint a többiek. Tudtam, hogy valószínűleg senkivel sem tud úgy beszélgetni, mint velem. Micsinaga nem Gendzsi, annyi bizonyos, de legalább úgy éreztem, hogy a maga módján kedvel.

Hanem azon eltűnődtem, vajon egy olyan férfi, mint Micsinaga, egyáltalán megérthet-e igazán bárki asszonyszemélyt. Annyira célratörő, annyira megszokta, hogy eléri, amit akar – hogyan is képzelhetné el azoknak az életét, akik éjt nappallá téve a kegyeit keresik? A felesége, szerencséjére, éppolyan céltudatos. Rinsi meg sem kísérli leplezni féltékenységét. Benne aztán nem rejtőzködik az ördög – teljes fegyverzetben szökken elő, gyilkos szavak vértezetében, mihelyt a gyanú szele csak megérinti. Rinsit ugyan sohasem szállhatná meg holmi szellem, mert nincsenek benne rejtett zugok, ahová befészkelhetné magát. De legtöbbünkkel nem ez a helyzet. A nőkben gyökerező érzések többnyire

különösen torz kinövésekre kényszerülnek. Nincs jogom magamnak követelni Micsinaga kegyeit; és magam előtt is titkoltam, mennyire függ tőle az életem. Találkozásainkért éltem, és ugyanakkor rettegtem tőlük.

Akárcsak Gendzsi, Micsinaga is önmagával volt elfoglalva, és ezt észre sem vette. Amikor Gendzsi asszonyait gonosz szellem szállta meg és kikiabálták magukból a dühüket, Gendzsi azt gondolta, hogy a legrosszabb női hibába – féltékenységbe estek. Micsinaga is, Gendzsi is úgy vélte magáról, hogy ő a nők sóvárgásának legfőbb tárgya. Egyikük sem vette figyelembe, hogy a legtöbb nő csak úgy menekülhet a férfiak által rá mért szenvedéstől, ha meghal, vagy ha elmegy apácának. Többi olvasóm azonban megértette. Amikor szereplőimből démonok vagy kóbor szellemek hangja szól, minden hölgy, aki valaha is az udvarnál élt, tudja, hogy a démon azt mondja ki, amit ő maga nem mer kimondani.

* * *

Nem voltam egyedül sajátos és ellentmondásos vágyaimmal. A hetedik hónapban Kosósó úrnővel a szobájában ültünk egy este, hajmosás után. Az ajtókat kitártuk a kertre, és kintről behallatszott a folyóparton kószáló fiatalok zajongása – a Tanabatát ünnepelték. A holdfény reszketeg árnyakat vetett a pampaszfű csomóira, és valahonnan fajdtyúk kísérteties kopogását hallottuk. A fajdtyúk éjjeli madár, és ha félálomban vagy, először azt hiszed, az ajtódon kopogtat valaki. Kosósó tizenhét esztendős szűz leányként került a palotába, és évekig volt Micsinaga kegyeltje. Más férfi a közelébe se mert menni, amióta Micsinaga lefoglalta magának. Ez természetesen azt jelentette, hogy többnyire egyedül aludt.

– Hallottad a fajdtyúkot? – kérdezte.

Leeresztettem fésűmet, és füleltem.

Kop kop kop.

Közelről hallatszott. Talán a folyóparton mulatozók zavarták meg a madarat.

Kosósó elővette ecsetjét, és ezt a verset írta:

Ama no to no cuki no kajoidzsi szaszanedomo ikanaru kata ni tataku kuina zo
(Az ég ajtaja sosem zárul be a vándorló hold előtt; de honnan jön a fajdtyúk kopogása?)

Nem valószínű, hogy Kosósó egy szerető diszkrét kopogását hallotta aznap éjszaka az ajtaján – mi több, én sem. A holdfény oly kísértetiesen gyönyörű volt, hogy azon kaptam magam: Gendzsire gondolok. Milyen szép Kosósó, ha Gendzsi szemével nézem.

Nedves haja az aloéfa fésűtől illatozott, amellyel egész délután fésülte. Akár egy függöny, egyenesen csüngött halvány arcéle mögött, a holdfény csillámokat szórt szivárványos ragyogására. Közelebb húzódtam hozzá, és kezünk érintkezett, amikor Kosósó átadta az íróecsetet. Megdörzsöltem a tusvesszővel a követ, s amikor a tintatavacska olyan fekete volt, hogy elnyelte a holdfényt, ezt írtam:

Maki no to mo szaszade jaszurau cukikage ni nani o akazu to tataku kuina zo
(Nyissam ki ajtómat én is? A holdfény megborzongat, ahogy a fajdtyúk kitartóan kopog)

Ráébredtem, hogy a megosztott magányt sokkal könnyebb elviselni.

A FAJDTYÚK

Tataku kuina

Micsinaga végre elindult zarándoklatára, és a nyolcadik hónapra a csend súlyos függönye ereszkedett. Annyi fontos ember tartott vele, hogy valósággal elhagyatottnak tűnt a palota. Megkönnyebbültem, hogy nem kell szorongva várnom a hívását, hogy nem kínoz a bizonytalanság, szólít-e avagy sem. Micsinaga távollétében sokkal könnyebben ment az írás. Nem kellett aggódnom, hogy megkaparint befejezetlen elbeszéléseket, és tanácsokat ad, hogyan folytassam a történetet. Távollétében egy dolog nyilvánvalóvá vált – nem tehetek Micsinaga kedvére azzal, amit Gendzsiről írok, ha ugyanakkor minden igyekezetemmel kitérni próbálok az útjából. Gendzsinek megvan a maga karmája. Nem tagadhatom, hogy Micsinaga befolyása hatni kezdett Gendzsi jellemére – de csak közvetve. Gendzsi magától változott. Kissé erőszakosabb lett? Nos, így van az, ha valaki feljebb lép a ranglétrán.

Azon az őszön más szereplők felé fordult az érdeklődésem. Lefoglalt az írás; palotabéli kötelességeimre szinte nem is tudtam összpontosítani figyelmemet. A császárné megértő volt, amikor pedig Micsinaga visszatért, őfelsége megengedte, hogy az év hátralévő részére hazamenjek. Azzal a kifogással éltem, hogy magányra van szükségem az íráshoz, habár valójában az a gondolat nyomasztott, hogy viszont kell látnom Micsinagát.

Egész télen Gendzsin dolgoztam. Most már kissé bosszantott, hogy az emberek csupán azért azonosítanak a Muraszaki nevű szereplővel, mert magam ezt a becenevet vettem fel. Már-már azzal a gondolattal foglalkoztam, hogy megszabadítom Muraszakit a világ gondjaitól, és felöltetem vele az apácafátylat. Micsinaga rosszallotta az elképzelést, hát azt írtam, Muraszaki szeretne fogadalmat tenni, Gendzsi azonban nem engedi.

Amikor belefáradtam, hogy Gendzsiről és Muraszakiról írjak, apámnak küldtem leveleket. Mindig érdekelték az udvarnál szolgáló társnőim, hát nekiláttam, hogy leírjam a palotában megismert különböző hölgyeket. Megdöbbentett, amikor később rábukkantam a kínai verskötetben rejtőző levélkötegre. Vajon ráébredtem-e, hogy magam is mennyire hasonlatossá váltam akkori önelégült leírásaimhoz? Ezt írtam például:

„A császárné szolgálatában álló hölgyek között van néhány, akit egészen vonzónak találnál; másokra ügyet sem vetnél.

Dainagon úrnőt bizonyára nagyon kedvelnéd. Kicsike, sápadt és bájos. Kis híján teltnek mondható, és az öltözéke mindig makulátlan. Haját csinosan vágatja; a hossza alig egy ujjnyival haladja meg a hölgy magasságát. Nehéz időszakot élt át, de most már láthatólag felépült. Meggondolt teremtés, arcvonásai finom értelemről tanúskodnak. Eleganciája szerintem páratlan. Még betegsége alatt is elbűvölő és kecses volt a modora. Nagyon kedvelem.

Szendzsi úrnő is elég kicsi, és igen karcsú. Haja valamivel lejjebb ér ruhája szegélyénél, és soha egyetlen tincse sem rendetlen. Oly végtelenül kifinomult, hogy valósággal restelkedem a társaságában. Amint belép a szobába, mindenki szinte vigyázzba vágja magát. Róla mintázhatnák a főrangú hölgy szobrát. Merem állítani, hogy kellemetlennek találnád.

Drága barátnőmet, Szaisót, ismered, hát az ő leírásával nem bajlódom, de egy másik hölgy, a harmadik rangú Kitano leánya ugyancsak a Szaisó névre hallgat. Telt és zömök, s igen eszesnek látszik. Első látásra különcnek néznéd, de a további ismeretség során javul a róla alkotott benyomás. Amikor beszélget veled, kedves mosoly bujkál a szája sarkában, és egészen szeretetreméltónak és

szelídnek bizonyul – bár tökéletesnek nem nevezném.

Kosósó úrnő igen kedves, bár aggaszt a naivitása. Alakja karcsú, modora elragadó; elegáns és kecses, mint a szomorúfűz tavasszal – ám a legcsekélyebb sértésre vagy szóbeszédre is érzékeny, és a legenyhébb bírálat is elkeseríti. Úgy érzem, a védelmemre szorul.

Mija no Naisi is nagyon vonzó. A törzse meglehetősen hosszú; ha ül, igen impozáns és nagystílű benyomást kelt. Szépsége nem pusztán valamely egyéni vonásnak tulajdonítható, üde hatást kelt, és ez igen kellemes a szemnek. Haja mélyfekete, akár a tigrisliliom magja, meglepő ellentétben halvány bőrével. Minden vonása – fejformája, haja, homloka – nyíltságra, őszinteségre vall. Modora sohasem erőltetett, és még ha olykor túlságosan sokat beszél is, kellemesebb volna ez a hely, ha több hozzá hasonlatos személy akadna.

Egészen más a helyzet a húgával. Túlságosan telt. Vonásai finomak, haja fényes, akár az ázott varjú tolla, de nem lehet nagyon hosszú, mert az udvarnál hajpótlást visel. Szeme azonban megkapó, a homloka szép formájú, és a kacagása bájos.

A fiatalabb nők közül Kodajú és Gensikibu a legnépszerűbbek. Kodajú kicsi és igen elegáns. A haja a büszkesége; régebben még sűrűbb volt, mint most, és a hossza két arasszal haladja meg Kodajú magasságát. Sajnos az utóbbi időben ritkult valamelyest. Arcvonásai erős jellemre vallanak, a magatartása üdítően természetes. Valódi költői tehetség. Gensikibu magasabb és karcsú. Termete révén bármilyen nyilvános menetben jó benyomást kelt, mert számos réteg öltözéket viselhet, mégsem látszik esetlennek. Arcvonásai finomak, neveltetése méltó egy jó családból való leányhoz.

Kohjóe no Dzsót vonzónak tartják, de véleményem szerint meglehetősen mindennapi.

Annyi bizonyos, hogy valamennyi szolgáló udvarhölgynek volt ekkor vagy akkor dolga az idősebb udvaroncokkal, de sikerült mindezt a legnagyobb diszkrécióval lebonyolítaniuk. Kellő óvatossággal titokban tudták tartani kalandjaikat. Márpedig, mondhatom, ez nem csekély teljesítmény errefelé.

A hölgyeknek eddig főként a külsejét írtam le, ami azonban a természetüket illeti – ó, az már más dolog. Az emberek ugyanis nem következetesek. Mindenkinek megvan a maga hóbortja, és bár senkit sem tarthatunk teljesen rossznak, azt sem mondhatjuk el, hogy bárki is mindig vonzó, tartózkodó, értelmes, ízléses és megbízható volna. Nehéz olyat találni, akit dicséret illethet.

Félek, ha tovább írnék azokról, akikkel napjaimat töltöm, valóságos pletykafészeknek tartanál. Ezentúl csak a tökéleteseket említem. Így aztán elképzelt szereplőkről kell mesélnem, és nem valóságos társaimról."

Így fecsegtem Apának a sorstársaimról, és kétségtelenül merőben semlegesnek és tárgyilagosnak tartottam magamat.

Az új esztendőben visszatérve a palotába, suttogó híresztelést hallottam, hogy a császárné talán viselős, bár korai volt még megállapítani. Észrevettem, hogy többet alszik, mint máskor, és reggelente nem érzi jól magát. Úgy tetszett, Micsinaga zarándoklata a Szent Csúcsra elérte a kívánt eredményt. Sósi komornája természetesen azonnal közölni akarta a hírt a régenssel, de mi visszatartottuk: inkább várjunk, amíg nem biztos a dolog. Mindenki tudta, micsoda hűhót csapna Micsinaga a hír hallatán.

A harmadik hónapban hivatalosan is bejelentették, hogy a császárné másállapotban van. Mint várható volt, Micsinaga öröme az egekig csapott, és imádságot rendelt el valamennyi fontos személyben. Akaratereje egészen különleges volt. Ha bárki emelkedő napjának útjában állt, elfújta, akár a hajnali párát. Korecsika például árnyékba került, és aki csak kapcsolatban állt vele, arra is rávetült a sötétség. Elhunyt húgának, Teisinek a fia ekkor még első volt a trónöröklés rendjében, de ez bizonyára megváltozik, ha Sósi császárné fiút szül. És Micsinaga szerencséjének ismeretében, hogyan

is lehetne másként? Szegény kis Bisi hercegnőt, akinek a születése a császárné életébe került, betegsége miatt el kellett távolítani a palotából.[35] A gyermek csak kilencesztendős volt – egy évvel idősebb az én Katakómnál. Ahányszor megpillantottam, annyira emlékeztetett leányomra, hogy belesajdult a szívem. És most ott fekszik eszméletlenül a nagybátyja házában.

A hónap tizennegyedik napján apámat császári titkárnak nevezték ki – ötödik rangba került, szenior alsó fokra, mint a bal kéz felőli oldal kisebb rendű ellenőre; mindezt kitűnő kínai ismereteinek köszönhette. Boldogan fogadta az előléptetést, és magasabb hivatala révén arra számított, még több költészeti összejövetelre kap majd meghívást.

Nyár elején a császárné visszatért édesanyja házába, hogy ott várja be a szülést. Kérésére megint beválasztottak a kísérő hölgyek kis csoportjába. Most már szinte meg sem hallottam a hátrahagyottak szúrós megjegyzéseit. Felülmúlhatatlanul pompás volt a palotából a Cucsimikado udvarházba vonuló menetünk. Az ámuló tömeg alighanem azt hitte, hogy égi lények látomása tűnik fel előtte. Néha nehéz volt elhinnem, hogy magam is része vagyok a látványosságnak.

Ezúttal másik szobába kerültem, a főépületet a keleti szárnnyal összekötő folyosó mentén. A szomszédos szobába helyezték Szaisó úrnőt. A kerti patak közvetlenül a veranda alatt folyt az én oldalamon. Amikor értesültünk elhelyezésünkről, elhatároztuk, hogy elvesszük a két parányi szobát elválasztó ellenzőt, és osztozunk az így nyert nagyobb szobán. Kedvemre volt a víz susogó csobogása, kivált amikor első ízben tértem ott nyugovóra. A halk mormogás elűzte a zavaró gondolatokat.

A ház szobáiban három oltárt emeltek, hogy ott végezzék a Sósiért tartandó vallási szertartásokat. A keleti szárnyat alakították fő kápolnává. Éjjel-nappal égtek a gyertyák. Micsinaga általában ott tartózkodott, imáit a Szent Csúcshoz intézte, könyörgött Dzaó Gongenhez, hogy leánya épségben fiút szüljön.

Micsinagát annyira lefoglalták imádságai, hogy nem törődött az az évi Kamo-ünnepség pompájával – ehelyett a szokásosnál korábban kezdte a Lótusz-szutra harminc könyvének bemutatását. Kiderült, hogy az ötödik könyv első fejezete pontosan az ötödik hónap ötödik napjára esik – szinte túlságosan véletlenül. Szerzetesek és udvaroncok pompás menete érkezett az udvarházba, arany- és ezüstágakhoz erősített áldozati ajándékokat hoztak. Az ötödik hónap, ötödik nap és ötödik fejezet egybeesése miatt sokan kálmos alakúra formálták az ágakat. Az áldozati ajándékok az ifjú Buddha cselekedeteinek emlékére szolgáltak, aki szent tanára, Aszita részére gyűjtött tűzifát és vizet – én azonban gondolatban fonák módon minduntalan úgy alakítottam át ezt a képet, mintha maga Buddha szolgálná alázatosan Micsinagát. Bizonyos vagyok benne, hogy ő maga tervezte így, és bosszantott, amikor az emberek álmélkodtak a csodálatos egybeesésen. Feltételezték volna, hogy Micsinaga nem tud számolni? Mindannyiunktól verset vártak, én tehát először meglehetősen leplezetlenül ezt írtam:

Tae nari ja kjó va szacuki no icuka to te icucu no maki no aeru minori mo
(Mily csodálatosan összeillő – hogy ma, az ötödik hónap ötödik napján olvastassék fel az ötödik tekercs)

Estére azonban elszállt bosszúságom, ahogy lepillantottam a kerti tóra. Tiszta vize fenékig átlátszó volt, még tisztább, mint nappal, és a szertartásos fáklyák fényét tükrözte. Úgy találtam, hogy amikor a Lótusz-szutra szövegére összpontosítottam figyelmemet, lehullott rólam az élet minden hiúsága.

Sok minden nyomasztott, mégis elég volt Kerria Rózsára és elmélkedő életére gondolnom, máris megnyugodtam. Különösképpen, azon kaptam magam, hogy könnyeimet kell visszafojtanom.

– Miért nem élvezed a nap eseményeit? – korholtam magamat.
A szobánkban felaggatott kálmoslevélcsokrok édes illatát beszíva ezt írtam:

Kagaribi no kage mo szavaganu ikemizu ni ikucsijo szumamu nori no hikari zo
(A tó sima vizében tükröződő láng Buddha örök törvényének tiszta világával ragyog)

Többen a verandán vártunk, készülődve az esti szertartásokra. Dainagon úrnő, aki éppen szemközt ült velem, zaklatottnak látszott. Még fiatal volt és vonzó, de néha megint elérte a szellem fertőzése. Mindig is különösen sápadt volt, de újabban lefogyott, és igen sérülékenynek látszott. Versemet látva mélyet sóhajtott. Azután felvette az ecsetet, és írt valamit versem papírjára. Az asztalon hagyta, majd fejfájásra hivatkozva visszavonult szobájába. Tétováztam. Felvettem a papírt; Kodajú a vállam fölött nézte. Dainagon ezt írta:

Szumeru ike no szoko made teraszu kagaribi no mabajuki made mo uki vaga mi kana
(A tiszta tó mélyét megvilágító ragyogó láng élesen leleplezi levertségemet)

Kodajú a fejét ingatta. Egy-két rosszindulatú lélek kivételével, akik boldogan nézték az egykori kedvencek bukását, mi többiek aggódtunk Dainagon úrnő miatt. Egykor dús és gyönyörűen ápolt haja most tompa fényű és kusza volt.
Nem meglepő, hogy szomorú dolgok látványa elkeseríti az embert, de még annál is gyakrabban jár hasonló eredménnyel, ha valami gyönyörűt pillantunk meg. Átéreztem Dainagon lelkiállapotát, még ha néhány nő túlzónak minősítette is a versét.
Egész éjjel folyt a szertartás. Hajnalra legtöbben visszavonultak, de én még ébren voltam. A felhők épp rózsaszínbe fordultak, amikor kisurrantam a hídra, a korlátra támaszkodtam, és a ház alól folyó patakra bámultam. Nem volt köd, mint tavasszal, sem pára, mint ősszel, mégis éppolyan szép volt az ég. Hirtelen vágy ragadott meg, hogy megosszam valakivel a látványt, bekopogtattam hát Kosósó úrnő sarokredőnyén. Álmosan engedett hívásomnak, és kisurrant a verandára. Míg ott ültünk és a kertet néztük, ezt írtam:

Kage mite mo uki vaga namida ocsiszoite kagotogamasiki taki no oto kana
(Tükörképem keresem a patakban, de csak szomorú könnyeimet látom, és hallom a zubogó víz panaszszavát)

Kosósó elővette ecsetjét, megmártotta az én tintámban, és ezt írta:

Hitori ite namidagumikeru mizu no omo ni ukiszovaruramu kage ja izure zo
(Egyedül vetsz gátat a könnyek árjának? Nem lebeg másik tükörkép a víz színén?)

Halkan beszélgettünk; amikor egészen kivilágosodott, bementünk Kosósó szobájába. Kosósó minden bizonnyal egyike volt a császárné legelegánsabb hölgyeinek, kecses, akár a szomorúfűz. A nyilvánosság előtt mégis annyira szégyenlős volt, annyira híján az önbizalomnak, hogy képtelen volt akár a mindennapi döntésekre is. Sokkal régebben állt szolgálatban, mint én, de olyan naiv és ártatlan maradt, mint egy új jövevény. Ha valamely gátlástalan személy pletykát terjesztett róla, majd belehalt, annyira a szívére vette. Sebezhetősége valósággal megríkatott. Óhatatlanul azt gondoltam, még kevésbé alkalmas a palotabéli életre, mint én.

Kosósó hosszabb ideig volt kapcsolatban Micsinagával, mint bárki más, és természetesen el kellett viselnie Rinsi ridegségét. Bár úgy tetszett, mintha szüntelen azon a ponton volna, hogy kileheli lelkét, valahogyan sikerült kitartania. Vigasztaló volt a gondolat, hogy nem kell egyedül „gátat vetnem a könnyek árjának".

Az előző napi ünnepségről megmaradt, rózsaszínbe hajló sárga, duzzadó íriszgumó ott feküdt az asztalon; a gyökér kis híján szétpattant az életerőtől.

– Őkegyelmessége küldte – mondta Kosósó. Felvette, és karcsú kezében forgatta a beszédes formájú tárgyat. Majd letette, és elővette tuskóvét. A következő verset írta, majd becsomagolta a gumót, és a verssel együtt átnyújtotta:

Nabete jo no uki ni nakaruru ajamegusza kjó made kakaru ne zo ikaga miru
(Ebben a mi világunkban, tovalebegve, láttál-e már ilyen íriszgyökeret?)
[(Ebben a mi világunkban, szomorúan sírva, hallottál-e valaha ilyen hangot?)]

Meghatott, hogy ilyen bizalmas velem, s amikor visszatértem szobámba, jó ideig törtem a fejem kettős képalkotásához méltó válaszon. Végül ezt gondoltam ki és küldtem el Kososónak:

Nanigoto to ajame va vakade kjó mo nao tamoto ni amaru ne koszo taeszene
(Akárhogyan is, az írisz osztatlan; ruhám ujából ma túlárad egy ilyen gyökér, egy ilyen szomorú hang)

A hónap tizenhetedikén Kodajú rontott szobámba, és tudatta, hogy öcsém mint hivatalos küldönc érkezett a palotából. A császár levelet bízott rá Sósihoz, ő átadta a császárné sáfárjának, és e pillanatban a főépület déli galériájának első fülkéjében ül négy-öt főúrral, akiket a közösen látogatott kakasviadalokról ismert. Az urak egyik csésze szakét a másik után erőltetik rá, és a régi szép időkre emlékeznek. Megriadtam a hír hallatán.

Tehetetlen voltam; és amitől rettegtem, bekövetkezett. Mire a császárné hölgyei elkészítették Sósi válaszát, amit öcsémnek vissza kellett vinnie a palotába, Nobunori már lerészegedett. Bizonytalanul átvette a válaszlevelet és néhány ajándékot, aztán csak ült ott kábán. Meg sem hajolt, éppen csak biccentett egyet. Egyetlenegyet! Majd talpra vergődött, és kitántorgott a kertbe, megpróbált meghajolni, elejtette az egyik ajándékot, felemelte, azután elbotladozott. Képzelem, hogy vihogtak a balkonon, ahonnan nézték. Micsoda gyűlöletes eset!

Szégyenletes viselkedéséről az egész udvarházban elterjedt a szóbeszéd. Kosósó úrnő egyenesen nekem szegezte a kérdést:

– A Hadügyminisztérium hatodik titkára, aki ma délután itt járt, csakugyan a te öcséd?

Bárcsak letagadhattam volna!

Végül, a hatodik hónapban véget ért a harminc fejezet bemutatása, és mi megszabadultunk attól a súlyos vallásos levegőtől, amit egy hónapnál is tovább kényszerültünk belélegezni. Mindenki megkönnyebbült; ekkor azonban Bisi hercegnő hirtelen súlyosan megbetegedett. Már-már úgy látszott, sikerült meggyógyítani. Monkjo, a híres pap valamelyik buddha csodás gyógyító erejét hívta segítségül, hogy visszaragadja a kis hercegnőt a halál pereméről. Betegsége azonban újult erővel támadott, és néhány nap múlva a gyermek életét követelte. Nem vettünk részt a temetésen; ártalmas hatástól féltettük úrnőnket. Nem tudtam másra gondolni, csak az én gyermekemre, Katakóra.

Mindenki lassan végezte feladatait; levert bennünket a hőség és a szomorúság. Eseménytelenül teltek a napok, csak ültünk lankadtan a vermekből kihozott jégtömbök körül. A fiatalabb nők jégszilánkokat tördeltek, azokkal hűtöttük arcunkat. Majd a hatodik hónap tizenkettedik napján hirtelen utasítottak bennünket: készüljünk fel, mert azonnal visszatérünk a palotába. Fejvesztetten rohangáltunk; a változás okát egyikünk sem tudta. Szívből sajnáltam a császárnét, akinek pihennie kellett volna, mégsem panaszkodott. Mindannyian azon törtük a fejünket, vajon Micsinaga megbolondult-e – bár persze több eszünk lehetett volna. Micsinaga akármit csinált, mindennek megvolt a jó oka.

Hamarosan ki is derült. Micsinaga nyilvánosan bejelentette: úgy érzi, a császár túlságosan magányos Sósi hosszú távollétében, és ő úgy véli helyesnek, ha a császárné egy időre visszatér férjéhez, míg csak terhessége előrehaladtával már óvatlanság lenne tovább maradnia. Icsidzsó kénytelen volt jó szívvel fogadni apósa figyelmességét, bár nem látszott túlságosan boldognak. Azután meghallottuk a lányról kerengő híreket. Kiderült, hogy a császár igencsak megkedvelte fiatalabb élettársát, Akimicu leányát, és a harmadik rangra szándékozik előléptetni.

És én még azon törtem valamikor régen a fejemet, kinek tulajdonítható, hogy Apa megkapta az ecsidzeni állást! Hogy naivitásomban úgy véltem, a császár egy szemernyi befolyással is lehet az államügyekre!

Lehetetlen volt tudni, mit gondol Sósi arról, hogy ide-oda rángatják. Mindig tökéletesen belenyugodott apja kívánságába. Töltöttem némi időt a császárnéval kettesben, mert megkért, terhességének kényelmetlen ideje alatt tanítsam kínaira. Olyan időpontokat választottunk, amikor nem volt jelen a többi hölgy, és Po Csü-ji művéből, az *Új balladák* két könyvéből olvastunk. Magam csak műkedvelő lévén, azt ajánlottam, alkalmazzon a császárné valódi tudóst, amilyen például az apám, ő azonban kijelentette, hogy csak az én társaságomban érzi magát kényelmesen.

Palotai pályafutásom kezdetén könyörtelenül gúnyolódtak kínai tudományomon. Egy Szaemon no Naisi nevű nő kezdettől fogva utált. Mindenféle rosszindulatú híresztelés jutott vissza hozzám, aminek, mint később megtudtam, ő volt a forrása. Egy ízben, amikor valaki felolvasott Gendzsi-történeteimből a császárnak, őfelsége, a hírek szerint, megjegyezte:

– A szerző alighanem olvasta a *Japán krónikákat*. Igen művelt lehet!

Szaemon no Naisi meghallotta, és azt a híresztelést röppentette fel a rangidős udvaroncok körében, hogy hivalkodom kínai ismereteimmel.

A „Krónikák Hölgye” elnevezést ragasztotta rám! Mennyire elkeserített ez akkoriban. Hogy én, aki a magam műveltségét még házunk asszonyai előtt is restelltem feltárni, épp az udvarnál hivalkodnám ilyesmivel! Csak megértő barátnők támogatásával sikerült leküzdenem önmagamban való kételyeimet, és túljutnom a bánat szörnyű időszakán.

Ezután egy ideig még a legegyszerűbb kínai írásjegyeket sem vetettem papírra, és úgy tettem, mintha az ellenzők feliratát sem tudnám kibetűzni. A császárné azonban félrevont, és a lelkemre kötötte: ügyet se vessek a Szaemon no Naisi-félékre. Megkért, hogy olvassak fel neki Po Csü-ji összegyűjtött műveiből, s erre olyan alkalmat választottunk, amikor senki sem volt a közelben, aki meghallhatta volna. Micsinaga idővel értesült leánya érdeklődéséről, és gyönyörű másolatokat készíttetett számára különféle kínai szövegekről. Jó módszernek tartotta a Sósi méhében hordott gyermek oktatására, feltételezve természetesen, hogy fiú. Hála az égnek, Szaemon no Naisi sosem tudta meg, hogy a császárné őfelsége egyenesen megkért: tanuljak vele. Sohasem lett volna nyugtom tőle.

Ki gondolta volna, hogy a palotai élet ily kiapadhatatlan forrása lehet a bosszúságnak?

A hetedik hónapra a császárné annyira elnehezedett, hogy mozogni is alig tudott, mégis vissza kellett térnie édesanyja házába. Ezúttal sokkal kevésbé hivalkodó kísérettel hagytuk el az Icsidzsó-palotát tizenhatodikán, épp hajnal előtt, hogy elkerüljük a hőséget és a hűhót, és a reggeli étkezés idejére értünk a Cucsimikadóba. Mindannyian régi szobánkat foglaltuk el. Oly otthonosnak tetszett, mintha el sem hagytuk volna.

A gyermek a kilencedik hónapban volt várható, de az örökösen türelmetlen Micsinaga imádkozott, hogy hamarabb érkezzen. Végül valakitől értesült, hogy az ilyesminek megvan a meghatározott ideje, és amit ő kíván, végzetes lehet. Sürgősen fel is hagyott a korai szülésért való könyörgéssel. Micsinaga alighanem legszívesebben maga hordta volna ki a gyermeket. Feszült állapotában senki sem bírt sokáig megmaradni a közelében.

Egy éjszaka mintha halk kopogást hallottam volna ajtómon, de nem óhajtottam a végére járni. Visszafojtottam lélegzetemet; az éj hátralévő részében egy pisszenést sem hallattam. Másnap reggel a szolgálólány, aki a reggelit hozta, lopva ezt adta át:

Jomoszugara kuina jori ke ni naku naku zo maki no togucsi ni tatakivabicuru
(Egész éjjel kiáltoztam és kiáltoztam ajtód előtt, még a fajdtyúk kopogásánál is hangosabban)

Micsinagának csakugyan elment az esze. Megsajnáltam volna, ha nem annyira erőszakos. A következő választ firkantottam sietve, és ugyanarra a szolgálólányra bíztam:

Tada naradzsi to bakari tataku kuina jue akete va ika ni kujasikaramasi
(A fajdtyúk úgy kopogott, mintha sürgős dolog volna; de ha kinyitom ajtómat, mennyire bántam volna másnap reggel)

A nyolcadik hónap tizenegyedik napján közvetlenül hajnal előtt a császárné őfelsége átvonult a Felszentelés Csarnokába, az udvarház délnyugati sarkába. Anyja elkísérte hintajában, udvarhölgyei csónakon keltek át a tavon. Én csak később követtem, és a szertartások nagy részét elmulasztottam. Szaisó mesélte, hogy húsz prédikátor tódult a csarnokba, s mindegyik kötelességének érezte, hogy rövid üdvözlőbeszédet mondjon a császárné tiszteletére.

– Minduntalan egymás szavába vágtak, bennük rekedt a szó, nehéz volt nevetés nélkül megállni – tudatta bizalmasan.

A főurak azzal szórakoztak, hogy kis fehér pagodákat festettek a papír lótuszszirmokra, amelyeket a szertartás folyamán később szétosztanak.

A szertartás végeztével a rangidős udvaroncok sorra kieveztek a tóra. Tadanobu, a császárné őfelsége udvarmestere átkelt, és felhágott a terem verandájára. Láttam, amint a vízparthoz tartó lépcső korlátjára támaszkodik. Nem kedveltem a vízi utazást, de hagytam magam becsalogatni egy csónakba néhány fiatalabb hölggyel, és onnan láttam, amint Micsinaga megérkezik és bemegy. Néhány perc múlva észrevettem, amint Tadanobu felmegy a lépcsőn, hogy megpróbáljon néhány szót váltani Szaisóval. Feltételeztem, hogy élni próbál az alkalommal, amikor a császárné őfelsége figyelmét apja köti le. Kész komédia volt: Tadanobu az ellenző külső, Szaisó a belső oldalán, és igyekeznek nem

túlságosan bizalmas színben feltűnni. Sósi helytelenítette, ha hölgyei kacérkodnak, mi tehát szinte illemcsősz módjára viselkedtünk.

Még be sem sötétedett, de már felkelt a hold, párásan lebegett az őszi égen. Micsinaga serdülő fiai mind egy csónakban ültek, és modern dalokat énekeltek. Bentről hallottuk, amint a víz fölött szállnak az erős fiatal hangok. Az idős pénzügyminiszter is beszállt velük a csónakba, de most jámborul ült a tatban, nem óhajtott részt venni a mulatságban. Hirtelen szégyenlőssége mulatságos volt; az asszonyok az ellenzők mögött magukban kacarásztak. Eszembe jutott egy sor Po Csü-ji *Hatalmas óceán* című balladájából, és félhangon elmormoltam:

– „És ott a csónakban érzi a korát."

Tadanobu alighanem hallgatózott, mert azonnal válaszolt a ballada következő sorával. Kissé zavarba jöttem, amiért kihallgattak, de imponált, hogy elértette az utalást.

A víz felől hozzánk lebegett a fiúk dala: „És a tavon a békanyál", hangzott a refrén. Egyikük furulyán játszott, s ez valahogy mintha fokozta volna az esti szellő hűvösségét. Még a legjelentéktelenebb dolognak is megvan a maga ideje.

HERCEG SZÜLETIK

Acuhira

Az ősz előrehaladtával egyre szebb lett a Cucsimikado. A tóparti fák és a patak menti füvek alkonyatra csodálatos színt öltöttek, minden egyes levél és fűszál élesen kirajzolódott a ferdén hulló arany fényben. Amikor hűvös szellő támadt, dallamos ima hangja szállt valamennyi épületből, és elvegyült a patak mormolásával.

A császárné őfelsége ernyedten hevert szobájában, hallgatta a lenyűgöző kántálást, amely hölgyeinek pletykálkodásával elegyedett. Oldalán feküdt, párnákkal megtámasztva, s ha nem panaszkodott is, láttam, hogy kényelmetlenül érzi magát, és fájt érte a szívem. Jelenlétében szertefoszlott szokásos kiábrándultságom, és azon tűnődtem, mennyire másként alakult volna az életem, ha korábban lépek a császárné őfelsége szolgálatába. Akkor talán otthonosabban érezném magam ebben a környezetben.

A nyolcadik hónapban jártunk. Naplómba tekintve látom, hogy akkoriban gyakran nem jött éjjel álom a szememre. Ezt írtam: „Előrehaladt az éjszaka; felhő takarja a holdat, a fák alatt még feketébb az árnyék. Szokás szerint ébren vagyok. Ha itt, az asszonyok szállásán szeretnék írni, erre csak a hajnal előtti nyugodt órák alkalmasak.”

Aznap reggel azonban ablakom alól élesen felcsattanó hangokat hallottam.

– Halljátok-e, nyissuk ki a redőnyt!

– Ne nevettesd ki magad. Korán van, még fel sem kelt a cselédség.

– Szolga! Kinyitni!

Ekkor a keleti szárny felől mély gongszó törte meg a csendet, és elkezdődött az igézet az Öt Misztikus Királyhoz.

Eltettem írószereimet, és hallgattam a kántálás emelkedő, ereszkedő hangját, ahogy minden pap hangosabban kezdett rá, mint az előző. Sötét volt még, de hallottam, amint húsz pap halad át döngő léptekkel a hídon a főépületbe; viszik a megszentelt tárgyakat, amelyekre hamarosan szüksége lesz a császárnénak. Elhúztam a redőnyt, remélve, hogy megpillanthatom a pompás öltözékű apátot és püspököt, amint átkelnek a kert kínai hídjain, s végiglépdelnek a fák között, vissza szállásukra. Az udvarház minden talpalatnyi helyét vendégszobává alakították, a papokat az istálló melletti lakban és a könyvtárban szállásolták el. Távolról látni véltem a köntösükön megvillanó aranyat. Most már gyülekezett a szolganép, és a fák-virágok kirajzolódtak a hajnal korai fényében.

A főuraktól elvárták, hogy tisztelegjenek, hát valamennyi az udvarházba tódult. Ők ott lesznek egészen a szülésig; közben pedig gondoskodni kellett ételükről-italukról-szórakoztatásukról. Egy pillanatnyi békességünk nem volt. Esténként ellepték a keleti szárny verandáját meg a hidat, zenéltek, szutrákat gyakoroltak, vagy népszerű dalokat énekeltek. Mondanom sem kell, hogy patakokban folyt a szaké.

A hónap vége felé a napokkal azelőtt kevert tömjénlabdacsok megértek az eltemetésre, hogy idejében elkészüljenek a Krizantém-ünnepre. Mindannyian, akik részt vettünk az elkészítésükben, összegyűltünk a császárné őfelsége szobájában, hogy ki-ki megkapja a maga adagját. Szobámba visszatérve kinyitottam a tolóajtót, és Szaisót találtam ott, akit meglepett az álom. Fejét íródobozán nyugtatta, köntöse ujja eltakarta arcát. Bájos látvány volt – szinte mesekönyvbe illő. Gesztenyeszín köntösének kékeszöld, a lilának sötétvörös volt a bélése, és takaróul fényes, sötét karmazsinvörös ruhát használt. Önkéntelenül odanyúltam, és szép arcáról elhúztam köntöse ujját. Szaisó kinyitotta

szemét.

– Olyan vagy, mint egy tündérkirálylány – mondtam.

– Elment az eszed? – motyogta, és felkönyökölt. – Így felriasztani az embert!

Igyekezett bosszúságot erőltetni a hangjába, de finom pirulásával a szokásosnál is bájosabb volt.

A Krizantém-ünnep napján meglepetésemre kora reggel kopogtattak ajtómon. Felkászálódtam fekvőhelyemről, hogy ajtót nyissak: Rinsi egyik hölgye, Hjobu úrnő állt ott, kezében egy köteg selyemkelme, amelyet egész éjszakára kint hagytak, hogy magába szívja a krizantémok harmatát. Fanyar kis mosollyal nyújtotta át.

– Tessék. Rinsi úrasszony ezt külön neked küldi, hogy letörölhesd magadról az időskort. Reméli, hogy elegendő lesz.

Sajnos ilyenkor hajnalban nem vagyok kellőleg talpraesett, és Hjobu különben is eltűnt, mielőtt valami választ kigondolhattam volna. Eszembe jutott: legutóbb akkor láttam ilyen tömeg harmat áztatta kelmét, amikor állapotos voltam, és férjem nagy edény selyempelyhet küldött át, hogy egész testemet ledörzsöljem vele. Roppant szeretetteljes gesztus volt. Most csak ültem ott némán, és fogtam az illatos anyagot. Puszta tömege is sértés volt! Szaisó ekkor álmosan kiszólt egy halom köntös alól, ahol az éjjel aludt.

– Ki volt az?

Leráztam magamról a nedves kelme keltette emléket.

– Rinsi küldött valamit – mondtam.

– Mérget? – tudakolta Szaisó.

– Hm. Olyasmit. Vajon sok hölgy kap-e ma reggel apró ajándékot, vagy csak én részesülök ilyen különleges kegyben?

– Nyilván mindenhol megvannak a kémjei – mondta Szaisó. Felült, és maga köré húzta a takarót. – Fogadni mernék, tud a múlt havi „kopogó fajdtyúk”-ról. Mi a szándékod?

Elővettem tuskövemet, és hevesen dörzsöltem a tusvesszőt egy kis víztócsába. Hamarosan ki is rukkoltam valamivel.

– Azt gondolom, egy verssel kellene visszaküldenem – mondtam, és mindjárt meg is mutattam Szaisónak:

Kiku no cuju vakaju bakari ni szode furete hana no arudzsi ni csijo va juzuramu
(Éppen csak ruhám ujjához kell dörzsölnöm a krizantém harmatát, hogy ifjonti fényt nyerjek; most visszaküldöm tulajdonosának, hogy csodát műveljen)

– Csak nem merészelsz...? – emelte égnek a szemét Szaisó, és nevetett. Mosolyogva öblítettem ki ecsetemet.

– Igazad van – mondtam. – Nem lenne értelme. Legjobb, ha tudomásul sem veszem.

De amikor megmutattam Szaisónak, tudtam, hogy az esetről és versemről mindenkinek beszámol, és ez lesz az én bosszúm.

Aznap este a császárné őfelségét szolgáltam, amikor kihozták a tömjénégőket, hogy kipróbáljuk az általunk kevert illatokat. A redőnyök alól kiomló hosszú ruhaszegélyekről láttam, hogy Kosósó és Dainagon úrnők szokásos helyükön ülnek a veranda mellett. Gyönyörű, holdfényes este volt, halkan

csevegtünk arról, milyen gyönyörű a kert, és hogy a meleg idő azt jelenti, szokatlanul későn mutatkoznak majd az indák őszi színei. A császárné a szokásosnál is nyughatatlanabb volt, és nekem hirtelen előérzetem támadt.

Valamilyen küldetést bíztak rám, és amikor elvégeztem, bementem a szobámba. Csak a szememet akartam pihentetni, de alighanem elnyomott az álom, mert éjféltájban nagy szaladgálásra, lármára ébredtem. Lábdobogást hallottam; kidugtam a fejemet a folyosóra, és megállítottam egy elrohanó szolgálót.

– Őfelsége ideje elérkezett! – lihegte lélekszakadva a lány, és tovaszáguldott.

Előérzetem nem csalt. Elhatároztam, hogy ameddig csak lehet, nem leszek láb alatt. Hajnalban, immár a hónap tizedik napján, Micsinaga a főépület közepén állt, és utasításokat osztogatott. Sósi öccsei és más negyedik és ötödik rangbéli urak buzgón aggatták a függönyöket, hozták be a szőnyegeket, meg az összetekert gyékények halmait. Tiszta fehér emelvényt állítottak a császárné szokásos emelvénye mellé, és éppen oda költöztették át, amikor a fő csarnokba érkeztem. Nyüzsgött a nép, mindenki igyekezett kitérni a papok útjából, akikből valósággal dőlt a harsány kántálás, hogy távol tartsák a gonosz szellemeket. A papokon kívül, akik már az elmúlt néhány hónapban is ott tanyáztak, a főváros valamennyi szentélyébe üzentek, hogy küldjék át valamennyi papot, aki ördögűző hírében áll – így tehát még többen tódultak az udvarházba. Mintha a sürgős hívásnak engedelmeskedve a világegyetem valamennyi buddhája leszállna ebbe a házba.

A palotahölgyek a keleti galérián gyülekeztek. A médiumnak kiszemelt nők a fehér emelvény nyugati oldalán ültek, mindegyiküket elfüggönyözött ellenző különítette el. E kis fülkék előtt egy-egy kísérő ördögűző imádkozott rekedten. A fehér szülőfülke déli oldalán ült a püspökök és érsekek sora; egészen berekedtek a hangos imádkozástól. Harsány jajongásuk akár a legrémisztőbb őrző istenségeket is odaidézhette. Negyvenen vagy még többen szorultak az emelvény északi oldalán az eltolható ellenzők közti keskeny résbe. Elképesztő volt a tolongás. Egy időre visszasurrantam szobámba.

Nem sokkal ezután hangosan kopogtak az oszlopon. Felemeltem a redőnyt, és Micsinaga komornyikját láttam meg. Zaklatott és türelmetlen pillantást vetett rám.

– Őkegyelmessége tudni óhajtja, ön miért nem teljesít szolgálatot –mondta kurtán az ember. – Azt parancsolta, vigyem el azonnal.

Zavaromban elvörösödtem. Azt gondoltam, a tömegben, az összevisszaságban észre sem veszik távollétemet.

– Csak rendbe hozom magamat – mondtam gyorsan. – Néhány pillanat, és megyek.

Mielőtt leereszthettem volna a redőnyt, a komornyik a keretre tette kezét, és azt mondta, megvár. Modorából kiérthettem, hogy nem szabad vesztegetnem az időt. Valójában nem is kellett volna berizsporoznom az arcomat, de zörögtem egy kicsit piperedobozkámmal, majd néhány mély lélegzetet vettem, és kiléptem a folyosóra. Meglepetésemre gyors léptekkel elhaladtunk a főépület előtt, egyenesen át a nyugati szárnyba. Ott, távol a nagy zajtól és a Sósi körül lökdösődő tömegtől, ült Micsinaga, szemközt egy kis magánszentéllyel. Elmerült az imádságban, szerfelett elcsigázottnak és komolynak látszott. Nyilvánvaló volt, hogy nem aludt az éjjel.

Amikor a komornyik halkan bejelentett, majd diszkréten kisurrant, Micsinaga megfordult. Átható tekintetet vetett rám. – Szükségem van önre – szólalt meg lassan.

Vártam.

– Szükségem van önre, hogy ezt megörökítse – folytatta. – Ez lesz életem legdicsőségesebb pillanata, és teljes beszámolót akarok róla.

– Természetesen mások is készítenek feljegyzéseket – folytatta –, de én azt akarom, hogy

kiváltképpen ön írjon le mindent, amit megfigyel, jót, rosszat – akármi történik, örökítse meg. Számítok önre.

Restelkedve bólintottam.

– Ez minden – mondta, és visszafordult a szentélyhez.

Nem nézett rám, én mégis meghajoltam, azután kioldalogtam a szobából. Ha maradt volna még kétségem Micsinaga érzései felől irántam, ez a néhány mondat eloszlatta. Az ő szemében nem vagyok más, mint az írnoka, az utókorhoz szóló hangja. Annak idején beleegyeztem, hogy a krónikása leszek, de csak most kezdtem hideg fejjel gondolkozni rajta, mit is jelent ez.

Közben egyre többen érkeztek a főépületbe. Korán volt még, némelyek kétségtelenül épp most kaptak hírt a császárné állapotáról, és hazulról rohantak oda, de most már valóban nem volt hol elhelyezni őket. Visszafurakodtam az északi galériára, ahol oly szorosan préselődtek össze a hölgyek, hogy sokuk uszályának, köntöse ujjának leszakadt a szegélye. Elképesztő volt a tömeg, mégsem tehettem mást, csatlakoztam hozzá.

Sósi császárné egész nap vajúdott, de a szülés csak nem akart megindulni. Sorra űzték a gonosz szellemeket a médiumokba, egyik ördögűző hangosabban ordibált, mint a másik. Végül már az egész gyülekezet együttesen visongta a varázsigéket. Minden elképzelést felülmúlt a hangzavar. Késő délután egy kocsirakomány, bábai tapasztalattal rendelkező idősebb hölgy érkezett a palotából. Ki-be bujkáltak a fehér emelvény függönyei között, de hiábavaló volt az igyekezetük. Ajkukat harapdálva próbálták elrejteni könnyeiket. A hátsó galérián több hölgy elájult; ki kellett őket vinni. Mások nyögdécselve ingatták magukat; transzba estek a felfokozott érzelmektől.

Éjszaka sem hagyott alább a zűrzavar. Mindenki elfáradt, de senki sem mert távozni. Időnként valaki marékszám hajigálta a rizst, hogy eltérítse a gonosz szellemeket, és a rizsszemek a ruhánk gallérjába hullottak. A hölgyeket, akik már régóta szolgáltak a császárné őfelsége mellett, természetesen elkeserítette az események alakulása, s én ugyan rövidebb ideje voltam szolgálatban, tudtam, hogy óriási jelentőségű eseménynek vagyok a tanúja.

Közelgett a hajnal. Immár felvirradt a hónap tizenegyedik napja. Micsinaga pánikba esett leányának természetellenesen hosszú vajúdása miatt. Az ördögűzők végtelenül sok gonosz szellemre bukkantak, valaki tehát azt ajánlotta, vigyék a császárnét máshová, ha akár csak a házon belül is. Micsinaga, aki sohasem hagyta, hogy a dolgok a maguk útján menjenek, egyetértett. Hajnalban eltávolítottak az északi oldalról két ellenzőkészletet, és Sósit átvitték a hátsó galériára. Ott nem lehetett redőnyöket felaggatni, hát egymást fedő függönyök sorával vették körül. Az idősebb hölgyek maradtak mellette, Micsinaga azonban most már aggódott, hogy őfelségére rossz hatással lehet a nagy tömeg, és elrendelte, hogy a fiatalabb hölgyek vonuljanak át a déli és a keleti galériára. Szaisó úrnő egyike volt annak a néhánynak, aki a függönyön belül maradhatott, a császárné édesanyjával és bátyjával, s a Ninnadzsi-templom püspökével.

Én a hölgyekkel éppen a két dobogó alatt tartózkodtam, amikor nők egy csoportja, köztük Micsinaga többi leányának dajkái, benyomakodott a mögöttünk elválasztóként lógó függönyök mögül. Így már alig lehetett átférni a hátsó keskeny folyosón, és akinek sikerült átfurakodnia, jóformán azt sem tudta, kivel ütközik össze. Tetézendő a bajt, a férfiak, valahányszor kedvük támadt, átkukkantottak a függöny fölött – miránk. Az ilyesmi nem lepett meg Micsinaga fiainál, de még a rendszerint körültekintő Tadanobu is, a császárné őfelsége udvarmestere, és Cunefusza, a bal kéz felőli tanácsos, láthatólag megfeledkezett az illemről, és éppúgy kukucskált, mint a többiek.

Rabságban, mint madarak a zsúfolt kalitkában, végül mi magunk is elveszítettük szégyenérzetünket.

Már meg sem próbáltuk takargatni arcunkat, könnyektől duzzadt szemünket, a fejünkre hullott rizsszemeket és szörnyen összegyűrődött öltözékünket. Siralmas látványt nyújthattunk. Ám még akkor is eszembe ötlött, hogy bizonyára mindez mint szórakoztató jelenet marad meg emlékezetünkben.

Akkor azonban nem volt benne semmi mulatságos. Déltájban már úgy látszott, bármelyik percben megindulhat a szülés, és a gonosz szellemek üvöltöztek, jajongtak. A szent tanok egyik tanárát megszállva tartó démon a földre taszította a férfit, és egy társának hangos imái tudták csak megmenteni. Szaisó úrnő az Eikó nevű pap vezetése alá tartozó nőket látta el, és amikor egyikük sem tudott befogadni egy felbukkanó szellemet, teljes zűrzavar támadt.

Hirtelen észrevettük, hogy papok küldöttsége lép be a függönyön át, olyan eszközökkel, amelyeket a tonzúra készítéséhez használnak. A kétségbeesés hulláma söpört végig a tömegen. Őfelsége halálán volna? Nem akartuk elhinni. Némelyik hölgy teljesen elveszítette önuralmát, sikoltozott, jajgatott. Ebbe a zűrzavarba és felfordulásba csörtetett be Micsinaga. Fennhangon, egyenletesen kezdte recitálni a Lótusz-szutrát. A fejvesztettség alábbhagyott, és a hirtelen támadt csendben megszületett a gyermek.

– Herceg született! – szállt a hír a tömegen át a belső szentélyből, át a nagy csarnokon, ki a folyosóra, és még azon is túl. Ám a méhlepény nem bukkant elő, tehát feszült maradt a légkör. A fő teremtől a déli galériáig és még kijjebb, a korlátig nyúló óriási területre tódult mindenki, és újra kezdődött a kántálás. Világiak, papok egy emberként vetették magukat a földre és imádkoztak. Én a szoba másik oldalán álltam, de később hallottam, hogy a keleti galériáról a hölgyek hirtelen szembekerültek egy csoport rangidős főúrral. Éppen a megjelenésére mindig roppant kényes Kocsúdzsó úrnő futott bele Joriszadába, a bal kéz felőli első titkárba, akivel valamikor viszonya volt. Bár aznap reggel igen gondosan piperézkedett, szeme most már vörös volt a könnyektől, és arcán csomókba állt össze a rizspor. Tudta, milyen rémes látványt nyújt, és kétségbeesett, hogy ilyen állapotban találkozik egy régi szeretőjével.

Nagy nehezen átvergődtem a szülőszobához, hogy megkeressem Szaisót, és amikor rátaláltam, döbbenten láttam, mennyire elváltozott az ő arca is. Rágondolni sem szeretek, milyen látványt nyújthattam magam is. Jó, hogy az általános rémület következtében később senki sem emlékezett rá, milyen szörnyen nézett ki bárki más!

Szaisótól megtudtam, hogy a méhlepény végre eltávozott, és a császárné most pihen. Gyengéden lejjebb tették párnáit, hogy lefekhessen, miután oly sokáig tartották ülő helyzetben az idősebb asszonyok. Anya és gyermeke életben maradt. Visszagondolva, milyen könnyű volt ehhez képest a magam szülése! Terhességem ugyan szörnyű volt, de Katako az égiek kegyéből gyorsan jött a világra.

Delelőre járt, amikor elhangzott a bejelentés, de mindenki úgy érezte, épp akkor emelkedett a reggeli nap a felhőtlen égre. Elegendő ok lett volna az ünneplésre az is, hogy Sósi túlélte a szülést, de mindenkit az önkívületig fellelkesített, hogy a gyermek – fiú. Hölgyek, akik tegnap még hervadoztak, és ma reggel ködös őszi szomorúság lepte őket, most megéledtek, és elnézést kérve visszavonultak szobájukba, hogy felfrissítsék magukat. Csak az idősebbek maradtak ott, hogy az anyát és gyermekét ápolják, és ez így volt rendjén. Szaisó meg jómagam megragadtuk az alkalmat, és mi is visszatértünk szállásunkra.

Mind a ketten kimerültünk, kivált Szaisó, ám egy percig sem pihenhettünk. A szolgák már ki-be rohangáltak, óriási kötegben hozták a hölgyek öltözékeit. Az ünnepélyes kabátkákat hímzés és gyöngyház berakás díszítette. Ha egyediek, nyilván azt sem tudtuk volna, hová legyünk a csodálattól, ám mivel mindenki egyforma ruhát kapott, szinte egy pillantást sem pazaroltunk rá, tovább piperézkedtünk, és hajkurásztuk elkallódott legszebb legyezőinket.

Én készültem el elsőnek. Szaisóra várva résnyire elhúztam az ablakot, hogy a kerten át láthassam a

főépület déli sarkát. Több főúr várakozott ott, majd megpillantottam Micsinagát: széles mosollyal jelent meg, és utasítást adott, hogy a patakot tisztítsák meg a levelektől. Felidéztem magamban, amikor legutóbb hallottam ezt a parancsot, és Micsinaga letépett egy fodorkát, s a függönyállványon át a szobámba dobta. Visszagondolva, alighanem ez volt Micsinagával kapcsolatos félreértésem csúcspontja.

Szinte hihetetlen módon megpillantott a nyitott ablakban, és felém indult.

– Jegyzetel? – kérdezte fennhangon. – Sok minden következik még – a fürdetési szertartás, a kard bemutatása, a harmadik nap, az ötödik nap, a hetedik nap, a kilencedik nap ünneplése! És mint tudja, mindent meg kell örökítenie!

Hirtelen úrrá lett rajtam a kimerültség.

HOLDFÉNYNÉL

Hikari szasiszou

A herceg születését követő tíz nap során ki nem fogytunk a ceremóniákból. Levert voltam, rosszkedvű, de erőltettem az írást, míg ki nem esett kezemből az ecset. Micsinaga megparancsolta, hogy mindent jegyezzek fel, így hát megtettem, ami tőlem telt. Többnyire éjszaka írtam, gyertyafénynél. Mivel mindent nem tudtam megfigyelni, kénytelen voltam Szaisóra, Kosósóra és más barátnőimre hagyatkozni. Szaisó nagy megtiszteltetésben részesült: ő volt felelős a herceg első fürdőjéért.

Az udvarházban a születés óta mindent fehérrel díszítettek. Lenyűgöző látvány volt, hogy ebben az időszakban, amikor minden szín tiltott, hogyan viselkednek azok a hölgyek, akik rangjuk szerint hordhatták a tiltott színeket. Fokozódott a versengés, mintha az asszonyok a megválasztott kelmékkel is fensőbbségüket óhajtanák kifejezni. A legmagasabb rangúak kínai kabátkájukat ugyanabból a mintás selyemből készíttették, mint köpenyüket, díszes kézelővel, míg az alacsonyabb rangú hölgyek, különösen az idősebbek, megmaradtak a dísztelen kabátkáknál. Hatásos látvány volt, ám végül meglepett, mennyire egyformának látszik mindenki. A legyezők ízlésesek voltak, de nem feltűnőek, és mindegyikre az alkalomhoz illő kifejezést írták. Minden egyes hölgy bizonyára roppant eredetinek vélte magát, amikor megfestette a maga legyezőjét – képzelhető hát, mennyire megdöbbentek, amikor meg kellett állapítaniuk, hogy valójában egymásnak hű másolata valamennyi.

A látványnak még így is volt bizonyos zord szépsége. A hímzést ezüst szállal végezték, uszályuk varrásait is ezüst szállal szegték, oly apró öltésekkel, hogy fonatnak látszottak, s ezüstlemezből rakták ki a legyezők bordáinak mintáját. Amikor mindannyian összegyűltünk, mintha hófödte hegyeket látnánk a tiszta hold világánál – szinte vakító volt a látvány, akárha tükrök borítanák a szobát.

A harmadik nap szertartásait a császárné őfelsége udvartartásának személyzete rendezte. Bemutatták a herceg ruházatát és ágyneműjét, amelynek minden darabját eredeti mintájú, egyforma fehér anyag bélelte vagy borította. El sem tudom képzelni, hogyan lehetett ilyen rövid idő alatt mindent elrendezni. Az ötödik nap ceremóniáit maga Micsinaga irányította. Fáklyahordozók álltak vigyázzban, mint megannyi élő gyertyatartó, valóságos nappali világításba borítva a kertet és a pompás termeket. Látogatók csoportjai tömörültek az árnyékban, Micsinaga legközelebbi csatlósai pedig mosolyogva, hajlongva sürgölődtek, és fogadták a szerencsekívánatokat.

Micsinaga aznap esti étekfogónak leánya nyolc legfiatalabb és legszebb szolgálóját jelölte ki. Fehér ruhájukban, hajukban fehér szalaggal, kettős sorban álltak, és kézről kézre adták az ezüst és fehér tálcákat. A szokásos elégedetlenkedők zsörtölődtek, amiért őket kihagyták, de rajtam kívül is még sokan vélekedtek úgy róluk, hogy sikerült magukat tökéletesen nevetségessé tenniük.

A ceremónia végeztével sok főúr felkelt a helyéről és kisétált a hídra, ahol kockajátékba fogtak. Észrevettem, hogy Micsinaga csatlakozik hozzájuk. Pontosan ez a fajta magatartás zavarta apámat a palota életében. Hálát adtam az égnek, hogy öcsém aznap este az Icsidzsó-palotában teljesít szolgálatot. Ha ő is itt lett volna, biztosan megint kínos helyzetbe hoz. Az italozással versek is jártak, és társnőim rettegtek, nehogy hozzánk is átkerüljön a szakéscsésze, és válaszolni kényszerüljünk. Óvatosak legyünk, intettük magunkat, ha Kintó jelenlétében szerkesztünk verset, nemcsak magukkal a szavakkal, de a recitálással is. Többünk már előre elkészítette versét – biztos, ami biztos. A kerek telihold és a szakéval teli kerek csészék képét felhasználva, ezt költöttem:

Mezurasiki hikari szasió szakazuki va mocsinagara koszo csijo o megurame
(Csodálatosan eltelve a telihold világával, körbeadunk egy csésze szakét, és tartós szerencséért fohászkodunk)

Csakhogy későre járt, az emberek elszállingóztak vagy elaludtak, és senki sem kérte a verseinket. Nagy kár. Az enyém igen jól megállta volna a helyét.

Ahogy felkelt a hold, még fényesebb lett az éjszaka, és az árnyékból a személyzet tagjai bukkantak elő, szolgák, fodrászok, komornák, takarítóasszonyok – sokukat még sohasem láttam. Furcsa párt pillantottam meg, valószínűleg kulcsárnők lehettek, szabályszerű öltözékben, hajukból valóságos fésűerdő meredezett. Arra emlékeztetett, hogy Ecsidzenben, amikor leszállt az éj, a teremtmények egészen más világa bukkant elő a sötétből. A hátsó folyosó bejárata és a híd közötti veranda annyira zsúfolt lett, hogy át sem lehetett férkőzni a tömegen.

Abban a kiváltságban részesültem, hogy az éjszakát a császárné szobájában tölthettem. Megkönnyebbülten láttam, hogy magához tért a megpróbáltatás után. Oly elégedett és szép volt, arcán az ifjú anyaság első pírjával, hogy úgy éreztük, másnak is meg kell mutatnunk. Egy pap teljesített éjszakai szolgálatot, s én hirtelen indíttatással félretoltam az ellenzőt, hogy a pap megpillanthassa őfelségét.

– Nézd, pap – szóltam –, ilyen csodálatos látványban bizonyára nem volt még részed.

Felénk pillantott, és leesett az álla. Két kezét felemelve felkiáltott: – Ó, milyen kedves, milyen kedves!

Tetszett a gondolat, hogy császárnénk képe, amint sűrű fekete folyóvá összefogott fényes haja fehér és ezüst ruhája fölé omlik, mindörökre ennek az embernek az emlékezetébe véső dik.

Másnap, a szülés utáni ötödik és hetedik nap szertartásai között egy kis lélegzethez jutottunk. Legtöbben későn keltünk, a délutánt szobánkban töltöttük, és varrtuk új öltözékünket, ami nem csekély gondot okozott az egymás sarkát taposó nyilvános ceremóniák közepette. Nem jelenhettünk meg minden alkalommal ugyanabban az öltözetben, ám az előkészületre igen kevés idő jutott. Estére azért mégis megpihenhettünk. Az idő tökéletes volt; a híd folyosóján ültem barátnőimmel, amikor Micsinaga második fia, Norimicsi jött arra néhány tiszttel. Megpróbálta kicsalogatni a fiatalabb nőket a tavon ringó csónakba, és a csoportnak mintegy a felét sikerült is rábeszélnie. A szégyenlősebbek elsurrantak és szobájukban maradtak, de ahogy ki-kipillantottak a tóra, láthattam, bánják félénkségüket. A hídról néztem, amint a kertben az árnyékos alakokat halványan körülrajzolja a holdfény. Meghatott az ellentét a hölgyek fekete haja és öltözékük fehérsége között. Földöntúlian szép volt, annál is inkább, mert nem szokásos színeiket viselték.

Az est folyamán, korábban, a hold megfogyatkozott. Az egyik fiatalabb hölgy vette észre elsőnek, és csalódottan mutatott az égre. Nem volt kedvező előjel. És az ég éppen most volt felhőtlen! Sokkal jobb lett volna, ha néhány felhő takarja a tapintatlan holdat. Ecsidzenben egy este, amikor árnyék jelent meg és harapott a hold peremébe, Csiu mester Apa kérésére elmondta, hogy hazájában az ilyesmi előre megjósolható. Apa magyarázatot sürgetett. Ahogy Ming-gvok említette egyszer, apja maga ugyan nem szakértője az efféle számításnak, a kínai császárnak azonban egy egész hivatala követi nyomon az égi tevékenységet. Csodálatos lenne, jegyezte meg Apa, előre megjósolni a nap és a hold fogyatkozását.

A többi asszony sopánkodva latolgatta a komor lehetőségeket, amikor Szaisó úrnő megállapította, hogy az árnyék elvonult, s a hold megint teljes fényében ragyog. Megkért, gondoljak ki verset az elhangzottak magyarázatára, én pedig ezt költöttem:

Kumori naku csitosze ni szumeru mizu no omo ni jadoreru cuki no kage mo nodokesi
(Felhőtlenül tiszta mindörökké, a tükrözött hold békésen lakozik a víz felszínén)

– Tudod – mondta Szaisó Micsinaga karmája oly erős, hogy minden rossz előjelű árnyék szertefoszlik. Gondolj csak arra, amikor a császárné őfelsége vajúdott. Azt hittük, mindennek vége, ám akkor Micsinaga maga kezdte recitálni a Lótusz-szutrát, és a gyermek megszületett.

Ekkor egy apród bukkant fel, és jelentette, hogy hölgyekkel teli hintók érkeztek a palotából, és álltak meg az északi őrháznál. Nyomban feledtük a holdat, és sietve visszatértünk helyünkre. Azután eszünkbe jutott, hogy még a tavon is vannak kint hölgyek – épp akkor kerülték meg a sziget fenyőit, lassan kanyarogva vissza a partra. Lélekszakadva integettünk nekik, hogy siessenek. Amikor végre bejöttek, izgatottan észlelték, hogy vendégek érkeztek a palotából, és szemünkre vetették, miért nem tudattuk ezt velük.

– Nos, mi igyekeztünk – méltatlankodtunk de ti nyilván nem láttátok, hogy a hídról integetünk.

– Azt hittük, hogy csak tréfából integettek – válaszoltak ingerülten, és rohantak átöltözni.

Különös, hogy mi még mindig kényelmetlenül éreztük magunkat a palotahölgyek jelenlétében.[36] Bárki azt gondolhatná, hogy akkor már, kivált mivel a császárné őfelsége fiút szült, nagyobb lehetett volna az önbizalmunk. Ahogy rohantunk, hogy rendbe szedjük magunkat, szerencsénkre kijött Micsinaga, és helyet foglalt a hölgylátogatók mellett. Hónapok óta nem láttam ennyire kiegyensúlyozottnak. Nyájasan évődött a hölgyekkel, és mindenkit megajándékozott, a rangja szerint. Erre mi is visszanyertük önuralmunkat, és üdvözöltük a vendégeket. A másnapi ceremóniákat a palota védnökségével rendezték; ezek a hölgyek korábban jöttek, hogy mindent elrendezhessenek. Többnyire azt tudakolták, mit hol találnak, ki áll a rendelkezésükre, és hol hajthatják álomra a fejüket. Éppoly kevéssé óhajtottak szóba elegyedni velünk, mint mi övelük, és miután megválaszoltuk kérdéseiket, és szállásukra vezettük őket, mi is visszavonultunk szobánkba.

A hetedik napra mindannyian teljesen kimerültünk. Egy császári küldönc a császárné őfelségének fűzfa dobozt hozott, amelyben egy tekercs sorolta fel a palotából származó ajándékokat. Én a császári emelvény mellett ültem, Kosósó azonban bent foglalt helyet, és ő mesélte, hogy a császárné még csak meg sem nézte a tekercset, hanem egyszerűen átadta személyzetének. Viszonzásul ajándékokat adtak ki a függönyön át. Később, amikor Szaisót kerestem, bekukkantottam a függönyön a császárnéra. Fásultan hevert párnáin. Meghőköltem, annyira sápadt és törékeny volt. A függöny mögött lógó kis olajlámpás tiszta fényénél valósággal áttetszően ragyogott Sósi finom arcbőre. Annyira fiatalnak látszott, és ernyedtsége ellenére olyan gyönyörű volt – kivált hogy fekete hajtömegét hátrakötötték –: nem ilyennek képzelné az ember „az ország anyjá”-t. Halványan elmosolyodott, amikor megpillantott.

– Mit gondolsz, mikor térhetünk vissza kínai tanulmányainkhoz? – suttogta.

Belesajdult a szívem a szánalomba. Amikor belefáradtam a hivatalos ünnepségek végtelen sorozatába, emlékeztettem magamat, hogy az ifjú császárnénak legyengült állapotában kell mindezt elviselnie. Megnyugtatónak szánt szavakat suttogtam, és kisurrantam a függönyök között. A mulatozás aznap, ha lehet, még zajosabb volt, mint az előző estéken. Fejfájásra hivatkozva sikerült korán elszabadulnom. Mint később hírét vettem, szegény Koma úrnő nem volt ilyen szerencsés.

A nyolcadik napon elraktuk a fehér ruhákat, és ismét felvettük színes öltözékünket. A fehér emelvényt szétszedték, a faerezetet utánozó mintájú új, lobogó függönyöket szereltek fel. Noha jólesett megint színt látnunk, a jeges fehér is szép volt a maga módján. A fehér mindent élénken kiemel, mint azok a vonalas rajzok, amelyeken az alakok hosszú fekete haja mintha egyenesen a papírból sarjadna ki. A kilencedik nap ceremóniáinak a trónörökös udvartartása volt a pártfogója; a felszolgáló asszonyok sötét karmazsinvörös ruhát viseltek áttetsző fátyolselyem kabátka alatt. Igen

elegánsak voltak, és szemünk valósággal itta a dús színeket. Különleges hangulatot adott a tudat, hogy a születést kísérő hivatalos események közül ez az utolsó. Persze jobban élveztem volna, ha nem kötelességem mindent részletesen megfigyelni, és jegyzeteket készíteni.

VÍZIMADARAK

Mizutori

Az éj kellős közepén Kosósó kopogtatott az ajtómon. Mint oly gyakran, most is ébren voltam; meghallottam, amint jöttében selyemszoknyája a padlót súrolja, és a csendet, amikor megállt, még mielőtt halkan bekopogott volna. Beeresztettem. Szaisó hazament, így egyedül voltam. Két nappal holdtölte után, a hold a nyugati dombok fölött időzött, ezüst árnyékot vetve a kertre. Kosósó lefeküdt mellém, és finoman ásított.

– Milyen okos vagy, hogy korán eljöttél – mondta. – Elfajultak a dolgok. Ismered Komát, az új szolgálóhölgyet?

Koma nagyon csinos volt, fiatal és tapasztalatlan. Valahogyan belekeveredett néhány ittas főúr játékába, és mert nem tudta a módját, hogyan menekülhetne el ügyesen, képtelen volt kivonni magát a mulatságból, mielőtt egészen elvadult volna a játék.

– A szokásos ostobaságok zajlottak – mondta Kosósó. – Só, a szoptatós dajka került szóba, aztán az öreg Tosikata azt mondta, neki is szüksége lenne szoptatós dajkára. Kéjesen vigyorgott Komára, és unszolta, hogy adja oda a mellét. „Épp csak megkóstolom!", nyöszörögte. Aztán tudod-hogy-ki mindenáron Koma ölébe akarta hajtani a fejét.

Az ártatlanság, úgy látszik, ellenállhatatlan. Sajnáltam szegény lányt, aki még csak ezután kezdi magára ölteni a sikamlós törékenység áttetsző köpenyét, amelyet mindannyian megtanulunk viselni.

– Valójában több alkalommal is módja lett volna elmenekülni – legyintett lemondóan Kosósó –, de teljesen megzavarodott. Végül Micsinaga levetette egyik köntösét, és ajándékul ajánlotta a lánynak.

– És elfogadta? – kérdeztem.

– Nagy zavarban volt, és megpróbálta elutasítani. Nem is tudom, tisztában volt-e vele, mit jelent, ha elfogadja. Micsinaga nagyon unszolta.

– Hogy tökéletes kifogása legyen, hogy később a szobájában látogassa meg a lányt – tettem hozzá.

– Végül kénytelen volt elfogadni – mondta Kosósó.

– Hát igen – sóhajtottam –, végül valamennyien kénytelenek vagyunk elfogadni.

Végre befejeződtek a ceremóniák. Fellélegeztem; vége a szolgálatnak, és a kötelezettségnek, hogy mindent feljegyezzek. Egy csendes és nyirkos estén békésen beszélgettünk Szaisóval, amikor Jorimicsi, Micsinaga legidősebb fia tévedt arra. Tizenhat éves lehetett, de érettebb a koránál. Meglátott minket, félretolta a redőny sarkát, és letelepedett az ajtókeretre. Azt már megtanulta, hogy a férfiak mindig beleavatkozhatnak a nők beszélgetésébe. A szerelemről értekezett, azoknak a fiataloknak a komoly modorában, akik éppen most fedezték fel ezt az érzést.

– Nők! – sóhajtott panaszosan. – Milyen nehéz velük!

Szaisó bájosnak találta, én azonban nyugtalanítónak, mintha holmi románchős szerepét játszaná. Hamarosan odébbállt, olyasmit motyogva, hogy túlságosan sok a liliom a mezőn.

– Nahát... – szólalt meg Szaisó, amikor Jorimicsi már távozott –, nem tökéletesen Gendzsi-szerű jelenet volt ez? – és idézte a verset, amelyre Jorimicsi utalt:

Ominaesi ókaru nobe ni jadoriszeba ajanaku ada no na o ja tacsinamu
(Ha sokáig időzöm a liliomok mezején, bizonyára rossz hírbe keveredem)

– Valóban – mondtam. – Kissé túlságosan is emlékeztet holmi románc hősére.

Némelyik fiatalemberhez hasonlítva azért volt Jorimicsiban valami szeretetre méltó. Apja megtanította, hogy egy férfi pályafutása nem csekély mértékben a felesége családjától függ, és biztatta a fiút, udvaroljon Tomohira herceg leányának. Micsinaga nyilván úgy vélte, családi kapcsolatok révén némi befolyásom van a hercegre, és félreérthetetlen célzásokat tett, hogy szóljak néhány szót Jorimicsi érdekében. A herceg nagy csodálója lévén Gendzsinek, igen kedves volt hozzám a múltban, tehát nehéz helyzetbe kerültem. Tudtam, dédelgetett reménye, hogy leányát mint császári menyasszonyt küldheti az udvarhoz, hát csalódás lehet a gondolat, hogy Jorimicsinak adja. Igen ám – csak ha Micsinaga akaratát teljes erővel latba veti, akkor elkerülhetetlen az eredmény. Amikor Tomohira herceg a véleményemet kérdezte, azt kellett mondanom, hogy Micsinagának hasztalan ellenállni, és az lesz a legjobb, ha leányát jó szívvel ajánlja Jorimicsinak.

Változott az évszak.[37] A szolgálók előhozták a párnázott, bélelt téli ruhák molybiztos ládáit, mi pedig eltettük nyersselyem és béleletlen ruháinkat.

Sósi már majdnem felépült, de addig nem térhet vissza a palotába, amíg el nem törlik a gyermekszülés tisztátalanságának minden nyomát. A császár türelmetlenül várta, hogy megpillanthassa újszülött fiát, Micsinaga tehát mindenki meglepetésére meghívta, látogassa meg a császárnét a Cucsimikadóban.

Éjjel-nappal váltottuk egymást a császárné szolgálatában elfüggönyözött emelvényén, ahonnan a szülés óta nem lépett ki. Csak azon a napon bukkant elő, amikor kicseréltük ruházatunkat. A csecsemő herceg természetesen többnyire szoptatós dajkájánál volt, és a szegény teremtés helyzetét szokatlanul megnehezítette Micsinagának a csecsemő iránti heves érdeklődése. Kivétel nélkül minden reggel és este meglátogatta a kisbabát. Ha a szoptatós dajka mélyen aludt is, Micsinaga egyenesen becsörtetett és szétvonta a függönyt. A szegény asszony arra riadt, hogy Micsinaga a keble között matat, mert a csecsemőt óhajtja dédelgetni. Sajnáltam a szerencsétlen teremtést. A gyermek még kicsi volt ehhez a bánásmódhoz.

Micsinaga azonban teljesen ellágyult császári örökösétől. Végtelen gyönyörűséggel vette karjába a kisbabát, mint valami leírhatatlanul értékes tárgyat. Még azt sem bánta, amikor az ifjú herceg hirtelen kis patakot eresztett meg, és benedvesítette nagyapja köntösét.

– Nézzenek oda! – kacagott Micsinaga, és magasra emelte a babát. –Megáldott a kis huncut! Kell-e jobb bizonyíték, hogy imáim meghallgatásra leltek?

A szoptatós dajka rosszalló arckifejezéssel kapta ki a kezéből a babát, Micsinaga pedig levetette köpenyét, és felakasztotta, hogy megszáradjon.

Alig négy napunk maradt a császár látogatásáig, és mindannyiunkat agyonhajszoltak. Ami csak kicsit is viseltes volt, megjavították, felújították vagy újjal pótolták. A verandákat őszibarackmaggal csiszolták. A kertet is átalakították. Szekérszám ültették át a ritka krizantémokat – volt köztük lilába forduló fehér, meg alsó szirmain sárga vagy piros; élénksárga teljes pompájában; és minden formájú és méretű virágot festői csoportokba rendeztek. A kavargó reggeli párán át nézve, mintha varázslatos taoista kertből származnának, és bűverejük elűzhetné az öregedést.

Bárcsak igaz volna! Emlékszem, álomszerű állapotban vonszoltam magamat azokban a napokban. Azt kívántam, bárcsak kölcsönözhetném a krizantémok harmatát, hogy megint fiatal szemmel

nézhessem a világot. Kedvező előjelű, örömteli ünneplés töltött el mindent, én pedig a növekvő csalódottság visszás és ellentétes terhét hordoztam. Minden emberi mértékkel mérve, a sikernek olyan csúcsára emelkedtem, amiről valaha álmodni sem mertem. Nemcsak hogy udvari szolgálatba fogadtak, a császárné számos apró kedvességgel kimutatta, hogy méltányolja társaságomat. Az olvasók lelkesen követelték Gendzsi újabb és újabb történeteit, papírkészletem pedig kimeríthetetlennek látszott.

Vajon miért nem fogadtam el hálásan a dolgok állapotát? Mennyire irigyeltem mindenkit, aki egyszerű vágyaival olyannak élvezi az életet, amilyen! Ugyan mi oka lehet, hogy én nem lelem örömömet a helyzetemben látható és hallható csodálatos dolgokban? Miért, hogy mást sem érzek, csak fáradtságot?

Keserűségemet csak fokozta, hogy így vonszolom magamat. Mi lesz, ha kétségeim támadnak Ragyogó Hercegem felől? Olvasóim elégedettek. Bárcsak lenne elegendő időm, hogy gondolkodhassam Gendzsiről – de kénytelen voltam elmerülni a palota szertartásaiban, hogy feljegyzéseket készíthessek Micsinaga számára. Valójában nevetséges, hogy úgy érzem, megloptak, mert nem tölthetek órákat kitalált világomban! Talán nem érzem eléggé érdekesnek valóságos életemet? Ideje lenne felhagynom a panaszkodással, korholtam magamat. Sérelmeimen borongani csak újabb sérelmeket szül.

Felnéztem a pirkadó égre, és megláttam, amint egy vízimadárcsalád játszadozik gondtalanul a tavon. A külső megfigyelő bizonyára úgy látja, hogy élvezik az életet, de valójában nekik is gyakran lehet részük szenvedésben.

Mizutori o mizu no ue to ja joszo ni mimu vare mo ukitaru jo o szugusicucu
(Hogyan nézhetném közömbösen a vízimadarakat? Akárcsak ők, én is szomorú, bizonytalan világban lebegek)

Levelet kaptam Kosósótól, aki néhány napja távol volt, s miközben válaszomat fogalmaztam, az ég hirtelen elsötétült, és eleredt az eső. Hallottam, amint a küldönc panaszkodik, és mert tudtam, hogy siet, gyorsan lefirkantottam a záró mondatot: „és az ég is nyugtalan”. Magára a versre már nem emlékszem, de alighanem írhattam egyet, mert este ugyanaz a küldönc visszatért Kosósó sötétlila, felhőmintás papírra írt válaszversével:

Kumo ma naku nagamuru szora mo kakikurasi ika ni sinoburu sigure naruramu
(A végtelen felhőktől sötét alacsony égboltra nézek, és szívem is borús, sóvárgó könnyesőt sír)

Igen szoros volt a kettőnk kapcsolata, és fájón éreztem Kosósó hiányát. De már akkor sem emlékeztem, miről szólt a versem, hát a válaszban az ő képeit használtam fel:

Kotovari no sigure no szora va kumo ma aredo nagamuru szode zo kavaku ma mo naki
(Az esős égnek ebben az évszakában a felhők néha felszakadnak, az én köntösöm könnyes ujja mégsem száradhat meg)

Elküldtem, és örültem, hogy hamarosan viszontláthatom Kosósót; másnapra vártuk ugyanis a császár látogatását, és mindenkinek vissza kellett térnie. Apámnak csalódást okozott, hogy nem hívták meg, bár tudta, oly nagy lesz a tömeg, hogy az ő rangjabéli személy még akkor sem számíthat meghívásra, ha leánya történetesen udvari szolgálatban áll is. Különös – valamikor Apa volt

számomra a palotai élet szeme és füle, most pedig én az övé.

Kosósó a császári látogatás hajnalán, egy hideg órában tért vissza. Együtt öltözködtünk, fésülködtünk. Fésűvel és kézzel simítottam hosszú, fekete haját, mert útközben, köpenye alá begyűrve összekócolódott. Kosósó haja tökéletesen sima volt, egyetlen hullám nélkül. A magam hajában itt-ott néhány színtelen szálat fedeztem fel. Szövetük sűrűbb volt, mint a fekete hajé. Kitépkedtem és a piperedobozomban tartott pálcika köré tekertem ezeket a feltűnő, fakó szálakat. Beteges szokás, korholt Kosósó.

TÍZEZER ESZTENDŐ, EZERNYI ŐSZ

Mannen szendzsú

Közölték velünk, hogy a császári menet reggel érkezik, hát valamennyi hölgy már pirkadat előtt tüsténkedett, piperézkedett. Kosósó meg én, arra számítva, hogy az ilyen események sosem kezdődnek pontosan, nem kapkodtunk; úgy véltük, bőségesen lesz idő köznapi legyezőnket szebbre cserélni. Még vártuk az új legyezőket, amikor dobpergés ütötte meg a fülünket. Nem tehettünk egyebet, vittük a régi legyezőt, és bizony nem valami méltóságteljesen rohantunk át a főépületbe. Nem csak minket ért váratlanul a dolog, mert ugyanabban a pillanatban a keleti szárnyból is hölgyek rajzottak ki. A nyugati épületben már illedelmesen helyet foglalt a császárné húga, Kensi, és kísérete. Óvatosságra kényszerültek, hiszen a nyugati szárnyban egy csoport főúr is lakott.

A reggeli nap megcsillant a zenekar számára készített különleges csónakokon. A kínai zene csónakjának sárkányfej orrszobra volt – a sárkány, mint a hullámok ura; a koreai zene orrszobra fából faragott, aranyozott *geki*-madár volt, a szél ura. A mesebeli teremtmények szinte élőnek látszottak, ahogy fenségesen siklottak a vízen. Az imént hallott dobpergés a császár érkezését köszöntő vízi zene része volt. Őfelsége gyaloghintaját a déli kapun hozták be; a hintóhordozók a lépcsőhöz érve vállukra emelték a súlyos alkalmatosságot, és alája térdeltek, hátukon tartva az egészet, hogy a császár egyenesen a verandára léphessen. Rendes körülmények között ilyen alacsony rangú személy természetesen nem léphetett a déli lépcsőre, de ahogy ott kuporogtak – láthatólag igen kényelmetlenül –, felötlött bennem, hogy mi magunk sem nagyon különbözünk tőlük. Szabadon érintkezünk a felségekkel, mégis éppúgy megköt bennünket a rang, mint azokat a szánalmas hintóhordozókat.

– Milyen nehéz az élet – suttogtam, de Kosósó megrángatta a köntösöm ujját.

– Csitt – súgta – hallgasd a zenét!

A két csónak felől szálló zene csakugyan gyönyörű volt. A dobok szinte lényem legmélyén vertek visszhangot, a fúvós hangszerek magas hangjai akár az aranyfátyol lebegtek a levegőben.

Icsidzsó császár igen méltóságteljesen szállt ki a gyaloghintóból és lépdelt a galéria keleti végén emelt trónushoz. A mi oldalunkon felemelték az udvarhölgyeket rejtő redőnyöket, hogy a szolgálóhölgyek akadálytalanul hordozhassák a császári kardot és ékszereket, amelyek mindenhova elkísérik őfelségét. Régi ellenségem, Szaemon no Naisi, aki valamikor a „Krónikák Hölgyének" nevezett, vitte párnán a szent kardot, Ben no Naisi pedig ládikában a szent nyakláncot. Köntösük és övszalagjuk úgy kígyózott a nyomukban, hogy kínai festmények mennyei táncosaira vagy alakjaira emlékeztettek. Ben no Naisi zavartnak, idegesnek látszott. Ugyan miért? Szaemon no Naisi arca szebb volt, legalábbis ami a legyezője mögül kilátszott, de a legyezőtől lefelé Ben no Naisi sokkal elegánsabb volt. Levendula- és karmazsin színű, kettős rétegű köntöst viselt, kékeszöld uszályának színe a szegélye felé sötétedett. Övszalagját kockásra festették. Minthogy köteles voltam mindent feljegyezni Micsinaga részére, igen élesen megfigyeltem az efféle részleteket.

A redőnyökön belül végigjárattam pillantásomat a legpompásabb holmijukba öltözött hölgyeken. Könnyen megállapítható, amikor valaki nem a leggondosabban ügyel a megjelenésére; ám ezen a napon valamennyien igyekeztek a legelőnyösebb színben mutatkozni. A magasabb rangúak, akik a tiltott anyagokat is hordhatták, a szokásos teazöld vagy karmazsinvörös kínai kabátkát és rajzolt mintájú selyemuszályt viselték, alatta pedig legtöbben karmazsinvörössel bélelt gesztenyeszínű fényes selyemköpenyt – Muma kivételével, aki levendulaszínbe öltözött, csak hogy elüssön a többitől. Köpenyük alól kikandikált réteges ruhájuk, akár az őszi levelek tarka pompája, a sáfrány, a sárga

mézga, a lila árnyalataiban, sötétvörös és zöld csíkos sárga béléssel.

Mint a többi, idősebb hölgy, aki nem hordhatja a magas rangúak kelméit, én is egyszínű, sötétvörös kínai kabátkát viseltem, öt rávarrt damaszt kézelővel. Gesztenyeszínnel bélelt fehér köntösöm sima selyem volt. A fiatalabb hölgyek azonban válogatott színű kézelőket öltöttek, némelyiket felettébb érdekes elrendezésben – például kívül fehéret gesztenye- és mandulaszín fölött, vagy fehéret egyszeri halványzöld béléssel, majd sötétvörössé mélyülő világos rózsaszínt, közbeillesztett egyszeri fehér réteggel. Néhány igen különleges díszített legyezőt is láttam.

Nem tagadhatom, mindezzel akár egy tekercskép jelenete is lehettünk volna. Mindenki pompás látványt nyújtott. Csak a fejünk volt különböző – számos idősebb hölgynek már ritkult a haja, a fiatalabbak még dús hajkoronával büszkélkedhettek. Még így is akadt egy-két kivétel – néhány sajnálatosan gyér hajú leány. Az igazi csoda Rinsi: legalább negyvenévesen is ugyanolyan fényes, fekete haja volt, mint a leányainak. Óhatatlanul eszembe ötlött, hogy a rosszindulat talán ifjító csodaszer.

Az én hajam sem volt éppen a legelegánsabb ékességem. Az arcnak a legyező fölött kibukkanó részére elegendő egyetlen pillantást vetni, véltem, és máris meglátszik, valóban kifinomult hölggyel van-e dolgunk. A császárné hölgyei közül sajnos alig néhány volt kivételesnek mondható.

Most előlépett a mi sarkunkon, a felemelt redőnyök mögül, a Sósi császárné mellé kirendelt öt palotahölgy, hogy felszolgáljanak a császári étkezésnél. Ebből az alkalomból kontyba fésülték a hajukat, és valósággal angyalokhoz hasonlítottak, noha a természetük nem volt éppenséggel angyali. Dzsidzsú teazöld, sima selyem kínai kabátkát viselt, és halvány kékeszölddel bélelt fehér köntöst, Csikuzen hasonló kabátkát sötétvörössel bélelt fehér köntös fölött, és mindketten ezüstmintás uszályt. Tacsibana no Szanmi szolgált fel, de nem láthattam jól, mert egy oszlop eltakarta előlem. Ő is kontyba fogta a haját, és azt hiszem, kékeszölddel bélelt sárga köntös fölött zöld kabátka volt rajta.

Hát nem nevetséges, mennyire megőrzi az emlékezet a nagy pillanatokat kísérő csip-csup részleteket?

Amikor elérkezett a perc, hogy a kis herceget bemutassák a császárnak, maga Micsinaga hozta a csecsemőt és helyezte Icsidzsó karjába. A kisbaba felsírt, mindenki hallatára, mert a nagy teremben tökéletes csend uralkodott. Azután Szaisó lépett elő, kezében a császári karddal.[38] Minden szem rászegeződött. Ez volt a várva várt pillanat – és milyen gyorsan múlt el! A szoptatós dajka odasietett a gyermekért, és visszavitte Rinsi lakosztályába, a nyugati szárnyba. Szaisó kipirultan tért vissza csoportunkhoz, és leült. Izgatottságában még szebb volt az arca.

– Minden annyira szertartásos volt! Szörnyű idegesség fogott el – vallotta be.

El sem tudtam képzelni magamról, hogy így kiléphetnék annyi fontos személy elé, de a gyakorlat révén az ember alighanem mindenhez hozzászokik. Szaisó nem volt éppenséggel tapasztalatlan.

Nyár óta éltünk Rinsi udvarházában, tehát több hónapja nem láttam a császárt. Tudtam, mennyire szívéhez nőttek a gyermekei, s ahogy elnéztem, amint a kisbabát tartja, megesett rajta a szívem. Amikor még Teisi volt a császárné, Icsidzsó közel egy esztendeig volt kénytelen várni, mire megpillanthatta elsőszülött fiát, Acujaszu herceget. Az uralkodó személyét oly súlyos formaságok kötik, hogy a császár saját kívánsága gyakran nem teljesülhet. Úgy képzeltem, vegyes érzelmekkel tartja karjában az újszülött gyermeket. Apályként húzódott vissza a reménység, hogy szeretett fia, Acujaszu valaha is trónörökös lehet.

Bárcsak apám is tanúja lehetett volna a délután bemutatott táncoknak és zenének! Magam is elmulasztottam a koreai számokat, és épp csak a kínaiakat sikerült látnom. A jól ismert „Tízezer Esztendő” alatt a kisbaba sírva fakadt, és a jobb kéz felőli miniszter felkiáltott: – Hallga: tökéletes összhangban van a zenével! – Ennek hallatán Kintó és néhány társa a *Tízezer Esztendő, Ezernyi Ősz*

című kínai verset kezdte mondani. Ha Apa ott van, gondoltam, ráduplázott volna mindannyiukra!

Ez volt az esemény fénypontja. Még Micsinaga is könnyekig meghatódott.

– A mai nap után – kiáltotta – el sem tudom képzelni, hogyan nyűgözhetett le bármelyik előző császári látogatás! Ez felülmúlja valamennyit!

Legalább volt annyi józan esze, hogy felismerje óriási szerencséjét.

Ekkor a tavon lebegő zenekar a „Nagy Öröm” élénk fináléjára zendített, a csónakok megkerülték a szigetet, és tovatűntek. A fuvolák és dobok hangja elvegyült a fenyők közt susogó széllel, s távolodóban egyre halkult. Földöntúli volt a hatás. A tiszta, áttetsző patak simán folyt a tóba, melynek vizét szellő borzolta. Kissé hűvösebbre fordult az idő. Őfelsége a császár mindössze két alsó kabátkát viselt, és Dzsidzsú, az egyik palotahölgy, aki nyilván maga is fázott, nagyon nyugtalankodott miatta. A közelében ülve figyeltük aggodalmaskodását, és alig tudtuk leplezni derültségünket.

Dzsidzsú társnője, Csikuzen, mellettünk ült, és felemlegetett elmúlt alkalmakat, amikor még Szensi özvegy császárné látogatta az udvarházat.

– Micsoda remek időket éltünk meg! – sóhajtott, és sorra említette a rég eltávozottak nevét. Kedvezőtlen előjelű lehetett holtakat emlegetni a jelen körülmények között. A hölgyek összenéztek, majd az emelvényre állított sátor túlsó oldalára vonultak, hogy ne is hallják Csikuzen egyre komorabb emlékezéseit. Neki pedig láthatólag nem sok kellett volna ahhoz, hogy sírva fakadjon.

Leszállt az este, és Micsinaga átment a nyugati szárnyba, hogy bejelentse az előléptetéseket. A császár ott csatlakozott hozzá, elkérte a felterjesztettek jegyzékét, és sorra jóváhagyta a neveket. Ezzel befejeződött a nap hivatalos ceremóniája, és Icsidzsó végre beléphetett Sósi elfüggönyözött emelvényére, hogy meglátogassa feleségét. Alig egy órát tölthettek együtt, a gyaloghintó máris előállt, és a császárnak el kellett búcsúznia. Távozása után mindenki fellélegzett, és alaposan becsípett. Magam is későig beszélgettem Szaisóval.

A császári látogatás másnapján elaludtam, és elmulasztottam a palotai küldönc érkezését. Igen korán jött, még fel sem szállt a reggeli pára. Mire Szaisó meg én felkeltünk, már folytak az előkészületek a kis herceg szertartásos hajvágásához, amit elhalasztottak, míg apjának be nem mutatták. Ezzel kapcsolatban nem volt semmi különleges feladatunk, hát egész nap szobánkban heverésztünk. Szaisó meg akarta hallgatni az új herceg udvartartásának kinevezését, mert remélte, hogy egyik húgát a herceg szolgáló udvarhölgyévé fogadják. Sajnos csalódnia kellett.

A rengeteg méltóságos szállóvendég miatt a császárné őfelsége lakosztályának meglehetősen hiányos volt a berendezése. Most, hogy az élet visszatért a rendes kerékvágásba, visszahozták a gyönyörű, lakkozott ládákat és függönyállványokat, és a szobák ismét régi fényükben ragyogtak. Reggelente alighogy kivilágosodott, bejött Rinsi, és gügyögve tüsténkedett a kisbaba körül, mint bármelyik elfogult nagyanya. Udvarias volt a császárné valamennyi hölgyével, engem is beleértve.

Egy este különleges fénnyel ragyogott a hold, és lépteket hallottam a mi folyosónk végéből. Szanenari jött oda, a császárné őfelsége helyettes udvarmestere. Bizonyára egy udvarhölgyre várt, hogy közvetítse köszönetét a császárnénak új előléptetéséért. Az oldalajtó körülötti terület nedves volt a kisbaba fürdővizétől, és amikor Szanenari nem talált ott senkit, átjött a mi folyosónkra. Néhanapján verseket küldött nekem, régebben válaszoltam is rájuk. Palotai tisztségviselő létére eléggé kellemes ember volt, de hangulatom nem engedte, hogy a dolgok kettőnk között ennél tovább fajuljanak.

– Van itt valaki? – hallottam a hangját. Azután átjött középső szobánkhoz, és felemelte a redőny felső részét, amelyet elfelejtettem lezárni.

– Van bent valaki? – ismételte, de én nem válaszoltam.

Ekkor csatlakozott hozzá felettese, Tadanobu. Gorombaság lett volna, ha továbbra is csendben maradok, hát semleges választ adtam. Úgy tűnt, mindketten még ennyinek is örülnek.

– Rólam nem veszel tudomást – mondta bánatosan Szanenari – de felfigyelsz, ha az udvarmester szólít. Ez bizonyára érthető, de valójában igen szomorú. Miért kell itt ragaszkodni a formaságokhoz?

És ezzel rágyújtott egy népdalra: „Különleges nap van ma, nap van ma, soha párja nem akadt, nem akadt...”

Éj közepe volt, és ragyogó holdfényben fürdött a kert. Gyanítottam, hogy ittak, de Szanenari hangját mégis meglepően vonzónak találtam.

– Ugyan, nyisd már fel a redőny alját – unszoltak, és én kis híján kísértésbe estem. Ha máskor történne, és másutt... de másnap reggel túlságosan zavart volna a gondolat, hogy engedtem az urak léha szavainak. Ha fiatalabb volnék, megbocsátható volna és a naivitás számlájára írható az efféle féktelen viselkedés, de az én helyzetemben nem tehettem ki magamat holmi szóbeszédnek. Hát ellenálltam. Félig-meddig azt vártam, hogy kicsit nagyobb igyekezettel próbáljanak meggyőzni, de feladták, és odébbálltak. Kíváncsi voltam, hogyan vélekedik Szanenari az eset felől, s másnap reggel ezt a verset küldtem neki:

Irukata va szajaka narikeru cukikage o uva no szora ni mo macsisi joi kana
(A fényes hold nyilván más útra tért; az üres ég alatt várakoztam egész éjszaka)

És hamar megjött a válasza:

Szasitejuku jama no ha mo mina kakikumori kokoro mo szora ni kiesi cukikage
(Ahogy a hold a hegyhez közeledett, hirtelen felhők támadtak, és a hold vágya kialudt)

Hála az égnek, hogy nem bátorítottam! Hány hölgy adta volna meg magát az érzelmes gyengeség pillanatában, hogy aztán rádöbbenjen: a hold követelőző fényét az első felhő kioltja!

A MI KIS MURASZAKINK

Vagamuraszaki

Barátnőimmel egyeztettem tucatnyi részletet, s végül sikerült letisztáznom a szülés eseményeiről készített feljegyzéseimet és átadnom Micsinagának. Különlegesen közlékeny hangulatban volt, és úgy láttam, tetszésére szolgál iromány om. Egy készlet elegáns íróecsettel és egy köteg finom papírral ajándékozott meg, és megemlítette, a szülés utáni ötvenedik nap szertartásainak végeztével ideje visszatérnem Gendzsihez.

Megjegyzése készületlenül ért: azt hittem, írnoki megbízatásom a császári látogatással véget ért.

– Kegyelmességed azt óhajtja, hogy az ötvenedik napról is beszámoljak? – kérdeztem.

– Ha nem terhelem ezzel túlságosan – mosolygott roppant behízelgő módon Micsinaga. Majd kis szünet után hozzátette: – Azután pedig leírhatná megfigyeléseit az év végi Goszecsi-táncokról a palotában. Jó, ha megörökítik ezeket az eseményeket.

Alázatosan megjegyeztem, a hivatalos írnok feladata az eseményeket megörökíteni, és az én szeszélyes firkáim aligha képeznének olyan írásművet, amelyet az utókorra kívánna hagyni. Néhány elismerő szót szóltam Akazome Emonról, Rinsi egyik hölgyéről, akit, legalábbis akkoriban, írónak tiszteltem. Micsinaga azonban megint csak elmosolyodott, és egy legyintéssel intézte el ellenvetéseimet.

– Igen, sok emberem van, aki feljegyezheti az időpontot, meg azt, hogy ki volt jelen, csakhogy ők nem érzékeltetik ezeknek az alkalmaknak a zamatát – mondta. – Öregkoromban majd élvezni óhajtom ezeket a pillanatokat. A világ is kétségtelenül tudni kívánja, milyen volt, amikor Micsinaga irányította a birodalmat. Gendzsi nagyon szép és jó, de nem gondolja, hogy az embereket a hús-vér Micsinaga jobban érdekli?

Meghökkentem; de aztán azt gondoltam magamban, mennyire meglepődne az utókor, ha Micsinaga lakomáinak részeg dáridóiról olvasna, vagy a kéjvágyóan markolászó magasröptű miniszterekről, akik verseikben magasztalják a kínai erényeket; vagy az elhagyott hölgyek démon megszállta őrjöngéséről, avagy a rosszindulatú szóbeszéd vég nélküli áradatáról.

Különös lehetett az arckifejezésem, mert Micsinaga türelmetlenül félbeszakította keserű képzelgésemet.

– Nos, mit szól ehhez? – tudakolta élesen. – Végtére is nem nagy kérés egy íróhoz, hogy írjon.

– Valóban, kegyelmes uram – válaszoltam. – Nem nagy kérés. Megköszöntem a papírt meg az ecseteket, és roppant leverten kullogtam vissza szobámba.

A tizenegyedik hónap első napján zajlottak az ötvenedik nap ünnepségei. Közvetlenül a császárné mögött ültem, és onnan nem láttam nagyon jól. Szaisó azonban a felszolgálók közé tartozott, és ezúttal is az ő segítségével értesültem néhány részletről. A kis herceget Dainagon úrnő szolgálta ki, és később ő mesélt a kisbaba parányi tálcájáról, a gyermekjátékhoz hasonló gyönyörű kis tálkákról, meg a tengerparti képpé rendezett középső tálról, ahol az evőpálcikák két kuporgó darumadár kiterjesztett szárnyán nyugodtak.

Só, a fiatal szoptatós dajka, aznap este tiltott kelméket viselhetett. Oly ifjúnak látszott, ahogy a kis herceget a függöny mögé vitte, ott Rinsi vette át tőle a gyermeket, és térden csúszva bukkant elő a kamrából, karjában a kisbabával. Érdekesnek találtam, hogy Rinsi oly szertartásos öltözéket visel –

mintás uszályt és vörös kabátkát. Ruhája nem csupán egy gyönyörű csecsemő büszke nagyanyjára, hanem egy jövendő császár odaadó hordozójára is vallott. Nem minden császárfi sorsa, hogy trónra kerüljön, de ezúttal nem lehetett kétség efelől. Az ember szinte látta, amint a Rinsi karjában hordott kisbaba körül valósággal tündöklik karmájának dicsfénye.

Maga a császárné kevésbé szertartásos öltözéket viselt, mint az édesanyja, ám az általa választott színek szokásos jó ízlését tükrözték. Égszínkék bélésű, ötréteges gesztenyebarna köntös volt rajta, és karmazsinvörössel bélelt, félig ünnepélyes vörösesbarna kabátka.

Micsinaga felkínálta a hercegnek az ötven parányi rizslepényt, majd hamarosan ezután a főurak és miniszterek kivonultak a galériáról a hídra, és részeg dáridóba kezdtek. A szolgák ajándékot készültek szétosztani: édességekkel teli finom fadobozokat, kimentek hát a tivornyázók után és idegesen elhelyezték a dobozokat a korláton. Tél lévén, korán nyugodott le a nap, és a kertben pislákoló zsarátnok alig adott némi világot. A féktelen főurak ordítozva parancsoltak a fáklyahordozókra, jöjjenek közelebb, hogy ők megszemlélhessék ajándékaikat. Soha ki nem mondtam volna, de magamban igen durvának találtam a viselkedésüket. Micsinagának végre sikerült összeterelnie kötözködő vendégeit s rangjuk szerinti rendben letelepíteni őket a verandán. Kézről kézre járt a szakés csésze, és a vendégeknek sorra ki kellett fejezniük jókívánságaikat a császárnénak.

Mi, nők, a verandára néző galérián ültünk. A redőnyöket felgöngyölték, és bennünket a szilaj főuraktól csupán a függönyállványok ölelkező sorai választottak el. Egyszer csak megrezegtette valaki a függönyt ott, ahol Kosósó ült, majd néhány ujj búját át, s végül a függöny széjjelvált a varrásnál. Akimicu volt az, a jobb kéz felőli miniszter.

– Öreg már az efféle sületlenséghez – suttogta Dainagon úrnő, ám az ittas miniszter ügyet sem vetett helytelenítő megjegyzéseinkre. Elvette a legyezőnket, és néhány hölgy fülébe trágár tréfákat súgott.

Néhány oszlopközzel keletre, Szaneszuke, a jobb kéz felőli tábornok köntösünk szegélyét és ujját kezdte morzsolgatni. Meglepett ennek az általában oly komoly embernek a viselkedése, és őt is részegnek véltük. Néhány nő azt gondolta, nem ismeri fel őket, s kigúnyolták, sőt még úgy is tettek, mintha kacérkodnának vele. Képzelhető a meghökkenésük, amikor kiderült: Szaneszuke nemhogy nem ittas, hanem, híven önmagához, öltözékünk tékozló voltát ellenőrizte, hogy bírálhassa a császárné költekezését.

Különös, hogy egy ilyen ember annyira túlbuzgó lehet, és mégis annyira bátortalan. Valósággal megbénult rettegésében, ha nyilvánosan kellett megszólalnia, hát mind azon tanakodtunk, mit csinál, ha hozzá érkezik a rizsbor. Mások viszont lehettek akár tökéletesen elázva, egy kis népdalt mégis igen megható és élvezetes mondattá formáltak. Hallgattuk a jelenlevők dalban kifejezett jókívánságait, és megjegyzésekkel kísértük a szakés csésze útját, amikor Apa régi barátja, Kintó dugta be fejét a függönyeink között.

– Bocsássanak meg – szólt. – Nincs itt véletlenül a mi kis Muraszakink?

– Itt egyáltalán nem hasonlít senki Gendzsire – vetettem oda csípősen. – Mit keresne hát itt Muraszaki?

Benne rekedt a szó, és a hölgyek fojtott kacagása közepette visszahúzódott.

Még nem ért véget az ünnepség hivatalos része, de előre láttam, hogy ha így megy tovább, részeg orgiává fajul az est hátralevő része. Amikor Micsinaga Szanenarit szólította, hogy vegye át a szakés csészét, ő felállt, de ahelyett hogy végigment volna a főurak sora előtt, ahol az édesapja is ült, a kert felé került, majd felment a lépcsőn. A fiúi tisztelet ilyen választékos megnyilvánulása láttán Szanenari apja, aki igencsak ittas volt, érzelgős könnyekben tört ki. Ahány férfival csak találkoztam a palotában, mindőjük között Szanenari volt a legőszintébb. A hold vágyáról folyt kis társalgásunk ellenére, ha ő nincs, roppant cinikus véleményt tápláltam volna a palotai férfiakról. Egy eldugott sarokban a

helyettes középső tanácsos Hjóbu úrnő köntösét rángatta, és felháborító nótákat gajdolt. Micsinaga pedig kétértelmű megjegyzésekkel ösztökélte.

Szaisóra néztem, s ő viszonozta pillantásomat. Mihelyt alkalom adódik, megpróbálunk elosonni. Épp elindultunk, amikor Micsinaga két fia és néhány másik úr rontott be a keleti galériára, és a figyelem arra a területre irányult, amerre mi indultunk. Szaisóval gyorsan néhány függönyállvány mögé rejtőztünk, de Micsinaga felfedezett bennünket, odasietett, és félrerántotta a függönyt. Rajtakaptak.

– Verset a hercegnek! – kiáltotta. – Akkor elmehetnek!

Még a galérián kigondoltam egy verset, amikor néztük a körbejáró italt, és még zavaromban is szerencsére volt annyi lélekjelenlétem, hogy felidézzem. Szaisót, ha előzőleg mégoly hidegvérű volt is, szörnyen megfélemlítette helyzetünk, és arcát köntöse ujjába rejtette. Én azonban felmondtam a verset:

Ika ni ikaga kazoejarubeki jacsitosze no amari hiszasiki kimi ga mijo oba
(Az ötvenedik napon, hogyan számlálhatnánk már ifjú urunk uralkodásának korlátlan éveit?)

Nagyon jó! – kiáltotta Micsinaga. Kétszer is elismételte fennhangon versemet. Azután a következőt kántálta:

Asitazu no jovai si araba kimi go jo to csitosze no kazu mo kazoetoriten
(Ha olyan hosszú életűek lennénk, mint a nádi darvak, csak akkor számlálhatnánk meg a hercegre váró ezer éveket)

Mindenkit lenyűgözött, hogy valaki az ő állapotában ilyen válasszal áll elő. Magát Micsinagát is lenyűgözte.

– Hallotta ezt a császárné? – tudakolta büszkén. – Még ha magam mondom is, egyike legjobb verseimnek. Remélem, valaki feljegyzi.

Figyelme elterelődött rólunk, és Szaisó meg én felsóhajtottunk. Micsinaga ingatag léptekkel visszabotladozott a központi csarnokba. Tántorgását látva feltételeztem, hogy valakinek a segítségével készítette el jó előre ezt a verset. Nyilván nagy közönségsikerre tört, de vajon mivé lett hajdani szenvedélyes érdeklődése a költészet minősége iránt? Alkalmasint más módon óhajtja biztosítani halhatatlanságát. Pillanatnyilag elégedettnek látszott a dolgok ilyetén fordulatával.

Szaisó meg én még néhány percig hallgattuk önelégült nyilatkozatát.

– Azt hiszem, igen jó apja vagyok a császárnénak! – hozta harsányan a világ tudtára. – És ő sem méltatlan leánya a magamfajta férfinak. Anya igen szerencsésnek tekintheti magát, hogy ilyen kitűnő férje van!

Sósi császárné elnézően hallgatta apja ömlengését, de Rinsi egyáltalán nem méltányolta. Indulni készült, nem állhatta tovább férje hetvenkedését.

– Anya biztosan megszid, ha nem kísérem el, igaz? – kiáltott fel Micsinaga, amikor észrevette, hogy felesége maga köré gyűjti kíséretét.

Elrohant a császárné szobája előtt, és közben így motyogott Sósinak:

– Szörnyen udvariatlan tőlem, kedvesem, de tudod, te mindenképpen a te szegény apádnak köszönhetsz mindent...

Az általános kacagás közepette Szaisó meg én észrevétlenül kisurrantunk.

SZOMORÚ LEBEGÉS

Ukine szesi

Sósi császárné elhatározta, hogy összes történetemet lemásoltatja finom papírra, könyvekbe kötteti, és hazaviszi a palotába, ajándékul a császárnak. Felkérte valamennyi hölgyét, hogy segítsenek az ajándék elkészítésében. Kora reggel lakosztályában gyülekeztünk, színes papírokat válogattunk, és levélben kértük a szépírók szolgálatait. Mindegyik levélhez csatoltuk az eredeti történet részeit és kellő mennyiségű papírt. Amikor a kért másolatok megérkeztek, éjjel-nappal a példányok válogatásával, bekötésével szorgoskodtunk. Egyik alkalommal Micsinaga toppant be leánya szobájába, és elképedt a jelenet láttán – köntösünk ujja feltűrve, kezünk enyvtől ragad, minden sarokban elszórt, felhalmozott papír, és mindenki versenyt cseveg.

– Ejnye! – mordult Sósira. – Mi a csodát művelsz ebben a hidegben? Erősödnöd kellene!

De csak mímelte az ingerültséget, mert később csodás kínai papírt és ecseteket hozott, meg egy elegáns tuskövet, hogy ő is hozzájáruljon a terv megvalósításához.

Késő délután, mire a legtöbb hölgy befejezte aznapi tevékenységét, Sósi magához intett.

– Köszönetet akarok mondani neked – szólt halkan. – Nem tudom, ki érdemelné ezt meg jobban nálad.

És jelezte, hogy vegyem el a tuskövet.

– A te elbeszéléseid jelentették egyetlen örömömet a gyermekágy idején. Belebolondultam volna az unalomba, ha Gendzsi kalandjai nem szórakoztatnak.

Alázatosan elfogadtam az ajándékot, bár az íráshoz szívesebben használtam azt a régi lila tuskövet, amit Ming-gvoktól kaptam hajdanán. Néhány nő észrevette, hogy a császárné őfelsége nekem adta a tuskövet; nagy hangon panaszkodtak, hogy a hátuk mögött mesterkedtem ki magamnak az ajándékot. Amikor Sósi meghallotta vádaskodásukat, még tovább ment: ott a szemük előtt ajándékozott meg pompás színes papírral és ecsetekkel. Ez szavukat szegte, de képzelem, miket mondhattak rólam később a hátam mögött.

Szobámba visszatérve Szaisó már várt rám. Láttam, kétségbe ejtette valami.

– Épp visszajöttem, hogy felvarrjak egy leszakadt szegélyt, amikor megpillantottam Micsinagát: a szállásunkról surrant ki, és végigsietett a folyosón. Azonnal visszahúzódtam; nem hiszem, hogy észrevett. Vajon mi járatban lehetett?

Sötét gondolat rohant meg, és valóban, amikor végignéztem holmimat, észrevettem, hogy a saját Gendzsi-példányom eltűnt. Míg a császárné lakosztályában végeztem feladatomat, Micsinaga belopózott a szobámba, és elvitte a történet egy korai fogalmazványát, amit otthonról hoztam, hogy itt helyezzem biztonságba! Hihetetlen!

Másnap tapogatóztam egy darabig, és hamarosan rájöttem, hogy Micsinaga az egészet odaadta második leányának, Kensinek. Minthogy egyetlen jó példányomat darabokban szétküldtük a szépíróknak, már nem volt teljes változat a birtokomban. Elkeserített a gondolat, hogy a csiszolatlan fogalmazvány csorbát ejthet a híremen. Rosszkedvemben elhatároztam, néhány napra elmegyek Apa házába.

Ottlétem minden napján egyre nagyobb csapatokban szálltak el a vízimadarak Mijako fölött. Korábban, a császárné pavilonjából a szokásosnál több madarat láttam, de azt gondoltam, ez a tó

vonzóerejének köszönhető. Naplómban azt írtam, hogy várom a havat, s arra gondoltam, milyen szép is lesz a palota kertje a tiszta fehér takaró alatt, ha elered a hó, mielőtt visszaköltöznénk. És mégis, életemnek ebben a szakaszában, még ha a kívánságaim teljesültek is, elégedetlen voltam. Emlékezetem szerint havazott, míg Apa házában tartózkodtam, de ez is csak elmélyítette levertségemet. A színtelen, ápolatlan kertet lepő pompás hó pazarlásnak tetszett. Apa becsvágyó száz szál bambusza mind elpusztult, ő maga pedig elvesztette érdeklődését a kertészkedés iránt.

Megpróbáltam újraolvasni történetem néhány részét, de érdektelennek, felületesnek találtam. Hogyan is nyerhette meg bárkinek a tetszését? Egyre jobban elmerültem az önutálatban, levertségben. Azok, akikkel kölcsönös érdeklődéstől vezérelve szoktam megbeszélni dolgokat, bizonyára hiúnak és felszínesnek gondolnak. De azután elfogott a szégyenkezés, hogy így vélekedem udvarhölgy társaimról, és nem tudtam rászánni magamat, hogy írjak nekik. De ki más is volna még? Egykori barátnőim a régi időkből bizonyára fennhéjázó udvarhölgynek tekintenek, aki lefitymálná az ő leveleiket. Bántam már, hogy olyan köznapi dolgokról írtam Kerria Rózsának remetei visszavonultságában. Talán túlzás volt azt várnom, hogy megértse való érzéseimet – de mégis csalódást okozott. Nem szándékosan szakítottam meg a kapcsolatot sem vele, sem mással. És mégis sokan egyszerűen nem leveleztek tovább velem, mintha így volna természetes. Mások meg nem látogattak többé, mert feltételezték, hogy már nincsen állandó lakhelyem. Amikor eltávoztam hazulról és a császárné szolgálatába álltam, minden összeesküdött ellenem, hogy úgy érezzem, egészen más világba léptem.

De azzal, hogy hazamentem, csak rontottam a dolgokon. Szomorúan tapasztaltam, hogy senki mást nem hiányolok, legfeljebb néhány udvarhölgy társnőmet, akit kedvelek, és akire rábízhatom titkaimat. Különösen Dainagon úrnő hiányzott, aki gyakran suttogott hozzám, amikor a császárné mellett virrasztottunk, éjszakai szolgálatban. Micsoda lehangoló gondolat.

Kísértett a vízimadarak képe, s a mandarinkacsa-párokról szóló vers; ezt írtam hát Dainagonnak:

Ukine szesi mizu no ue nómi koisikute kamo no uvage ni szae zo otoranu
(Olyanok voltunk, mint a vízen álmatlanul lebegő kacsapár; a tollukat lepő fagynál élesebben szúró sóvárgással emlékezem)

Válasza még aznap megérkezett:

Ucsiharau tomo naki koro no nezame ni va cugaisi osi zo joha ni koisiki
(Magányos kacsa ébred, s mert nem talál barátot, akihez szárnyát dörzsölhetné, sóvárogva emlékszik az éjszakákra, amikor párt alkottak)

Az elegáns írás láttán megint rádöbbentem, mennyire tehetséges Dainagon, és mily keservesen epekedett. Régóta nem szenvedett nagyobb támadást a szellemektől, és láthatólag magához tért súlyos levertségéből. Talán elfogadta sorsát. Követnem kellene a példáját, gondoltam.

Másoktól is érkeztek levelek; megírták, mennyire sajnálja a császárné őfelsége, hogy nem vagyok mellette, és nem láthatom a szép havazást. Ezt gyengéd célzásnak véltem, hogy gondoljak a visszatérésre, de még nem tudtam rászánni magamat.

Ekkor a következő levelet kaptam Rinsitől: „Bizonyára nem gondolta komolyan, amikor azt mondta, csak rövid ideig lesz távol. Feltételezem, szándékosan hosszabbítja meg távollétét, minthogy én próbáltam visszatartani.”

Megpróbáltam felidézni utolsó rövid beszélgetésemet Rinsivel, amikor ellopott kéziratom nyomára

akartam jutni. Megemlítettem, hogy egy kis időre hazakészülök, ám ő egy szóval sem igyekezett visszatartani. Levele alapján azonban nyilván azt mondta Sósinak, hogy ő próbálta megakadályozni távozásomat, és úgy tüntette fel a dolgot, mintha én merő rosszindulatból maradnék távol. A császárné iránti őszinte érzéseimtől vezérelve úgy véltem, nincs más választásom, mint visszatérni az udvarhoz.

Milyen hideg volt! Két nappal azután, hogy visszatértem a Cucsimikadóba, mindannyiunkat felszólítottak, készüljünk, mert visszamegyünk a palotába. Éjnek évadján érkeztünk meg; az úton csontig átfagytunk. Kellemetlen próbatétel volt. Először megparancsolták, hogy legyünk útra készen estefelé, valamennyien felöltöttük hát merev és szabályszerű útiöltözékünket, hajunkat gondosan elrendeztük, és vártuk a kocsikat. Harmincan lehettünk a déli galérián, és tucatnyi palotahölgy várakozott a keleti szárnyban. A félhomályos csarnokban nem láttuk jól egymás arcát, de mindenhonnan suttogás, zsörtölődés hallatszott. Kivált azon folyt a vita, hogy ki kivel utazzon. Ahogy teltek-múltak az órák, a panaszkodás fokozódott. Végül előálltak a hintók, előjött Micsinaga, és ingerülten bejelentette, hogy a szokásos ülésrendet kell követni.

– Kivétel nélkül! – vakkantotta, hogy elfojtsa a kitörő méltatlankodást.

Szensi úrnő a császárné gyaloghintajában utazott, a menet élén; a kis herceget Rinsi és a szoptatós dajka vitte a nyomában a brokáttal borított hordszékben; Dainagon és Szaisó következett egy arannyal díszített hintón; Kosósó és Ben no Naisi egy hordszéken osztozott; én pedig Mumával kényszerültem a következő útialkalmatosságba. Általam ismeretlen okból Muma láthatólag sérelmezte jelenlétemet. Talán épp gyengélkedett – de akkor is, miért ilyen gőgös és fennhéjázó? Egész úton jóformán nem is szólt hozzám, amit igen udvariatlannak találtam.

Amikor megérkeztünk, oly fényesen ragyogott a hold, hogy lehetetlenség volt észrevétlenül szobánkba surranni. Hagytam, hogy Muma megelőzzön, és ahogy néztem, amint szoknyáit összefogva botorkál a hidegben, a kísérteties árnyak között, rádöbbentem, milyen siralmas látványt nyújthatunk, ha történetesen néz valaki. Nehéz volt fagyoskodva megőrizni méltóságunkat. Szobám a harmadik volt a külső galéria végétől. Legelőször is levetettem merev, ünnepi köpenyemet, amely szinte magával hozta a hideget, és vastag, bélelt ruhába bújtam. Épp kinyújtóztam, hogy pihenjek, amikor bejött Kosósó, és én elkeseregtem, milyen kellemetlen élményem volt. Megemlítettem Muma fagyos viselkedését, ő pedig biztatott, hogy ne vegyem a szívemre. Muma féltékeny, mondta, amiért a császárné annyiszor emlegetett távollétemben.

Ismét megtapasztaltam az udvari élet ellentmondásait. Ahány gonosz jellem akad, akárcsak Muma, éppannyian megértőek is, mint Kosósó. Napok óta először éreztem boldogságot, amiért viszontláthatom. Még ő vigasztal, holott a sorsa miatt legtöbbünknél több oka lenne a keserűségre. Felkeltem, és faszenet tettem a parázstartóba, amikor a folyosóról lépteket hallottunk. Késő járt, reméltem, hogy aznap már békében hagynak, de úgy látszott, vártak a visszatérésünkre. Aligha voltunk olyan hangulatban, hogy férfi látogatókat fogadjunk, ám mégis megjelent Szanenari, két társával. Dideregve dugták kezüket a köntösük ujjába, és a folyosóról üdvözöltek bennünket. Nem hívtuk be őket, és ők sem erősködtek.

– Holnap reggel visszajövünk – kiáltották, és közben vacogott a foguk. – Keservesen hideg van ma este!

A hátsó bejáraton távoztak. Ahogy elsiettek, óhatatlanul az asszonyokra gondoltam, akik otthon várnak rájuk. Magam miatt nem szánakoztam, de itt volt Kosósó; minden tekintetben igen vonzó teremtés, és még sincs férje, családja, saját otthona. Ha apja nem vonult volna vissza olyan korán, Kosósó fényes házasságot köthetett volna. Így azonban élete hátralevő részét alighanem a császárné

környezetében tölti, és idővel visszavonul egy apácakolostorba. Együtt feküdtünk egy párnázott köntös alatt, néztük, ahogy a faszénparázs izzása kihuny, aztán magunk is elaludtunk.

A GOSZECSI-TÁNCOK

Goszecsi no mai

Visszaérkezésünk után Micsinaga másik három fia[39] kezdett a nők szállása körül lebzselni. Rinsi házában tartották a távolságot, de a palotában levetették szégyenérzetüket. Idegesítő módon folyton ki-be járkáltak, én pedig igyekeztem visszavonulni, sok írnivalómat használva ürügyül. A Goszecsi-táncok láthatólag nem tettek nagy hatást a fiúkra, mert néhány fiatalabb hölgyhöz szegődtek, fecsegtek, tréfálkoztak, és általában mindenkinek a terhére voltak.

A palotában lelkiismeretesen megszemléltem mind a négy táncost a kíséretükkel együtt, hogy a felkérés szerint leírhassam a jelenetet, de úgy terveztem, a táncok után azonnal hazamegyek, nehogy fondorlatosan rábírjanak, hogy a kis herceg századik napi ceremóniáiról is írjak. Volt ott még jó néhány hölgy, aki éppoly alkalmas lenne az efféle dolgok megörökítésére, mint én, és már kezdtem belefáradni az írnokoskodásba.

A leányok a huszadik nap estéjén érkeztek meg a palotába, és számos fáklya fényénél sorjáztak be a fő csarnokba. Sajnáltam őket, hogy így kell elvonulniuk a rangidős udvaroncok szeme láttára. Idegesnek látszottak, és ezért nem hibáztathattam őket. Nagyon is tudatában voltak, hogy rajtuk a császár szeme; Micsinagáé nemkülönben. A leányok egyik csoportjának pompás brokátkabátkája csillogott-villogott a fáklyafényben, de alatta annyi réteg köntös volt rajtuk, hogy járni is alig tudtak. Szanenari leánya is táncolt abban az esztendőben; jelmezeit és ékességeit a császárné adományozta. Az ő csoportja volt az utolsó, és szerintem a legszebb.

Másnap reggel a palota megtelt a tisztelegni érkezett idősebb főurakkal, és a fiatalabb udvarhölgyek magukon kívül voltak izgalmukban. Bizonyára boldoggá tette őket, hogy megint az események sűrűjébe kerültek, hiszen hónapokig távol voltak a palotától. Egész nap fel-alá szaladgáltak, a táncosokra meg a jelmezekre tettek megjegyzéseket. Este mindenki a fő csarnokba tódult, hogy megnézze a császár tiszteletére rendezett előadást. Mivel Sósi is megjelent a kis herceggel, ez még fényesebbé tette az alkalmat, és sok rizst szórtak szét,[40] nagy kurjongatás közepette.

A nagy zajtól idővel megfájdult a fejem, és visszamentem szobámba, hogy pihenjek egy keveset. Majd ha jobban leszek, gondoltam, visszamegyek. A szenet piszkáltam éppen a hibacsiban, amikor két fiatal nő, Kohjóe és Kohjóbu, aki szintén visszavonult a mulatozásból, csatlakozott hozzám.

– Akkora odaát a zsúfoltság, semmit sem lehet látni! – panaszolták. Halkan beszélgettünk, amikor egyszer csak Micsinaga dugta be fejét a szobába.

– Mégis hogy gondolják, hogy itt üldögélhetnek? – csapott le ránk. Azután rám nézett. – És különösen maga! – mondta éles hangon. – Azonnal jöjjön!

Akármilyen rosszul éreztem magamat, sürgetésére mégis visszamentem a táncokhoz.

A táncosok igen feszültnek látszottak, majd az egyikük hirtelen elájult, és úgy kellett kitámogatni. Ekkor már az egész látvány olyan volt, mintha álomban nézném. Talán csak fáradt voltam. A tánc végeztével hallottam, amint a fiatalabb főurak közt arról folyik a szó, milyen szép a táncosok szállása, hogyan lehet az ülésrend meg a hajviseletük révén megkülönböztetni egymástól a nőket. Elég durván hangzott; mintha virághagymákat vagy egyebet hasonlítgatnának össze.

A harmadik napon az ideges fiatal kísérők táncoltak a császár előtt. Alig vártam, hogy láthassam őket, de ugyanakkor rossz érzésem is volt. Nemigen lehettek idősebbek az én Katakómnál. Amikor csoportosan előreléptek, elöntött irántuk a szánalom, bár egyikőjükhöz sem fűzött semmi szál.

Tudhattuk, hogy mindegyik gyermeket a patrónusa öltözteti, aki meg van róla győződve, hogy az ő pártfogoltja a legkülönb, de én, ha megölnek, akkor sem tudtam volna választani közülük. Kénytelen leszek megkérni valakit, aki számon tartja a legújabb divatot, hogy ő ítéljen.

Ezek a lányok állandó feszültségben éltek, s nem tudtam másra gondolni, mint hogy mennyire megfélemlítheti őket ez a tapasztalat. Talán kellően magas rangúak és értelmesek, hogy megbirkózzanak a helyzettel, de még így is gyalázatnak látszott, hogy zsenge korukban ilyen heves versengésre késztetik őket. A magam régimódi gondolkodásával el sem tudtam képzelni, hogy Katakót ilyesminek tegyem ki.

Néztem, amint odalépnek az udvaroncok és elveszik a leányok legyezőjét. Az egyik lánynak az a gondolata támadt, hogy a magáét egyszerűen odahajítja nekik. Magas volt, karcsú, a haja különösen gyönyörű, de mégis meghökkentett a merészsége. Talán a tapasztalatlansága számlájára volt írható. Vajon az én leányom hasonló helyzetben nem lenne ugyanilyen tapintatlan? El tudtam volna képzelni, hogy én magam valaha is ennyire hetykévé válok?

Elmerengtem, vajon mit tartogat számomra a jövő. Mi lenne, ha sutba vágnám a női szemérmet, és ugyanolyan nyíltan megmutatkoznék, mint Szei Sónagon – fittyet hányva a világ véleményének? Ez a képzelgés olyannyira magával ragadott, hogy nem is követtem a ceremóniát, amit pedig meg kellett volna figyelnem. Magamra eszméltem, rádöbbenve, mily megbízhatatlanul elkalandozhatnak az ember gondolatai.

A táncok végeztével néhány nyugodt nap köszöntött ránk. A fiatalemberek láthatólag unatkoztak. Ám csakhamar elérkezett a Kamo-szentély különleges ünnepsége, amelynek alkalmából Norimicsit, Micsinaga második fiát nevezték ki császári hírnöknek. Az ünnepség napja történetesen tabu lévén a palota számára,[41] Micsinaga és a szertartáson részt vevő valamennyi fiatalember már előző este megérkezett. Nagy jövés-menés volt egész éjszaka a nők szállása körül.

Másnap reggel szabályszerű ajándékot adtak át Norimicsinek. Ezüstdobozt, benne tükörrel, aloéfa fésűt, valamint ezüst hajpálcát oldalfürtjeinek formázásához. Az ajándékot egy doboztetőn rendezték el, amely valamiképpen ismerősnek tűnt, és bosszúsan jöttem rá, hogy Szanenaritól érkezett, aki félreértett egy csínyt, amelyet leánya kísérete egyik tagjának rovására követtünk el a táncok alatt. Amikor felfogta tréfánkat, nagyon megharagudott.

Természetesen igaza volt, hogy megdorgált bennünket – az effajta helyzet az ember legrosszabb hajlamait hívja elő. A csínynek nem én voltam az értelmi szerzője, de egy percig sem szántam azt a nőt – tehát magam sem voltam különb a többieknél. De a dolog keserű szájízt hagyott; hazatérve haragudtam Szanenarira, és általában is rossz volt a hangulatom. A táncok után eredeti szándékom szerint azonnal el kellett volna távoznom.

Visszatekintve zavar a dolog. Igyekszem szemrebbenés nélkül úgy leírni, ahogyan történt. Ha valaha is álszent magatartáson kapnám magamat, újra el kell olvasnom a leírtakat.

Egy Szakjó nevű hölgy valamikor a császár fiatalabb élettársa, Gisi kíséretéhez tartozott. Egy ideje elhagyta a szolgálatot – senki sem emlékezett rá, hogy valójában miért –, és hazament. Az említett alkalommal visszatért a palotába a Goszecsi-táncokra mint Szanenari leányának kísérője, és Sósi egyik hölgye észrevette. Bevallom, nem kedveltem Szakjót, mert valamikor viszonya volt a férjemmel, és ostoba színben tüntette fel Nobutakát. Talán ezért voltam hajlandó a többi asszonnyal tartani, akik merő rosszindulatból gyakran vittek véghez efféle csínyeket. Néhány fiatalabb főúr is belekeveredett a dologba.

– Nézzenek oda! Valaki, aki egykor úgy fenn hordta az orrát, most így lopakodik vissza a palotába!

– Bizonyára azt hiszi, hogy senki sem veszi észre.

– Nos, mit gondoltok, ne ábrándítsuk ki?

Lázas tevékenység kezdődött Sósi lakosztályában. Valaki végignézte a császárné óriási legyezőgyűjteményét, és kiválasztott egyet, amelyen a Hosszú Élet Hegyének képe ékeskedett. Mindenki egyetértett, hogy ez tökéletes lesz. A nyitott legyezőt egy doboz tetejére helyezték, körülötte a táncosok fonott zsinórfüggőit rendezték el, hozzátettek egy görbe fésűt, a végére pedig tabupapírokat kötöttek, amilyeneket egy fiatal leány viselne.

– Ejnye, ejnye, nem túlságosan egyenes ez a fésű?

Az egyik fiatal nemesúr még merészebben divatos formára hajlította a fésűt. Ilyesmit viselhet egy igen fiatal táncos – ha történetesen Szakjó nem értené meg, mire utal a legyező. Hozzátettek egy tekercs, fehér papírba burkolt tömjént, és Kodajú szolgáltatta az ajándékot kísérő verset:

Oukarisi tojo no mijabito szasivakite siruki hikage o avare to zo misi
(A szertartáson az udvari tömeg között feltűnt a te zsinórfüggőd, és mélyen meghatott minket)

Egyre jobban élveztük a tréfa alakulását; majd az ajándék átadására olyan küldöncöt kerestünk, akit nem lehet felismerni. A leányt utasítottuk: mondja azt, hogy egy hölgy küldi, aki jelenleg az ifjabb élettárs szolgálatában áll – így Szakjó azt fogja gondolni, hogy előző úrnőjétől származik. A császárné nem volt tudatában komisz szándékunknak, és amikor meglátta, mit főztünk ki, így szólt:

– Ha ilyen ajándékot akartok küldeni, csinosítsátok ki – tegyetek hozzá még néhány legyezőt vagy valamit.

Mi azonban megingathatatlanok maradtunk.

– Nem – válaszoltuk. – Nem felelne meg célunknak, ha túlságosan elegáns lenne. Ha felséged küldené, különben sem kellene titkolózni. Ez a mi magánügyünk – tegyen úgy felséged, mintha semmit sem vett volna észre.

Izgatottan vártuk a küldönc visszatérését; aggódtunk, hátha felismerik, és kiderül a turpisság. Már jött is a lány, ajkán kis mosoly bujkált.

– Megkérdezték, honnan jöttem, hát mondtam, hogy a fiatalabb élettárs küldött, és mindenki első szóra elhitte.

Néhány hölgy elégedetten mosolygott.

Szanenari Gisi öccse volt, ezért eszközölte ki, hogy régebbi palotahölgye csatlakozzon leánya kísérőihez a táncok során. Amikor Szakjó rádöbbent, hogy az ajándék nem érkezhetett máshonnan, mint Sósi lakosztályából, rettenetes zavarba jött, amiért az ő kedvezőtlenné vált helyzete nyilvánosságra került. Aki sosem élt a palota női lakosztályában, talán nem is látja ezt fontosnak. Volt annak a helynek egy sötét oldala. Olykor az Ecsidzenben látott óriási pókhálókra emlékeztetett. Igyekeztem, hogy ne csatlakozzam egyik csoporthoz sem, de könnyen bevonták az embert holmi kisszerű bosszúhadjáratba, egyszerűen azért, mert nem kedvel valakit. Szanenari ingerülten megkérdezett, miért nem tudtunk egyszerűen keresztülnézni azon a szegény asszonyon. Annál is jobban bosszankodott, mert abban a hitben, hogy az ajándék a császárnétól származik, igen díszes viszontajándékot küldött.

A tizenkettedik hónap közepe táján engedélyt kértem, hogy néhány napra eltávozhassam. Nobunoriról kellett beszélnem Apával. Tudomásomra jutott, hogy újabb felháborító baklövést követett el a palotában. Öcsém egyike volt a titkároknak, akik a kora reggeli szertartást végző papoknak szétosztották a pamutszövet-adományt. Másnapos lehetett, ha ugyan nem még akkor is ittas az előző éjszakai dínomdánomtól. Nobunori és egy társa vitte ki a szövetet tartalmazó ládát a

raktárból, és tette le a kápolnában. Öcsém ekkor fogta az oltárszolgáknak szánt batyukat, kivitte a verandára, és ahelyett, hogy egyenlő arányban szétosztotta volna, az egész rakást egyetlen embernek adta! A többiek meg akarták kaparintani az anyagot, és rettenetes ribillió támadt. Aki csak látta a jelenetet, megdöbbent.

Nem tett jót a híremnek, hogy öcsém ostoba bohóckodása szüntelenül tápot ad a szóbeszédnek.

Elfelejtettem megmondani a szolgáknak, hogy esős napokon távolítsák el kotóimról a lábakat, amikor tehát sokhavi pihentetés után ki akartam venni őket a szekrényből, a húrok megnyúltak, és nem tartották a hangolást. Mindkét kotót újra kellett húroztatnom, hogy játszani lehessen rajtuk. Fiatalkoromban szívesen zenéltem, és bár sosem voltam mestere a hangszernek, mind a tizenhárom, mind a hathúrú kotót felhangolva, állandó készenlétben tartottam. Néha elővettem valamelyiket, alkonyatkor, amikor elnyugodott a napi sürgés-forgás, és képzeletben Gendzsinek játszottam – aztán hirtelen elrestelltem magam, hátha valaki meghallott. Milyen ostobaság, és milyen szomorú! De még ennél is szánalmasabb volt látni a hangszereket, amint a láda oldalának támasztva csak a port meg a kormot gyűjtik.

Maga a láda telis-tele volt régi versekkel és elbeszélésekkel, és számtalan ezüstmoly vert benne tanyát. Amikor kinyitottam, futkosásuk olyan csúf látványt nyújtott, hogy már nem is néztem szívesen a ládába. A mellette álló könyvszekrény tele volt az évek során át gondosan gyűjtött kínai könyveimmel. Ha magány fenyegetett, elővettem egyet-kettőt, hogy belenézzek, de már hallottam is, amint szolgálóim a hátam mögött összesúgnak:

– Micsoda hölgy az, aki kínai könyveket olvas?

– Azért olyan rosszkedvű mindig.

– Valamikor régen az igazi hölgyek még szutrákat sem olvastak.

– Hát még kínaiul!

Ilyenkor legszívesebben odavágtam volna:

– Igen, ezt mondják, de sohasem hallottam, hogy valakinek meghosszabbította volna az életét, ha figyelembe vette az efféle tilalmakat!

De mit értem volna el ezzel? Csak további bizonyítékát látták volna annak, hogy nem vagyok józan eszemnél, tehát inkább hallgattam. Egyébként is, amit mondtak, ésszerű volt. Magam is tudtam, hogy boldogtalanságomat magamnak köszönhetem.

Nem vagyunk egyformák. Némelyek vidámnak, nyíltszívűnek, őszintének születnek. Más borúlátónak; semmi sem mulattatja; az a fajta, aki régi levelekből szutrát formál, vezekel, és állandóan a szutragyöngyeit pergeti –és én ettől is, attól is ingerült leszek. Keservesen kívántam, bárcsak nyíltabb lehetnék. Mindennap tudatosan kellett fékeznem magamat, nehogy olyan zsémbes és tudálékos legyek, amit magam utálok a legjobban.

Betegesen tudatában voltam, hogy még otthon is fürkész tekintetek követnek, és ezért még olyasmitől is ódzkodtam, amit az én helyzetemben bátran megengedhettem volna magamnak. Pedig ez otthonom meghitt biztonsága! Mennyivel félszegebb voltam az udvarnál, ahol számos alkalommal már-már kimondtam valamit, de aztán az utolsó pillanatban mégis meggondoltam.

Mi értelme, kérdeztem magamban, olyanoknak magyarázkodni, akik úgysem értenek meg? Az őszinteség csak bajt kever hiú asszonyok között, akiknek minden ürügy elegendő, hogy bírálgassanak és panaszkodjanak. Ritkaság olyanra találni, aki igazán megért, és megtanultam, hogy megtartsam magamnak a gondolataimat. Ha soha nem tapasztaltam volna, hogy létezik megértő személy, azt mondtam volna, hogy az ilyesmi képtelenség. Legtöbben a maguk szűk szemszögéből ítélnek meg

mindent.

Fonák módon sokan félénknek gondoltak. Ha kénytelen voltam mások társaságában tartózkodni, rendszerint hallgattam, míg mindenki más pletykálkodott, bírálgatott – nem mintha szégyenlős lettem volna, hanem mert az ilyesmit kicsinyesnek találtam. Bizonyára nem meglepő, hogy idővel általában zárkózottnak és unalmasnak véltek. Amikor a palotába kerültem, ideges voltam, mert gyanítottam, hogy az emberek máris véleményt formáltak rólam. Ami meg is felelt a valóságnak. Mint később megtudtam, az volt a hírem, hogy fennhéjázó vagyok, és megközelíthetetlen. Azt suttogták, hogy tüskés vagyok, hogy túlságosan el vagyok ragadtatva a történeteimtől, hogy a természetem gőgös, megvető, akadékoskodó, gunyoros, és mániám a versfaragás. Amikor azonban már egy ideje ott voltam, hallottam, amint csodálkozva mondják:

– De ha egyszer szemtől szembe találkozunk vele, egészen jámbor, egyáltalán nem olyan, amilyennek gondolnánk!

Megjegyzéseiket alighanem bóknak szánták! De hát miért is engedem meg magamnak, hogy mások véleménye miatt gyötrődjem? Természetemen nem tudok változtatni. Szívből kívántam, bárcsak ne volnék oly megátalkodottan tartózkodó. Sajnos olykor még azokat is távol tartottam magamtól, akik iránt őszinte tiszteletet éreztem. Egyetlen vigaszom volt, hogy a császárné őfelsége gyakran megjegyezte, sose gondolta volna, hogy a társaságomban feloldódhatna, de végül közelebb került hozzám, mint bárki máshoz a többiek közül.

Amikor elkövetett hibáimra gondoltam, igyekeztem megfontolni, hogyan taníthatnám meg arra a leányomat, mit kell elkerülnie. Okos és szép; minden megvan benne ahhoz, hogy valamivel idősebb korában kitűnő állásra tegyen szert az udvarnál. Aki sokra viszi ebben a világban, mint Szaisó úrnő, kellemes, szelíd, fegyelmezett, és akkor sem bízza el magát, ha magas állásba kerül. Meggyőződésem, hogy az ilyenfajta személyiség a nő kulcsa a sikerhez. Aki jóindulatú és sosem próbál másokat zavarba hozni, annak – lehet akármennyi szerelmi viszonya – legtöbben mindent megbocsátanak. Azokat a nőket nézik rosszindulattal, akik túlságosan nagyra tartják a származásukat, és fennhéjázó a modoruk. Még ha gondosan ügyelnek is valamennyi mozdulatukra, a világ akkor is talál kivetnivalót minden apróságban – még abban is, hogy hogyan ülnek le, vagy hogyan köszönnek el. És természetesen azok a nők, akik beszélgetés közben ellentmondanak önmaguknak vagy ócsárolják társnőiket, ugyanolyan bírálatra számíthatnak másoktól. Mindezt a magam kárán tanultam meg.

Fokozatosan felfedeztem kinek-kinek a hóbortjait. Némelyik rosszakaródból leplezetlenül sugárzik a rosszindulat, és szörnyű híreket terjeszt rólad, azért, hogy magamagát kedvezőbb színben tüntesse fel. Az ilyenek szemet szúrnak, és nem nehéz velük elbánni. Mások azonban elrejtik való érzéseiket, és a felületes szem egészen barátságosnak látja őket. Sajnálatos módon ezt igen sokára ismertem fel, és ugyancsak fájdalmas meglepetésként ért.

Amikor Katako kilencéves lehetett, úgy éreztem, eljött az ideje, hogy a magatartását szelíden úgy alakítsam, hogy mire kész lesz az udvari szolgálatra, mindez ösztönössé váljon.

– Ha tartózkodol a pletykálkodástól – mondtam neki –, az emberek nem fognak rólad rosszat feltételezni, és jóindulatúnak mutatkoznak, ha csak felületesen is – de gyakran már ez is elegendő.

Fontolgatva, mitől lesz egy leány udvari pályafutása sikeres, rádöbbentem, milyen nagyok a magam hiányai. Nem elegendő tudni, hogy cselekedeteink következményekkel járnak. Áltatjuk magunkat, ha azt gondoljuk, egy cselekedetnek minden lehetséges következményét előre látjuk. Cselekedjünk őszinte jóindulattal, és bízzunk benne, hogy a karma végül mindent eligazít. Némelyek annyira jóindulatúak, hogy még esküdt ellenségeiket is képesek szeretni. Én magam ezt mindig lehetetlennek találtam, és némi fenntartással szemlélem az efféle jóságot. Vajon mondotta-e valaha a részvétteljes Buddha, hogy büntetlenül sértegethetjük a Három Kincset?

A való világban oktalanság elvárni, hogy az, akinek vétenek, nem fogja hasonlóval viszonozni. Aki minden igyekezetével ártani akar másoknak, megérdemli, hogy kigúnyolják, hasonlóképpen az is, aki meggondolatlanságból okoz bajt, még ha nem is az a szándéka. Az ostobaság és a gondatlanság nem mentség. És én mégsem tudtam, mit tanácsoljak Katakónak, ha történetesen a legjobb szándéka ellenére is félreértik és becsmérlik az embert. Ártatlan, csupa bizalom arcát látva csak remélhettem, hogy személyiségében nem támadnak gondok mohájával lepett sötét hasadékok.

AZ ÉV VÉGE

Tosi kurete

Naplóm megemlíti, hogy a tizenkettedik hónap huszonkilencedik napján tértem vissza a palotába – az eseménydús esztendő utolsó előtti napján. Pontosan három éve léptem a császárné szolgálatába. Milyen állapotban is voltam akkor! Áhítattal néztem mindent a királyi felségek körül, és szinte megbénított a szorongás. Magam sem hittem, hogy ilyen rövid idő alatt megcsömörlöttem az udvari élettől.

A nap legnagyobb részét leányommal töltöttem, és csak akkor indultam el otthonról, amikor ő már lefeküdt. Mire megérkeztem a palotába, a császárné őfelsége már visszavonult, és egyébként is késő volt, hogy tiszteletemet tegyem, hát elraktam a holmimat, és aludni tértem.

Fáradt voltam, mégsem jött álom a szememre. Akárhogyan forgolódtam, mégis hallottam, amint a szomszéd szobában beszélgetnek a hölgyek.

– Mennyire más ez, mint otthon, ahol ilyenkor már alszik mindenki!

– Igen, a palotában egész éjjel járkálnak. Nem lehet pihenni.

Ők is épp akkor tértek vissza szabadságukról. Az első éjszaka mindig a legnehezebb. Hiányzott Katako alvó testének nyugodt melege, egyenletes lélegzése. Semmiféle szerelmes, se férfi, se nő nem adhatja meg azt a békés nyugalmat, mint amikor az ember egy gyermekkel alszik. Gyötört a tudat, hogy közeledik harminchetedik esztendőm. Ahogy ébren hánykolódtam, vers formálódott bennem, hát naplómért nyúltam, és a szénparázs halvány fényénél lefirkantottam:

Tosi kurete vaga jo fukete joku kaze no oto ni kokoro no naka no szuszamadzsiki kana
(Végére jár az év, az életem szintén; a szél szilaj hangja megfagyasztja szívemet)

Korán véget ért a gonosz szellemek elűzését szolgáló cuina-ceremónia. Nem voltam nagy véleménnyel arról a fiatalemberről, aki abban az évben a szertartást végezte. Túlságosan sovány volt, nem látszott meggyőző démonűzőnek. Visszatértem szobámba, hogy megpihenjek, és épp végeztem fogam befeketítésével és feltettem egy kis arcfestéket, amikor Ben no Naisi lépett be. Ajka akár a telt bimbó, szeme sarka bájosan leereszkedett. Éppoly jóindulatú volt, amennyire lágyak a vonásai. Egy darabig beszélgettünk, és ő annyira kényelmesen érezte magát, hogy elszenderedett. Elővettem naplómat, és írni kezdtem. Hallottam, amint Takumi, a szolgáló, aki épp kint ült a folyosón, Atekit tanítgatja, hogyan kell beszegni az elkészült ruhát.

Hirtelen a császárné őfelsége lakosztálya felől hallatszó nagy csattanásra és jajveszékelésre riadtam fel. Ledobtam ecsetemet, és megpróbáltam felkelteni Ben no Naisit. Még hangosabb lett a sikoltozás, jajgatás. Alighanem tűz támadt, gondoltam szorongva, bár füstszagot nem éreztem.

Takumi bedugta rémült arcát a szobába.

– Mi lehet ez? – dadogta.

– Nem tudom – mondtam –, de őfelsége ma éjjel a palotában van. Meg kell néznünk, nem esett-e baja.

Végre sikerült felráznom Ben no Naisit, és hármasban átmentünk a császárné lakosztályába, reszketve rossz előérzetünkben. A szaladgálás, sikoltozás zaja elült, de sírás hallatszott. A fojtott hang nyomában végre egy kis szobához értünk, ahol két hölgyet pillantottunk meg, Jugeit és Kohjóbut – egymásba kapaszkodtak, zokogtak rémületükben, és nem volt rajtuk ruha!

Ijedten tapsoltunk és segítségért kiáltoztunk, ám a szolgák és őrök a szertartás befejezése után lefeküdtek. Nem volt ott senki. Takuminak sikerült felráznia egy szolgálót a konyhából.

– Gyorsan! – kiáltottam rá, izgalmamban feledve rangomat. – Hívd a hadügyminiszter államtitkárát! A fő szobában kell lennie!

Ráébredtem: itt az alkalom, hogy öcsém visszaszerezze jó hírét, ha ő érkezik mint megmentő. Nyugtalanul vártuk a segítséget, annak tudatában, hogy a két nőt a császári lakosztály kellős közepén érte támadás. Ben no Naisi meg én levetettük köpenyünket, hogy a két nő befedhesse magát, míg segítség nem érkezik, és meghallgattuk rémült beszámolójukat: megragadták és levetkőztették őket támadóik, akiket a sötét folyosón még csak nem is láthattak.

– Az ördög volt! – zokogta Jugei. – Éreztem bűzös leheletét!

– Hegyes karma volt és fullánkja – tette hozzá Kohjóbu. – Szörnyű volt! Bizonyosak voltak benne, hogy démonok támadták meg őket, akiket az esti szertartáson nem sikerült elűzni.

Takumi ekkor sietve jelentette, hogy Nobunori már korábban eltávozott a többiekkel együtt. Ajkamba haraptam haragomban. Csak egyszer, egyetlenegyszer hagyatkozhatnék rá! Néhány perc múlva Nobunori vetélytársa, Szukenari, a Szertartások Hivatalának titkára jelent meg, és higgadtan kézbe vette a dolgokat. Körüljárt a csarnokban, meggyújtotta az olajlámpásokat, és elküldött valakit a császári raktárba, hogy köntösöket hozzon a két hölgynek. Ekkor már kisebb tömeg verődött össze, és a császártól is küldönc érkezett, tudakozódva az eset felől. Néhány nő csak ült ott, és szinte kővé meredve bámultak egymásra.

– Milyen szörnyű élmény! – szánakoztak a két áldozaton.

– Legalább nem vitték el az újévi ceremóniára szolgáló ruháitokat – mondta valaki.

Ez igaz volt, és a hölgyek ráébredtek, hogy rosszabbul is járhattak volna. Lassan visszanyerték önuralmukat, de én úgy éreztem, sose feledem el, milyen látványt nyújtottak pucéran. Leplétől megfosztott halvány testük leginkább újszülött egérre emlékeztetett. Döbbenetes volt, de visszatekintve mégis inkább mulatságos – bár álmomban sem jutna eszembe, hogy ezt ki is mondjam.

A császárnénak valamiképp sikerült átaludnia az egész ribilliót, és igen meglepetten értesült róla másnap.

Az új esztendő bizony rosszul kezdődött. Ha újév napja volt is, semmi másról nem folyt a szó, mint erről az esetről. Némelyek démonok jelenlétét vélték érezni a palotában, és fennen hangoztatták, milyen silány volt a kiűzésükkel megbízott csapat. Valaki megkockáztatta, hogy az elkövetők emberi lények is lehettek. Nehéz volt eldönteni, mi a rosszabb. Szörnyű még rágondolni is, hogy démonok lappanganak a palota folyosóin, de az, hogy bárki megtámadhatja és kirabolhatja a császárné őfelsége hölgyeit, egyenesen vérlázító volt.

* * *

Az új év harmadik napján estefelé hazajöttem a palotából, és bosszúsan észleltem, hogy még ilyen rövid idő alatt is por rakódott le a szobáimban. Minden kopottnak, rozogának látszott. Új év lévén csak jót ígérő verseket kellett volna alkotni, mégsem tudtam megfékezni magamat:

Aratamete kjó simo mono o kanasiki va mi no usza ja mata szama kavarinuru
(Ma ébredtem rá, mennyire szomorú minden. Levertségem csupán az alakját változtatja)

Egyre betegesebb gondolataimat nagy akaraterővel tudtam csak elrejteni leányom elől. Legyezőket, fésűket, képeskönyveket hoztam neki a palotából. Lenyűgözte minden, ami királyi, hát meséltem neki a császári gyermekek számára tartott pompás ceremóniákról, és Icsidzsó császár kedvenc eledeleiről.

A császár nagyon kedvelte a szójasajtot, és mindig küldött át belőle Sósi lakosztályába. Legtöbbünk nem kedvelte, és titkon a palota kutyáival etettük meg, azok pedig szellentettek tőle. Egyszer haza is hoztam sajtot Katakónak kóstolóul, és mert tudta, hogy a császár kedveli, nagy komolyan finomnak minősítette.

Kelmedarabkákat is hoztam neki, hogy babaruhát készítsen belőlük. Évek múlva megtaláltam régi babák dobozába dugva a levelet, amelyet abban az esztendőben az újévi kelmeajándékokhoz mellékeltem:

Drága Leányom!
Sajnálom, hogy el kellett mennem, mielőtt felébredtél volna újév napján. Majd ha kicsit nagyobb leszel, megígérem, magammal hozlak a palotába. Addig is, mivel annyira érdeklődöl a divat iránt, eltettem neked néhány maradékot azoknak a ruháknak a kelméjéből, amelyeket Dainagon úrnő viselt az új év első három napján, mikor ő szolgálta fel a császárnő őfelségének a fűszeres rizsbort és a hét fű főzetet.
Az első napon karmazsinvörös és ibolyaszínű, kettős rétegű ruhát viselt, kínai kabátkája vörös volt, uszálya pedig ezüst mintás merev selyem. Másnap zöld kabátkát vett fel, mélyvörös, fényes selyemruhája fölé karmazsinvörös és lila mintás damasztköntöst. Csíkos uszályának színei fokozatosan halványulva olvadtak egymásba. Harmadik napi öltözéke vörösesbarna mintás elegáns kabátka volt, rózsaszínnel szegett bő vörös ruhája fölött lila bélésű fehér kínaidamaszt-köntössel.
Ezekből a maradékokból babaruhát készíthetsz. Ne feledd, ha a köntös sötét, a bélése legyen egy árnyalattal világosabb, ha pedig világos a köntös, a bélése legyen sötétebb. Az alatta viselendő többrétegű ruhákhoz tetszésed szerint bármit választhatsz. Dainagon úrnő viselete a következő összeállítás volt: halványzöld; vörösesbarna bélésű fehér; halványsárga; sötétsárga; skarlátvörös, lila béléssel; és fehérrel bélelt levendulaszín. A mindennapi színekből összeállított kombináció meglepő hatást keltett. Te is igyekezz. Nénikéd majd segít, ha valami nem megy.
A harmadik napi menetben megint Szaisó úrnő hordozta a császári kardot. A császár és Micsinaga őkegyelmessége között lépkedett, az utóbbi vitte a kis herceget. Szaisó úrnő öltözéke egészen különleges volt; soha még hasonlót sem láttam. Lehetett vagy harmincrétegű, de a hatás részben a hozzá erősített kézelőknek és bélésnek volt köszönhető – különben olyan tömegű lett volna, mint valami hegység. Fő köntöse mintás, vastag karmazsinvörös selyem volt, öt kézelővel. Fölötte viselt levendulaszín köntösére tölgyleveleket hímeztek. Az elegáns kabátka sötétvörös volt, a ráhímzett ferde négyzetek kínai hatást keltettek. Még selyemuszálya is háromrétegű volt. Alatta bélelt karmazsinvörös ruhát viselt, az ingre további hét kézelőt varrtak. Efölött még négy köntös volt rajta, a vörös árnyalataiban, váltakozó három- és ötrétegű rávarrott kézelővel. Haját feltornyozta, hogy látszott, milyen szépen fekszenek a gallérjai, és egészen csodálatos látványt nyújtott. Magassága épp megfelelő ehhez a viselethez; alakja telt, vonásai szépek, arcbőre gyönyörű. Pompás látványt nyújtott, és éppolyan tökéletesen viselkedett, mint mindig.
Mellesleg nem ajánlom, hogy ezzel az összeállítással kísérletezz, ha babaruhát varrsz.

Amikor azon gondolkodtam, kit tekintsen példaképének Katako, Szaisó úrnő jutott elsőnek az eszembe. Sosem helyezte magát előtérbe, végül mégis neki jutott a legkedvezőbb állás, és közben féltékenységet sem keltett. Ritkán mondott rosszat másokra, de nem is hízelgett. Az ember mindig

bizonyos lehetett benne, hogy ésszerűen cselekszik. Egyetlen hibája, ha ugyan hiba volt, hogy ritkán rukkolt elő verssel. De legalább tisztában volt irodalmi korlátaival, és nem próbált kéretlen szerzeményeket erőltetni társnőire. Jutalmul hűségesek voltak hozzá barátai és szerelmei. Tadanobu mindennél többre tartotta.

Fontolgattam a kérdést, hogyan lehet valaki sikeres az udvarnál, s arra a következtetésre jutottam, hogy a nő, ha ott irodalmi becsvágy hajtja, nagy valószínűséggel rossz véget ér. Szei Sónagon erre az élő példa.

A PÓK

Szaszagani

Tavasz vége felé, amikor a szellő már szétszórta a cseresznyevirágot, a császárné rosszulléttel ébredt. Betegségét kezdetben egy romlott osztrigának tulajdonítottuk, ám egy hét elteltével mindannyiunkban felötlött a gondolat – lehetséges volna, hogy a császárné nem beteg, hanem megint viselős? Igaz volt. Az élet ismételte önmagát. Sósi tíz esztendeig várt gyermekre, és most mindenkit elképesztett, hogy két terhesség ilyen sűrűn kövesse egymást. Micsinaga imái szinte félelmetesen hatásosnak bizonyultak. Amilyen szerencsés, véltük, ez a gyermek is fiú lesz. Icsidzsó többi felesége megalázottnak érezte magát. Ők miért nem fogannak? Némelyikük hosszú évek óta élt Icsidzsóval, és apáik a fogukat csikorgatták.

Micsinaga magánkívül volt örömében. Immár mindenre volt példa, és az imák és vallási szertartások pontosan úgy bonyolódtak, mint az előző esztendőben. Minden rendben ment, míg Sósi egyik hölgye fel nem fedezett a császárné szobájában egy papírdarabkát, rajta titokzatos írással. Úgy látszott, valaki rontást akar hozni a felséges anyára és gyermekre. Az év eleje óta kellemetlen hírek keringtek, hogy Korecsika némely híve gonosz bájt idéz ránk – s íme, itt volt a bizonyság. Micsinaga dühöngött, és felelősségre vonta Korecsika fő hadsegédét.

Az az ember néhány nap múlva meghalt. Bánatában, mondják. Vajon a bűnbánat ilyen halálos lehet-e, tűnődtem. Maga Korecsika elzárkózott, de különös kórról szóló hírek szivárogtak ki a szolgák útján. Bár rengeteget eszik, egyre jobban fogy, és állandó szomjúság gyötri, mondták. És én mennyire csodáltam, és őt képzeltem magam elé, amikor Gendzsiről írtam!... Igen szomorú. Már jó ideje nem írtam Gendzsiről.

Nyár elején átköltöztünk Rinsi udvarházába. Császárnénk húgát, Kensit valósággal megigézte a kis herceg, egész napra bevitte a maga lakosztályába, és ott játszott vele. A gyereklányoknak más dolguk nem is volt, csak időnként tisztába tették a kicsit. Ez nagyon is kedvükre volt – sokkal jobban élvezték egymás társaságát, mint egy bőgő csecsemőét, még ha herceg is. Számomra nehezen telt az idő. Nógattak, hogy írjam Gendzsi további kalandjait, de ki tudja, miért, nehezemre esett. Gendzsi világa meglehetősen elhalványult.

Válságos évemnek a fele már eltelt, de csak azt a sovány elégtételt éreztem, hogy mindeddig sikerült elkerülnöm a katasztrófát. Hogy életben maradtam, Amida Buddha irgalmának meg a Lótusz-szutra általam készített számtalan másolatának tulajdonítottam. Olykor annyira erős vonzódást éreztem a vallásos élethez, hogy képzeletben már el is vonultam a világtól. Azután a leányomra gondoltam. Követhetem-e valaha Kerria Rózsa példáját?

A hetedik hónapban visszatértünk a palotába, és elérkezett az évenkénti szumai-versenyek ideje. Emlékezetem szerint a császár is meg kívánta tekinteni a birkózást, de rossz idő fenyegetett. A versenyeket megelőző napon a küzdőteret előkészítő inasok minduntalan aggodalmas pillantást vetettek az égre. Bíztak benne, hogy a versenyeket megtartják. Hajdani barátom, Szanenari oly buzgó híve volt a birkózásnak, hogy csökönyösen azt állította, el fog vonulni a vihar – ha ugyan az erősködése hat az elemekre. Kételkedtem benne.

Valójában már korán eleredt az eső, és a mérkőzéseket természetesen el kellett halasztani. Milyen kellemetlen. Szanenari rosszkedvében benézett a nők szállására, és én ezt a verset adtam át neki:

Tazuki naki tabi no szora naru szumai o ba ame mo jo ni tou hito mo aradzsi na
(A szumai-mérkőzés *oly átmenetinek bizonyult, mint az én lakhelyem. Van valaki, aki szívesen megnézné ilyen esős estén?)*

Szakadt az eső, hangosan dobolt az ereszen. Szanenari egy darabig szobám előtt üldögélt, várta, hogy leengedjék a redőnyt. Kettőnkön kívül nem volt ott más; közömbös dolgokról folyt a szó. Az elmúlt években néha egészen későig fenn maradtunk, és a redőnyön át beszélgettünk suttogva. Szaisó még ingerkedett is velem, holmi titkos szerelmesre célozva. Valóban, amióta a Goszecsi-táncok alkalmával az a félreértésünk támadt a Szakjó nevű nővel kapcsolatban, Szanenarit még szerelmesnél is többnek – barátnak tekintettem. Az udvarnál szerzett ismerőseim között ő volt az egyetlen férfi, akit barátnak nevezhettem. Emlékeztetett, régebben hogyan írtunk egymásnak.

Mielőtt elköszönt volna, kölcsönkérte tuskövemet és némi papírt, és így válaszolt korábban átadott versemre:

Idomu hito amata kikojuru momosiki no szumai usi to va omoisiru ja va
(Sokan vesznek részt a szumai-versenyeken, de meglehetősen érdektelennek látszanak, nem igaz?)

Gyorsan elolvastam, de többre értékeltem Szanenari szép írását, mint a szöveget. Amikor később újraolvastam a verset, az értelmezés másik módját is észrevettem:

(Sokan bonyolódnak küzdelembe a palotában; el sem tudod képzelni, mennyire nehéz az élet az udvarnál)

Érzékeny ember volt. Elképzeltem, milyen problémákkal kell megbirkóznia. Mennél jobb megfigyelő valaki, annál nehezebbnek bizonyul az udvari élet.

* * *

Mire beköszöntött abban az esztendőben az ősz, arra a következtetésre jutottam, hogy Muraszaki nevű szereplőm többé már nem lehet hasznomra. Olyan tökéletes nőt alkottam, hogy nem maradhat számára más: meg kell halnia. Belefáradtam már, hogy az emberek engem Muraszakinak hívnak. Ki akartam kerülni Muraszaki árnyékából. Sokára ébredtem rá, hogy fel kell őt áldoznom, ha tovább akarok lépni. És még tovább tartott, mire rájöttem, hogy a gond nem Muraszakiban rejlik, hanem Gendzsiben.

Muraszaki minden tekintetben eszményi volt – szép, engedékeny, gondos és józan. Sohasem fogadta bosszúszomjas dühkitöréssel, de nem is viselte hideg fensőbbséggel Gendzsi kilengéseit. Maga Gendzsi tökéletesnek gondolta – olyannak, akivel reményei szerint osztozik majd egy lótuszvirágszirmon a Paradicsomban.

– Akkor hát miért térek mellőle minduntalan mellékutakra? – kérdezte magától a herceg.

– Ó, számos oka van annak – de Muraszaki mindig ott lesz, és megbocsát.

Minden igyekezetével arra törekedett, hogy tökéletes legyen Gendzsi szemében, de most már kételkedni kezdett benne, hogy a tökéletesség egymagában elegendő. Megrettent a gondolatra, hogy

minden egyes kilengés csupán próbája annak a napnak, amikor Gendzsi valóban elhajítja őt. Nos, igen: durvaság lett volna, ha a herceg visszautasítja a császár kérését, hogy vegye feleségül a Harmadik Hercegnőt – de miért kellett széthagynia fiatalkori leveleit? Késő volt már ahhoz, hogy Muraszaki kifogásolja Gendzsi kalandjait és új házasságát. Úgy érezte, hogy már hangja sincsen.

Amióta Gendzsi befogadta gyermekkorában, Muraszaki egész életében arra törekedett, hogy Gendzsi tetszésére tegyen. Micsoda remek tanítvány volt! Gendzsi gondozta, mint holmi törékeny virágot, ápolta kibontakozó nőiségét, csírájában nyesegette kényelmetlen érzéseit, mint például a féltékenységet. De most az, ami tovatűnő árnynak látszott a Gendzsi iránt táplált szerelmén, állandó sötét repedéssé mélyült Muraszaki szívében, olyannyira, hogy egy kóbor szellem telepedhetett meg benne.

Muraszaki már halálán volt, ám olvasóim heves tiltakozására kénytelen voltam felélesztení. A kilencedik hónap vége felé járt, és én otthon dolgoztam. Kosósó betegesnek vélte, hogy Muraszakit halálra szánom, és aggodalmas levélben érdeklődött, jól vagyok-e. Hogy csillapítsam aggályait, leírtam, amint Muraszaki fokozatosan gyengül, és imádságnak és elmélkedésnek készül szentelni magát. Igaz, hogy sok minden nyomta a lelkemet, de ezt a verset küldtem Kosósónak:

Hanaszuszuki havake no cuju ja nani ni kaku karejuku nobe ni kietomaruramu
(A pampaszfű bóbitáiban fészkelő harmat miért nem hagyja el a hervadt síkságot?)

Reméltem, hogy legalább ő megérti, miért kell egy darabig távol maradnom a palotától.

Szanenari is többször írt nekem az esős napon történt találkozásunk után, s arra utalt, hogy szeretné valami módon felújítani kapcsolatunkat. Kedveltem őt, de tétováztam. Végül úgy találtam legjobbnak, ha nem válaszolok. Túlságosan belebonyolódtam képzeletbeli szereplőim gondjaiba, hogysem valódi gondokkal töltsem időmet. Végül ezt az illetlen verset küldte:

Ori ori ni kaku to va miete szaszagani no ikani omoeba tajuru naruramu
(Szövögette hálóját; hát miért szakítja el most a pók a fonalat?)

Ha nem Szanenaritól származik, sértett volna a képalkotás. Ehelyett felvettem a fonalat, bízva benne, hogy megérti, miért tartózkodom attól, hogy további fonalakat szőjek, amelyek szétfoszlásra vannak ítélve. Úgy tartják, hogy a szorgos pók megjósolja a szerelmes érkezését – az ősz utolsó napja volt, és én a következőt írtam válaszul:

Simogare no aszadzsi ni magau szaszagani no ikanaru ori ni kaku to mijaramu
(A pók borong, elveszve a fagycsípte sivár nád között, nem tudja megjósolni, mikor szövi megint hálóját)

Nem akartam teljesen szakítani vele, de alighanem megbocsátható, ha ő ezt olvasta ki versemből.

Tél kezdetén alig két napja tértem vissza a Cucsimikado udvarházba a császárnéhoz, amikor egyik hajnalban, pihegve, pernyével borítva egy küldönc rohant be a szörnyű hírrel, hogy az éjszaka folyamán porig égett az Icsidzsó-palota. Szerencse, hogy a császárné terhessége miatt nem voltunk ott. A császárnak sem esett bántódása, de szörnyen elkeseredett. Újabb tűzvész! Áthurcolkodott a Biva udvarházba, kiköltöztetve onnan a trónörököst. A megrázkódtatás ellenére sikerült befejeznem a

történetet, amelyen dolgoztam, benne a jelenetet Muraszaki halálával.

Hosszú idő óta először voltam elégedett azzal, amit írtam. Elfogott a vágy, hogy megmutassam Kerria Rózsának, habár, vallásos fogadalma következtében, már régóta nem voltunk kapcsolatban. Ösztönömre hallgatva egész éjjel fenn maradtam, lemásoltam a történetet, és reggel küldöncöt hívtam, hogy keresse meg Kerria Rózsát a keleti hegyek közti visszavonultságában.

Csodálkozásomra néhány nap múlva válaszolt. Ma is őrzöm a levelét.

Drága Húgom!
Nagy érdeklődéssel olvastam elbeszélésedet. Talán meglep, hogy még itt, hegyi kunyhómban is sikerült mindvégig követnem Gendzsi kalandjait. Néha jó időbe telik, mire ideérnek, de mint tudod, mihelyt írásba foglalnak valamit, annak megvan az önálló élete, és a maga útját járja.
Látom, hogy fordulóponthoz érkeztél regényedben. Sajnálom, hogy Muraszakit látnom kell elmenni, de tudom: ez szükséges volt. Mellesleg holtában is igen szép, ami ritkaság.
Vajon Gendzsit is el akarod engedni? Ha nem, hogyan fogja tölteni napjait Muraszaki nélkül? Ne hagyd sokáig búsulni. Nehezen tudom Gendzsit öregnek elképzelni.

Megdermedtem barátnőm sorainak olvastán: úgy írt, mintha tegnap váltottunk volna utoljára levelet, nem hosszú évekkel azelőtt. Meghatott, hogy egész idő alatt figyelemmel kísérte Gendzsi útját, és biztatónak éreztem, hogy amikor valamennyi olvasóm panaszolja Muraszaki halálát, Kerria Rózsa az egyetlen, aki szükségesnek látja. Első ízben vettem fontolóra, hogy Gendzsin is túllépek. Izgatottan kezdtem megint az írásra gondolni.

A tizenegyedik hónap huszonhatodik napján a császárné megint fiút hozott a világra. Ezúttal könnyű volt a szülés. Kerültem Micsinagát, nehogy ismét felszólítson, hogy jegyezzek fel mindent. Ám történetesen elfoglalta második leányának, Kensinek közelgő házasságkötése a trónörökössel.

Ez idő szerint hívta meg Micsinaga Idzumi-sikibut, csatlakozzék a császárné őfelsége szalonjához. Micsinaga régi csodálója volt Idzumi verseinek, és botrányos híre nemhogy eltérítette volna, inkább felajzotta kíváncsiságát. Sósi császárné ellenben nem nézte jó szemmel hölgyeinek kacérkodását, aki tehát nem akarta elveszíteni úrnőnk kegyeit, óvakodott attól, hogy kihívóan viselkedjék (ezzel nem azt akarom mondani, hogy nem akadtak körünkben szerelmi ügyek, csak éppen tapintatosan kellett ezeket kezelnünk). Kissé meglepett, hogy Micsinagának sikerült meggyőznie Sósit, fogadja Idzumit, de én örültem az érkezésének, mert reméltem, pezsgést hoz körünkbe.

TÖRPEFENYŐK A MEZŐN

Nobe ni komacu

Az új év kezdetével visszatért az önbizalmam. A császárné valamennyi idősebb udvarhölgyétől elvárták, hogy elkísérje a két kis herceget a Biva udvarházba, az ideiglenes udvarhoz. A császárné őfelségének is jönnie kellett volna, de gyengélkedett. Szívesen maradtam volna mellette, de kénytelen voltam a többiekkel tartani.

Abban az évben Szaisó felügyelte a császári étkezések felszolgálását. Mint rendesen, igen ízlésesen öltözködött és vonzó látványt nyújtott feltornyozott hajával.[42] Két szolgáló, Takumi és Hjógo, segédkezett neki, de vele összehasonlítva szánalmasan jelentéktelenek voltak. Fuja úrnő pedig, akit a fűszerezett új évi rizsbor felszolgálására választottak ki, fensőbbséges magatartásával mindenki ellenszenvét kivívta. Akit ilyen nyilvános feladattal bíznak meg, legalább viselkedjék tartózkodóbban.

A második napon szándékoztak megtartani a császárné lakomáját, de őfelsége betegsége miatt elhalasztották. Sajnálatos módon az értesítés nem érkezett meg idejében, úgyhogy mindenki megjelent, és el kellett őket helyezni. Kinyitottuk számukra a keleti galériát. Micsinaga szokásos túláradó szívélyességével, karján az egyesztendős Acuhira herceggel fogadta az érkezőket. Úgy tett, mintha a gyermek főhajtással üdvözölné a vendégeket. Majd így szólt Rinsihez:

– Vegyem fel most a kicsikét? – és máris le akarta tenni Acuhirát, hogy újszülött kisöccsét emelje fel.

Az egyesztendős gyermek féltékenységében méltatlankodva sírva fakadt, Micsinaga tehát nem vehette át a csecsemőt, mivel a nagyobbikat kellett békítgetnie. A vendégek igen szórakoztatónak találták, hogy királyi kisdedek is csecsemő módjára viselkednek.

Micsinaga egy idő múlva visszaadta a kisbabát az asszonyoknak, a főurak pedig a császárnál tisztelkedtek, aki elébük jött a Rangidős Udvaroncok Csarnokába. Szólt a zene, folyt a rizsbor, és látszott, hogy Micsinaga most is be fog rúgni, mint rendesen. Láttam, hogy baj lesz, hát igyekeztem észrevétlenné tenni magamat – mindhiába. Micsinaga megpillantott, és bosszúsan, szemrehányóan rám kiáltott:

– Asszonyom! Miért osont el az apja, holott megkértem, hogy legyen jelen a hangversenyen? Miért akadékoskodik?

Fogalmam sem volt róla, miről beszél, és igyekeztem elsiklani a dolog fölött, ő azonban nem tágított.

– Adjon egy verset, hogy pótolja apját! – mondta. – A Patkány Első Napja van – szolgáljon ez ihlettel! Rajta, halljuk!

Így hirtelenjében nem jutott eszembe semmi. Babráltam a legyezőmet, reméltem, hogy Micsinaga figyelme elterelődik – és ez hamarosan be is következett. Valójában nem is látszott annyira ittasnak. Még ilyen helyzetben is vonzó képet nyújtott, ahogy ott állt a fáklyák fényében.

Már mindkét gyermek mélyen aludt. Micsinaga szeretetteljes pillantást vetve rájuk, így szólt:

– Sajnálatos volt a császárnét olyan sokáig gyermekek nélkül látni. De most akárhová nézek, mindenhol örömforrásra találok.

Majd rám tekintett, és egy régi császári költészeti gyűjteményből idézett: „Ha nem volnának törpefenyők a mezőn...”

Imponáló volt. Sokkal jobb, mint bármi, ami tőlem telt volna.

Másnap történetesen Idzumi-sikibuval ültünk estefelé Nakacukasza úrnő szobájában. Tavasz lévén, az ég hirtelen ködbe borult, bár a szobából alig egy kis darabját láttam a szemközti folyosó teteje fölött – az ereszek oly szorosan sorakoztak, hogy lehetetlen volt az égből többet látni egyetlen pillantásra. Megemlítettem Micsinaga rögtönzött utalását a törpefenyőkre.

– Vajon mit értett ezen, mit gondolsz? – suttogta meglepetésemre Idzumi.

Nakacukasza úrnő pedig ezt idézte:

Ne no hi szuru nobe ni komacu no nakariszeba csijo no tamesi ni nani o hikamasi
(A Patkány Napján, ha nem volnának törpefenyők a mezőkön, mit szedhetnénk, hogy biztosítsuk a jövendő nemzedékeket?)

Töviről hegyire ismerte a klasszikusokat. Én nem tudtam volna hibátlanul idézni az egészet, de Idzumi tudatlansága megdöbbentett. Volt tehetsége a rögtönzéshez, de ahogy jobban megismertem, költői géniuszáról táplált véleményem egyre fakult.

* * *

Néhány napra hazamentem, hogy leányommal ünnepeljem az új esztendőt, és megtanítsam teliholdkásánk receptjére. Figyelmes és megbízható gyermek volt, remélni mertem, hogy jobban érzi majd magát az udvarnál, mint az édesanyja. Fellélegeztem, hogy balszerencsés évem elmúlt. Hála az irgalmas Kannonnak, sikerült meghúznom magam és elkerülnöm a szerencsétlenséget. Talán, jutott eszembe, azért vészelhettem át sértetlenül az esztendőt, mert feláldoztam Muraszakit.

A kisebbik herceg ötvenedik napi szertartására kellett visszatérnem a Biva udvarházba, és sikerült éppen hajnalra megérkeznem. Szegény Kosósó csak órák múlva ért oda, már napvilágnál. Szégyenkezett, amiért a figyelem középpontjába került. Két parányi szomszédos szobánkat összenyitottuk, s akkor is úgy hagytuk, ha egyikünk távol volt. Amikor mindketten az udvarnál voltunk, csupán egy függönyállvány állt kettőnk között. Micsinaga ezt mulatságosnak találta.

– Mi történik, ha egyikőjük távol van? Nem lehetséges, hogy ilyenkor a másik összebarátkozik egy idegennel, aki az elsőt jött meglátogatni?

Felháborító volt, amit mondott, de tőle egyáltalán nem meglepő. A férfiak bizonyára könnyen felcserélhetőnek tartják a hölgyeket.

Az egész délelőttöt azzal töltöttük, hogy felöltöttük elegáns ruhánkat, majd dél körül a császárné őfelsége szolgálatára indultunk. Kosósó vörös kínai kabátkát viselt fehér és levendulaszín mintájú selyem fölött, és a szokásos mintás uszályt. Az én kabátkám fehér volt, sárgászöld béléssel, köntöseim lilával bélelt karmazsinvörös és sötétzölddel bélelt halványzöld. Uszályom igen modern mintájú volt. Kissé félszegen éreztem magam fiatalos és divatos öltözékemben.

Tizenhét palotahölgy állt a császárné őfelsége szolgálatára. Természetesen mindenki a legszebb holmiját öltötte fel, de két szolgáló ízléstelen színösszeállításban mutatkozott. Amikor behozták az ételt, sajnálatos módon el kellett vonulniuk valamennyi főúr előtt. Sokan megbámulták őket, és suttogó megjegyzéseket tettek rájuk. Szaisó utóbb rá nem jellemző módon bírálta őket, de én nem éreztem olyan szörnyűnek balfogásukat. Annyiból állt csupán, hogy a színeik mind télies vörösek és lilák voltak, és hiányzott belőlük egy árnyalatnyi pasztell vagy zöld. Tanácsot kellett volna kérniük valakitől, hiszen tudták, hogy mindenki szeme láttára kell elvonulniuk.

A szertartás során a kisbaba ajkához érintették a rizslepényeket, majd elvitték a tálcákat, én pedig leültem Dainagon úrnő és Kosósó úrnő mellé a császárné elfüggönyözött emelvénye és a keleti galéria közötti keskeny helyre. A további műsort onnan néztünk. A nagy miniszterek a déli verandán

ültek, a rangidős udvaroncok a folyosón, az alacsonyabb rangú urak a kertben álldogáltak. Fent a galérián a miniszterek zenéltek és énekeltek, a taktust maga Kintó ütötte facsattogtatóval. Lent a kertben fuvolán kísérték a fiatalemberek. Lehunytam szememet, a hullámzó zenére figyeltem, és érzékeltem a két barátnőm köntöseiből áradó meleget és illategyveleget, ahogy ott szorongtunk a hűvös levegőben. Egy ritka pillanatra megfeledkeztem Gendzsiről.

És ekkor megint Akimicu, a jobb kéz felőli miniszter csinált magából bolondot. Egy esztendővel azelőtt, az első hercegnek ugyanezen a szertartásán benyomakodott az asszonyok területére, és mocskos tréfákat kezdett mesélni. Most, részegen, megpróbált felkapni egy étellel teli tálkát a császár asztalát díszítő két darumadár közül, aztán megbotlott, és felborította az egész tálcát. A két daruhoz nem lett volna szabad hozzányúlni. Micsinaga igen bosszús volt. A hang, az illat, a melegség pillanatokig élvezett földöntúli elegyét durván megzavarták a kitörő szidalmak, a zsörtölődés.

Az est vége felé láttam, amint Micsinaga megajándékozza a császárt a Hafutacu nevű híres fuvolát tartalmazó dobozzal. Mellettem azt súgta valaki, hogy Micsinaga maga alig néhány napja kapta Kadzan visszavonult császártól. Nagyvonalú gesztus volt, és azt hiszem, Icsidzsó őszintén meglepődött. Képzett fuvolás számára nem lehetett értékesebb ajándék, mint ez a híres hangszer.

A SZŰZ PAPNŐ

Szai-in

Egy tavaszi napon egyik otthoni szolgálóm elhozott egy levelet, amelyet öcsémnek írt bizonyos Csúdzsó úrnő, aki a Kamo-szentély szűz papnőjének udvartartásában szolgált. A lány hallotta, amint Nobunori egy illetővel folytatott roppant művelt levelezésével dicsekszik, amikor tehát meglátta, hogy öcsém eldug egy levelet, később titokban elemelte, mert tudta, hogy engem érdekelne. Valamikor régen azt gondoltam, hogy semmiféle nőt nem kedvelnék, aki az öcsémmel kerül kapcsolatba – most mégis kíváncsi lettem. A levelet kibontva azonnal láttam: amit Nobu a legválasztékosabb eleganciának vél, valójában szörnyen mesterkélt stílus. Az a nő úgy írt, mintha ő volna a világ legérzékenyebb teremtménye. Méltatlankodva olvastam kijelentését, miszerint „a költészet megítélésében senki sem vetekedhet hercegnőnkkel. Ő az egyetlen, aki felismeri az ígéretes tehetséget."

Micsoda undok sznob! Távol álljon tőlem, hogy bíráljam a szűz papnőt, de ha ez a Csúdzsó nevű nőszemély olyan nagyra tartja a körét, hogyan lehetséges, hogy oly kevés verssel állnak elő? Az a hírük, hogy elegánsak és kifinomultak, de csakugyan annyival különbek volnának, mint azok, akiket magam körül látok? A levél önelégültsége egész délután nem hagyott nyugton. Szívesen megmutattam volna a levelet Szaisónak, de a szolgálónak vissza kellett vinnie a rejtekhelyre, mielőtt észrevennék a hiányát. És a barátnőm persze fölötte állt az efféle kicsinyességnek. Vajon hogyan vélekedne Kerria Rózsa azokról a dolgokról, amelyekkel én annyira felizgattam magamat?

Az esztendő ötödik hónapjában alkalmam adódott, hogy magam is meglátogassam a szűz papnő házát. Jó ideje nem jártam ott, s amióta megláttam a papnő szolgálatában álló hölgynek öcsémhez küldött levelét, alig vártam, hogy felfrissíthessem benyomásaimat.

Maga az udvarház gyönyörű volt; híres kilátással szolgált az emelkedő esteli holdra és a pompás hajnali égre; eszményi hely volt meghallgatni a *hototogiszu* kiáltását a virágzó fák alatt. A szűz papnő nyilvánvalóan nagy érzékenységű nő, de a hölgyei, véltem, ha nem is éppenséggel barátságtalanok, minden bizonnyal zárkózottak. Az elzártság és a misztérium légköre lengte körül a helyet; merőben különbözött a császárné őfelsége körül zajló sürgés-forgástól. Ezeket a hölgyeket semmi sem szórakoztatta, és sohasem sürgették úgy őket, mint bennünket, valahányszor úrnőnk a császárt készült meglátogatni, vagy ha Micsinaga érkezett szállóvendégnek.

Az ember úgy vélné, a papnő házának csendjében élő hölgyektől kiváló versek származnak. Magam előtt láttam a merev és komoly főurakat, akik a palotában látogatnak bennünket. Ha idetévednének, gondoltam, alighanem végtelenül finom versekre támadna ihletük, a hold vagy a virágok dicséretére.

Álmodozásba merülve elképzeltem, hogy ebben az udvartartásban még a magamfajta ómódi lény is természetes módon magába szívná a hely eleganciáját. Senki sem pletykálkodna rólam, senki sem rágalmazna – még ha olyasmit követnék is el, hogy például találkoznám egy ismeretlen férfival és verseket váltanék vele. Ha a mi ifjú hölgyeink ilyen bájos környezetben élhetnének, bizonyára kedvezőbb színben tűnnének fel az itteni nőknél. Lehetséges, hogy velünk született jellemmel jövünk a világra, mégsem szabadulhattam a gondolattól, hogy a környezet sokat számít.

Amióta elolvastam Csúdzsó úrnőnek öcsémhez írt levelét, védekező álláspontra kényszerültem császárnőnk udvartartását illetően. És most, hogy Idzumi-sikibu is közénk került, minden még kínosabb lett. Nagy tehetséggel tudott rögtönözni, és egészen mindennapi érzések hangzottak tőle különlegesnek. Az ő okosságának fényében mi többiek fakónak, jellegtelennek tűntünk. Mi a baj velünk? Miért nem telik tőlünk semmi mutatósabb?

Már-már azt gondoltam, a baj abban keresendő, hogy nincsenek kellően fontos ágyasok, akik Sósit vetélkedésre késztetnék. A szűz papnő kivételével senki sem jelenthetett volna nekünk valódi kihívást. Vetélytárs híján, aki ösztökélhetett volna, elkényelmesedtünk. Valóban szégyenletes, mennyire önteltek voltak a magasabb rangú nők. Önelégültségük nem öregbítette a császárné őfelsége hírnevét.

Úgy láttam, maga Sósi érettebb lett; fokozatosan felismerte, hogy a múltban kissé túlságosan is tartózkodó volt. Amikor értesült róla, hogy a rangidős udvaroncok unják az ő langyos udvartartását, igyekezett orvosolni a helyzetet. Annyira óvakodott attól, hogy bárki is megsértse az illemszabályokat, hogy senki sem mert feltűnően viselkedni – következésképpen sok hölgy elbátortalanodott. Amikor pedig biztatta őket, legyenek nyíltabbak, a szokás már annyira meggyökerezett, hogy nehezen tudtak volna megváltozni.

– Igencsak kevés az olyan nő, aki érdekesen tudja irányítani a társalgást vagy kapásból képes viszonozni egy érdekes verset.

Állítólag így vélekedtek a férfiak. Én ugyan sosem hallottam ilyen nyilatkozatokat, de tudtam, mit gondolnak magukban.

Bosszantott, hogy unalmas fehérnépnek tartanak bennünket, de nem panaszkodtam. Vagy lenyeltem a véleményemet, vagy levélbe foglalva küldtem el apámnak vagy Kerria Rózsának. Mindkettejükben bíztam, mégis attól tartottam, hogy az írás megmarad és még illetéktelen kézbe kerül, hát arra kértem mindkettejüket, leveleimet haladéktalanul küldjék vissza.

Drága Apám!
Úgy véled talán, hogy igazságtalanul bírálok bizonyos hölgyeket, holott nem ez a szándékom. Egyikük sem sokkal jobb vagy rosszabb a többinél. Bizonyos tekintetben jók, másban rosszabbak. Kérlek, ne gondold, hogy pártolom, ha idősebb nők léhán viselkednek, amikor pedig a fiatalabbak komolyabb színben igyekeznek feltűnni. Bizonyára azt szeretném csak, ha mind kissé hajlékonyabbak lennének.
Arra gondolok például, hogy ha az embert megszólítja valaki, és ő gyors verssel válaszol, nevetséges lenne holmi sértőt írni. (Tudom, hogy a múltban magam is nemegyszer ilyen bűnbe estem, de azóta semmiképpen, amióta a palotába kerültem.) Igazán nem nehéz megfelelőképpen válaszolni, még ha nem is éppen ragyogó a vers. Némelyik nő mégis úgy véli, jobb némán hátat fordítani, mint megkockáztatni, hogy hibázzunk. Az ellenkező véglet, hogy néhányan mindig a más dolgába ütik az orrukat. Minden helyzet más-más választ kíván. Sajnos ezt a felfogást errefelé egyáltalán nem vallják.
Vegyünk egy példát. Valahányszor Tadanobu üzenetet hoz, az idősebb hölgyek, akiknek a tiszte lenne őt fogadni, egyszerűen nem teszik meg. Sőt, úgy viselkednek, mint a szégyenlős gyerekek – visszahúzódnak, egymást taszigálják előre, igyekeznek láthatatlanok maradni. Az eredmény: vagy senki sem megy ki, vagy ha igen, az illető meg sem tud szólalni. Ennyire korlátoltak volnának?
Nem.
Vagy ennyire csúnyák?
Nem.

Annyira félszegek, annyira félnek, hogy valami butaságot találnak mondani, hogy egyszerűen meg sem szólalnak. Más házak asszonyai bizonyára nem így viselkednek!
Azt várná az ember, hogy amikor császári szolgálatba lépnek, még a legelőkelőbb születésű hölgyek is kiókumlálják, mit várnak el tőlük, és ahhoz igazítják a viselkedésüket. Néha mégis annyira kihozott a sodromból az idegeskedésük, hogy vagy én voltam kénytelen kimenni a főtanácsos üdvözlésére, vagy egy másik alacsonyabb rangú hölgy. Ezt ő érthető módon kelletlenül fogadja. A főurak, akik a császárné őfelségével kívánnak érintkezésbe lépni, mind titkos kapcsolatban állnak általuk kiválasztott hölgyekkel. Ha az illető hölgy történetesen távol van, amikor az érintett úr tiszteletét teszi, az utóbbi csalódottan távozik. Nem meglepő, ha azt panaszolják, hogy ez a hely halálosan unalmas.
A szűz papnő udvartartásának hölgyei ezt bizonyára tudják, és lenéznek bennünket miatta. Csupán az dühít, hogy azután kijelentik: „csak ők számítanak", és ízlés dolgában mindenki más „egyszerűen süket és vak".
Nos, bizonyára többet írtam, mint amennyit szándékoztam. Könnyen beleesünk a mások bírálatába, s ha egyszer elkezdtük, nehéz abbahagyni. Mennyivel nehezebb az embernek fegyelmeznie magát! Ha rajtad kívül bárki más olvasná levelemet, feltételezné, hogy én is éppúgy megvetem a többieket, mint Csúdzsó úrnő. Tartok tőle, hogy kiütközött igazi természetem. De hiszen te ezt már tudod rólam. Kérlek, amint elolvasod levelemet, azonnal küldd vissza. Lehetséges, hogy némelyik része nehezen olvasható, másutt esetleg kihagytam egy-két szót, de azért próbáld végigolvasni.

Apa aggódott miattam. Figyelmeztetés kíséretében küldte vissza a levelet: nem tanácsos írásban ilyen nyíltan és őszintén felfedni véleményünket. Ezt persze én is tudtam, de addigra már hasonló dolgokat írtam Kerria Rózsának is.

Drága Nővérem!
Minden panaszom ellenére, még ma is érdekel, mit gondolnak az emberek. Ez bizonyára azt jelenti, hogy máig is ragaszkodom ehhez a világhoz – ha másért nem, a leányom érdekében. Mit tehetek ez ellen? Néha vágyom arra, hogy kövessem példádat és mondjak le mindenről, de ez lehetetlen. Ha semmi mást nem sikerült elérnem életemben, Katakót fel akarom készíteni a sikeres udvari pályafutásra.
Minden gondolatomat fel kívánom fedni előtted, jót is, rosszat is, közügyekről, magángondokról, és olyasmiről, amit írásban nem fejthetek ki. Talán tévedtem. Akármennyire bírálható egy személy, nem jó mindezt levélben közölni. Az ember élete nem lehet ennyire unalmas! Hát nem megvetésre méltó, mennyire zsémbessé váltam? Feltétlenül írj nekem. Gondolataid többet érnek, mint az én henye fecsegésem.
Sok mindent szeretnék neked elmondani, de manapság nincs bennem elegendő erő. Ne feledd, katasztrófa volna, ha a levelem akár egy pillanatra is illetéktelen kézbe kerülne.
Néhány napja eltéptem és elégettem egy csomó régi levelet és írást. Tavasszal egy rakás Gendzsi-fogalmazványból készítettem papír babaházat. Azóta pedig nemigen leveleztem. Úgy érzem, kusza leveleimet kár tiszta papírra írnom; attól tartok tehát, hogy ezt nehezen tudod kibetűzni. Kérlek, bocsáss meg; megvan rá a jó okom, és nem szánom sértésnek. És bízom benne, hogy levelemet mindenképpen visszaküldöd.

Kerria Rózsa, mint mindig, most is buzdított, hogy szakítsak ezekkel a múlékony és mégis tapadós

bonyodalmakkal. Én úgy éreztem, nem vagyok még kellően érett szilva, hogy lehulljak az ágról, de eljön majd a nap, amikor elengedhetem magam.

Ugyancsak mélabús volt az az ősz. Tudtam, hogy túlságosan is sokat bíráltam a múltban a többi nőt, pedig magam is éppen csak hogy élek; fáradozásom nem volt gyümölcsöző, és a jövőben sincs mire támaszkodnom. Egy őszi estén, amikor az embert legjobban elborítja a nosztalgia, azzal áltattam magam, hogy nem engedek a csüggedésnek. Még azt is megengedtem magamnak, hogy kint üljek a holdfényben a verandán, és a múlton jártassam gondolataimat.

– Ugyanaz a hold volna ez, amelyik valaha szépségemet dicsérte? – kérdeztem magamtól. Egy kínai versre gondoltam, aztán rádöbbentem, hogy éppen a meggyőződésemmel ellentétes módon viselkedem. Kényelmetlenül éreztem magam, bementem, de odabent is tovább háborogtam, gyötrődtem.

Szanenari, akivel valaha szívesen leveleztem, régóta nem írt, és nem is látogatott meg. Nem hibáztathattam, azok után, ahogy legutóbbi levélváltásunk alkalmával válaszoltam. És mégis azt gondoltam, hogy barátságunk átívelhet néhány szakadékon. Most pedig azt hallottam, hogy ki másnak, mint Idzumi-sikibunak udvarol! Én vagyok az első, aki elismeri, hogy a hölgy szellemes. A kisujjából rázza ki a verset, és mindig sikerül valami újszerűt, szemrevalót belefoglalnia. Csak akkor hagy kívánnivalót, ha a kánon alapos ismeretéről vagy a mások munkájának értő megítéléséről van szó. Nem tekintem a legmagasabb színvonalú költőnek, de alighanem egyéb bájakkal is rendelkezik.

Őszi éjszakákon oly fényes a holdvilág, hogy önkéntelenül vers tolult elmémbe, és nagy volt a kísértés, hogy elküldjem Szanenarinak.

Ókata no aki no avare o omoijare cuki ni kokoro va akugarenu tomo
(Gondolj rám az ősz elfeledett szomorúságában, még ha a szívedet rabul ejtette is a hold)

Jobban meggondolva a dolgot, mégsem küldtem el. Ha válaszol, kénytelen lettem volna megint levelezni vele, s egész idő alatt az járt volna az eszemben, vajon Idzumi verseit lenyűgözőbbnek találja-e az enyéimnél. Ha pedig nem válaszol, bizonyosan tudtam volna, hogy őt kedveli jobban.

Egy éven át buzgólkodtak a munkások az előző télen leégett Icsidzsó-palota újjáépítésén. A munka végeztével visszatért a császár. Elérkezett a Goszecsi-táncok ideje, én mégis otthon maradtam. Újabb kísérlet foglalt le: meg akartam írni Gendzsi halálának jelenetét, és tudtam, ha elmegyek a táncokra a palotába, nehezen lennék képes felvenni gondolataim fonalát. Attól is tartottam, híre terjed, hogy végezni akarok Gendzsivel.

Elég nagy kétségbeesést okozott Muraszaki halála. Nehéz helyzetbe kerülnék, ha a császárné megkérne, hagyjam életben Gendzsit. Azt mondtam őfelségének, hogy baljós álmaim voltak, és vissza kell vonulnom, hogy tiszteletben tartsak egy tilalmat. Ez meg is felelt a valóságnak. Azt álmodtam, hogy a hajamat levágták, és a homlokom csupasz, akár egy apácáé, valamint hogy egy vipera siklik bensőmbe, és a májamat rágja. Álmomban olyasmit gondoltam: a megfelelő gyógymód, ha egy pap vizet önt a jobb térdemre. Bár az ilyen álom jelentése nem nyilvánvaló, jót aligha jelenthetett.

Otthonlétem alatt üzenetet kaptam Szaisótól: hiányol, írta, és nagyon sajnálja, hogy nem leszek ott a táncokon. Szó, ami szó, akármennyire kedveltem Szaisót, kissé terhesnek találtam a ragaszkodását. Az évek múlásával meghízott, valószínűleg azért, mert rendszertelenül evett, és gyakran kaptam rajta,

amint bűntudatosan morzsákat söpör le a köntöse ujjáról. Éppannyira sóvárgott a szeretet, mint az étel után, és gyakran nem voltam abban a hangulatban, hogy kielégítsem.

Üzenetére ezt válaszoltam:

Mezurasi to kimi si omovaba kite miemu szureru koromo no hodo szuginu tomo
(Ha valóban oly csodálatosnak találod a táncokat, megpróbálok elmenni – bár kissé késő a kék köntösökhöz)

Válasza azonnal megérkezett:

Szaraba kimi jamai no koromo szuginu tomo koisiki hodo ni kite mo mienamu
(Nos, ha elmúlt is a sötétkék köntös évadja, kérlek, gyere és viseld mindenképpen, szeretetem kedvéért)

Fehéren hullott a szürke égből az első hó. Aznap este még egy levél jött Szaisótól, ezzel a verssel:

Koivabite arifuru hodo no hacujuki va kienuru ka to zo utagavarekeru
(Mindennap égek hiányodtól, és most hullik az első hó – és elolvad, mihelyt sóvárgásomat éri)

Nem feleltem azonnal, de másnap kinéztem az alacsony égre és kertemre, ahol hózápor söpört a száraz nád között, s ezt írtam:

Tureba kaku usza nómi maszaru jo o sirade aretaru niva ni cumoru hacujuki
(Így hullik hát, mit sem tudva a világról, ahol csak szomorúság halmozódik – az első hó szállong a sivár kertben)

Szegény Szaisó. Bárcsak lett volna érzelmi erőm, hogy megnyugtassam – de tökéletesen befelé fordultam. Miért is olyan nehéz, tűnődtem, elképzelni Gendzsi halálát? Három különféle megoldást vázoltam fel.

UDZSI

Udzsi

Amikor bejelentették az újévi kinevezéseket, legnagyobb megdöbbenésemre Apa elnyerte Ecsigo tartomány kormányzóságát. Micsinaga nyilván ez ügyben kereste – és Apa még csak nem is utalt rá, hogy ez van kialakulóban! Meglepett, hogy egy hatvanhetedik évében járó férfit egyáltalán számításba vegyenek egy ilyen távoli poszt betöltésére, hiszen Ecsigo még Ecsidzentől is kétnapi útra fekszik. Apa előrehaladott kora miatt Nobunori öcsémnek is vele kellett tartania. El sem tudtam képzelni, hogy segítséget jelentene, de legalább, ha ott van a távoli Ecsigóban, itt nem lesz láb alatt. A palotabéliek gratuláltak Apa pályafutásának ehhez a tisztes állomásához, én pedig mosolyogtam, és elrejtettem rossz érzéseimet. Apa öreg ember létére egészséges, de Ecsigo ugyancsak rágós falat.

Ekkoriban tisztáztam egy félreértést a császárné őfelségével. Végül beismerte, attól tart, nem lesz több történet, ha Gendzsi meghal. Megkönnyebbülten nyugtattam meg, hogy erről szó sincs. Valójában, mondtam, ha Gendzsi eltűnik a színről, ismét könnyebben tudok majd írni.

Sokáig nem bírtam lerázni magamról az érzést, hogy pusztán egyik napról a másikra élek, tompultan veszem tudomásul az idő múlását a virágok, a dalos madarak, az égbolt évszakonkénti változása, a hold, a fagy, a hó révén – de valójában egészen közömbös vagyok. Mit jelent mindez? Olykor egyszerűen elviselhetetlen volt a gondolat, hogy ebben a kóros állapotban folytassam. Igyekeztem kiemelkedni ebből a levert állapotból; elhatároztam, zarándokútra megyek Udzsiba, hogy imát mondjak Ruri unokanővéremért, aki sok esztendeje abba a vad és komor folyóba vetette magát. Az utazás a Mijakótól délkeletre eső mocsaras síkságon át elgondolkodtatott. Ahogy Ruriért imádkoztam, felmerült előttem az Udzsi híd kísérteties asszonyának képe, és valósággal megrohant az ihlet.

Lassan szinte elhagyott a józan eszem, ahogy igyekeztem megszabadulni a Ragyogó Hercegtől – amikor Kerria Rózsa egyszerűségében is nagyszerű megoldást ajánlott. Minden magyarázkodás nélkül hagyjam el Gendzsit. Az olvasók kedvükre bármit képzelhetnek. Hagytam, hogy Gendzsi komor előérzetein borongjon, de még akkor is el tudta kápráztatni a világot. Csak azt az egyet nem engedtem, hogy Gendzsi aggkori végelgyengülésben tengődjön. Eltűnt, és kész.

Arra számítottam, hogy legalább egy kissé elszomorodom, mint amikor egy régi barát vagy családtag hal meg – de különös módon nem éreztem mást, mint egyre fokozódó megkönnyebbülést. Szabad voltam. Ihletem egész nyáron kitartott; több ízben rándultam ki a mocsaras lapályon Udzsiba, s a hídról néztem a vadul áramló folyót. Rőzsével magasan megrakott, rozoga kis tutajok vergődtek fel és alá a sekélyesben; a hajósok a maguk szánalmas, keserves megélhetését kergették, kitéve a víz kényének-kegyének. Egy falusi villában szálltam meg, hallgattam a mormogó víz szüntelen, panaszos csörgedezését, és néztem a fura kis csónakokat. Bár a kiváltságosok közé számítottam magamat, akik a főváros ékes palotáiban élnek, valójában úgy éreztem, életem nemigen különbözik a csónakosokétól, akik egyik bizonytalanságból a másikba sodródnak, és nincs a talpuk alatt szilárd talaj. Milyen könnyen elveszíti az ember a biztos révet!

Lassan otthonosabban éreztem magam a magányos Udzsiban, mint a palotában, és szívesen ott is maradtam volna, vad irkálás közepette, de üzenetet kaptam, hogy a császár beteg, és a császárné gondokkal küszködik. Kért, hogy térjek vissza.

Könnyek közt leltem. A császárt láthatólag rosszindulatú szellemek gyötörték, és a helyzet egyre csak rosszabbodott. Icsidzsó úgy érezte, le kell mondania, Micsinaga azonban hallani sem akart erről.

– Addig kell lemondanom a trónról, amíg még tiszta az elmém – mondta a császár Sósinak,

remélve, hogy az ő segítségével meggyőzheti apósát. A császárné azonban nem támogatta a gondolatot. Nem tett egyebet, csak sírt.

Abban az esztendőben a nyár nyomasztó hősége a legerősebbeket is megviselte, és a törékeny császár szörnyen szenvedett. Végül, a hatodik hónapban, hívatta Micsinagát, és közölte elhatározását: szerzetesi fogadalmat tesz. Ezúttal engedtek kívánságának. Sósi vigasztalhatatlan volt. Mindenkit rossz érzés fogott el; ilyen körülmények között egyetlen hölgy sem mert eltávozni.

Icsidzsó császár a hatodik hónap huszonkettedik napján meghalt, és az egész világ gyászba borult. Icsidzsó négyéves korában lett trónörökös, hétesztendősen lépett trónra, és huszonöt évig uralkodott – hosszabb ideig, mint emberemlékezet óta bármelyik császár. Hogyan is írhatnám le a szomorúságot? Távozását még akkor sem tudtuk elfogadni, amikor a számos imádságos oltárt elbontották, a papok zajosan távoztak kellékeikkel, s mögöttük nem maradt más, mint a császár elmúlásának sötét és néma valósága. Sósi jó darabig a holttest mellett virrasztott, de idővel sikerült visszaédesgetnünk lakosztályába. Kábán, sokkos állapotban engedelmeskedett. Valamennyi hölgye körülötte téblábolt, de nemigen tudtuk mivel vigasztalni. Még a költészetnek is ki kell várnia, míg a nyers gyász elveszíti élét.

A temetés után a császárné a Biva udvarházba költözött. Okiszada trónörökös lett a császár, és nagy ceremóniával költöztették az oly sok év után végre helyreállított eredeti császári rezidenciára. Az én számomra már késő volt; sajnáltam, hogy soha nem élhettem az igazi palotában. Maga Sósi örült, hogy nem kell odaköltöznie, mert félelmetesnek találta; rettegett a nagy, üres épületektől, amelyekben a hír szerint kísértet jár. Húgát, Kensit nevezték ki császárnénak.

Az általános várakozásnak megfelelően, Sósi fiát nyilvánították trónörökösnek, megelőzve Icsidzsónak Teisitől való elsőszülött fiát. Noha a kis Acuhira még csak hároméves volt, édesanyja házából a palotába kellett költöznie. Úrnőm elveszítette a császárt, s most még jobban elkeseredett, hogy gyermekének társaságától is megfosztják. De legalább kisebbik fia mellette maradt.

A császár halála után a hölgyek sorra elhagyták Sósi szolgálatát. Amikor a Biva udvarházba költözött, sokan nem voltak hajlandóak vele tartani. Léha árulásukat dühítőnek találtam, és kötelességemnek éreztem, hogy ott maradjak, még a szokásos szabadságomról is lemondtam. A Biva udvarházban tovább dolgoztam Udzsiban felvázolt történeteimen, remélve, hogy némileg elvonhatom a császárnét komor borongásától. Sajnálatos módon, a Biva udvarház oly sok emléket őrzött a múltból, hogy állandóan a néhai császárt idézte Sósi eszébe. Papírjaim dobozában megtaláltam a másolatát egy versnek, amelyet akkoriban írtam Sósinak:

Arisi jo va jume ni minasite namida szae tomaranu jado zo kanasikarikeru
(Most álomnak tetszik, ami régen volt. Milyen szomorú a ház, ahol nem apadnak el a könnyek)

A vers dicséretben részesült, bár őfelségét nem tudta felvidítani. Mégis azzal tisztelt meg, hogy befoglalta személyes gyűjteményébe.

Azon az őszön Nobunori öcsém meghalt Ecsigóban, kezében, Apa szerint, egy Csúdzsó úrnőhöz szóló befejezetlen verssel. El kellett hagynom a Biva udvarházat, hogy hazamenjek gyászolni. Katako tizenegy éves volt, elég idős ahhoz, hogy szürkét viseljen, és gyászruhás, ünnepélyes kis alakja láttán

rádöbbentem, hogy hamarosan felnőtt lesz. Testileg talán még nem kész rá, hogy felöltse az asszonyokat illető nadrágot, de a gondolkodása kellőleg érett, hogy felfogja, mit kell tudnia, hogy megkezdhesse pályafutását az udvarnál. Irányításommal azóta tanulmányozta a költészetet, amióta csak ecsetet tudott a kezébe venni. Biztattam, hogy minden alkalommal próbálgassa képességeit, még ha az eredményt nem mutatja is meg senkinek.

– Az irodalmi képességedre felfigyelhetnek – mondtam neki –, de boldoggá nem tesz. Jobb, ha okulsz anyád hibáiból, és inkább társadalmi sikerekre törekszel.

Katako láthatólag nagyon figyelt szavaimra. Bár tartottam tőle, hogy sok mindent még nem értett meg, de reméltem, hogy később, mikor az udvarhoz kerül, emlékezik majd a mondottakra.

A következő esztendőben Sósit, huszonhárom évesen, özvegy anyacsászárnénak nyilvánították. Nehezen szokott hozzá új címéhez, és amikor eljött az ideje a hivatalos kinevezésnek, sírva emlékezett az előző esztendő jól ismert sürgölődésére, amikor Icsidzsó még élt. Csendes volt a Biva udvarház; mindenki a palotában tüsténkedett Sósi húga, az új császárné körül. Ha Sósi el tudná képzelni, amint férje Amida Paradicsomában lakozik, talán megnyugodna a szíve, gondoltam – hát ezt a verset adtam neki:

Kumo no ue o kumo no joszo nite omoijaru cuki va kavarazu ama no sita ni
(Még most, borús állapotodban is emlékszel az életre a felhők fölött; ám a hold, változatlanul, még most is mindent megvilágít az ég alatt)

Megköszönte gondolataimat, és ezt a verset is gyűjteményébe illesztette.

– Méltányolom a versedet – mondta halkan –, de igazán az derítene fel, ha ismét Gendzsiről olvashatnék.

Elővettem az egyik, évekkel azelőtt összeállított példányt, és megkérdeztem, melyik történetet kívánja hallani. Gyakran választotta Tamakacurát, az egzotikus elveszett leányt, de ezúttal Muraszaki halálát kérte.

A történet végeztével megint sírva fakadt.

– Felség – kockáztattam meg –, olvashatnék talán valami újat?

Nagy igyekezettel formálgattam Gendzsi utáni történeteimet, és meg akartam lepni velük Sósit. Előzőleg megmutattam őket egy-két barátnőmnek, akik azt mondták, annyira lebilincselték őket az elbeszélések, hogy aludni sem bírtak. Válaszuk meggyőzött, hogy az udzsi történetek jó fogadtatásra számíthatnak, és talán sikerül elszórakoztatniuk a császárnét.

Gendzsi leszármazottai voltak a történetek hősei. Ahogy megpróbáltam távlatból szemlélni a Ragyogó Herceget, ráébredtem: kalandjai ellenére sem veszítette el érzékenységét az élet szépsége és szenvedései iránt. Sajátos módon most, hogy eltávozott, bizonyos tisztaságot fedeztem fel abban, hogy Gendzsiből hiányzik a cinizmus – habár nem éreztem, hogy ez valósághű ábrázolása volna bárki férfiembernek.

Gendzsi olyan volt, akár a nap. Az emberek Hikarunak, Ragyogónak nevezték. Amikor elhunyt, a fény is kihunyt. Leszármazottai semmit sem örököltek ragyogásából, csak érzéki illatának némi maradékát. Kaoru, Gendzsi gyermek feleségének, a Harmadik Hercegnőnek gyermeke, valójában nem volt Gendzsi fia. A leányt jóformán Gendzsi szeme láttára erőszakolták meg, s ebből született Kaoru. Hazugságban élve, ez az ifjú szinte bénultan zárkózottá vált. Gendzsi unokája, Niou herceg, épp az ellentéte volt – a tapintatlan és elkényeztetett fiatalembert fékezhetetlen érzései hajtották. A románcot

kergetve igyekeztek Gendzsi példáját követni, és féltékenység, neheztelés és bizalmatlanság hálójába gabalyodtak.

– Ez a Kaoru annyira boldogtalanná teszi magát! – kiáltott fel Sósi, miután meghallgatta felolvasásomat. – Miért ragaszkodik csupa olyan nőhöz, aki csak fájdalmat okozhat neki? Bosszantó hallgatni terméketlen kalandjait. Csak a maga tétovázásának köszönheti, hogy nem tesz szert szép kapcsolatokra!

A császárné sehogy sem volt megelégedve Kaoruval, s ez elkedvetlenített, mert én úgy éreztem, Kaoru nagyon hasonlít hozzám. Öntudatlanul is felfogta, mennyire nem elégíti ki az embert, ha megkapja, amit leghőbb kívánságának tartott.

– S ami azt illeti – folytatta Sósi –, a te Niou herceged felzabál mindent, ami vagy aki megragadja a képzeletét, és ő sincs soha megelégedve. Olyan, mint holmi mohó szellem – valójában mind a ketten mohó szellemek. Kaoru olyan lényre emlékeztet, akinek a hasa kitágul éhségében, de a szája akkorka, akár egy rizsszem. A császárné előzőleg Gensin egyik pokoltekercsét nézte, amelyen különféle elvetemült teremtmények láthatók – talán ezért túlzott annyira. Megjegyzései mégsem voltak ésszerűtlenek. Úgy láttam, mindenki megteremti magának a pokol ilyen-olyan szintjeit, és erről érdemes írni. Még az is eszembe jutott, hogy ez a két jóképű, de tökéletlen hős valójában érdekesebb, mint a ragyogó Gendzsi. Úgy rendeztem a dolgokat, hogy mindketten ugyanazt a nőt üldözzék. Kettejük csapdájában a hölgy olyan volt, mint a horgonyát vesztett hajó, a maga ellentétes szenvedélyei éppúgy hánytorgatták, ahogyan szerelmeseinek szeszélye. Úgy éreztem, Ukifune személyében olyan hősnőt teremtettem, akinek a szíve mélyére tudok hatolni.

Mennél többet hallott azonban róluk Sósi, annál jobban megcsappant a lelkesedése. Kérleltem, ne ítéljen elhamarkodottan, mert bizonyosnak éreztem, hogy megkedveli Ukifunét, de végül a császárné megjegyezte, hogy lehangolónak érzi az udzsi komor jeleneteket. Kaorut kiábrándítónak, Niout felelőtlennek találta. Sokkal jobban kedvelte a ragyogó herceget és kalandjait. Nem volna lehetséges valamiképpen visszahozni Gendzsit?

– Talán új testbe költözhetne? – vetette fel reménykedve.

Mindenáron mellőzni akarta Gendzsi leszármazottait és ízetlen szenvedélyeiket. Amikor hősnőm kétségbeesésében véget akart vetni életének, a császárné felháborodott.

– Értelmetlen a viselkedése! – figyelmeztetett. – Válassza vagy az egyik férfit, vagy a másikat, és azzal kész. – Úgy vélte, Ukifunénak Kaoruval kellene tartania, és kigyógyítania melankóliájából.

– Niou herceg nem érdekel – mondta. – De szeretném, ha megpróbálnád Kaorut boldoggá tenni. Nem tudnád valamiképpen egyetértésbe hozni vele ingatag hölgyedet?

– Azt gondoltam – kockáztattam meg –, hogy Ukifune szívesebben végezne mindkettőjükkel és menekülne egy apácakolostorba.

– Nos... – szólt kétkedve Sósi –, talán megpróbáltathatod vele, de kérlek, ne hagyd ott. Túlságosan lehangoló lenne.

Így tehát továbbra is gyötrődtem. Éppen az volt a legfájdalmasabb, amit pedig szívem szerint követtem volna. Sötét hangulatokat éltem át; úgy éreztem, minden értelmetlen. De mindig hajtott valami, hogy tovább írjak, akármit mond is a császárné vagy a többi hölgy.

Kimerültem az igyekezetben, hogy a férfiak és nők bonyolult kapcsolatainak mélyére hatoljak. Gendzsi halála felszabadított, s oly sok mindent akartam felderíteni, hogy reggeltől estig írtam; nem hagytam, hogy bármi is elvonja figyelmemet. Fiatalkoromban aggódtam, nehogy Gendzsi mágikus fantázia csapongásának rabjává legyen. Azt akartam, hogy csodálatos legyen, de ugyanakkor hiteles, és az olvasóim, bírálatukból ítélve, annak is találták. Több mint húsz éven át figyeltem elképedve, ahogy Gendzsi növekedett, míg végül már magam is szinte puszta eszköze voltam ragyogó

személyiségének. Én írtam-e Gendzsit? Vagy egyszerűen Gendzsi eszköze voltam?

Visszatekintve elképesztő, hogy ennyire összezavarodtam. Emlékezni próbáltam egykori barátaimra, akikkel meg tudtam vitatni legbensőbb gondolataimat is, jelentéktelen firkálmányaimat is. Ha otthon maradok, özvegyi sorban, vajon nem lett volna rosszabb minden? Az udvarnál még a rangosakkal, előkelőekkel is sikerült kapcsolatba kerülnöm. Visszatekintve azonban nem lehetetlen, hogy csak áltattam magamat ezzel a nyomorult történettel, ostoba szavakban leltem vigasztalást. A magam jelentéktelenségének tudatában, sivár elégtételemet leltem abban, hogy elkerültem mindent, ami szégyenletesnek vagy illetlennek tekinthető. Ha özvegyi életet élek, még nehezebb lett volna elkerülnöm a botrányt. Végül elérkeztem ahhoz a felismeréshez, hogy a kitalált mese megteremti a maga igazságát.

Legalábbis így gondoltam. A császárné, a maga szelíd módján, arra utalt, hogy elégedetlen udzsi írásaim fordulatával, és szívemet eltöltötte az elkeseredés. Igyekeztem meggyőzővé tenni, hogy hősnőm, Ukifune elfordult mindkét férfitól. Mindenki a maga vágyának tárgyává akarta tenni, vagy vele helyettesíteni valaki mást – ezt a császárnénak is látnia kellett. Ukifune csak akkor kezdte szétszálazni a maga életét, amikor magára maradt, hogy nyugodtan elmélkedhessék a szent írásokon.

– De hát nem maradhat egyszerűen apáca – mutatott rá Sósi. – Kit érdekelne akkor a története?

Ebben igaza volt, de még az ő kérésére sem tudtam rávenni magamat, hogy visszahozzam Gendzsit. És el lehet képzelni elkeseredésemet, amikor rájöttem, hogy Sósi titokban megkért egy másik udvarhölgyet, Akazome Emont, hogy írjon történeteket Gendzsiről! A császárnét nagyon megragadta Tamakacura alakja, és többet akart olvasni arról, mi történt vele azután, hogy hirtelen házassága révén megmenekült Gendzsi markából.

Dicséretére legyen mondva, Akazome Emon habozott, vállalkozzék-e arra, hogy magáról Gendzsiről írjon. Semmi sem gátolta azonban abban, hogy Tamakacuráról meg a gyermekeiről találjon ki történeteket. Úgy kellett tennem, mintha nem zavarna, de valójában le voltam sújtva. Abbahagytam az írást; otthagytam Ukifunét az apácakolostorban, teljes bizonytalanságban további sorsa felől. Úgy éreztem, cserbenhagytam Ukifunét. Fenékig ürítve az élet keserűségének poharát, akkoriban írhattam ezt a verset:

Izuku to mo mi o jaru kata no sirareneba usi to micucu mo nagarauru kana
(Merre menjek? Hová legyek? Nem ismerve a választ, folytatom a fárasztó létezést)

Senki sem volt, akinek elküldhettem volna.

Ha kegyetlenül őszinte akarok lenni, elérkeztem arra a pontra, ahol már nem érdekelt a mások véleménye. Bonyolult emberi viszonylatok lényegét igyekeztem megragadni, de félreértettek, és csúfos kudarcot vallottam. Irodalmi őseimre gondoltam: hogyan törekedtek költészetükben a nyelv és az érzés egyensúlyára. Az ő igazságaikhoz átlátszó volt a szó. Számomra, akárhogy igyekeztem is elérni az ő tiszta céljaikat, a szavak eltorzultak. Mennél komolyabban választottam meg őket, annál hamisabbá váltak. Valamikor régen Tu Mu kínai költő küszködött ezzel a problémával, és végül eldöntötte:

(Ebben a lehorgonyozatlan világban a verseken kívül erőltetett minden szó)

Már nem győztem sem erővel, sem akarattal, hogy erőltessem a szavakat. Mint a horgony nélkül hányódó hajó, irányt vesztettem ebben a világban.

Nem maradt hátra más, mint hogy bizalmamat Amida Buddhába helyezzem. Nem úgy, mint Ruri, ér

sohasem tudnám magamat az Udzsi folyóba vetni. Ehelyett szent szutrák olvasásába merültem. Kerria Rózsa megkérdezte, miért nem vonulok vissza a hegyekbe, hiszen abbahagytam az írást, és azt vallom, hogy maradék ragaszkodásomat is elvesztettem a világ megpróbáltatásaihoz és robotjához. Tétováztam. Ha elkötelezem magam, és hátat fordítok a világnak, jöhetnek még a bizonytalanság percei, és akkor bizonyosan nem hághatok fel a dicsőség fellegeibe, ha a Szent Lény végül magához szólít. Csak akkor szabadulhatok a világi kötelékektől, amikor Katako megtalálja a helyét. Reméltem, hogy hamarosan bekövetkezik ez a pillanat, mert attól tartottam, időskoromra annyira romlik a látásom, hogy már nem tudom a szutrákat olvasni.

Kerria Rózsa ismételten biztatott, hogy kövessem, de én továbbra is elhárítottam. Úgy vélhette, az igaz hithez vezető rögös út stációit keresem tapogatózva, holott valójában célom világosan állt előttem. Talán nem értette teljesen annak az embernek a lelki kétségeit, akinek annyi vezekelnivalója volt, mint nekem – aki még csak a megváltásra sem tarthatott igényt, annak ellenére, amit Gensin prédikált. Annyi minden emlékeztetett bűneimre, hogy egészen elkeseredtem, ha megengedtem magamnak, hogy gondolataim elidőzzenek rajtuk.

Az esős évszak vége felé a kis trónörökös megbetegedett, és áthozták édesanyjához a Biva udvarházba. Hamarosan felépült, és vidáman szaladgált – Sósi azonban szerette volna még egy darabig maga mellett tartani, s úgy tett, mintha a gyermek még beteg volna. Rám hárult a feladat, hogy a dolgok állapotát jelentsem a küldöncnek, aki a palotából jött érdeklődni. A trónörökös betegsége nem látszik komolynak, mondtam, de kissé lázas, és még nem alkalmas rá, hogy visszatérjen a palotába. Kegyes hazugság volt; minden anya megértheti.

Akkoriban többen, közöttük Micsinaga is, rossz közérzettel küszködtek. Jó barátnőm, Kosósó fejfájásra és a mellében szorításra panaszkodott. Természettől fogva érzékeny volt, s mert a múltban mindig felépült, nem aggódtam érte különösebben. Ezúttal azonban, mielőtt bárki rádöbbent volna, hogy az állapota súlyos, Kosósó hirtelen eltávozott.

Ez a kegyetlen emlékeztető az élet ingatagságára megpecsételte elhatározásomat, hogy elvonulok a világtól.

Azon az őszön hosszabb-rövidebb időkre visszavonultam a Kijomidzu-szentély melletti hegyekben abba a kis házba, amelyet Fátyol Remetelakomnak neveztem. Katako még otthon volt, szorgosan végezte leckéit. Megígértem neki, ha keményen dolgozik, magammal viszem a Biva udvarházba, ahol csatlakozhat hozzám az özvegy anyacsászárné szolgálatában. A gyermek nem tévesztette szem elől ezt a célt; szorgosan gyakorolta a kalligráfiát, tanulmányozta a tömjénkészítést, megtanulta, hogyan kell kelmefestéket keverni, és mindennap elsajátította a klasszikus költői kánon egy-egy darabját. Akkor nem tudhatta, hogy mennél keményebben dolgozott, hogy csatlakozhasson hozzám az udvari szolgálatban, annál inkább lazított az udvarhoz fűző kötelékemen. Némi bűntudatot éreztem a csalás miatt, de úgy gondoltam, ez is csak az ő javára szolgál.

Az új év kezdetén mind több és több időt töltöttem Fátyol Remetelakomban. A kicsiny hely egyszerűsége megfelelt ízlésemnek. Már nemigen volt kedvem kínai könyveimbe nézni vagy tizenhárom húrú kotómon játszani. Egyiket sem vittem magammal. Tuskövem, ecsetjeim és papír nélkül természetesen nem tudtam élni.

Kerria Rózsa megajándékozott egy egyhúrú kotóval, s ezen jót mulattam. Hogy egyetlen húrból csaljak ki zenét! Eszembe jutott egy Koma nevű hölgy, aki a császárné őfelsége szolgálatában állott.

Ígéretesnek mutatkozott, de pályafutása korai szakaszában egy szerencsétlen eset után visszavonult, és ideje java részét otthon töltötte. Állandóan balszerencséjét hangoztatta, és idővel mindenki kerülte. Olyan volt, mint „az egyetlen húrra hangolt koto”, ahogy mondani szokták. És én most valóban kaptam egy egyhúrú kotót.

Kerria Rózsa megmutatta, hogyan kell rajta játszani. Meglepett, a kifejezésnek milyen skáláját csalta ki egyetlen húrból. Jukihira készített először ilyen hangszert, szumai száműzetésében, mesélte. A magányos parton levett egy húrt az íjáról, egy darab uszadék fához erősítette, a fogáshelyeket pedig kavicsokkal, kagylódarabkákkal jelölte meg. Az én hangszeremen is korallkavicsokat foglaltak a hullám mintájú, világos trombitafa lapba. Jólesően egyszerű darab volt, kifejezte életem egyszerűsödését, tizenhárom húrtól le egészen egyetlen húrig.

Társnőim megszokták, hogy egyre hosszabb és hosszabb időre maradok el, de legtöbben igen különösnek találták a viselkedésemet.

Kodajú meglátogatott az első hónap tizenharmadik napján. Együtt gyújtottunk lámpást a Kijomidzu-szentélyben, a beteg Sósiért ajánlott imádságban. Mielőtt kiléptünk volna a szentélyből, Kodajú letépett az oltárról egy illatos magnólialevelet, és a hátára ezt írta:

Kokorozasi kimi ni kakaguru tomosibi no onadzsi hikari ni au ga uresisza
(Mélyen megindít, hogy itt találkozom veled és együtt gyújtunk lámpást császárnénkért)

A többiekkel ellentétben, Kodajú megértette egyre hosszabb távolmaradásomat. Ott töltötte az éjszakát, és másnap, amikor együtt néztük, hogyan lepi a hó a fenyőágakat, Kodajú ezt írta:

Okujama no macuba ni kóru juki jori mo vaga mi jo ni furu hodo zo kanasiki
(A hegység mélyén a fenyőtükre fagyott hónál törékenyebb az én létem a világban)

Pehellyel bélelt réteges ruhákba burkolóztunk, de orrunkat vörösre csípte a hideg. Régóta ismertük egymást. Kodajút is kiábrándították a palotai élet intrikái.

Mennél hosszasabban maradtam remetelakomban, annál természetesebbnek éreztem. Kerria Rózsa a közelben élt, és gyakran vettünk részt együtt a Kijomidzu-szentélyben tartott szertartásokon. A második hónapban, amikor a tavasz teljes ragyogásában fürödtek a napfényben a keleti dombok, tudtam, hogy oda tartozom. Ideje, hogy hazatérjek, kiválogassam papírjaimat, és megpróbáljam rendezni dolgaimat. Tárgyilagosságra törekedve vizsgáltam meg minden darab papírt. A levelekkel volt a legnehezebb. Végiglapozva egy halom levelezést, egy igen őszinte levélre bukkantam – Kosósó úrnő írta valamikor. Nem volt szívem egyszerűen kidobni, hát elküldtem Kaga úrnőnek, aki szintén közel állt Kosósóhoz. Kíséretül ezt írtam:

Kurenu ma no mi o ba omovade hito no jo no avare o siru zo kacu va kanasiki
(Az én életem oly erőtlen, hogy alig gondolok rá, mégis tudom, hogy másnak a halála szívbe markolóan szomorú)

Kijózanító volt a gondolat, hogy az a törékeny papírdarab, a kezétől származó gondolatok jegyeivel, az minden, ami egy szívünknek oly kedves személyből megmaradt. Hozzáfűztem:

Tare ka jo ni nagaraete mimu kakitomesi ato va kieszenu katami naredemo
(Ahogy tovafolyik az élet, ki fogja ezt elolvasni? Ezt az emléket róla, akinek az emléke

sohasem hal meg?)

Ha tovább is elidőzöm a megőrzött levelezés fölött, sosem végzek vele, korholtam magamat. De arra sem vitt rá a lélek, hogy elégessem. A nap végeztével az egészet egy nagy ládába csomagoltam.

Akármilyen törékeny, úgy látszik, a papír az egyetlen, ami végül megmarad.

Közvetlenül mielőtt elvittem volna Katakót a Biva udvarházba, hogy bemutassam az özvegy anyacsászárnénak, ez a válasz érkezett Kaga úrnőtől:

Naki hito o sinoburu koto mo icu made zo kjo no avare va aszu no vaga mi o
(Meddig gyászoljuk az eltávozottakat? A ma gyásza holnap nekünk szól)

Katako kedvéért megpróbáltam lerázni komor előérzeteimet, mert őt majd szétvetette az izgatottság közeledő udvari bemutatkozásától. Bíztam benne, hogy ha ebben a zsenge korban lép a szolgálatba, sokkal könnyebben alkalmazkodik az udvari élet áramlataihoz, mint annak idején az édesanyja. Én túlságosan idős voltam, felkészületlen, és megállapodott a szokásaimban, mire a hívás megérkezett. Valószerűtlen várakozások töltöttek el, de gondoskodtam róla, hogy a leányomban ne éljen ilyesmi.

Néhai férjem fő házától kapott kelmékből készítettük el Katako ruhatárát. Nobutaka többi leánya közül egy sem mutatott alkalmasságot királyi szolgálatra, de a család többi része lelkesen támogatta Katakót.

– Emlékszel, amikor kicsi voltál, és az én ruháim készültek, s el akartál jönni Mamával, hogy meglátogasd a császárnét? – kérdeztem. – Megmondtam akkor, hogy majd elérkezik a te időd is – és tessék, itt is van, most a te ruháidat varrjuk.

Boldogan bólintott, nyelvét végighúzta frissen befeketített fogain. Olyan volt, mint egy játék baba, és elképzeltem, mennyire örül majd neki Sósi.

* * *

Katako úgy beletalálta magát az özvegy anyacsászárné szolgálatába, mint a természetes elemébe bocsátott hal. A kezdet kezdetétől összebarátkozott a fiatalabb leányokkal, és szeretettel nézték az idősebb nők. Megkönnyebbült a lelkem, és úgy éreztem, bőségesen teljesítettem Sósi iránti kötelességemet azzal, hogy magam helyett a leányomat adtam neki.

Kerria Rózsa segítségét kértem a *goma* szertartáshoz szükséges hét növény és illat összegyűjtésében. Ginszeng, bagolyfű és spárga az én kertemben is termett; fenyőgyökérgombát és nyárfalevelet tudtam szerezni; ám az édesgyökérhez meg a salamonpecséthez a hegyek mélyén élő parasztokat kellett ismerni.

Amikor minden összegyűlt, Kerria Rózsa a szentélyben várt rám. Ollót hozott. A hajam még sűrű volt, és a levágott végek úgy röpködtek, mintha meglepődtek volna a hirtelen szabadulástól. Az illatos növényeket tálkákra halmoztuk a vad Fudó félelmetesen valósághű képmása előtt, és szömörcefából kis tüzet raktunk az oltárnál. Amikor magasra csaptak a lángok, tűzre vetettük az illatos füveket, *és* pattogva szöktek fel a szikrák meg a füst. Máglyára kerültek levelek, versek, régi kéziratok. Füstfelleg burkolta Fudó haragos ábrázatát, ahogy a tűz felemésztette jelentéktelen életem szenvedélyeit és ábrándjait. Papot fogadtam, hogy kántálja el a megfelelő szövegeket, és bűneim tovalebegtek a pap messze zengő hangján.

Megmagyarázhatatlan módon a vékony füstcsíkra gondoltam a síkságon anyám temetésén – a füstre, amely azzal áltatott, hogy írásommal alakíthatom a valóságot.

Könnyű szívvel, mámorosan léptem ki a szentélyből. Visszafelé menet a Fátyol Remetelakhoz,

különös, szinte humoros módon táncolt rövid hajam a vállam körül. Az este lágy tavaszi levegőjében hegyi cseresznye nyújtogatta ágait halvány virágokkal, s én meditálva ültem az éj hátralevő részében. Talán jobb lett volna, ha aznap a felhőkbe hágok. Lelkem megtisztult, és nem maradt bennem sajnálkozás semmi után. Ha Amida Buddha akkor hirtelen megjelenik előttem, bizonyos vagyok benne, hogy fellebegtem volna egyenesen a Paradicsomba.

Ám az élet ritkán áll meg az efféle földöntúli pillanatokban. Visszatértem remetelakom mindennapjaiba. Lépteim immár a fán élő csíkos csiga lassú siklására emlékeztettek, amint finom szarvait lengeti, és nem a hevesen cirpelő kabócákra, amelyekre a palotában valamennyien hasonlítottunk. Felvettem ecsetemet, és visszatértem az apácakolostorba, Ukifunéhoz. Most már tisztán láttam, hisz semmiféle külső nyomás nem vonhatta el figyelmemet, hogyan végződjék elbeszélésem. Befejeztem, de nem éreztem szükségét, hogy Kerria Rózsán kívül bárkinek megmutassam.

Elkötve ezt az utolsó fonalat, békességre lelhettem volna, de különös módon, valami még ingerelte az áhított nyugalom peremét. Felidéztem az öregember történetét, akinek egyszer lyukat kellett ásnia és belebeszélnie, mert „az ember úgy érzi, felfúvódott, ha van benne valami, amit szeretne kifejezni”.

Fogtam hát ecsetemet, papírom utolját, és kifacsartam a kikívánkozó maradékot. Fokozatosan rájöttem: megcsalt a gondolat, hogy írásom célja valaha is az igazság volt, pusztán mert igyekeztem elkerülni a bűvésztrükköket. A valóság a történetnek nem alanya és nem is tárgya, mert Gendzsi megalkotta a maga valóságát.

Meglepő módon, mindezek után maradt még papírom – de azt hiszem, hogy már eleget írtam.

KATAKO

Miközben nagyanyád felszámolta világi ügyeit, egyidejűleg és módszeresen felkészített engem az udvari szolgálatra. Közelebb járok az igazsághoz, ha azt mondom, hogy akkor már én voltam legfőbb világi ügye, és éppúgy rendbe tett, mint a költészetét. Lemásolta valamennyi nyilvános és magántermészetű versét – sokukat a naplójából –, kimetszette őket a szenvedélyes szövegösszefüggésből, és semleges fejlécekkel látta el. Ezt a gyűjteményt azután elküldte édesapjának, Ecsigóba.

Évek múltán, mikor Szadajorival éltem, történetesen megláttam a Tametokihoz szóló egyik levelet azok közül, amelyeket apjának a provinciákban tett szolgálati útja során írt, és az olvasása közben könny szökött a szemembe. Bár anyám szemrehányásokkal illeti magát naplójában, valójában kötelességtudó leánya volt apjának. A levél ezzel a verssel zárul, nagyapám további egészségéért fohászkodva:

Juki cumoru tosi ni szoete mo tanomu kana kimi o sirane no macu ni szoecucu
(Felhalmozódik a hó, mint az évek száma, és én így imádkozom: élj oly sokáig, mint a Sirane-hegy fenyői)

Hatásos talizmánnak bizonyult. Nagyapámat végül szinte zavarta, hogy ennyire hosszú életű, mert első házasságából való mindhárom gyermekét túlélte.

Amikor anyám az én udvarba léptem utáni tavasszal véglegesen visszavonult Fátyol Remetelakába, Nagyapa úgy érezte, jobb lesz visszatérnie Mijakóba, hogy vigyázzon rám. Őrzésemre bízta anyám versgyűjteményét, de bevallom, akkor nem néztem meg alaposan. Teljesen lefoglaltak az udvar dolgai, köztük Szadajori figyelme, akitől sokat tanultam a szerelem és az illemszabályok terén. Legfőbb törekvésem az volt, hogy udvarbéli pályafutásom sikeres legyen – anyám szavai visszhangzottak fülemben.

Sósi szolgálatában töltött első évem során jóformán nem is mentem haza. Nagyapám üdvözlésére természetesen hazalátogattam, de mivel anyám távol élt, Fátyol Remetelakában, nemigen volt okom otthon maradni. Visszavonultságában kétszer is meglátogattam, de az út odáig igen hosszú volt, és udvarbéli feladataim mindig gyors visszatérést követeltek. Anyám sosem erőltette, hogy tovább maradjak.

Kissé meglepett, hogy nem is említi Micsinaga ötvenegyedik születésnapjának ünneplését, ami a következő esztendő végén volt esedékes; a szörnyű tűzvészről sem írt, amely a fővárosban ötszáznál is több nagy épületet semmisített meg, köztük a Cucsimikado udvarházat és anyám házát a Hatodik sugárúton. Tametoki a borzalmas tűzvész után, Öregen és fáradtan, visszavonult a Mii-dera nevű szentélybe, anyám azonban ezt sem említette.

Régi barátnője, Kerria Rózsa társaságában csatlakozott egy csoport kiábrándult emberhez, aki egykor a földi hívságokban lelte kedvét. Elhagyták elegáns fővárosi lakhelyüket és magas állásukat, hogy egyszerű hajlékokban éljenek – nem szentélyekben, hanem csak a közelükben. Kiábrándultságuk a buddhista papokra és szerzetesekre is kiterjedt, és óvatosan kerülték, hogy belebonyolódjanak a vallási hierarchiákba. Gensinbe vetették bizodalmukat, aki azt prédikálta, hogy minden lélek, még a nőké is, közvetlen megváltást remélhet Amida Buddha irgalmától. Napjaik elmélkedésben teltek. Muraszaki lelkéhez alighanem közel állt a gondolat, hogy a világ múlékonyságán való elmélkedés

lehet a megvilágosodás útja, mert egész élete során írt erről Gendzsi-történeteiben, naplójában és verseiben is.

Az írói életéről folytatott hosszú elmélkedésen kívül találtam egy elbeszéléstöredéket, amely vélhetőleg az udzsi fejezetek végéhez tartozik. Habozom, hogy átadjam-e az özvegy anyacsászárnénak, mert ő nem kedveli anyám kései írásait. Rád bízom, hogy a megfelelő időben hozd nyilvánosságra.

Muraszaki Kannon harmadik esztendejében halt meg, ugyanabban az évben, amikor Micsinaga a szerzetesrendbe lépett. Úgy mondják, hogy valószínűleg halálra éheztette magát, annyira sovány és könnyű volt. Nem állíthatom, hogy megértettem volna anyámat élete végén. Igyekeztem követni a célokat, amelyeket ő tűzött elém, habár ő maga ezeket elvetette. Azt hiszem, a következő verset haláláról írta:

Jo no naka o nani nagekamasi jamazakura hana miru hodo no kokoro nariszeba
(Miért szenvedünk úgy a világban? Tekintsd az életet csupán a hegyi cseresznye kurta virágzásának)

Az évek során megváltozott a véleményem erről a versről. Eleinte ezt is csak amolyan sirámnak tekintettem, szokásos álborúlátó modorában. Egy napon azonban ráébredtem, hogy valójában örömteli vers ez, és ezután már egészen másképp tekintettem anyámra. Végezetül nem volt nagyobb a bánata, mint a lehulló cseresznyevirágé.

UTÓHANG

MURASZAKI
*GENDZSI REGÉNYÉ*NEK
ELVESZETT UTOLSÓ FEJEZETE

VILLÁMCSAPÁS

Inazuma

Férfibeszéd halk foszlányai, szaggatottak, mint az aljnövényzetből kiáltó madaraké, késztették Ukifunét, hogy felpillantson buddhista szövegéről. Karikába fűzött imagyöngyeit visszacsúsztatta csuklójára, és hallgatózott. Közeledő kocsikaraván hangjait vette ki a kabócák hangos cirpelésének hullámai között. Mihelyt felismerte Kaoru embereinek hangját, szobájába menekült, a roskatag apácakolostor eltemetett zugában.

A fél esztendő során, amióta rávette a püspököt, hogy vágja le a haját és járuljon hozzá a fogadalomtételéhez, Ukifune úgy érezte, végre sikerült lábát szilárd talajon megvetnie, s maga mögött hagynia korábbi boldogtalan élete félelmeit és lehetetlen bonyodalmait. Az onói apácakolostor biztos menedék volt, itt teljes figyelmét a püspöktől kapott szent írások olvasásának szentelhette. Elálmélkodott a Lótusz-szutra olvastán. Élete során számtalan szertartáson hallotta, amint felolvasták, de akkor delejes erővel hatottak rá a gazdagon zengő hangok, és nem adózott különösebb figyelemmel a szent szöveg jelentésének. Most azonban kíváncsisággal és reménységgel töltötte el a történet, amelyben még egy sárkány leánya is buddhaságot érhetett el egyetlen villanás alatt, és átvezette hosszú részeken, ahol nem volt világos a nehéz szöveg valóságos jelentése. Még ha nem értett is meg mindent, érezte, hogy a szavakban túlárad a béke és a megvilágosodás ígérete. Módszeresen elkészítette tintáját; beletemetkezett az írás gyakorlásába, a szutrák másolásába.

Az idős apácák, akiknek szállására tévedt, meglepetten észlelték, hogy ennek a szépséges fiatal nőnek a merev tartózkodása végül meglágyul, miután megengedték, hogy levesse ragyogó szilvapiros köntösét, és magára öltse az ő alázatos hivatásuk szürke csuháját. Mielőtt levágták a haját – s ezt a lépést az idősebb nők nem értették és hevesen fájlalták –, akármit mondtak vagy tettek az apácák, a legcsekélyebb hatással sem volt a különös leány zavart és zárkózott magatartására.

Ukifune újdonsült higgadtsága szétmállott a férfihangok hallatán, de miután zakatoló szívvel szobájába menekült, sikerült megnyugtatnia magát egy pillantást vetve szürke köntösére.

– Végtére is most apáca vagyok – emlékeztette magát. – Hogy merészelhetnének üldözni, vagy olyan szenvedélyre hivatkozni, amely most mélyen eltemetve fekszik a vallásos öltözék szürke hamuja alatt?

Ukifune nem érezte volna annyira biztosnak magát szürke álöltözékében, Nyájas Olvasó, ha ismeri annak a gárdakapitánynak a viselkedését, akinek az idős apáca megengedte, hogy egy pillantást vessen a leányra. Tudván, hogy szerelme reménytelen, a szegény ember azt gondolta, ha hevületének tárgyát apácacsuhában látja, ez kiolthatja szenvedélyét. Amikor azonban bekandikált a fal egy résén, ahová az egyik szolgáló vezette, nemhogy kihunyt volna szerelme, hanem amikor megpillantotta Ukifune

halvány arcát, vállára omló dús rövid haját, a szenvedélyes megbánás rohamában alig tudta türtőztetni magát, hogy be ne rontson a szobába. A sötétsárga köntös fölött viselt halványszürke csuha kiemelte Ukifune törékeny alakját, és sajátos módon még elegánsabbnak mutatta, mint a királyi vörösek. A kapitány nem bírta elviselni a gondolatot, hogy egy ilyen makulátlan szépség apácává lett.

Ukifune idegesen simított végig nyirkos kezével a tompa színezetű damaszton; megnyugodva tapasztalta, hogy az anyag nem változtatta meg hirtelen a színét; majd felnyúlt, és megtapogatta haja végét. Igen, most csupán a válláig ért, és nem nőtt vissza titokzatos módon, ahogyan szorongó álmaiban látta. Gyakran volt ilyen lidérces álma – azon kapta magát, hogy a haja teljes hosszában visszanőtt, s páni félelmében hiába próbálta ollójával megnyirbálni a fekete zuhatagot.

– Nem – mondta magában. Őt nem lehet visszakényszeríteni.

És mégis kedvetlenül gondolt a levélre, ami csak az előző nap érkezett a püspöktől. Szemrehányást olvasott ki belőle, mintha a jeles egyházi férfiú hallott volna a kapcsolatáról Kaoru tanácsossal. Lehetséges volna meg nem történtté tenni őszintén véglegesnek szánt lépését? Megütközésére, a püspök láthatólag ilyesmire célzott. Hogy érdem az is, ha valaki akár egy napot apácaként tölt? Hogy félévnyi visszavonultságot tekintsen elegendőnek, és térjen vissza a világba? Örökös figyelmeztetéseket kellett eltűrnie, hogy fiatal még az ilyen lépéshez, s ha egyszer megteszi, már késő a bánat – mi több, ha meggondolja magát, károsabb lenne a karmájára nézve, mint ha egyáltalán le sem teszi a fogadalmat –, s most azt ajánlja, hogy forduljon vissza álmainak lebegő hídján és lépjen vissza előző énjébe? Felháborító! gondolta Ukifune.

Beletörődött, hogy szolgálói és ápolói a múltban semmibe vették kívánságait, és lehetővé tették, hogy előbb Kaoru, majd később Niou herceg bebocsátást nyerjen a házába, a szobájába – a testébe. Ostoba cselszövők az asszonyok. Némelyikük bizonyára úgy hitte, az ő érdekeit viseli a szívén – habár legtöbbjük csak önmagára gondolt. Menekülni reméltek Udzsiból, ha engedik, hogy úrnőjüket elragadja egy szemrevaló herceg. Ha maga Ukifune lehorgonyoz a főváros egy elegáns palotájában, okoskodtak, mind boldogan szegődnek a nyomába. Bármilyen keserűséget okozott is cselszövésük, Ukifune valójában nem hibáztatta szolgálóit. Levertek, kissé talán háborodottak is voltak elszigeteltségükben, amelyet még jobban hangsúlyozott a közeli Udzsi folyó állandó komor morajlása. Ki tudja, talán hitték is a tündérmesék és románcok káprázatát, amelyekben oly gyakran elmerültek. Vajon nem ragadta-e magával Ukifunét is a baljós szenvedély Niou iránt, nem engedett-e oly könnyen bűbájos szavainak és még bűbájosabb ölelésének? Már akkor is úgy érezte, álmodik. Mennyivel inkább hát jelen állapotában – és Ukifune érezte, hogy végigfut rajta a hideg.

Nehezebb volt megbocsátani az apácáknak, akik ugyan menedéket kínáltak, ám ugyanakkor nagyon is buzgón vállalták a kerítő szerepét, hogy őt visszatérítsék a mocskos világba, amelyből menekülni vágyott. De hogy a püspököt, a legmagasztosabb Törvény tudorát, aki őt komolyan vette, s akinek a színe előtt letette a fogadalmat – hogy még őt is megingassa Kaoru, és kérdésessé tegye az ő lépését: nos, ez volt mind közül a leglesújtóbb árulás.

Ukifune már-már azt gondolta, valamennyi kegyes kijelentésük nem több puszta csalásnál. Felidézte, hogyan áradozott Kaoru arról az óhajáról, hogy szerzetesi fogadalmat tegyen; úgy beszélt, mintha elzárkózna mindennemű közönséges emberi sóvárgástól, holott valójában őt is éppoly kíméletlenül marcangolta a vágy, mint bárki mást. Ukifune észrevette, hogy a legnyughatatlanabb és legzaklatottabb emberek azok, akik elvonulnak a világtól, és fetisizálják Buddha nyugalmát. Aki valóban megvilágosodott, annak nincs rá szüksége, hogy a kimondhatatlanról áradozzék.

Ukifune haragra gerjedt, ha csak felmerült emlékezetében Kaoru több kegyes beszéde, és bizonyos

erőt merített ebből a feltámadó dühből. Igen, hisz éppenséggel maga Kaoru lehetett, aki elment a szent püspökhöz, és kicsalta belőle az egész történetet. Miért is nem hagyja a dolgokat annyiban? Ukifunét halottnak hitték; híre járt, hogy belefulladt az Udzsi folyóba – még áltemetést is rendeztek, holttest nélkül ugyan, de valójában igazabb volt, mint bármelyikük feltételezte volna. *Az az* Ukifune éppúgy a múlté, mintha meghalt volna.

Ukifune fáradtan végigsimította homlokát, és kinézett a zöld hegyekre, amelyek úgy sorakoztak egymás mögött, mint holmi lágy zöld kelme redői. Sötétedett; a férfiak fáklyákat gyújtottak. A fény táncolt, eltűnt, majd megint megjelent a zöldellő dombok mögött, az elhaladó menet útját jelezve. A szentjánosbogarakra emlékeztették. Ukifune megkönnyebbülten látta, hogy visszafelé igyekeznek Mijakóba, és nem állnak meg az apácakolostornál.

Nem tudta rávenni magát, hogy nyugodni térjen. Kis asztalánál térdepelt, erőltette a szutra írását, míg az írásjegyek össze nem folytak a pislogó fényben, és idővel lecsusszantak a papírról. Rádöbbent, hogy csak a lámpás halvány fénye hunyt ki. Most már egészen bizonyos volt benne, senkiben sem bízhat; senki sem támogatja óhaját, hogy meghagyják magányában.

A reggel halvány világánál Ukifune visszatért az íráshoz. A provinciákon nőtt fel, nem részesült csodálatos neveltetésben, de anyja arról gondoskodott, hogy tisztességes legyen az írása. Most azt kívánta, bárcsak tanult volna meg több verset, hogy nagyobb anyag álljon a rendelkezésére. Néha segített, ha szünetet tartott a szutrák szálkás kínai jegyeinek másolásában, és ecsetjét egy vers ismerős, folyékony jegyeivel pihentethette. Bemártotta az ecsetet a tustintába, és ez a vers siklott megerőltetés nélkül a papírra:

Vare kakute ukijo no naka ni meguru tomo tare ka va siramu cuki no mijako ni
(Hogy még élek, e szomorú világban lebegve, tudhatja-e valaki a holdfényes Mijakóban?)

Félelme másnap reggel igazolódott, amikor Kaoru küldönce jelent meg a roskatag öreg udvarház ajtajában, ahol az apácák éltek.

Az idős apácafőnöknő elképedt: újabb bizonyítékát kapta, hogy Ukifune ilyen fontos személyiséggel van kapcsolatban, mint Kaoru tanácsos. Természetesen mindig is tudta, hogy Ukifune nem falusi lány, de megdöbbentette, hogy a császári kör legmagasabb rangú tagjaival került kapcsolatba. Könnyek között tett szemrehányást a leánynak, amiért titkolta múltját, és kérlelte: fogadná Kaoru küldöttét. Kérlelése csak megerősítette Ukifunét némasági fogadalmában. Az idős apáca, aki végtére is a püspök nővére volt, végül meggyőzte a csökönyös fiatal teremtést, hogy legalább nézze meg a fiút, aki leveleket hozott a fővárosból.

Egy rejtett ablakon kilesve Ukifune csak egy csinos fiatal apródot látott, aki egy kavicsot rugdalt. Aztán a fiú arra fordult. Ukifunénak elakadt a lélegzete, mintha megszúrták volna, mert a fiú nem lehetett más, mint az ő féltestvére. Kaoru kétségtelenül szolgálatába fogadta, abban a reményben, hogy általa megtudhatja, nővére hol tartózkodik. Ukifune szívfájdalma csak fokozódott, amikor ráébredt, hogy valaha kedvelt féltestvérét alighanem Kaoru küldte: kémlelje ki, hogy Ukifune valóban él-e még, s vajon csakugyan mint apáca talált menedéket. Kaoru tudta, hogy a fiú felismerné a nővérét.

Ukifune nem tévedett. A gyanakvó természetű Kaoru tanácsos valóban úgy vélte, Ukifune megrendezte a tulajdon halálát, csak azért, hogy ő nyomát veszítse. Titkon hitte, hogy Niou herceg rejtegeti valamilyen eldugott helyen – vagy talán más szeretője.

Igen, bizonyára így van – gondolta Kaoru. Sehogy sem hitte, hogy Ukifune valóban elzárkózott volna a világtól. Ha az írásoknak egy ilyen tudós tanulmányozója, mint ő, nem tudja kiszabadítani életét a társadalom kötelékeiből, hogy sikerülhetett egy ilyen fáradt pillangónak megtennie?

Kaoru tanácsos őméltósága álmodozásba merült. Nagylelkű lesz. Elképzelte Ukifune zavarát amikor rálelnek búvóhelyén, majd a háláját, amikor ő felajánlja, hogy feledi botlásait és gondoskodik róla. Végtére is kettejük között ő a kitartó természetű. Józansága közismert.

De mi történik, ha Ukifune csakugyan apáca lett? Zaklatta a gondolat, ám fokozatosan megvilágosodott előtte, hogy ez talán még előnyére is válhat. Senki más nem törődne a leánnyal, egyedül ő látogatná, természetesen a legilledelmesebb körülmények között; elbeszélgethetnének vallási dolgokról, és kifinomultan búslakodó verseket válthatnának. Ha Ukifune apáca, nem kell hogy neki fenntartásai legyenek, bármikor elhúzhatja az ellenzőt. Még a leány kezét is megfoghatja. Így, remélhetőleg, megtalálhatja az eszményi témát, amelyhez régóta meghiúsult vágyait fűzheti. Ukifune az övé lesz, ha nem is oly módon, ahogyan egy Niou-féle szégyentelen szívtipró kapja meg a nőket. S ami a legjobb, sohasem kell szembenéznie a csalódással, hogy megcsömörlik tőle.

Mennél többet töprengett Kaoru ezen a lehetőségen, annál jobban megnyerte tetszését. Még egy Niou herceghez hasonló elfajzott személy sem merne romantikus kapcsolatot folytatni egy apácával. Ez bizonyára összezúzná az esélyeit arra, hogy őt nevezik ki trónörökösnek. A császár máris elégedetlenkedik fiának léhasága miatt.

* * *

A palotába visszatérve Niou herceg is neszét vette, hogy Ukifune életben van. Akkor tűnt el, amikor szenvedélyük tetőfokára hágott. Niou fel volt dúlva. A társadalom sekélyesnek ítélte a titokzatos udzsi hölgy iránti szerelmét, csupán mert vesztesége miatti fájdalmából úgy remélt felépülést, hogy vadul belevetette magát fél tucat újabb hódításba.

Ukifune nem volt hajlandó megmutatkozni a fiatal apród előtt, amikor azonban a fiú bevitte Kaoru levelét, maga az idős apáca vette észre a hasonlatosságot a csinos legényke és a mélabús fiatal nő között, akit ő ápolt vissza az életbe.

– Ejnye, ejnye – pirongatta Ukifunét. – Látom, hogy rokonod ez a fiú. Nézd, mennyire elkeseredett hogy szóba sem akarsz állni vele!

Ukifune legszívesebben feljajdult volna: – Hagyjatok békében! – Arcát ruhaujjába fúrta. Nagy sokára felpillantott, és így suttogott az apácához:

– Nem akarok titkolózni, de valóban nincs mit mondanom. Amikor rám találtál, tudod, hogy jóformán halott voltam, lelkemet gonosz szellem szállta meg. Mindaz, ami azelőtt történt az életemben, kitörlődött emlékezetemből. Időnként valami visszahoz egy torz emlékfoszlányt – de csak egy röpke villanásra.

Az apácafőnök-asszony a fejét ingatta. Sosem fogja megérteni ezt az őrjítően bizalmatlan teremtést.

– Lehetséges, hogy ismertem ezt a fiút fiatalabb koromban – mondta Ukifune –, de nagyon fájdalmas erőltetnem az emlékezést. Kérlek, küldd el. Mondd meg, hogy tévedett.

Az apáca sóhajtva hívta az apródot, és elmagyarázta a dolgokat. A fiú, várható módon, igen csalódott volt.

Ukifune, ismét íróasztalánál, kigöngyölte Kaoru levelét. Az a különös illat szállt belőle, amely állandóan kísérte Kaorut, és mindent, amit csak megérintett. A levél tele volt Kaoru szokásos gyötrelmeivel, az illat mégis jobban felidézte őt, mint rímánkodó sorai, mélyen Ukifune agyába hatolt, és olyan emlékeket ébresztett, amelyekhez, úgy érezte, már nincsen joga.

Azt mondták, hogy a Ragyogó Gendzsi az illatok elegyítésének mestere volt, híres a személyét mindig körüllengő csodálatos aromáról. A palotában még most is voltak öregasszonyok, akik esküdtek rá, hogy az illat magából a herceg testéből áradt. Ukifune tudta, hogy Kaoru egzotikus illata az öltözékébe rejtett különleges zacskócskáktól származik, és kételkedett Gendzsi természet adta

illatának meséjében. De mit tud ő valójában Gendzsiről? A herceg már legenda, sugárzása halála után csak fokozódik, kivált azokkal a leszármazottaival összehasonlítva, akiket Ukifune nagyon is jól ismert – Niou herceggel és Kaoru tanácsossal. Természetesen Niou is híres volt az illatszeréről. Ukifunét egy időben mindkettő azzal gyanúsította, hogy a másiknak az illata érződik rajta.

– Milyen különös – gondolta –, hogy a Ragyogó Gendzsinek éppen ez a tulajdonsága öröklődött. Állítólagos sugárzásának bezzeg semmi nyoma. Kaorunál komorabb, mogorvább embert keresve sem találni, ami pedig Niou herceget illeti – nos, ő tud elbűvölő lenni, de ragyogása csak annyi, mint az ezüstön tükröződő gyertyalángé. És nincs benne a világon semmi tiszta és állandó.

Ilyen tűnődésre késztette Ukifunét Kaoru levelének illata. A többi apáca összegyűlt, és csodálta a szép papírt meg Kaoru elegáns kézírását. Ugyancsak felingerelték Ukifunét hangos tanakodásukkal, hogy hogyan fog válaszolni. Ő ugyanis válasz nélkül kívánta hagyni a levelet.

Miért van az, töprengett, hogy akárhogyan igyekszik észrevétlen maradni, úgy vonzza ezeknek a férfiaknak a figyelmét, mint szálfa a villámcsapást? És nem csak a férfiakét. Az apácafőnök-asszony, aki befogadta, miután eszméletlenül rátaláltak, úgy tekintette, mint kárpótlást a tulajdon halott leányáért, az irgalmas Kannon ajándékát, sokévi imádságára válaszul. Az idős asszony kétségtelenül kedves volt, türelmesen ápolta, míg egészsége és ép esze vissza nem tért, és Ukifune nem maradt érzéketlen a szerető gondoskodásra. De végül ez is csak egy újabb kötelék, amit nem keresett, és nem is fogad szívesen. Miért nem hagyta az öregasszony egyszerűen a tölgyfa alatt, ahol rátaláltak? Számos szolgáló, aki jelen volt azon a párás tavaszi reggelen, legszívesebben otthagyta volna Ukifunét – feltételezték ugyanis, hogy akit ilyen helyzetben lelnek, nem lehet más, mint lánnyá változott rókaszellem, amit nem ajánlatos megérinteni.

Egy este, nem sokkal felépülése után, Ukifunét megkérdezték a többiek, játszik-e valamilyen hangszeren, ő pedig, hiányos neveltetése miatt zavartan, kénytelen volt tagadó választ adni. Kimentette magát, és visszatért az íráshoz. Újabb vers szökkent ki ecsetje alól:

Mi o nagesi namida no kava no hajaki sze o sigarami kakete tare ka todomesi
(Bár a könnyek árjába vetettem magam, valaki hálót szőtt, hogy felfogjon)

Azon a viharos éjszakán Ukifune kilopózott a házból, azzal az eltökélt szándékkal, hogy a tavaszi eső áradatától feldagadt Udzsi folyó álnok sodrába veti magát. Tisztán emlékezett rá, hogy kinyitotta a reteszt, és kisurrant az épület peremén körülfutó keskeny verandára. Hold nem volt az égen, s a hideg szél úgy csapkodta haját az arca és karjai körül, mintha csak a hajtincsei életre keltek volna. Ukifune tétovázott. Nem látta maga előtt az utat, vissza mégsem fordulhatott. Maga sem tudta, meddig állt ott, gyötrelmesen fagyoskodva. Emlékezni vélt egy szép ifjú szellemalakjára, aki karjába vette őt, azután elvesztette eszméletét. Később már csak arra emlékezett, hogy egy elhagyatott helyen, gőzölgő hajnali párában, egy göcsörtös törpe gesztenyefa alatt nyitja ki a szemét. Csuromvizes volt, és csontig átfagyott.

Kihalászták volna valahogyan a folyóból? Eleinte nem is tudta, vajon sikerült-e mégis vízbe ölnie magát, s most a létezés valamiféle fantomállapotában van, mert főbenjáró bűnt követett el: ki akarta oltani életét. Egy merőben mindennapi mókus csevegése egy másik tölgy biztos távolából meggyőzte, hogy kudarcot vallott, és valóban életben van. Így találtak rá, keserves könnyei közt, a püspök szolgái, s ideiglenes menedékbe vitték, az elhagyott udvarházba, amelynek valami módon a közelébe került.

Minden szemernyi akaraterejével a halált kívánta. Ételt nem fogadott el. De az élet makacs szikrája kitartónak bizonyult. A püspök nővére ápolta, aki elveszített leánya pótlását akarta látni ebben a

különös és szépséges talált gyermekben. Ukifune keserűségére még az érdeklődését is fel akarta kelteni egy férfi, egy gárdakapitány iránt, aki idő előtt eltávozott leányának valamikor a jegyese volt.

Ukifune tudta, Kaorut nem tarthatja vissza azzal, hogy egyszerűen nem válaszol a levelére. Hasonlóképpen biztos volt abban is, hogy ha Kaoru rátalált, Niounak már nem kell egyebet tennie, csak figyelnie Kaoru lépéseit: könnyen megtudhatja, hogy Ukifune hol rejtőzik. Hamarosan éppolyan kutyaszorítóba kerül, mint ami arra az elkeseredett cselekedetre hajtotta. Az apácák kérlelése ellenére egyetlen szó választ sem bízott a fiúra, aki üres kézzel tért vissza a városba, és komoran tépelődött, ugyan mit is mondjon a gazdájának.

Ukifune felfedezte, hogy egyre szívesebben ír. Kár, hogy azelőtt ennek gyakran kellett ellenállnia. Körülményei kényszerére mindentől meg kellett válnia, s az írás volt az egyetlen, amit a magáénak mondhatott.

Visszatért írói gyakorlatához. Az ablakon át látható táj nyomasztóan zöld volt, a levegő súlyos. Épp virágba borultak a zsenge rizspalánták. A gondozatlan sövény mellett egyetlen magányosan virító rózsaszín szirmú szegfűt – „ágyvirágot" – pillantott meg. Tusvesszőjét lassan beledörzsölte egy parányi víztócsába, ami sűrű fekete tavacskává változott. Távoli mennydörgés nyári vihar közeledtét jelezte. Ukifune tudta, hogy a többi apáca izgatottan sustorog a nagyvárosi látogatókról, akik hamarosan körüldongják falusi lakukat. Ukifune tovább dörzsölte a kemény tus sima táblácskáját, hogy végül lehetetlenül sűrű lett a tinta. Tett hozzá még egy kis vizet.

Kakiho are szabisisza maszaru tokonacu ni cuju oki szovamu aki made va midzsi
(A durva sövény mellett még magányosabbnak látszik az ágyvirág – nem fogja megérni, hogy láthassa az őszi harmatot, sem azt, hogy te ráunj)

A vers valósággal kisiklott ecsetje alól, jóformán mielőtt gondolkodhatott volna, mintha az ecset legbensőbb gondolataihoz kapcsolódna. Ha túlságosan sokáig fontolgatta a szavakat, nehéz volt bármit is papírra vetnie; de ha engedte, hogy figyelme kissé elkalandozzon, parányi repedés támadt gondolatain, és kisurrantak rajta az érzései. Furcsa módszer volt –„megpróbálni nem próbálni" –, de egyre mesteribben űzte. Sok mindent nem mert bevallani magának.

Ukifune elmosolyodott, amikor elolvasta, amit leírt. Aligha küldhet Kaorunak egy verset az „ágyvirág"-ról, mert még félremagyarázza. No és az a halovány szójáték az *aki*-val – az se valami jó. Ukifune legszívesebben összegyűrte volna a verset, csak nem akarta pazarolni a papírt. Kinézett a pelyhes kis rózsaszín virágra, amely megremegett a feltámadó szélben. Az ég elsötétült, és Ukifune hallotta, amint az apácák sietve becsukják a külső ablaktáblákat. Sűrű eső zúdult a verandára.

Talán ki kellene mennem és letépnem azt a virágot, támadt fel benne a gondolat, amíg kiöblítette ecsetjét. Merőben értelmetlen, persze, de Ukifune úgy érezte, kár lenne, ha a finom kis virágot sárba tiporná a fenyegető vihar. Az ablakon túl, a fojtogató zöldben az az aprócska virág az egyetlen színfolt. Nem baj, ha kissé megázik.

Mennydörgés gördült végig az égen, vakrémületbe hajszolva az apácákat. Elképzelték a hatalmas, izmos viharisteneket, amint meglovagolják a szelet, a felhők között hancúroznak, sistergő tűzgolyókkal labdáznak. A nők összezsúfolódtak a fő szobában, ahol a gyertya halvány világánál Amida Buddha szobra nézett le rájuk békességesen; pergették rózsafüzérüket, és zajos mantrákat recitáltak

oltalomért. Aztán egyszeriben irtózatos csattanás hasította meg az eget. Az apácák bizonyosak voltak benne, hogy a villám az épületbe csapott, jajongva hanyatlottak a padlóra, és befedték fejüket.

Ismét megdördült az ég, de ezúttal messzebb, majd megint, még távolabb. Egy idő után az eső is csitult, végül szitálássá szelídült. A vihar rettenetében az idős apáca észre sem vette, hogy Ukifune nem csatlakozott hozzájuk. Most már eszébe jutott, hogy a leányt felzaklatta féltestvérének reggeli látogatása. Józan eszű emberek szokása, hogy ha félnek, összebújnak – csakhogy ez a leány híjával van a józan észnek. Vajon szobájába húzódott-e, és rémületében mozdulni sem mer? Az aggódó apáca az épület végébe merészkedett, hogy megnézze, hogyan vészelte át Ukifune a vihart.

A szoba üres volt. Az idős apáca tanácstalanul állt ott, majd megremegett, és a többieket szólította. Látta-e valaki Ukifunét? Szétszéledtek az apácakolostor szobáiba, ablaktáblákat nyitogattak, Ukifunét szólongatták. A leány összes íróecsetje, tintája, papírja szép rendesen ott feküdt alacsony asztalán, de maga a leány nyomtalanul eltűnt. Az idős apáca összeroskadt az önvád súlya alatt. Amitől legjobban félt, az vált valóra – a gonosz szellem, aki eredetileg elragadta ezt a lányt, és ellopta korábbi életének emlékeit, most az égiháború leple alatt visszatért és magával vitte. Miért is nem rohant azonnal Ukifunéhoz, a baljós szél első rohamára? Az idős apáca nem győzte szidni magát, és vigasztalan maradt. Ha magával hozta volna a leányt Kannon szobra elé, ez nem történik meg. A többi apáca sem tudta mire vélni a dolgot.

Épp alkonyat előtt, amikor a lenyugvó nap ferde aranysugarai áttörtek a felhőkön, a kertész kiment megvizsgálni, milyen kárt tett a vihar, s meglátta, hogy az elhagyatott sövény mellett álló vén tölgyfába belecsapott a villám. A fa szinte kettéhasadt, a talajt ágak, levelek, elszenesedett fadarabok lepték. Az öreg a fejét csóválta, majd figyelmét megragadta a kettéhasadt törzs mellett heverő szürke halom.

Ukifune, ha halott ugyan nem, eszméletlen volt.

Az apácafőnök-asszony a legrosszabbra gondolt. Némán bevitette a törékeny testet, és puha takarókra fektette. Egészen aznap reggelig lelki szemeivel már látta, amint Ukifunét visszaemelik előkelő helyére a hatalmasok, akik előző életében szerették. Lehetetlenség volt komolyan venni Ukifune makacsságát, amellyel megtagadta ezeket a kapcsolatokat. Konokságát az apáca a még mindig ott lebzselő gonosz szellemnek tulajdonította. Elfogta az önvád – hisz épp ő biztatta a lányt, vegye fel újra azokat a szálakat, s ez vezetett egyenesen ahhoz, hogy a mennydörgő gonosz elragadja és összetörje! Hogyan is lehetett ennyire vak?

Ukifune három napig feküdt eszméletlenül, s az apácafőnök-asszony nem tágított mellőle. Leste, nincs-e valami halvány jele, hogy a fiatal teremtés szelleme még elgyötört testében lakozna. Az öregasszonyt mardosta az önvád, és megfogadta Kannonnak, hogy ha a leányt még egyszer megmenti a haláltól, ő minden tőle telhetőt megtesz, hogy segítse megtartania fogadalmát. Óvatosan, cseppenként vizet facsart egy kendőből Ukifune szájába, s örvendezve látta, hogy a leány lenyeli a cseppeket.

A negyedik nap reggelén Ukifune kinyitotta a szemét. Hallotta az apácafőnök-asszony örömteli felkiáltását, és érezte, amint a sima, száraz kéz az arcát érinti. Érzékelte a szantálfa tömjén ismerős illatát, amely az öreg apáca leheletének savanyú szagával elegyedett. Ám az érzékei háborogtak. Bár érezte, hogy a szemhéja mozog, minden sötét volt előtte. Az öregasszony keze után tapogatózott, és az idős apáca megkönnyebbült örömében, hogy betege válaszol mozdulataira. Csak délután vette észre, hogy Ukifune megvakult.

A nyár folyamán Ukifune lassan visszanyerte énjét. Csak a szeme tagadta meg a szolgálatot; többi érzékét még meg is élesítette a testén áthatoló vad lángcsóva. Emlékezett, milyen különös, súlyos szagot érzett, épp amikor a virág után nyúlt a tölgyfa alatt. Tudta, hogy Niou herceg odatalált az apácakolostorba, mert egy délután megérezte illatszerének halvány visszhangját. Niounak talán

sikerült meggyőznie az apácákat, engedjék, hogy egy pillantást vessen rá – de akárhogyan is, Niou nem szólt hozzá, és nem is írt. És aztán az illat is eltűnt.

A Kaoruval folytatott beszélgetés után Niou türelmetlenül vágyott rá, hogy kövesse ösztönét. A tanácsos talán azt hitte, sikerült lepleznie, hogy tud Ukifune hollétéről, de Niou egyik embere könnyűszerrel követte Kaoru küldöttét a dombokon át Onóig. Ott csak szóba kellett elegyednie az apácakolostor egyik szolgálójával, s máris birtokában volt az egész történet. A herceg tehát tudta, hogy hol van a leány. Most már csak ürüggyel kellett szolgálnia a császárnak meg a császárnénak, miért távozik egy napra a palotából. Akkoriban akár a tigrispár, úgy figyelték minden lépését. Végül ősz kezdetén Niou kirándulást javasolt egy közeli szentélyhez, és ezzel a hihető ürüggyel sikerült eljutnia Onóba.

Az apácafőnöknő szokatlanul rendíthetetlen módon tagadta meg kérését, hogy láthassa Ukifunét, és Niounak, aki rendszerint ügyesen csikarta ki az efféle nők rokonszenvét, meglepetésére azt kellett tapasztalnia, hogy kérlelhetetlenül elutasítják. Távozást tettetett, majd csáberejét latba vetve, sikerült rávennie egy fiatalabb apácát, hogy vezesse a kertnek abba a sarkába, ahonnan Ukifune szobájába pillanthatott.

Jó, hogy nem sajnálta a fáradságot, mondta magának utóbb Niou. Máskülönben hasztalanul áhítozott volna valami után, ami többé nem létezik. Megdöbbentette a fiatal apáca elbeszélése arról, hogyan érte Ukifunét a villámcsapás és veszítette el a szeme világát. Ha nem látja, talán el sem hiszi; azt gondolta volna, Kaoru fundálta ki a történetet, hogy őt távol tartsa. Szótlanul eloldalgott. Hasztalan küldene be verset, hiszen Ukifune el sem tudná olvasni. Jobb, ha nem is értesül a látogatásáról.

Kaoru a püspök útján természetesen azonnal meghallotta Ukifune szerencsétlenségének hírét. Lebeszélték arról, hogy azonnal Onóba rohanjon, majd ügyes-bajos dolgai, hivatali teendői tartóztatták, s végül felén is túl volt az ősz, mire útnak indult. Útközben megállt, hogy meglátogassa hegyi magányában a püspököt.

– A történtek ismeretében – mondta Kaorunak a püspök –, valószínűleg az a legjobb, hogy a leány már letette a fogadalmat.

– Még akkor sem árthat, ha meglátogatom, igaz? – válaszolt Kaoru. Nem bírta rászánni magát, hogy megkérdezze, Ukifunét szörnyen eltorzította-e a baleset. Vajon szerethetem-e még?, tette fel magának a kérdést Kaoru.

Ukifune a verandán ült, a kert mellett; érezte, amint arcát legyezi a hűs őszi szellő. Az őszi napéjegyenlőség előtti nap lévén, az apácák buzgón készülődtek a másnapi szertartásra. Senki sem ért rá, hogy felolvasson Ukifunénak. Hallgatta a tücsköt, a szövőbogarat, a *kirigiriszut*. Az elmúlt esztendőkben összemosódó hangkulissza volt ez, de most a legcsekélyebb különbséget is érzékelte a zümmögés, cirpelés között. S észrevette azt is, mennél hidegebb lesz, annál élesebb a rovarok hangja.

Egy konyhalány egy csokor krizantémot hozott, Ukifune pedig arcához emelte a virágokat, és beszívta éltető, keserédes illatukat.

– Milyen színűek? – kérdezte a leányt.

– Ó, van köztük fehér, sárga, meg sárga közepű fehér, bronzvörös, lila hátú fehér...

És sorra a megnevezett virágra helyezte Ukifune kezét.

– Azt mondják, ezeknek a bimbóknak a harmata igen jót tenne asszonyomnak – mondta félénken. – Talán a szemére dörzsölhetne belőle. Ukifune a parasztleányra mosolygott.

– Lehetséges – mondta. – Köszönöm.

Hallották, amint lovas kocsi érkezik a kapuhoz.

– Biztosan a pap, aki a szutrakántálást vezeti – mondta a lány, de már el is szólította egy haragos szolgálóhölgy, aki rongyokat keresett, hogy letörölhesse a hamut az oltár tömjénfüstölőiről.

Ukifune ölébe fektette a krizantémot, és elküldte a leányt. Végigsimított a szirmokon; némelyek szorosan ölelkeztek, mások lágyan indáztak. Ekkor fokozatosan egy másik illat hatolt tudatáig: pézsma és aloé elegyedett egy árnyalatnyi szegfűszeggel. Oly ismerős volt az illat, hogy azt hitte, álmodik. A könnyed aroma emlékeket idézett. Azután hangokat hallott – az apácafőnök-asszonyé szinte hisztérikus, de kié a másik, a mély és sürgető hang?

Kaoru. Hát persze; az illat.

Megálltak a szobája előtt. Az öreg apáca rádöbbent, mondhat, amit akar, Kaoru eltökélte, hogy meglátogatja Ukifunét, s neki nem volt más választása – engedett. Merőben szabálytalan ez, meg is említi majd fivérének, a püspöknek. Akármilyen befolyásos is ez az úr Mijakóban, végtére mindennek van határa. De kettesben már semmiképpen sem hagyja a leánnyal.

Megbotránkozottságában is eszébe jutott az idős apácának, hogy a találkozás talán nem is rossz gondolat – hadd lássa csak a tanácsos a leányt, sőt akár beszéljen is vele –, végül kénytelen lesz beismerni, hogy Ukifune már nem az, akit egykor oly reménytelenül szeretett. Akkor majd békében hagyja, és a leány végre nyugalomra lel.

Így vigasztalva magát, az apácafőnök-asszony kinyitotta az ajtót. Ukifune nem mozdult, tartotta a krizantémokat, arcéle a kert képére rajzolódott. Kaoru magába itta a látványt. A leány nem nézett rá. Hát persze, emlékeztette magát. Hiszen nem lát. Gátlástalanul legeltette rajta tekintetét, ügyet sem vetett a mellőle nem tágító öregasszonyra. Igen, a leány a vakok rezzenéstelen pillantásával mered maga elé, máskülönben a szépsége érintetlen. Kaoru megkönnyebbült. Halkan megszólította a leányt – ne féljen, biztatta, lelki rokonságukat erősebbnek érzi, mint valaha. Látszott, Ukifune hallgatja, de egy mozdulattal sem válaszolt.

Ugyan miről beszélhet a tanácsos?, tűnődött az apácafőnök-asszony, ahogy a különös jelenetet figyelte. Vajon miféle karma köti össze ezt a két lelket?

Későre járt, az öreg apácának részt kellett vennie a szutra kántálásában. A pap közvetlenül Kaoru után érkezett, és türelmesen várta, hogy megkezdhesse a szertartást. Az öreg apáca kérlelte a tanácsost, távozzon, s meglepetésére az jámborul követte, amikor kifelé indult.

– Most hát látja, uram, hogy van – mondta az apácafőnök-asszony. –Nem lenne sok értelme, hogy megpróbálja bármire is rávenni a leányt. Annál már jobban elfajultak a dolgok.

– Igen – válaszolt Kaoru. – Valóban látom, hogy van. De így is nagyon kedvelem, és ön bizonyára nem ellenzi, ha időnként meglátogatom.

Az apácafőnök-asszony nagy sietségében nem ért rá vitatkozni, meghajolt, és kimentette magát: csatlakoznia kell, úgymond, a társnőihez. Kaoru elbúcsúzott, és megmagyarázhatatlanul megkönnyebbült. Nagyon tetszett neki ez az új Ukifune. Kissé bűntudatosan élvezte, hogy bátran nézheti, a palotabéli hölgyek társaságában érzett elfogódottság nélkül. Ukifune nem láthatja, hogy ő legelteti rajta a szemét. És a leány jó hallgatóság. Igen, Kaoru már előre örült, hogy a jövőben látogathatja az onói apácakolostort. Kényelmesen hátradőlt, élvezte a fővárosba visszafelé menet a juharba öltözött hegyek látványos színeit.

Sötétségében Ukifunét valósággal fojtogatta Kaoru illatszere. A vakító villámcsapással történt találkozása óta érzékeit olykor megzavarták az erős ingerek. A tanácsos aromája oly harsány volt, hogy jóformán nem is hallotta, mit mond, csak nyaldosták fülét szüntelenül a szavai. Féktelen, parttalan szavak. Vad, lebegő szavak. Kaoru összetéveszti a szavakat a valósággal. Ezt nem lehet szavakkal megmagyarázni. Következésképpen, ő többnyire hallgatott. Áthatolhatatlan fekete ellenzője védelmében már nem érezte magát üldözöttnek, és szinte megsajnálta Kaorut. Hiszen az tapogatózik a

sötétben, nem ő.

Kint besötétedett. Ukifune érezte az alkonyt, ahogy a rovarok a nappali énekből éji dalukra váltottak. És más érzés volt az éji levegő is. Szobája ajtaja felé tapogatózott, kinyitotta, és hagyta, hogy az őszi szellő szabadon behatoljon, kisöpörve az illat minden maradékát.

A SZERZŐ JEGYZETE

Tizenhat éves koromban olvastam először a Ragyogó Gendzsi Herceg személye körül összpontosuló romantikus regényt, Arthur Waley klasszikus fordításában. Lassan olvastam, egy egész nyáron át, és ahányszor kinyitottam a könyvet, egy indianai udvar nyirkos kis filagóriájából átröppentem az ezer év előtti japán császári udvar költői érzékenységgel áthatott, kifinomult világába. Magával ragadott ennek a regénynek az ereje, amely lenyűgöző világot teremtett, csillagtávolságra az én huszadik századbeli, középnyugati, serdülő életem valóságától. Azóta számtalanszor olvastam újra *Gendzsi regényét,* valamennyi angol fordításában és mai japán nyelven.

Az évek során egyre jobban elbűvölt Muraszaki-sikibu. A legenda szerint egy vallási zarándokhelyen, az Isijama-szentélyben a telihold láttán hirtelen támadt ihlet hatására kezdett Gendzsi hercegről írni. Ma is látható a „Gendzsi Szoba" ugyanabban a szentélyben, benne Muraszaki életnagyságú mása, amint íróasztalánál ül, és egy helyes kislány, bizonyára az ő leánykája, Katako, kukucskál a háttérből. Ez természetesen fikció, de a japánok ellenállhatatlan késztetést éreznek, hogy meghatározzák a helyet – ha másért nem, hát tiszteletadás céljából –, hogy itt alkották a *Regényt*. A történeti Muraszaki-sikibut naplójának fennmaradt részeiből pillanthatjuk meg, s életének visszatükröződő töredékeit a *Gendzsi regényéből;* semmi egyebet nem lehet róla kétséget kizáróan megállapítani – hacsak holmi rég elveszett kézirat fel nem bukkan egy évezrednyi bujkálás után.

Ki tudja, hogyan maradhattak fenn naplójának egyes részei a századokon át, más részei pedig nem? Talán maga Muraszaki semmisítette meg naplóját és leveleit, talán az utódai. Ám az is lehetséges, hogy a törékeny jegyzetfüzetek a főleg fából és papírból épült ősi Kiotón végigsöprő számos tűzvész egyikében pusztultak el. Valószínűleg sokkal többet jegyzett fel magáról figyelemre méltó élete során, és ez a gyötrő gondolat adta az ösztönzést, hogy elképzeljem történetét.

Hála a Japán Alapítványtól kapott ösztöndíjnak, 1998 őszén két hónapra visszatértem Kiotó városába, hogy felkutassam a tizenegyedik századi Mijako nyomait. Virágot és tömjént vittem Muraszaki sírjára, és meglátogattam a Rózandzsi-szentélyt, amely azon a földdarabon áll, ahol állítólag Muraszaki született. A szentély udvarán a ma már oly jól ismert versei kőbe faragva olvashatók. A szentély belső kertjében, a *Gendzsi no tei*ben nincs egyéb, mint elgereblyézett fehér kavics, és mohaszigeteken néhány fenyő. Színt csak egyetlen hónapban látni: a szeptemberben viruló harangvirág *muraszaki*-liláját.

Végigkerékpároztam a Kamo folyó mentén, északi szakaszáig. Hófehér nemes kócsagok és nagy szürke gémek gázoltak a sekélyesben, halakat szúrva csőrükre; szivárványos fekete szitakötők cikáztak. Egy villanásra megpillantottam egy kék ékkövet, a nádban megpihenő vándor jégmadarat. Elérkeztem a felső Kamo-szentélyhez. Muraszaki világában fontos hely volt, s még ma is szent helye a sintó vallásnak. Az aratás teliholdjának éjszakáján, amikor, úgy mondják, Muraszaki írni kezdte Gendzsit, az alsó Kamo-szentélynél néztem a *bugaku-táncot,* hallgattam a zenéjét – Muraszaki örömét lelte volna az előadásban. Felhőfoszlányok száguldottak a telihold arca előtt.

A császári palota és a hozzá tartozó földterület nagy, nyitott négyszöget képez Kiotó modern nagyvárosának középpontjában; keletre tolódott a tizenegyedik századi Heian-kjó palotaegyüttes helyétől. A Császári Udvartartás Ügynökségének engedélyével bejártam a Heian kori épületek hasonmásait.

Végigjártam hősnőm útját Ecsidzenbe, a Biva-tó déli csücskénél szálltam kirándulóhajóra, a tó keleti partján vonatra szálltam, utamat a Siozu-hegyeken át folytattam, a Hokuriku országúton

Curugáig, majd onnan Takefu városba, ahol Tametoki kormányzói posztot töltött be. Visszatérve Kiotóba, meglátogattam Arasijama nyugati dombjait, valamint a Kijomidzu-szentélyt a keleti dombokon. És elmentem Udzsiba, az Isijama-szentélybe, valamint Szumába.

Kiotóban rábukkantam a Muraszaki-sikibu Társaságra, amely Gendzsivel kapcsolatos tevékenységeket támogat, részt vehettem a Heian-kultúráról tartott több előadásukon, és meghallgattam Szetoucsi Jakucsó előadását munkájáról, a Gendzsi modern japán nyelvre való átültetéséről. Muraszaki Mijakóját kutatva oly szerencsés voltam, hogy alaposabban felfedezhettem Kiotó ősi városát. Árnyéka még létezik, ha tudja az ember, hogy hol keresse.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Muraszaki meséje – fikció, ám hosszú részleteket tartalmaz Muraszaki történeti naplójából, és versgyűjteményeinek jóformán valamennyi *vakáját*. E művek tudós és lenyűgöző angol fordítását és az említett művek tanulmányozását Richard Bowring végezte el *Murasaki Shikibu: Her Diary and Poetic Memoirs* című munkájában (Muraszaki-sikibu naplója és költői emlékei – Princeton University Press, 1982), hozzáférhető továbbá javított fordításában, a versek nélkül, az 1996-os Penguin-kiadás, *The Diary of Lady Murasaki* (Muraszaki úrnő naplója) címmel.

A Heian-irodalomban jártas olvasók észrevehetik, hogy *Gendzsi regényé*nek megannyi visszhangja talált utat Muraszaki életéről szóló könyvembe. Forduljanak Edward Seidensticker pompás fordításához, a *Gendzsi regénye* mértékadó angol változatához. Fel fogják fedezni a Szei Sónagon *Párnakönyvéből* kölcsönzött utalásokat; Idzumi-sikibu naplóját és verseit; valamint a *Fátyol Naplót,* amelynek szerzőjét a történelem csupán mint „Micsicuna anyjá”-t ismeri. A történelmi információ jelentős része az *Eiga-monogatari* (Virágzó Sorsok Regénye) című krónikából származik. Ezt a figyelemre méltó munkát a *Gendzsi regénye* történelmi párjának tekintik.

Merítettem továbbá a Heian-irodalom szakértőinek tanulmányaiból is – ők név szerint: Doris Bargen, Karen Brazell, Norma Field, Aileen Gatten, Thomas Harper, G. Cameron Hurst, Edward Kamens, Donald Keene, Earl Miner, Joshua Mostow, Andrew Pekarik, Esperanza Ramirez Christiansen és Haruo Shirane. Kiotóban Ohara Kijoko szíves volt megengedni, hogy elkísérjen Gendzsit tanulmányozó csoportját Udzsi híres helyeire vezetett körútjára. Ike Kozo professzor a Csúbu Egyetemről hamisítatlan Gendzsi-modorban egy kálmosgyökeret küldött nekem, amikor megkérdeztem, hogy milyen is valójában ez a növény. Gaye Rowley szolgált a könyv egyetlen olyan vakájának fordításával, amely nem Muraszaki korából származik. A 131. oldalon található; Joszano Akikónak, Muraszaki első nagy huszadik századi fordítójának a műve.

Margaret Corrigan, Marie Dalby, Jennifer Futernik, Arthur Golden, Carolyn Grote, Kathy Kunst, Gaye Rowley, Cathleen Schwartz, John Stevenson és Nan Talese segítségével értesültem arról, mire kíváncsiak az olvasók Muraszakival kapcsolatban. Köszönet mindnyájuknak!

H. Mack Horton, Helen McCullough, Joshua Mostow és Patricia Fister professzorok voltak olyan szívesek és elolvasták az első fogalmazványokat, biztattak, és lényeges tanácsokkal szolgáltak; Doris Bargen professzor pedig gondolatébresztő intellektuális társam volt az egész munka során. Mint mindig, férjem, Michael rendíthetetlen volt szeretetében és szerkesztői segítségében.

Liza Dalby
Berkeley, Kalifornia, 1999

JEGYZETEK

[1] Követvén a szerző utasítását, a verseknek csak a szabad fordítását adjuk meg. (A Kiadó)

[2] "Mijako" vagyis a főváros, a régi neve Kiotó városának, amelyet Muraszaki korában hivatalosan Heian-kjónak neveztek.

[3] A *vaka* megszabott szótagszámú öt sorból áll, 5, 7, 5, 7, 7 képlet szerint. A *haiku* későbbi fejlemény, valójában megcsonkított *vaka*, képlete: 5, 7, 5.

[4] *Kucsinasi,* vagyis „száj nélküli" gardéniát jelent. A név onnan ered, hogy a keskeny, bordázott, vörös termés csak akkor nyílik ki, amikor teljesen elszárad.

[5] A *Jüe-ling,* az i.e. első századból származó kínai szöveg.

[6] Muraszaki világa tele volt az alvilági birodalomból származó kísértetekkel és szellemekkel, akárcsak a *kami* nevezetű szent lényekkel, akiknek fizikai világában emberi lények is osztoztak. Hitük szerint ezek a *kami*k rendszeresen változtatták lakhelyüket, és az embereknek óvatosan kellett közlekedniük a tabuk rendszerének megfelelően, amelyek tiltották az utazást abba az irányba, amerre a fontos *kami* költözött.

[7] Eredetét tekintve az égi büntetéssel kapcsolatos taoista fogalom. A *kósin* arra az elképzelésre épült, hogy az emberi testben három giliszta él, s az ő tisztük az elkövetett bűnök jelentése az égieknek minden 60. napon. Bűneiért való vezeklésül az ember élete megrövidült. Csakhogy a giliszták csak akkor távozhattak testből, ha a test gazdája elszunnyadt. Ezt tudván az emberek igyekeztek átvirrasztani minden 60. éjszakát.

[8] Tametoki szerény, de biztos helye a történelemben főleg annak a ténynek köszönhető, hogy *ő* Muraszaki-sikibu édesapja. Ez kétségtelenül meglepte volna kortársait, akiknek szemében Tametoki a kínai tudományokban való jártassága és kínai nyelven szerzett versei révén volt híres. A kínai versírás művészetének felületes ismeretét minden művelt férfitól elvárták a Heian-korszakban, de Muraszaki korában a kínai tanulmányok igencsak akadémikus tudománnyá váltak. Tametokinak a kínai tudományok iránti komoly érdeklődése bizonyos mértékig ritkaságszámba ment.

[9] A mai Biva-tó.

[10] A mai Curuga város.

[11] A mai Takefu város, amelynek ékessége a Muraszaki-sikibu Park, benne Heian-stílusú kert és hősnőnk monumentális bronzszobra, amely az általa egyre jobban meggyűlölt Ecsidzen hegyei felé néz.

[12] A japán irodalom leghíresebb párnakönyve a Szei Sónagoné. Maga a kifejezés olyan jegyzetfüzetre utal, amelyet az ember keze ügyében tart (a párnája mellett), hogy alkalmi gondolatait feljegyezhesse.

[13] A tizedik században a Kínával való kereskedés sohasem volt egyenes kereskedelmi ügylet. A kínaiak szempontjából, akik a civilizált világmindenség középpontjának tekintették magukat, minden, idegen államból behozott árut sarcnak minősítettek; minden kiáramló kínai árut mint „kegyet juttattak" a felsőbbrendűtől az adózónak. Ez a kapcsolat nemigen volt a japánok ínyére, és a 873. esztendőtől nem küldtek több követséget Kínába. Ugyanakkor még sóvárogtak kínai porcelánra, damasztra, festményekre, könyvekre és írásokra. Néhány vakmerő kínai kalmár hajlandó volt nagy kockázat árán továbbra is ellátni ezt a piacot, az így szerezhető tekintélyes haszonért. Az ilyen kalmárok számíthattak rá, hogy hajójukat eltéríti a szél, és „véletlenül Japán, a szigeti királyság partjain érhetnek földet. Mielőtt a kormánytisztviselők egyáltalán feljuthattak volna a hajóra, hogy megvizsgálják a szállítmányát, sok cikket máris elszipkáztak a helybeli kereskedők. Ezt a nem hivatalos kereskedelmet évtizedekig eltűrték, de történetünk idejére az udvar mindjobban gyanakodott a kínai és koreai hajók egyre növekvő számú „megfeneklésére". Nem ok nélkül féltek nagy hatalmú nyugati szomszédaik inváziójától.

[14] Ming-gvok valóban különös történetet mesélt Muraszakinak, de nem ő találta ki. Fellelhető a *Történetek Kínából (Kara-monogatari)* című gyűjteménybe, amely a tizenkettedik században jelent meg Japánban.

[15] Tametokinak megszakadt volna a szíve, ha látja a Csiu mester által hazatérésekor a kínai udvarnak tett jelentést. Egyik része, amelyet a hivatalos *A Szung története* 491. kötete örökít meg, említi, hogy Csiu verseket váltott egy meg nem nevezett japán tisztségviselővel (a körülményeket tekintve bátran lehetett Tametoki), akinek az erőfeszítéseit Csiu egy legyintéssel intézi el, mint amelyek „sekélyesek, túldíszítettek és érdektelenek".

[16] Szó szerint: „Hazatérés Hegye".

[17] A Heian főnemesség köreiben általában a lányok örökölték a házakat. A fiúktól elvárták, hogy az udvartól húzott javadalmukból tartsák fenn magukat.

[18] Az *aki* szó „őszt” is jelent, és azt is: „valamire ráunni”.

[19] A *szumai* alapjaiban véve ugyanaz a sport, mint a modern *szumó*.

[20] A betegséget gyakran annak tulajdonították, hogy a testet haragos szellem fertőzte meg. Az ilyen betegségben szenvedő személy gyógyítására meg kellett szerezni egy *genza* nevű buddhista specialista szolgálatait, aki nagy erejű varázsigéket kántált a szellem kiűzésére. Ilyen módon a szellemet átköltöztette egy médium testébe, és megpróbálta rábírni, hogy fedje fel kilétét, és meggyőzni, hogy hagyja el a testet, amelyben vendégeskedik. A szellem lehetett egy elhunyt személyé, aki meg nem bocsátott sértéssel szívében halt meg, sőt az is lehetséges volt, hogy egy „élő szellem” (*ikiszudama*) röppenjen ki egy élő személy testéből, hogy valaki mást kínozzon. Muraszaki mindkét fájtáról ír a *Gendzsi regény*ben. Szinte úgy kezeli a szellemeket, mintha annyira erőteljes érzelmek volnának, hogy nem tudnak megmaradni azoknak az elméjében és testében, akikben keletkeztek.

[21] A „tiltott színek” (*kindzsiki*) a vörös és a lila különféle árnyalatai, de bizonyos mintás selymek is, amelyeket csak harmadik vagy magasabb rangú hölgyek viselhettek.

[22] A vadnyúl vessző olyan faág volt, amelynek gonoszt elűző, jang tulajdonságokat tulajdonítottak; ezeket papírszalagokkal díszítve a vadnyúl első napján küldtek el – a vadnyulat jang természetű állatnak tekintették. A Heian-korban, csakúgy, mint most, tükörhöz hasonlóan kerek rizslepényeket tettek ki a díszhelyre az új év kezdetén.

[23] A „felhők fölött” (*kumo no ue*) is a császári palota metaforája.

[24] Ezek a táncok részei voltak a tizenegyedik hónapban tartott Nagy Hálaadó Szertartás udvari mulatságainak. A táncosok mindegyik csoportjának egy-egy királyi személy volt a pártfogója, és ki-ki végtelen nagy gonddal igyekezett elegánsan bemutatni pártfogoltját.

[25] Évszázadok múltán elterjedt a legenda, hogy Muraszakinak az adott ihletet *Gendzsi regény*ének megírására, amikor az isijamai szentélyben a teliholdat bámulta. Ihletének ösztönzésére szutratekercsek hátoldalára kezdett gyorsan írni. Ez a szentségtörés (ha valóban így történt) táplálta a középkori vélekedést, hogy Muraszaki a pokolban bűnhődik a regényírás bűnéért. – Valószínűbb azonban, hogy az emberek vallásos műveket másoltak levelek vagy világi szövegek hátoldalára, nem pedig megfordítva.

[26] Annak a szerelemnek a képe, amely még a soha el nem apadó folyót is túléli.

[27] A legutóbbi tűzvészben csak a palotaegyüttes egy részét képező császári lakosztályok semmisültek meg. A szertartások nagyterme sértetlen maradt.

[28] A rituális tisztaság fogalmának megfelelően a császári lakosztályokban ilyen tisztátalan építményeket nem emeltek. Ha hívó szavát hallatta a természet, szolgák hoztak be éjjeliedényt, majd menten ki is vitték.

[29] A „fagyott”, illetve „felolvadt” vizet jelentő igéknek a versben „megkötött” és „kioldott” értelme is van. Mivel az öltözéket zsinór fogta össze, a vers ezt is jelentheti: „bizonyára megint levetkőztetnek”.

[30] Mind a kínai, mind a japán nyelv a „(meg)hallgatni” igét (japánul: *kiku*) használja a tömjénillat érzékelésére.

[31] Modern mértékekere átszámítva. A paradicsomsasfa (vagy aloéfa) trópusi keményfa, oly tömör, hogy elsüllyed a vízben – innen ered japán neve: *dzsinnkó,* „süllyedő illat”.

[32] Ebben az üzenetváltásban Muraszaki a fodorka, Micsinaga a harmat. Az iro szó (szín) szexuális vonzerőt is jelent – ez kiváltképpen valószínű, ha egy férfi és egy nő ír egymásnak verset. Muraszaki szerint a harmat kivételt tesz, amikor a csúnyácska fodorkát lepi el. Micsinaga ingerkedve válaszol: a fodorkának szabadságában áll „olyan színre festeni magát, amilyenre a szíve vágyik”, vagyis azzal szerelmeskedni, akit választ.

[33] Muraszaki az ellentétet hangsúlyozza a maga szerény háza (a mocsárfa alatt – a homályban való élet metaforája) és a császárnő élete között. A „felhők felett” a palota hagyományos képe. A szilvavirág illatával hidalja át a szakadékot.

[34] A „negyvenkettő” szó (sini) hasonlóan hangzik, mint a „halál”-t jelentő szó; a férfi életének negyvenkettedik esztendejét tehát rossz előjelűnek és veszedelmesnek tekintették.

[35] A természetes ürülék eltávolítása mellett a tisztátalan funkciókat is – mint a menstruáció, szülés, betegség és halál – el kellett távolítani a palota területéről.

[36] A Sósi szolgálatában álló nők nem voltak hivataalos palotai udvarhölgyek. Teljes mértékben Fudzsivara magánvagyonából tartották el őket.

[37] A hivatalos kalendárium szerint az évszakok közötti változás legerősebben a tizedik hónap tizedik napján nyilvánult meg, amikor elővették a bélelt téli köntösöket, valamint a negyedik hónap elején, amikor mindenki béleletlen nyári ruhát öltött.

[38] Ezzel a gesztussal ismerte el hivatalosan a császár a gyermeket.

[39] Micsinga tizenhat, tizenöt illetve tizennégy éves fia műsodik feleségétől, Meisitől.

[40] A herceg születésének idejében a rizsszórás szertertásával térítették el a gonosz szellemeket a kisbabától.

[41] A jövendőmondók által tabunak minősített napokon tilos volt ki-be járni a palota területén.

[42] A Heian-korban a hölgyek általában kibontva, lazán viselték hajukat. Mivel csak szertartásos alkalmakkor tornyozták fel. Muraszaki ilyenkor meglepőnek találta.

TARTALOM

ELŐSZÓ
SZEREPLŐK
KATAKO LEVELE
FÁTYOL REMETELAKOM
A KORAI NAPLÓ
CSIFURU
A PÁRÁS HOLD ÉJSZAKÁJA
HAJNALKA
FŰZFÁK
RURI, KÉK, AKÁR A LAZÚRKŐ
A KAKUKK
FÖLDIGILISZTA
AZ ÚJ ÉV
ÚTINAPLÓ
A PÁRNAKÖNYV
FÉNYES VIDÉK
A HÓ, A HOLD
A KELETI SZÉL FELOLVASZTJA A JEGET
KÍNAI MESÉK
SZÁMŰZETÉS
DERÜLT NAP AZ ESŐS ÉVSZAKBAN
SZÍVSZAGGATÓ ŐSZ
ÖRDÖGŰZÉS
OLVADÁS
AZ ÉSZAKI SZEMÉLYISÉG
TINTAFEKETE PÁRA
KERRIA RÓZSA NEM FAKUL
FOLTOS BAMBUSZ
FELHŐK FÖLÖTT
KIFELÉ A SÖTÉTSÉGBŐL
FELTORLÓDOTT VÍZ
A PÁRNAKÖNYV ÚRNŐJE
VIRÁGZIK A FODORKA
FŰ A HÓ ALATT
CSERESZNYEVIRÁGZÁS
A FAJDTYÚK
HERCEG SZÜLETIK
HOLDFÉNYNÉL
VÍZIMADARAK
TÍZEZER ESZTENDŐ, EZERNYI ŐSZ
A MI KIS MURASZAKINK
SZOMORÚ LEBEGÉS

A GOSZECSI-TÁNCOK
AZ ÉV VÉGE
A PÓK
TÖRPEFENYŐK A MEZŐN
A SZŰZ PAPNŐ
UDZSI
KATAKO
UTÓHANG
VILLÁMCSAPÁS
A SZERZŐ JEGYZETE
JEGYZETEK